

Møte mandag den 17. juni 2013 kl. 10

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 99)

1. Innstilling fra finanskomiteen om endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivningen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2013 (Innst. 475 L (2012–2013), jf. Prop. 150 LS (2012–2013))
2. Innstilling fra finanskomiteen om stortingsvedtak på skatte- og avgiftsområdet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2013 (Innst. 480 S (2012–2013), jf. Prop. 150 LS (2012–2013))
3. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson og Ketil Solvik-Olsen om merverdiavgiftskompensasjon for privatpersoner ved bygging av omsorgsboliger for egne barn (Innst. 422 S (2012–2013), jf. Dokument 8:110 S (2012–2013))
4. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Laila Marie Reiertsen, Vigdis Giltun, Per Sandberg, Harald T. Nesvik og Ketil Solvik-Olsen om å innføre ROS- og ROT-skattefradrag for håndverkstjenester og serviceoppdrag utført i egen bolig og fritidsbolig som tiltak mot svart arbeid og sosial dumping (Innst. 428 S (2012–2013), jf. Dokument 8:127 S (2012–2013))
5. Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en avtale mellom Norge og Amerikas Forente Stater om forbedret internasjonal overholdelse av skattelovgivningen og gjennomføring av FATCA (Innst. 429 S (2012–2013), jf. Prop. 138 S (2012–2013))
6. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i pasient- og brukerrettighetsloven mv. (rett til nødvendig helsehjelp og pasientrettighetsdirektivet m.m.) (Innst. 388 L (2012–2013), jf. Prop. 118 L (2012–2013))
7. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Kjønaas Kjos, Per Arne Olsen og Jon Jæger Gåsvatn om å innføre et såkalt «pakkeforløp» og raskere behandling i kreftomsorgen etter modell fra Danmark (Innst. 451 S (2012–2013), jf. Dokument 8:102 S (2012–2013))
8. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i helseregisterloven (Kreftregisteret) (Innst. 485 L (2012–2013), jf. Prop. 160 L (2012–2013))
9. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om morgendagens omsorg (Innst. 477 S (2012–2013), jf. Meld. St. 29 (2012–2013))
10. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Bent Høie og Jan Tore Sanner om bedre helsebygg (Innst. 338 S (2012–2013), jf. Dokument 8:54 S (2012–2013))
11. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Kjønaas Kjos, Ib Thomsen, Christian Tybring-Gjedde og Peter N. Myhre om en langsiktig plan for å løse sykehusutfordringene i Oslo-regionen (Innst. 436 S (2012–2013), jf. Dokument 8:101 S (2012–2013))
12. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Kari Kjønaas Kjos og Siv Jensen om en nasjonal handlingsplan for legevakt for å sikre kvalitet, kompetanse og tilgjengelighet for brukerne (Innst. 341 S (2012–2013), jf. Dokument 8:76 S (2012–2013))
13. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om endringer i sivilombudsmannsloven (nasjonal forebyggende mekanisme) (Innst. 471 L (2012–2013), jf. Prop. 159 L (2012–2013))
14. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om endringer i Stortingets instruks for sivilombudsmannen (nasjonal forebyggende mekanisme) (Innst. 472 S (2012–2013), jf. Prop. 159 L (2012–2013))
15. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i utlendingsloven (familieinnvandring for særkullsbarn ved fare for seksuelle overgrep) (Innst. 464 L (2012–2013), jf. Prop. 162 L (2012–2013))
16. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i utlendingsloven mv. (behandling av sikkerhetssaker) (Innst. 461 L (2012–2013), jf. Prop. 141 L (2012–2013))
17. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Ørsal Johansen, Gjermund Hagesæter og Åge Starheim om innvandringspolitiske siktelinjer og endringer i lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) (Innst. 463 L (2012–2013), jf. Dokument 8:137 LS (2012–2013))
18. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i utlendingsloven (misbruk av aupairordningen mv.) (Innst. 459 L (2012–2013), jf. Prop. 154 L (2012–2013))
19. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endringer i lov om folkebibliotek (Innst. 467 L (2012–2013), jf. Prop. 135 L (2012–2013))
20. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endringer i medieeierskapsloven (Innst. 468 L (2012–2013), jf. Prop. 142 L (2012–2013))

21. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om lov om omsetning av bøker (bokloven) (Innst. 465 L (2012–2013), jf. Prop. 144 L (2012–2013))
22. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Ib Thomsen og Øyvind Korsberg om et modernisert bokmarked (Innst. 466 S (2012–2013), jf. Dokument 8:51 S (2012–2013))
23. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom EL & IT Forbundet og Atea AS våren 2013 (Innst. 473 L (2012–2013), jf. Prop. 163 L (2012–2013))
24. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i opplæringslova og privatskolelova (spesialundervisning m.m.) (Innst. 369 L (2012–2013), jf. Prop. 129 L (2012–2013))
25. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2013 under Forsvarsdepartementet (Investeringer i Forsvaret og andre saker) (Innst. 490 S (2012–2013), jf. Prop. 136 S (2012–2013), kapittel 4)
26. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2013 under Forsvarsdepartementet (Investeringer i Forsvaret og andre saker) (Innst. 489 S (2012–2013), jf. Prop. 136 S (2012–2013), unntatt kapittel 4)
27. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i «Regulativ for tillegg mv. til utskrivne vernepliktige mannskap» (Innst. 488 S (2012–2013), jf. Prop. 167 S (2012–2013))
28. Referat

Presidenten: Representantene Karin S. Woldseth og Per Arne Olsen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe foreligger søknad om permisjon for representanten Vigdis Giltun i tiden fra og med 17. juni til og med 19. juni for, som medlem av Nordisk råds delegasjon, å delta i konferanse i Dublin.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Erlend Wiborg, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Erlend Wiborg er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møter i inneværende uke. – Det anses vedtatt.

Presidenten foreslår Sigvald Oppebøen Hansen. – Andre forslag foreligger ikke, og Sigvald Oppebøen

Hansen anses enstemmig valgt som settepresident for denne ukens møter.

Statsråd Sigbjørn Johnsen overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 1–5 debatteres under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [10:01:46]

Innstilling fra finanskomiteen om endringer i skatte-, avgifts- og tollavgivningen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2013 (Innst. 475 L (2012–2013), jf. Prop. 150 LS (2012–2013))

Sak nr. 2 [10:01:59]

Innstilling fra finanskomiteen om stortingsvedtak på skatte- og avgiftsområdet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2013 (Innst. 480 S (2012–2013), jf. Prop. 150 LS (2012–2013))

Sak nr. 3 [10:02:14]

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson og Ketil Solvik-Olsen om merverdiavgiftskompensasjon for privatpersoner ved bygging av omsorgsboliger for egne barn (Innst. 422 S (2012–2013), jf. Dokument 8:110 S (2012–2013))

Sak nr. 4 [10:02:31]

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Laila Marie Reierson, Vigdis Giltun, Per Sandberg, Harald T. Nesvik og Ketil Solvik-Olsen om å innføre ROS- og ROT-skattefradrag for håndverkstjenester og serviceoppdrag utført i egen bolig og fritidsbolig som tiltak mot svart arbeid og sosial dumping (Innst. 428 S (2012–2013), jf. Dokument 8:127 S (2012–2013))

Sak nr. 5 [10:02:56]

Innstilling fra finanskomiteen om samtykke til å sette i kraft en avtale mellom Norge og Amerikas Forente Stater om forbedret internasjonal overholdelse av skattelovgivningen og gjennomføring av FATCA (Innst. 429 S (2012–2013), jf. Prop. 138 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 10 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fire replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Presidenten legger til grunn at saksordførers mulighet til et ubegrenset antall innlegg kun gjelder i tilknytning til den saken en er saksordfører for.

– Det anses vedtatt.

Torgeir Micaelsen (A) [10:04:16] (komiteens leder og ordfører for sakene nr. 1 og 2): Det er riktig som presidenten sier, at det er flere saker, men jeg skal konsentrere meg om de nødvendige lovendringene som er knyttet til forslag fra regjeringen, og som behandles i Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Innstillingen omhandler også en rekke andre forslag fra mindretallet, som jeg antar at de vil redegjøre for selv.

De aller fleste endringer på skatte- og avgiftsområdet som er foreslått fra regjeringens side, har full tilslutning fra komiteen, men på et par områder er det uenighet. Jeg vil si noe om disse i det følgende.

Den ene konfliktsaken i innstillingen dreier seg om petroleums-skatten og innstramminger i den såkalte friinntekten. Regjeringen har som kjent foreslått å sette ned satsen i friinntekten fra 7,5 pst. til 5,5 pst. Friinntekten er som kjent i praksis en ekstra gunstig avskrivningsmulighet for investeringer på sokkelen. Med dette forslaget reduseres dermed den samlede friinntekten fra 30 pst. til 22 pst.

Ressursene på norsk sokkel tilhører folket i Norge. Petroleums-skatten skal sørge for at når disse verdiene tas opp, skal grunnrenten – den ekstraordinære avkastningen – tilfalle eieren, og eieren er altså det norske folk, det norske fellesskapet. Samtidig er det viktig å ha et system som legger til rette, slik at vi får investeringer der ressursene faktisk blir tatt opp. Disse hensynene – altså et investeringsvennlig skattesystem på den ene siden, men samtidig et skattesystem der grunnrenten tilfaller fellesskapet – er det ikke så mange land som har klart å kombinere i like stor grad som vi har her i Norge. Men vi har altså fått det til, og den moderate innstrammingen i friinntekten, som flertallet i komiteen legger til grunn at Stortinget vedtar, endrer ikke dette bildet. Dette er etter vårt syn en mindre justering av en skjevhet som har gjort at staten over tid har dekket en for stor del av kostnadene ved investeringer på sokkelen. Etter forslaget må selskapene ta en noe større del av kostnadene ved investeringer.

Stabilitet og forutsigbare rammevilkår er, og har vært, en styrke for det norske petroleums-skattesystemet. Hovedtrekkene i dette systemet har ligget fast siden 1992 og gjør

det fortsatt. Jeg vil legge til at denne stabiliteten er veldig viktig. Men stabilitet i seg selv kan ikke uten videre stå i veien for endringer – i lys av utviklingen i sektoren og forbedringer av systemet. Selv etter dette moderate, forsiktige innstrammingsforslaget, som det er grunn til å tro får flertall – jeg skal komme til bake til det – vil det fortsatt være et meget investeringsvennlig skatteregime på norsk sokkel. Forslaget som en nå skal gjennomføre, er velkjent, drøftet og analysert av flere regjeringer, men det er først nå det blir gjennomført.

Komiteens flertall mener derfor at endringen over tid – sammen med vekstpakken som regjeringen har foreslått for fastlandet – vil bidra til mer kostnadsbevissthet i næringen, og at den også over tid vil bidra til en mer balansert utvikling i norsk økonomi.

Jeg har merket meg gjennom høringen, i mediene og gjennom innstillingen vi nå debatterer, at det virker å være bred tilslutning til de grepene som er foreslått. At samtlige partier, med unntak av Fremskrittspartiet, stiller seg bak forslaget, skaper forutsigbarhet og trygghet rundt petroleums-skattesystemet. Det er bra og viktig.

Jeg vil til slutt knytte noen kommentarer til et annet forslag det er uenighet om. Det handler om unntak i advokaters taushetsplikt på skatte- og avgiftsområdet. Komiteens flertall støtter den foreslåtte endringen i reglene og begrunner dette med viktigheten av å hindre at skatte- og avgiftspliktige personer og selskaper kan unngå kontroll ved at midler overføres eller oppbevares på konti hos en advokat med taushetsplikt. For å kunne fastsette korrekt skatt og avgift er det sentralt at skatte- og avgiftsmyndighetene får opplysninger om pengetransaksjoner og pengeoverføringer. Myndighetene må få informasjon om hvem som står bak, og hvem som eier de innestående beløp som blir overført.

Komiteens flertall slutter seg derfor til at advokater og andre tredjeparter som har slike opplysninger, skal gi denne informasjonen til skatte- og avgiftsmyndighetene når de krever det, uten hinder fra taushetsplikten.

Dette er det ikke enighet om. Jeg antar at opposisjonen vil redegjøre for sin motstand mot forslaget senere.

Med dette anbefaler jeg innstillingen i de to nevnte sakene.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:09:59]: Innstillingene vi behandler, berører en rekke skatte- og avgifts-saker. Jeg rekker ikke å drøfte alle, men vil gå i detalj på enkelte av dem.

Fremskrittspartiet er enig med regjeringen i at fellesskapet eier ressursene på norsk sokkel, og at inntektene er viktige for den langsiktige finansieringen av velferds-samfunnet. At velferden på sikt til tross for disse inntektene allikevel ikke er bærekraftig, er en diskusjon vi vil komme tilbake til mange ganger i årene som kommer. Men selv om ressursene på norsk sokkel er viktige for fellesskapet, er det ingen direkte korrelasjon mellom skjerpede skattebetingelser og økte skatteinntekter.

Fremskrittspartiet registrerer at regjeringen mener at skatteskjerpelsen som innføres for friinntekten i petroleums-skatten, vil øke skatteinntektene fra petroleumsnærin-

gen med 70 mrd. kr i årene 2013–2050. Inntektsberegninger 37 år frem i tid bør man være varsom med. Det oser av planøkonomi. Regjeringen beskriver skatteskjerpelsen nærmest som en gavepakke uten negative ringvirkninger: 70 mrd. kr inn uten konsekvenser for næringen? Neppe. Moderat innstramning, som komitélederen hentydet til? Neppe.

Hensikten med friinntekten er å skjerme investeringer med normal lønnsomhet fra særskatt. Skatteendringen vil redusere lønnsomheten i fremtidige prosjekter og vil ramme marginale felt. Dette vil påvirke aktivitetsnivået mange år frem i tid både med hensyn til haleproduksjon og økt utvinning. 2 mrd. kr i året i økt skatt vil merkes.

Hva med stabiliteten i skattesystemet? Jeg registrerer at komitélederen fremhevet at det var stabilitet, men man kan vel ikke endre regimet og hele tiden påstå at det er stabilitet. Det er endring, og det er altså noe som næringen vil merke. Kanskje man burde foreta en faglig utredning før man gjør den type endringer.

I en flertallsmerknad kommenterer regjeringspartiene at skatten vil bidra til en mer balansert utvikling i norsk økonomi. Men er det en selvstendig målsetting? Hva er da poenget med næringsministerens satsingsområder – som innebærer akkurat det motsatte av en balansert utvikling i norsk økonomi? Eller har regjeringen en annen definisjon av hva balansert utvikling i norsk økonomi er?

Norge er et lite land, og vi har ikke forutsetninger for å bli verdensmester i alt. Våre unge kunnskapstalenter må inn i næringer som utvikler avanserte løsninger og ny teknologi – og inntekter. Petroleumsnæringen gjør nettopp det.

Regjeringen foreslår å endre loven slik at advokater kan gi skattemyndighetene opplysninger om sine klienters pengeoverføringer, innskudd og gjeld og hvem som er part i overføringer.

Fremskrittspartiet er enig i at skattemyndighetene skal ha innsyn, men vi stiller oss skeptiske til at advokater pålegges å bryte sin taushetsplikt – en skepsis vi deler med mange instanser. Advokaters taushetsplikt bør ikke svekkes «for the greater good».

I januar ble det nedsatt et utvalg som har mandat til å gjøre en bred vurdering av advokaters taushetsplikt. Fremskrittspartiet mener vi bør la utvalget arbeide seg ferdig før man konkluderer. Fremskrittspartiet går imot regjeringens forslag og fremmer sammen med Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre et alternativ hvor vi ber regjeringen komme med «forslag der advokaters klientkontoer håndteres i tråd med Advokatforeningens forslag og slik at unntak fra taushetsplikten ikke er nødvendig».

Fremskrittspartiet fremmer en rekke skatteletteforslag i vårt alternative statsbudsjett. Vi tar ikke omkamp om disse i revideringen av budsjettet, men regner med å få lagt disse inn i statsbudsjettet for 2014 og 2015. Folk flest vil merke at det istedenfor en rød-grønn regjering med forbud, restriksjoner, påbud, reguleringer, gebyrer og straff, vil bli innledet en ny tidsepoke med bruk av positive virkemidler og skatteincentiver som vil oppmuntre til ønsket atferd på en rekke områder. Skattefritak for kollektivkort og treningskort, fjerning av arveavgiften, individuell

pensjonssparing og årlig sparebeløp på 40 000 kr, bedret BSU-ordning, bedret vrakpantordning, bedre betingelser for SkatteFUNN, fjerning av arbeidsgiveravgift for lærlinger, for å nevne noen. På denne måten vil folk bli oppmuntret til å ta ansvar for sin egen livssituasjon istedenfor å få passive ytelser fra det offentlige.

Når det gjelder SkatteFUNN helt konkret, foreslår vi å øke grensen for egenutført FoU til 8 mill. kr og ekstern FoU til 12 mill. kr. Vi vil fjerne regelen om maks timesats på 530 kr og fjerne reglene om at kostnader ved personale og indirekte kostnader for antall timer for egne ansatte er begrenset til maksimalt 1 850 timer per år. Videre ønsker vi å etablere en ordning som indeksregulerer beløpene for henholdsvis egenutført og innkjøpt FoU i SkatteFUNN-ordningen hvert år.

Vi vil bygge opp under frivilligheten ved å innføre skatteincentiver som gjør frivilligheten mindre avhengig av offentlige overføringer. Vi foreslår derfor sammen med de øvrige opposisjonspartiene å øke skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner til 25 000 kr for privatpersoner og 100 000 kr for bedrifter. Videre foreslår vi at såkalt herreløs arv tilfaller frivillige organisasjoner.

Jeg ser at tiden løper fra meg.

Da avslutter jeg her og tar opp alle forslagene som Fremskrittspartiet fremmer alene eller sammen med andre.

Presidenten: Representanten Tybring-Gjedde har tatt opp de forslagene han refererte til.

Gunnar Gundersen (H) [10:15:10] (ordfører for sak nr. 4): Revidert nasjonalbudsjett er nettopp det – det er en revidering av hovedbudsjettet. Vi gjentar jo ikke alle hovedgrepene, særlig ikke på skattesiden, men vi tar noen viktige grep der vi mener det haster, og det kommer jeg litt tilbake til.

Oppløpet til revidert nasjonalbudsjett var kanskje det mest spesielle ved hele budsjettet i år. Man innkalte til en hastepressekonferanse den 5. mai samtidig med at Høyre avsluttet sitt landsmøte. Det var skattegrep som skulle presenteres mot todelingen av norsk økonomi, og det var skogindustrikrisen som lå som bakgrunn. Men da vi så tiltakene, lurte vi på hvorfor slikt hastverk, for ingen av skattegrepene ville få effekt før i 2014, med unntak av endringen for friinntekt for oljeselskapene, som ble innført umiddelbart. Debatten om selskapsskatt, avskrivninger og SkatteFUNN er utsatt til høsten når statsbudsjettet kommer. Der mener Høyre det kanskje haster litt mer, men det kommer jeg som sagt tilbake til.

Men når det gjelder olje, har det vært bred enighet – som også saksordføreren var inne på – om å ha gunstige betingelser i Nordsjøen, og det kommer det fortsatt til å være. Men vi setter spørsmålsteget ved måten man gjorde dette på. Det er klart at stabilitet og forutsigbarhet er helt avgjørende for så langsiktige investeringer som det vi snakker om i Nordsjøen. Regjeringen har forklart det hele med bl.a. kostnadsutviklingen i norsk økonomi, og dermed legger man også indirekte skylden på olje for det, mens kostnadsutviklingen i norsk økonomi har krøpet jamt og trutt oppover under den rød-grønne regjeringen, fra ca.

20 pst. til 70 pst. over våre nærmeste handelspartnere, og man har ikke viet den veldig mye oppmerksomhet før nå plutselig. Så har man konjunkturreguleringsargumentet. Det er også en dårlig idé når det gjelder så langsiktige investeringer. Dette er snakk om å lage en solid plattform for en virksomhet som er uhyre viktig for Norge. Vi må erkjenne at det er oljen som har gjort at vi kan bæres gjennom den krisen som Europa nå har hatt. Det er vår suverene posisjon når det gjelder oljeinntekter og statens rolle der.

Nå registrerer jeg bl.a. i helgens mediebilde at det kan være en helt annen konjunktursituasjon i Norge. Sånn sett kan man risikere at tiltaket nå rett og slett kommer på toppen av hele bølgen som oljen har brakt oss gjennom. Derfor framsetter vi forslag om at man følger uhyre nøye med på hva som skjer, og eventuelt kommer tilbake til Stortinget ganske kjapt med en vurdering av de konsekvensene som endringen i friinntekten medfører.

Så en liten kommentar til advokaters taushetsplikt. Vi mener det er helt unødvendig å tukle med taushetsplikten, men denne regjeringen har en egen evne til å erte på seg alle interesser som står på skattyters rettssikkerhet. Det har man hatt helt siden Skatteunndragelsesutvalget kom. Jeg finner det ganske bemerkelsesverdig at man finner det nødvendig å tukle med taushetsplikten når det faktisk foreligger forslag her. Både Datatilsynet og andre reagerer i høringsrunden, og Advokatforeningen framsetter et ganske konkret forslag på hvordan man kan ordne det uten at man tukler med taushetsplikten, for vi er alle enige om at det skal være full innsikt i bevegelser, og skattemyndighetene må ha tilgang til informasjon. Så der har vi et alternativt forslag sammen med de andre borgerlige partiene.

Når det gjelder skatteregler for øvrig, mener vi det haster med hensyn til avskrivning. Det har vi hatt i samtlige alternative budsjett med startavskrivninger, det gjentar vi forslag om. Vi tar også fram forslag om SkatteFUNN, som vi har gjentatt gang på gang, og vi finner det ganske bemerkelsesverdig at regjeringen utelukkende spiller på forventninger om hva som skal skje til høsten.

BSU er et annet område hvor vi også foreslår kraftige forbedringer, i tråd med det vi har hatt i våre alternative budsjetter hele tiden.

Så får jeg bruke det siste halve minuttet jeg har til å omtale litt det Dokument nr. 8-forslaget om ROS- og ROT-skattefradrag, som jeg er saksordfører for. Det har vært behandlet en rekke ganger i denne stortingsperioden, og der står partiene på sine standpunkt. Det er en relativt dyr prioritering hvis vi skal gå inn på det.

Finansministerens brev til komiteen avslører at i Sverige koster det nå 16 mrd. kr i året i tapt skatteproveny. Det er en meget omfattende endring, og der står komiteen samlet, bortsett fra Fremskrittspartiet, om at vi holder oss til det systemet vi har i dag.

Presidenten: Representanten ønsker kanskje å ta opp noen forslag som Høyre har alene eller sammen med andre enn Fremskrittspartiet?

Gunnar Gundersen (H) [10:20:28]: Det gjør jeg. Jeg tar opp de forslagene Høyre er alene om.

Presidenten: Representanten Gunnar Gundersen har tatt opp de forslagene han viste til.

Geir-Ketil Hansen (SV) [10:20:39] (ordfører for sak nr. 5): Jeg ber om ordet for å kommentere oljeskatten. Jeg konstaterer innledningsvis at det er bred enighet om de forslagene som regjeringen har lagt fram på skatteområdet i revidert, med unntak av justeringen når det gjelder fradragmulighetene på sokkelen. Det som konkret foreslås, er at selskapene selv må ta en litt større andel av investeringskostnadene på sokkelen enn de tidligere har gjort, og som det står i merknadene fra flertallet:

«Dette er en mindre justering av en skjevhet som har gjort at staten har dekket en for stor del av kostnadene ved investeringer på sokkelen.»

Dette er ett av flere grep som nå tas, og som er helt nødvendig med hensyn til den utviklingen vi har hatt når det gjelder todelingen av norsk økonomi. Oljesektoren har vært, og er, en stor prisdriver, og har vært en bidragsyter til kostnadspresset i norsk økonomi – ikke minst når det gjelder lønnskostnadene. Det har vært, og er, en stor utfordring for oss når det gjelder den øvrige industrien, spesielt den som er konkurranseutsatt i forhold til internasjonal økonomi. Dette har det vært mange debatter om her i salen, og det har vært enighet om at det er en utfordring som man er nødt til å ta grep om. SV er helt enig i de grepene som tas når det gjelder sokkelen. Det er en mindre justering, men ikke minst svært nødvendig.

Jeg registrerer at i innlegget fra representanten Gundersen reiser han tvil om dette er en realitet – om petroleumssektoren representerer den utfordringen for norsk økonomi. Han rister på hodet, og jeg har da misforstått ham. Men det gjøres et stort nummer av prosessen når det gjelder dette grepet som nå tas i oljeindustrien.

Derfor har jeg et spørsmål. I merknadene fra mindretallet sier man at på grunn av at dette grepet allerede er annonsert, er man enig i det. Men man gjør et stort nummer av at det ikke har vært en bredere utredning om det. Det får meg også til å stille spørsmål til Kristelig Folkeparti og representanten Syversen som skal ha ordet etter meg: Er man enig i dette grepet? Miljøpolitisk talsmann i Kristelig Folkeparti, representanten Ropstad, sa like etter at dette ble presentert, at det var en gledens dag, og dette hadde sin fulle tilslutning fra Kristelig Folkeparti. Men i merknadene får man inntrykk av at man er motvillig med på dette. Man vil ha en bredere utredning og en større høringsrunde.

Jeg vil bare understreke at vi i SV er helt enig i det grepet som tas. Det er nødvendig for å dempe kostnadspresset i oljesektoren. Det er nå et investeringsvolum som ligger på over 200 mrd. kr, og prognosene framover tilsier at det fortsatt skal øke. Derfor vil forhåpentligvis det som nå skjer, bidra til at man får en utflating, og at man strekker investeringen lenger utover i tid enn med det presset som har vært til nå.

Derfor er det min utfordring til Syversen, som skal ha ordet etter meg.

Presidenten: Den neste som skal ha ordet, er represen-

tanten Magnhild Meltveit Kleppa – deretter representanten Hans Olav Syversen.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [10:24:36]: Regjeringa har gjennom revidert nasjonalbudsjett for 2013 fremja fleire viktige tiltak for å styrkja norsk næringslivs konkurransekraft. Både vekstpakken for næringslivet og skogpakken er svært viktige. Eg registrerer at opposisjonen meiner at nokon av forslaga er så gode at dei vil framskunda dei til 1. juli i år i staden for iverksetjing frå budsjettåret 2014. Det er forståeleg, men ein må òg finna ei forsvarleg inndekning. Det er rimeleg å setja heile pakken i verk frå same tidspunktet, slik at tapte skatteinntekter kan sjåast i budsjettssamheng – under føresetnad av auka inntekter.

Forslaget til endringar i petroleumsskatten vil gje meirinntekter, men dette er pengar som etter handlingsregelen går til Statens pensjonsfond utland, og kjem oss alle til gode i eit lenger perspektiv.

Senterpartiet meiner regjeringa sitt forslag om å redusera friinntekter i særskatten, slik at oljeselskapa må ta eit noko større ansvar for oppsamla kostnader til investeringar, er rimeleg. For all del: Vi skal ta signal frå sektoren på alvor og lytta til oljeselskapa, og vi skal fylgja utviklinga nøye. Eg synest saksordførar Micaelsen har gjort ryddig greie for den saka.

Senterpartiet meiner elles at det er samheng mellom tiltaka regjeringa foreslår. Me snakkar mykje om todeling av norsk næringsliv, der oljesektoren har sterk vekst, medan store delar av vår tradisjonelle fastlandsindustri slit. Det må vera rett å setja i verk tiltak som både bidreg til å sikra ei meir likeverdig konkurransekraft mellom desse industriane, og òg til større bevisstheit om kostnadene i oljesektoren.

Lat meg òg gje ein kort omtale av eit par av mindretalsforslaga. Vi har i den raud-grøne regjeringsperioden gjeve vesentlege lettjar i arveavgifta gjennom å heva botnfrådraget. Arveavgifta er redusert med 1,5 mrd. kr sidan vi overtok etter Bondevik II-regjeringa. No ynskjer opposisjonen, med unntak av Kristeleg Folkeparti, å gå lenger gjennom å fjerna heile arveavgifta. I Senterpartiet meiner vi at det bør gjennomførast ytterlegare auke i botnfrådraga i arveavgifta, men at det ikkje er urimeleg at store inntekter i form av arv fortsatt skal underleggjast ei viss skattlegging.

Venstre foreslår å fjerna låg moms på mat og erstatta han med momsfratak på økologiske produkt, frukt og grønt. Venstre bidreg med dette til at barnefamiljar som brukar mykje pengar på basismatvarer, som brød, mjølk, ost, kjøt og fisk, skal få ei stor tilleggsrekning gjennom ein momsauke på 10 pst. Det er bra med prisreduksjonar på frukt, grønt og økologiske produkt, men det er ikkje mogleg å forsvara at rekninga for dette blir send over til dei som frå før har dei høgaste kostnadene til mat.

Vi behandlar i denne debatten òg eit par representantforslag. Lat meg kommentera det som gjeld endring i lov om kompensasjon for meirverdiavgift. Det har vore fleire tilfelle der kommunar har stimulert til etablering av bustadsamvirke for funksjonshemma i kombinasjon med eit kommunalt ansvar for drifta av bustadene. Senterpar-

tiet meiner dette kan vera ein god måte å etablere samarbeidsløysingar mellom funksjonshemma, deira pårørande og kommunale tenesteytarar på. Vi er glad for at vi no vil få ein gjennomgang av kompensasjonsregelverket, slik Finansdepartementet tidlegare har varsla. Vi ser i møte denne gjennomgangen i nasjonalbudsjettet for 2014.

Lov om kompensasjon for meirverdiavgift skal skapa like kostnadsføresetnader mellom private og offentlege tilbydarar av omsorgstenester i bufelleskap. Etter Senterpartiet sitt syn bør dette òg gjelda når kommunar og pårørande inngår samarbeidsavtalar om bygging og drift av omsorgsbustader.

Lat meg så seia at det er fleire andre forslag i revidert som eg no ikkje har kommentert, bl.a. situasjonen på bustadsektoren, der ein i dag òg foreslår grep skattemessig for sekundærbustad. Eg antek dette òg er eit tema som vi kjem tilbake til fredag.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:29:56]: Dette er jo egentlig en forsmak på revidert-debatten, så fra vår side må vi begrense oss til noen av de største skattemessige endringene som regjeringen foreslår.

De fleste talere har nevnt endringene i skattleggingen av petroleumsvirksomheten. Som det fremgår av innstillingen, støtter vi regjeringens konklusjon, men vi har hatt – og har – bemerkninger til hvordan prosessen har vært. Komiteens leder og saksordfører snakket om forutsigbarhet og trygghet for denne typen investeringer, at det har vært en stor fordel for Norge, og det slutter vi oss til. Vi er derfor ikke så begeistret for den fremgangsmåten regjeringen har benyttet i denne saken, som vi mener ikke har bidratt til den forutsigbarhet og trygghet som vi er avhengig av, og som gir Norge et komparativt fortrinn i bransjen som sådan. I likhet med Høyre ber vi regjeringen vurdere effekten av dette fram til fremleggelsen av ordinært statsbudsjett for å se om virkningene kan gjøre at man bør foreta noen justeringer.

Så til representanten Geir-Ketil Hansen som lurte på om vi var strålende fornøyd, eller om vi var betenkt. Det er to forhold her. Det representanten Ropstad har uttalt seg om, er selve utbyggingen av Castberg-feltet. Årsaken til hans – hva skal vi si – gledesutbrudd var ifølge statsråd regjeringens beslutning at man ville avvente utbyggingen av Castberg-feltet. Dette var, etter Ropstads mening, en gledens dag, fordi Statoil hadde valgt et konsept der de ikke ville gå for elektrifisering fra land. For øvrig er det et konsept som statsråden hadde presentert som en mulighet for Stortinget, men som det aldri ble noe av. Gleden går på at vi gjennom utsettelsen kanskje får en ny anledning til å se på om det blir elektrifisering fra land for det utbyggingsprosjektet. Nå kan vi jo i ettertid se – og der tror jeg Geir-Ketil Hansen og undertegnede er enige – at det ikke bare er endringene i petroleumsskatten som er årsaken til at det prosjektet utsettes. Her har også betydelig økte investeringskostnader generelt påvirket Statoil. Det tror jeg er rett å si.

Endringer i advokatforskriften og pålegg om å utlevere opplysninger til myndighetene har også vært nevnt. Vi er helt enig i det regjeringen har som mål, men vi mener at

forslaget er for vidtrekkende, og at det kan ivaretas på en bedre måte gjennom det forslaget Advokatforeningen selv har ført fram for Stortinget. I tillegg har vi jo et eget advokatutvalg i sving, så vi mener at det hadde vært en riktigere måte å håndtere disse utfordringene på, også for å få inn opplysninger til myndighetene.

Det er også et par andre forslag fra oss og andre i opposisjonen. Vi foreslår i dette opplegget å øke skattefradraget for gaver som kan gis til frivillige organisasjoner – opp til 25 000 kr for enkeltpersoner og 100 000 kr for bedrifter. Vi er av den klare oppfatning at gaver som kommer inn på denne måten, gir de frivillige organisasjonene frie driftsmidler og ikke bare all den prosjektstøtten som de nå etter hvert har blitt avhengig av. Det tror vi er et gode for Frivillighets-Norge.

Så styrker vi SkatteFUNN, og det gjør vi som en samlet opposisjon. Vi styrker også avskrivningsmulighetene. Det er effekter som ville ha kommet inn allerede i 2013, ikke i 2014.

Med dette tar jeg opp våre forslag i innstillingen.

Presidenten: Da har representanten Hans Olav Syversen tatt opp de forslagene han omtalte.

Borghild Tenden (V) [10:34:51]: Utgangspunktet for Venstres skatte- og avgiftspolitik er at det skal være lønnsomt å arbeide, spare, investere i norske bedrifter og arbeidsplasser og ikke minst bidra til en miljø- og klimavennlig samfunnsutvikling. Derfor er kjernen i Venstres skatte- og avgiftspolitik et skifte fra rød til grønn skatt. Med Venstres skattepolitikk vil det bli mer lønnsomt å arbeide og skape verdier, det vil bli mer lønnsomt å leve miljøvennlig, men det vil bli mindre lønnsomt å forurense.

Venstre ønsker å legge til rette for et nyskapende næringsliv, hvor innovasjon og utvikling i eksisterende bedrifter er viktig, og hvor flere starter sin egen bedrift. Venstre vil derfor legge forholdene bedre til rette for enkeltpersonforetak, ikke minst gjelder det bedre og likestilte sosiale rettigheter. Ulike statsråder har på oppfordring fra Venstre gjentatte ganger sagt at de vil vurdere å styrke de sosiale rettighetene for selvstendig næringsdrivende. Ingenting har skjedd så langt. Derfor er det viktig for de drøyt 230 000 selvstendig næringsdrivende at det blir et regjeringsskifte til høsten.

Venstre fremmer i dag en rekke forslag som vil bedre vilkårene for de selvstendig næringsdrivende; fra bedre sosiale rettigheter, inkludert sykelønn og økt maksimalt sparebeløp i tjenstepensjonsordning, til bedre og mer fornuftige regler når det gjelder innbetaling av skatt. Samtidig som Venstre vil gjøre vilkårene for næringslivet bedre, vil vi stimulere til at næringslivet blir mer klima- og miljøvennlig. Gjennom skattesystemet kan det gjøres på to måter: enten ved å øke miljøavgiftene, eller ved å innføre differensierte satser som premierer ønsket miljø- og klimavennlig atferd. Venstre foreslår derfor at det blir innført en egen miljøavskrivningssats i saldogruppe d, slik at det er mulig med en ytterligere avskrivning på 5 pst. dersom investeringen åpenbart gir en miljø- og/eller klimagvinst.

Samme tankegang følger Venstre når det gjelder Skat-

teFUNN-ordningen. I dag er det kun 10 pst. av forskningsaktiviteten innenfor SkatteFUNN som kan relateres til klima-, miljø- og effektiviseringsgevinst. Dette vil Venstre øke og foreslår derfor at det innføres egne beløpsgrenser i tillegg for slike FoU-aktiviteter, med henholdsvis 2 mill. kr og 4 mill. kr, avhengig av om forskningen er intern i bedriften eller eksternt utført. Det samme gjelder for Venstres forslag i dag om å innføre skattefritak for arbeidsgiverbetalt månedskort på kollektivtransport og skattefradrag for energioptimeringstiltak i egen bolig.

Venstre mener at det er viktig å stimulere til sparing. Derfor foreslår vi å øke fribeløpet for aksjekjøp i egen bedrift, styrke BSU-ordningen og ordningen med individuell pensjonssparing. Vi foreslår også å avvikle arveavgiften, fjerne arbeidsgiveravgiften for lærlinger og gi arbeidsgiveravgiftsfritak for nystartede bedrifter med inntil fem ansatte i de første tre årene.

På tirsdag i forrige uke feiret vi 100-årsjubileet for kvinners stemmerett. Det var en viktig milepæl for likestillingen i Norge. Det betyr imidlertid ikke at vi har reell likestilling på alle områder. Et av områdene hvor det ikke er reell likestilling, er i arbeidslivet. Det er uakseptable lønnsforskjeller mellom kvinner og menn, og mange arbeidsgivere ansetter heller menn enn kvinner fordi mange kvinner har høyere sykefravær knyttet til bl.a. svangerskap. Venstre foreslår derfor at folketrygdloven endres, slik at det offentlige dekker alle kostnader knyttet til sykefravær under svangerskap. På den måten forsvinner et hinder for reell likestilling i arbeidslivet.

De siste ukene har vi dessverre sett at regjeringen og regjeringspartiene er på vikende front når det gjelder personvern og rettssikkerhet, bl.a. i dag med forslaget om unntak i advokaters taushetsplikt på skatte- og avgiftsområdet. Slik Venstre ser det, er dette et unødvendig forslag som også Riksadvokaten stiller seg sterkt kritisk til. Både Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti har begrunnet godt hvorfor vi stemmer imot dette i dag, så det er det unødvendig for meg å gjenta.

Jeg tar til slutt opp Venstres forslag i innstillingen.

Presidenten: Da har representanten Borghild Tenden tatt opp de forslagene hun omtalte.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [10:39:12]: I dag starter G8-møtet i Belfast. En av sakene som står på dagsordenen, er skatt og den diskusjonen som vi nå ser internasjonalt, som dreier seg om å beskytte skattegrunnlaget og prøve å unngå at skatteoverføringer skjer mellom høy- og lavskatteland. I tillegg er også spørsmålet om opplysninger i skattesaker satt på dagsordenen, ikke minst gjennom det arbeidet som OECD har gjort.

Stortinget blir i dag også invitert til å fatte vedtak om en skatteavtale med USA, den såkalte FATCA-avtalen, som dreier seg om automatisk utveksling av informasjon mellom amerikanske og norske skattemyndigheter. Dette er en type avtale som sannsynligvis også i framtiden vil danne en mal for det vi vil se på det internasjonale skatteområdet. Så dette er viktige områder. Derfor ligger det også et viktig forslag på bordet i det som Stortinget i dag diskute-

rer – ikke bare spørsmålet om skatteavtalen mellom USA og Norge, men også den skattevekslingen som skjer ved at en vil foreslå innstramminger i fradragmulighetene for bl.a. flernasjonale selskaper når det gjelder å føre inntekter dit det er lave skattesatser og utgifter dit det er høye skattesatser.

Ut fra dette foreslår regjeringen at en fra 1. januar 2014 skal redusere selskapsskattesatsen med 1 prosentpoeng. Dette skal da bl.a. – og i all hovedsak – dekkes gjennom denne skattevekslingen mellom å stramme inn på fradragmuligheter og å utvide skattegrunnlaget. Dette er en måte å tenke skatt på som er godt i tråd med grunnleggende prinsipper i norsk skattedebatt. Så vil Scheel-utvalget jobbe videre med problemstillingen fram til høsten 2014.

La meg si noen ord om oljeskatten, i tillegg til det som saksordføreren var inne på. Jeg er enig i at stabilitet og forutsigbarhet er viktig for selskap som gjør store investeringer. Derfor har også hovedtrekkene i oljeskattesystemet ligget fast siden skattereformen i 1992. Likevel har en gjennomført justeringer over tid – bl.a. har skattesystemet på sokkelen gradvis utviklet seg til et system basert på nettoinntekt. Det er også viktig å legge merke til at i motsetning til i mange andre land, har ikke Norge skjerpert vilkårene i oljeskatten den siste tiårsperioden når vi har hatt en sterkt stigende oljepris.

Samtidig er det slik at argumentet om stabilitet ikke er et argument mot å gjøre justeringer eller endringer. Det viktigste er at eventuelle endringer er forutsigbare ut fra et overordnet prinsipp, som vi har vært tydelige på, og dette overordnede prinsippet dreier seg om at grunnrenten i stor del skal tilfalle den som eier ressursen, nemlig det norske folket. Det er også slik at svakheten i oljeskattesystemet har vært diskutert ved ulike anledninger, bl.a. ved oppfølgingen av oljeskatteutvalget fra 2001, og ved oppfølgingen av den såkalte KonKraft-rapporten i revidert nasjonalbudsjett i 2004. Så selskapene kan ikke ha det du kan kalle en «berettiget forventning» om at skjjevheter i et skattesystem skal bestå.

For øvrig er det slik at det å foreta enkelte justeringer i oljeskattesystemet, nok ikke er det som først og fremst rokker ved den grunnleggende stabiliteten i oljeselskapene – de store svingningene i oljeprisen viser jo at dette er en sektor som er vant til å forholde seg til store og uforutsigbare endringer. Men som sagt: De endringene vi nå gjør i oljeskattesystemet, er etter mitt syn justeringer og rokker ikke ved den grunnleggende stabiliteten i dette systemet.

La meg til slutt bare si to ord om Dokument 8-110 S, om kompensasjonsordningen. Den ordningen er jo der i dag for at kommuners valg av om en skal drive egenproduksjon eller sette ut produksjon, ikke skal bli påvirket av merverdisystemet. Dette er ingen støtteordning, men en ordning som dekkes inn gjennom inntektssystemet for kommunene. For øvrig vil jeg vise til at Husbanken har ganske omfattende støtteordninger for tilpasning av egen bolig.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:44:36]: Jeg vil gjerne at finansministeren skal forklare litt hva som blir konsekvensen av oljeskatteøkningen. Vil det bare være bedre kostnadskontroll som er regjeringens offisielle forklaring, eller vil det bli færre prosjekter som følge av dette? Statsråden skal få tenke på det mens jeg begrunner spørsmålet.

Da revidert budsjett ble lagt fram, sa Torgeir Micaelsen fra Arbeiderpartiet at dette var et stort grep, mens det i dag, i debatten, bare er en mindre justering. Så det er åpenbart at noen har behov for å endre på beskrivelsen.

Da saken ble framlagt, sa representanten Marthinsen fra Arbeiderpartiet at dette ville redusere tendensene til overinvestering – altså at en synes at tempoet er for høyt, og da skal det åpenbart ned. Petoro har også bekreftet at de frykter at det vil bli færre prosjekter som følge av dette. Og SVs Lars Egeland i energi- og miljøkomiteen skrev på sin blogg 5. juni at skatteendringen «vil gjøre det mindre lønnsomt å bygge ut såkalte marginale felter» – altså det samme som vi har skattestimulanser for å oppnå, og da er denne politikken selvmotstridende. Kan regjeringen være ærlig på om dette skal gi færre prosjekter?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [10:45:43]: Hovedformålet med denne endringen er å bidra til en sterkere kostnadsbevissthet på norsk sokkel, og dette er et tema som jeg har registrert at bl.a. Fremskrittspartiet selv har vært betydelig opptatt av. Senest nå i helgen så jeg i et intervju at representanten Solvik-Olsen nok en gang satte søkelyset på de store og høye investeringer i oljesektoren, men uten egentlig å komme med noen forslag om hva de har tenkt å gjøre med det – men de stemmer jo imot forslaget vi har her i dag.

Men formålet med endringen er først og fremst å bidra til en sterkere kostnadsbevissthet på sokkelen og over tid å bidra til at du får en kostnadsutvikling som viser en annen kurve, og som i sin tur kan bidra til å styrke norsk fastlandsindustri. Det er formålet, og det er poenget med det forslaget som ligger på bordet nå.

Gunnar Gundersen (H) [10:46:44]: Enhver endring av skattesystemet, slik som med friinntekten, medfører at man får et skjæringspunkt som kan innebære både en del utfordringer og problemer. Jeg har hatt kontakt med et par selskaper som befinner seg i en litt spesiell situasjon. De har forpliktet seg til å være med på infrastruktur som senere skulle bli benyttet til et mindre felt, som de har ved siden av det som er hovedfeltet, men hvor nå endringene kan komme til å gjøre at de må regne på nytt.

Og da blir spørsmålet: Vil finansministeren se på tilpassingsordninger her, slik at man unngår de uheldige virkningene for selskaper som har havnet i den typen problemer, som har bundet opp store beløp i investeringer som kanskje ikke kommer dem til nytte fordi man ikke vil bygge ut?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [10:47:45]: For det første: I forbindelse med det forslaget som ble lagt fram 5. mai, hadde en også en skjæringsdato for selskaper som hadde levert inn såkalt PUD, eller PAD, altså planer som dreier seg om utbygging, og at planene var i departementet. Så

her ligger det en overgangsordning som gjør at selskaper som hadde kommet langt i beslutningsprosessen, skjærer fri fra denne endringen.

Det andre som vi ser på, er en egen ordning for det vi kaller «kompenserende virkemidler innen tiltakssonen», altså for Nord-Troms og Finnmark, for der åpner jo EØS-avtalens statsstøtteregelverk for investeringsstøtte på visse vilkår. Denne muligheten ble også benyttet da EFTAs overvåkingsorgan godkjente støtten til LNG-anlegget på Snøhvit. Vi vil nå benytte statsstøtteregelverket slik det ble gjort i Snøhvit-saken, til å etablere en ordning som kan utløse ilandføringsprosjekter i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:49:07]: Det er klart at når det foretas – i hvert fall sett fra selskapenes side – ganske betydelige endringer i et skatteregime, og da snakker jeg om petroleumssektoren, så skaper det en usikkerhet om dette er starten på noe eller om dette er en engangsforetelse.

Uavhengig av hva vi mener om prosess – og manglende prosess, sett fra vår side – og det som skal skje fremover: Er statsråden enig i at det har vært en stor fordel for oljeselskapene å ha kjennskap til rammene for den virksomheten de har i Norge, også på det skattemessige området? Og er statsråden enig i at det også fremover er viktig for norske myndigheter å fremstå som forutsigbare – ikke minst når det gjelder skatteregimet?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [10:50:09]: Jeg deler den oppfatningen som representanten Syversen har, at det i stor grad er viktig å ha forutsigbarhet rundt rammevilkår. Samtidig pekte jeg i innlegget mitt på at svingende oljepriser og kostnadsutvikling også er faktorer som denne næringen i aller høyeste grad vil og må leve med i framtiden.

Samtidig har vi vært tydelige på – og det har også vært en diskusjon rundt det – at det er visse svakheter ved oljeskattesystemet, og gjennom det forslaget som ligger her nå i dag, bidrar vi til å rette opp den skjevheten. Regjeringen har ingen ytterligere planer om å endre oljeskattesystemet.

Det er også interessant å se at ved den siste tildelingsrunden som var, var det veldig stor interesse for å delta på norsk sokkel. Det kan tyde på at selskapene ser på deltagelse på norsk sokkel som både forutsigbart og forhåpentligvis også lønnsomt for seg.

Borghild Tenden (V) [10:51:17]: Nytt tema: Venstre foreslår i dag flere endringer i momsreglene. Det gjør vi for å stimulere til sunnere kosthold og for å forenkle systemet. Så sa representanten Kleppa i sitt innlegg at dette vil bety store ekstrautgifter for folk. Er finansministeren enig i det?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [10:51:44]: Vi har ved ulike anledninger diskutert om en skulle kunne bruke skatte- og avgiftssystemet for å fremme bestemte formål. Det er ikke lenge siden vi hadde en diskusjon om sukkeravgiften. Men den typen spørsmål, om det er mulig på noen områder f.eks. å forsterke avgiftssystemets mulighet for å

påvirke folks forbruk og forbruksvaner, er det naturlig at regjeringen ser på i forbindelse med statsbudsjettet. Det er en viktig side ved avgiftssystemet, i tillegg til det at avgiftssystemet også skal skaffe gode inntekter i statskassen.

Men her og nå har jeg ikke tenkt verken å signalisere konkrete endringer eller si at noe skal bli som før, men at dette er et spørsmål som naturlig blir vurdert i forbindelse med statsbudsjettet som legges fram den 14. oktober. – Det er riktig dato, president? Det er bra.

Presidenten: Ja, det skulle tatt seg ut om finansministeren feilinformerte Stortinget.

Replikkordskiftet er omme.

Knut Storberget (A) [10:53:00]: Regjeringa viser gjennom de forslag som vi behandler i dag, men også i dem vi skal behandle på fredag, en forutsigbar og god kurs i skatte- og avgiftspolitikken. Samtidig som man makter å holde sitt løfte om et samlet nivå på skatter og avgifter som i 2004, bruker man strengt tatt – og viktig nok – de muligheter som politikken gir oss til å tilpasse oss en veldig krevende økonomisk situasjon.

Som flere har vært inne på: Vi lever i en tid med betydelige økonomiske utfordringer i landene rundt oss, store statsfinansielle utfordringer, og for mange land kritisk stor ledighet som påvirker oss. Vi ser det allerede i mange lokalsamfunn også hos oss sjøl. Det er ikke blitt lettere å selge våre varer til andre land når kjøpekraften for så mange reduseres dramatisk. Dette merker vi.

Fastlandsnæringslivet møter utfordringer. Eksempelvis velger det multinasjonale selskapet Takeda Nycomed å legge ned sin produksjon av legemidler på Elverum. Nær 200 arbeidsplasser blir borte, til tross for at denne virksomheten drives svært godt av svært kompetente medarbeidere, og mange vil vurdere det dit hen at man fortsatt har en god lønnsomhet – gode overskudd gjennom 40 år, solid arbeidsstokk, god kompetanse. Men de japanske eierne ser mer lønnsomhet i å flytte produksjonen til Polen og Tyskland og til sin ledige kapasitet der.

Jeg beklager selvfølgelig veldig sterkt en slik beslutning, men skjønner på mange måter kapitalismens resonnement. Kostnadsnivået er høyere her. Derfor er det mer enn noen gang avgjørende at vi anstrenger oss for å kunne ta de grep som Stortinget inviteres til i dag, og som vi også skal behandle på fredag, for å kunne få til en mindre todelt økonomi.

Når regjeringa – vedrørende petroleumsskatten – nå foreslår å sette ned satsen på friinntekten og samtidig foreslår å sette ned selskapsskatten, vil dette kunne bidra til å lette situasjonen for mange i fastlandsnæringslivet. Det er et godt grep, det er en god tenkning. Det bidrar fortsatt til at ressursene på sokkelen skal komme den norske befolkningen til gode. Det er vi som eier dem, ressursene er i vårt alles eie. Samtidig er det etter min mening fortsatt slik at beskatningen vil gjøre det svært lønnsomt å operere på norsk sokkel. Det vil fortsatt være gode muligheter for lønnsomme investeringer, og det er en moderat innstramming i friinntekten.

Denne mindre justeringen av skattebyrden rokker ikke

ved hensynet til forutsigbarhet og stabilitet i rammevilkårene for næringen. Norsk sokkel innbyr etter min mening fortsatt til et investeringsvennlig regime. Reduksjonen i selskapsskatten vil være et viktig tiltak for å redusere kostnadene på fastlandet. Sånn sett er dette riktig tenkning.

Så noen få ord om to saker som er nevnt av flere. Jeg er helt enig med representanten Gundersen i hans beskrivelse av ROS- og ROT-fradraget. Jeg mener at det for det første er et veldig kostbart forslag som skal ha sin inndekning, men jeg understreker også, og mener, at Finansdepartementet har rett når de i sitt svarbrev skriver at dette også er et forslag som kan ha svært uheldige fordelingsmessige effekter.

Så bare kort til forslaget vedrørende advokaters taushetsplikt og mulighetene for å gi innsyn i klientkonti. Jeg har lyst til bare å bemerke kort til den debatten: Taushetsplikten for advokatene er svært viktig. Taushetsplikten er generelt for mange profesjoner svært viktig, og det er viktig at man har en diskusjon om den. Men det er ikke sånn at taushetsplikten på mange måter er hogd i stein og er en gitt størrelse for evig og alltid. Det er alltid en balansegang mellom det behovet det offentlige har for å få informasjon, og det behovet profesjonen – her advokatene – har for å beskytte sine klienter.

I så måte syns jeg dette er en god endring som også bidrar til å gjøre det mulig og praktisk gjennomførbart å få den informasjonen som er nødvendig for bl.a. å forhindre ulovligheter knyttet til pengetransaksjoner. Det er også sånn at når det gjelder sjølve nivået for taushetsplikt, må det i noen tilfeller være lavere når det gjelder det å beskytte informasjon som vedrører penger, kroner og øre, istedenfor personlige opplysninger som er knyttet til klienter som sådan. I så måte mener jeg at regjeringa er kommet fram til en god løsning som er praktikabel og gjennomførbare.

Robert Eriksson (FrP) [10:58:13]: Jeg har lyst til å si noen ord knyttet til Dokument 8:110 S, representantforslaget om merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av omsorgsboliger for egne barn. Det er et spørsmål som har vært oppe til behandling to ganger i Høyesterett. Den første gangen var den 19. februar 2010, og da gjaldt det den såkalte Alta-saken, der Stiftelsen Utleieboliger i Alta fikk kompensasjon så fremt det var private som drev oppføring og utleie, mens kommunen sto for omsorgstjenestene til beboerne.

Den dommen åpnet for en forståelse for at også flere private kunne starte lignende oppbygging for mennesker som var sterkt funksjonshemmet og ikke hadde egen boevne. Men i høyesterettsdommen fra 5. februar 2013 om Torneby-saken fikk Torneby Sameie avslag da det ble hevdet at de ikke kunne anses som en virksomhet. Det er interessant. Jeg har lyst til bare å referere litt fra premiss 44 i den siste dommen, der det står:

«Selv om det, slik jeg tidligere har påpekt, også i utformingen av formålsbestemmelsen er innebygget en forutsetning om at siktemålet er å hindre konkurransevridning mellom ulike tilbydere, kan det hevdes at det overordnede formål også skulle tilsi at erverv av egen

bolig like gjerne burde kunne skje i egenregi, som i regi av kommunen.»

Jeg siterer videre:

«Det at det formål som begrunner regelen også kunne ha begrunnet en mer omfattende regel, kan da ikke i seg selv føre til en annen regel enn den som er gitt.»

Jeg oppfatter det slik at det man egentlig sier, er at på grunn av den måten loven er utformet på, kan man ikke gi momskompensasjon, men at det hadde vært fornuftig å gi i slike tilfeller, som bl.a. Torneby.

Jeg registrerer at finansministeren i et brev den 29. januar 2010 skriver til Stortinget:

«I lys av formålet med momskompensasjonsordningen og av at bygging av boliger for funksjonshemmede/pleietrengende organiseres på ulike måter i kommunene, ser jeg at det kan være behov for en gjennomgang av kompensasjonsregelverket på dette området.»

Derfor hadde det vært ønskelig at regjeringen la frem en gjennomgang av dette. Det er over tre år siden man skrev det ovenstående til Stortinget. Jeg har lyst til å si hva dette egentlig handler om. Jeg har selv besøkt en familie som har et meget sterkt funksjonshemmet barn. Det er en familie med et barn som ikke har fremtidig boevne. Saken ble godt dokumentert og omtalt i Dagbladet den 8. juni. I denne familien forsøker begge foreldrene å være ute i arbeid, begge ønsker selvfølgelig at det funksjonshemmede barnet skal være en del av familien, og man ønsker å ha barnet hjemme. De ønsker å bygge seg et hus, slik at barnet kan bo sammen med dem, og ikke havner på en institusjon.

Finansministeren viste i sitt innlegg til at vi har gode støtteordninger gjennom Husbanken. Men det gjelder ikke for alle. De foreldrene som prioriterer å være delvis eller fullt ute i arbeidslivet, vil mest sannsynligvis ha for høy inntekt til å få støtte fra Husbanken. Dette gjelder iallfall hvis de skal bygge nytt hus. Hadde de kjøpt et gammelt hus og bedt om støtte til ombygging av det huset, som ville blitt dyrere, kunne de fått støtte. Jeg har sett brev til den familien, som jeg viser til, der dette dokumenteres.

Hvis en familie vil bygge en ny bolig i Oslo til 3–4 mill. kr, og man i familien ikke kan jobbe fulltid fordi man må være mye hjemme med barnet, som trenger mye pleie og omsorg, vil man ifølge de nye egenkapitalkravene ikke ha nok egenkapital til å bygge den boligen til 3–4 mill. kr. Hadde man fått momskompensasjon, hadde det vært mulig, for da hadde man hatt et egenkapitalkrav på 750 000–1 mill. kr, som kunne vært brukt til å realisere den drømmen, slik at familien kunne bo sammen. Med tanke på at vi mangler boliger for sterkt funksjonshemmede – og når foreldrene selv tar initiativ for å være sammen med barnet sitt og vil bygge en fremtidsrettet bolig for at det skal kunne fungere – skulle jeg ønske at finansministeren hadde fulgt opp mer av det han sa i sitt innlegg: Skatte- og avgiftssystemet kan man bruke for å oppnå bestemte formål. Jeg skulle ønske at man også kunne bruke det i denne saken for å oppnå et bestemt formål. (Presidentens klubber).

Jeg vil redegjøre for at vi subsidiært vil støtte ... (Presidentens klubber)

Presidenten: Det blir ikke noe mer redegjørelse nå. Det begynner å bli lenge siden taletiden var ute.

Arve Kambe (H) [11:03:37]: Først til saken om revidert budsjett. I forbindelse med at Høyre ønsker å fjerne arveavgiften, gjør vi to grep. Høyre foreslår å fjerne det første intervallet, på 470 000 kr, den første satsen. Dessuten, i trinn 2, ønsker vi å halvere de resterende satsene og vil komme tilbake i andre statsbudsjetter når det gjelder å fjerne hele arveavgiften.

Vi har også noen merknader når det gjelder dobbel virkemiddelbruk, som Finansdepartementet, til tross for at dette ble påpekt fra Stortingets og flere aktørers side gang på gang, ikke kommer tilbake til igjen. De gjelder bl.a. gasskraftverkene på Kårstø og Mongstad – selv om Kårstø riktignok ikke går, og man dermed heller ikke betaler for det – har det noe med dobbel virkemiddelbruk å gjøre, som klimaavtalen sier at man ikke skal ha i Norge.

Vi har også noen merknader når det gjelder oljefyring. Det er fortsatt veldig mange husstander som har oljefyr, deriblant min. Det er en dårlig løsning som må ut. Vi har valgt å støtte opp om økt avgift allerede nå, for vi har også vært med på klimaforliket om at oljefyring skal vekk innen et visst årstall.

Når det gjelder representantforslaget, som nettopp er nevnt, om momskompensasjon for dem som bygger bolig til egne barn med funksjonshemming, er dette egentlig relatert til flere saker, som har vært innom Stortinget i denne perioden, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Alle har følgende forutsetninger til felles: En kommune har behov for at det skal drives og bygges omsorgsboliger, enten for eldre, for funksjonshemmede, for psykisk utviklingshemmede eller for hvem det måtte være. Før Bondevik II-regjeringen var det slik at private som ville tilby dette, hadde 25 pst., eller momssatsen, i tillegg til prisen. Dermed ble selvsagt husleien betydelig høyere enn hvis kommunen gjorde det. Vi i Høyre har sagt at vi må sørge for at det ikke er momsregelverket som skal avgjøre om det blir lønnsomt for en kommune å kjøpe tjenester fra kommunen selv eller ulike private tilbydere, enten det er foretak eller individuelle boliger. Det som har vært viktig for Høyre, er å understreke at når man bygger en bolig til privat bruk, skal man betale moms for dette i dag. Det gjør vi alle som kjøper hus. Så mener vi at dersom kommunen i sin boligsosiale handlingsplan legger den slags boliger inn i planen, kan man få momsrefusjon dersom man blir tildelt en tjeneste fra kommunen og har et behov som er godkjent av kommunen. Det er det som gjør at Høyre har et annet forslag enn Fremskrittspartiet her. Men i praksis er det det samme. Det er et poeng.

Jeg skal ikke sitere høyesterettsdommen fra Alta-saken, men jeg tror førstvoterende i den dommen har en ganske god analyse av hvorfor det må være likebehandling også for fremtiden. Det Stortinget har gjort med hensyn til Samhandlingsreformen, det som skjer med helseforetak og botilbud, fører til at kommunene er nødt til å ha større grad av fleksibilitet i forbindelse med botilbudene og tjenestetilbudene sine. Hvis man da med vitende og vilje lager et momsregelverk som man ikke klarer å

tilpasse kommunenes ulike behov, er det et kjempeproblem.

I kommunen min, Haugesund, skal man nå lyse ut 20–25 omsorgsboliger. Problemet for veldig mange kommuner er at sentrumsnære tomter ikke lenger er i offentlig eie. Dermed må man bygge på privat grunn eller kanskje kjøpe tomter, som kanskje er verre. Det gjør at man får store utfordringer med rettferdig konkurranse. Vi mener at den generelle betingelsen bør være at folk må stimuleres til å bo i sin egen bolig, også når de er blitt pleietrengende. Da kan ikke staten gjøre det mer lønnsomt for beboerne å bo i kommunal leieleilighet eller i privat leid leilighet eller sin egen leilighet. Det er ikke momskompensasjonsordningen som skal avgjøre det. Det må være opp til den enkelte kommune og den enkelte beboer og ikke Stortinget.

Herved tar jeg opp forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre i sak nr. 3.

Presidenten: Da er alle forslag knyttet til de fire sakene der det foreligger forslag, tatt opp.

Dag Ole Teigen (A) [11:08:54] (ordfører for sak nr. 3): Jeg vil kommentere forslaget om merverdiavgiftskompensasjon i forbindelse med bygging av omsorgsboliger, som både finansministeren og flere andre har vært inne på.

Formålet med den generelle kompensasjonsordningen for kommunesektoren er å nøytralisere de konkurransevridningene som merverdiavgiften kan gi opphav til når kommunene står overfor valget mellom å produsere avgiftspliktige tjenester selv, eller å kjøpe tjenestene fra private virksomheter. Ordningen er finansiert av kommunene selv ved trekk i de statlige overføringene tilsvarende omfanget av ordningen da den ble innført, slik at den på den måten er provenynøytral.

I representantforslaget foreslås det, enkelt oppsummert, at privatpersoner som bygger omsorgsbolig for egne utviklingshemmede barn, blir omfattet av ordningen med momskompensasjon. Dette handler om en gruppe vi absolutt skal ha i tankene når vi utformer politikken på ulike områder. Det er utviklet en låne- og tilskuddsordning, bl.a. for at flere funksjonshemmede skal få økonomisk anledning til å bo i egen bolig. Blant annet gis det tilskudd basert på brutto anleggskostnader, noe som innebærer at merverdiavgiften medregnes ved utmålingen av tilskudd. Jeg vil gi ros til forslagsstillerne for å sette ytterligere søkelys på dette området. Det er likevel flere grunner til at flertallet ikke går inn for at forslaget vedtas.

For det første vil en utvidelse av ordningen bryte med dens grunnleggende formål. Vi synes derfor dette er et område som fortjener grundig vurdering før man eventuelt gjør vedtak om endringer.

For det andre har kompensasjonsordningens grenser vært omdiskutert. Høyesterett har avsagt to dommer, og Riksrevisjonen har undersøkt feilutbetalinger. Flertallet ser det som viktig at det klargjøres hvem som er kompensasjonsberettiget, slik at momskompensasjonsordningen kan virke etter formålet.

Finansdepartementet har uttalt at det kan være behov

for å vurdere enkelte presiseringer og eventuelle endringer for å gjøre regelverket klarere og mer brukervennlig. Dette omfatter bl.a. å vurdere utformingen av regelverket nærmere når det gjelder private og ideelle virksomheters rett til kompensasjon ved oppføring av omsorgsboliger. Departementet uttaler at det vil vurdere disse spørsmålene nærmere og eventuelt komme tilbake med konkrete lovforslag på et senere tidspunkt, etter at saken har vært på høring. Komiteens flertall imøteser en gjennomgang av status i nasjonalbudsjettet for 2014. På den måten vil dette området kunne følges opp videre politisk.

I innstillingen viser flertallet til at Norsk Forbund for Utviklingshemmede har foreslått at kompensasjonsloven bør endres slik at det ikke lenger gis kompensasjon for merverdiavgift på anskaffelser til boliger med helseformål eller sosiale formål som er beregnet på å være permanente hjem. NFUs begrunnelse er at kompensasjonsordningen bidrar til en overinvestering i institusjonslignende komplekser, mens det er en politisk målsetting om at mennesker med utviklingshemning i størst mulig grad skal ha ordinære hjem i en ordinær bebyggelse. Flertallet ber Finansdepartementet vurdere innspillet fra NFU, og om avgrensningene av kompensasjonsordningen på dette området er hensiktsmessige ut fra formålet.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [11:12:28]: Like sikkert som vi er komne til juni, og at vi er inne i den siste veka på Stortinget for denne gongen, fremmar Framstegspartiet på nytt forslaget om ROT og ROS, dette fordi vi trur på det – og eg trur vi ikkje kjem unna det i framtida.

Bakgrunnen for opprettinga av ROT- og RUT-frådraget har vore å stimulera til auka aktivitet i byggenæringa og skapa fleire arbeidsplassar. I tillegg er det ei klar målsetting i tiltaket å få ned bruken av svart arbeid. Innføringa av desse frådraga har vore ein suksess i Sverige og har ført til at mange fleire har nytta seg av ordninga.

Frådraget handlar om mykje meir enn eit skattefrådrag. Eg registrerer at det i svarbrevet frå statsråden blir uttrykt ei form for bekymring over at skattefrådraget vil ha uheldige fordelingsverknader – og viser med dette til følgjande:

«Det er grunn til å anta at skattytere med høye inntekter vil utnytte frådraget i større grad enn de med lave inntekter, slik tilfellet er i Sverige.»

Dette er ein argumentasjon Framstegspartiet har lita forståing for. I Sverige var dette berre tilfellet då frådraget blei innført i 2007, mens det etter kvart har vist seg å vera flest barnefamiljar med to barn og som er dobbeltarbeidande, og mange pensjonistar, som gjer bruk av frådraget, jf. det svenske firmaet HomeMaid.

Ei undersøking uført av Norstat på vegner av Finn oppdrag viser at 28 pst. av dei spurde har betalt, eller vurderer å betala, handverkaren svart. Ifølge Norstat-undersøkinga er det malearbeid, 36 pst., snikkar- og tømrararbeid, 35 pst., og grovarbeid, 34 pst., som kjem på topp i oversikta over kva for tenester vi i størst grad kjøper svart. Når ein veit at 95 pst. av dei som kjøper reinhaldstenester i heimen sin, kjøper svart arbeid, er det veldig lite igjen. Då er det litt feil å seia at vi må tenkja på at det kostar 16 mrd. kr – om vi innfører dette. Vi må tenkja på at vi får mykje

igjen i form av arbeidsgivaravgift, personskatt og ikkje minst moms.

Dagleg er det oppslag om svart arbeid. Eit viktig moment er at vi som samfunnsaktørar også har eit ansvar for å påverka kulturen på ein måte som gjer det meir freistande ikkje å bruka svart arbeid i eller utanfor heimen. Det ønskjer faktisk Framstegspartiet å bidra med med dette forslaget.

Tala si tale er klar: Eit ROT-frådrag vil kunna vera med på å gi større moglegheiter for både praksisplassar og lærlingplassar gjennom seriøse aktørar i både reinhald, bygg- og anleggsbransjen. Noreg vil i framtida få eit aukande behov for bl.a. fagarbeidarar. Inntaket av lærlingar er svært konjunktursensitivt, og næringslivet risikerer å støyta på store utfordringar dei kommande åra. Arbeidsløysa blant unge mellom 15 og 24 år har auka i høve til siste tal frå SSB. Det er bekymringsverdig at fleire unge blir gåande passive på offentlege ytingar i staden for å vera i eit arbeidsrelatert forhold. Vi har også sett at fleire verksemder flytter ut av landet fordi vi har eit skatte- og avgiftsnivå som kan ta knekken på dei fleste som ønskjer og starta opp med noko for seg sjølv.

Eg må seia at i staden for å leggja til rette for å løysa dei utfordringane som ligg i svart arbeid, som fører med seg både kriminalitet, menneskehandel, unndraging av skattepengar og ein marknad dominert av useriøse aktørar, er det viktigare for regjeringa å seia nei til forslaget frå Framstegspartiet, med ei grunngevinga om at dette er eit frådrag berre for dei rike. Når sant skal seiast er det mange av dei rike i dette landet som faktisk har sørgja for og skapt både arbeidsplassar og nye verksemder, også til glede for veljarane til denne regjeringa.

Det er synd å måtta vera vitne til at ein ofrar ei heil handverksnæring, og i staden gir kriminelle legitimitet, og med det gir fritt spelerom til uærlege verksemder som bruker den svarte marknaden som eit skalkeskjul for andre typar kriminalitet. Det er svært leit at unge som i dag gjerne vil utdanna seg til eit handverksyrke, kanskje ikkje får moglegheita til det, fordi det ikkje er lærlingplassar. Grunnen er veldig enkel: Dei seriøse handverkarane er ikkje like viktige for denne regjeringa. Ei heil næring blir ofra til fordel for useriøse bedrifter.

Næringa sjølv roper på at ein må innføra ROT, slik som i Sverige, for å kunna overleva. Framstegspartiet lyttar til desse aktørane, dei er ekspertar på si eiga næring. Denne månaden har det vore like mange konkursar som det var under finanskrisa – kanskje endå eit varsel om at ein må bidra med tiltak. Dette er eit av våre bidrag til at næringslivet skal overleva – og då kvitt.

Til sist kan eg berre konstatera: Bak skyene er himmelen alltid blå, og Framstegspartiet skal kjempa for at den seriøse delen av byggenæringa skal bestå.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Gunvor Eldegard (A) [11:17:41]: Me har fleire gonger i denne perioden diskutert både ROS og ROT, skattefrådrag for handverkstenester og serviceoppdrag i eigen

bustad og fritidsbustad. I år er det det same: Det er berre Framstegspartiet som går inn for forslaget, dei andre stemmer imot. Det er eg glad for. Eg vil seia at eg er einig med saksordføraren i hans merknader i saka.

I Sverige er skatteutgiftene, eller tapt proveny, sett til 13,7 mrd. kr for handverkstenester og 2,5 mrd. kr for serviceoppdrag i heimen.

Så skriv forslagsstillarane at bakgrunnen for forslaget «har vært å stimulere til økt aktivitet i byggenæringen og skape flere arbeidsplasser». No er det sånn at byggjenæringa går veldig bra i Noreg, og me har veldig låg arbeidsløyse i Noreg. Me er vel òg i ein situasjon som tilseier at me ikkje bør bruka endå sterkare incentiv når det gjeld å investera i eigne bustader.

Når det gjeld dette med svart arbeid, er det på ein måte litt rart, synest eg, at me er nøydde til å innføra eit skattefrådrag for at ei næring skal følgja lover og reglar.

Eg jobba litt med forslaget for to år sidan, saman med utgreiingsseksjonen her på Stortinget. Ein annan ting er at det er mange fleire sjølveigarar her i Noreg. Det vil seia at overslaget hadde vore endå større, for i Sverige er det berre dei som er sjølveigarar, som har moglegheit til å bruka dette frådraget.

Når det gjeld frådrag som gjeld tenester i heimen, er det sånn at det berre er dei med store inntekter som har moglegheita til å gjera bruk av desse frådraga. For dei som har låge inntekter, har så låge inntekter at dei faktisk ikkje kjem inn når det gjeld grensene eingong. Ein har heller ikkje i Sverige faktatal på kor stor sysselsetjingseffekt dette frådraget har.

Så har eg lyst til å koma med berre ein liten kommentar til ein annan: I replikkordvekslinga med statsråden før i dag var Venstre opptatt av sunt kosthald, og ønskte å endra momsreglane. Likevel står dei inne for eit forslag, saman med Høgre, i saka om å fjerna skulefrukta – eitt av dei beste tiltaka for sunt kosthald for alle. Eg synest at det forslaget er dagens pinlegaste forslag og årets røtnaste epleslang.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [11:20:53]: Jeg ønsker å gi finansministeren muligheten igjen til å gi et klart svar i denne sal – det kunne vært en fin avslutning på hans periode som finansminister. Jeg kommer til å komme inn på oljeskatten, så statsråden kan finne papir og blyant mens jeg snakker, for jeg skal først avlegge representanten Meltveit Kleppa en liten visitt.

Når opposisjonen foreslår endringer i næringsbeskatningen for å imøtekomme utfordringene, som også regjeringen nå ser, knyttet til en todeling i norsk økonomi, sier representanten Meltveit Kleppa at vi ikke kan gjennomføre dette nå, vi må vente til hele pakken gjennomføres i sin helhet, både skatteøkning og skattelettelser. Men da glemmer representanten Meltveit Kleppa at de allerede gjennomfører deler av den pakken man la fram under Høyres landsmøte, for skatteendringene for oljen kommer nå. Hvordan kan det ha seg at de skal gjennomføres nå, mens alt det andre skal vente? Representanten Meltveit Kleppa har rett og slett ikke helhet i sin egen politikk. Da bør hun

være forsiktig med å påpeke det hos andre som faktisk har helheten.

Når det gjelder treforedlingspakken som representanten Meltveit Kleppa og andre skryter av: La oss huske at to tredjedeler av de bevilgningene er utenfor handlingsregelen. Hadde de pengene vært innenfor handlingsregelen, kunne ikke finansministeren skrytt av at han brukte mindre penger enn det som var planlagt i tråd med handlingsregelen. Men her har han altså flyttet penger til Investinor utenfor handlingsregelen – et selskap som har 2,5 mrd. kr på konto allerede, og så skal regjeringen skryte av at de skal få 0,5 mrd. kr til, som skal stå på konto. Hvorfor ikke heller gi de pengene til veibygging og avskrivingsregler i dag, sånn at treforedlingsnæringen får forbedringer i dag, istedenfor at et selskap som allerede er stint av penger, skal få penger som de kanskje bruker om mange, mange år? Det er handlingsregelen som skaper problemer, fordi regjeringen skal skryte av at de holder seg innenfor handlingsregelen samtidig som de må komme opp med en treforedlingspakke – men med virkemidler som ikke har noen effekt.

Noen her mener at ROT- og ROS-forslaget til Fremskrittspartiet er unødvendig – det koster bare penger. Det er interessant å merke seg at alle de som vanligvis er bekymret for svart arbeid, for hvordan det ødelegger for ærlige bedrifter og taper staten for mye penger, plutselig mener at svart arbeid ikke er et problem. I Sverige får en skrive av utgifter på skatten, og så taper staten de skatteinntektene, men poenget fra Sverige er at det plutselig er mange håndverksbedrifter som begynner å få synliggjort sine inntekter. Hvis en tar begge sider av dette regnestykket, ser en at den svenske stat sannsynligvis har tjent penger på dette, fordi en mengde håndverkere nå begynner å betale skatt for sine inntekter. Og det er poenget, da sørger en for at en får en bane der de ærlige konkurrerer på like fot med de uærlige, istedenfor – sånn som vi ser norske håndverksbedrifter bekymrer seg over – at de blir utkonkurrert av de uærlige.

Så til finansministeren: Vil skatteøkningen for oljeselskapene medføre at det blir færre oljeprosjekter, eller blir det like mange? Hvis det blir like mange, klarer ikke jeg å se hvordan det skal motvirke todelingen i norsk økonomi, som statsråden hevder er poenget. Kunne statsråden svare på det, hadde jeg blitt veldig glad.

Gunnar Gundersen (H) [11:24:06]: Det er et par innlegg som jeg har lyst til å kommentere. Jeg synes at en må holde tungen rett i munnen, og enhver skatteendring bør ses i lys av at man bør få et best mulig samsvar mellom samfunnets interesser og den enkelte beslutningstakers interesser. Det bør ligge som en overordnet leveregel. Da sikrer man også stabilitet, forutsigbarhet, langsiktighet osv., for da blir det ikke nødvendig med store endringer brått.

Det er i det lyset jeg finner det litt underlig å høre på Geir-Ketil Hansen og i og for seg også Knut Storberget. Finansministeren sa at vi har beholdt gunstige skatteregler for oljenæringen gjennom en lang oppgangsperiode når det gjelder oljepris – det er vi også enige om. Da vil sær-

lig Geir-Ketil Hansens innlegg kunne ses på som en kritikk av regjeringens eget arbeid. Hvis man skal bruke det som konjunkturvirkemiddel, hvilket jeg mener er en dårlig idé, burde man vært ute mye tidligere. Man kunne heller snakke om den næringsdiskriminering som har foregått i forhold til mye annet næringsliv. Vi vet at avskrivningsreglene er dårligere enn hos våre handelspartnere, veier, samferdsel, alt sammen – man har forsømt investeringer som kan kompensere for det kostnadsnivået vi har. Vi kan ikke si at det er et problem at vi har en næring som til de grader bringer penger inn i statskassen – at det er en utfordring, er noe annet, og det var derfor jeg ristet på hodet, men et problem er det ikke.

Jeg må si at jeg reagerer ganske kraftig når jeg leser leserinnlegg av bl.a. Karin Andersen, som kaller oljenæringen en gjøkunge. Da er det noe Stortinget har gjort galt, og ikke noe galt med næringen, for å si det sånn. Jeg tror at særlig SV, som er så glad i å bruke penger, bør sette enormt pris på at det er noen som faktisk bringer dem inn også – de kan jo tenke litt gjennom det innimellom.

Jeg synes også det blir litt spesielt å bringe Takeda Nycomed inn i dette. Det er et faktum at regjeringen har sittet og sett på en kostnadsutvikling som har gått fra 20 pst. til 70 pst. På ett eller annet tidspunkt vil da en internasjonal eier si at den flytter produksjonen utenlands. Det er det man har gjort ved å åpne landet for mange utenlandske investeringer, og diskriminere privat norsk eierskap, hvilket virkelig har gjort seg utslag i den farmasøytiske bransjen, som i løpet av en 10–15-årsperiode stort sett har gått fra å bestå av mange norskeide bedrifter til snart ikke noen. Så det ligger mye kritikk av egen regjering i både Geir-Ketil Hansens innlegg og Knut Storbergets innlegg.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [11:27:14]: Det var representanten frå Arbeidarpartiet som gjorde at eg tok ordet igjen. Eg blir litt forundra og forskrekka over at ein nærast seier at det går så bra her i landet, og at alt er så fint og så flott at vi faktisk ikkje treng fleire nye arbeidsplassar – og ikkje minst anstendige arbeidsplassar. Det er uroande å høyra, men eg berre håpar at folk merkar seg det.

Ein annan ting er at ein ikkje vil lytta til næringa i det heile. Det er fleire næringsaktørar som har ropt og skrike om dette over lang, lang tid: Noko må gjerast, elles et det svarte arbeidet seg inn over oss som driv seriøst. Det vil heller ikkje regjeringa lytta til.

Så er det ca. 170 000 kvinner i dette landet som driv med reinhald i heimar, og desse 170 000 kvinnene har ikkje skikkelege arbeidsvilkår. Regjeringa seier at dei berre får halda på. Ho vil ikkje ha skikkelege pensjonsordningar, ho vil ikkje ha skikkeleg lønn, og ho vil ikkje ha skikkelege rettar til sjukefråvære og permisjonar. Eg håpar folk merkar seg det.

Ein annan ting som eg er skuffa over, er det at ein ikkje vil jobba for å få ein ny kultur, ei haldningsendring i heile landet, for at det skal svara seg å kjøpa kvitt arbeid i staden for svart arbeid.

Borghild Tenden (V) [11:28:46]: Jeg vil bare si helt kort – for helsefolkene har kommet – til representanten El-

degard: Jeg ser på ingen måte det ulogiske i det hun refererte til. Bakgrunnen for vårt forslag om å droppe skolefrukt er jo at vi prioriterer, og det Venstre prioriterer, er kunnskap og etterutdanning av lærere. Kunnskap er det vi skal leve av i fremtiden, og en ny regjering må definitivt bruke mer ressurser på kunnskap enn det denne regjeringen gjør. Når det gjelder frukt og grønt, vil foreldre få rikelig adgang til å kjøpe billigere frukt og grønt, så dette var, med respekt å melde, en underlig angrep.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [11:29:54]: Dette er nok et forsøk fra undertegnede på å få finansministeren til å engasjere seg i debatten i Stortinget om et tema som de selv har tatt initiativ til.

Men la meg først få gi støtte til representanten Tenden. Selv om vi ikke stemmer for forslaget, mener jeg at måten de rød-grønne har behandlet det på, er ganske rar. Spesielt rart er det når representanten Meltveit Kleppa er bekymret over at matprisene kan gå opp for enkelte husholdninger. Jeg har aldri registrert en slik bekymring fra Senterpartiet når en har behandlet landbruksoppgjøret, som faktisk innebærer at både direkte og indirekte kostnader for husholdninger går betydelig opp. Jeg håper at representanten Meltveit Kleppa nå kan gå opp på talerstolen og skissere en ny retning fra Senterpartiet om dette temaet.

Så tilbake til oljeskatten. Regjeringen har sagt at oljeskatteendringen er for å stimulere til kostnadseffektivitet på norsk sokkel, slik at en bidrar til å redusere todelingen i norsk økonomi. Men for at dette skal skje, må det investeres mindre på norsk sokkel, slik at en skal kunne gi bedre vilkår andre steder, under forutsetning av at kapitalen som en ville investert på norsk sokkel, heller investeres i Norge og ikke forsvinner ut av landet. Alternativ forklaring er at mindre press på norsk sokkel gjør at lønnsnivået ikke presses opp på samme måten. Det vil bedre situasjonen for norsk industri.

Regjeringens forutsetning er at det som skaper todeling i norsk økonomi, er ikke nivået i seg selv, men overskridelsene i prosjektene. Den logikken ser ikke jeg. Derfor hadde det vært interessant om finansministeren kunne forklart: Er det færre prosjekter som er hensikten, eller skal en opprettholde prosjektene? Hvis hensikten er færre prosjekter, er det logikk i det regjeringen foreslår, mens hvis en egentlig sier at antall prosjekter skal opprettholdes, kan en ikke si at denne oljeskatteøkningen medfører mindre todeling av norsk økonomi – for det er de samme prosjektene som kjemper om de samme folkene. Og da er det noe hult her. Da er dette bare en vanlig skatteøkning fra regjeringens side for å fylle oljefondet og spare mer penger i utlandet. Det ser jeg ikke poenget i. Petoro, statens eget oljeselskap, har sagt at de frykter at det blir færre prosjekter. Da er det en logikk i det regjeringen holder på med.

Jeg skulle gjerne sett at regjeringen innrømmet dette. Finansministeren har talerstolen her i dag til å kunne det. Men han vet utmerket godt at hvis han er ærlig om dette, kommer store deler av LO-systemet som ønsker alt det beste for oljenæringen, til å gå i taket. Derfor driver han med tåketale i denne saken og vil ikke si hva dette handler om. Representanten Lars Egeland, fra SV, var svært

ærlig på sin blogg. Han sa at skatteendringen skal gjøre det mindre lønnsomt å bygge ut marginale felt. Det vil være godt for klimapolitikken, for da reduserer en utslippene – ergo har mindre oljeproduksjon.

Det er et ærlig standpunkt. Regjeringen kan ikke si at den har et godt skatteforslag når de rød-grønne politikerne ikke klarer å være enige om hva konsekvensene av skatteendringen skal være. Da trenger vi en finansminister som oppklarer.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Knut Storberget (A) [11:33:09]: Det var representanten Gundersen som fikk meg til igjen å ta ordet.

Jeg synes det er underlig at når man står overfor forslag fra regjeringa om endringer av skatte- og avgiftsregimet som også kan ha en viss innvirkning på den økonomiske fordelingen i dette landet, blir det med en gang noen fra de rød-grønne går opp på denne talerstolen, nærmest oppfattet som en kritikk av regjeringa. Det må snarere være motsatt. Som vel både Meltveit Kleppa, Geir-Ketil Hansen, undertegnede og flere andre har påpekt i sine innlegg: Når man gjør de grep som nå gjøres, som har betydning for hvordan økonomien vår er delt, og for hvordan vi skal få en mindre todelt økonomi, oppfatter vi det som viktige og riktige tiltak. Men vi oppfatter det også sånn at for hver måned – holdt jeg på å si – er vi avhengige av et finansdepartement og en regjering som er parat til å gjøre de nødvendige grep for å møte den vanskelige økonomiske situasjonen hele Europa befinner seg i.

Jeg oppfatter ikke dette som engangstiltak. Jeg synes regjeringa gjennom flere år har vist at den har den dynamikken og den fleksibiliteten som skal til for å justere kursen på flere områder, når det er nødvendig. Treforedlingssatsingen som nå har kommet, er en god oppfølger til hva man gjorde i fjor på samme tidspunkt. Sånn sett er ikke dette noe som plutselig har dukket opp av hatten.

Jeg er av den oppfatning at regjeringa gjennom disse årene har klart å sikre at vi fortsatt får vekst, at vi har så høy sysselsetting som vi har, og å bidra til å gi næringslivet de nødvendige signaler som gjør det mulig å drive næringsvirksomhet i en svært broket tid.

En av grunnene til at jeg trakk fram Takeda Nycomed, er at det er et veldig godt eksempel på hva slags type utfordringer vi står overfor. Jeg synes representanten Gundersens stadige argumentering om at det nærmest er norsk formuesskattelovgivning som har gjort det vanskelig for denne bedriften, er helt på siden – virkelig helt på siden. Jeg tror ikke norsk formuesskatt var særlig med i vurderingene til de internasjonale selskapene da de kjøpte seg opp i Norge. Og det kan umulig være utslagsgivende når det gjelder spørsmålet om man skal trekke seg ut av Norge, all den tid de eierne som i dag sitter på aksjene i Takeda Nycomed, ikke betaler en øre i formuesskatt til Norge.

Jeg synes at man noen ganger må stikke fingeren i jorda og spørre: Hva er driven i det som skjer? I så måte synes jeg at de tiltak som man behandler i dag, og tiltak i forbindelse med særlig selskapskatten, som skal behandles på fre-

dag, er gode tiltak for rett og slett å bidra til å sikre at flere arbeidsplasser blir værende i Norge.

Geir-Ketil Hansen (SV) [11:36:24]: Bare et kort svar til Gundersen når det gjelder oljebeskatningen, den moderate skjerpelsen og fradragmulighetene.

Jeg legger ikke skjul på at SV er veldig glad for at dette grepet nå blir tatt. Vi har over lengre tid vært utålmodige fordi vi frykter konsekvensen av det presset på norsk økonomi som de stadig økte investeringene på sokkelen har bidratt til. Det er et press som er svært alvorlig, og som kan bidra til at en rekke bedrifter i annen industri kan gå over ende – ikke minst innen treforedling, som jeg vet Gundersen er opptatt av.

Derfor er dette tiltaket riktig. Det er svært bra om det bidrar til at investeringer i en del felt blir utsatt, slik at dette blir gjort over lengre tid. Det er et nødvendig og et riktig grep, som jeg er glad for at regjeringen har tatt.

Når jeg hører på Gundersen, konstaterer jeg at Høyre begrenser seg til å kommentere det problemet som dette presset, denne todelingen, medfører. Selv har de ingen relevante tiltak mot dette, annet enn den tradisjonelle skattelettepolitikken som Høyre har stått for over tid. 25 mrd. kr har de ikke har finansiering for – ut fra de påplussinger på andre budsjetter som de bidrar med her i salen. Høyre har begrenset seg til kun å konstatere dette problemet, men har ingen politikk for å motvirke det. Det har derimot regjeringen. Derfor er dette tiltaket så riktig.

Bare en kort merknad til Venstre, som markerer seg med en kritisk merknad til frukt i skolen – nå er jo helsekomiteen kommet til salen, og de skal debattere folkehelsemeldingen senere i denne uken. Det er helt riktig som representanten Eldegard kommenterte: Det er ikke sammenheng i Venstres politikk når det gjelder forebyggende helse, når de går imot et så godt forslag og et så godt tiltak som frukt i skolen.

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [11:38:49]: Den rød-grønne perioden på Stortinget startet med at enkelte partier i konstellasjonen sto ute på plenen og protesterte mot sin egen regjering. Jeg har registrert at det har skjedd også i dag. Det er en fin måte å markere slutten på en rød-grønn periode på.

Jeg venter fortsatt på at finansministeren skal engasjere seg i denne debatten. Det er et paradoks at regjeringen på den ene siden har innført et oljeskatteregime som stimulerer til økt letevirsomhet – ved at en faktisk får kontant betaling når en gjennomfører det, som et forskudd på skatt – men på den andre siden skal ha en politikk som reduserer antall prosjekter som blir realisert, som følge av denne letevirsomheten. Det virker litt selvmotsigende.

Finansministeren har altså ikke villet delta i denne debatten. Hadde en vært fra et av de andre partiene, hadde en gjerne sagt det var feigt. Slike ord bruker vi ikke i Fremskrittpartiet. Jeg er veldig glad for at i hvert fall SV har av-

klart hva som er regjeringens politikk, nemlig at prosjektene skal utsettes og skal avlyses. Det fikk vi bekreftet av forrige taler. Jeg håper at også Arbeiderpartiet er mann nok til å vedkjenne seg – når de er ute i debatter – hva som er konsekvensene av deres politikk.

Presidenten: Neste taler er representanten Gunnar Gundersen. Gundersen er saksordfører i sak nr. 4, og der- som innlegget gjelder sak nr. 4, har han en taletid på 3 minutter. Det ristes på hodet, da har han 1 minutt taletid.

Gunnar Gundersen (H) [11:40:09]: Det er helt riktig, president.

Jeg måtte reagere når Geir-Ketil Hansen sier at vi ikke har finansiering. Kan Geir-Ketil Hansen påpeke ett budsjett hvor vi ikke har holdt oss innenfor samme ramme som regjeringen? I revidert nasjonalbudsjett nå bruker vi 800 mill. kr mindre, nettopp fordi vi ikke gjentar mye av skatteopplegget vårt – det finner vi ganske fornuftig. Det kan i hvert fall ikke bli stående at Høyre ikke stiller med finansiering. Vi har en rekke tiltak som vi har klart å prioritere innenfor samme ramme som regjeringen. Det gjelder bl.a. bedre samferdsel, forskning og utvikling, det gjelder å stimulere norsk eierskap, og det gjelder å gi skattemessige betingelser som er konkurransedyktige med internasjonalt næringsliv gjennom avskrivningsregler, SkatteFUNN og den type ting. Jeg måtte bare si fra at det innlegget til Geir-Ketil Hansen mer viste at han ikke har fulgt med i timen, enn at vi ikke har presentert alternativer.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:41:13]: Jeg har svart på spørsmålet fra representanten Solvik-Olsen i replikkvekslingen. Det kan så være at representanten Solvik-Olsen ikke var fornøyd med svaret, ikke tok innover seg svaret eller ikke skjønnte svaret – det må representanten Solvik-Olsen for så vidt forholde seg til selv.

Det andre jeg vil si, er at finansministeren verken er feig eller ønsker å unngå debatt. Et velment råd til representanten Solvik-Olsen: Et minstemål av saklighet er på sin plass.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [11:42:08]: Med fare for – for min del òg – for ettertida å bli skulda for å vera feig, lat meg berre klargjera nokre få ting. For det fyrste gjeld det Venstre sitt forslag om reduksjon av momsens på frukt og grønt mot å heva den generelle matmomsen med 10 pst. Det at vi var imot det, tok Solvik-Olsen som eit teikn på ein ny landbrukspolitikk. Eg kan roe både han og dei som er meir opptekne av norsk landbrukspolitikk enn Solvik-Olsen: Den store ueinigheita som er mellom Framstegspartiet og Senterpartiet på det feltet, ligg nok fast.

Så til petroleumsskatten. Når regjeringa varsla dette grepet den 5. mai, sette det i verk frå same tid og la til grunn overgangsordningar for dei prosjekta som er komne i departementet, synest vi i Senterpartiet at det er ei ryddig ordning. Desse ulike pakkane inneheld fleire delelement som skal verka saman, både vekstpakken og pakken for treindustrien.

Så må eg seia at det er rimeleg spesielt å stå her så – eg må nesten bruka uttrykket – sjølvtilfreds og trekkja konklusjonar fordi det her kan vera nyansar i syn mellom Senterpartiet, Arbeidarpartiet og SV i enkeltspørsmål. Det skulle jo berre mangla. Det verkar rimeleg sjølvtilfreds å stå her då, som representant frå eit parti som kallar handlingsregelen ein «huskeregel». Heile innstillinga til revidert viser at det på den eine sida er fire parti som seier til det norske folk at dei vil regjera saman frå hausten av, men du verden så store punkt med ueinigheit det er. Det blir ikkje enkelt – verken for dei eller for veljarane – å forhalda seg til det.

Presidenten: En rekke av de debattene det nå vises til, kommer i løpet av den uka vi nå er inne i, og man kan kanskje ha de innleggene i de debattene!

Representanten Borghild Tenden har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Borghild Tenden (V) [11:45:31]: Veldig, veldig kort: Jeg tar ordet på grunn av det representanten Geir-Ketil Hansen sa. Hadde regjeringspartiene vært opptatt av sunn mat og sunn livsstil, hadde de gått for Venstres forslag, som går på momsfritak for frukt, grønt og økologisk mat. Det undrer meg at partiet SV ikke ser at dette er en klok måte å drive skattepolitikk på.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:46:20]: Jeg må delta litt i debatten mellom statsråden og representanten Solvik-Olsen, jeg også. Jeg undrer meg over at statsråden etter mye om og men endelig går opp på talerstolen for ikke å utdype hva han faktisk ønsker å mene om en skatt på 70 mrd. kr. Er det slik at 70 mrd. kr mer i skatt over 35 år – 2 mrd. kr i året – gjør at det blir færre prosjekter, altså at lønnsomheten til bedriftene vil si at det blir færre prosjekter, og at regjeringens mål om mindre todeling i norsk økonomi står ved lag? Hvis det ikke blir færre prosjekter – som statsråden antydde i sitt svar til Solvik-Olsen – hvordan kan det da bli mindre todeling i norsk økonomi? Da blir det akkurat de samme ingeniørene og de samme talentene som går ut i bransjen og fortsetter å være i bransjen, og todelingen fortsetter som før. Man kan ikke gjøre begge deler, både tilfredsstillende SV på den ene siden og lure velgerne på den andre siden.

Jeg må si at statsråden skal ha all mulig respekt, men han kan også vise respekt tilbake til representantene i salen. Å si at Ketil Solvik-Olsen ikke var saklig i sitt innlegg, er meningsløst. Det som mangler her nå, er et svar på spørsmålet. Statsråden kan komme opp her og si om det blir færre prosjekter, flere prosjekter eller like mange prosjekter. Det synes jeg statsråden kan svare på.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1–5.

Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 6 og 7 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 6 [11:48:08]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i pasient- og brukerrettighetsloven mv. (rett til nødvendig helsehjelp og pasientrettighetsdirektivet m.m.) (Innst. 388 L (2012–2013), jf. Prop. 118 L (2012–2013))

Sak nr. 7 [11:48:21]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Kjønnaas Kjos, Per Arne Olsen og Jon Jæger Gåsvatn om å innføre et såkalt «pakkeforløp» og raskere behandling i kreftomsorgen etter modell fra Danmark (Innst. 451 S (2012–2013), jf. Dokument 8:102 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Bent Høie (H) [11:49:09] (komiteens leder og ordfører for sakene): Stortinget har nå til behandling viktige og helt nødvendige endringer i pasientrettighetsloven. Det foreslås fem hovedendringer, som det er enstemmighet rundt. Det første forslaget – og kanskje det viktigste – er at helseforetakene nå får ansvar for å gi beskjed til Helseøkonomiforvaltningen, HELFO, hvis de ikke er i stand til å innfri pasientenes medisinske fastsatte tidsfrist for behandling, og ikke som i dag, at pasienten selv har ansvar for å kontakte HELFO. Dagens regelverk innebærer jo at det sannsynligvis er de mest ressurssterke pasientene som finner fram i et komplisert system. Derfor ser vi også at en veldig liten andel av pasientene tar kontakt med helseøkonomiforvaltningen når tidsfristen blir brutt. At helseforetakene får ansvar for å ta kontakt – ikke minst at de får ansvar for å ta kontakt umiddelbart – når de ser at de ikke har muligheten, vil sannsynligvis føre til at flere pasienter får innfridd sin rett til undersøkelse eller behandling innenfor den fristen som er satt.

Det andre, som er et forslag som også kommer til å bety mye for pasientene, er at helseforetakene ved første svar på henvisning får ansvar for å gi dato og time for undersøkelse eller behandling til dem som får en frist innen fire måneder. De som får en frist utover fire måneder, skal også få et tidspunkt, men da innenfor et ukeseintervall.

Dette vil føre til at veldig mange pasienter vil oppleve svaret de får tilbake, som mye mer konkret og forståelig, og at mange vil slå seg til ro med det fordi man har en sykdom eller lidelse som det er greit å vente med, fram til den tiden man har fått, så lenge man har fått en konkret dato og time. Ikke minst vil det føre til at helseforetakene må ha bedre oversikt over egen tidsbruk og ledige timer.

Forslaget innebærer også at alle med rett til helsehjelp får en medisinsk frist, og at man opererer bare med to grupper: De som har rett til helsehjelp, og de som ikke har rett til helsehjelp. Forslaget innebærer også at dagens frist for vurdering på 30 dager endres til en 10-dagers frist for vurdering av henvisning. Det er i all hovedsak også realiteten og praktiseringen innenfor dagens system. Videre omfattes radiologi ved private røntgeninstitutter som har avtaler med helseforetakene, av ordningen med fritt sykehusvalg.

Alle disse forslagene innebærer i sum en forbedring av pasientenes rettigheter og er noe som Stortinget enstemmig slutter seg til. Jeg mener de to viktigste forslagene her – at helseforetakene får ansvar for å ta kontakt med HELFO, og at man får dato og time ved første henvisning – er de forslagene som har størst betydning. Dette er også forslag som Høyre har fremmet som representantforslag tidligere i denne perioden. Den gang fikk de støtte fra hele opposisjonen, men ble nedstemt, men nå får de enstemmig tilslutning.

I tillegg fremmer opposisjonen tre andre forslag som også burde ha blitt vedtatt i dag, men som dessverre ikke blir vedtatt. Det første forslaget innebærer at man allerede nå hadde løftet rehabilitering sammen med røntgen inn i ordningen med fritt sykehusvalg. Det var en del av høringsutkastet til denne saken og fikk bred tilslutning, og opposisjonen mener at lovendringen kunne ha blitt gjennomført allerede i dag. Så kunne man ha utredet de praktiske konsekvensene av lovendringen på samme måten som de andre lovendringene vi gjør her, og hatt et ikrafttredelsestidspunkt samtidig med – eller eventuelt senere enn – de andre.

Det andre vi foreslår, er at de nasjonale forløpstidene, som er medisinsk begrunnet når det gjelder kreft, også skal gjøres juridisk bindende. Dermed hadde helseforetakene også der fått ansvar for å gi beskjed til HELFO hvis man ikke klarte å følge forløpstidene, eller hadde en medisinsk begrunnelse for at det ikke var nødvendig å følge forløpstidene.

Sist, men ikke minst, foreslår opposisjonen at det ikke bare skal være helseforetakenes plikt å opprette en pasientkoordinator; den enkelte pasient skal også ha rett til dette. Det er en sak som også har vært framme i mediene i det siste, og den har fått bred tilslutning bl.a. fra alle pasient- og brukerombudene og fra Per Fugelli i Aftenposten i forrige uke.

Så behandler vi også et representantforslag fra Fremskrittspartiet om å innføre det danske «pakkeforløpet» innen kreftomsorgen. Det får også tilslutning fra opposisjonen.

Jeg tar opp de forslagene som Høyre fremmer sammen med andre i sakene.

Presidenten: Representanten Høie har tatt opp de forslagene han refererte til.

Wenche Olsen (A) [11:54:37]: Saken vi behandler nå, er en lovendring som vil bety mye for mange. I dag er det slik at man først venter i opp til 30 dager før man får svar på henvisningen, for så å vente enda lenger før man får

tidspunkt for behandling. Er du ikke rettighetspasient, får du kanskje ikke noe konkret tidspunkt da heller.

Den lovendringen vi nå vedtar, vil endre dette systemet. Noen sykehus er allerede i gang, og ved Sykehuset Østfold har de vedtatt en målsetting om at folk skal få tidspunkt for behandling i svarbrevet på henvisningen. De er ikke helt der ennå, men de er på god vei.

Det å gi rettigheter er flott for dem som omfattes av rettigheten, men det kan føre til at det går på bekostning av andre. Derfor er jeg glad for at vi nå fjerner begrepet «rettighetspasient». I dag er det slik at noen pasienter blir vurdert til å ha rett til nødvendig spesialisthelsetjeneste og andre kun til å ha behov for helsehjelp, mens en tredje gruppe avvises eller henvises tilbake til den kommunale helsetjenesten. Dette skillet mellom rettighetspasienter og ikke-rettighetspasienter er vanskelig å forstå og praktisere for både helsepersonellet og pasientene. Nå vil du enten ha behov for spesialisthelsetjeneste, eller du vil ikke ha det. Om du har behov, har du krav på at henvisningen din vurderes fortløpende og senest innen ti virkedager. Videre har du krav på at du innen ytterligere ti virkedager skal få et tidspunkt for når helsehjelpen skal starte. Det gjelder alle som har behov for spesialisthelsetjeneste – ikke bare en gruppe.

Det er veldig positivt at det nå blir helseforetakene selv som må melde fra til HELFO, når de ikke klarer å holde fristen for behandling. Det er bra på flere måter, og jeg tror det vil ha en større effekt på helseforetakene når de selv må melde fra. Jeg tror også at mange flere fristbrudd vil bli meldt til HELFO. I dag er det slik at den enkelte pasient må gjøre det selv, og mange kvier seg nok for å gjøre det. Det er viktig å påpeke at selv om helseforetakene nå blir pålagt dette, kan pasientene selvfølgelig fortsatt selv ta kontakt med HELFO.

Komiteen viser i innstillingen til spesialisthelsetjenesteloven § 2-5 a om pasientkoordinator. Komiteen er bekymret for at denne lovbestemmelsen ikke følges tilstrekkelig opp av spesialisthelsetjenesten. Komiteens flertall mener derfor at det er behov for å vurdere ordlyden i bestemmelsen for å sikre at pasientenes rett til oppfølging og samordning av tjenestetilbudet blir ivaretatt.

Per Arne Olsen (FrP) [11:57:33]: I denne debatten behandler vi både endringer i pasient- og brukerrettighetsloven og Fremskrittspartiets representantforslag om et såkalt pakkeforløp innen kreftomsorgen.

I løpet av et kort innlegg rekker jeg nok ikke å dekke alt i disse sakene, men jeg skal forsøke å konsentrere meg om frist for henvisning og frist for diagnose og behandling samt såkalt pakkeforløp etter dansk modell.

La meg først få understreke at jeg i disse sakene opplever de forslag og de merknader som ligger, både fra regjeringens partiene og fra opposisjonen, som et uttrykk for at vi alle ønsker å styrke pasientrettighetene, og at vi alle i denne sal er opptatt av å forbedre norsk helsevesen til beste for norske pasienter.

Selv om vi er uenige i en del virkemidler som rettighetsfesting, ressursbruk, stykkpris osv., samt at noen av oss – naturlig nok – er mer utålmodige enn andre, er

det verdt å understreke det engasjementet for styrking av pasientrettigheter som vi alle har.

De rød-grønne partienes og proposisjonens forslag om at det er spesialisthelsetjenesten – ikke pasienten – som skal kontakte HELFO dersom den ikke er i stand til å oppfylle den juridiske fristen for når helsehjelp senest skal gis, samt forslaget om at retten til fritt sykehusvalg også skal omfatte private radiologiske institusjoner som har avtale med et regionalt helseforetak, er begge forslag gode eksempler på at vi står sammen om å gå i riktig retning, selv om sistnevnte forslag kunne vært gjennomført med en gang.

Et faktum for oss alle som jobber med helsepolitikk – og for pasientene – er dessverre at ventelistedata fra Norsk pasientregister viser at det er store forskjeller i rettighetstildelingen mellom de regionale helseforetakene, og at det til dels er betydelige forskjeller selv på helseforetaksnivå og innenfor de enkelte pasientgrupper.

Fremskrittspartiet mener at regjeringens grep er positive, men dog utilstrekkelige. Selv om fristen for henvisning nå settes til ti virkedager, har dette etter vår oppfatning i realiteten liten innflytelse på hvor raskt pasienten faktisk får konsultasjon og behandling.

Det er helt klart positivt at pasientene nå i større grad har rett på informasjon enn tidligere, men vi tror de fleste pasientene faktisk er mer opptatt av hvor raskt man får behandling, og ikke bare den informasjonen de har behov for. Jeg tror dessverre den nye fristen ikke vil medføre vesentlig bedre tilbud for pasienter som har behov for rask behandling.

Omlegging der man endrer dagens ordning med pasienter som er inndelt i kategoriene rett til helsehjelp og ikke rett til helsehjelp, vil etter min oppfatning i stor grad kunne bli en teoretisk omlegging. Fremskrittspartiet mener det er sentralt at alvorlig sykdom blir prioritert først, og det skal selvfølgelig også gjelde etter omleggingen og reguleres gjennom prioriteringsforskriften. Jeg tror nok at proposisjonens forslag vil bety at helsetjenestenes prioriteringer vil fortsette som i dag, og at pasientene dessverre vil merke minimal endring.

Fremskrittspartiet deler Kreftforeningens bekymring over at pasientgrupper som ikke er tydelig diagnostisert med kreft – og som forskningen viser at det er ganske mange av – kan falle lenger bak i prioriteringen. Dette faktum understreker nok en gang behovet for et pakkeforløp innen kreftbehandling i tråd med Dokument 8:102 S, som også behandles i dag.

Fremskrittspartiet mener det er behov for en større gjennomgang av alle rettigheter til norske pasienter enn det regjeringen legger opp til i denne proposisjonen, og at pasientrettighetene bør styrkes på flere områder.

I Danmark opereres det med to ulike behandlingsgarantier. Den ene garantiene er på en måned og gjelder eksempelvis for kreftpasienter og pasienter med alvorlig hjertesykdom. Den andre garantien gjelder øvrige pasienter som er garantert oppstart av behandling innen to måneder. Dersom denne fristen ikke overholdes, får pasientene tilbud om å velge behandling ved andre offentlige eller private sykehus. I tillegg til dette innføres det i Danmark i disse

dager en ny garanti for forundersøkelser og diagnostisering på en måned.

Fremskrittspartiet mener det er på høy tid å gi norske pasienter tilsvarende rettigheter som man har i Danmark. Jeg registrerer at regjeringspartiene er bekymret over et slikt forslag og mener at det vil koste for mye. Fremskrittspartiet er ikke bekymret over å bruke mer penger på å få pasienter friske, det er derimot god økonomi.

Jeg vil ta opp det forslaget som ikke på annen måte er tatt opp i de to nevnte saker.

Presidenten: Representanten Per Arne Olsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [12:02:50]: Vi har eit rettsbasert helsevesen. Då vert ei av dei viktigaste oppgåvene for Stortinget å sørgja for rett til helsehjelp for alle, i tråd med lovgivaren sin intensjon. Lovgivaren sin intensjon må innebera ei prioritering av pasientar som varetar prinsippet om at den som treng hjelpa mest, skal få ho først. Eit for komplisert lovverk kan bidra til ei byråkratisering som verkar mot hensikta om å styrkja pasientrettane.

Lova må aldri verta så komplisert at ho står i vegen for dei kloke helsefaglege vurderingane. Det finst ikkje haldepunkt frå andre land for at stykkprisfinansiering, privatisering og marknadsretting av helsevesenet gir meir riktige prioriteringar, like rettar til helsehjelp i befolkninga eller betre økonomistyring, snarare tvert imot. Likevel registrerer eg at det er opposisjonen sitt svar på nær sagt alle utfordringar i helsevesenet.

Dagens lovendring styrkjer pasientrettane i forhold til rett til vurdering, òg ved fristbrot. At det frå no av skal vera spesialisthelsetenesta og ikkje pasienten sjølv som varslar HELFO om fristbrot, er ei endring som har vore etterlyst. Det styrkjer òg pasientrettane at fristen for retten til vurdering vert endra frå 30 til 10 dagar. Ved alvorleg eller livstruande sjukdom har pasienten rett til raskare vurdering og akutt hjelp.

Oppheving av skiljet mellom pasientar med rettar og pasientar utan rettar vil forhåpentleg verta eit positivt bidrag til mindre byråkratisering og meir effektiv pasienthandtering. Når Stortinget innfører nye rettar, må verkna den alltid verta følgd nøye opp for å kunna justera praksis dersom endringa får utilsikta konsekvensar. I tilfelle med rett til vurdering er det viktig at fokuset på spesialisthelsetenesta vert følgd av eit tilsvarende fokus på allmennmedisinaren sin kompetanse til raskast mogleg å oppdaga symptom som krev tilvising.

EU-domstolen har slått fast at helsetenester vert omfatta av reglane for fri rørsle av tenester i EFTA-traktaten, og dette er fundamentet pasientrettsdirektivet bygger på.

Rett til sjukehusbehandling i andre land, dekt av trygdesystemet i heimlandet, vil påverka helsevesenet. Vi veit ennå ikkje korleis. Når ein behandlar pasientar i eit anna land enn der pasientane har sine andre plikter og rettar som borgar, vil behovet for å kategorisera og prisa ulike pasientgrupper og behandlingar auka. Behandlaren må sikra seg rett pris for utført teneste, ein rettferdig handel.

Pasientrettsdirektivet er resultat av ein lang prosess i

EU-systemet, der drivarane ikkje har vore folket eller nasjonane, men EU-systemet. I forhandlingane var medlemslanda si bekymring dei behova for planlegging, kostnadskontroll og prioritering landa har.

I Noreg er pasientrettsdirektivet eit godt eksempel på korleis EØS-avtalen fungerer i det norske demokratiet. Det har ikkje vore eit folkekrav å verta ein del av eit felles europeisk helsevesen, og ingen politiske parti har hatt dette som ei kampsak, iallfall ikkje innanfor dagens politiske fleirtal. Likevel vert altså direktivet i dag til norsk lov.

I forhold til dagens rett utvidar pasientrettsdirektivet grenseoverskridande helsetenester til òg å omfatta sjukehusbehandling. Dette er ifølgje departementet regelfesting av EU-domstolen sin praksis som departementet seier er bindande for Noreg. EU-domstolen går altså først, så vedtar dei folkevalde nasjonale parlamenta den domstolskapte praksisen til lov i etterkant.

Direktivet fastsett at pasientane skal ha rett til å få helsehjelp i alle land som vert omfatta av den indre marknaden i EU. Pasientane skal ha rett til refusjon opp til kva behandlinga kostar i pasienten sitt heimland. Medlemslanda kan krevja førehandsgodkjenning for refusjon av enkelte helsetenester. Dersom ventetida i heimlandet er etter måten for lang, skal slik førehandsgodkjenning verta gitt. I prinsippet er nasjonal lovgiving underlagd EU-lovgivinga på alle område som vert omfatta av avgjerdene om fri rørsle av tenester. Idet eit område vert opna, vil rettsutviklinga på området verta fastsett i EU-domstolen. Dagens norske tolking av direktivet vil derfor kunna verta korrigert av avgjersler i EU-domstolen.

Direktivet tillèt nasjonal førehandsgodkjenning, men krev det ikkje. Refusjonsordning og store avstandar kan utfordra likebehandling som viktig verdi i helsevesenet. Moglegheit for endringar i nasjonale helsetilbod til eiga befolkning som følgje av at land med svært ulik betalings-evne skal verta harmoniserte, har vore lite omtalt.

Det er lang tradisjon for at land samarbeider om helsetenester over landegrensar. Det er sjølvsagt positivt når eit land sine spesialitetar vert gjorde tilgjengelege for pasientgrupper i andre land. Det er usikkert kva slags effektar det vil få dersom omfanget av helsereiser aukar betrakteleg for behandlingar der tradisjonen i dag er nærleik mellom pasienten sin geografiske tilhørslse og behandlaren.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [12:07:58]: Endringer i pasient- og brukerrettighetsloven er viktige endringer som også er i tråd med noe av dagens praksis. Kristelig Folkeparti støtter de fire hovedendringene – rett til vurdering etter henvisning til spesialisthelsetjenesten, at den skal endres fra 30 til 10 dager, oppheving av skillet mellom rettighetspasienter og ikke rettighetspasienter, at spesialisthelsetjenesten får ansvar for å kontakte HELFO dersom fristen for helsehjelp ikke blir overholdt, og de nødvendige lovendringene for å kunne gjennomføre pasientrettighetsdirektivet fra EU.

Fra Kristelig Folkepartis side vil jeg understreke noen tilleggs punkter. I gjeldende lov er det pasientenes helse-tilstand som skal vurderes innen 30 virkedager, mens det nå er henvisningen. Dette er en endring i loven. Hvis

dette skal oppleves som en styrking for den enkelte pasient, er henvisningen alfa og omega. Gode henvisninger er ikke bare viktig for å vurdere pasienten tidlig, men det er også viktig for å komme i gang med et godt og forsvarlig pasientforløp.

I proposisjonen pekes det på at det arbeides med å igangsette et prosjekt for utvikling av en nasjonal henvisningsveileder. Dette må bli et prosjekt med ekspressfart. Jeg ber om at statsråden redegjør nærmere for dette i sitt innlegg, hvordan dette prosjektet skal ivareta pasientene, for en dårlig henvisning til sykehus gjør at noen andre må gjøre jobben. Det er unødvendig, men det kan man leve med. Det man ikke kan leve med, er at mangelfulle henvisninger gjør at pasienten – den som er henvist – ikke får den hjelpen den trenger.

Videre gjøres det i proposisjonen et skille mellom uavklart og avklart tilstand hos pasient. Hos pasienter som har avklart tilstand, skal den individuelle juridiske fristen gjelde behandling, men har pasienten en uavklart tilstand, skal fristen gjelde utredning. For Kristelig Folkeparti er det viktig å understreke at det ikke må bli en utglidning fra det vi i dag kaller avklart tilstand og dermed rett til behandling, over til de uavklarte tilstandene, som bare gir rett til utredning. Det er det viktig at statsråden legger seg på sinne.

Utover dette støtter jeg de bemerkninger som saksordføreren, representanten Høie, hadde i sitt innlegg når det gjelder pasientrettigheter, og at de kan velge rehabiliteringssted, når det gjelder dette med forløpstid til pasientbehandling, og dette med individuell rett til pasientkoordinator.

Så til representantforslaget fra Fremskrittspartiet om et «pakkeforløp» innen kreftomsorgen. Det skjer mye bra innen norsk kreftomsorg. Den er godt forankret i forskning som utgangspunkt for en klinisk god behandling. Men vi må aldri glemme, til tross for at vi gjør mye bra, at det er en stor belastning å få en kreftdiagnose – en stor belastning psykisk, men også når det gjelder det behandlingsmessige. Derfor er det viktig at man legger til rette for god behandling og behandlingsforløp.

Det er viktig for meg å understreke her at informasjon til den pasient som er rammet, og pårørende rundt også er viktig. Derfor støtter Kristelig Folkeparti forslaget fra Fremskrittspartiet om et «pakkeforløp» for kreftpasientene.

Statsråd Jonas Gahr Støre [12:12:18]: Hovedformålet med lovendringene, som vi er bredt enige om i dag – og jeg er enig med representanten Olsen i at her har vi veldig like motiver – er å forenkle og forbedre regelverket og sikre bedre og mer ordnet tilgang til spesialisthelsetjenesten for pasienter som har behov for dette.

Innholdet i forslagene er gjengitt av flere talere, så jeg skal ikke gå inn på det i detalj, men jeg mener at det er en utvikling til det rette.

Jeg er glad for at en samlet komité slutter seg til de forslag til endringer regjeringen har fremmet i proposisjonen. Det er viktige endringer som vil bidra til å sikre at pasientene får gode og forsvarlige pasientforløp. Jeg vil også

vektlegge det forholdet at sykehusene nå får ansvar for å ta affære om det bærer mot et fristbrudd. Det er å gi likeverdige tjenester, fordi det ofte er de ressurssterke som lettest har kunnet se at det bærer den veien, mens andre som ikke har innsikt og ressurser, kan bli stående igjen i en vanskelig situasjon.

Jeg vil understreke at vi ikke når målene våre alene ved å gjøre endringer i regelverket. Jeg er litt urolig for at det kan bli en tendens i løpet av denne dagen at vi tror at bare vi diskuterer rettighetsfesting, lovfesting og formulerte tekster, endrer virkeligheten seg i den kliniske hverdagen. Nei, dette er en bred utvikling i retning av bedre kommunikasjon, tydeliggjøring av rettigheter og bedre praksis. Dette må gjøres hver dag ute i sykehusene. De må arbeide med kompetanseheving, og de pasientadministrative systemene og bedre informasjon til pasientene må komme på plass for å kunne overholde de nye lovforslagene. De løftene vi gjør innenfor IKT, vil hjelpe til dette. Regjeringen, kan jeg love, skal være med og bidra til å sette sykehusene i stand til å nå målene.

Enkelte har kommentert forslaget om å endre vurderingsfristen. Blant annet har Kreftforeningen vært urolig for at alvorlig syke kan bli nedprioritert som følge av forslagene. Jeg vil understreke at dette forslaget ikke handler om å svekke rettighetene til dem som er alvorlig syke – tvert imot. Lovendringene skal gjelde alle pasienter som har behov for helsehjelp, både de som har kreft, og de som har tilstander som ikke krever like rask behandling. De nye reglene skal fungere som et sikkerhetsnett for alle pasienter. Det er selvsagt slik at de som blir akutt syke, eller der legen mistenker alvorlig sykdom, skal vurderes og behandles raskere enn dem med mindre alvorlige tilstander.

Jeg er enig med representantene fra Fremskrittspartiet i at kreftpasienter skal sikres rask, effektiv og god behandling. Samtidig vil jeg understreke at vi har god kvalitet i norsk kreftomsorg i dag, noe som gjør at stadig flere overlever sin kreftsykdom. Vi kjenner statistikken over det. Riktig og rask diagnostikk og utredning legger grunnlaget for gode behandlingsresultater. Vi har derfor et ambisiøst mål, fastsatt i dialog med fagmiljøene, om at 80 pst. av pasientene skal ha startet behandling innen 20 virkedager. Vi strekker oss mot det målet, og vi gjør fremskritt.

Regjeringens nye kreftstrategi, lagt fram for to uker siden, trekker opp nasjonale målsettinger på flere viktige områder. Et viktig mål er å få til godt koordinerte og forutsigbare pasientforløp. Det skal bl.a. gjøres gjennom å etablere standard pasientforløp i alle handlingsprogrammene og å videreutvikle de nasjonale handlingsprogrammene til å omfatte hele pasientforløpet.

Godt organiserte pasientforløp med anbefalte forløpstider skal sikre pasienten et raskt, forutsigbart og helhetlig forløp gjennom diagnostikk, utredning, behandling og oppfølging. Innholdsmessig vil standardiserte pasientforløp ha klare likhetstrekk med den danske modellen med «pakkeforløp» for kreftbehandling, tilpasset organiseringen av vår helsetjeneste.

Når det gjelder spørsmålet om lovfesting av forløpstider, mener jeg at dette ikke er veien å gå. Den enkelte pa-

sient må vurderes individuelt ut fra hvor alvorlig sykdommen er, og hvor mye det haster for ham eller henne. Jeg mener det blir feil å lovfeste bestemte tidsfrister knyttet til diagnoser. Regelverket vil da bli mer komplisert og byråkratisk for både helsepersonell og pasienter, uten at det nødvendigvis fører til bedre pasientforløp.

Regjeringen er opptatt av at alle pasienter skal være trygge på at de får den hjelpen de trenger, når de trenger den. Disse lovendringene mener jeg vil bidra til dette.

Presidenten: Det blir åpnet for replikkordskifte.

Per Arne Olsen (FrP) [12:16:37]: Jeg skal få lov å stille spørsmål om dette med henvisningstiden, for det har jo blitt fremstilt – sikkert ikke av statsråden, men i hvert fall i media – som om man går fra 30 til 10 dager. Men egentlig er det snakk om to forskjellige ting. Det er en frist i dag, men man endrer lovteksten til at det er en 10-dagersfrist for henvisning, mens det som står i gjeldende lovtekst, er 30 dager for å få vurdert pasientens helsetilstand. Da snakker man om epler og bananer.

Jeg er veldig tilhenger av den 10-dagersfristen, men når den kommer til erstatning for en 30-dagersfrist som går på noe helt annet, må spørsmålet bli: Oppfatter statsråden at det å endre lovteksten er å styrke pasientrettighetene, når 30-dagersfristen for vurdering av helsetilstand bortfaller?

Statsråd Jonas Gahr Støre [12:17:32]: Det jeg opplever, er at med den delen av 30-dagersfristen som representanten viser til her – at man skal være utredet innen 30 dager – er det en meget blandet praksis. For hva er en utredning? Det kan være en utredning som tar sikte på å gi svar fordi utredning i seg selv gir avklaringer, og det kan være en utredning for å begynne behandling. Det er et veldig lite treffsikkert mål, slik jeg hører det fra den kliniske hverdagen.

Poenget med den gjeldende teksten, som vi samles om i dag, er jo at en praksis som i dag ligger rundt 10 dager – den ligger til og med litt under, våre fastleger er gode til å henvise, og sykehusene mottar det – nå skal settes til 10 dager, slik at du som pasient blir innkalt og begynner ditt forhold til sykehuset.

Da mener jeg det er viktig at sykehuset tar din tilstand til vurdering individuelt. Om det er behov for å komme i gang med en utredning med en gang på grunn av tilstanden, må den beslutningen tas. Hvis det er en avklart tilstand som kan behandles litt fram i tid, må det tas, og hvis det er akutt og alvorlig, som for kreftpasienter, skal det selvfølgelig tas på det alvor som det er.

Jeg mener det ikke er en svekkelse, men tvert imot en forenkling – og en forenkling er stort sett bra for pasientene.

Bent Høie (H) [12:18:44]: Helsetilsynets tilsyn med tarmkreftpasienter viser at det er svært få av våre sykehus som har noen oversikt over pasientforløpet. Det betyr at det f.eks. settes nye frister uten å ta hensyn til pasientens samlede ansiennitet på sykehuset. Det beskrives også i dag i en kronikk i Aftenposten fra ansatte i Helsetilsynet. Vi har

også lest om Per Fugelli som har beskrevet sine møter med 37 ulike leger.

I en situasjon der pasientene på den ene siden sier at dette er en av de tingene de opplever som mest ubehagelig i møtet med helsevesenet, og Helsetilsynet avdekker at selv for disse alvorlig syke pasientene er det ikke et system som ivaretar helheten i pasientforløpet, ville det ikke da være klokt at disse pasientene hadde rett til en pasientansvarlig lege, sånn at det som systemet ikke kan passe på, er det i alle fall et menneske som passer på?

Statsråd Jonas Gahr Støre [12:19:47]: Det viktige her er at det er en lov, og at det er en plikt for sykehusene å sørge for at pasienten får den veiledning som han eller hun trenger. Om vi kaller det en kontaktperson eller en koordinator – eller hvilken kvalifikasjon vedkommende har – mener jeg må ses i lys av det behovet pasienten har. Derfor mener jeg at hvorvidt det må være en lege – at man insisterer på det – avhenger av hvilket behov koordinatoren eller kontaktpersonen skal ivareta. Jeg merker meg i dag at Kreftforeningen og LHL sier at det ikke er avgjørende at det er en lege – det må være en person med kompetanse, slik at helsebehovet blir ivarettatt.

Men det representanten har helt rett i, er at forbedringspotensialet i norske sykehus når det gjelder kommunikasjon, ivaretagelse av hele mennesket, det menneskelige behovet, er stort. Vi har dyktige behandlere, vi har mindre god kommunikasjonskunnskap i sykehusene. Men det å gjøre dette til en rettighet mener jeg er å skape mer byråkrati, mer av det som sykehusene roper at det er for mye av: skjemaer, rapporteringer, klager – alle mulige slike tilsyn. I dag har man en plikt, det står også i loven. Og Helsetilsynet har slik sett et ansvar for å se sykehusene i kortene.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [12:21:00]: Etter at vi i dag har behandlet disse lovendringene, blir det slik at etter at det har gått ti virkedager, skal man kunne få et behandlingsløp når henvisningen er behandlet. Men det som da er alfa og omega, er at henvisningen er god, at man klarer å kommunisere kunnskap gjennom henvisningen, slik at spesialisthelsetjenesten ser de behovene som pasienten har.

Slik som jeg leser proposisjonen, har også regjeringen vært opptatt av at henvisningene må være gode, for man skal igangsette et prosjekt om å utvikle nasjonale henvisningsveiledere. Jeg spurte i mitt innlegg om statsråden kunne kommentere dette i sitt innlegg. Det gjorde han ikke, og derfor spør jeg nå om statsråden kan redegjøre for opplegget med nasjonale henvisningsveiledere – når dette prosjektet vil være ferdig, slik at de henvisningene som trengs, blir gode.

Statsråd Jonas Gahr Støre [12:22:03]: Det jeg hører, er at norske fastleger er ganske gode til å henvise – gjennomgående er det gode henvisninger. Men det sier seg selv at når en henviser videre til spesialisthelsetjenesten, er det fordi den må overta en stafettpinne. Det jeg mener det da er viktig å gjøre, er å utarbeide slike veiledere som kan bidra til en type standardisering og veiledning for hvordan man

tar det imot. Jeg kan ikke i dag gi en tidsfrist for det, men det jobbes med høy prioritet for å få dette ferdig. Når dette lovverket nå skal implementeres – det skal gi mange flere rettigheter, og det skal bli en forenkling – skal det også bli et løft for kompetansen. Jeg tror dét er en bedre vei å gå for å styrke ansvaret ute i sykehusene for å gjøre dette bedre, enn at vi som lovgivere skal komme opp med stadig nye rettigheter, stadig nye lover, stadig flere oppgaver som kommer til å føre til flere ord og mer byråkrati i en virkelighet i hverdagen. Så denne veilederen skal vi snart få på plass og få den ut til sykehusene – til hjelp for dem som skal gjøre den viktige jobben.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Are Helseth (A) [12:23:17]: Jeg viser til Innst. 451 S som overordnet tar opp hvordan vi kan få raskere behandling ved kreft. Kreftsykdom rammer mange, og vi kjenner alle kreftens ansikt, som pårørende, som venn eller fra egne erfaringer. Selv om behandlingsresultatene er i fremgang hos oss, følger det mye lidelse og utrygghet med kreftsykdom. Alle forslag for rask og minst like god utredning og behandling er derfor viktige. Dette forslaget knytter seg til et «pakkeforløp», slik det brukes i Danmark.

Ordet «pakke» skal være et mindre poeng i mitt innlegg, men jeg synes ordet passer dårlig og assosieres med noe kaldt og teknisk. Det vi ønsker å bruke, er prosesser som er godt planlagt, som har god fremdrift, og der de faglige ressursene finner hverandre i riktig rekkefølge – og der effektivitet ikke skader den gode omsorg.

Forslagsstillerne viser til erfaringer fra Danmark og tidsfrister der. Det er mange likheter mellom faglig organisering og samhandling for kreftpasienter i Danmark og i Norge. Vi har nasjonale handlingsplaner med faglige retningslinjer for en rekke kreftsykdommer. Dette har bidratt til felles behandlingsregimer i hele landet og gode resultater. For å bli enda bedre innførte regjeringen i 2011 anbefalte forløpstider for utredning og behandling av visse kreftsykdommer, og disse integreres i de nasjonale handlingsplanene. Vi sier at henvisning skal være vurdert innen fem dager, utredning skal være startet innen ti dager og behandling skal være påbegynt innen 20 virkedager. Sykehusene måles på om de oppnår dette for minst 80 pst. av pasientene. Av gode grunner, f.eks. svært vanskelig utredning på vei mot diagnose, vil forløpet for en del pasienter ta lengre tid.

Vet vi egentlig hva som er det ideelle målet på området, målt i antall dager?

Jeg tror ikke det. Intuitivt kunne målet være at samme dag som symptomet på kreft – eller uroen for kreft eller ikke kreft – kom fram, skal vi rett inn i et strømlinje-forløpet forløp. Kanskje ville det også være vanskelig for mange. Det er en erfaring at noe tid til bearbeiding av sjokk og angst, sammen med sine kjære, er viktig. Den delen av helingsprosessen er individuell, men må også få sin riktige tid.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet i sakene nr. 6 og 7.

Sak nr. 8 [12:26:05]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i helseregisterloven (Kreftregisteret) (Innst. 485 L (2012–2013), jf. Prop. 160 L (2012–2013))

Håkon Haugli (A) [12:26:40] (ordfører for saken): Saken gjelder et tillegg i helseregisterloven § 8 om behandling av opplysninger i Kreftregisteret.

Regjeringen har foreslått at dagens krav i kreftregisterforskriften om samtykke erstattes med en lovregulert rett til å reservere seg mot lagring av opplysninger. Det foreslås også at endringen gis virkning for opplysninger som allerede er innsamlet. Formålet med lovendringene er å hindre at innsamlede data går tapt, og slik unngå at Kreftregisteret mister sin mulighet til å drive forskning, gi råd og veiledning om helsehjelp mot kreftsykdommer og gi informasjon til forvaltning og befolkningen om tiltak som kan forebygge kreftsykdom.

Av 33 høringsinstanser har én ytret seg imot et slikt forslag, og alle partier i helse- og omsorgskomiteen, unntatt Kristelig Folkeparti, støtter forslaget. Jeg vil redegjøre for flertallets syn og regner med at Kristelig Folkeparti eventuelt redegjør for sitt.

Slik vi ser det, reiser saken to hovedspørsmål. Det første: Hvordan kan

personvern hensyn ivaretas? Det andre: Siden lovendringen gjelder allerede innsamlede data, har den tilbakevirkende kraft?

Personvern er en grunnleggende rettighet, og personvernet utfordres på en rekke samfunnsområder. Stortinget behandlet 28. mai personvernmeldingen, som bl.a. peker på at ny teknologi gjør lagring og bruk av personopplysninger mulig i et omfang det tidligere var vanskelig å forestille seg.

I denne saken og i mange, mange andre saker må hensynet til den enkeltes personvern og andre behov avveies. Det er ikke enkle vurderinger. Arbeiderpartiet og flertallet legger til grunn at den foreslåtte reservasjonsretten er uttrykk for en fornuftig avveining av personvern hensyn mot behovet for data i Kreftregisteret som skal brukes til forskning og behandling av kreftsyke.

Datatilsynet og Personvernemnda har fattet vedtak om å slette data om friske personer i Kreftregisteret. For at disse dataene ikke skal gå tapt, har regjeringen foreslått at endringen skal gis virkning også for opplysninger som allerede er innsamlet. Saken reiser dermed det andre hovedspørsmålet: om tilbakevirkende kraft. Innebærer forslaget at ny lovgivning får tilbakevirkende kraft i strid med Grunnloven?

Flertallet har merket seg vurderingen fra Justisdepartementets lovavdeling, der det heter:

«Etter vår mening kan det ikke være tvil om at den påtenkte forskriftendringen ikke rammes av Grunnloven § 97.»

Flertallet deler denne vurderingen og legger avgjørende vekt på at den enkelte har rett til å kreve opplysninger om seg selv slettet.

Vi lever i en tid og i et samfunn der vi kontinuerlig må være på vakt mot endringer som svekker den enkeltes rett til privatliv. Personvernet må veie tungt, men andre hensyn er også legitime. Den politiske oppgaven består i å avveie hensyn og søke å finne fram til løsninger som samtidig kan ivareta personvernet og samfunnets øvrige behov. Vi mener løsningen med reservasjonsrett er en god, balansert løsning. Vi unngår et alvorlig tilbakeslag for norsk kreftforskning og gir samtidig den enkelte eiendomsrett til egne persondata.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [12:30:08]: Personvern er en grunnleggende rettighet som utfordres på en rekke områder. Den europeiske menneskerettskonvensjonen artikkel 8 slår fast at enhver har rett til respekt for sitt privatliv. Inngripen i den enkeltes privatliv, herunder retten til å råde over opplysninger om seg selv, er i strid med konvensjonen med mindre inngripen er nødvendig i et demokratisk samfunn. Beskyttelse av helse er et slikt område. Men likevel forteller dette meg at det vi diskuterer nå, er av stor prinsipiell art.

Kreftregisterets forskrift gir regler for innsamling og behandling av helseopplysninger. I § 1-2 tredje ledd, som regulerer opplysninger i screeningsprogrammet, står det følgende:

«Kreftregisteret kan videre inneholde helseopplysninger om personer som har deltatt i undersøkelsesprogram for tidlig diagnose og kontroll for kreftsykdom. Ved negativt funn kan direkte personidentifiserende opplysninger bare registreres permanent etter samtykke. Direkte personidentifiserende opplysninger kan oppbevares midlertidig slik at opplysningene kan kvalitetssikres.»

Dessverre har Kreftregisteret ikke opptrådt i tråd med denne forskriften. Datatilsynet har gjennom sine vedtak fra 2009 og framover vist dette. Samtykkekravet er ikke oppfylt, et samtykke om at det skal være frivillig, uttrykkelig og informert erklæring fra den registrerte om at hun eller han godtar behandling av helseopplysninger om seg selv.

La det ikke herske noen tvil om at de to screeningprogrammene vi i dag behandler, er to viktige screeningprogrammer. Vi mener at det er mulig å fortsette å kunne opprettholde samtykkeprinsippet. Helse Fonna skriver i sitt hørings svar at de

«er av den formening at det av hensyn til personvern og respekt for enkeltindividet fortsatt bør være krav om informert samtykke. Ved grundig informasjon og åpenhet mener vi at hensynet til samfunnets (og forskernes) behov vil bli ivaretatt, og personen det gjelder, vil kunne beholde kontroll over egent liv og egen integritet på en bedre måte enn gjennom reservasjonsrett. Informert samtykke krever større innsats og akt-pågivenhet fra helsepersonellens side, men med gode rutiner vil ikke forskjellen bli stor, og det må være mulig å oppnå samme datagrunnlag som ved bruk av reservasjonsrett.»

Utgangspunktet i norsk rett er at behandling av person-

opplysninger skal være basert på frivillighet og samtykke. Behandling av helseopplysninger som ikke er basert på samtykke fra den registrerte, regnes som en inngripen i personvernet, og krever et særskilt lovhjemmel. Derfor diskuterer vi dette i dag. Vi går nå fra en sak der man godtar en registrering til at de som er med i registeret og i screeningprogrammene til Kreftregisteret, må motsette seg en registrering.

Kristelig Folkeparti mener at dette er en så stor inngripen i personvernet at vi ikke kan støtte regjeringen i de endringene som er foreslått, og vi går derfor imot endringene i Prop. 160 L.

Are Helseth (A) [12:34:21]: I denne saken er det naturlig å gi honnør til Kreftregisteret for epidemiologisk forskning i verdensklasse. Norge har kanskje verdens beste kreftregister, basert på sin datakvalitet og lang observasjonstid.

Litt forenklet, men riktig nok, er forklaringen brøkgrening. Denne forskningen blir god når både teller og nevner er riktig. Over hele verden finner forskerne sine riktige tellere – de vet hvor mange kreftpasienter som fikk en diagnose og hvor mange som overlevde. Men de har vanskelig for å sammenligne egne resultater over tid med andre eller med seg selv, fordi det er enkelt å finne telleren, men vanskelig å være sikker på nevneren. I mange land er den eksakte størrelsen på befolkningen ikke et sikkert tall. Mange land har f.eks. folketelling bare hvert tiende år og da med store feilkilder.

Våre kreftforskere har verdens beste data når det gjelder forekomst og overlevelse av kreft fordi vi har et kvalitetsregister, og fordi forskerne kan arbeide med sikre nevner fra folkeregisterdata og personnummersystem.

Jeg støtter forslagene i saken og er glad for at den politiske støtten er svært bred. Dette er viktig politisk backing til forskning av høy kvalitet for nye generasjoner.

Vi får del i ny kunnskap fra internasjonal forskning, og Norge bør bidra til det internasjonale fellesskapet på områder hvor vår kompetanse og våre forutsetninger er helt unike.

Statsråd Jonas Gahr Støre [12:36:06]: Dette er vel ikke en dag da man ønsker å forlenge debatten. Men jeg har lyst til å gi honnør til komiteen og til saksordføreren, og spesielt til komiteens leder som tok denne saken på kort varsel, fordi det ble nødvendig å fremme dette som en sak i Stortinget.

Jeg er helt enig med representanten Helseth i at det er av stor betydning at vi nå, med unntak av Kristelig Folkeparti, samler oss om å gjøre Kreftregisteret i Norge robust og i stand til å ivareta den viktige samfunnsoppgaven. Når man går inn i denne saken og ser på betydningen særlig for kvinners helse, men kreftforskningen generelt, ser vi at det er av usedvanlig stor betydning at vi kan gjøre det vedtaket vi gjør i dag.

La meg bare understreke: Personvernens hensyn er et tema av aller viktigste kategori. Jeg mener det er godt ivaretatt her. Her er det full mulighet for å reservere seg, og vi kommer selvfølgelig til å følge opp at det blir fulgt videre. Men, som sagt, jeg synes det er en god sak at Stortinget i dag

kan gjøre dette så bredt og samlet, og det legger et godt grunnlag videre.

Så skal jeg også si at vi vil følge med på måten Kreftregisteret nå håndterer denne siden av sitt arbeid, for det er klart at det å være fremragende i forskning på feltet er én ting, og det å kunne organisere det arbeidet er en administrativ utfordring som er en litt annen sak. Det er like viktig å holde orden på de sysakene, og det må vi følge opp overfor registeret.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [12:37:31]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om morgendagens omsorg (Innst. 477 S (2012–2013), jf. Meld. St. 29 (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 10 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte begrenset til tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Presidenten: Første taler er Kjersti Toppe, som er sakens ordfører. Vi har nettopp vedtatt et debattopplegg der Senterpartiet skal ha 5 minutter, og da får saksordfører Toppe 5 minutter. Vær så god.

Kjersti Toppe (Sp) [12:39:05] (ordfører for saka): Meld. St. 29 Morgendagens omsorg vert omtalt som ei mogleighetsmelding for omsorgstenesta. Meldinga har vorte godt mottatt og vert sett på som ei svært viktig melding som må verta retningsgivande for utviklinga av omsorgstenesta.

Komiteen påpeikar at ein sterk og velfungerande offentleg sektor er berejvelken i velferdssamfunnet vårt. Komiteen sluttar seg like fullt til meldinga sitt fokus på at gode velferdstenester er avhengige av at alle tar ansvar og deltar aktivt i fellesskapet. Alt kan ikkje overlatast til offentlege ordningar og profesjonelle utøvarar aleine. Aktivt medansvar – formelt gjennom frivillige organisasjonar, brukarorganisasjonar eller uformelt gjennom familie og sosialt nettverk – bidrar til å skapa tillit og solidaritet mellom generasjonar. Komiteen meiner dette er verdiar som utviklinga av framtidens omsorgstenester må byggja vidare på.

Komiteen viser i innstillinga til at undersøkingar tyder på at fysisk, sosial og kulturell aktivitet er dårlegare varetatt i dagens tilbod enn grunnleggjande oppgåver som omsorg og pleie. Komiteen meiner dette viser at Samhandlingsreforma må vidareutviklast i retning av meir aktiv omsorg, meir førebygging, meir habilitering og rehabilitering og det å ta i bruk ny teknologi og nye arbeidsmetodar.

Omsorgssektoren er langt ifrå berre eldreomsorg. Det er likevel rett å nemna at talet på personar over 67 år vil verta meir enn fordobla frå 2000 til 2050. Talet på personar med demens i Noreg er forventa å kunna verta fordobla til om lag 140 000 innan ein periode på 25–30 år. Desse endringane vil sjølvstøtt utfordra den kommunale pleie- og omsorgstenesta.

Stortingsmeldinga om morgendagens omsorg har følgjande hovudsiktemål: Ein skal leita fram og mobilisera samfunnet sine samla omsorgsressursar, ein skal utvikla nye omsorgsformer gjennom ny teknologi og nye faglege metodar, ein skal styrkja kommunane sitt forskings-, innovasjons- og utviklingsarbeid, og ein skal gjera eksisterande bustader meir tilgjengelege, i tillegg til å ta i bruk ny velferdsteknologi og leggja større vekt på meistring og kvardagsrehabilitering.

Den største omsorgsressursen ligg ofte hos brukaren sjølv. Aktivisering og hjelp til sjølvhjelp kan bidra til eit betre liv og til at brukarane klarar seg lenger heime i eigen heim. For å få dette til er det nødvendig med fagleg omstilling av den kommunale helse- og omsorgstenesta med større vekt på rehabilitering, førebygging og tidleg innsats.

Komiteen støttar regjeringa si satsing for å stimulera kommunar til å ta i bruk ulike modellar for kvardagsrehabilitering. Komiteen understrekar behovet for kunnskapsformidling og for å styrkja både ergoterapi- og fysioterapisatsinga i kommunane. Det vert òg vist til behovet for utbygging av dagaktivitetstilbod for personar med demens.

I meldinga vert det lagt fram eit program for ein aktiv og framtidretta pårørandepolitikk. Komiteen understrekar at ei sterk offentleg pleie- og omsorgsteneste er nødvendig for at pårørande skal få den hjelpa og den støtta som dei treng.

Undersøkingar viser at mange pårørande sjølv vert utslitne, og at norske kommunar gjennomgåande ikkje kartla eller vurderte pårørande si omsorgsbyrde. Dette vil meldinga ta fatt i. Fleirtalet understrekar betydninga av at omsorgslønnsordninga vert forbetra og meir rettferdig og føreseieleg.

Ein samla komité støttar regjeringa sitt forslag om å utvikla ein nasjonal strategi for frivillig arbeid på helse- og omsorgsfeltet, der målet er å rekruttera og halda på frivillige i omsorgstenesta, styrkja sosiale nettverk og redusera einsemd. Det vert vist til satsinga på opplæring av frivillighetskoordinatorar i regi av Verdighetscenteret i Bergen, og òg sertifiseringsordning for «livsgledesykehjem» i regi av Stiftelsen Livsglede for Eldre. Komiteen er òg opptatt av og støttar den varsla satsinga på ombygging av bustader, der det vert vist til ei styrking av tilskota til tilpassing av eigen bustad. Ein støttar òg at investeringar skal fortsetja utover 2015 med omsyn til sjukeheim- og omsorgsbustader, og at det òg skal inkludera tryggleiksbustader.

Det skal verta eit nasjonalt program for velferdsteknologi, og òg eit program for innovasjon fram mot 2020.

Eg får dessverre ikkje anledning til å seia meir ...

Presidenten: Presidenten er blitt gjort oppmerksom på at komiteen hadde et ønske om at saksordføreren skulle få 5 minutter mer til rådighet, og at det skulle gå på Arbeiderpartiets kvote. Hvis representanten Toppe ønsker 5 minutter til, skal hun få det.

Kjersti Toppe (Sp) [12:44:14]: Det er litt seint å seia det når eg har prøvd å gjera meg ferdig, så det får heller stå si prøve.

Presidenten: Presidenten refererte det vanlige opplegget når det gjelder fordeling av taletid, og da må også komiteen være litt oppmerksom på om det er i henhold til de ønskene som komiteen har.

Neste taler er Håkon Haugli, som presidenten har fått opplyst skal ha en taletid på inntil 5 minutter.

Håkon Haugli (A) [12:44:51]: At fellesskapet har ansvar for å gi oss omsorg når vi trenger det, er for Arbeiderpartiet en av bærebjelkene i velferdsstaten. Vi er opptatt av at generasjonene etter oss skal ha samme trygghet. Alle som har behov for hjelp og omsorg, skal få det.

Ordet «mulighetsmelding» er brukt om Morgendagens omsorg. Det handler om å tenke nytt, annerledes og bedre. Ingenting kan eller skal erstatte personlig omsorg, men ny teknologi og nye måter å gjøre ting på kan gi større trygghet, større frihet og økt livskvalitet. Flere vil kunne bo der de aller helst vil bo: hjemme hos seg selv.

Utfordringene på omsorgsfeltet er beskrevet mange ganger tidligere. Alt tyder på at omsorgstjenestene løser sine grunnleggende oppgaver – behandling og pleie – på en god måte. Men tjenestene kommer ofte sent inn og er ikke like gode på å forebygge og rehabiliterer eller på å se helheten i fysisk, sosial og kulturell aktivitet. Hagen-utvalget har også pekt på flere utfordringer: vekst i yngre brukergrupper, flere eldre med større hjelpebehov, færre frivillige omsorgsytere og knapphet på helse- og omsorgspersonell, for å nevne noe.

Det er mulig å løse disse utfordringene. Det handler om å se de ressursene som ligger hos brukerne selv, deres familier og nettverk, i organisasjoner og lokalsamfunn. Det innebærer også omstilling, mer forebygging og rehabilitering i tillegg til utvikling og styrking av den pleiefaglige kjernevirksomheten.

Komfyrer som slår seg av automatisk, hindrer brann. Sensorer som utløser en alarm om noen faller, redder liv. GPS-sendere kan gi demente frihet til å bevege seg i naturen, mestringsfølelse og livskvalitet. En fuktsensor i senga kan bidra til at hjemmetjenesten slipper å låse seg inn og stikke en hånd inn i sengetøyet. Å unngå vekking og opplevelse av å få sin personlige integritet krenket er viktig for begge parter. Trygghetsalarmen har vist seg bare å være begynnelsen på en teknologisk revolusjon som vil forenkle livet, og gjøre eldre og pårørende tryggere.

Et annet eksempel på nytenkning og omstilling er det

viktige arbeidet som pågår på demensfeltet, bl.a. gjennom Demensplan 2015. 70 000 personer har demens i Norge i dag, og tallet kan være doblet i 2040. Det bygges ut dagplasser for demente i hele Norge, dagtilbud som aktiviserer, stimulerer og gir gode opplevelser, og som avlaster de nærmeste på dagtid. Et godt utbygd dagaktivitetstilbud gir økt livskvalitet og bidrar i tillegg til å forhindre eller utsette institusjonsinnleggelse.

For Arbeiderpartiet handler dette om at vi ikke bare skal forsvare, men kontinuerlig utvikle velferdsstaten. Det er viktig at det offentlige har ansvaret for pleie- og omsorgstjenestene. Ideelle aktører og frivillig sektor er gode og viktige samarbeidspartnere. Frivillighet har en egenverdi. I tillegg er frivilligheten en ressurs for mange eldre, og eldre en ressurs for frivilligheten. Likevel er det gjennom en offentlig modell samfunnet best sikrer at ressursene kommer pasienter og brukere til gode, at det skapes forutsigbarhet i tjenestetilbudet, og at ressurser fordeles rettferdig.

Erfaringene med utstrakt kommersialisering viser at det ikke gir bedre kvalitet, og at tjenestene heller ikke kan utføres billigere uten at det går ut over lønns- og pensjonsvilkår for de ansatte. Vi er grunnleggende skeptiske til det vi ser i Sverige, der stadig større og færre helsekonsern med adresse i utlandet driver den konkurranseutsatte delen av pleie- og omsorgsfeltet. Det bidrar til at betydelige beløp bringes ut av landet uten skattlegging.

I fremskrittspartistyrte Austevoll kommune tar selskapet Aleris nå over alle omsorgstjenester. Et privat omsorgsmonopol gir ikke mer valgfrihet. Men det gir mer byråkrati: Et bestillerkontor med flere årsverk har nå som eneste oppgave å inngå og følge opp kontrakter med kommersielle leverandører. Hva skjer med omsorgen om den private leverandøren går konkurs, slik vi nylig så en privatskoleleverandør i Sverige gjøre? Og om nye tanker kun forstås som «bedriftshemmeligheter» og vernes av konkurransehensyn, hvordan kan da nytenkning komme andre deler av omsorgstjenestene til nytte? Vi har vanskelig for å forstå høyrepartienes ukritiske begeistring for private løsninger, og registrerer at vi bl.a. har Pensjonistforbundet med oss i denne skepsisen.

Vårt svar er et annet. Vi vil videreutvikle de gode fellesskapsløsningene vi har i Norge. Vi vil ha faglig omstilling og dele kunnskap. Vi vil utvikle tjenester i samarbeid med og i respekt for dem det gjelder: brukerne, de pårørende, ansatte i helse og omsorg, ideelle organisasjoner, forskningsmiljøer og næringsliv.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [12:49:50]: Det var mange som hadde store forventninger da regjeringen la fram sin melding om Morgendagens omsorg, men igjen ser vi at forventningene ikke blir innfridd. Igen ser vi en melding som er god på situasjonsbeskrivelse, men som i liten grad kommer med konkrete forslag til tiltak til hva regjeringen vil gjøre, og hva staten skal bidra med.

Omsorgsbegrepet favner jo alle aldersgrupper, men Fremskrittspartiet vil alltid ha en ekstra oppmerksomhet rettet mot våre gamle, syke og omsorgstrengende eldre. Eldre mennesker er som alle andre mennesker forskjelli-

ge, med ulike behov, erfaringer, tradisjoner, interesser og smak. Eldre mennesker kan være mer sårbare enn andre. Sykdom, aldring og svekket helse gjør at mange eldre ikke orker så mye som tidligere.

Kvaliteten i samfunnet blir ofte målt opp mot hvor godt det tar vare på sine eldre. I flere år har Norge hatt eksempler på til dels store mangler innen eldreomsorgen. De verste historiene har prydet tabloidavisenes forsider og framstår som skrekkeeksempler på vanskjøtsel og overgrep. Mange stiller seg spørsmålet om hvordan slike ting kan være mulig i et så rikt og velutviklet land som Norge.

Vi har faktisk hatt en kontinuerlig debatt om eldreomsorgen siden vi fikk lov om kommunehelsetjenesten på midten av 1980-tallet. Det vi har kunnet registrere, er at landets kommuner har svært ulike forutsetninger for hvordan de klarer å løse oppgavene innen dette viktige velferdsområdet. Samtidig ser vi at kommunene blir pålagt stadig flere oppgaver, og kravene til kvalitet blir strengere, men virkemidlene, og da spesielt de økonomiske virkemidlene, står i mange tilfeller ikke i forhold til behovet. Kommunenes gjeldsbyrde har jo også økt formidabelt de senere år, og handlingsrommet har da blitt redusert.

Fremskrittspartiet har i en årrekke tatt til orde for at vi må få på plass en statlig finansiering av eldreomsorgen. I Norge er det jo slik at det er staten som sitter på pengesekken, mens det er kommunene som møter behovet i første linje. Motstanderne av vårt forslag viser ofte til at det er kommunene som er best egnet til å vurdere behovet siden de står nærmest brukerne og pasientene. Det er selvsagt helt riktig, men det blir jo ikke flere penger av det. Jeg kunne ha forstått det om de som ikke støtter vårt forslag, hadde gått inn for fri kommunal skattøre, og samtidig senket de nasjonale skattene og avgiftene, slik at kommunene kunne ha skaffet seg den nødvendige økonomi til å yte tjenester av den kvalitet som stortingspolitikere prater om, men det er det ingen som foreslår. Det vi ser i norske kommuner, er at de legger seg på en standard som kalles *godt nok*. Det viktigste er å balansere på grensen av hva som kreves gjennom lov og forskrift, og å unngå anmerkninger og avvik ved tilsyn til en billigst mulig penge. Dessverre ser vi altfor ofte at tilbudet havner på den gale siden av denne grensen, med de tragiske og uverdige konsekvenser det kan få.

I en årrekke tok Fremskrittspartiet til orde for at staten måtte få finansieringsansvaret for sykehusene. Vi ble utskjelt og latterliggjort fordi det var en oppløst og vedtatt sannhet at fylkeskommunen var nærmere pasienten enn staten, og derfor bedre egnet til å være sykehuseier. Vi hadde det årlige svartepersillet mellom stat og fylkeskommune, som hadde røde tall i sine sykehusregnskap. Så plutselig skjedde det et politisk gjennomslag, og sykehusene ble overtatt av staten, slik at staten fikk ansvaret for finansieringen. Som konsekvens fikk sykehusene tilført mer økonomiske midler, og vi fikk en mer rettferdig fordeling i forhold til produksjonen av spesialisthelsetjenester. Dermed var det mulig å få orden på sykehusøkonomien, til beste for pasientene. Hadde vi i tillegg beholdt den innretningen på forholdet mellom basisfinansiering og innsatsstyrt finansiering som Fremskrittspartiet fikk gjennomslag

for, er jeg overbevist om at helsekøene hadde blitt langt mindre.

Jeg venter nå på at vi skal få se en tilsvarende politisk oppvåkning når det gjelder finansieringen av eldreomsorgen. Kommunene og primærhelsetjenesten er nærmest pasienten, og de er ofte de beste til å fortelle om behovet. Poenget er at når behovet er faglig begrunnet og fastslått, skulle pengene ha kommet automatisk fra staten, slik vi ser i forhold til sykepenger, arbeidsledighetstrygd, svangerskapspermisjon osv. Hvorfor er motstanden mot dette så stor? Jeg tror at det er en av to grunner: Enten har en ikke tiltro til de faglige vurderingene som gjøres av de ansatte i primærhelsetjenesten, eller så frykter en at en slik ordning vil bli for dyr.

Nå har ikke jeg tro på at det er det første alternativet som er aktuelt, for vi blir jo hele tiden minnet på av våre politiske motstandere at de ansatte der ute gjør en fantastisk jobb, og vi kan slutte oss til at det gjøres masse godt arbeid i pleie- og omsorgssektoren. Da må det jo bety at det er det andre alternativet som er den store frykten: Det blir for dyrt. Det vil bli for dyrt å gi gamle og syke eldre pleie og omsorg av den kvalitet og av det omfang stortingspolitikere og regjeringsmedlemmer prater om i valgkamp etter valgkamp, og det vil bli for dyrt å gi et tilbud med den verdighet som statsministeren garanterer i sin nyttårstale.

Norge er et fattig land som ser seg nødt til å rasjonere helsetjenester på en slik måte og gjennom en slik organisering og ansvarsfraskrivelse. Norge er et fattig land som kan tillate slik uverdighet som blir resultatet av dette systemet. Norge er fattig som ikke kan se enkeltmennesket, og møte det på en helhetlig måte ut fra den enkeltes behov. Norge er et fattig land som ikke kan tilby det nødvendige sikkerhetsnett som ligger i at behovet styrer tilbudet til våre gamle og syke som har bygget opp dette samfunnet.

Fremskrittspartiet vil derfor fortsette sin kamp for et bedre tjenestetilbud til våre gamle, syke og funksjonshemmede, og vi fremmer da også her i dag en rekke forslag til forbedringer.

Vi fremmer forståelig nok forslag om at finansieringsansvaret for eldreomsorgen skal flyttes til staten.

Vi fremmer forslag om å innføre et pålegg slik at kommunene gjennomfører forebyggende hjemmebesøk hos personer over 75 år som ønsker et slikt tilbud. Dette er noe de har hatt stor suksess med i Danmark. Det virker forebyggende. Det gir større trygghet for brukeren, og det gir mulighet til å komme tidlig inn med tiltak hvis det er nødvendig.

Vi vet at det utføres mye godt omsorgsarbeid av familien og de nærmeste til den omsorgstrengende. Slik omsorgslønnsordningen praktiseres mange steder i dag, blir den nærmest en vits. Vi foreslår derfor at det innføres bindende normerte satser og kriterier for omsorgslønn, slik at denne ordningen kan fungere slik den var tiltenkt.

Vi mener eldresenter er viktige tiltak for å gi mange muligheten til å bo hjemme lenger og allikevel ha en sosial og stimulerende arena å kunne delta i. Derfor ønsker vi øremerkede driftstilskudd til slike eldresenter.

I Danmark har de også hatt suksess med prosjektet «Længst muligt i eget liv», som ble startet i Fredericia

kommune. Dette er et av få prosjekt i primærhelsetjenesten som har blitt gjennomført med følgeforskning, og som har vist seg å bli en suksess på alle plan. Brukerne er fornøyd. De ansatte er fornøyd. Og kommunen sparer penger. Dette har Fremskrittspartiet foreslått flere ganger, og vi har blitt nedstemt, for så i neste omgang å oppleve at kommunalministeren kommer nærmest nyfrelst hjem fra Fredericia, hvor hun hadde sett lyset.

Mange norske kommuner har fattet interesse for denne tilnæringsmetoden, hvor hjemmehjelpere går over til å bli hjemmetrenere. Men det er vesentlige forhold en skal være oppmerksom på, ellers kan det hele ende med fiasko. Det har forskningen vist oss. Selve omstillingen vil koste noe ekstra, men på sikt kan det føre til vesentlig reduserte kostnader. Vi mener kommunene her trenger særlige omstillingsmidler, slik at de kan endre sitt tilbud og fokus fra å gjøre brukerne mer hjelpetrengende til i større grad å bli selvhjulpne. Vi vil ha fritt brukervalg, og vi vil ha lovfestet rett til pårørendeopplæring. Vi ser at det er et stort problem med feilernæring og underernæring i eldreomsorgen, og viser til Sverige, som har tatt et aktivt grep ved å ansette personer med klinisk ernæringsfaglig kompetanse i alle kommuner. Et slikt tiltak vil hindre mye unødig lidelse og er samfunnsbesparende.

Vi vil ha en gjennomgang av refusjonsordningene for fysioterapi for å få et enhetlig regelverk for hele landet. Mange får i dag ikke det fysioterapitilbudet de har behov for. Vi vil ha en nasjonal opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering etter modell av opptrappingsplanen for psykisk helse. Dette er et forsømt område. Vi mener det er urimelig at brukere med behov for ressurskrevende tjenester skal få forringet sitt tilbud fordi det statlige tilskuddet bortfaller når de fyller 67 år. Vi vil ha en BPA-ordning hvor det er brukerens assistansebehov som er avgjørende for når og hvor og til hvilke oppgaver assistansen skal ytes. Vi vil ha en lovfestet rett til sykehjemsplass ved dokumentert behov. Vi vil ha en framdriftsplan for å kunne dekke behovet for heldøgns pleie- og omsorgsplasser.

Etter vår oppfatning har ikke omsorgsboligene blitt slik de var tiltenkt å bli. Omsorgsboliger skulle være et alternativ til sykehjemsplass. De skulle ha livsløpsstandard, og bemanningen skulle økes når pleiebehovet økte. I dag ser vi dessverre at omsorgsboliger har blitt et lavere trinn på omsorgstrappa, og at gamle syke og ofte demente mennesker flyttes til sykehjem når de kun har måneder igjen å leve. Dette er uverdighet satt i system. Vi trenger den avklaring en slik plan vil gi, og sikre at brukere og pasienter får tilbud på rett nivå.

Vi vil bidra til å sikre at alle får enerom på sykehjem, slik ni helseministre har lovet, men som ennå ikke er oppfylt. Vi mener at pasienter som må dele rom mot sin vilje på sykehjem, kun skal betale 50 pst. av vederlaget. Det vil hindre den fortettingen vi ser en tendens til i dag.

Vi vil ha statlige bemanningsnormer for sykehjem både for leger og sykepleiere. De stadig økende oppgavene i primærhelsetjenesten med pasienter og brukere med sammensatte lidelser krever at den faglige kompetansen sikres. Jeg vet at mange frykter at bemanningsnormer kan føre til at det blir en minstestandard, og jeg kan være med på

å diskutere det den dagen det blir et problem. I dag ser vi at vi har opptil 80 pst. ufaglærte, og vi ser at når faglærte er borte på grunn av sykdom, ferie eller annet fravær, blir de erstattet av ufaglærte, hvis det i det hele tatt settes inn ekstrapersonell. Dette er nemlig et av de få tiltakene virksomhetene kan bruke for å spare noen kroner i et stramt budsjett. Baksiden av medaljen er at kvaliteten på tilbudet reduseres betraktelig, og det kan nærme seg det uforvarslike i forhold til pasientsikkerheten. Dette vil vi endre.

Vi mener også det må satses langt sterkere på å sikre plasser til alvorlig syke og døende. Dette skal være plasser som kan disponeres av personer i alle aldre, hvor det er mulighet for å kombinere institusjonstid og hjemmetid, og hvor det er mulighet for å ha sine nærmeste hos seg og få et tverrfaglig tjenestetilbud som tar hensyn til hele pasientens behov. Vi mangler, ut fra befolkningstallet, rundt 600 slike plasser i dag, og vi vil sikre at disse opprettes og sikre midler til drift.

Det er store utfordringer i pleie- og omsorgssektoren i dag, og de vil ikke bli mindre i tiden som kommer. Jeg tror alle er genuint opptatt av at det skal ytes gode tjenester, men diskusjonen går på hvilke virkemidler vi skal velge for å få til det.

Jeg mener de siste 30 årene har vist oss at selv om mye er bra, er det en rekke forhold som kan og må bli bedre. La oss slutte med svartepersspillet mellom forvaltningsnivåene. Gi fagpersonellet mulighet til å gjøre det de er opplært til, og la pasienter og brukere oppleve den trygghet og forutsigbarhet som skal ligge i våre velferdsordninger. La mennesker få muligheten til å beholde sitt menneskeverd og sin verdighet selv om sykdom eller funksjonstap har rammet dem.

Med dette vil jeg ta opp de forslagene Fremskrittspartiet står alene om, og de som Fremskrittspartiet er medforslagsstiller til.

Presidenten: Representanten Jon Jæger Gåsvatn har tatt opp de forslagene han refererte til.

Sonja Irene Sjøli (H) [13:00:55]: Vi hadde store forventninger til stortingsmeldingen Morgendagens omsorg. I forbindelse med statsbudsjettet for i år, og for så vidt også i andre sammenhenger, har det fra regjeringens side flere ganger blitt henvist til denne meldingen. Men alle forventningene ble dessverre ikke innfridd.

Meldingen er ordrik, og utfordringene er godt beskrevet, men meldingen inneholder få konkrete tiltak. Den inneholder riktignok en rekke ideer til hva kommunene, frivillig sektor og næringslivet kan gjøre, men det foreligger ingen særlig konkrete tiltak om hvordan regjeringen har tenkt å løse f.eks. de utfordringene og problemene kommunene har, og som de sliter med, i forbindelse med Samhandlingsreformen.

Tiden tillater ikke at jeg går i dybden på alle områdene, men jeg vil trekke fram noen områder stikkordsmessig og utdype andre, som Høyre mener er grunnleggende for å få et godt og velfungerende velferdstilbud.

Det gjelder brukerstyrt personlig assistent, som nå må på plass. Det er flere år siden Stortinget gjorde vedtaket.

Det gjelder modellen med samfunnskontrakt med frivilligheten og tiltak rettet mot å ivareta pårønderressursen på en bedre måte.

Private og frivillige aktører må inn på rehabiliteringsfeltet, og de har behov for bedre og mer forutsigbare rammebetingelser.

Jeg vil også vise til vårt forslag om fritt rehabiliteringsvalg.

Når det gjelder boliger, vil jeg trekke fram vårt forslag om en rentekompensasjonsordning for sykehjem og omsorgsboliger, slik man har hatt på skolebygg.

Jeg viser også til forslaget om at private skal ha like tilskuddsordninger som offentlige aktører i bygging av omsorgsboliger og sykehjem.

Det er også behov for å satse mer på hospice og på økt faglig kompetanse innen lindrende behandling og omsorg ved livets slutt, og ikke minst er det behov for å ivareta barnepalliasjon og sikre alvorlig syke barn bedre hjelp i spesialist- og primærhelsetjenesten. Jeg vil vise til det gode arbeidet som organisasjonen JA til lindrende enhet og omsorg for barn gjør.

Det er behov for flere dedikerte sykehjemsleger, og vi mener de bør lønnes på lik linje med sykehusleger.

Jeg vil også vise til vårt forslag om nasjonale krav til legedekning og gjenta vårt krav om økt forskning i primærhelsetjenesten og behovet for flere underservisnings-sykehjem. Dette er konkrete tiltak som vi mener allerede nå ville kunne bidra til å øke både kapasiteten og kvaliteten innen omsorgstjenestene.

For Høyre er det viktig at omsorgspolitikken fremover gir muligheter for alle. Vi er avhengig av nye ideer og bedre løsninger i omsorgen dersom vi skal lykkes med å bygge ut et robust og godt omsorgstilbud. Da må vi slippe alle gode krefter til. Frivillige, ideelle organisasjoner og private kan delta i arbeidet, sammen med det offentlige, for å utvikle flere og bedre omsorgstilbud av høy kvalitet.

Jeg vil utdype tre områder som vi mener er grunnleggende for å møte morgendagen.

For det første – rehabilitering: Høyre er – i likhet med mange av høringsinstansene – svært bekymret over situasjonen på rehabiliteringsfeltet. Vi støtter regjeringens forslag om å løfte hverdagsrehabilitering som en viktig del av pleien for eldre og omsorgstrengende, men samtidig vil vi understreke behovet for en sterkere satsing på rehabiliteringsfeltet gjennom en forpliktende opptrappingsplan. Det er behov for en mer sømløs overføring av pasienter som trenger rehabilitering – fra spesialisthelsetjenesten til primærhelsetjenesten. Det er nødvendig å skille mellom hverdagsrehabilitering og spesialistrehabilitering.

Riksrevisjonen påpekte i sin rapport til Stortinget i fjor at det ikke har vært noen styrking av rehabiliteringstilbudet i spesialisthelsetjenesten siden 2005. Regjeringen har ikke løftet dette fram i større grad i stortingsmeldingen vi nå behandler. Det synes vi er skuffende, og vi mener – i likhet med fagmiljøene og pasientorganisasjonene – at dette er svært alvorlig.

Et mangelfullt tilbud om rehabilitering betyr tapte muligheter for mange mennesker. For mange er rehabilitering veien tilbake til jobb. Det handler om politisk vilje til å

skape mer frihet og økt livskvalitet, slik at flere kan få være en del av det viktige jobbfellesskapet. Gjennom rehabilitering gir vi flere mulighet til å mestre sine liv mer selvstendig og med flere valgmuligheter. Men også for dem som ikke skal tilbake i arbeid, gir rehabilitering en mulighet til å være selvstendig og slippe å være avhengig av andre, til å oppleve friheten ved å komme seg opp trappen og inn i sitt eget hjem, til å kunne lage middag selv og til å legge seg så tidlig eller sent som man selv vil.

Derfor har Høyre foreslått at den neste store helsepolitiske reformen må komme innen rehabilitering. Det ble det faktisk bred politisk enighet om i Stortinget. Men da det kom til det konkrete, sviktet regjeringspartiene igjen og stemte ned Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkepartis forslag om en forpliktende økonomisk opptrappingsplan over flere år, for å bygge opp rehabiliteringsfeltet.

En opptrappingsplan mener vi er viktig, både for å ta et krafttak for å styrke tilbudet i dag og ta igjen det store etterslepet, og for å ruste opp rehabiliteringsområdet for morgendagen.

Jeg vil også i denne sammenhengen nevne konsekvensen av en profesjonsnøytral helselov, som de rød-grønne vedtok, og som vi allerede nå ser har ført til færre fysioterapeuter i kommunene. Det betyr at det er mange som ikke får nødvendig rehabilitering, med de alvorlige konsekvenser det får for den enkelte. Det gjelder også på andre fagområder.

Et annet område jeg vil trekke fram spesielt, er kompetanse: Kompetanse og erfaring hos de ansatte i omsorgssektoren er helt avgjørende for å styrke kvaliteten på tilbudet. Høyre har foreslått at det må satses mye mer enn hva som gjøres i dag, og de ansatte må få større muligheter til faglig utvikling. Jeg viser til Høyres forslag om et kompetanseløft i omsorgssektoren.

Regjeringen peker i meldingen på at personellbehovet er økende og stort fremover. Det er vi enig i, men vi trenger ikke bare flere hender i omsorgen – vi trenger flere og mer kompetente hender. Økt kompetanse vil gi den ansatte større trygghet i arbeidet og dermed også øke kvaliteten på tilbudet som gis. Én av tre ansatte er ufaglærte, samtidig som omsorgstjenesten får et stadig økende ansvar for mennesker med alvorlige og komplekse lidelser og hjelpebehov.

Det er et problem at for få av de ansatte i omsorgsyrkene følges opp med tilbud om etter- og videreutdanning.

Det må arbeides aktivt for at sykehjemmene skal bli en attraktiv arena for sykepleiere. I Bergen kommune har de tatt denne utfordringen på alvor. De har nå innført en trainee-ordning for sykepleiere. Høyres helsebyråd, Hilde Onarheim, sier at ordningen skal gi nyutdannede sykepleiere faglig trygghet, slik at de kan tilby enda bedre tjenester til de eldre og omsorgstrengende. De nyutdannede sykepleierne får arbeidserfaring, både fra hjemmesykepleien og fra sykehjem. Dette er et godt eksempel på å ta aktive grep både for å rekruttere høyt kvalifisert personale og for å øke kvaliteten på tjenestene for dem som trenger hjelp og bistand.

Så til den delen av meldingen som vi i Høyre hadde størst forventninger til, men hvor vi mener regjeringen

ikke har innfridd, nemlig den delen som gjelder ny innovasjon og velferdsteknologiske løsninger i helse- og omsorgsfeltet. Vi hadde forhåpninger til at regjeringen i større grad skulle ta tak i de mulighetene som ligger i de nye teknologiske løsningene. Dette er løsninger som kan gi mennesker med bistandsbehov og/eller pleiebehov, et mer selvstendig liv, økt trygghet i hverdagen, større valgfrihet, mer verdighet og økt livskvalitet. Teknologien kan imidlertid aldri erstatte menneskelig kontakt og omsorg. Men en bevisst, etisk forsvarlig og fremtidsrettet bruk av teknologi på velferdsområdet, kan gjøre det mulig for flere å bli boende hjemme lenger og klare seg godt i hverdagen. Det kan også gi et bedre tilbud til dem som allerede har omsorgsplass.

Det dreier seg rett og slett om å gi flest mulig mennesker økt livskvalitet og større kontroll over egen livssituasjon.

Kåre Hagen, som ledet det viktige offentlige utredningsarbeidet i forkant av denne meldingen, sa på en konferanse arrangert av NITO, Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon, i vår at Norge er annerledeslandet i Norden når det gjelder velferdsteknologi. På konferansen uttrykte Hagen at det er ufattelig trist å se en sektor som higer etter mer personell og flere ansatte, men som samtidig bruker spesialutdannede sykepleiere til å plukke ut medisiner, legge i dosetter og kjøre ut til pasientene. Løsningene i omsorgssektoren er ikke nødvendigvis mer penger, flere plasser og mer personell, men en bedre organisering, bruk av nye ideer og bedre løsninger, bl.a. ved hjelp av ny teknologi.

Vi kan ikke lenger ha en avventende holdning til disse spørsmålene, og spesielt ikke i praksisfeltet. Det er derfor jeg mener denne meldingen burde ha inneholdt flere innsatser og en klarere retning for hvordan praksisfeltet og kommunene skal kunne ta i bruk nyskapende og innovative løsninger.

Det er dette de har innsett for lengst både i Danmark og i Sverige – og som er iverksatt. I Danmark har man sågar fått en femårig sivilingeniørutdanning innen velferdsteknologi.

Utfordringene og behovene i omsorgssektoren i årene fremover er mange og krevende, men det er også store muligheter. Derfor er det behov for nye ideer og bedre løsninger. En god samhandling mellom offentlig ideell og privat sektor er ønskelig og nødvendig.

Det er behov for å sette ideologiske kjepphester på stallen for godt og ta i bruk alle gode krefter og muligheter som finnes på tvers av sektorer i det norske samfunn.

Høyre vil ha en omsorgssektor som møter morgendagens utfordringer på en innovativ, trygg og effektiv måte, hvor pasientene har en reell valgfrihet, hvor pårørende spiller en viktig rolle (presidenten klubber), og hvor pasientsikkerhet og høy kvalitet må stå i sentrum.

Marit Nybak hadde her overtatt presidentplassen.

Geir-Ketil Hansen (SV) [13:11:45]: I forbindelse med debatten om framtidens politikk innenfor pleie- og omsorgssektoren kan det være greit å ta utgangspunkt i hvor-

dan det står til med denne sektoren i landet vårt for tiden. Da har jeg lyst til å referere til noen tall: I perioden 2005–2011 ble det opprettet 22 000 nye årsverk i denne sektoren. Bare i 2013, altså i år, har Statistisk sentralbyrå meldt at det er opprettet 3 200 nye årsverk. 21 000 personer har fullført grunntutdanning, etter- og videreutdanning innenfor helse- og sosialfag. I forhold til befolkningen er andelen årsverk i omsorgstjenesten høyest i Sverige og Norge. Og til slutt: OECD har kåret Norge til verdens beste omsorgsland.

Det burde være greit å ha dette perspektivet som utgangspunkt når vi diskuterer utfordringene framover. De blir ikke noe mindre av dette, men det forteller at vi ligger på topp i verden når det gjelder å ha en god eldreomsorg og en god pleie- og omsorgssektor.

De utfordringene som vi vil møte i årene som kommer på dette området, vil være av en sånn karakter at pleie- og omsorgssektoren – gjerne helsesektoren generelt, men særlig pleie- og omsorgssektoren – vil være den sektoren som vil kreve de største ressursene i framtiden, både når det gjelder kroner og øre bevilget på statsbudsjettet, og ikke minst når det gjelder behovet for personell, dvs. rekrutteringsutfordringer. Det er fordi helsetilstanden i befolkningen er god, at stadig flere blir eldre; vi lever stadig lenger.

Denne stortingsmeldingen peker på framtidens utfordringer, men også på framtidens muligheter. Her er «omsorgsteknologi» et stikkord – hvordan omsorgsteknologi, samarbeid mellom kommuner og ideelle organisasjoner og forskningsmuligheter kan legge til rette for en tjeneste som kan gjøre det mulig å leve og bo hjemme så lenge som mulig.

Det er vist til mulighetene som ligger innenfor forskning på området, og det er foreslått et nasjonalt senter for forskning på omsorgsteknologi. Jeg var for ikke så veldig lenge siden på et debattmøte om nettopp dette temaet og har lyst til å understreke at i årene som kommer, er det viktig å ha et stort fokus på forskning og utvikling på dette området, sentralt og nasjonalt, men også lokalt og regionalt – altså legge til rette for gode samarbeidsmuligheter og samarbeidsløsninger mellom kommunene regionalt, næringslivet regionalt og også forskningsmiljøene regionalt. For dette blir en politikk i skjæringspunktet mellom helse- og omsorgssektoren og næringslivet, og det kan være en sektor som kan gi grunnlag for lokal og regional verdiskaping. Det er et viktig poeng.

Så har jeg lyst til å påpeke at denne sektoren i årene som kommer, må være en viktig del av det offentliges ansvar. Det offentlige må altså ha ansvaret for pleie- og omsorgssektoren. Jeg nevner det fordi det er forslag fra høyrepartiene om at det i større og større grad bør legges til rette for at sektoren skal være privatisert.

Skal man sikre at alle får lik tilgang på omsorgstjenester, uansett hvor man bor i landet, og uansett størrelsen på pengeboka, er det, og må det være, et offentlig ansvar i framtiden. Privatisert pleie- og omsorgssektor med økt andel av stykkprisfinansiering, som Fremskrittspartiet foreslår, betyr økte forskjeller og ikke minst oppbygging av et statlig byråkrati. Det er ikke en framtidsløsning.

Jeg nevnte innledningsvis at dette i framtiden vil komme til å kreve betydelig flere årsverk innen pleie- og omsorgssektoren. Her opererer vi med tall på opptil 100 000 flere hvis man ser det i et litt lengre perspektiv. Det kommer til å bety store utfordringer for oss – store utfordringer for utdanningssektoren, men ikke minst store utfordringer når det gjelder rekruttering. Da kan vi ikke ha en sektor som hovedsakelig byr på deltidsstillinger. Da må heltid være hovedregelen, og deltid unntaket. Da må kommunene settes i stand til økonomisk og ressursmessig å legge til rette for heltidsstillinger i årene som kommer. Det er en svært viktig del av SVs politikk, og det vil jeg understreke også i mitt innlegg.

Til slutt: Skal vi makte å finansiere denne sektoren i framtiden (presidenten klubber), kan ikke skattelette være hovedsaken, da må man ha en økonomisk politikk som kan finansiere dette.

Presidenten: Presidenten vil minne om taletiden. Det inkluderer de to siste talerne, og da er dette et varsel også til kommende talere.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [13:17:16]: Takk for advarselen!

Stortingsmeldingen Morgendagens omsorg og behandlingen i Stortinget i dag er starten på noe som kan bli veldig bra. For det første er det bra å tenke nytt og ønske utvikling. Definisjonen av innovasjon er å skape noe nytt. Det er kjent eller ny viten kombinert på en ny måte eller brukt i nye sammenhenger. Det er ideer omsatt til en bedre praksis, som skaper merverdi. Innovasjon er driftig, dristig og eksperimentell i formen.

Kristelig Folkeparti er også glad for prinsippene for god omsorgstjeneste som ligger til grunn for stortingsmeldingen. Prinsippene ble utarbeidet i samarbeid mellom departementet og en rekke organisasjoner og sier at en god omsorgstjeneste

- bygger på et helhetlig menneskesyn
- baseres på medbestemmelse, respekt og verdighet
- er tilpasset brukernes individuelle behov
- viser respekt og omsorg for pårørende
- består av kompetente ledere og ansatte
- vektlegger helsefremmende aktivitet og forebyggende tiltak
- er fleksibel, forutsigbar og tilbyr koordinerte og helhetlige tjenester
- er lærende, innovativ og nyskapende.

En framtidrettet tjeneste i tråd med disse prinsippene er brukerstyrt personlig assistanse, BPA. Forslaget regjeringen har sendt på høring, bryter med prinsippet om et helhetlig tilbud. Tjenestene, slik regjeringen foreslår, vil bli fragmentert fordi funksjonshemmede må forholde seg til flere tjenester og personer. BPA vil bli begrensende for muligheten til deltakelse og uavhengighet fordi BPA ikke kan benyttes utenfor egen kommune. Kristelig Folkeparti foreslår en rett til BPA som er slik at brukeren selv, ut fra egne assistansebehov, kan avtale hvor, hvordan, når og til hvilke oppgaver BPA kan benyttes.

Kristelig Folkeparti mener moderne hjelpemidler, sam-

men med medisinsk utvikling, er vesentlig for å sikre morgendagens eldre et godt liv.

Det er i kommunene innovasjon og utvikling for gode, trygge og bærekraftige tjenester og velferdsteknologi skal skje. Dette vil skje i partnerskap med brukere, pårørende, frivillige organisasjoner, ideelle aktører og næringsliv.

Pårørende spiller en svært viktig rolle, og et program for en framtidrettet pårørendepolitikk er bra. Kristelig Folkeparti mener allikevel at regjeringens pårørendepolitikk er for passiv og at det går for langsomt.

Pårørende trenger tiltak ikke bare for framtiden, men nå. Pårørende trenger tiltak som sier: Du gjør en fantastisk innsats. Det ser vi, og det verdsetter vi! Pårørende trenger forutsigbarhet og trygghet i hverdagen – i dag og i morgen. Derfor har vi lenge etterspurt en forbedret omsorgslønsordning.

I høringen om meldingen var både Norsk Epilepsi-forbund og Norsk Forbund for Utviklingshemmede svært opptatt av de foreldrene som plutselig har mistet pleiepengene, og dermed har de ikke inntekt når de må ta seg av alvorlig syke barn. En slik praksis er det motsatte av å verdsette pårørendes innsats.

Kristelig Folkeparti mener at regjeringen snarest må legge fram en sak for Stortinget med forslag til forbedringer av pleiepengeordningen.

Frivillige og ideelle organisasjoner er viktige samarbeidspartnere for å fremme innovasjon og utvikling i helse- og omsorgstjenestene. Historisk sett har frivillige organisasjoner sett behovet for tiltak blant utsatte grupper og startet tilbud som det offentlige senere har overtatt.

I den offentlige utredningen Innovasjon i omsorg ble det foreslått at 25 pst. av den samlede omsorgssektoren skal være organisert og drevet av ideelle aktører innen 2025. Kristelig Folkeparti mener dette er et godt forslag, og vi fremmer i dag et forslag, der vi ber regjeringen legge til rette for dette.

Kristelig Folkeparti fremmer også et forslag om at regjeringen snarest må finne løsninger for pensjonsutgiftene som ideell sektor har innen helse-, omsorgs- og barnevernstjenester.

Innovasjonsprosesser er forbundet med villighet til å ta risiko. Dette er en av de største barrierene for innovasjon i den kommunale omsorgssektoren. Kristelig Folkeparti mener derfor at det for å lykkes med innovasjon, må etableres fond som kan gi støtte til prosjekter, slik det bl.a. er gjort i Danmark. Kristelig Folkeparti har tidligere foreslått et fond for sosial innovasjon.

Mye i meldingen, og i behandlingen i Stortinget, er ikke nytt. Faktisk er det slik at ergoterapeuter, fysioterapeuter og annet helsepersonell lenge har lengtet etter det som nå er trenden – hjemmerehabilitering, eller hverdagsrehabilitering. Som flere sier: Det var dette vi lærte i utdanningen – å jobbe med hendene på ryggen, slik at pasienter selv får trene seg opp og gjenvinne tapte ferdigheter. Kristelig Folkeparti foreslår at det fremmes en nasjonal opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering – for utbygging av tilbud, både i kommunene og i spesialisthelsetjenesten.

Dermed vil jeg ta opp de forslagene som Kristelig Folkeparti har fremmet i saken.

Min taletid er nå ute.

Presidenten: Representanten Line Henriette Hjemdal har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Borghild Tenden (V) [13:22:31]: Morgendagens omsorg er en viktig stortingsmelding. Den løfter fram mange gode tiltak, som støttes fullt ut av Venstre.

Vi trenger uten tvil en aktiv og fremtidsrettet pårørendepolitikk, økt bruk av frivillige, økt satsing på hverdagsrehabilitering, mer innovasjon, forskning og bedre teknologi, for å nevne noen hovedpunkter i meldingen.

For Venstre er fellesskapsløsninger en viktig del av velferdsstaten. Vi skal ha gode, likeverdige offentlige omsorgstjenester. Samtidig er jeg veldig glad for at en samlet komité er enig i at alle omsorgsoppgaver ikke kan overlates til det offentlige. Skal et samfunn gå rundt, er vi avhengig av at vi tar ansvar for hverandre.

Venstre er enig med de andre opposisjonspartiene i at det må bygges flere sykehjemsplasser for de aller eldste og sykeste. Samtidig mener jeg det er viktig å bruke mye ressurser på hjemmebasert omsorg for dem som kan og vil bo hjemme. Venstre pleier å si at kommunene må tilby en fullstendig omsorgstrapp, dvs. både velutbygde hjemmetjenester og dagtilbud, omsorgsboliger med og uten hel-døgns bemanning og gode sykehjem for dem som trenger det.

Morgendagens omsorg legger opp til et eget pårørende-program, som bl.a. skal gjøre det enklere å kombinere yrkesaktivitet med omsorg. Jeg er glad for at det fokuseres særskilt på dette i meldingen. Det er også et riktig grep å legge til rette for gode og fleksible støtteordninger.

Jeg vil rette oppmerksomheten mot en gruppe som ikke opplever at det har kommet signaler om en bedre hverdag, verken i Kaasa-utvalgets rapport eller i denne meldingen. Det gjelder foreldre til sterkt funksjonshemmede barn over 18 år og deres mulighet til å kombinere ordinært arbeid med tunge omsorgsoppgaver. Det offentlige hjelpeapparatet har dreid bort fra institusjonsomsorg, og flere foreldre har fått et større omsorgsansvar for barn med ned-satt funksjonsevne, også etter at de har blitt voksne. Det gjør at det er behov for å endre regelverket, spesielt med tanke på retten til pleiepenger og omsorgspenger – ikke bare en forbedret omsorgslønnsordning. Om vi ikke klarer å løse disse utfordringene på en god måte, risikerer vi flere situasjoner hvor unge mennesker bor på sykehjem, selv om foreldrene ønsker at barnet skal bo hjemme. Det er ikke en god pårørendepolitikk, og det er ikke til det beste for den funksjonshemmede. Det er heller ikke særlig samfunnsøkonomiske lønnsomt.

I stortingsmeldingen vi debatterer i dag, står det at fremtidig knapphet på arbeidskraft og frivillige omsorgsyttere krever løsninger som gjør det lettere å kombinere arbeid og omsorg. Men jeg ser ikke konkrete tiltak for å oppnå dette.

Da jeg utfordret tidligere helseminister Anne-Grethe Strøm-Erichsen på 18-årsgrensen som hindrer yrkesaktive pårørende i å få omsorgspenger og pleiepenger, svarte hun:

«Vi ønsker å legge til rette for at pårørende skal kunne kombinere omsorgsarbeid med yrkesaktivitet».

Flere medieoppslag den siste tiden vitner om alt annet enn et fleksibelt regelverk, f.eks. oppslaget om Mikkel på 12 år, der foreldrene ikke fikk beholde sine pleiepenger fordi gutten var et par timer for lenge på skolen per uke. Dette har blitt sterkt kritisert av Sivilombudsmannen, uten at det har fått noen positive utslag for familien. Det er et rigid regelverk for pårørende til omsorgskrevende barn under 18 år, men det er enda vanskeligere for dem som har barn som er over 18 år, men som mentalt fungerer som et barn.

Det er for mange omsorgskrevende barn naturlig å bo hjemme ytterligere noen år mens de er skoleelever. Enkelte ønsker å fortsette å bo hjemme og motta omsorg og pleie fra foreldrene, også etter endt skolegang.

Jeg hadde ønsket meg noen konkrete tiltak i meldingen som hadde gjort situasjonen bedre for yrkesaktive pårørende til svært omsorgskrevende barn. Jeg håper dette er noe denne, eller neste, regjering vil sørge for, selv om det ikke står noe om dette i denne stortingsmeldingen.

Statsråd Jonas Gahr Støre [13:27:04]: Å videreutvikle vårt velferdssamfunn og sikre nære og gode helse- og omsorgstjenester for morgendagens brukere og pasienter er grunnleggende for oss alle, og en prioritet for denne regjeringen.

Vi har bygget opp kapasitet og kvalitet i disse tjenestene i kommunene gjennom Omsorgsplan 2015. Med Samhandlingsreformen har vi styrket helsetjenestene nær der folk bor, med større satsing på forebygging. Vi har lagt grunnlaget for å ta viktige skritt videre. Torsdag inviterer vi til et partnerskap for folkehelsen. Vi får debattert folkehelsemeldingen i salen. Med dagens debatt om stortingsmeldingen Morgendagens omsorg inviterer vi hele samfunnet til et aktivt medansvar. I kommunene må alle – brukere og pårørende, fagfolk og lokalpolitikere, ideelle organisasjoner, lokalsamfunn, forskning og næringsliv – trekkes med i et nyskapende samarbeid for å utforme morgendagens omsorg. Innovasjon handler om å finne nye veier og bærekraftige løsninger, som å ta i bruk ny teknologi som gjør hverdagen enklere. Men like mye handler det om å spille sammen med sivilsamfunnet for å utløse gode og lokale omsorgsmodeller.

Jeg er derfor glad for – selv om innstillingen har mange forslag på kryss og tvers – at en samlet komité slutter opp om at en god velferdstjeneste er avhengig av at alle tar ansvar og deltar aktivt i fellesskapet.

Aktivt medansvar – enten formelt gjennom frivillige organisasjoner og brukerorganisasjoner eller uformelt gjennom familie og sosialt nettverk – bidrar til å skape tillit og solidaritet mellom generasjoner. Det bygger vår sosiale kapital – verdier som utvikling av fremtidens omsorgstjenester må bygge videre på.

Vi vil bli mange flere eldre i Norge i årene som kommer. Det er velferdsstatens bonus og noe vi skal være stolte av. Mange av de nye eldre vil være friske og bidra i samfunnet i større grad enn tidligere. Det er en ressurs vi ikke har råd til å la være å benytte. Men fortsatt vil eldre, og spe-

sielt de eldste eldre, ha behov som de trenger fellesskapets og velferdsstatens hjelp til å dekke. Det er behov vi har en forpliktelse til å imøtekomme.

Kåre Hagen, som ledet arbeidet med NOU-en om Innovasjon i omsorg, sa:

«Omsorgskrisen skapes ikke av eldrebølgen. Den skapes av forestillingen om at omsorg ikke kan gjøres annerledes enn i dag.»

Det er en oppfordring til å tenke nytt.

I meldingen viser vi mulighetene som vi som samfunn og fellesskap har for å løse fremtidens behov. Vi skal fortsatt bruke de store pengene på helse og omsorg. Men samtidig må vi jobbe annerledes for å lykkes med å mobilisere samfunnets samlede ressurser på en bedre måte. Jeg håper denne debatten i dag vil kaste lys over løsninger for morgendagen, og at det ikke blir terping på gårsdagens strid.

Mitt ønske er at meldingen skal skape trygghet for at vi gjennom fornying og nyskaping fortsatt kan satse på de fellesskapsløsninger vi har bygget opp i landet vårt.

Meldingen har tre hovedsiktemål:

1. Vi skal få kunnskap om, lete fram, mobilisere og ta i bruk samfunnets samlede omsorgsressurser på nye måter.
2. Vi skal utvikle nye omsorgsformer gjennom ny teknologi, ny kunnskap, nye faglige metoder og endringer av organisatoriske og fysiske rammer.
3. Vi skal støtte og styrke kommunenes forsknings-, innovasjons- og utviklingsarbeid på dette feltet.

Vi må mobilisere til den felles innsatsen dette landet er så god på. Vi vil samarbeide med frivillige og pårørende på nye måter. Vi skal etablere en nasjonal frivillighetsstrategi og et program for en aktiv og fremtidsrettet pårørendepolitikk. Det skal bli enklere å kombinere yrkesaktivitet med omsorg for barn og unge, voksne og eldre med alvorlig sykdom og funksjonsnedsettelse. Vi skal forbedre omsorgslønsordningen og utvikle fleksible avlastningsordninger. Flere menn må inn i omsorgsyrkene – vi gjør det vellykkede prosjektet Menn i helse fra Trondheim til et nasjonalt tiltak.

Vi skal satse ytterligere på opplæring av frivillighetskoordinatorer i regi av Verdighetscenteret i Bergen. Vi vil la ideelle organisasjoner spille en sterkere rolle som driftere av velferdstjenester i kommunene. Gjennom samarbeid vil kommuner og ideelle aktører bedre kunne utvikle nyskappende tiltak. Vi skal legge til rette for skjermede anskaffelser for ideelle aktører og for langvarige driftsavtaler.

Eldresentrene er et godt eksempel på tiltak som forebygger ensomhet og passivitet, noe Pensjonistforbundet har vært opptatt av. I frivillighetsstrategien vil vi stimulere til utvikling av ulike former for eldre- og seniorsentre, for å nevne noen eksempler.

Morgendagens omsorg skal bestå av så vel aktiv omsorg som pleie og lindring. Begge deler krever kompetanse. Samhandlingsreformen har ført til bedre samarbeid mellom sykehus og kommunale helse- og omsorgstjenester og bedre lokale helsetjenester. Mennesker som trenger sykehjemsplass, skal få det. Sykehjem er et alternativ når dine behov ikke lar seg løse ved at du fortsatt bor hjemme, selv med tilrettelegging. Derfor henger behovet for syke-

hjem tett sammen med hvilke andre tilbud kommunen har. Fremtidens sykehjem vil se annerledes ut, bære mer preg av å være et hjem, ha knyttet til seg frivillige og ha et bedre samarbeid med pårørende. De vil invitere nærmiljøet inn. Og de skal ha kompetent personell. Sykepleiere og fagarbeidere skal være stolte av å jobbe på en av Norges viktigste arbeidsplasser. Vi varsler allerede nå at ordningen med tilskudd til nybygde og rehabiliterte heldøgns omsorgsplasser skal videreføres etter 2015.

I sykehjemmene ligger også mulighetene til å jobbe annerledes og bedre, heve livskvaliteten for dem som bor der. Man var inne på tidligere i debatten at når Bergen Røde Kors sykehjem ved hjelp av musikk og kartlegging av pasientenes historie, greier å få opp trivsel og ro blant pasientene, få ned medikamentbruken, få mer tilfredse pårørende, få ned sykefraværet og lykkes med dette uten å ha nevneverdig flere ressurser enn andre avdelinger, må vi spørre oss: Er vi flinke nok til å lære av suksesshistoriene? Hvis det virker der, i Bergen, må det kunne gjøres tilgjengelig ellers i landet.

Vi vil få fram disse suksesshistoriene, gi nye metoder den faglige status de fortjener og spre dem systematisk. Ordningen med livsgledesertifisering av sykehjem skal bli en nasjonal ordning.

Men en ensidig fokusering på sykehjem vil være å gå baklengs inn i fremtiden. Jeg tror at når mange generasjoner nordmenn tenker omsorg for eldre, tenker de automatisk sykehjem. De aller fleste ønsker å bo hjemme lengst mulig. Hjemmetjenester må utvikles slik at brukerne fortsetter å ha mest mulig kontroll over eget liv. Kommunene bør ha som mål at de som har bruk for omsorgstjenester, har én kontaktperson for koordinerte tjenester, og søke å begrense antall forskjellige personer så langt som mulig. Dette vil vi utvikle i samarbeid med KS og de ansattes organisasjoner.

Sykepleiere, ergoterapeuter og fysioterapeuter har sammen utviklet et konsept for hverdagsrehabilitering for at forebygging og opptrening kan skje i ens hjemmemiljø, slik at brukerne kan mestre dagliglivets gjøremål. Det betyr tidligere innsats, og at brukerens egne personlige mål settes i sentrum. Vi vil styrke og spre dette konseptet til stadig flere kommuner. Kunnskapen og modellene er der. Alle kommuner bør nå ta hverdagsrehabilitering i bruk.

Når det nærmer seg slutten på livet, er som oftest god pleie det aller viktigste. Det handler om å lindre smerte, bli sett og hørt, vasket og stelt og få hjelp til å møte livets siste dager. Målet er at uhelbredelig syke og døende og deres pårørende skal oppleve livets slutfase så trygg og meningsfull som mulig. Vi vil utvikle et opplæringsprogram for ansatte i omsorgstjenesten som skal gi grunnleggende kompetanse i lindrende behandling.

Folks boliger må tilrettelegges slik at de fortsetter å være trygge hjemme, også når fysikken eller husken svikter – eller når man nærmer seg livets avslutning.

Vi lanserer også i meldingen et program for velferdsteknologi for å gi mennesker redskap som gir bedre mestring og bedre liv. Også mennesker med omsorgsbehov skal kunne ta i bruk teknologi på en måte som beriker livet. Allerede i revidert nasjonalbudsjett har vi satt i gang stimu-

lanser til dette programmet. Målet er at velferdsteknologi skal være en del av tjenestetilbudet i omsorgstjenestene innen 2020.

De vellykkede erfaringene med å bygge opp en offentlig omsorgstjeneste i det omfang og på det nivå vi har gjort i Norge, tilsier at fremtidens utfordringer må møtes med to tanker i hodet på samme tid: Vi skal videreføre det beste av det som er bygd opp de siste 40 årene, og være åpne for å endre kursen på viktige områder.

De offentlige omsorgstjenestene har vært i kontinuerlig vekst i flere tiår. Tjenestetilbudet dekker nå brukere i alle aldersgrupper. Det er faktisk tallet på tjenestemottakere under 67 år som har hatt sterkest vekst de siste 20 årene. Med de demografiske utfordringer som venter oss for fullt om 10–15 år, må vi organisere innsatsen slik at den støtter og utløser de ressurser som ligger hos brukerne selv, deres familie og sosiale nettverk, i nærmiljø, organisasjoner og lokalsamfunn. Det vil kreve omstilling av den faglige virksomheten, med større vekt på forebygging, tidlig innsats og hverdagsrehabilitering. Sosialt nettverksarbeid, mer bruk av ny teknologi og nye arbeidsmetoder blir viktig. Samtidig må den pleiefaglige kjernevirksomheten foredles og den medisinske oppfølgingen styrkes.

Usikkerhet om den økonomiske utviklingen, slik vi ser i mange land i Europa, tilsier at ikke alt «støpes i betong». Vi må kunne gi gode tjenester selv om det skjer endringer i økonomi, arbeidsmarked og pårørendes yrkesaktivitet. De nærmeste årene vil veksten være størst blant de yngste eldre. De demografiske endringene taler derfor for at veksten i tjenester bør skje i hjemmetjenester, dagtilbud, rehabilitering og forebyggende innsats, sammen med en styrket primærhelsetjeneste.

Tenk på dette: Om vi går 40 år tilbake i tid, jobbet det 20 000 personer i omsorgsyirket. Nå jobber det 130 000. Den gang hentet vi fortsatt vann i brønner i deler av Oslo. Folk flyttet fra boliger med utedo til moderne blokker på Manglerud. Vi løftet dette samfunnet fordi vi løftet i flokk, og fordi vi satset på fellesskapsløsninger. Direktøren og vaskekona lå på det samme sykehuset og det samme sykehjemmet. Vi klarte det før, og vi kan klare det igjen. Den enkeltes lommebok skal ikke avgjøre om man får god omsorg. Vi skal tilby løsninger for alle – men ikke like for alle, fordi rettferdighet handler om å behandle folk ulikt basert på individuelle hensyn og ulike behov. Bare slik kan mennesker som i større eller mindre grad er avhengig av fellesskapets omsorg, fortsette å være sjef i eget liv, også når fysikken og husken skranter.

Vi skal forsvare og utvikle velferdsstaten sammen. Denne stortingsmeldingen viser mulighetene for det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [13:37:16]: Regjeringen er motstander av automatisk statlig finansiering av eldreomsorgen når behovet er fastslått på et faglig grunnlag. Bunner regjeringspartienes motstand mot denne automatikken i en generell mistro mot primærhelsetjenestens evne til å foreta faglige vurderinger, eller er det frykten for økte kostnader som gjør at regjeringspartiene fortsatt vel-

ger å rasjonalisere disse tjenestene gjennom rammefinansiering?

Statsråd Jonas Gahr Støre [13:37:46]: Jeg må si at ingen av de forklaringsløsningene som representanten trekker fram, er dekkende. Vi søker å organisere denne delen av vår omsorgssektor nær der pasientene bor – det oppfattet jeg av innlegget til representanten at han var enig i. Vi mener det er riktig at også samfunnets bevilgning av midler til det – som vi har stor vilje til, bl.a. gjennom å sikre en sterk kommuneøkonomi, bl.a. ved å avstå fra å gi titalls milliarder i skattelettelser til dem som har mest fra før – er den beste måten å kanalisere de midlene på.

Så mener jeg at diskusjonen om hvilke lover og regler vi setter for tjenesten, er en politisk diskusjon vi skal ha. Men jeg vil advare mot at alle udekte behov i denne sektoren skal løses gjennom en ny rettighet, en ny lov, en ny forpliktelse. Det er rett til helsehjelp som er det levende prinsippet. Det løses etter vår mening best – jeg forstår også det på de regjeringspartnerne som representanten ser fram til å samarbeide med, om han får muligheten – gjennom den måten vi organiserer tjenestene på.

Bent Høie (H) [13:38:54]: Høyre er enig i det som er linjen i meldingen, nemlig at folk skal bo hjemme så lenge de har muligheten til det og ønske om det, men ha trygghet for å komme på institusjon når de har behov for det. I meldingen beskrives det jo også et betydelig behov for økning i antallet institusjonsplasser i eldreomsorgen i årene framover.

Men det har vært litt usikkerhet om hva regjeringen mener når den snakker om nye plasser, flere plasser eller tilsagn om tilskudd osv. – om det er flere eller nye eller rehabiliterte. Derfor vil jeg benytte denne anledningen til å spørre statsråden helt konkret: Når det i stortingsmeldingen under kapittel 6.3.1 står:

«Basert på nøkterne forutsetninger antyder nye framskrivninger at det i tillegg er et behov for om lag 15 000 nye plasser fram mot 2030».

Og videre at det vil

«være behov for om lag 3000 enheter per år ved en mest mulig jevn utbyggingstakt fram mot 2030.»

Er det da snakk om flere plasser eller flere rehabiliterte plasser?

Statsråd Jonas Gahr Støre [13:40:04]: Det kan være en variasjon. Som vi har hatt mange diskusjoner om i denne salen, kan en plass som f.eks. blir bygget om til et enerom – fra å ha vært to rom – bli modernisert. Det kan kvalifisere til å være en slik plass. I andre sammenhenger kan det være at det bygges helt nytt. Det kommunene har behov for når det gjelder innbyggernes behov, er det som er styrende.

Jeg mener fortsatt at den debatten er morsom – tilsvarende om tilskudd. Jeg skjønner at det nesten er et uendelig muntrasjonsråd i det bildet, men det er måten man gjør det på. Man gir tilsagn om tilskudd basert på hva kommunen har behov for, så blir det bygget, og når nøkkelten står i døren, kommer pengene. Vi er i rute med å fylle

opp de målene vi har satt, og det kommer vi også til å være om vi får anledning til å ta dette videre fram mot de tidshorisontene som representanten viser til.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [13:41:03]: 70 000 mennesker har demens i dag. Det blir kanskje en doubling innen 2040. Vi vet at 9,3 pst. av menneskene med demens, har et dagtilbud.

I 2005 var det 4 pst. som hadde et slikt dagtilbud. Det vil si at det i de siste åtte årene har vært en økning på 5 pst. – under 1 pst. økning hvert år.

Vi vet at regjeringens politikk er at de vil lovfeste retten til dagtilbud når dette tilbudet er bygd ut.

Mitt spørsmål til statsråden er om dagtilbudet til mennesker med demens – 9,3 pst. – er tilstrekkelig bygd ut, slik at regjeringen nå kan gå inn for en lovfesting av dette viktige tilbudet?

Statsråd Jonas Gahr Støre [13:41:57]: Svaret er nei, det er ikke nok. Når vi sier at det må være en realitet, tror jeg ikke vi nødvendigvis skal vente på at det er 100 pst., men det må være en realitet før man går til lovfesting.

Jeg blir mer og mer tilbakeholden med hensyn til at lovfesting er svar på alle disse løsningene – som jeg har sagt flere ganger i denne debatten.

Nå er det slik at vi har trappet opp virkemiddelbruken som gir kommunene muligheter til å finansiere igangsettelse av etablering av dagtilbud. Det har vært en utfordring å få kommunene oppmerksomme på denne ordningen og se mulighetene som ligger i den. Jeg har vært urolig for det, men jeg ser at det nå er en akselerasjon i kommunenes benyttelse av ordningen, og de som gjør det, er tilfreds.

Jeg håper at vi kommer til å se en klar økning i disse plassene. Det er en helt reell økning i livskvalitet for de demente – og ikke minst for deres pårørende. Da kommer det et passende tidspunkt hvor man kan gjøre dette til en lovfestet rettighet, som også mitt parti gikk inn for på sitt landsmøte.

Presidenten: Replikskiftet er omme.

Wenche Olsen (A) [13:43:22]: Morgendagens omsorg handler om å tenke annerledes og smartere. Vi vet at vi lever lenger, og at vi derfor mest sannsynlig vil ha behov for omsorgstjenester over en lengre periode. Det kan gi oss en utfordring med nok helsepersonell, derfor må vi tenke både annerledes og smartere. Med ny teknologi og bedre løsninger kan mange klare seg bedre i hverdagen, til tross for sykdom og nedsatt funksjonsevne.

Velferdsteknologi kan gi den enkelte både mer frihet og mulighet for å delta mer aktivt. Vi har nylig vedtatt en lovendring som åpner for at demente kan styres med GPS når de skal ut på tur. Det gir trygghet for pårørende, men ikke minst gir det frihet til den enkelte bruker, frihet til å gå hvor du vil, når du vil – og alene, om du vil det.

Teknologi kan være så mangt. For noen år siden var komiteen i Japan. Der fikk vi se den elektroniske selen og hva den betydde for demente. Her i Norge har selen fått et ufortjent dårlig rykte. Vi fikk være med og se hvor-

dan de brukte selen i samtaler med de demente – pasienter som helt hadde mistet språket, men som når de sammen med personalet hadde kontakt med selen, igjen begynte å prate. Det var veldig flott å se hvordan de lyste opp og ble engasjerte.

Det fins mange gode teknologiske løsninger som ennå ikke er tatt i bruk. Derfor er jeg glad for at vi har kommuner som er innovative og villige til å tenke nytt, som bl.a. Fredrikstad og Sarpsborg, som er deltakere i EU-prosjektet eSenior. De har involvert brukerne, hatt samtaler og kartlagt hva behovet er for den enkelte. Prosjektet har som mål å pilotere inntil 250 boliger med velferdsteknologi for seniorer, slik at de kan bo lenger hjemme med god trygghet og livskvalitet. De er godt i gang og har allerede tatt i bruk mye ny teknologi.

Mange engster seg for at teknologien skal overta for de varme hendene. Det skal den selvsagt ikke. Men jeg må si at jeg ville ha foretrukket å ha en sensor i sengen min som kunne varsle om det ble vått der, framfor at noen skulle komme til meg midt på natten for å stikke hånden under dynen for å kjenne etter om det var vått. Det ville gitt en dobbel gevinst – ikke bare slapp pleieren å dra ut til meg for å sjekke, men jeg slapp også å bli vekket midt på natten.

Innovasjon og det å tenke smart behøver nødvendigvis ikke å bety at du skal snu opp ned på alt. Noen ganger er det helt små, enkle løsninger som gir uttelling – som de som tok i bruk vester på pleierne som delte ut medisiner til pasientene, slik at andre ikke skulle forstyrre dem mens de delte ut medisiner. De klarte å redusere feilmedisineringen betydelig – et enkelt grep som ga stor gevinst.

Det er eksempler som viser at det er mye å hente på innovasjon innenfor omsorgen. Derfor er det bra at regjeringen nå gjennomfører teknologiprogram som vil jobbe med etablering av åpne standarder for velferdsteknologi, utvikling og utprøving i kommunene – og spre kunnskap og erfaringer om velferdsteknologiske løsninger samt utvikle gode modeller for innføring og bruk av velferdsteknologi.

Teknologi er viktig, men like viktig er assistenter som bidrar til at folk kan få frihet til å styre eget liv. Derfor er jeg glad for at regjeringen har sendt på høring en rettighetsfesting av BPA for brukere med stort behov. Enkelte organisasjoner har uttrykt bekymring for at ordningen vil bli svekket. Det medfører ikke riktighet. Ordningen bygger på den plikten kommunen har i dag. Det er ikke noe i rettighetsfestingen som svekker BPA-ordningen, men man løser ikke alle utfordringene rundt organiseringen BPA. Det er utfordringer vi er svært opptatt av, og som vi vil jobbe videre med. Det viktige nå er å få rettighetsfestingen på plass.

Presidenten: De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kari Henriksen (A) [13:47:26]: Denne meldingen føyer seg inn i rekken av politiske saker som tar pulsen på – og har svar på – store framtid utfordringer i Norge. Pensjonsreformen, uføreforhøringen, Samhandlings-

reformen og Nav-reformen er viktig og nødvendig bakteppe. Et overordnet mål for Arbeiderpartiet er å utjevne sosiale ulikheter i arbeidsliv, helse- og omsorgstjenester. Jobbstrategien og universell utforming er bl.a. virkemidler for å nå dette. Jeg vil likevel peke på en liten gruppe personer som har store utfordringer på omsorgsfeltet. Det er personer som har Huntingtons sykdom og deres ektefeller og barn. Det er en utfordrende progressiv lidelse, selvfølgelig i første rekke for pasienten, men også for ektefelle og barn – og ikke minst for omsorgsgivere.

Norske Kvinners Sanitetsforening har i samarbeid med den offentlige pleie- og omsorgstjenesten utviklet kompetansenettverk i Nord-Norge, Vest-Norge, Midt-Norge og Øst-Norge, som pårørende og brukere er veldig fornøyd med. Jeg vil gjerne at Huntington-pasienter og deres pårørende i Sør-Norge også skal få et sånt tilbud, og jeg regner med at det er noe det skal jobbes videre med fram mot neste års budsjett.

Så vil jeg berømme Sørlandet sykehus og alle kommunene på Agder. Der er det innovasjon. Det er nesten sånn at en ikke tror det. Nå er avtaler lagt på elektronisk samhandling mellom sykehus og alle 30 kommunene på Agder. Innenfor rus-sektoren ser man det når det gjelder Jegersberg gård, et rehabiliteringstiltak for rusavhengige der det private næringsliv, omsorgstjenesten – både i kommunen og behandlingsapparatet på sykehusene – og frivillig sektor er inkludert for å få en god rehabilitering og et individuelt opplegg til dem som er brukere der.

Denne meldingen viser vei, og den viser at samarbeid og fellesskap vil heve pasientsikkerheten og kvaliteten både på både behandling, rehabilitering og omsorg.

Jeg vil minne om at en forutsetning for å lykkes med de overordnede målene om utjevning av sosiale forskjeller, er å ha ekstra fokus på de gruppene som tallmessig er få – de med kroniske og sammensatte lidelser, somatiske, psykiske eller rusrelaterte, og deres barn. Disse gruppene blir eldre i dag enn for få år siden, og de har behov for omsorg og behandling – ofte i et livsløpsperspektiv. Jeg er helt overbevist om at den beste måten å gi trygghet til omsorgstrenende på også i framtida, er å sikre trygg, forutsigbar finansiering av tjenestene. Høyresidens løsning – skatteuttak og kommersialisert privatisering – trekker fellesskaps verdier fra statsregnskapet til direktørers bankkonti, der overskudd ofte plasseres i såkalte skatteparadiser. Ikke er det nytt, og ikke er det godt, spesielt ikke for de grupper som trenger mest omsorg.

Målene i omsorgstjenestene er like. Virkemidlene for å nå dem er imidlertid svært forskjellige.

Tove Karoline Knutsen (A) [13:50:49]: Stortingsmeldinga Morgendagens omsorg er godt nytt, ikke minst for min generasjon. Det er faktisk dette vi har ventet på, vi som nå begynner å nærme oss en forhåpentligvis aktiv pensjonisttilværelse. Dette er en melding som bygger på forutsetninga at kommunene også i framtida skal ha ansvar for de kommunale helse- og omsorgstjenestene, og der staten må være en viktig bidragsyter for innovasjon og utviklings- og kompetansarbeid lokalt og regionalt. Stortingsmeldinga trekker opp viktige premisser for et aktivt samarbeid mel-

lom kommunene og frivillig sektor og med familie, nært nettverk og det sivile samfunnet for øvrig.

Det innovasjonsarbeidet som skal finne gode løsninger, må bl.a. fokusere på utforming og utprøving av nye modeller for framtidens institusjons- og boligløsninger, og på utvikling av gode hverdagsverktøy for at vi skal kunne mestre de daglige utfordringene. «Samarbeid» blir et nøkkelord når vi skal realisere de nye ambisiøse målene for dette viktige velferdsområdet, og vi må søke å hente ut det innovasjonspotensialet som finnes i næringsliv, forskningsmiljøer og andre nyskapende miljøer for øvrig.

Regjeringspartiene mener, som flere representanter har vært inne på, at det offentlige skal ha ansvar for og drifte pleie- og omsorgstjenestene til befolkninga, med ideelle aktører og frivillig sektor som gode og viktige samarbeidspartnere. Det er kun en offentlig omsorgsmodell som kan sikre at alle ressursene vi setter inn, kommer alle pasienter og brukere til gode, at tjenestetilbudet er forutsigbart, og at ressursene fordeles rettferdig. Vi mener at erfaringene med utstrakt kommersialisering av pleie og omsorg viser at dette ikke gir bedre tjenester, at det ikke fremmer innovasjon, og at tjenestene heller ikke kan utføres billigere uten at det går ut over lønns- og pensjonsvilkår for de ansatte. Både i Sverige og i en del andre land ser vi at større og færre helsekonsern med adresse i skatteparadiser driver den konkurranseutsatte delen av pleie- og omsorgsfeltet. Det bidrar til at betydelige beløp bringes ut av landet uten at skatt betales, og det er en praksis som Arbeiderpartiet ikke ønsker at skal få fotfeste her hos oss.

Noe av det viktigste vi kan gjøre for å styrke morgendagens omsorg, er å gi anerkjennelse til ideen om at menneskene har åndelige og kulturelle behov hele livet uansett livssituasjon, at vi er sosiale vesener som søker meningsfullt fellesskap, og at gode opplevelser, livsglede og livsmot er kvaliteter vi aktivt må bygge inn i de nye omsorgsløsningene. Vi kan se at dagens omsorg ikke har klart godt nok å motvirke ensomhet og isolasjon. Derfor trenger vi ikke bare nye ideer om fysiske og økonomiske verktøy, men også mer vidtfavnende tanker om hva det vil si å være et helt menneske i livets mange ulike faser.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [13:54:00]: Den fyrste eldreplanen blei lagt fram våren 1997. Eg hadde ansvaret for å fylgja opp denne og for stortingsmeldinga Omsorg 2000. Når eg les dagens melding, og når eg lyttar til innlegga her i salen om Morgendagens omsorg, må eg seia at eg gler meg over alt som har skjedd på desse 16 åra. I meldinga Omsorg 2000 blei gruppa demente for fyrste gong omtalt i ei stortingsmelding. Eg møtte seinare folk som gjeikk på vidareutdanning, på geriatri, som las denne meldinga om igjen.

Det har blitt sagt at det er mange ord her, men det er altså ein samanheng mellom ord og handling som nå blir fylgt opp år for år. Samhandlingsreforma var avgjerande viktig. Helse- og omsorgstilbodet blir nå styrkt der folk bur. Samhandlingsreforma var eit eksempel på at lokale ildsjeler blei tekne på alvor, lokale initiativ kunne fylgjast opp, distriktsmedisinske senter kom på plass og står der for seg sjølve som ei konkretisering av kor viktig det er å byg-

gja opp ulike tiltak lokalt. Steinkjer, Fagernes, Egersund og endå fleire – ulike innbyrdes, men med eit felles mål tilpassa lokale tilbod. «Førebygging», «tidlig innsats» og «pleie ved livets slutt» er nå begrep som folk flest snakkar om korleis dei skal løysa lokalt.

Så har komiteen understreka noko som eg synest er veldig viktig. Det er at Samhandlingsreforma betyr ei desentralisering av helse- og omsorgstenester som berre blir vellykka om kompetanse og fagfolk òg blir desentraliserte, og kommunane blir sette i stand til den satsinga som er venta. Av dei distriktsmedisinske sentra – vi kjenner alle nokon – har eg fylgt mest med på Dalane distriktsmedisinske senter. Eg får av og til ein følelse av at det er nokon i den sentrale sjukehusleiinga som ikkje skjønner at det kan føregå innovasjon òg utanfor dei største sjukehusa.

Så må eg til slutt få understreka kor flott det er at ein nå har eit mål om ein ny pårørandepolitikk. Det må fylgjast opp med handling. Eldresentra – med den store betydninga dei har – må byggjast vidare ut, og så må ein byggja endå meir konkret på det store potensialet som er i frivillig sektor òg på dette feltet.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [13:57:11]: Representanten Meltveit Kleppa fortalte at det er mye som har skjedd. Det er mye vi har snakket om tidligere bl.a. når det gjelder satsing på eldreentre. Det er ikke noe nytt, men vi står der vi står i dag. Det gjelder dagtilbudet til demente, eller forebyggende hjemmebesøk for eldre over 75 år.

Dette er tre gode tiltak som er godt dokumentert. De forebygger sykdom, de fremmer sosial og fysisk aktivitet, de fremmer bedre ernæring, ja, de utsetter pleie- og omsorgsbehov. Det er nettopp derfor Kristelig Folkeparti er utålmodig, for vi har dokumentasjon på at dette hjelper og at det gir økt livskvalitet, både for den enkelte og for de nærmeste. Derfor har vi tidligere foreslått å lovfeste disse tiltakene, og vi gjør det også i dagens innstilling.

Særlig ønsker vi en lovfesting av dagtilbudet til demente. I dag – i 2013 – har i underkant av 10 pst. av alle mennesker med demens et dagtilbud. Da mener vi at tiden er inne for å løfte noe av det viktigste for å øke livskvaliteten, både for dem det gjelder, og for de pårørende. Vi mener at hvis vi hadde lovfestet dagtilbudet til mennesker med demens, hadde vi gitt et tydelig signal til kommunene om at de måtte intensivere arbeidet med å få plass slike tilbud.

Når statsråden i sitt svarinnlegg i replikkordskiftet sier til meg at kommunene ikke er oppmerksomme på de virkemidlene som ligger der, er det en forklaring jeg ikke kjenner meg igjen i. Det jeg får beskjed om når jeg hører med kommuneadministrasjoner og kommunepolitikere, er at man ikke har driftsmidler til disse dagtilbudene. Man har investeringsmidlene – ja, de er der. Under høringen til denne meldingen ble det spurt om man ikke kunne få lov til å føre investeringsmidlene over til drift. Det var det pasientorganisasjonene tok opp under høringen når det gjelder dette området. Men at man ikke er klar over de virkemidlene man har, det er ikke meg bekjent.

Kristelig Folkeparti og jeg ønsker nok en gang å frem-

me et forslag om lovfesting av dette tilbudet for å vise hvor viktig det er for å gi økt livskvalitet til denne gruppen. Når vi i løpet av de siste åtte årene ikke har klart å øke dagtilbudet til demente med mer enn 5 pst., må det kraftigere lut til enn bare ønsket om en bedre hverdag for disse.

Thor Lillehovde (A) [14:00:27]: Meldingen Morgendagens omsorg viser veg framover. Den presenterer gode ideer og spennende løsninger for folk, for ansatte og for samfunnet.

Vi blir stadig flere eldre, og vi blir også stadig flere friske eldre. I takt med utviklinga ellers i velferdssamfunnet blir de eldre også mer kvalitetsbevisste på de tjenester de etterspør, og dette stiller nye krav til kommunene i deres rekrutterings- og ansettelsespolitikk. Helsesektoren – med alle de tusener av flinke folk som jobber der hver eneste dag – må i langt større grad snakkes opp, eller framsnakkes, for å kunne fange interessen til nye generasjoner helsearbeidere. En annen utfordring ligger i å rekruttere gutter som helsearbeidere. Her ligger det en stor uutnyttet reserve som vi framtida er helt avhengig av.

Vi blir stadig flere eldre. Det er velferdssamfunnets kvalitetsstempel. Våre eldre pleie- og omsorgstrengende fortjener en aktiv omsorg av høy kvalitet. Noen av disse tjenestene ytes som hjemmebaserte tjenester, og for dem som ikke lenger kan bo hjemme, må vi sørge for å bygge et tilstrekkelig antall sjukehjemsplasser. Målet om 12 000 nye omsorgs- og sjukehjemsplasser i 2015 er godt innen rekkevidde.

Enkelte kommuner har lagt de gamle ut på anbud. Ja, noen kommuner har sågar privatisert hele eldreomsorgen. I et tenkt tilfelle der alle sjukehjemsplassene i kommunen er privatisert, vil valgfriheten bli borte. La meg som eksempel tegne et bilde av en privatisert omsorgstjeneste hvor stoppeklokka har talt. Den har sagt 10 minutter til vask, 3 minutter til bleieskift, 6 minutter til påkledning, 15 minutter til frokost – et opplegg konkurranseutsatt gjennom et internasjonalt anbud, med påslag for ønsket profitt.

Jeg ønsker frihet til å velge en kommunal tjeneste uten stoppeklokke, men styrt av helse-, pleie- og omsorgspersonell som har tid til å vise respekt for min situasjon. Når jeg blir omsorgstrengende, skal en kommunalt ansatt stå for en eventuell bleieskift og vask. Profitten fra denne behandlinga skal ikke ende opp hos et helsekonsern med adresse i et skatteparadis. Jeg håper at jeg slipper å oppleve det scenariet jeg her har skissert. Jeg vil heller glede meg over det bildet Morgendagens omsorg tegner – en trygg, nytenkende og framtidrettet omsorgstjeneste som utnytter teknologiske muligheter og menneskelig kompetanse på best mulig måte og i offentlig regi.

Are Helseth (A) [14:03:45]: Kvaliteten og innholdet i morgendagens omsorg i Norge henger sammen med valg av politisk retning i dag og god gjennomføring av politikken.

Vi blir etter hvert mange godt voksne og mange eldre, og det er en ting jeg setter mer pris på for hvert år som går. I optimismen etter freden i 1945 doblet fødselstallet seg i

Norge, og alle innbyggere som er født i 1946, kommer til å bli 67 år i år.

Helse- og omsorgssektoren vil trenge mange gode medarbeidere i årene som kommer. Statistisk sentralbyrå beskriver i rapporten «Arbeidsmarkedet for helse- og sosialpersonell fram mot 2030» hvordan tilbud og etterspørsel for i alt 20 grupper personell vil utvikle seg. Når alle grupper vurderes under ett, vil det samlet bli en underdekning på opp mot 40 000 årsverk i slutten av perioden. Hvis et høyere alternativ på etterspørselssiden legges til grunn, vil tallet bli mer enn dobbelt så stort.

Vi vet at det tar tid å utdanne fagpersoner, og derfor må vi få på plass god rekruttering i tide. Utdanningssektoren og helsetjenesten må samhandle. En vellykket omsorgssektor er avhengig av både riktig utdanningskapasitet og status for omsorgsyrkene, slik at unge mennesker velger sektoren.

Underbalansen i fremtidig helsepersonell varierer betydelig mellom forskjellige grupper. Hovedbildet er at kapasiteten i universitetsutdanningene er nær dekket, mens det vil bli stor underdekning av helsefagarbeidere fra videregående skole. Det er derfor grunn til uro når tall fra Beredningsutvalget for spesialisthelsetjenesten viser at antallet helsefagarbeidere i norske sykehus har gått betydelig ned i perioden 2002–2008. Den trenden forsterkes av stor mangel på praksisplasser. Jeg er bekymret for denne utviklingen. Det fremtidige behovet for årsverk i helse og omsorg kan bedres ved riktig bruk av kompetanse, ved at flere årsverk kommer i direkte kontakt med dem som trenger bistanden, og ved at pleie- og omsorgssektoren reduserer bruken av ufrivillig deltid.

Det politiske alvoret i situasjonen er at vi ikke kan klare å skape likeverdige helsetjenester for alle i fremtiden uten flere helsefagarbeidere. Både offentlig og privat sektor må, i egen interesse, samarbeide godt med de videregående skolene og tilby flere lærlingplasser.

Statsråd Jonas Gahr Støre [14:06:51]: Jeg vil bare oppklare en liten detalj. I replikkvekslingen med representanten Høie var det spørsmål om det var snakk om nye plasser fremover, og jeg kan ha uttrykt meg litt utydelig der. Det som meldingen omtaler i kapittel 3.5.3, om heldøgns omsorgsbehov, er jo å se fremover i lys av hvordan befolkningen utvikler seg. Man viser altså til at i 2011 besto omsorgstjenestens heldøgns omsorgstilbud av om lag 63 000 heldøgns omsorgsplasser, fordelt på 41 000 i institusjon og 22 000 beboere i boliger med heldøgns bemanning. Så er det en fremskrivning av befolkningen, som viser at behovet for heldøgns omsorgsplasser vil kunne øke med nesten 15 000 fram mot 2030 og med 45 000 fram mot 2050, og dette er en trend som er den samme som for personellbehovet, og det tar særlig av fra 2025.

Men det som er interessant – og som jo er tittelen på NOU-en, nemlig innovasjon – er at vi må tenke nytt. Denne fremskrivningen bygger nemlig på en forutsetning om at vi løser oppgavene på samme måte og med samme standard som i dag, og jeg håper at dette kommer til å være i endring – til det bedre – og at både standard og måten å gjøre det på kan endre seg. Det vil jo også være sannsynlig at

noen plasser vil bli lagt ned, rett og slett fordi de ikke når den standarden man ønsker, og derfor kan vi også se alternativer til å utsette behovet for heldøgns omsorgsplasser. Men dette er godt omtalt i meldingen, så det skulle ikke være noen misforståelse om det.

Til representanten Hjemdal vil jeg si at jeg er veldig engasjert i det å få til dagtilbud for demente. Jeg har besøkt flere av dem, og jeg tror dette er en veldig viktig innsats. Så det er vi helt enige om, men der jeg tror vi kan skille lag, er når Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti vil at det fra 1. januar 2015 ved lov skal være både plikt og rett til dagtilbud for personer med demens.

Representanten sier også at det er rundt 10 pst. dekning i dag. Det tallet har ikke jeg her, men la oss nå si at det er riktig – da skal vi på ett år og noen måneder gå fra 10 til 100 pst. Det mener jeg er en gal bruk av å vedta slike forpliktelser. Jeg mener det er riktig å si at vi skal vedta den retten når vi er i nærheten av å ha nådd målet.

Og representanten sier at det holder ikke med investeringsmidler og driftsmidler, men at det må «kraftigere lut» til – nemlig lov. Da vil jeg si at vi må satse mer på midlene som skal til for å gjøre det. Det krever også personell. De må finnes, de må motiveres og de må opplæres. Det er ikke det at kommunen ikke vet om denne ordningen, men det har nok – både på grunn av dette med drift og investering – vært en vegring mot å satse på dette. Nå begynner vi å se at dette løsner, og da må vi satse mer på det, bevilge pengene, sørge for at personellet får opplæring – Demensomsorgens ABC osv. – og så kan vi gradvis nærme oss det målet vi alle deler, nemlig at dette er en rett. Men vi er altså ikke helt der, og derfor er jeg skeptisk til forslaget.

Sonja Irene Sjøli (H) [14:10:11]: Jeg vil avslutningsvis i denne debatten si litt mer om velferdsteknologi. Høyre har både nasjonalt og i kommunene vært pådriver for å ta i bruk denne teknologien, og vi vedtok allerede på vårt landsmøte i 2011 en rekke forslag om en mer offensiv politikk på dette området.

De fleste eldre ønsker å bli boende i sitt hjem så lenge som mulig, også når behovet for ekstra omsorg og mer bistand melder seg. For den enkelte handler det om å bevare sin verdighet og selvstendighet, sitt engasjement og sin aktivitet. I dette perspektivet åpner den teknologiske utviklingen for mange nye muligheter og løsninger som vil kunne skape større trygghet både for den enkelte og for pårørende.

Vi vet at omsorgsoppgavene vil dobles i løpet av få år, og at det blir færre helsearbeidere til å utføre dem. Omsorgen blir stadig mer hjemmebasert – vi tenker altså borte bra, men hjemme best. Det finnes i dag teknologi utover trygghetsalarm som kan bidra til større selvhjulpenhet, trygghet og sikkerhet.

Det finnes opplagte etiske problemstillinger knyttet til velferdsteknologi, og det er derfor viktig å bruke tid på å vurdere grensene mellom trygghet og overvåkning. Hensynet til personvernet skal ivaretas på en forsvarlig måte. Samarbeid med brukerne, pårørende, ansatte og myndigheter omkring de etiske spørsmålene må stå sentralt. Et sentralt spørsmål er hvilke verdier som kan trues ved bruk

av omsorgsteknologi, og hvilke verdier som kan trues av at man ikke benytter omsorgsteknologi. Denne problemstillingen mener jeg viser behovet for at etisk refleksjon er helt avgjørende for vår evne til å handle til beste for brukeren.

Omsorgsteknologi skal ikke erstatte menneskelig kontakt og omsorg. Den ivaretar ikke møtet mellom mennesker, og omsorgen blir uten ansikt og kan aldri bli en erstatning for det forholdet vi skal ha til de svakeste blant oss. Den kan skape ensomhet og fremmedgjøring, men også dempe opplevelsen av det samme. Teknologien kan oppleves som frigjørende, fremme mestring og selvstendighet, men også være krenkende og kontrollerende.

Det er behov for å styrke den etiske kompetansen blant fagfolk og politikere, slik at etisk utfordrende situasjoner håndteres på en reflektert og god måte. Omsorgsteknologi i kombinasjon med menneskelig kontakt og omsorg kan være positivt, men Høyre tar klart avstand fra en omsorgsteknologi som tas i bruk for å styrke lønnsomhet og effektivitet på bekostning av menneskelig verdighet og kontakt.

Bent Høie (H) [14:13:14] (komiteens leder): Jeg mener at stortingsmeldingen og ikke minst beskrivelsen i NOU-en gjør at vi bør møte disse utfordringene med et optimistisk utgangspunkt, nemlig troen på at også dette er en samfunnsutfordring som vi er i stand til å løse. Det vil handle om kapasitet, det vil handle om god nok kompetanse i tjenestene, men ikke minst vil det også handle om innovasjon, muligheten til å finne nye løsninger for å klare å ivareta dem i samfunnet vårt som har behov for hjelp, assistanse eller rehabilitering, så de i større grad kan klare seg selv.

Det som kanskje – iallfall slik jeg ser på det – er en av de største utfordringene, er rett og slett å få en endring i kultur. Vi kan alle sammen telle oss fram til kapasitet, vi kan telle oss fram til antallet som har fått etter- og videreutdanning eller har en fagutdanning i tjenesten, men det er mye vanskeligere for oss å vedta å telle oss fram til en kulturendring i tjenesten.

Det er også den erfaringen komiteen opplevde da vi fikk en gjennomgang av forskningen som er gjort på de endringene man har forsøkt i Danmark – at mange har prøvd å kopiere, men få har fått det til, fordi det har vært vanskelig å endre måten en jobber på. Det handler om å gå fra den tradisjonelle tenkningen om å gå inn og levere en tjeneste, til å endre seg til at en faktisk skal bidra til at den enkelte selv i større grad kan velge ut hva som er viktig for en og kunne fortsette å gjøre det – altså å tenke rehabilitering istedenfor tradisjonell omsorg.

Hva er det så som er kvalitet i disse tjenestene? Når en snakker med brukerne og deres pårørende, er det ofte andre ting som trekkes fram når det gjelder kvalitet, enn de tingene som kommunene eller det offentlige måler som resultat: Det er muligheten til å få lov til å drive med de interessene, de hobbyene en hadde før. Det er muligheten til å stimuleres gjennom en god samtale med mennesker som en har felles interesser med, få kulturopplevelser og ikke

minst oppleve gleden over et godt måltid. Vi må kanskje også tydeligere få fram denne opplevde kvaliteten når vi diskuterer innholdet i disse tjenestene.

Representanten Lillehovde var opptatt av at profitten for hans eventuelle framtidige bleieskift ikke havnet i et skatteparadis. Jeg er ikke så veldig opptatt av det, men jeg er veldig opptatt av at de som er eldre og har behov for bleieskift, skal slippe å oppleve at det hver eneste dag kommer nye mennesker inn og utfører det bleieskiftet, men at en får noen få mennesker å forholde seg til som en kjenner, og slipper den usikkerheten som mange opplever i dagens tjenester.

Presidenten: Presidenten antar at det ikke har noen hensikt, men vil likevel minne om at vi har en veldig lang kveld og en lang natt foran oss i denne salen.

Håkon Haugli (A) [14:16:36]: Takk for påminnelsen.

Det gleder meg at representanten Hjemdal er så opptatt av dagtilbud for demente, men jeg blir nødt til å kommentere hennes noe kreative prosentregning. Faktum er at da representantens parti gikk ut av regjering i 2005, var det 4 pst. av hjemmeboende demente som hadde et dagtilbud. Tallet i 2012 var 9,3 pst. av de 42 000 hjemmeboende. Dette sier representanten Hjemdal er en økning på 5 pst. Hadde hun enda brukt begrepet «prosentpoeng», hadde det kanskje vært mulig å la det passere. En annen måte å se på det er at det er en økning på 120 pst., altså mer enn en dobling. Det er uansett ikke poenget; vi er enige om behovet for å styrke dette tilbudet.

Fra 2007 til 2012 har 14 000 ansatte i 370 kommuner gjennomført dementopplæring. Legetjenesten i sykehjem er styrket med mer enn 50 pst. Nær 240 kommuner har pårørendetilbud. 243 kommuner har demensteam eller demenskoordinator – det er en dobling fra 2007. Midlene til omsorgsforskning er økt kraftig – satsingen i 2005–2015 er på 250 mill. kr – og ikke minst har vi kraftig bedret kommuneøkonomien, noe som gjør det mulig for kommunene å prioritere omsorgstilbud i bredden. Og som sagt: Andelen hjemmeboende demente med dagtilbud er mer enn doblet.

Jeg har som pårørende selv erfart hvor viktig dagtilbud er både for den som er syk, og for de pårørende. Ingen skal være i tvil om Arbeiderpartiets oppriktige ønske om å styrke dette tilbudet. Vi er ikke i mål, men vi er på rett vei.

Kjersti Toppe (Sp) [14:18:29]: Eg vil iallfall få takka for mange gode innlegg av dykk andre. Dette er ein omsorgsdebatt som ikkje berre handlar om å telja sjukeheimplassar, og det synest eg det har vore veldig bra å lytta til. Vi kan vera ueinige om lovfesting eller ikkje, men no vert det i større grad fokusert på innhald i tenestetilbodet og ikkje berre kapasiteten, og at vi erkjenner at det har vore og er manglar – spesielt med omsyn til aktivitet og moglegheita for sosialt fellesskap, og dette med å ta kultur, musikk og meistringsfokus inn som ein kvalitet i omsorgstilbodet.

Eit eksempel er at menn over 80 år i Noreg er dei som toppar sjølvmondsstatistikken. Det meiner eg er ein statistikk som vi ikkje kan vera nøgde med, og den omlegginga som no skjer, trur eg faktisk vil kunna bidra òg på det området. Vi erkjenner at vi ikkje er i mål, men at det skal skje ei fagleg omlegging, og eg synest det er veldig kjekt å vera her på Stortinget i dag når denne saka vert vedtatt.

Ein skal ta i bruk samfunnets totale omsorgsressursar, ny pårørandepolitikk og auka satsing på frivillig innsats. Vi har trass alt eit godt tilbod samanlikna med veldig mange andre land – med høg dekning både av sjukeheimplassar og heimetenester. Men vi må erkjenne at dette ikkje er nok når vi ser dei utfordringane som vi vil få i framtida. Vi må tenkja på ein ny måte.

Eg har reist ein del i Hordaland i samband med denne saka, og eg vil nemna to kommunar.

Den eine er Lindås, som er pilotkommune for velferdsteknologi. Deira klare melding var at like viktig som ny teknologi var å implementera den teknologien som finst – for det finst mykje. Problemet er at kommunane ikkje har vore gode nok til å ta han inn. Det andre dei sa, var at dette må skje samtidig med fagleg omlegging. Det er ikkje teknologien som er målet, men det må skje saman med ei fagleg omlegging.

Den andre kommunen er Voss. Dei er prosjektkommune for kvardagsrehabilitering. Dei vart valde ut fordi dei hadde 100 pst. kommunale tenester. Dei hadde ingen private tenestetilbydarar. Eg har ikkje tenkt på det før, men når målet er at du skal greia deg sjølv, er det kanskje ikkje den store drivkrafta viss det er ein privat heimhjelpar. Det var fleire brukarar som hadde ringt inn og sagt: No har eg nådd målet mitt. Eg har sagt opp heimhjelpa. Det var veldig flott å høyra.

Presidenten: Representanten Line Henriette Hjemdal har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [14:21:41]: Jeg er veldig glad for at helseministeren er opptatt av dagtilbud til mennesker med demens. Da man hørte representanten Håkon Hauglis innlegg, kunne man tro at regjeringen snart kunne være med på å lovfeste plikten til dagtilbud når det er bygget så godt ut. Men det Nasjonalforeningen for folkehelsen sa på høringen, var at for inneværende år er kun 20 pst. av midlene brukt, og i 2012 var det et underforbruk av midlene som skulle brukes til dagtilbud til mennesker med demens. Slik jeg skjønner det, regner regjeringen med at de skal ha et dagtilbud to–tre dager i uken. Men for de fleste av oss er det sju dager i uken, og fem av dem er vi i arbeid eller gjør andre ting. Det bør ligge til grunn for definisjonen for når man har et fullt utbygd dagtilbud for mennesker med demens.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak 9.

Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 10 og 11 debatteres under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 10 [14:23:02]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Bent Høie og Jan Tore Sanner om bedre helsebygg (Innst. 338 S (2012–2013), jf. Dokument 8:54 S (2012–2013))

Sak nr. 11 [14:23:22]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Kjonaas Kjos, Ib Thomsen, Christian Tybring-Gjedde og Peter N. Myhre om en langsiktig plan for å løse sykehusutfordringene i Oslo-regionen (Innst. 436 S (2012–2013), jf. Dokument 8:101 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Presidenten vil videre foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Det blir videre foreslått at de som måtte tegne seg på tallerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [14:24:39]: (ordfører for sak nr. 10): Gode, funksjonelle og moderne helsebygg er viktig for å kunne gi pasienter gode helsetilbud og gi ansatte gode arbeidsforhold. Kapasitetsutfordringer med korridorpasienter og kø til operasjonssalene er uheldig for pasientsikkerheten. Vi vet at hvordan avdelinger og funksjoner er plassert, kan ha stor betydning for effektivitet. Befolkningsvekst, flere eldre og utvikling i medisinsk teknologi gjør at det stilles nye krav. Hvor trenger vi nye sykehus, hvor store skal de være, og hva skal de inneholde? Sykehusene vi allerede har, må vedlikeholdes og endres i takt med behovene. Nye og endrede behov krever god planlegging.

Høyre har fremmet et forslag om at det skal utarbeides en nasjonal plan for bedre helsebygg som sikrer vedlikehold og raskere fornyelse av sykehuseiendommene. Som en del av planen bør det være en vurdering av behovene for vedlikehold, oppgradering og nyinvesteringer for spesialisthelsetjenestenes eiendommer.

Multiconsult estimerte i 2007 at det er et utbedringsbehov i sykehusene på 55 mrd. kr. Riksrevisjonen anslo i 2011 et vedlikeholdsbehov på 19 mrd. kr.

Det mangler i stor grad lokale, regionale og nasjonale planer for bygg og eiendomsforvaltning i spesialisthelsetjenesten. Ifølge Riksrevisjonen har kun fem av 23 helseforetak besluttet både mål og langsiktig plan for bygningsmassen. Det påpekes også svakheter ved valg av konsept

for sykehusbygg og ved beregningen av effektiviseringsgevinsten knyttet til nybygg.

Videre foreslår Høyre at planen inneholder en langsiktig plan for finansiering av vedlikehold, oppgradering og nyinvestering.

Legeforeningen vektla i sitt høringsinnspill erfaringer fra Danmark. Der har det i årene fra 2008 til 2011 vært en investeringspakke fordelt på 16 ulike sykehusprosjekt. Av dem var tre nye universitetssykehus. De øvrige prosjekter gjaldt modernisering, ombygging og utbygging. Formålet med investeringen var å øke kvalitet og produktivitet i sykehusene. Legeforeningen mener det er behov for en tilsvarende satsing i Norge, og de har estimert behovet til å være 70 mrd. kr over en tiårsperiode, der 10 mrd. kr av disse går til investering i medisinsk-teknisk utstyr.

Høyre foreslår også at planen for helsebygg skal inneholde en justering av dagens finansieringsregelverk som innebærer at 70 pst. av kostnadene til større nyinvesteringer kan lånefinansieres. Det er gledelig å kunne konstatere at akkurat dette vil nå regjeringen innfri. Det har gått et halvt år etter at opposisjonen foreslo det for første gang, men regjeringen fremmet dette som sak i forrige uke.

I dag har de regionale helseforetakene i henhold til helseforetaksloven et helhetlig ansvar for drift og investering. Det foreslås at det etableres en egen organisasjon for helsebygg som skal sikre vedlikehold og raskere fornyelse av sykehusbygg. Det trekkes her paralleller til Statsbygg og Forsvarsbygg som eiendomsselskap innen offentlig sektor. Legeforeningen støtter dette forslaget i sitt høringsinnspill, og viser til mulighetene slik organisering gir for permanent kompetanse og erfaringslæring ved forvaltning av sykehusbygg.

Flertallet, bestående av regjeringspartiene, foreslår at representantforslaget vedlegges protokollen. Mindretallet, bestående av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, støtter forslaget om at det i forbindelse med en mer operativ nasjonal helse- og sykehusplan utarbeides en del som omhandler bedre helsebygg.

Jeg tar opp forslaget som jeg har referert til.

Presidenten: Representanten Line Henriette Hjemdal har tatt opp det forslaget hun refererte til, dvs. forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Thor Lillehovde (A) [14:29:19]: (ordfører for sak nr. 11): Jeg skal i dette innlegget berøre flertallets syn i de sakene som er til behandling.

Innledningsvis vil jeg si meg enig med forslagsstillerne i at det gjennom flere år har vært store utfordringer knyttet til kapasitet, pasientflyt og informasjonsflyt i sykehusene i Oslo-regionen. En så storstilt omorganisering som den vi ser her, har vært krevende og har medført store utfordringer. Den har berørt og engasjert helsepersonell og ikke minst lokalbefolkninga. Dette var heller ikke uventet da vi her sto overfor en omstilling i landets største landbaserte virksomhet målt i antall personer.

Forslagsstillerne foreslår en overslagsbevilgning for å utnytte ledig kapasitet i private sykehus. Dette støttes ikke av flertallet, da vi mener at man gjennom dette forslaget vil legge til rette for en forskjellsbehandling av private og offentlige sykehus i favør av de private, fordi de private kommersielle sykehusene dermed kan velge hvilke pasienter de er villig til å utrede og behandle, mens de offentlige sykehusene vil sitte igjen med de omfattende og kompliserte operasjonene.

Mens de offentlige sykehusene hver dag må prioritere hardt innenfor fastsatte budsjettammer, vil kommersielle aktører kunne velge pasienter uten prioritering av hvem som trenger hjelp først. Flertallspartiene ønsker ikke et slikt system. Forslagsstillerne prater om effektiv ressursutnyttelse og utbygging av tilstrekkelig kapasitet. Jeg kan forsikre om at regjeringspartiene er minst like opptatt av ressurs- og kapasitetsutnyttelse. Mens forslagsstillerne vil at det daglige ansvaret for dette skal ligge i Stortinget, mener flertallet at Stortinget skal trekke opp politikken og tydeliggjøre rammene, og at driftsansvaret skal ligge i helseforetakene. Det er de som er de nærmest til å vurdere hvordan man innenfor gitte rammer kan styre sykehusene både når det gjelder drift og utbygging.

Dette fører meg inn på behandlinga av Dokument 8:54 S, som omhandler bedre helsebygg. Gode og tidsriktige helsebygg er noe vi alle ønsker oss, og som en samstemt komité mener er en forutsetning for å kunne tilby de beste helsetjenester. Dagens regjering har gjennom de siste årene beredt grunnen ved at det nå er orden i sykehusenes økonomi.

Etter store økonomiske underskudd som vi arvet etter forrige regjering, står sykehusene nå sterkere enn noen gang. De leverer gode resultater, behandler flere mennesker og flere sykdommer. I tillegg kan de nå også investere i framtida. Å bringe sykehusøkonomien i balanse har vært en tung, men nødvendig prosess. Dette har også skapt mye turbulens ute i helseregionene. Alt har ikke stått stille mens dette arbeidet har pågått. Nei, tvert imot – moderniseringsarbeidet og nybygging har pågått parallelt. Fram til i dag har dette arbeidet vært utført i offentlig regi – selvfølgelig ved at byggeprosjektene er lagt ut på anbud etter internasjonalt regelverk, slik at det har vært konkurranse i det private markedet om alle disse oppdragene.

Jeg registrerer at forslagsstillerne, ikke uventet, med begeistring peker på Sverige, Danmark og Storbritannia hvor OPS fram til nå har vært regnet som den gode og framtidsrettede modell ved utbygging av både samferdsel og annen offentlig infrastruktur. Når regjeringspartiene i denne saken trekker fram sykehusbygging ved sykehuset Nya Karolinska Solna som eksempel på hvor lite egnet OPS er innenfor denne sektoren, er det fordi forslagsstillerens virkelighetsbeskrivelse står i grell kontrast til beskrivelsen i svenske medier og blant svensk helsepersonell. Disse omtaler OPS-prosjektet som en skandale, noe som understøttes gjennom en rapport utarbeidet av den svenske konservative tankesmien, Timbro. I denne rapporten kon-

kluderes det med at Nya Karolinska har endt opp med en langt høyere kostnad enn alternativene.

I England erkjennes det nå av både finansminister og framtrepende økonomer at OPS har vært ødeleggende for det offentlige helsevesen. Dyre OPS-kontrakter har påført sykehusene så stor gjeld at det nå må kuttes i helsetilbudet for å innfri forpliktelsene overfor de private investorene.

I England har de 20 års erfaring med denne type kontrakter og ser nå den fulle og hele konsekvens av forsøket. Fra regjeringspartiene vil vi advare mot OPS-kontrakter i offentlige utbyggingsprosjekter med den enkle begrunnelsen: Det blir for dyrt for samfunnet, for pasientene og for dem som kommer etter oss.

L a i l a D å v ø y hadde her overtatt presidentplassen.

Per Arne Olsen (FrP) [14:34:38]: Bakgrunnen for de sakene vi nå behandler, er det store behovet jeg tror vi alle ser for en helhetlig plan for bedre helsebygg generelt samt forslaget fra Fremskrittspartiet om en egen strategi for sykehusutfordringene i Oslo-regionen.

Det er hevet over enhver tvil at det både på den bygningsmessige og på styrtsmessige siden er store behov i Helse-Norge. Det er også hevet over enhver tvil at moderne bygg og nytt medisinskteknisk utstyr bidrar til bedre helse, bedre og mer effektive pasientforløp, bedre resultater og ikke minst bedre arbeidsforhold for alle dem som jobber ved norske sykehus.

For eksempel mener Legeforeningen at en investeringsplan eventuelt burde ha en ramme på til sammen 70 mrd. kr over en tiårsperiode, der 10 mrd. kr av disse burde gå til investering i medisinskteknisk utstyr. Det finnes både høyere og lavere anslag enn dette, i mange rapporter over tid. I denne saken bruker de rød-grønne mye plass på å gi et feilaktig bilde av en tidligere regjering, og har merknader som preges av erindringsforskyvning. Jeg tror at det bedre å bruke tid på fremtid og de utfordringer vi står overfor, enn å krangle om fortid. Så jeg skal la det ligge og heller konsentrere meg om løsningene for fremtiden.

Nye og moderne sykehus, nytt medisinskteknisk utstyr og en bedre forvaltning av sykehusenes bygg og eiendommer vil frigjøre midler til mer og bedre pasientbehandling. Mer rasjonell bruk av lokaler og mulighet for å ta i bruk nye og mer effektive behandlingstilbud er til beste for pasienter og ansatte. Derfor fremmer opposisjonen forslag om en mer operativ nasjonal helse- og sykehusplan, hvor en del skal omhandle bedre helsebygg. Denne planen skal sikre bedre vedlikehold og raskere fornyelse av sykehusenes eiendommer. Blant annet mener vi i opposisjonen at en slik plan skal inneholde en vurdering av behovet for vedlikehold, oppgradering og nyinvesteringer for spesialisthelsetjenestens eiendommer. Det er viktig å vurdere dette nasjonalt og ikke bare stykkevis og delt – se det totale behovet. Dette er både for å gjøre gode, prioriterte valg, og, som nasjonalt parlament, å se hele landet under ett.

Videre bør det være en langsiktig, nasjonal plan for finansiering av vedlikehold, oppgradering samt nyinvesteringer. Dette er viktig for å utnytte den kapasiteten som finnes, så godt som mulig, men også for å ligge i forkant og ikke som i dag, hvor vi hele tiden forsøker å reparere på forfall, men aldri ser ut til å klare å ligge foran. Det finnes dessverre mange sykehusprosjekt landet rundt, hvor det brukes hundrevis av millioner av kroner på nødvendig vedlikehold fremfor å bygge nytt.

Jeg var selv på besøk ved sykehuset i Molde for noen få dager siden, hvor det ble uttrykt stor frustrasjon over å bruke penger på midlertidige tiltak når de alle ønsket å investere i et nytt og fremtidsrettet sykehus. Sengepostene på sykehuset i Vestfold er et annet eksempel, hvor det nå skal brukes mye penger på midlertidige tiltak, når alle vet at nye sengeposter er krevet og faktisk har vært planlagt for mange år siden. Listen kunne vært gjort mye lengre.

Dette er grunnet til at Fremskrittspartiet foreslår en flerårig investeringsplan for bygg og medisinskteknisk utstyr. Vi mener det er nødvendig å lage et tydeligere skille mellom drift og investeringer i offentlige budsjetter. Dette gjelder også innenfor helsetjenesten. Dagens situasjon er i praksis slik at pasientbehandlingen blir skadelidende for at sykehusene skal ha midler til å finansiere nye bygg eller vedlikehold. Alternativt blir forfallet på bygningsmassen enda større, fordi sykehusene prioriterer pasientbehandling. Dette betyr at man kanskje tar beslutninger som ikke er optimale, verken samfunnsøkonomisk eller helsefaglig.

Et annet forslag opposisjonen har, er en justering av dagens finansieringsregelverk som innebærer at 70 pst. av kostnadene ved større nyinvesteringer kan lånefinansieres. Etter hva jeg har forstått av media, er helsestatsråden enig i dette forslaget. Det synes jeg er veldig hyggelig, og jeg tar det for gitt at han anbefaler de rød-grønne partiene å stemme for dette forslaget.

La meg helt til slutt kort få komme innom utfordringene i Oslo. Fremskrittspartiet mener det er viktig å få belyst den stadig økende befolkningsveksten i Oslo-regionen og den innvirkning dette har på sykehuskapasiteten. Oslo-regionen har gjennom en årrekke hatt stor tilflytning, og det er ingen grunn til å tro at dette ikke vil fortsette også i kommende år. Med den omstillingen man har ved sykehusene i Oslo, er det viktig å ta dette på alvor. Jeg skulle snakket mye mer om Oslo og prosessen. Men det er det ikke tid til. Det eneste jeg har tid til, er å ta opp de forslag som Fremskrittspartiet har alene eller er sammen med andre om.

Presidenten: Representanten Per Arne Olsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Bent Høie (H) [14:40:02] (komiteens leder): Først vil jeg vise til saksordførernes innlegg og innlegget fra representanten Per Arne Olsen som på en god måte har framstilt innholdet i disse forslagene.

Høyre mener det er helt avgjørende at man får en mye mer operativ og nasjonal helse- og sykehusplan som forankres i Stortinget. Helsevesenet vårt står overfor betydelige investeringer og endringer i helsetilbudet, der man bl.a. har behov for store, nye sykehus i veldig mange av områdene i landet der man har en høy befolkningsvekst.

Dette er spørsmål som burde ha blitt sett i sammenheng med andre spørsmål vedrørende helsetjenesten, og som burde vært forankret i en diskusjon i Stortinget om prioriteringen og rekkefølgen mellom de ulike store investeringene. Nå kommer dette – mer eller mindre – som orienteringssaker til Stortinget i forbindelse med de årlige budsjettene, der man bare systematisk slutter seg til den på forhånd bestemte lånefinansieringen. Dette er investeringer og endringer som kommer til å påvirke hele strukturen i spesialisthelsetjenesten, og som oppleves – lokalt – som noen av de viktigste beslutningene som fattes, men der man ikke har direkte folkevalgte organ involvert i beslutningene. Man ser også at dagens investeringsregime ikke gir grunnlag for den type investeringer som man har behov for framover.

Representanten Lillehovde refererte til Storbritannia, der han mente at man hadde erfart at investeringskostnader fører til kutt i pasientbehandlingen. Da kan jeg opplyse representanten Lillehovde om at det er hverdagen i stort sett alle helseforetakene i Norge i dag. Framtidig behov for investeringer fører i dag til kutt i pasientbehandlingen i Norge, nettopp fordi man har en så stor egenfinansieringsgrad at det i områder er et regnestykke som ikke går opp. Man har en vekst i pasientgrunnlaget, man har sykehusbygninger og infrastruktur som er for dårlig til å kunne håndtere denne veksten, og samtidig skal man behandle flere pasienter og spare penger til nye investeringer. Det ser man de fleste steder at ikke går opp. Det fører til at man – sannsynligvis – i en del helseforetaksstyrer i nærmeste framtid kommer til å vedta milliardinvesteringer som på det tidspunktet investeringene er gjennomført og bygningene står ferdig, allerede har gått ut på dato og ikke har den kapasiteten som det er behov for, fordi de rammene som vi nå har, det regimet som vi i dag har, ikke gir grunnlag for å gjøre de klokeste beslutningene.

Det er grunnen til at Høyre kommer med disse forslagene – forankre dette i en nasjonal helse- og sykehusplan, etablere et eget selskap som har ansvar for planlegging, drift og vedlikehold av bygningene. Vi vil la ledelsen som har ansvaret for kjernevirksomheten i helsevesenet, som er pasientbehandling, ha muligheten til å konsentrere seg om det, mens andre organisasjoner som vil ha som kjernevirksomhet å drive bygg, har muligheten til å konsentrere seg om det, sånn man har sett både i Forsvaret, i universitets- og høyskolesektoren, og på andre områder i staten.

Vi har også tatt til orde for et forslag om – allerede i alternativt statsbudsjett for 2013 – å øke muligheten for å lånefinansiere 70 pst., mot 50 pst., som er dagens regime. Det er med stor glede vi registrerer at helse- og om-

sorgsministeren nå støtter dette forslaget. For å gjøre det mulig for regjeringspartiene å støtte forslaget i Stortinget i dag vil jeg be om at det voteres separat over punkt 3 i forslag nr. 1 i saken. Mange styrer sitter nå og diskuterer helt avgjørende spørsmål knyttet til dette, og det hadde vært bra om Stortinget i dag klargjorde at dette allerede kommer til å bli en del av statsbudsjettet for 2014 – at man gir uttrykk for det som sannsynligvis er situasjonen, nemlig at dette er noe som har enstemmig tilslutning i Stortinget.

Det å åpne opp for offentlig–privat samarbeid om bygg er en måte å organisere dette på som vi mener bør være mulig. Det betyr ikke at dette skal være regelen – at det alltid skal gjøres sånn – men det skal gjøres de gangene man mener det er en praktisk og fornuftig løsning. Ingen modell er perfekt, men det vil være ulike løsninger som passer på ulike tidspunkt.

Jeg tar opp forslaget fra Høyre.

Presidenten: Representanten Bent Høie har tatt opp det forslaget han viste til.

Kjersti Toppe (Sp) [14:45:18]: I dette forslaget vert det fremma fleire forslag til korleis ein skal betre vedlikehaldet og ha ei raskare fornying av sjukehusa sine eigedommar. I tillegg handsamar vi eit Dokument 8-forslag om sjukehusutfordringar i Oslo-regionen. Til det forslaget vil eg berre visa til dei merknadene vi har i innstillinga. Til Dokument 8:54 S, om betre helsebygg, har eg nokre kommentarar.

Forslaget går ut på at ein skal utarbeida ein nasjonal plan for betre helsebygg. Det siste punktet under forslag nr. 1 gjeld etablering av ein eigen organisasjon for helsebygg, som skal sikra betre vedlikehald og raskare fornying av sjukehusbygg, slik at desse vert meir funksjonelle og moderne. Det er eit lite paradoks her. Senterpartiet respekterer at vi i dag styrer sjukehusa via ein føretaksmodell. Når ein gjer det, har dei partia som i alle fall var for det, meint at då skulle føretaka hushaldera slik at dei tok ansvar og hadde økonomi til vedlikehald og til å kunna investera. Skal ein løfta dette opp i ein ny organisasjon, eit selskap – eg høyrer det vert brukt ulike ord – vil ein frata føretaka ansvar for investering og drift. Då vert det ein heilt ny måte å styra sjukehusenestene på.

Så er det òg signalisert frå statsråden si side at det er på gang ei vurdering av eit nasjonalt føretak for sjukehusplanlegging. Det kan vera eit poeng at ein kan nytta kvarandre sin kompetanse og samla han, men poenget med at ansvaret må ligga lokalt, må vi ikkje gå vekk ifrå.

Så til forslaget om ein plan for etablering av nokre offentleg–private samarbeidsprosjekt. Eg vil òg visa til resultatet frå England. I ein rapport som Fagforbundet har komme med, som heiter Dyrst og dumt, av Hallvard Bakke, er konklusjonen at det er 12 pst. dyrare å driva. Det vert også i innstillinga vist til Nya Karolinska Solna og erfaringane der.

Eg kan forstå at det er ein del ideologiske forskjellar her, men eg kan ikkje forstå at ein kan fremma eit forslag om at ein skal etablere «noen» offentleg-private samarbeidsprosjekt. Dersom ein trur at dette sikrar raskare realisering av nye sjukehus, burde alle vert bygde i OPS-sammenheng. Eg høyrer at representanten Bent Høie seier at dette skal ikkje alltid gjelda, men der det er praktisk mogleg og fornuftig. Men kor er det då praktisk mogleg og fornuftig? Eg vil òg visa til det Kristeleg Folkeparti skriv i merkningen, at dette forslaget slår det andre i hel. Om ein skal få ei betre organisering i sjukehusutbygginga, må ein ha kompetansen. Viss ein tar det ut i eit OPS-prosjekt, vil ein hindra kompetanseoverføring når det gjeld utbygging.

Til punktet om å justera dagens finansieringsregelverk: Det har, heilt riktig, regjeringa sjølv foreslått. Ein langsiktig, nasjonal plan for finansiering er òg eit forslag, og at ein skal vurderer behovet. Til dei to første punkta om å vurderer behovet for vedlikehald og ein nasjonal plan: Senterpartiet har programvedtak på at vi vil ha ein nasjonal sjukehusplan, men berre å løfta dette med finansiering og vedlikehald ut synest eg ikkje vert særleg truverdig.

Kort fortalt synest eg dette vert å slå inn opne dører – og det andre heng eigentleg ikkje saman.

Statsråd Jonas Gahr Støre [14:50:07]: Dette er en viktig sak – sykehus er viktig for innbyggerne. Nå viser målinger at mellom 80 pst. og 90 pst. av folket er fornøyd med sykehusene. Det er en oppmuntring til dem som jobber der, og til oss som bevilger pengene, til at vi skal jobbe videre.

Jeg er glad for at vi fra stort sett alle hold hører positive ord om det å øke låneandelen, og jeg kan innvie Høyre og Fremskrittspartiets representanter i det at det ikke er i deres alternative budsjetter vi har hentet det forslaget – det er ved å lytte til de ulike sykehusene rundt om, og ved å se at sykehusene nå har orden på økonomien, slik at tiden nå er kommet. Jeg tror at styrene som sitter og vurderer søknader og prosjekter, vet at det politiske flertallet går inn for dette. Dette er en sak som, etter min mening, hører hjemme i statsbudsjettet – der kommer vi til å foreslå det – og det kan man da inviteres til å stemme for.

Det vil gi økt fleksibilitet, men det vil likevel innebære at pengene først må bevilges, dvs. at den enkelte investering fortsatt må prioriteres av Stortinget opp mot andre formål, som f.eks. veier og skattekutt. Og jeg kan love at denne regjeringen fortsatt vil prioritere sykehus. De som tror at man kan prioritere ned sykehus, men likevel skaffe penger på utsiden av statsbudsjettet, tror jeg gjør en stor feil som vil skade norske pasienter på sikt, og som vil undergrave Stortingets evne til å styre. Andre debattanter har vært inne på dette.

I representanten Høies innlegg er det en del ting som jeg har sans for. Jeg utelukker ikke at vi skal ha en samlet plan som Stortinget debatterer, det har jeg åpnet for i min tale om sykehusene – det å se helheten. Jeg utelukker heller ikke at vi samler kreftene når vi bygger nybygg, slik

at byggetrinn 1 i det neste prosjektet bygger på det siste byggetrinn i det forrige prosjektet – det har vi satt i gang planer for. Men jeg mener fortsatt det er veldig viktig at avgjørelsene er godt forankret regionalt og lokalt, og at vi ikke løfter opp i stortingssalen spørsmål om hvordan klinikkhverdagen skal utformes, også på investeringssiden. Det å skille drift og investering, som det stadig tas til orde for, mener jeg er en kunstig måte å tenke på. Ja, det må skilles i den grad at noe penger skal gå til oppussing, og noe til behandling, men den avgjørelsen tas best nærmest sykehushverdagen.

Noen av forslagene fra representantene Høie og Sanner gir inntrykk av at vi kan løse investeringsbehovene ved hjelp av kreativ finansiering og bokføring: OPS, finansiell leasing eller banklån med rentekompensasjon til statlige sykehus. Det er etter min mening politiske unnamanøvre for å dekke over at det ikke bevilges nok, og her har vi debatten fra England og Sverige i minne. Den debatten er sammensatt, vi kan ikke si at den er svart-hvitt, men den gir såpass mange advarsler at jeg mener man skal være svært varsom med å gå den veien. Det er en dyr måte å gi fra seg kontrollen på, med uklart resultat.

Så har det blitt snakket om årlige investeringsbehov, om litt ulike varianter, med referanse til Danmark og med referanse til Legeföreningens tall. Under Bondevik II-regjeringen utgjorde bevilgningsnivået til investeringer i sykehusene ca. 3 mrd. kr årlig. Kun to tredjedeler av bygningsmassen kunne reanskaffes og vedlikeholdes. Store lån under streken, og dermed utenfor budsjettet, ble gitt for å bøte på manglende bevilgninger. Fra 2008 økte Stortinget investeringsmulighetene til rundt 5. mrd. kr årlig, og en aktivitetsvekst har siden vært fullfinansiert. I år er planlagte investeringer i størrelsesordenen 8–9 mrd. kr.

Jeg mener det er dette det egentlig koker ned til: Er det vilje til å bevilge pengene, er det vilje til å sette av penger over de sentrale budsjetter, kan vi få til løft på sykehusene. Det er et etterslep, men det er på vei ned, og sånn sett er vi på riktig kurs. Sykehusene viser nå at de er verdt å investere i, både fordi behovene er der, og fordi de drives fornuftig og godt.

Selv om vi nå foreslår å endre sykehusenes rammebetingelser for lån, endrer ikke det det forhold at alle slike lån fortsatt må fremmes for regjering og storting. Det er Stortinget som avgjør om det skal gis investeringslån. Det tror jeg er klokt. Det er fortsatt Stortinget som må velge om vi skal bruke de store summene på skattekutt eller sykehus, og jeg velger, som man vet, det siste.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Arne Olsen (FrP) [14:54:34]: Jeg skal få lov til å følge opp 70 pst.-finansieringsandelen: Jeg opplevde det slik at da statsråden hadde pressekonferanse, ble dette – ikke minst hans egne representanter bl.a. i Møre og Romsdal – tatt til inntekt for at man nærmest kan begynne å bygge i morgen.

Man har argumentert med at man ikke kan stemme for vårt forslag fordi det er en del av en pakke. Nå har representanten Høie tatt dette ut av pakken, og fremstilt det som et eget forslag, som får en egen votering. Hvis man hører på slutten av statsrådets innlegg, hvor han understreker – helt riktig – at alle sykehusinvesteringer selvfølgelig kommer opp i denne sal, som skal avgjøre, og at det sånn sett hører hjemme i statsbudsjettforslagene, er jeg også hjertens enig i det. Men det som står i forslaget, er bare en justering av finansieringsregelverket, og det har ikke nødvendigvis noe med statsbudsjettet å gjøre. Så mitt spørsmål er enkelt: Nå når dette er blitt et enkeltstående forslag, vil statsråden anbefale sine representanter å stemme for det?

Statsråd Jonas Gahr Støre [14:55:34]: Jeg ser det ikke som min rolle å anbefale den dyktige stortingsgruppen som er her, å vurdere det. Hvordan Stortinget posisjonerer seg rundt ulike vedtak, har jeg full tiltro til at de kan vurdere. Jeg vil si at det å rigge det til, sånn litt på sparket, for at en nå skal vedta dette, slik at folk vet hva Stortinget mener, høres for meg litt lettvtint ut, for å si det på den måten. Det var en grundig vurdering som lå til grunn for at jeg gikk inn for, og fikk regjeringen med på, det forslaget som ble lagt fram i forrige uke, basert på behovene, basert på at alle regionene nå er i balanse, og basert på at vi hadde gjennomført foretaksmøter med alle fire, og gått grundig inn i dette. Derfor mener jeg at det vedtaket står seg i en statsbudsjettsammenheng. Vi har sendt et klart politisk signal om hva vi ønsker å gå inn for. Det kommer til å bli uttrykt i Prop. 1, og dermed gir den det signalet. Men jeg tror, som sagt, at alle styrer som vurderer prosjekter, vet det – også i Møre og Romsdal. Det er riktig at i Molde og Kristiansund ønsker en sykehus i morgen, men de har nå utsikt til at det kan komme i 2017, og kanskje før det også, hvis Helse Midt-Norge finner å se på bruken av midlene på en annen måte. Muligheten er der.

Bent Høie (H) [14:56:48]: Statsråden tilhører et parti som spilte en vesentlig rolle ved etableringen av både Statsbygg og Forsvarsbygg. Det betyr at i universitet- og høyskolesektoren konsentrerer ledelsen av disse institusjonene seg om kjernevirksomheten, som er utdanning og forskning, mens andre profesjonelle organisasjoner tar seg av bygningsmassen. Det samme skjer i Forsvaret. Hva er det som er så veldig forskjellig i sykehussektoren, sammenlignet med universitet- og høyskolesektoren og Forsvaret, at det der er vesentlig at det er sykehusene selv som eier og forvalter bygningene, og også har bygningskompetente internt i ledelsen – i motsetning til de to andre sektorene?

Statsråd Jonas Gahr Støre [14:57:31]: Representanten vet at jeg har bedt om at en ser på en nærmere samordning, og hvordan vi kan ha nasjonalt perspektiv og læring i byggeprosjekter. Men forskjellen er vel den at de som

daglig leder sykehuset, nesten hver dag må gjøre en vedlikeholdsbeslutning som ofte ligger tett opp til pasientbehandling: innredning av rom, ombygging av ganger, funksjonalitet. Tanken om at man skal tømme den daglige sykehusledelsen for all den type kompetanse, og ha et nasjonalt foretak som skal reise rundt og gjøre alle de vurderingene i de ganske mange sykehusene vi har, tror jeg innebærer en sentralisering og byråkratisering av den daglige løpende driften. Ved besøk på sykehus har jeg lært at vedlikehold og investeringer er noe som egentlig pågår løpende, i lys av behov. Men jeg tror, og der tror jeg ikke vi skal konstruere noe skille mellom representanten og meg, at for å få samlet kompetanse om planlegging av gode byggeløp, rekkefølger, anbud og den type ting, har vi mer å hente på å trekke de fire regionene sammen, og jeg har også satt i gang arbeid for å få det til.

Bent Høie (H) [14:58:29]: Det foregår nå planlegging av og diskusjon om nye sykehus i både Stavanger, Drammen, Oslo og flere andre områder i landet. Mener statsråden at det å bygge helt nye sykehus, på nye tomter, i disse områdene er mulig innenfor dagens finansieringsmodell – og med endringen til 70 pst. – hvis en ser for seg at sykehusbudsjettene skal vokse om lag sånn som de har vokst under den rød-grønne regjeringen?

Statsråd Jonas Gahr Støre [14:59:03]: Representanten nevnte noen prosjekter. Jeg synes det er vanskelig å ta stilling til det når jeg ikke har sett hvor mye de prosjektene er kostnadsberegnet til, man må gjøre anslag på hva de vil koste. Men vi har lagt til grunn en langsiktig investeringsplan i regionene, basert på ett sett av premisser, nemlig 50/50. Nå legger regionene til grunn at det kan endre seg – for det er et bredt flertall for det – til 70/30, og de kan gjøre nye vurderinger. Så skal en selvfølgelig i denne sal ta sin beslutning om hvorvidt en bevilger. Jeg tror det er rom for og politisk vilje til – jeg håper i alle fall det – å sette av tilstrekkelige budsjetter. Jeg tror at sykehusbudsjettene vil måtte øke i årene som kommer, både for å behandle flere pasienter og for å behandle dem bedre med ny teknologi og nye muligheter, og for å foreta den opprustingen på investeringssiden som er nødvendig.

Så jeg håper at svaret på det vil være ja, men det er jo også flere prosjekter enn de representanten viste til, som ligger og venter.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Are Helseth (A) [15:00:24]: Jeg vil kommentere representantforslaget fra Høyre om helsebygg. To sentrale deler i forslaget er mulighet for høyere låneandel og ønsket om OPS-prosjekter for helsebygg.

Regjeringen vil som kjent øke lånerammene slik at helseforetak kan låne opp til 70 pst. av byggekostnad. Med

sunn økonomi kan vi nå trygt øke låneandelen. For mange helseforetak vil dette være nyttig, og endringen er godt mottatt i sektoren. Samtidig vil jeg nevne det elementære, at så høye lån som mulig ikke har egenverdi i seg selv. En suksessrik møbelgründer fra Sunnmøre fikk en gang følgende spørsmål fra pressen: Hva mener din bedrift er mest lønnsomt, lån eller leasing? Sunnmøringen svarte med et smil om munnen at han syntes det var mest lønnsomt å betale kontant.

Videre: I forslaget gjentas det at Offentlig Privat Samarbeid i politisk forstand er en god løsning. Spørsmålet er vel egentlig: Hvilken aktør er det en god løsning for? Det er allerede samarbeid mellom det offentlige og private byggeselskaper. Våre sykehus bygges ved at man deler opp de store prosjektene i anbud som private entreprenører vinner. Noen er best på utgraving, noen på støping, noen på bygging, og utstyret leveres av forskjellige spesialfirmaer.

Det spesielle med en politisk OPS-modell er at det offentlige i tillegg skal binde seg til én monopolist for drift flere tiår fram i tid. Dette øker byråkratiet, tar bort fleksibilitet og selvråderett og blir fordyrende. Kunnskapen om drift av et sykehus ligger i organisasjonen. Et driftsselskap med erfaring fra og kunnskap om hotell, kontorbygg og flyplasser vil drifte dårligere og dyrere. I tillegg må helsekroner brukes til å betale ut overskudd til driftsselskapet.

Fremskritt i medisinsk teknologi er til glede for oss som pasienter, men gjør det samtidig vanskelig å planlegge arealer. Der vi i dag trenger mye plass fordi utstyret er stort eller trenger skjerming, vil vi kanskje om noen få år få nytt og minimalistisk utstyr. Ny behandling kan redusere behovet for innleggelser og sengeplasser i et fag, men øke behovet for poliklinikkrom. Sykehusbyggene endres hele tiden, i takt med disse endringene.

Erfaring tilsier at en monopolist for drift av bygg blir kostbar når endringer som ikke kunne forutses i det første anbudet, skal betales. Derfor bør vi unngå løsninger som utsetter og fordyrer realitetene.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [15:03:29]: Den 1. januar 2011 ble ansvaret for 160 000 pasienter overført til Ahus. Dette skjedde som en følge av avviklingen av Aker som fullverdig sykehus. Dette medførte at Ahus, som opprinnelig var planlagt for et pasientgrunnlag på 350 000, fikk utvidet dette til 460 000 pasienter.

Signalene som har kommet gjennom medieoppslag og henvendelser fra ansatte – gjennom år – og pårørende, tyder på at nedleggelsen av Aker sykehus var lite gjennomtenkt, og at fremtidens sykehusbehov i Oslos østlige bydeler tilsier at avdelinger ved Aker sykehus som har tilfredsstillende teknisk standard, gjenåpnes.

Fremskrittspartiet advarte mot nedleggelsen av Aker sykehus. Fremskrittspartiet har ved flere anledninger fremmet forslag om å videreføre fullverdig drift ved sykehuset. Ulike aktører advarte regjeringen om konsekvens-

ne en slik flytting ville ha, men regjeringen ignorerte alle advarsler – og fortsetter å ignorere dem.

Siri Hatlen gikk av som administrerende direktør for Oslo universitetssykehus 6. juni 2011. Hatlen hadde hovedansvaret for beslutningen i februar 2010 om å legge ned Aker sykehus – utenom regjeringen, selvsagt – og flytting av pasienter til Ahus. Etter sin avgang har Hatlen vedgått at nedleggelse av Aker sykehus var en uklok beslutning, jf. Dagsavisen 27. februar 2012. I samme intervju uttaler Hatlen at man bør vurdere helseforetakenes verdi.

Situasjonen ved Ahus i dag er fremdeles at korridorer benyttes til pasientbehandling. Det er lange ventetider, og pasienter kan bli sendt til andre sykehus på grunn av mangel på kapasitet.

Fremskrittspartiet fremmet i Stortinget i 2010 et representantforslag hvor vi ba regjeringen stoppe nedleggelsen av Aker sykehus. Forslaget fikk kun støtte fra Kristelig Folkeparti. De øvrige partiene valgte å forholde seg til opplysninger og forsikringer gitt av helseministeren og regjeringspartienes representanter, opplysninger som i ettertid har vist seg å være svært mangelfulle og mulig feilaktige. I stortingsdebatten i denne saken uttalte Arbeiderpartiets hovedtalsperson følgende:

«Vi ønsker å forsikre alle det gjelder, om at ingen vil få dårligere helsetjenester enn de mottar i dag, uansett omorganisering eller flytting. Trygge og gode helsetjenester står høyest i fokus for oss rød-grønne, og det er helt uaktuelt å kompromisse på kvalitet når det gjelder folks helse.»

Videre uttalte daværende helseminister, Anne-Grete Strøm-Erichsen, følgende:

«Når det er sagt, deler jeg forslagsstillernes syn på at endringene ikke kan iverksettes før vi er sikre på at befolkningen som overføres fra Aker, er sikret et like godt eller bedre tilbud ved Ahus. Forslagsstillerne er bekymret for kapasiteten ved Ahus og viser til at det har vært problemer med ventetider og korridorpasienter. Til det vil jeg bemerke at Ahus ikke er ferdig utbygd ennå. Kapasiteten vil være vesentlig utvidet fra 2011, når den siste sengefløyen og et nytt pasienthotell er ferdigstilt.»

Uansett – det er lite samsvar mellom de løfter som den tidlige helseministeren har gitt, og dagens situasjon for pasienter som er berørt av omleggingen.

Det som frustrerer Fremskrittspartiet mest, er hvor – hvilket ord skal man bruke – marginalisert mange innbyggere i Groruddalen føler seg, og hvordan regjeringen rett og slett ignorerer befolkningen i Groruddalen. Dette er mennesker som er veldig frustrert. Det er veldig mange som er engasjert for Aker sykehus. Regjeringen fortsetter å ignorere disse menneskene. Jeg synes det er en skam at regjeringen ikke tar det på alvor.

Håkon Haugli (A) [15:06:42]: Representanten Høie ba i sitt innlegg om en separat votering over ett av de

fire delforslagene i det som nå omtales som forslag nr. 1 blant mindretallets forslag i innstillingen. Dette delforslaget, som innebærer en justering av dagens finansieringsregelverk, slik at 70 pst. av kostnadene ved større nyinvesteringer kan lånefinansieres, var ikke kjent for oss før kl. 14.30 i dag og inngikk inntil da som en del av et større forslag som vi er uenig i. Jeg har ikke tid til å begrunne vår uenighet i helhet her, men bare si kort at det dreier seg om slike ting som at det blir kostbart og gir økt unødvendig administrasjon.

Uansett, jeg kan ikke anbefale Arbeiderpartiets gruppe å stemme for dette delforslaget. Helseministeren har offentlig gitt uttrykk for Arbeiderpartiets syn i saken. Vi er for en utvidelse til 70 pst. En viktig forutsetning er at helseforetakene nå er i posisjon til å investere.

Representanten Per Arne Olsen var opptatt av å se framover og ikke bakover – det kan jeg forstå – og brukte ordet «erindringsforskyvning». Faktum er at dagens regjering har fått orden på sykehusenes økonomi – det er en forutsetning for at vi i det hele tatt har denne diskusjonen i dag – og at sykehusene kan levere gode, forutsigbare tjenester til hele landets befolkning. Alle regionale helseforetak har nå økonomiske langtidsplaner hvor det ligger inne konkrete planer for investeringer. I perioden 2002–2005 opparbeidet sykehusene seg et samlet korrigerert underskudd på mer enn 6 mrd. kr. Jeg vil gjerne høre fra representanten Per Arne Olsen hvor det er vi erindrer feil.

Denne oppryddingen har lagt grunnlaget for større investeringer, men endring av sykehusenes finansiering er et budsjettspørsmål. Vi behandler ikke løsrevne forslag i Stortinget over bordet. Vi behandler ikke statsbudsjettet i puslespillbiter gjennom hele året. Det jeg derimot gjerne vil gjøre, er å invitere Høyre til å stemme for regjeringens forslag til statsbudsjett for 2014. Det må være den logiske konsekvensen dersom det er viktig for partiet at vi står sammen i denne saken – om partiet vil behandle budsjettspørsmål på ordinær måte – og at vi er enige.

Bent Høie (H) [15:09:08]: Høyres plan er at det er en ny regjering som skal beholde budsjettpunktet fra den avgåtte regjeringen om lånefinansiering på 70 pst.

Flere har vært innom situasjonen i helseforetakene i 2005. Det har regjeringspartifraksjonen vært i innstillingen, det har helseministeren vært i sitt innlegg – og nå sist representanten Haugli. Da er det grunn til å fortelle historien om situasjonen fra 2001 til 2005, for det virker for meg som om Arbeiderpartiet har strøket ut av hukommelsen sitt eget partis ansvar fra 1999 og årene framover.

Stortinget vedtok at staten skulle overta ansvaret for helseforetakene fra 1. januar 2002. En forutsetning for den overtakelsen var bl.a. at det var en rekke spørsmål som ikke var avklart. Grunnen til det var at en hadde behov for vel-

dig kort tid fra overtakelse fra fylkeskommune til staten for å unngå et spill om ansvar i den overgangsperioden. Derfor aksepterte Stortinget at en overtok sykehusene uten å etablere en åpningsbalanse, at en overtok sykehusene uten å etablere avskrivningsregler, og at en overtok sykehusene uten å ha etablert et finansieringssystem som var objektivt mellom de ulike regionene.

Det innebar at sykehusene måtte ha muligheten til ikke å gå i balanse i de årene, nettopp fordi det tok tid å etablere en åpningsbalanse – naturlig nok – det tok tid å etablere avskrivningsregler, og ikke minst tok det lang tid å etablere et objektivt finansieringssystem mellom regionene. Det ble gjort i to omganger, først gjennom Hagen-utvalget og St.meld. 5 for 2003–2004, som Bondevik II-regjeringen la fram og fikk bred tilslutning til i Stortinget, bl.a. fra Arbeiderpartiet, og så neste runde gjennom den endringen som ble gjort av Stoltenberg II-regjeringen.

Det var også et krav fra Arbeiderpartiet i budsjettforhandlingene i 2004, da en begynte å nærme seg et tidspunkt hvor de fleste regionene kunne gå i balanse, om at regjeringen Bondevik II skulle avstå fra kravet om at helseforetakene gikk i balanse. Arbeiderpartiet krevde i budsjettforhandlingene at sykehusene skulle gå med underskudd, men kommer i dag og kritiserer den regjeringen som hadde strengere krav til balanse enn det de selv sto for i budsjettforhandlingene, og sier det er de som har ansvar for underskuddet. Nei, ansvaret for den økonomiske situasjonen som helseforetakene var i i 2005, er et ansvar som alle partiene som stemte for reformen i 1999, er nødt til å dele. Det var en forutsetning for at det var mulig å gjennomføre reformen. Det hadde fått dramatiske konsekvenser for pasientene i dette landet hvis sykehusene skulle gått i balanse i den fireårsperioden.

Statsråd Jonas Gahr Støre [15:12:19]: Deler av den historiefortellingen er riktig, og det er verdt å minne om at alle har et ansvar, og at den situasjonen med manglende åpningsbalanser var reell. Det tror jeg var en nyttig påminnelse.

Det å bli tvunget til å budsjettere med underskudd handler også om den sittende regjeringens vilje til å finansiere de satsingene som er. Når vi sier at sykehusene var i milliardunderskudd i 2005, er det en beskrivelse av virkeligheten. Det er en lærdom at det tok flere år før man gradvis, med hardt arbeid, gjennom arbeidet ute i sykehus hverdagen og gjennom påplussinger på budsjettene – 12 mrd. kr – har klart å bringe orden i sykehusøkonomien. Det er en realitet som iallfall ikke en avgått regjering kan argumentere seg bort fra.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 10 og 11.

Sak nr. 12 [15:13:15]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Kari Kjønås Kjos og Siv Jensen om en nasjonal handlingsplan for legevakt for å sikre kvalitet, kompetanse og tilgjengelighet for brukerne (Innst. 341 S (2012–2013), jf. Dokument 8:76 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [15:14:14] (ordfører for saken): Hvert år er det nærmere to millioner henvendelser til legevaktene i Norge. Legevakten møter mennesker med sykdom og skader. Mange er i livsfare, sjokk, krise og sorg. Som i helsetjenesten for øvrig har kompleksiteten økt, og det stilles høyere krav til hva legevakten skal håndtere. Legevakt er en viktig del av den kommunale helse- og omsorgstjenesten og av den akuttmedisinske kjede. Vi må ha et likeverdig legevakttilbud i hele landet, og vi må sikre tjenesten kvalitet, kompetanse og tilgjengelighet.

Fremskrittspartiet har fremmet et forslag om å utarbeide en nasjonal handlingsplan for legevakt for å sikre kvalitet, kompetanse og tilgjengelighet for brukerne. Forslagsstillerne mener den bør bygge på de tiltak og anbefalinger som framkommer i rapporten fra Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin fra 2009. I rapporten går det fram at det er svært store variasjoner ved norske legevakter med hensyn til lokaler, utstyr, drift og bemanning. Dette har også kommet fram i en rekke medieoppslag i fjor høst og i vinter.

Fastlegene utgjør en viktig del av legevaktordningen og har plikt til å delta i ordningen. Regjeringen har nylig revidert fastlegeforskriften. Det blir viktig å evaluere om endringene regjeringen har gjort i forskriften, har de ønskede effektene, da særlig om økt tilgjengelighet til fastlegen bidrar til å avlaste legevakten, og om flere leger deltar i legevakten etter den nye fastlegeforskriften.

Det har lenge vært etterlyst en egen legevaktforskrift, eventuelt om videreutvikling av legevakt kan skje gjennom revisjon av akuttmedisinforskriften. Dette er et arbeid som nå pågår, og flertallet er opptatt av at nasjonale kvalitetskrav til legevaktstjenesten må være en viktig del av den. Kompetansekravet til leger som deltar i legevakt, er varslet fra regjeringen i forbindelse med revisjonen av forskriften. Dette er i tråd med Helsetilsynets anbefaling fra 2006,

som mener det i større grad bør legges opp til standarder og rutiner for legevaktstjenesten.

I 2006 fikk regjeringen anbefalinger fra Helsetilsynet. To millioner mennesker henvender seg årlig til legevaktene. Da har det vært 12 millioner henvendelser siden regjeringen fikk disse anbefalingene. Kanskje det snart er på tide å gjøre noe.

På bakgrunn av de grep som regjeringen har tatt – tross alt – støtter ikke flertallet, bestående av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, forslaget om en nasjonal handlingsplan for legevakter og foreslår at dokumentet vedlegges protokollen.

Mindretallet, bestående av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, støtter forslaget og peker på at en plan bør stille krav til bemanning. Erfaringer viser at hver femte lege på vakt er turnuslege, og at erfarne leger setter bort sine vakter til yngre, uerfarne leger. Ifølge Norsk Legevaktforum fritas 10–30 pst. av fastlegene fra legevakt. En nasjonal handlingsplan for legevakt bør også inneholde krav til moderne kommunikasjonssystemer, slik at legevakt har tilgang til avgjørende informasjon om pasienter.

Legevakt er en viktig del av helsetjenesten og den akuttmedisinske kjede. En nasjonal handlingsplan bør derfor vektlegge hvordan legevakt skal samhandle med den øvrige kommunale helse- og omsorgstjenesten og med spesialisthelsetjenesten. Mange steder har kommuner gått sammen om legevakt. Interkommunale legevakter har vært vellykket en rekke steder. Likevel må det gjøres en risikovurdering ved organisering i store legevakt-distrikter, fordi effekten må vurderes opp mot tilgjengelighet.

Jeg tar med dette opp mindretallets forslag.

Presidenten: Representanten Line Henriette Hjemdal har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Håkon Haugli (A) [15:18:57]: Arbeiderpartiet deler mange av saksordførerens vurderinger. Legevaktstjenesten er viktig. Det handler om å få hjelp i en akutt helsesituasjon og om å ha trygghet for at slik hjelp er tilgjengelig. Legevaktstjenestene må ha kompetanse og verktøy for å løse sin oppgave.

Flertallet støtter imidlertid ikke forslaget om en nasjonal handlingsplan for legevakt. Det er ikke en ny plan denne delen av helsetjenestene trenger. Legevakt er og bør være et kommunalt ansvar. De lokale utfordringene er forskjellige, og kommunene må ha frihet til å innrette tjenestene i samsvar med lokale behov. Statens styring av kommunesektoren bør begrenses til det som er nødvendig, og løsninger må utformes slik at behovet for å sikre et forsvarlig og fullverdig helse- og omsorgstilbud i kommunene ikke glir over i en sentralstyring som stenger for innovasjon, tilpasning og gode, lokale løsninger.

En solid kommuneøkonomi er en viktig forutsetning for gode kommunale legevaktstjenester. Regjeringen har

styrket kommuneøkonomien betydelig. Siden 2005 har de frie inntekter økt med nærmere 5 mrd. kr årlig.

Siden Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin la fram rapporten som saksordføreren viste til, har det skjedd mye innen de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Regjeringen har jobbet målrettet med å videreutvikle rammene for det kommunale helse- og omsorgstilbudet generelt og tatt grep når det gjelder den kommunale allmennlegetjenesten spesielt.

Fastlegene må være ryggraden i legevaktjenestene. 1. januar 2011 fikk vi en ny kommunal helse- og omsorgstjenestelov som pålegger kommunene å gi nødvendige og forsvarlige helse- og omsorgstjenester til alle som oppholder seg i kommunen. Utvikling og styrking av fastlegeordningen er en direkte og indirekte styrking av legevaktjenesten, siden mange fastleger også er legevaktleger. I tillegg kunne mange av dem som i dag oppsøker legevakt, fått bedre hjelp hos fastlegen. Etter den nye fastlegeforskriften er det plikt for fastleger til å delta i legevakt. Jeg er enig med saksordføreren i at det er viktig å evaluere om endringene i forskriften har den ønskede effekten.

Opposisjonen er bekymret for at legevaktene ikke har tilgang til opplysninger om pasientens fastlege. Til dette er det å si at det allerede i 2003 ble lagt til rette for at deler av helsetjenestene skulle få tilgang til opplysninger om pasientens fastlege. Tilgangen ble begrenset til bl.a. legevakt. Legevaktene kan altså enkelt finne ut hvem som er den enkelte pasients fastlege.

Et annet spørsmål som berøres i saken, er ansvaret for overgrepsmottakene. En evaluering utført av Nordlandsforskning i 2012 viste store variasjoner i innhold og kvalitet ved overgrepsmottakene. Den viste også at det er uklarhet om oppgave- og ansvarsfordelingen mellom kommuner og sykehus, og at dagens 22 mottak fungerer svært ulikt. Flere av mottakene tar ikke imot barn. Alle overgrepsutsatte må møtes med respekt og forståelse og få tilbud om hjelp av høy faglig kvalitet.

Forankringen av overgrepsmottakene i spesialisthelsetjenesten skal sikre at alle overgrepsutsatte får tilgang på kompetanse på det nivået de har behov for. Barneombud Anne Lindboe har ment at barn ikke har et godt nok tilbud ved vold og mistanke om overgrep. Det er en situasjon vi ikke kan leve med. Hun støtter omorganiseringen og kaller den fornuftig og nødvendig. På sykehus finnes det barneleger med bred kompetanse. Her vil det nå kunne bygges opp en bredere og mer faglig kompetanse enn den vi i dag ser på overgrepsmottak, og som kun tar inn pasienter over 14 år.

Overgrepsmottakene egner seg godt for samhandling mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten. Kommunale overgrepsmottak ved de legevaktene som i dag fungerer godt, kan og bør videreføres gjennom avtaler mellom kommuner og sykehus. Overgrepsmottaket i Oslo er et eksempel på et stort mottak som har gode resultater, og som etter flertallets syn bør kunne videreføres som et samarbeidsprosjekt mellom spesialisthelsetjenesten og kommunen.

Det er snart på tide å gjøre noe, sier saksordfører Line

Henriette Hjemdal, og viser til 12 millioner legevaktthenvelser, som om disse ikke tas hånd om på en forsvarlig måte. Men all respekt, folk som oppsøker legevakt i Norge, får god hjelp, og regjeringen har gjort mye og skal gjøre mer.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [15:23:42]: Alle norske kommuner er pålagt å ha en legevaktjeneste. Legevaktjenesten skal gi et allmennmedisinsk behandlingstilbud for akutte tilstander utenfor den vanlige åpningstiden for legekantorene. Legevaktjenesten er således et meget viktig tilbud i den akuttmedisinske kjeden og en viktig del av primærhelsetjenesten.

I de senere årene har det blitt et økende fokus på å levere helsetjenester av god kvalitet og med stor grad av pasientsikkerhet. Legevaktjenesten er særdeles sårbar, sett i et slikt perspektiv, fordi arbeidet her går fort for seg, med ukjente pasienter og blir utført av leger med svært varierende erfaring og ofte uten noe særlig støtteapparat rundt. Manglende kommunikasjons- og konsultasjonsteknikk kan også føre til avgjørende feilvurderinger.

Media har gjentatte ganger hatt saker som framstiller legevakt som risikofyllt og med vekslende kvalitet, med mange feil og klagesaker som resultat. I representantforslaget vi i dag behandler, vises det også til flere nyhetsoppslag i TV 2, hvor det trekkes fram at Knut, Jakob og Øyvind mistet livet som følge av grove feil ved legevakten. Mange vil gå så langt som å si at legevaktjenesten har et økende omdømmeproblem i befolkningen. TV 2 mener å kunne fastslå at norske legevakter er nedprioritert av regjeringen.

Haga-utvalget påpekte i 1998 at det var et sterkt behov for å styrke den allmennmedisinske delen av det akuttmedisinske arbeidet, og de lanserte en rekke forslag. Stortinget sluttet seg til mange av disse forslagene da akuttmeldingen ble behandlet i Stortinget høsten 2000 og våren 2001.

Et av de tiltakene stortingsflertallet sluttet seg til, var at det skulle opprettes et nasjonalt kompetansesenter for prehospital akuttmedisin for å styrke kompetansen og koordinere ressurser innen akuttmedisin. Dermed var klarsignalet gitt til å få på plass Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin.

Selv om det har vært gjort noen grep når det gjelder legevaktjenesten, har ikke det ført til de store forbedringene. Statens helsetilsyn har vært veldig misfornøyd med kvaliteten på tjenesten på en rekke områder og har påpekt manglende kommunal styring av tilbudet. De har videre påpekt at det er behov for en organisatorisk og administrativ opprustning av legevaktjenesten mange steder.

Legeforeningen har lenge arbeidet for å få en bedre legevaktjeneste. Helsedirektoratet ba så Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin om å utarbeide et forslag til en handlingsplan for utvikling av legevaktjenesten i Norge. Rapporten var ferdig i 2009 og fikk tittelen «... er hjelpa nærmast!»

I denne rapporten avdekkes det flere uholdbare forhold ved norske legevakter. Kompetansesenteret gir regjeringen klare råd om å få på plass nye nasjonale krav til legevakt.

Da Stortinget i 2010 behandlet Samhandlingsreformen, var det da også et enstemmig storting som pekte på behovet for å styrke legevaktstjenesten. Senere fikk Stortinget seg forelagt forslaget til ny lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og nasjonal helseplan. Det var mange som hadde forventet at regjeringen skulle komme med klare tiltak og lovkrav når det gjaldt legevakt, men skuffelsen ble stor. Regjeringen hadde i liten grad fulgt opp anbefalingene fra kompetansesenteret, men framholdt at de vurderte de foreslåtte tiltakene.

Da Fremskrittspartiet så fremmet sitt representantforslag i kjølvannet av de tragiske oppslagene i TV 2, fikk vi også statsrådets vurdering av dette forslaget. Vi ser at noen av tiltakene Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin foreslo, skal følges opp i forskrifter. Når det gjelder det vesentligste grepet for å sikre pasienter i hele landet forsvarlig og trygge legevaktstjenester gjennom en nasjonal handlingsplan, er imidlertid regjeringen avvisende. Da henvises det igjen til det kommunale selvstyret. Systemet settes foran enkeltindividet. Regjeringen viser gjerne til sin styrking av kommunesektoren, og så toer de sine hender og anser problemet for å være ute av verden. Samtidig sitter valgkampmaskineriet på Youngstorget og leter etter borgerlig styrte kommuner som de kan kritisere i valget. Svarteperspillet er i gang.

Jeg har tidligere nevnt at Helsetilsynet påpeker behovet for omfattende organisatoriske og administrative endringer ved mange norske legevakter. Men hvem bryr seg om hva Helsetilsynet mener? I rapporten vi fikk fra Helsetilsynet i forrige uke, ser vi at Agenda Kaupang har utarbeidet en rapport om bl.a. avvikhåndtering i kommunal helse- og omsorgstjeneste. Der framkommer det at under en tredel av tilsynsrapportene med avvik behandles politisk i norske kommuner. Så i tillegg til svarteperspillet ser jeg for meg de tre apekattene: intet sett – intet hørt – intet sagt.

Skal vi få løftet norsk legevaktstjeneste opp på et kvalitativt forsvarlig nivå innen rimelig tid, må det en helhetlig tilnærming til. Vi kan ikke ha enkelttiltak, stykkevis og delt. Jeg vil derfor anbefale forslaget om å få på plass en handlingsplan for legevakt for å sikre kvalitet, kompetanse og tilgjengelighet for brukerne.

Siden jeg tror på mirakler, og siden dette trolig er mitt siste innlegg fra Stortingets talerstol, håper jeg regjeringspartiene ser fornuften i det og støtter forslaget.

Bent Høie (H) [15:28:34] (komiteens leder): Jeg vil vise til saksordførers og representanten Jon Jæger Gåsvatns innlegg, som ivaretok det som Høyre mener i denne saken. Jeg oppfatter også at dette har vært et område som komiteen som sådan faktisk har engasjert seg i og ment at det har vært behov for å løfte denne utfordringen nasjonalt. Det gjorde vi første gang i innstillingen til stortingsmeldingen om Samhandlingsreformen etter at Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten hadde vært på høring i komiteen og veldig tydelig presentert det som da var en ganske ny rapport om situasjonen i norsk legevakt. Man hadde da store forventninger om at dette skulle bli omtalt i den nye loven om kommunale helse- og omsorgstjenester. Der viste man til forskriftene som kom. Så kom for-

skriftene til høring, og da var ikke dette tatt med. Nå er en ny akutforskrift under utarbeidelse, og igjen er det et stort håp om at det i den nye akutforskriften vil komme mer klare nasjonale føringer om krav til kvalitet og innhold i den kommunale legevakten. Opposisjonen mener at vi har behov for en handlingsplan på dette området.

Det er ikke veldig spesielt at staten, Stortinget og regjeringen sammen med kommunene utarbeider handlingsplaner på områder der kommunene har et ansvar. For staten har faktisk en del ansvar for rammebetingelsene og mulighetene for å drive en forsvarlig, kommunal legevakt – f.eks. noe så grunnleggende som tilgang på kompetente leger. Det bidraget regjeringen har gitt her, er å frata de mest erfarne fastlegene plikten til å delta i legevakt. Dermed øker presset ytterligere på de andre legene i fastlegeordningen som i dag da får en større vaktbelastning. Det er altså regjeringens bidrag til å heve kompetansen i legevakten – på et tidspunkt der en hadde fått klare advarsler om dette.

Høyre vil støtte forslaget om å få en nasjonal handlingsplan på dette området. Det er også en god anledning til å takke representanten Jon Jæger Gåsvatn for godt samarbeid i komiteen i fire år og for sterkt engasjement, ikke minst på dette området, og for omsorgssektoren spesielt.

Kjersti Toppe (Sp) [15:31:19]: Det vil alltid skje feil på legevakt. Det skjer veldig mykje bra på legevakter rundt omkring. Det er mange legar som risikerer liv og helse for å dra ut og redde pasientar. Det synest eg aldri vi skal gløyma når vi diskuterer kva TV 2 kjem opp med, kva som er svarteperspel, og kven som er apekattar.

Legevakt er veldig viktig, og det er ryggraden i legevakttenesta ute i kommunane. Som det er sagt, har Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin i ein rapport frå 2009 slått fast at det er altfor store variasjonar med omsyn til lokale, utstyr, drift og bemanning, at svært mange fastlegar ikkje deltar i legevakt, sjølv om dei har plikt til det gjennom avtale, at kommunane òg har eit ansvar her, og at denne delen av akutttenesta ikkje har fått same merksemd som t.d. ambulanseteneste, politi, brann og redning.

Viss ein ser på dei enkelte forslaga som er fremma her, har ikkje eg noko imot nokon av dei. Eg meiner at vi ikkje treng ein handlingsplan, men vi er veldig opptatt av at når vi reviderer forskrifta, skal vi vera tydelege på at den må føra til betre legevaktordningar rundt omkring i landet. Køyrrer ein ambulanse, er det strenge reglar, både når det gjeld kompetanse og utstyr, og at dei er to i bilen. Køyrrer ein legevakt, køyrrer ein framleis aleine rundt med veska si – alle moglege plassar og inn i alle moglege heimmar.

Legevaktarbeid er – anten ein køyrrer ut til pasientar eller om det er sånn som det er no, at ein i større grad samlar pasientar på legevaktmottak eller legevaktkontor – ei veldig krevjande teneste. Det vert sagt at ein vurderer om lag to millionar pasientar kvart år. Det er høgt tempo, det er mange uklare problemstillingar, og ein har kanskje ikkje fått den nødvendige oppbygginga av kvaliteten i tenesta. Men det er det altså mogleg å gjera noko med.

Da vi behandla Samhandlingsreforma, kom det inn ein merknad der om at legevaktarbeidet skulle styrkjast, anten

i form av ei eiga forskrift eller som utvidning av akuttmedisinforskrifta. Eg er veldig glad for at det er gjorde tiltak og er komne inn kompetansekrav til dei som køyrer legevakt aleine, og for at kommuneøkonomien er styrkt. Det er på gang eit felles, nasjonalt legevaktnummer og, som sagt, er dette arbeidet ikkje enda. Det er på gang ei evaluering.

I forslaget frå Framstegspartiet er eit av punkta at landet bør verta organisert i seks til åtte legevakt-distrikt. Eg er for større legevakt-distrikt, for det viktigaste er at ein får stabil legedekning som køyrer legevakt i dei distrikta der dei jobber. Men mi åtvaring mot for store legevakt-distrikt er at det ikkje hjelp viss det ikkje fører til at det er legane som jobber der, som køyrer legevakt. Det ein har sett, er at det vert meir lukrativt å gi vekk vaktane sine i store legevakt-distrikt, og då er ein jo like langt. I Bergen kommune, der det er mange fastlegar, har dei òg eit veldig stort problem med at fastlegane ikkje tar legevaktvaktane sine sjølv. Då er ein like langt, så dette med legevakt-distrikt er ikkje ei løysing i seg sjølv. Det må følgjast opp med andre verkemiddel.

No er det fleirtal av kvinner på medisinstudiet; det har vore det i mange år. Legevakt køyrer ein utanom vanleg arbeidstid, og kven trur at ein i framtida vil akseptera dette når ein har familie og ungar. Mitt forslag er at ein må utvida den kommunale tida som er. Det som er seks eller åtte timar i veka i dag, må opp og inn under normal arbeidstid. Det vil vera eit stort løft. Det var det ingen frå opposisjonen som krevde, da fastlegeforskrifta vart behandla, men det er dét som må til, og på sikt får vi det kanskje til å verta slik.

Statsråd Jonas Gahr Støre [15:36:30]: Legevakt er en sentral og viktig tjeneste for befolkningen i Norge og er et kommunalt ansvar. Vi stifter alle bekjentskap med den i ulike deler av landet, og det er både riktig og viktig å sikre befolkningen tilgang til gode øyeblikkelig hjelp-tjenester nær der de bor. Da er det verdt å minne om at denne regjeringen har satset på å sette kommunene i stand til å yte også disse tjenestene gjennom satsingen på kommuneøkonomi.

Nå er det å drive legevakt i Norge ingen enkel oppgave. Vi har et langstrakt land, behovene lokalt varierer. Derfor er det en grunnleggende holdning at kommunene må ha frihet til å innrette tjenesten i tråd med lokale behov. Samtidig skal de sikre alle borgere gode og likeverdige tjenester. Vi må balansere behovet for statlig styring med behovet for lokal handlefrihet. Statens styring av kommunesektoren skal begrenses til det nødvendige. Kommunene skal gis handlingsrom innenfor nasjonalt fastsatte rammer. Vi må derfor finne en balanse i styringen som stimulerer til innovasjon og nytenking og til etablering av hensiktsmessige lokale løsninger. Regjeringen har vært tydelig på hvilken retning vi ønsker at den kommunale helse- og omsorgstjenesten skal utvikle seg. Samhandlingsreformens retning er at flere mennesker får behandling og oppfølging nærmere der de bor.

Vi har gjennom lov- og forskriftsendring tydeliggjort kommunenes ansvar for den kommunale allmennlegetjenesten og legevaktstjenesten. Arbeidet med innføring av nasjonal kjernejournal er et viktig oppfølgingspunkt i IKT-meldingen som Stortinget behandlet i vår. Kjernejournal vil kunne utgjøre en forskjell i akutte situasjoner på lege-

vakt. Vi har planlagt en begrenset pilot i Trondheim høsten 2013 som inkluderer legevakt, akuttmottak og fastleger. For å bedre tilgjengeligheten til legevakten skal det innføres ett nasjonalt legevaktnummer. Utprøving viser gode resultater. Den nasjonale utrulling er planlagt våren 2014.

Det er som kjent igangsatt et arbeid med å revidere akuttmedisinforskriften. En viktig vurdering er hvordan vi på best mulig måte kan følge opp vår beslutning om å stille krav til minimumskompetanse for leger som skal delta i legevakt. Arbeidet er planlagt sendt på høring over sommeren.

Jeg har merket meg at opposisjonen er bekymret for at mange turnusleger deltar i legevakt. Jeg har tiltro til mange av våre dyktige og kompetente turnusleger. De gjør et viktig arbeid i kommunene og i sykehusene, og de må selvfølgelig delta i legevakt som en del av opplæringen til fremtidig arbeid i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Poenget er at de må ha støtte og oppfølging fra erfarne kolleger. Endring i grunnutdanningen for leger gir et tydelig signal om turnuslegenes viktige rolle. Turnus er ikke lenger et nødvendig krav for å bli autorisert som lege, men er snarere et første skritt mot det å bli spesialist. Men la meg understreke: Turnusleger og andre leger med liten erfaring i legevaktarbeid må ha andre og mer erfarne leger å støtte seg på for å ivareta pasientsikkerheten og for å gi legen den nødvendige trygghet i tjenesten. Det er kommunens ansvar å sikre turnuskandidatene tilstrekkelig veiledning under opplæring.

Representantene foreslår å legge fram en detaljert nasjonal handlingsplan for legevakt i tråd med forslaget fra Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin. Jeg vil si som representanten Toppe at her er det mange gode forslag. Men det er også vår holdning at dette er forslag som blir fulgt opp løpende, og at det ikke er behov for en handlingsplan. Det vil ikke løse utfordringene i legevaktstjenesten. Dette er delvis et spørsmål om økonomi, om kompetanse, om kapasitet og utstyr, og alle områdene fortjener oppmerksomhet. Jeg vil fortsette det viktige arbeidet med å videreutvikle den kommunale allmennlegetjenesten og legge til rette for en bærekraftig og kompetent kommunal legevaktstjeneste som sikrer befolkningen nærhet til øyeblikkelig hjelp-tjenester.

Og så hører det med her, som representanten Toppe var inne på, at rekrutteringen til allmennlegeyrket er en viktig del av dette. Det er god rekruttering til legeyrket i Norge, det blir utdannet flere leger i forhold til befolkningsveksten, slik at det samlede tallet på innbyggere per lege går i riktig retning. Men rekrutteringen til allmennlegefaget er en utfordring. Det merker vi på legevaktssiden, og det understreker bare behovet for å ha gode rekrutteringsordninger for allmennmedisin, og at det legges til rette for at stadig flere kvinner vil være i denne gruppen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jon Jæger Gåsvatn (FrP) [15:40:53]: Vi har fått endringer i fastlegeforskriften som sier at leger over en viss alder kan bli fritatt fra legevaktstjeneste. Den endringen

fører til at de med lang erfaring og bred kompetanse forsvinner fra legevaktsarbeidet. I tillegg til det ser vi at gjennomsnittsalderen på fastlegene øker.

Ser statsråden at dette kan føre til en ytterligere kvalitetssenkning av legevaktsarbeidet? Hvordan vil han møte den utfordringen og sikre den støtten til turnuskandidatene som han tok til orde for i innlegget sitt?

Statsråd Jonas Gahr Støre [15:41:22]: Det korte svaret på det er: Ja, jeg ser det problemet. Vi debatterte det i denne sal på slutten av fjoråret og inn i dette året, om hva den aldersgrensen hadde å si. Jeg sa da at vi ville foreta en evaluering, ikke etter lengre tid, men etter kort tid. Den evalueringen har vi foretatt, og den gir meg grunn til å stille spørsmål ved aldersgrensen. Så dette vil jeg vurdere, og jeg ønsker å kunne tilkjennegi konklusjonen på den vurderingen ganske snart.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [15:42:03]: Ja, vi har mange dyktige turnusleger, og statsråden er i sitt innlegg veldig opptatt av at de skal få støtte og oppfølging av erfarne leger. Lederen av Norsk Legevaktforum, Per Magne Mikaelsen, skriver i Dagbladet nå i dag at:

«85 prosent av oss er alene på jobb helt uten faglig eller praktisk støtte som det for eksempel er på sykehus.

«Dette er situasjonen i Norges over 200 legevaktsdistrikt fire år etter den alarmerende rapporten.»

85 pst. av dem som Norsk Legevaktforums leder henviser til, er alene uten støtte. Ja, det er viktig at turnuskandidatene har noen erfarne og støttende leger i bakvakt, men hva da med dette tallet – 85 pst. – som leder av Norsk Legevaktforum skriver om.

Statsråd Jonas Gahr Støre [15:43:10]: Jeg tror jeg må svare omtrent som jeg gjorde i mitt innlegg, at det er viktig at turnusleger og de med mindre erfaring har god støtte av dem med mer erfaring, og at de har dem så nært på som mulig i det arbeidet som de utfører. Men som også representanten Toppe var inne på, legevakt handler om å kjøre ut fra kontoret, ut å besøke folk hjemme, og det er ikke slik at vi har en standard på at det er to leger på alle de reisene. Men her har vi påpekt behov for å kunne styrke en tjeneste på veldig mange felt, og hvor vi må avbalansere det mot – som jeg sa – økonomi, kompetanse og rekruttering. Derfor mener jeg at det er de vurderingene de gjør lokalt i de enkelte kommuner – for tilstanden kan være veldig forskjellig fra kommune til kommune – som er det avgjørende. Da handler det også om hvilken kommuneøkonomi vi gir kommunene – og da deres anledning til å gjennomføre dette, og måten vi utrufter forskriften på til hjelp for det.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 13 og 14 behandles under ett – og anser det som vedtatt.

Sak nr. 13 [15:44:21]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om endringer i sivilombudsmannsloven (nasjonal forebyggende mekanisme) (Innst. 471 L (2012–2013), jf. Prop. 159 L (2012–2013))

Sak nr. 14 [15:44:25]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om endringer i Stortingets instruks for sivilombudsmannen (nasjonal forebyggende mekanisme) (Innst. 472 S (2012–2013), jf. Prop. 159 L (2012–2013))

Hallgeir H. Langeland (SV) [15:45:14] (ordfører for sakene): Eg trur dette skal gå rimeleg raskt. Det er ein einstemmig komité som stiller seg bak begge sakene, og som gjev Sivilombodsmannen ei ny oppgåve. Me har vore veldig fornøgd med dei oppgåvene som han har utført så langt. No får han både meir pengar – 6,2 mill. kr på årsbasis – og ei ny oppgåve, fordi me no endeleg har ratifisert FN sin konvensjon av 10. desember 1984 «mot tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdige behandling eller straff». Denne saka er derfor ei oppfølging av den ratifikasjonen for å sørgja for at det kjem på plass ein nasjonalt forebyggjande mekanisme som Sivilombodsmannen då vil bli.

Så har det vore ein del usemje om dette, sjølv sagt, for enkelte menneskerettsorganisasjonar ville òg vera med og gjera jobben. Men det komiteen har gjort, er for så vidt litt i samarbeid med kommunalkomiteen knytt til dette ansvaret som Sivilombodsmannen no får, at me skal sørgja for stadig vekk å evaluera det arbeidet som Sivilombodsmannen gjer i samband med denne saka.

Men no blir Sivilombodsmannen gjeve anledning til å rykkja ut på inspeksjon i lukka organ: på asylmottak, i fengsel, i militære arrestar, barnevernsinstitusjonar og psykiatriske institusjonar. Stortinget ser fram til når Sivilombodsmannen etter kvart rapporterer om dette framover.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 13 og 14.

Sak nr. 15 [15:47:10]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i utlendingsloven (familieinnvandring for særkullsbarn ved fare for seksuelle overgrep) (Innst. 464 L (2012–2013), jf. Prop. 162 L (2012–2013))

Lise Christoffersen (A) [15:47:45] (ordfører for saken): For kort tid siden behandlet Stortinget Meld. St. nr. 15 for 2012–2013 om forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner. Det er en viktig sak. Det handler om vold begått av dem som skulle stått oss nærmest. Det handler om vold begått innenfor hjemmets fire vegger, der vi

egentlig skulle opplevd den aller største tryggheten. Spesielt ille er det når vold og overgrep rammer de mest sårbare, nemlig barna. Regjeringen har derfor varslet at det kommer en egen strategi om vold og seksuelle overgrep overfor barn og ungdom.

Den saken vi behandler i dag, er ett slikt tiltak for å beskytte barn mot seksuelle overgrep. Den gjelder endringer i utlendingsloven. Det foreslås i denne saken å innføre hjemmel for å avslå søknad om oppholdstillatelse for særkullsbarn i familieinnvandringssaker der referansepersonen, dvs. ektefellen til barnets forelder, i løpet av de siste ti årene er dømt for seksualforbrytelser mot et barn under 18 år. En samlet komité støtter at en slik karantene innføres.

Det foreslås også at oppholdstillatelse kan nektes hvis det er grunn til å frykte at særkullsbarnet vil bli utsatt for seksuelle overgrep. Det kreves da ikke lenger sannsynlighetsovervekt i slike saker, og det kreves ikke at det foreligger en dom. En samlet komité er også enig i dette forslaget.

I saker der referansepersonen er siktet eller mistenkt for slike forhold, foreslås det at saken stilles i bero inntil det er avklart om dette er en situasjon som får betydning for søknaden. En samlet komité støtter også dette.

Dette vil antakelig ikke gjelde veldig mange barn, men det er likevel viktige tiltak for å beskytte de barna det gjelder mot seksuelle overgrep i Norge.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 15.

Sak nr. 16 [15:49:56]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i utlendingsloven mv. (behandling av sikkerhetssaker) (Innst. 461 L (2012–2013), jf. Prop. 141 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Lise Christoffersen (A) [15:50:55] (ordfører for saken): Dette holdt nesten på å bli feil innlegg, for rekkefølgen på sakene var endret i forhold til det vi hadde på papiret fra før av – men jeg fikk tatt meg i det i siste øyeblikk. Nå behandler vi altså endringer i utlendingsloven når det gjelder sikkerhetssaker.

Denne saken gjelder nye regler for hvordan forvaltningen og domstolene skal behandle utlendingssaker som berører grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn. Forslagene som fremmes, er hovedsakelig av prosessuell art.

Komiteen fant likevel å ville invitere til høring i saken, siden dette nettopp handler om grunnleggende nasjonale interesser på den ene side, og enkeltpersoners rettssikkerhet på den annen. Men ingen meldte seg til høring. De mest relevante høringsinstansene ser vi jo har uttalt seg til regjeringens høringsdokument. Uttalelsene er grundig behandlet i proposisjonen.

Under komiteens behandling mottok vi et brev fra statsråden, der hun redegjorde for et behov for enkelte tekniske rettelser i lovforslaget. Det har komiteen fulgt opp gjennom et enstemmig forslag til justeringer i §§ 108 og 128 og forslag til ny § 128 a. I sistnevnte er adgangen til å gi forskrifter om utveksling av opplysninger mellom offentlige organer i saker som kan berøre grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn, skilt ut i en egen bestemmelse.

Komiteen gir enstemmig sin tilslutning til de forslagene regjeringen har fremmet i denne saken. Det betyr at heretter skal saker som gjelder inngrep i en utlendings oppholdstillatelse, dvs. utvisning, tilbakekall eller avslag på fornyelse, behandles av Justis- og beredskapsdepartementet som førsteinstans og deretter kunne klages inn for domstolene, uten kostnad for utlendingen. Det vil føre til raskere saksbehandling i slike saker, noe komiteen ser som en fordel. Det innføres også en ordning med en ekstra sikkerhetsklarert advokat, noe som gjør at flere graderte opplysninger kan framlegges. Det vil være en fordel for begge parter.

Det fremmes også forslag som vil føre til raskere behandling i sikkerhetssaker der UDI fortsatt skal være førsteinstans, dvs. i saker der utlendingen ikke har opphold fra før.

Forslaget til vedtak i saken fremmes altså av en enstemmig komité. Det eneste stedet der komiteen ikke er samstemt, er i merknadene som gjelder retten til flyktningstatus og vernet mot utsendelse, også i saker som berører grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn. Flertallet i komiteen, alle unntatt Fremskrittspartiet, forholder seg til at det er slik i henhold til Flyktningkonvensjonen når det gjelder retten til beskyttelse, og i henhold til både Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen og Flyktningkonvensjonen når det gjelder vern mot utsendelse.

Fremskrittspartiet deler ikke flertallets syn når det gjelder tolkningen av Flyktningkonvensjonen. Det får imidlertid ingen konsekvenser for innstillingen i saken. Den er som sagt enstemmig. Den ulike forståelsen av internasjonale forpliktelser får vi rikelig anledning til å komme tilbake til i neste sak.

Statsråd Grete Faremo [15:54:25]: Jeg merker meg at hele komiteen støtter forslaget om nye regler for behandling av sikkerhetssaker etter utlendingsloven. Jeg vil også takke for utmerket samarbeid med komiteen, som sikrer at vi nå får en korrekt lovtekst.

Det er viktig at myndighetene kan fatte vedtak som ivaretar grunnleggende nasjonale interesser og utenrikspolitiske hensyn. En forutsetning for dette er at saksbehandlingsreglene ivaretar hensynet til både rettssikkerhet og nødvendig konfidensialitet. Jeg mener at de foreslåtte regelendringene representerer en god balanse mellom disse

hensynene. Samtidig legges det til rette for en effektiv saksbehandling.

Jeg vil understreke at det er tale om få, men viktige og krevende saker. Behovet for konfidensialitet gjør seg gjeldende i ulik grad. Staten vil bestrebe seg på at vedtakene i størst mulig grad bygger på informasjon som ikke må holdes skjult for den vedtaket gjelder.

Jeg har merket meg i innstillingen at mindretallet har sagt seg uenig i en uttalelse fra flertallet. Flertallet skriver at en utlending ikke kan nektes status som flyktning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn. Representantene fra Fremskrittspartiet ser derimot ut til å mene at Flyktningkonvensjonen åpner for dette.

Jeg vil understreke, som også foregående taler – saksordføreren – gjorde, at dette spørsmålet ikke har betydning for de foreslåtte lovendringene. Jeg finner det likevel nødvendig å bemerke at uttalelsen fra komiteens flertall er riktig. Adgangen til å nekte anerkjennelse som flyktning er regulert i utlendingsloven § 31 og Flyktningkonvensjonens artikkel 1F. Verken grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn er blant grunnlagene for å nekte anerkjennelse.

De bestemmelsene i Flyktningkonvensjonen mindretallet framhever til støtte for sitt syn, åpner heller ikke for dette. De gjelder ganske enkelt andre spørsmål. Artikkel 9 gjelder tiltak rettet mot enkeltindivider i krigssituasjoner eller lignende. Artikkel 2 slår fast at flyktninger plikter å rette seg etter mottakerlandets lover. Artikkel 33 åpner for å utvise en flyktning av hensyn til nasjonal sikkerhet, men ikke for å nekte anerkjennelse som flyktning. Jeg vil understreke at også norsk rett åpner for utvisning av flyktninger av slike hensyn. Retur kan imidlertid aldri finne sted så lenge det foreligger en reell fare for alvorlige overgrep.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 16.

Sak nr. 17 [15:57:06]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Ørsal Johansen, Gjermund Hagesæter og Åge Starheim om innvandringspolitiske siktelinjer og endringer i lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) (Innst. 463 L (2012–2013), jf. Dokument 8:137 LS (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fire replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Lise Christoffersen (A) [15:58:13] (ordfører for saken): Stortinget skal i denne saken behandle et forslag fra Fremskrittspartiet til omfattende endringer i utlendingsloven. Utgangspunktet er at norsk innvandringspolitikk bestemmes av norske myndigheter, men et minimumskrav er at vi oppfyller våre internasjonale forpliktelser etter alminnelig folkerett og de internasjonale avtalene vi er bundet av.

Dagens utlendingslov ble vedtatt av Stortinget i april 2008 og trådte i kraft 1. januar 2010, etter et omfattende arbeid med bred politisk enighet. Utlendingsloven med tilhørende forskrifter er i seg selv et komplisert regelverk for regulering av og kontroll med inn- og utreise og utlendingers opphold i riket.

Fremskrittspartiets forslag er omfattende, og ble tildelt komiteen for bare 3 uker siden, mandag 27. mai. Komiteen har likevel valgt å behandle saken før Stortinget går fra hverandre. Til tross for de omfattende forslagene til lovendringer, er saken relativt enkel å ta stilling til. Den er i det store og hele en reprise av Stortingets behandling av ny utlendingslov i 2008. Det er også grunnen til at komiteen valgte ikke å avholde høring i saken.

Vedlagt innstillingen følger brev fra justis- og beredskapsministeren, der hun gjennomgår de viktigste forslagene til endringer. På samme måte som tidligere arbeids- og inkluderingsminister vurderte det i 2008, konkluderer nåværende minister på utlendingsfeltet med at en rekke av forslagene bryter med Norges grunnleggende internasjonale forpliktelser på utlendingsfeltet. For alle de andre partiene er dette grunn nok i seg selv til å innstille på at forslagene ikke bifalles. Som i 2008, vil forslagene bare få Fremskrittspartiets egne stemmer.

Innenfor rammen av et 5-minuttersinnlegg er det ikke mulig å kommentere alle forslagene, men retningen på dem anslås allerede i forbindelse med formålsparagrafen. Fremskrittspartiet foreslår her å innføre en restriktiv fortolkning av alminnelig folkerett og internasjonale konvensjoner. Det finnes det allerede internasjonale kjøreregler for. Vi kan ikke lage vår egen praksis i strid med det. Bruken av begreper som at loven bare skal omfatte dem som er reelt forfulgt, uttrykker dessuten en sterk skepsis til at mange av dem som får flyktningstatus i dag, egentlig ikke er forfulgt. Det er en oppfatning Fremskrittspartiet står alene om.

Flere av forslagene strider mot internasjonale forpliktelser. Forslagsstillerne mener at Norge skal tolke Schengen-avtalen på sin egen måte ved å senke kravet til grensekontroll. Det har vi ikke adgang til å gjøre. Det skal bli vanskeligere å få opphold i Norge for en rekke grupper, til og med for personer som har krav på beskyttelse. Fremskrittspartiet vil sende dem tilbake til den regionen de kom fra, og la andre land ta seg av dem. Arbeidsinnvandrere skal ikke lenger få permanent opphold. De skal heller ikke få rett til å ta med seg sine familier til Norge. Det er ikke brudd på internasjonale konvensjoner, men likevel ikke særlig smart, med tanke på rekruttering av framtidig arbeidskraft.

Det som er brudd på internasjonale konvensjoner, er imidlertid forslagene om å senke terskelen for å frata folk med beskyttelsesbehov deres flyktningstatus, jf. forrige sak, forslag om å innskrenke mulighetene for opphold på grunn av sterke menneskelige hensyn, å oppheve Barnekonvensjonens krav om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i saker som omhandler barn, og innføre et nytt innvandringsregulerende hensyn, som kalles integreringsmessige hensyn, men sistnevnte er i realiteten en forskjellsbehandling av mennesker. Noen, basert på etniske skillelinjer, skal møtes med strengere krav enn andre når det gjelder muligheter for permanent opphold, og når det gjelder muligheter for familiegjening med både ektefeller og barn. Det fremmes også forslag om senket terskel for bruk av tvangsmidler, bl.a. lukkede mottak for alle som ikke kan dokumentere sin ID ved ankomst.

Summen av alle forslagene som fremmes, bryter med Rasediskrimineringskonvensjonen, Den europeiske menneskerettskonvensjon, FN-konvensjonen om sosiale og politiske rettigheter og Barnekonvensjonen.

Mindre alvorlig, men like fullt noe ingen andre partier ønsker å slutte seg til, er at de strengere reglene for både permanent og midlertidig opphold vil føre til et betydelig administrativt merarbeid, stikk i strid med det forslagsstillerne selv sier at de ønsker.

Som sagt: Forslagene får ikke støtte fra noen andre partier. Jeg forutsetter at forslagsstillerne selv tar opp de forslag de ønsker å fremme i saken.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [16:03:17]: Da dette forslaget ble utarbeidet, ba vi Justisdepartementet om en lovteknisk gjennomgang av forslagene. Dette fikk vi avslag på. Vi ba på nytt om en lovteknisk gjennomgang, da basert på svarbrevet fra departementet. Vi fikk et nytt avslag. Grunnen til at vi gjorde det, var for å unngå at vi skulle komme i en situasjon der det ble framsatt en del påstander om at dette forslaget bryter med internasjonale konvensjoner. Nå sier heller ikke statsråden at det bryter med internasjonale konvensjoner, slik saksordføreren sa, men statsråden sier at det kan bryte med dem. Og det er for meg en viss forskjell.

Finland har gjort en del endringer i lovverket sitt for å redusere innvandringen, og de har effektivisert utsendingen av ulovlige innvandrere. Danmark har gjort det samme. I England diskuterer man for tiden nye lover for å begrense innvandringen, og i Sveits gjør man akkurat det samme. Så vidt jeg vet, bryter de ingen internasjonale konvensjoner.

I sine brev skriver statsråden at vi kan bryte en del konvensjoner, og at det er stor forskjell på det forslaget vi har lagt fram, og det de har lagt fram i Danmark. Rett før jeg gikk i salen, gikk jeg gjennom reglene som gjelder innvandring til Danmark, og jeg klarte faktisk ikke å se de helt store forskjellene.

I Fremskrittspartiet er vi rimelig sikre på at vi holder oss innenfor de konvensjoner som er, og hvis det skulle

vise seg at vi ved innføringen av dette skulle bryte med noen, vil vi selvfølgelig kunne fremme forslag som gjør at vi holder oss innenfor. Men det er klart det er forskjell på tolkningen av internasjonale lover.

Norge har større innvandring enn både Danmark og Finland til sammen. Da er det lov til å spørre hvorfor det er slik. Det må da være noe med lovverket som gjør at det å komme til Norge er mer attraktivt enn det er å komme til disse landene. Hvis vi ønsker å redusere innvandringen, kan vi gjøre det. Men hvis en er fornøyd med den innvandringsstrømmen vi har til Norge, lar en selvsagt være. Men grunnen til at Fremskrittspartiet fremmer forslaget – og intensjonene med dette forslaget – er at vi ønsker å få en bærekraftig innvandring, og en innvandring som ikke vil gå ut over de velferdsgoder vi har i Norge i dag.

Jeg har sagt det tidligere, og jeg sier det igjen: Alt er mulig – det kommer bare an på hvordan en gjør det, og om en vil gjøre det.

For en tid siden var undertegnede i Finland og så på innvandrings- og integreringspolitikken der. Vi besøkte bl.a. Helsingfors forvaltningsdomstol. Ett av forslagene vi har fremmet her, går på å legge ned UNE og få en forvaltningsdomstol i Norge.

Vi hadde en grundig gjennomgang av forvaltningsdomstolen og hvordan forvaltningsdomstolen fungerte i Finland. Helsingfors forvaltningsdomstol behandler ca. 8 000 saker i året, og ca. 20 pst. – eller rundt 2 000 av disse – sa de, omhandlet asyl- eller innvandringsaker. Det ble sagt at nærmere 100 pst. klager på vedtak i asylsaker, men at forvaltningsdomstolen opprettholder vedtak i alle fall i 70 pst. av disse sakene. I de tilfeller der saker sendes tilbake til Migri, som er finnenes svar på UDI, for ny behandling, er det på grunn av endrede forutsetninger i hjemlandet. Og det er viktig: De endrede forutsetningene som kan skje i hjemlandet, skal en forvaltningsdomstol ta hensyn til, og det tar den finske forvaltningsdomstolen hensyn til, slik at det kan legges til grunn når det endelige vedtaket fattes.

Det som var hovedsaken med forvaltningsdomstolen, var respekten for vedtak. Det var gjennomgående i hele forvaltningen og for de politikerne vi pratet med i Finland. Det var en mye større respekt for vedtak fattet i en forvaltningsdomstol enn det var for et forvaltningsvedtak fattet av administrasjonen.

Så det må være mulighet også for Norge å vurdere om en forvaltningsdomstol er det rette å ha her, slik at vi får en tryggere, sikrere, og mer effektiv behandling av asylsaker.

Med dette – siden jeg ser at tiden er ute – fremmer jeg de forslag som Fremskrittspartiet har i saken.

Presidenten: Representanten Morten Ørsal Johansen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Heidi Greni (Sp) [16:08:37]: Senterpartiet vil føre en innvandringspolitikk som setter menneskeverdet i fokus, og der enkeltmennesket har klare rettigheter og plikter. Senterpartiet vil ha en konsekvent asylpolitikk der rettssikkerhet og menneskerettigheter ivaretas.

Arbeidsinnvandring til Norge utgjør et betydelig bidrag til befolkningsoverskuddet i alle regioner. Den utgjør

en viktig faktor i norsk økonomi, samtidig som den stiller oss overfor nye utfordringer når det gjelder hvordan velferdsstaten skal innrettes.

De forslagene vi behandler i Stortinget i dag, viser med tydelighet at når det gjelder en del fundamentale forhold i innvandrings- og integreringspolitikken, går det et klart skille mellom Fremskrittspartiet på den ene siden og de øvrige partiene på den andre. Det går bl.a. på virkelighetsforståelsen og forholdet til Norges internasjonale forpliktelser.

Innvandringspolitikken blir til stadighet utfordret – og ikke bare fra Fremskrittspartiets side. På den ene siden har vi dem som hevder at politikken er naiv og mislykket, at innvandrere har for lett adgang til Norge. På den andre siden har vi dem som mener at Norge fører en altfor streng, ja endog inhuman og hjerterå, politikk overfor innvandrere. Av og til er det vanskelig å forstå at det er den samme innvandringspolitikken begge kritiserer. Personlig er jeg glad for debatten. Jeg tror det er sunt, og jeg hadde vært langt mer bekymret om vi ikke hadde hatt noen debatt, eller om kritikken kun hadde kommet fra den ene kanten. Innvandringspolitikk dreier seg i stor grad om å balansere ulike hensyn. Det er krevende, det er nødvendig – og vi vet at vi ikke kan gjøre alle til lags.

Selv om innvandringspolitikken i stor grad handler om å balansere ulike hensyn, er det noen hensyn som alene veier så tungt at de etter mitt syn ikke skal være gjenstand for vurdering. Som et ansvarlig medlem av verdenssamfunnet, kan vi etter Senterpartiets syn ikke vurdere om Norge skal følge sine internasjonale forpliktelser. Forfulgte som søker asyl i Norge, har krav på beskyttelse og en human og rettferdig behandling, enten noen liker det eller ikke.

Mange av forslagene fra forslagsstillerne har vært fremmet tidligere. Flertallet i komiteen, alle unntatt Fremskrittspartiet, mener flere av forslagene enten er i strid med – eller må antas å være i strid med – Norges internasjonale forpliktelser. Vi skal være åpne for debatt også om innvandringspolitikk, men ikke for forslag som bryter med våre internasjonale forpliktelser. Flere av forslagene er dessuten kostnadskrevende og kan være til hinder for integrering, noe som er det stikk motsatte av hva vi egentlig trenger. Strengere regler for arbeidsinnvandrere, bl.a. med redusert mulighet til familiegjennomføring, vil f.eks. både redusere den enkeltes livskvalitet og trolig også hindre rekruttering av den spesialistkompetansen som Norge har bruk for.

Forslagsstillerne har framsatt seks såkalte siktelinjer som de mener må være fundamentet i norsk innvandringspolitikk. Flertallet i komiteen mener dette i stor grad er en dekkende beskrivelse av dagens norske velferdssamfunn. Vi har kommet langt når det gjelder likestilling i Norge, også når vi sammenligner oss med andre europeiske land. Vi har høy sysselsetting, lav ledighet og gode velferdsordninger. I tillegg har vi lyktes bedre med integrering enn de fleste andre land. Vi ligger i verdenstoppen når det gjelder bistand, og landet vårt er preget av en høy grad av tillit mellom innbyggerne og mellom innbyggere og myndighetene.

Innvandrere utgjør litt over 13 pst. av befolkningen og

står for 12 pst. av den samlede sysselsettingen. Mange innvandrere har allerede stor betydning som en ressurs i norsk arbeidsliv, men det er ingen tvil om at det også er altfor mange som står utenfor arbeidslivet. Det er et problem for dem det gjelder, og det er et problem for samfunnet. At flest mulig har en jobb å gå til, et hjem å bo i og er aktive i lokalsamfunnet er tre kriterier for en vellykket integrering. Her påhviler det både samfunnet og den enkelte innvandrere et viktig ansvar. Senterpartiet mener nøkkelen til integrering ligger i aktivitet – aktivitet i arbeidslivet, i skolen og i lokalsamfunnet. Derfor må det legges opp til at innvandrere så raskt som mulig blir bosatt i en kommune, kommer i gang med introduksjonsprogram og kommer ut i arbeid.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [16:13:57]: I og med at jeg ikke var i denne salen i 2008, da et lignende forslag ble debattert, har jeg behov for bare å knytte noen ord til dette forslaget.

Aller først til dette med integrering, for jeg ser at Fremskrittspartiet i sitt forslag bruker integreringspolitiske virkemidler for å stramme inn på asylpolitikken. En slik sammenblanding er etter mitt syn lite tjenlig, i hvert fall hvis man ønsker å lykkes med integreringen. Som det har blitt sagt av tidligere talere, er det å tegne et bilde av norsk integreringspolitikk som om den skulle ha vært totalt mislykket, å ikke snakke sant om integreringen i Norge. Sammenlignet med en del andre OECD-land har man kommet ganske langt i Norge, uten dermed å si vi har lyktes på alle områder. Integrering må vi fortsatt fokusere på, for jeg ser at på flere områder kan vi også her i Norge bli langt bedre.

Jeg registrerer at man i dette forslaget også går inn for å gjøre det vanskeligere når det gjelder arbeidsinnvandring. Nå har komiteen på sine to siste turer hatt oppe disse temaene, både i Møre og Romsdal og i Finnmark. Vi har møtt et næringsliv som er veldig tydelig på at de hadde ikke klart denne veksten hadde det ikke vært nettopp for arbeidsinnvandrere som kommer og utøver et viktig stykke arbeid. Dette er utrolig viktig også for distriktene. Så jeg ber Fremskrittspartiet om å tenke litt igjennom de restriksjonene som foreslås når det gjelder arbeidsinnvandring.

Til dette med lukkede mottak: Jeg vet ikke om representanter for Fremskrittspartiet har besøkt et lukket mottak. Undertegnede har gjort det. Da komiteen var på reise til Australia og New Zealand, startet jeg den reisen litt før og brukte bl.a. en dag til å besøke et såkalt lukket mottak. Lukket mottak høres kanskje litt tilforlatelig ut, men la meg bare presisere at et lukket mottak er et fengsel. Det er et fengsel der folk sperres inne uten bevegelsesfrihet. Nå skal ikke jeg sammenligne forholdene i Australia og i Norge, men jeg har vært på et lukket mottak. Det har gjort inntrykk, og jeg håper virkelig ikke at det skal bli politikk her i Norge.

Så til diskusjonen mellom statsråden og representanten fra Fremskrittspartiet angående mulig brudd på menneskerettigheter og internasjonale forpliktelser. For egen del har jeg lyst til å si at når det gjelder menneskerettighetene, er de – slik de er formulert i FNs menneskerettigheter – minimumsrettigheter. Det er rettigheter som må være på plass, i hvert fall må de være på plass skal man kunne snakke om

å ha en noenlunde anstendighet rundt et menneskeliv. Jeg vil advare sterkt mot å legge asylpolitikken så tett opp mot disse minimumsrettighetene som mulig. Da er det alltid en fare for at man trår over, og det er for så vidt et budskap til oss alle.

Ellers synes jeg diskusjonen mellom statsråden og Fremskrittspartiet er interessant på en dag som denne når det gjelder betydningen FNs barnekonvensjon artikkel 3, særlig knyttet til dette med barns beste og betydningen av det – særlig når vi i dag har sett SV, samarbeidspartneren til Arbeiderpartiet, uttrykke misnøye med rapporten fra UNE i tilknytning til meldingen om barn på flukt, hvor man krever det som Kristelig Folkeparti og Venstre har krevd, nemlig en forskriftsendring, fordi man ser at barns beste ikke blir godt nok ivaretatt. Jeg hadde bare lyst til å nevne det i denne forbindelse.

Helt til slutt: Det legges også opp til innstramninger når det gjelder familiegjenforening. Man ønsker å innføre en 24-årsregel. På komiteens reise til København for ikke så lenge siden tok vi det opp med våre danske kolleger, som ikke kunne vise til noen forskning eller noen resultater som viser at 24-årsregelen har noen hensikt, eller har noen betydning. Men det kan hende at Fremskrittspartiet vet noe de ikke vet, og som vi ikke vet.

Ellers er jeg glad for, og jeg stiller meg også bak, mange av de svarene som justisministeren har gitt komiteen i tilknytning til denne saken.

Aksel Hagen (SV) [16:19:22] (komiteens leder): Det er valgkamp. Da trekker Fremskrittspartiet innvandringskortet, og så blir de veldig lei seg når vi sier at de trekker innvandringskortet, for det er vi andre som begynner først. Det sa Sandberg i debatten på Litteraturhuset nå sist torsdag. Men debatten i dag må være et eksempel på at her er det et innvandringskort som er trukket.

Utgangspunktet til Fremskrittspartiet er som vanlig en blanding av fordømmer, kunnskapsmangel og sikkert noen taktiske vurderinger. Her er det virkelig ikke mye fram snakking, som det heter, av innvandrere, av mangfold, av andre religioner enn den kristne, av livssyn osv., og heller ikke av innvandringspolitikken, for den blir beskrevet som «naiv og mislykket og utfordrer den innbyrdes tilliten i det norske samfunnet».

Det med tillit er utvilsomt riktig, men det er motsatt av det Fremskrittspartiet hevder. Det er Fremskrittspartiet som konstant utfordrer innbyrdes tillit i det norske samfunnet ved så systematisk å svartmale, problematisere, se problemer framfor muligheter og ikke minst dukke eller feige unna i debatten om internasjonale forpliktelser. Nei, kanskje ikke internasjonale forpliktelser – en kunne jo av og til drømme om at sjøl Fremskrittspartiet tok en mer offensiv, en varmere, tilnærming til de problemer som er ute i verden som gjør at folk er på flukt i større grad enn noensinne. Tenk om Fremskrittspartiet av og til kunne føle et visst ansvar for å hjelpe de menneskene! Hele merknads-skrivninga til Fremskrittspartiet er nemlig preget av at når folk flykter, er det Norge som har et problem – det er ikke folk på flukt som har et problem. Fremskrittspartiet sier det ikke 100 pst. i klartekst, men nesten, nemlig at Norge skal

føre en asyl- og flyktningpolitikk «til beste for landets borgere». Fokuset er altså på oss sjøl. Det er – åpenlyst – riktig for Fremskrittspartiet at vi skal være oss sjøl nok.

Fremskrittspartiet viser til NOU-en Velferd og migrasjon, der det bl.a. heter:

«Enkelte grupper flyktninger og familiegjenforen-te har et vanskelig utgangspunkt for deltakelse i norsk arbeidsliv.»

Sjøl sagt har de det. Hvis du har levd i et land preget av krig, som du flykter fra, har du sjøl sagt i utgangspunktet en noe mer krevende utfordring med hensyn til å komme inn på arbeidsmarkedet. For SV og heldigvis de fleste andre partier, mer eller mindre, er dette et klart signal om at vi trenger handling, vi trenger forsterket integreringspolitikk, med stikkord som språk, utdanning, jobb, bolig osv., men for Fremskrittspartiet, trist nok, er det et signal om å lukke grensa, om å bygge høyere murer.

Utover i merknadene i innstillinga dyrker Fremskrittspartiet mismotet. KMM heter det i ledelsesfaget – kos med misnøye. Det maksimale er knyttet til tallet 4 100 mrd. kr. Det skyldes at Fremskrittspartiet har forelsket seg i en SSB-rapport, Makroøkonomi og offentlige finanser i ulike scenarier for innvandring. Siv Jensen boltret seg på landsmøtets talerstol med alle disse minusmilliardene, men trakk seg i Politisk kvarter på mandag, dagen etter landsmøtet. Da møtte Siv Jensen SSB-forskeren og klarte ikke lenger å forsvare sin lettvinde omgang med den forskningsrapporten. Men nå dukker den faktisk opp igjen, de samme tallene og den samme argumentasjonen, i denne innstillinga, så det var nok bare en midlertidig seier for SSB-forskeren da partilederen i Fremskrittspartiet var enig i at dette var misbruk av den typen tall.

En av de store teoretikerne og til en viss grad praktikerne på dialog, Jürgen Habermas, er veldig opptatt av at en i debatter skal prøve å søke seg fram til de gode argumenter, og måtte det beste argument vinne i debatten. Men det forutsetter at det er et noenlunde omforent utgangspunkt for dialogen. Det er helt klart at det mangler fullstendig i debatten her i dag. Fremskrittspartiet på den ene siden og alle vi andre på den andre siden har helt ulike oppfatninger av virkeligheten her, av hva som skjer ute i samfunnet vårt, av hva slags type innvandrere vi prater om, og av hva slags internasjonalt nettverk preget av lover, regler og overenskomster som vi lever etter i dag.

Presidenten: Tidligere presidenter har betegnet ordene «feige» og «feighet» som uparlamentariske. Hvis presidenten husker riktig, brukte representanten uttrykket «feige unna». Presidenten finner det nødvendig å påpeke at det er et uttrykk som inngår i samme rekke som de tidligere ordene som presidenten omtalte her nå.

Statsråd Grete Faremo [16:24:48]: Det representantforslaget som komiteen nå behandler, gjelder hovedprinsippene for hele innvandrings- og flyktningpolitikken.

Regjeringen vil føre en human, rettferdig og konsekvent asylpolitikk og er opptatt av balansen mellom de ulike hensyn som må ivaretas. Regjeringen har gjennomført en rekke innstramninger i løpet av de to siste periode-

ne. Antallet asylsøkere har gått ned siden 2008–2009, og en større andel av dem som kommer, har et reelt beskyttelsesbehov. I fjor resulterte dette i at det i 54 pst. av alle realitetsbehandlede saker ble innvilget beskyttelse.

Det representantforslaget som er framsatt, legger uforholdsmessig stor vekt på kontroll- og innvandringsregulering. Folkerettslige forpliktelser og humanitære hensyn settes til side, og det foreslås en rekke nye vilkår som vil gjøre saksbehandlingen uforholdsmessig ressurskrevende og firkantet.

Et av de overordnede elementene i forslaget er at det skal foretas en restriktiv fortolkning av alminnelig folkerett og internasjonale konvensjoner. Forslagsstillerne vil stryke det som i dag står om at loven skal anvendes i samsvar med internasjonale regler som Norge er bundet av, når disse har til formål å styrke individets stilling. Etter forslaget skal det bare henvises til EØS-reglene og avtaler mellom de nordiske landene. Forslaget ville åpenbart markere en helt annen holdning til internasjonale menneskerettskonvensjoner enn det Norge er kjent for i dag.

Jeg har i mitt brev av 4. juni trukket fram eksempler på at representantforslaget på en rekke punkter er i strid med – eller synes å forutsette en praksis i strid med – våre folkerettslige forpliktelser. Jeg vil tilføye at når forslagsstillerne i komitéinnstillingen legger vekt på hvilke asylsøkere som kan «dokumentere» at de risikerer forfølgelse, blir jeg ytterligere bekymret for om forslagsstillerne tar Flyktningkonvensjonen på alvor. Det kan ikke kreves «dokumentasjon» for forfølgelse – potensielle overgripere gir sjelden skriftlig forhåndsvarsel.

Jeg registrerer at representanten Morten Ørsal Johansen uttalte til Dagbladet 7. juni at Fremskrittspartiets politikk samsvarer med det som er gjennomført i Danmark og Finland. Selv om det nok er riktig at det er mange elementer i forslagsstillerne lovforslag som er inspirert av regler i den danske lovgivningen, er det så mange og viktige forskjeller at det blir helt feil å sette likhetstegn. Sammenligningen med finsk lovgivning blir enda mer misvisende.

Det vil føre altfor langt å gå inn på alle enkelthetene, men jeg føler behov for å trekke fram noe, siden også representanten Ørsal Johansen kom inn på dette tidligere i dag:

- Både Danmark og Finland følger Schengen-regelverkets vilkår for indre grensekontroll.
- Begge landene følger Flyktningkonvensjonens regler om eksklusjon fra flyktningstatus.
- Verken Danmark eller Finland har en slik praksis som forslagsstillerne legger opp til, med å henvise flyktninger til å søke beskyttelse i land i nærregionen.
- Ingen av landene har bestemmelser om å avslå opphold på humanitært grunnlag for nasjonalitetsgrupper som oppleves å ha større integreringsutfordringer enn andre.
- Begge landene har regelverk og praksis som tillater at det legges vekt på helsemessige og humanitære forhold ved vurderingen av asylsaker.
- Begge landene har bestemmelser i utvisningsregelverket som enten henviser til folkerettslige forpliktelser,

eller stiller egne krav til å vurdere om utvisning er forholdsmessig.

- Ingen av landene har så strenge fengslingsregler som foreslått i Dokument 8-forslaget, at asylsøkere «skal» fengsles inntil identiteten er klarlagt.

Dette er bare noen av mange og viktige eksempler på forskjeller mellom forslaget og politikken i Danmark og Finland. Forholdet mellom de forslagene som er framsatt og folkerettslige regler, kan derfor ikke forklares med en henvisning til dansk og finsk lovgivning. Dette ser jeg også at representanten Ørsal Johansen har erkjent i Dagbladet 12. juni.

Jeg vil dessuten vise til det brevet som jeg har sendt komiteen i dag, hvor jeg går ytterligere inn i detaljer rundt disse spørsmålene. Det fører for langt å gå inn i enkelthetene, men dette bør bidra til ytterligere dokumentasjon av spørsmålene som er til utredning i forslaget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [16:30:00]: I et av våre forslag som vi har blitt kritisert mye for, sier vi at en kan få familiegjenforening når en har fått permanent oppholdstillatelse. Kritikken går på at vi sier at en kan få permanent oppholdstillatelse etter seks år – det er inhumant og i strid med internasjonale konvensjoner.

I Danmark kan en få familiegjenforening etter tre år med permanent oppholdstillatelse. For å få permanent oppholdstillatelse må en ha vært lovlig i Danmark i fem år. Fem pluss tre er åtte. For meg er åtte år mer enn seks år. Er det ikke sånn for statsråden?

Statsråd Grete Faremo [16:30:54]: Regjeringen har skjerpet kravet til sikret underhold, bl.a. for å sikre at familier som etablerer seg i Norge, i større grad er selvforsørget. Vi har også hatt på høring et forslag om å heve underholds krav i saker som gjelder etablering av nytt familieliv, og som ikke reguleres av EØS-retten. Disse innspillene er nå til vurdering i departementet.

Når det gjelder forslaget om å kreve at referansepersonen skal ha permanent oppholdstillatelse, som man først vil kunne få etter seks år med forslagsstillerne forslag, slik jeg husker dette, før det er mulig å få opphold for familiemedlemmene, er dette etter vår vurdering et uforholdsmessig vilkår. Dersom dette kravet også var ment å gjelde for flyktninger og deres familiemedlemmer, kan dette også være i strid med konvensjonens artikkel 8.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [16:32:05]: Da blir mitt neste spørsmål, i og med at vårt forslag om seks års opphold kan være i strid med internasjonale konvensjoner: Danmark har åtte år. Har Danmark blitt dømt i noen som helst sammenheng for sitt regelverk om at du må ha hatt opphold i åtte år for å kunne få familiegjenforening?

Statsråd Grete Faremo [16:32:29]: Jeg er ikke kjent med at slik dom foreligger. Det er også noe av bakgrunnen for de formuleringer jeg har valgt på noen områder knyttet til forslagene fra fremskrittspartirepresentantene. Vi vet

jo at i de enkelte sakene er det domstolene som gjør sine vurderinger og de endelige beslutningene. Slik jeg forstår de generelle føringene bak forslagene, har jeg altså valgt å uttrykke meg som jeg har gjort.

Michael Tetzschner (H) [16:33:08]: Jeg er nesten fristet til å komme statsråden litt til unnsetning, for i Danmark er man mer liberal med direkte permanent oppholdstillatelse. Derfor blir ikke regnestykket alltid tre pluss fem.

Men det jeg skulle stille statsråden spørsmål om, er en NOU fra 2010, som nå ligger og formodentlig samler støv på tredje året i en departementsskuff. Det jeg sikter til, er Mæland-utvalgets innstilling med temaet ny klageordning i utlendingsforvaltningen. Den er vi blitt forsikret om skulle komme til Stortinget, og det tror vi så gjerne, men da har vi lagt til grunn at det faktisk var det nåværende stortinget. Mitt spørsmål til statsråden er: Kommer det en sak om klageordningen i utlendingsforvaltningen?

Statsråd Grete Faremo [16:33:54]: Vi har jobbet med det siktemålet gjennom hele det siste året, og målsettingen er fortsatt at det sittende storting skal få denne saken til behandling. Det er sent i sesjonen, så her er det selvsagt et stykke arbeid som jeg gjerne hadde sett at vi kunne lagt fram tidligere, men ulike andre saker har måttet bli tildelt høyere prioritet.

Så har jeg lyst til å takke representanten Tetzschner for den innledende kommentaren. For dette er jo noe som synliggjør hvordan en del av disse forslagene faktisk er ganske komplekse og derfor vanskelige også i offentligheten å forstå. Derfor var det fra min side gitt ganske grundige svar til komiteen rundt de enkelte forslag.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [16:35:02]: Det er et stort fokus på rettighetene til utlendinger og dem som kommer hit. Er det noen ganger statsråden føler et behov for kanskje å ta på seg litt større briller og tenke: Hva er det som skjer med nasjonen Norge på sikt?

De første innvandrerne kom til Norge for ca. 50 år siden. Det kom noen få pakistanere på 1970-tallet, den gangen Odvar Nordli var statsminister, og man visste ikke hva man skulle gjøre. De hadde kommet hit via Tyskland.

I dag er det slik at innvandrerne vil være i flertall i Oslo i løpet av det neste tiåret, og de gjennomsnittlige utgifterne for en ikke-vestlig innvandrer er 4,1 mill. kr i et livsløp. Det har SSB dokumentert, så det behøver vi ikke å diskutere lenger nå. Det vil si at vi både økonomisk og kulturelt står overfor enorme utfordringer.

Er det slik for statsråden at det er viktigere å tenke på rettighetene til utlendingene og dem som kommer hit, enn hvordan det går med nasjonen Norge på sikt? Eller er det helt greit for statsråden at det norske folk kommer i mindretall i vårt eget land i løpet av noen få tiår?

Statsråd Grete Faremo [16:36:07]: Vi har det godt i Norge. Vi er opptatt av å sikre alle rettigheter og mulighet til å hevde sine rettigheter, også de som kommer fra andre land. Dette er noe av bakgrunnen for at vi har tydelige,

rettferdige og forutsigbare regler i utlendingsloven, som vi også søker å anvende på en god måte.

Vi har ofte diskusjoner i denne sal om disse reglene bør endres, og jeg hører også partier som ønsker at vi skal ha strengere regler enn hva vi har i dag. Andre partier ønsker at vi skal være mer liberale. Jeg føler mer enn på andre områder at vi må sikre – som sagt – tydelige, forutsigbare og rettferdige regler på utlendingsområdet.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Hilde Magnusson (A) [16:37:19]: Forslagsstillerne kommer med en rekke endringer i utlendingsloven som faktisk kan føre til at Norges tolkning og praksis i utlendingssaker vil komme i strid med Norges konvensjonsforpliktelser. Jeg vil vise til forslaget til ny § 31 og bestemmelsene om at en flyktning kan ekskluderes fra flyktningstatusen han har, da de ønsker å ta ut formuleringen «ikke-politisk» forbrytelse som grunnlag for å miste flyktningstatusen. Vi vil dermed få en regel som sier at de skal kunne miste flyktningstatusen sin ved å ha begått en «alvorlig forbrytelse» utenfor Norges grenser før de kom til Norge. Her legger forslagsstillerne opp til en lovformulering som ikke er innenfor det flyktningkonvensjonen tillater. Slik jeg ser disse omfattende endringene i prinsippet og i praksis på utlendingsfeltet i Norge, er dette forslag jeg tenker ikke har livets rett. Jeg viser til innleggene til saksordføreren og statsråd Faremo.

Jeg vil også påpeke forslaget til ny § 23. Etter dagens regler gis det oppholdstillatelse som kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse til faglærte arbeidsinnvandrere. Forslagsstillerne har foreslått å endre dette i sitt forslag til § 23.

Norge vil i årene som kommer, ha stort behov for arbeidsinnvandring, både av faglærte håndverkere og høyt utdannede ingeniører bl.a. i oljeindustrien på Vestlandet og i Nord-Norge. Fremskrittspartiet sier i forslaget at det også er viktig for Norge i større grad enn i dag å ha en arbeidsinnvandring av folk med høy utdanning og kompetanse. Det er jeg også enig i. Men hvordan vil Fremskrittspartiet legge til rette for at de som har denne kompetansen og utdanningen, vil søke jobb i Norge og komme hit?

Forslagsstillerne vil at det ikke skal være mulig å bruke en oppholdstillatelse til arbeidsinnvandring som grunnlag for permanent opphold. Men vil ikke da Fremskrittspartiets forslag til ny § 23 gjøre det mindre attraktivt nettopp for denne gruppen å komme til Norge og jobbe? Forslaget vil uten tvil svekke mulighetene til å gjøre Norge attraktivt for utenlandske eksperter, som både regjeringspartiene og Fremskrittspartiet ønsker å rekruttere til norsk næringsliv. Hvem vil bryte opp hjemmefra, søke lykken i Norge, komme hit og begynne å jobbe, og så etter hvert se at man trives og ønsker å få familien sin hit, uten at det skal være mulig å få dette til? For Fremskrittspartiet sier i forslaget sitt at det er bare utlendinger med «permanent oppholdstillatelse» som kan få familiemedlemmer til Norge. Da vil de nettopp utelukke arbeidsinnvandrerne fra å komme hit

og jobbe her, for så å få familien hit. Å etablere seg som arbeidstakere i Norge vil da ikke være mulig.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [16:40:35]: Jeg er i grunnen glad for kritikken vi får for dette forslaget fra det politisk korrekte Norge. Det er en kritikk vi vet ikke er forenlig med det som store deler av det norske folket mener, men det får så være.

Det blir sagt fra denne talerstolen at integreringen i Norge er blant den beste i verden. Det ble pekt på at vi har høy sysselsetting, en kommer i arbeid, en tar utdanning osv. Ja, en del tar utdanning, og en del er i arbeid og gjør en knakende god jobb også. Men det er et faktum at det er lavere sysselsettingsgrad blant innvandrerbefolkningen. Det tyder på at integreringen ikke fungerer, og at vi må gjøre noe. Det er mange som faller utenfor, og det er faktisk så mye som 40 pst. som er utenfor arbeid eller utdanning etter at de ferdig med introduksjonsordningen. Det er kritikkverdige, og det må vi gjøre noe med.

Jeg vil også bemerke – som representanten Greni var inne på – at 13 pst. av befolkningen er innvandrere, og 30 pst. av dem som mottar sosialstøtte i Norge, har innvandrerbakgrunn. Og vi er fornøyd med integreringen. For meg er det en tragedie. Her må det settes i verk tiltak, og det må gjøres fort.

Når vi ser på den kritikken vi får når det gjelder å hindre innvandring til Norge, grensekontroll, lover vi kan og ikke kan vedta, virker det på meg som om Norge har avgitt store deler av sin suverenitet til internasjonale konvensjoner, og at vi ikke lenger har råderett over eget land. Det synes jeg er beklagelig og trist, for Norge er faktisk en egen stat og må kunne ha muligheten til å ha kontroll på sitt eget land og sitt eget folk.

Når det gjelder kunnskapsmangel, er SV i stor besittelse av det – til overmål, faktisk. Men Hagen har selv uttalt at stor innvandring vil ha konsekvenser for norsk økonomi.

Når det gjelder tallene som representanten Bekkevold var inne på og kritikken mot vår partileder, har SSB overhodet ikke benektet tallenes riktighet. Tallene er riktige, og det er ikke det denne saken her dreier seg om.

Til Bekkevold: Ja, vi har besøkt et lukket asylmottak. Vi var i Finland og så på et lukket mottak som finnene var overmåte fornøyd med. De var overmåte fornøyd med måten det ble drevet på, hvordan det fungerte, og de ønsket en stor utvidelse av ordningen.

Helt til slutt: I vårt forslags § 3 står det:

«§ 3 skal lyde:

Lovens forhold til internasjonale regler: Loven skal anvendes i samsvar med EØS-reglene, EFTA-reglene og nordiske konvensjoner.»

Eirik Sivertsen (A) [16:43:58]: Jeg må starte med en erkjennelse: Jeg har gått rett i fremskrittspartifella med begge beina. Neste erkjennelse blir at jeg risikerer å pådra meg påtale fra presidenten, siden jeg skal gi uttrykk for mitt følelsesliv fra Stortingets talerstol.

Jeg er rett og slett opprørt og ganske forbannet over noe av ordbruken som benyttes her. Fremskrittspartiet forsøker å gjøre denne debatten til en teknisk diskusjon, men det

er ikke det den handler om. Det handler – som statsråden sa – om noen grunnleggende verdispørsmål i vårt land.

Fremskrittspartiet sauser sammen diskusjonene om arbeidsinnvandring, utdanningsinnvandring, flyktninger og asylsøkere. Så forsøker de å framstille det som om vi har en voldsom tilstrømming av flyktninger til dette landet. Det er ikke sant. De utgjør det lille, lille mindretallet, men det denne diskusjonen handler om, er å avskjære mennesker på flukt fra muligheten til å komme til Norge og få et bedre liv.

Morten Ørsal Johansen var i sitt første innlegg inne på at når folk kommer til Norge, må det må ha noe med lovverket å gjøre, at det er attraktivt for folk å komme til Norge. Nei, folk kommer til Norge fordi dette tross alt er et ganske godt land å bo i. Det er mange mennesker rundt i verden som misunner oss mulighetene og forutsetningene vi har, og det er mange som ønsker å ta del i det. Kanskje er Norge på 2000-tallet 1800-tallets USA. Kanskje er det her man har mulighetene til å leve ut den amerikanske drømmen i dette århundret.

Vi kan diskutere om dette er et spørsmål om forholdet til internasjonale konvensjoner og forpliktelser, eller om det er et spørsmål om vårt eget syn på medmenneskelighet, og hvordan vi skal ta vare på våre medmennesker.

La oss først ta dette med internasjonale forpliktelser: Dette er ikke første gang i denne perioden at vi har denne diskusjonen, for Fremskrittspartiet har jo tidligere – på lik linje med Nord-Korea – foreslått å si opp internasjonale forpliktelser som et land har sluttet seg til. Sist gang vi debatterte dette i denne salen, var det ILO-konvensjon nr. 169 om samefolkets rettigheter som urfolk i landet det dreide seg om. Nå framsetter de en lang rekke forslag som er i strid med, eller som i sterk grad kan mistenkes for å være i strid med FNs flyktningkonvensjon, Barnekonvensjonen, Rasediskrimineringskonvensjonen, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, Den europeiske menneskerettskonvensjon og Wien-konvensjonen.

Dette handler ikke bare om det. Det handler også om hvordan man faktisk ser på hvordan vi skal ta vare på dem som er på flukt.

Jeg ser at taletiden min er i ferd med å gå ut, så jeg fortsetter i mitt neste innlegg.

Lise Christoffersen (A) [16:47:01]: Jeg har lyst til å begynne med å minne om et punkt som statsråden faktisk har brukt som et viktig poeng i flere debatter, også her i denne salen, hvis jeg ikke husker feil: For et lite land som Norge, og for andre små land som vårt, er det helt avgjørende å ha orden i forholdet til internasjonale konvensjoner. Konvensjonene har kanskje aller størst betydning for oss som er små land.

Jeg sitter selv som én av Stortingets representanter i Europarådet – menneskerettighetsorganisasjonen vår – og jeg ser jo der at når vi prøver å forsvare menneskerettigheter i en del av de såkalt nye demokratiene, møtes vi sporenstreks med beskyldninger om dobbeltmoral, hvis det finnes noe som helst å utsette på våre vestlige lands forhold til internasjonale konvensjoner og menneskerettigheter. Så det har ikke bare en betydning for folk som kommer til vårt

land, men det har også en betydning for demokratidebatten i en større europeisk sammenheng. Jeg synes også vi har et ansvar for å sørge for at den debatten går på de skinnene som den bør gå på.

Jeg vil kommentere et par av tingene som har blitt sagt her: Morten Ørsal Johansen viste til at det i Danmark kan gå opptil åtte år før flyktninger har rett til familiegjennforening, hvis jeg oppfattet spørsmålet hans til statsråden rett. Trine Bramsen, som er talsperson for innvandringsaker for Socialdemokraterne i det danske Folketinget, har kommentert en del av forslagene til Fremskrittspartiet i Dagbladet i en artikkel onsdag 12. juni. På punktet om at Fremskrittspartiet vil at flyktninger ikke skal ha rett til familiegjennforening før de har fått permanent oppholdstillatelse etter minst seks års botid, sier hun at dette ikke er dansk politikk:

«I Danmark kan flyktninger godt familiegjennforenes kort tid etter at de har oppnådd asyl, særlig når det gjelder barn.»

Tilfeldighetene vil det slik at Trine Bramsen kommer på besøk til oss på onsdag, så hvis noen er interessert i å få utdypet mer det punktet, skal vi klare å ordne et møte, for asyl står på dagsordenen til de møtene.

Ellers sier Morten Ørsal Johansen at flertallet i denne saken ikke er i takt med det norske folket. Jeg mener at det er feil. Jeg mener at Statistisk sentralbyrås årlige holdningsundersøkelser, der nordmenn blir spurt om sine holdninger til innvandrere, viser en overveiende positiv holdning, som også går i riktig retning.

Når det gjelder Christian Tybring-Gjeddes henvisning til SSB, får jeg komme tilbake til det i et nytt innlegg, for jeg ser at tiden er i ferd med å løpe ut.

Jeg sier takk nå og tegner meg på nytt for å kommentere det.

Eirik Sivertsen (A) [16:50:18]: Jeg er fortsatt opprørt, så jeg fortsetter der jeg slapp. Jeg avsluttet med å si at dette ikke bare er et spørsmål om alle de internasjonale forpliktelsene vi har, det er også et spørsmål om hvordan vi skal se på mennesker på flukt her i Norge, og om hvordan vi skal ta imot dem.

La meg nevne tre forhold i de forslagene som Fremskrittspartiet fremmer, som i hvert fall opprører meg.

Det ene er at man ønsker å innføre lukkede mottak – eller fengsler. Her skal man altså låse inn barn, kvinner og menn på ubestemt tid, uten en rettfærdig rettsak. For meg strider det mot en grunnleggende rettsoppfatning, og etter min oppfatning må det også være i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjonens artikkel 5.

Det andre som man går løs på, er å svekke eller fjerne muligheten for å få opphold på bakgrunn av tvingende helsemessige forhold, sosiale eller humanitære grunner. Man ønsker altså å kaste alvorlig syke mennesker ut av landet. Tungtveiende menneskelige hensyn ønsker man bare å se bort fra. Det er den politikken Fremskrittspartiet ønsker å innføre.

Og det tredje: Det blir jo helt grelt, i lys av utsagnet til Ørsal Johansen om at det er Fremskrittspartiet som er i takt med folket, at når resten av Norge diskuterer hvordan

vi vekter hensynet til barns beste for lengeværende barn i Norge av foreldre som har søkt asyl, men som ikke har fått det, velger altså Fremskrittspartiet i sitt forslag å ta bort bestemmelsen om at barns beste skal være et grunnleggende hensyn og omformulere det til at man skal ta «hensyn til barnets beste». Igjen: Etter min oppfatning – og nå er jeg bare lekmann på området – er det i strid med barnekonvensjonen.

Tusen takk til representanten Bekkevold som på vegne av Kristelig Folkeparti tok et oppgjør med de forslagene som foreligger, men jeg må tillate meg å etterlyse en avklaring fra Venstre og Høyre om hvor man står. For dette er ikke en debatt om lovtekniske forhold, dette er en debatt om grunnleggende verdier. Og hvis det er på dette nivået vi skal se de borgerlige skrive seg sammen, er det for så vidt greit, vi har ingen problemer med å gå til valg på det, men det er i så fall helt nye toner fra Venstre og Høyre, og jeg etterlyser deres syn på disse forslagene også i debatten.

Så må jeg få lov til å si at jeg for en gangs skyld er uenig med statsråd Faremo, for jeg tror ikke dette er så veldig vanskelig å forstå for opinionen. Det kan være vanskelig hvis vi gjør det til en lovteknisk diskusjon. Men igjen: Dette er ingen lovteknisk diskusjon, dette er en diskusjon om verdimeisige spørsmål, og så får vi finne en måte å organisere det på.

Fremskrittspartiet sier at de ønsker å ta vare på de norske verdiene og ta vare på nasjonen, men i sin iver etter å gjøre det setter de til side et av de aller viktigste trekkene ved norsk kultur, nemlig medmenneskeligheten og det å ta vare på de svakeste i vårt eget samfunn og i resten av verden.

Lise Christoffersen (A) [16:53:36]: Det gjelder den diskusjonen som representanten Tybring-Gjedde nok en gang dro opp, nemlig om de tallene som Statistisk sentralbyrå har lagt fram, hvor altså forskerne selv sier at deres tall brukes på en måte som er i strid med det det er grunnlag for. Likevel fortsetter altså Fremskrittspartiet å bruke disse tallene på sin måte. Tybring-Gjedde sa at en innvanderer koster 4,1 mill. kr i et livsløp. Statistisk sentralbyrå har til det livsløpet også lagt til det å få barn og barnebarn, som skal ha skole, som skal ha barnehageplass, som skal ha SFO, så det regnestykket omfatter mye, mye mer enn det Tybring-Gjedde tilsynelatende la inn i det.

Dessuten sier Statistisk sentralbyrå at når de regner på sine tall, regner de på det de kaller forpliktelser. Det betyr altså ikke det samme som utbetalinger. Det er tall som er summert over 86 år. Det er ingen prognose, men alt som summeres over 86 år, gir store tall. I løpet av disse 86 årene har vi imidlertid mulighet til å påvirke mye, og den beste påvirkningen er å få flere i arbeid. Da henviser jeg bare til den omfattende debatten vi hadde her i forbindelse med integreringsmeldingen. Vi skal ikke ta den om igjen nå, men den har vi altså nettopp hatt.

Jo flere vi klarer å få i arbeid, jo bedre er det, sier Statistisk sentralbyrå, for de regner ikke bare på hva du bidrar med i direkte skatt inn til samfunnet, men også hva du bidrar med indirekte via avgifter, bedriftsbeskatning og annet. Så det er store gevinster å hente på å få folk i arbeid.

Hvis en da ikke er villig til å akseptere disse tallene, hvis en da sier, som Fremskrittspartiet gjør i sine merknader, at dette kommer til å koste oss 4 100 mrd. kr over det løpet på 86 år, og 6 000 mrd. kr hvis vi trekker det enda lenger ut i tid, er det kanskje nok å minne om, for å få litt perspektiv på hva vi egentlig snakker om, de pensjonsforpliktelsene vi har i Norge i dag. Vi har et pensjonsfond som i dag har en markedsverdi på 4 666 mrd. kr. Verdien av allerede opptjente rettigheter til alderspensjon er på 5 770 mrd., til uføre og etterlatte på 1 175 mrd. og i Statens pensjonskasse på 536 mrd.– til sammen en pensjonsforpliktelse på 7 481 mrd. kr. Men dette kommer jo ikke til utbetaling i én bolk; det betyr ikke at Norge er konkurs. Det betales over det enkelte statsbudsjett, og det påvirkes av mange forhold, både lønninger og renteutvikling og alt mulig annet som jeg ikke har tid til å nevne nå. Da får vi kanskje satt disse tallene inn i rett perspektiv.

Per-Willy Amundsen (FrP) [16:56:54]: Jeg vil tillate meg å etterlyse litt redelighet i denne debatten. Nå er det for så vidt ikke noe nytt at debatter som handler om innvandringsfeltet, ikke nødvendigvis er veldig preget av redelighet, men det hadde vært bra om man i det minste forholdt seg til Fremskrittspartiets forslag, slik de ligger på bordet, og at man var redelig med hensyn til sin omgang med internasjonale konvensjoner Norge er bundet av. For her står altså stortingsrepresentanter – som riktignok omtaler seg selv som lekfolk – og hevder at Fremskrittspartiets forslag om f.eks. lukkede mottak er i strid med artikkel 5 i Den europeiske menneskerettskonvensjonen. Det er ikke riktig. Det stipuleres helt klart en åpning i Den europeiske menneskerettskonvensjonen for å benytte det vi kaller lukkede mottak. Og det har altså ingenting med straff å gjøre, når man prøver å si at det er et fengsel. Fengsel er noe man sitter i for å sone en straff for en forbrytelse man har begått. Det å operere med lukkede mottak handler om å skjerme samfunnet mot personer som kommer fra utlandet, som man ikke nødvendigvis kjenner identiteten til, eller kjenner hensikten med hvorfor de kommer til Norge. Derfor er det mange land som praktiserer dette, innenfor dagens internasjonale avtaler og innenfor dagens gjeldende konvensjoner. Her er det et stort handlingsrom. Og det å prøve å late som – som jeg også oppfatter at statsråden gjør – at dette er i strid med internasjonale konvensjoner, uten at man er konkret, har ingenting med redelighet å gjøre. Det er altså en rekke land som praktiserer det vi kaller lukkede mottak.

Så prøver man å gi inntrykk av at dagens politikk ikke er på kollisjonskurs med folket, og representanten Christoffersen refererer til en undersøkelse som handler om nordmenns holdninger til innvandrere. Ja, nordmenn har en fornuftig holdning: Man møter mennesker som har bodd seg i vårt land, på en god måte. Men det handler altså ikke om at man er tilhenger av dagens innvandringspolitikk. Det er to forskjellige skåler. Motstanden mot den innvandringspolitikken som har vært ført i Norge over lang tid, er stor. Det handler om – og det demonstrerer denne debatten i dag – at man går seg vill i detaljer og regler og beskyldninger om konvensjoner uten å se de lange linjene,

hva som skjer, hvordan samfunnet endrer seg, på grunn av en innvandringspolitikk som mangler bærekraft. Den mangler økonomisk bærekraft. Det har SSB bekreftet, selv om man prøver å prate seg bort fra det. Og på kort sikt, i løpet av noen tiår, kommer befolkningssammensetningen, demografien i dette landet, til å endres grunnleggende. Det er den store utfordringen, og den finnes ikke i denne debatten.

Michael Tetzschner (H) [17:00:20]: Jeg ble utfordret av representanten Sivertsen til å klargjøre hva Høyre mener. Vi har vært med på flertallsmerknadene og tilført dem fornøden kvalitet, slik at man der kan lese hva vi mener.

Når det gjelder dette representantforslaget, vil jeg si at det hadde vært en fordel å starte med et realistisk utgangspunkt, nemlig etter beste skjønn og overbevisning å finne ut hvor det nasjonale handlingsrommet går. Det går jo ved internasjonale konvensjoner. Derfor er det en viss tendens til overdrivelse på begge sider – litt utover det vi har skrevet merknader om.

Siden jeg først er her, må jeg kanskje også dele den observasjonen – etter å ha sittet på Stortinget i denne perioden, kun – at utlendingsfeltet slett ikke har ligget i ro. Det har hatt et ganske dynamisk preg, og de fleste endringene som har kommet fra den rød-grønne regjeringen, har gått på å stramme opp regelverket. Sånn sett burde Fremskrittspartiet være mer fornøyd med regjeringen enn det de gir inntrykk av. Så kan vi selvfølgelig ha Fremskrittspartiet mistenkt for alltid å ville holde en solid avstand til resten av det politiske Norge ved stadig å innta standpunkter i ytterkantene. Det er kanskje det de er kommet i skade for, når de også støter hodet mot internasjonale konvensjoner.

Så representanten Sivertsen kan jeg berolige med at vi står inne for de internasjonale konvensjonene – ikke bare fordi det er jus, men fordi de er båret av felles måter å se menneskeheten på.

En ser også at det kan være behov for å effektivisere den norske utlendingsforvaltningen og passe på at det ikke blir unødige lang saksbehandlingstid, noe som i seg selv kan etablere realiteter og belastninger som ingen er tjent med.

Til representanten Amundsen må jeg si at han kanskje gikk litt lett over det inngrepet det representerer å holde folk tilbake i såkalt lukkede mottak – under henvisning til at man ofte holder folk tilbake uten at det er straff. Det er i og for seg riktig, men det er likevel inngripende. Vi kan jo bare tenke oss varetekt. Det er jo heller ikke et straffeinstitutt. Man har det selvfølgelig for å hindre folks bevegelsesfrihet på grunnlag av mistanke om bevisforspillingsfare, eller for å hindre at man rett og slett unndrar seg lovens lange arm. Vi har de hjemlene overfor de gruppene vi er redd skal unnvike et forvaltningsvedtak. Det er ingen grunn til å ha så store inngrep når det ikke er nødvendig. Det ville for øvrig være i strid med forholdsmissighetsprinsippet, som er nedfelt i internasjonal rett.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har en taletid på inntil 3 minutter.

Trine Skei Grande (V) [17:03:43]: Jeg tror kanskje jeg har 5 minutter.

Presidenten: Nei, det har du ikke nå. Etter hovedtalerne fra hvert parti har man en taletid på inntil 3 minutter.

Trine Skei Grande (V) [17:03:55]: Jeg har ikke hatt ordet på den talerlista, men jeg skal klare dette på 3 minutter, hvis presidenten ikke bruker opp tida mi.

Jeg har merket meg at Arbeiderpartiet syns Venstre har jobbet for lite i disse innspurtsdagene. Men vi skal klare å ta ordet også i denne debatten.

Jeg har også merket meg at noen syntes det var uklart hva Venstre sto for i asyl- og flyktningspolitikken. Hvis man ikke har oppfattet det etter de fire siste årene, tror jeg man må være alene om det.

Jeg mener at Fremskrittspartiet med disse forslagene på en måte stiller seg på sida av den politiske debatten, for det er så mange tiltak som både bryter med internasjonale konvensjoner, og som er så bortafør alle de andre politiske partiene, at det er ganske fjernt å tenke seg at noen av dem skal få flertall i denne salen.

Det som bør bekymre Arbeiderpartiet, er at man sjøl har stått for så mange innstramminger de siste åtte åra at Fremskrittspartiet må trosse internasjonale konvensjoner for å klare å være på yttersida av regjeringa i dag.

Jeg har lyst til å kommentere noen av forslagene – også synet på redelighet. Det er ikke forbud mot lukkede mottak. Vi bruker lukkede mottak i Norge, bl.a. Trandum, og vi bruker det når vi er redd for at noen skal unndra seg en utreise. Tetzschner gjorde godt og nøyaktig rede for i hvilke tilfeller man kan bruke fengsel, for frihetsberøvelse er fengsel – ingenting annet. Vi bruker i dag fengsel også for å beskytte samfunnet, ikke bare som straff. Men det å påstå at alle som søker asyl, utfører en straffbar handling eller en handling som innbefatter at man vil unndra seg de tingene Tetzschner tok opp i innlegget sitt, mener jeg bryter med internasjonale konvensjoner. Det å søke asyl er en menneskerett, ikke en forbrytelse. Forbrytelsen inntreffer først på det tidspunktet da det er fare for at du unndrar deg et offentlig vedtak.

Så er det dette med prisen på mennesker. Hvis man setter seg ned og leser det norske nasjonalbudsjettet, skjønner man at Norge ikke er lønnsomt. Det er veldig få nordmenn som egentlig er lønnsomme. Jeg er litt spent på å høre hva Fremskrittspartiet vil gjøre med de nordmennene som ikke er lønnsomme. Har man en plan for hvordan man skal løse det, eller er det bare utlendinger som ikke er lønnsomme, og som man skal ha ut? De aller fleste som bor i dette landet, er faktisk ikke lønnsomme. Vi har ikke en velferdsstat som er i balanse, og det er en av de store bekymringene for mange av oss at vi faktisk ikke har det. Da må man sette spørsmålsteget ved om det bare er noen som skal ha, og andre som ikke skal ha, en prislapp på seg, eller om vi skal sørge for å få velferdsstaten vår i balanse, både for dem som kommer hit og for dem som er født og oppvokst her.

Lise Christoffersen (A) [17:07:19]: Jeg vil fortsette der representanten Skei Grande slapp – i debatten om

hvem som lønner seg, og ikke. Vi har sett de siste ukenes debatt om hvilke innvandrere som såkalt lønner seg, og hvilke innvandrere som ikke gjør det.

Det er ikke uventet at ikke-vestlige innvandrere koster det norske samfunnet mest, mens integrering går lettere for dem som er mest lik oss. Faren ved denne typen regnestykker er at det kan være ganske usaklig å sortere mennesker i grupper. Hvis man f.eks. sendte alle norske menn under 25 år til Svalbard, ville kriminaliteten her på fastlandet eksempelvis blitt redusert med rundt 80 pst.

Selvsagt ville samfunnet blitt mer lønnsomt hvis ingen ble gamle og krevde omsorgstilbud. Som flere andre har vært inne på her tidligere, er de største utfordringene for det norske samfunnet ikke hvilke innvandrere som såkalt lønner seg eller ikke. Utfordringen er at den jevne nordmann ikke er lønnsom i et slikt regnestykke.

Vi trenger ikke alltid å skrive innleggene våre selv når vi skal på denne talerstolen. Jeg leste nå fra en meget vel-skrevet lederartikkel i Drammens Tidende. Samfunnsredaktør Odd Myklebust skrev en lederartikkel på bakgrunn av den vellykkede integreringen vi har sett av bl.a. bosniere i Norge. I det siste avsnittet skriver Myklebust bl.a.:

«Kynikeren vet alltid hva noe koster, men kjenner aldri dens verdi.»

Dette er et sitat etter Oscar Wilde.

Myklebust minner oss også i slutten av den meget vel-skrevne lederartikkelen om noe som representanter for det bosniske samfunnet i min hjemkommune selv poengterte som veldig vesentlig for å lykkes med en god integrering: De poengterte velkomsten de fikk som et viktig premiss for raskt å kunne bidra. Det handler om tilhørighet – nøkkelen til integrering – det handler om hvordan vi velger å møte mennesker som kommer til Norge, enten de kommer for å bidra til verdiskaping i Norge som arbeidsinnvandrere, eller de er mennesker som kommer hit for å søke beskyttelse fordi de er forfulgt i sitt hjemland.

Jeg skulle ønske at vi ikke fikk en valgkamp der innvandrere og en nedrakking av dem blir noens forsøk på å skaffe seg et ekstra mandat eller to, for det kan hende at den taktikken mislykkes – at det tvert imot slår motsatt ut.

Per-Willy Amundsen (FrP) [17:10:24]: Jeg er for øvrig veldig enig med representanten Christoffersen – jeg er helt enig i at vi ikke skal ha en valgkamp som rakker ned på innvandrere. Jeg oppfatter at alle partier er opptatt av det. Men det betyr jo ikke at vi skal la være å diskutere «elefanten i rommet», som er norsk innvandringspolitikk.

Det er systemet og kritikken mot systemet, mot antallet som kommer og bosetter seg i Norge i et altfor raskt tempo i forhold til hva norsk integreringspolitikk kan møte, som er den fundamentale, grunnleggende utfordringen, nemlig at folk passerer grensen og bosetter seg her raskere enn det er mulig å integrere disse menneskene. Men det er altså ikke en kritikk av menneskene; det er en kritikk av systemet. Hvis man klarer å holde tungen rett i munnen, skal det gå helt utmerket. Ingen kan utelukke et politisk felt fra den frie politiske debatt gjennom å forsøke å si at man kritiserer innvandrere. Nei, det er systemet som kritiseres.

I det samme systemet – det har for så vidt også vært

oppe her flere ganger når man snakker om de internasjonale konvensjonene – er det jo ikke sånn at alle landene står bak alle konvensjoner uten forbehold. Nei, tvert om så tar en rekke land, også i Europa, forbehold på deler av konvensjonstekstene. Norges problem har vært at vi er relativt ukritiske i vår omgang med internasjonale konvensjoner, noe som ofte kan gi oss litt katterpine. Vår utfordring har vært at vi ikke har tenkt grundig nok gjennom behandlingen av konvensjonene. Det tror jeg er en utfordring. Dermed er det altså ikke noen selvfølge at man skal akseptere det som ligger fast – som konvensjonene som Norge er bundet av – som for-evig-og-alltid-varende. Nei, man må kunne se på det i lys av nye politiske hendelser, i lys av samfunnets utvikling. Det gjør i hvert fall Fremskrittspartiet.

Så synes jeg det er veldig morsomt når representanten Sivertsen forsøker å gi inntrykk av at det ikke er noen sammenheng mellom innvandringsregler på den ene siden og antall mennesker som kommer på den andre siden. Det har jo hans egen regjering bekreftet at det er. Det var altså en grunn til at regjeringen Stoltenberg i forrige periode – høsten 2008 – strammet til i asylpolitikken. Det var en grunn til det. Grunnen var rett og slett at asyltallene gikk dramatisk opp. Da måtte man stramme inn. Så selv hans egen regjering er kjent med disse sammenhengene. Hans egen regjering har faktisk også strammet inn når det kommer til menneskelige hensyn. Det er altså ikke noe automatikk i at man får opphold i Norge fordi om man har en alvorlig sykdom. Hans egen regjering strammet i forrige periode inn på innvilgelse av opphold på humanitært grunnlag for dem som hadde hiv. Det er bare ett eksempel.

Jeg etterlyser igjen en reell debatt og ikke en skinndebatt som går veldig mye i pressen.

Eirik Sivertsen (A) [17:13:45]: Ja, det er riktig som flere av talerne har vært inne på, bl.a. representanten Amundsen, at vi har gjort endringer i politikken – og med god virkning, for antallet ubegrunnede søknader har gått ned. Det var også hensikten. Det som skiller oss, er at vi er opptatt av å sortere ut dem som er ubegrunnet, og vi er helt tydelig på at de som kommer til Norge for å søke hjelp og beskyttelse, får opphold her.

Men det som fikk meg til å ta ordet, var de interessante utspillene som jeg hørte representanten Amundsen nå komme med. Det jeg hører Amundsen si, er at internasjonale forpliktelser og konvensjoner som vi faktisk har gitt vår tilslutning til, ikke skal stå i veien. Da blir det interessante spørsmålet: Hvilke internasjonale forpliktelser og konvensjoner som vi i dag forholder oss til, mener Fremskrittspartiet vi skal si opp, gå ut av, sånn at vi får plass til den enda mer restriktive politikken Fremskrittspartiet ønsker?

Per-Willy Amundsen (FrP) [17:15:06]: Jeg føler jeg bør svare på spørsmålet til representanten Sivertsen.

Jeg mener absolutt det er sånn at denne salen, Det norske storting, dessverre ikke har tilstrekkelig oversikt over de bindingene man har gjort seg gjennom internasjonale avtaler og internasjonale konvensjoner. Jeg tror det hadde vært klokt å ta en ny gjennomgang av det og se på de begrens-

ningene det legger på oss som nasjon. Jeg tror vi har en del utfordringer med hensyn til Grunnloven faktisk – faktisk med hensyn til Grunnloven – som er høyst reelle, med at vi har avgitt for mye suverenitet.

For min del er jeg i hvert fall ikke i tvil. Dersom internasjonale avtaler er på kollisjonskurs med Grunnloven, er det ikke vanskelig for meg å velge hvilken side jeg støtter. Da er det Grunnloven. Jeg tror nok at det er en reell problemstilling. Derfor må vi være nøkterne, gå igjennom internasjonale avtaler, vurdere dem i lys av dagens reelle politiske situasjon. Det tror jeg det er stort behov for.

Men handlingsrommet i dagens konvensjoner, i dagens avtaler, er stort, og det er stort nok til at vi kan implementere Fremskrittspartiets innvandringspolitikk.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 17.

Sak nr. 18 [17:16:13]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i utlendingsloven (misbruk av aupairordningen mv.) (Innst. 459 L (2012–2013), jf. Prop. 154 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Michael Tetzschner (H) [17:17:07] (ordfører for saken): Proposisjonen gjelder to atskilte saker – for det første forvaltningsvedtak mot vertsfamilier som misbruker aupairordningen, såkalte karantenebestemmelser, og for det andre utvisning som følge av straffbar handling begått før innvilgelse av førstegangstillatelse og iverksettelse av vedtak for EØS-borgere med oppholdsrett etter utlendingsloven § 111.

Når det gjelder aupairordningen, får vi bare minne om at Norge tiltrådte Europarådets avtale om ansettelse av au pair i 1969 – en avtale vi selvfølgelig er bundet av. Det innebærer at au pairer skal ha tid til å gå på språkkurs og arbeide maksimalt fem timer per dag.

Antallet personer som får innvilget oppholdstillatelse som au pair, har økt, og dagens au pairer har endret litt sammensetning siden 1960-årene. De kommer nå i større grad fra land under utvikling enn det som var vanlig tidligere. Forslaget om karanteneordning har som formål å styrke kulturaspektet og forhindre at au pairer benyttes som billig arbeidskraft.

Etter utlendingsforskriften kan en utlending få oppholdstillatelse som au pair i Norge i til sammen to år når

kontrakten tilfredsstillende de mer detaljerte kravene som UDI stiller. Som gjenytelse for oppholdet i vertsfamilien utfører au paires visse oppgaver som lettere husarbeid, pass av barn mv. Au paires må være mellom 18 og 30 år og skal ha anledning til å delta i norskopplæring.

I dag er det ikke adgang til å ilegge karantene overfor vertsfamilie som bryter vilkårene for aupairopphold. En samlet komité viser til at formålet med ordningen er å gi mulighet for internasjonal kultur- og språkutveksling på et mellommenneskelig nivå, ved at unge mennesker bor hos en norsk familie. Til gjengjeld bidrar au paires med nærmere definerte ytelser, som nevnt.

Komiteen er enig om at det stilles betingelser som gjør at forholdet ikke er, eller utvikler seg til å bli, en utnyttelse av au paires som billig, ufaglært arbeidskraft, og vi mener at forslagene vil være et bidrag til å verne om lojal bruk av aupairordningen ved at det gis mulighet for forvaltningsvedtak som innebærer at vertsfamilien kan settes i karantene hvis vilkårene for aupairoppholdet brytes.

Vi mener også at forslagene til sanksjoner er lagt på et rimelig nivå så lenge det er snakk om brudd på de spesifikke vilkårene for oppholdstillatelse i forbindelse med oppholdet.

På ett punkt har komiteen delt seg. Regjeringspartiene utgjør komiteens flertall. De mener at det i prinsippet kunne vært fint om man hadde hatt et felles nordisk regelverk på området, men anser det lite praktisk slik reglene er utformet i de andre nordiske landene i dag. Finland og Sverige har som kjent ikke bestemmelser om karantene, og de danske reglene inneholder regler som avviker lite grann fra dem som er foreslått i proposisjonen. Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ville allikevel ha ansett det som en fordel om vi hadde kunnet nærmet oss de danske reglene, som bare er marginalt annerledes, fordi det hadde gitt Norden en større grad av rettsenhet sett utenfra. Så kunne vi arbeidet for at Finland og Sverige kunne komme etter.

Noen av oss har den glede å delta i Nordisk råd. Da er hvorfor vi ikke tar mer hensyn til hverandre når vi har ny lovgivning under utarbeidelse, stadig oppe. Dette er et eksempel på at man ikke klarer å gripe mulighetene.

Så har komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet reist en i og for seg interessant problemstilling, og det er om au paires kan bli holdt ansvarlig for manglende skatte-trekk fra vertsfamilien. Fremskrittspartiet gir uttrykk for at eventuelle sanksjoner må rettes mot arbeidsgiver, ikke mot arbeidstager. Det er en interessant problemstilling, men den ligger på siden av det saken gjelder. Vi er ikke uvillig til å gå inn i den diskusjonen i en annen sammenheng.

En samlet komité ville anse den avgrensning som er gjort i personkretsen, som kan utløse karantenesanksjon, som hensiktsmessig.

Til slutt: Den andre endringen som er foreslått, er to presiseringer i utlendingsloven: at straffedommer for forhold som ikke var kjent på tidspunktet det var gitt permanent oppholdstillatelse, skal bedømmes ut fra regler som gjelder for midlertidig oppholdstillatelse. Dette er ganske logisk, da veien om varig oppholdstillatelse går om en midlertidig oppholdstillatelse, og at holdbarheten av denne

ville avhenge av om det er gitt fullstendige opplysninger da man søkte midlertidig oppholdstillatelse. Man skal da ikke kunne påberope seg den økte tilknytning som permanent oppholdstillatelse gir, hvis denne er oppnådd på gale premisser og tilbakeholdte opplysninger.

Lise Christoffersen (A) [17:22:32]: Jeg skal være rask, for saksordføreren har redegjort for saken på en grei måte, og vi deler de aller, aller fleste synspunktene, som saksordføreren ga uttrykk for.

Jeg har bare lyst til å kommentere lite grann akkurat det som gjelder et felles nordisk regelverk på området. Flertallet har for så vidt ikke noe imot et felles nordisk regelverk, men vi mener at regjeringens forslag i denne saken er bedre enn den danske ordningen, nettopp fordi regjeringens forslag forutsetter at det fattes forvaltningsvedtak i alle saker om karantene for vertsfamilier. Det gjør det ikke i Danmark, der hvor det bl.a. er avsagt en dom. Det at det fattes forvaltningsvedtak, vil for det første forhindre at det innvilges opphold som au pair i tilfeller der vertsfamilien faktisk har karantene, noe som kan skje hvis karantene ilegges automatisk i forlengelsen av en dom i rettsapparatet.

For det andre vil kravet om forvaltningsvedtak sørge for bedre informasjon til vertsfamilien om innholdet i vedtaket. De vil også få klagerett.

For det tredje vil kravet om forvaltningsvedtak i alle saker gjøre det enklere å føre statistikk og følge med på bruken av karantenebestemmelsene.

Når det gjelder mindretallsforslaget fra Fremskrittspartiet, stemmer ikke flertallet for det. Jeg støtter meg for så vidt til den begrunnelsen som saksordføreren ga på det punktet.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [17:24:15]: Saksordføreren ga en veldig god og riktig gjennomgang av saken, og dette er en sak det er stor enighet om – det skulle bare mangle, hadde jeg nær sagt. Dette er for å beskytte dem som kommer til Norge i henhold til en ordning som går på kulturutveksling, og som bidrar til at folk fra andre land har mulighet til å gjøre seg kjent med Norge.

Det gjelder altså endringer i utlendingsloven, og så står det i parentes: «misbruk av aupairordningen».

Der er min lille uenighet med saksordføreren og med forrige taler – det at dette skal ligge litt på siden av selve saken. Er det ikke misbruk av ordningen å drive med skatteunndragelse? Er det ikke misbruk av ordningen å utbetale nettolønn til au paires, for så å beholde disse pengene selv og la au paires få svi for at man har tilranet seg penger gjennom å være vertsfamilie? For meg er det misbruk av ordningen. Det er misbruk, og man bryter også skatte-reglene. For meg ville det være helt naturlig at dette fikk konsekvenser for den det gjelder – ikke konsekvenser for au paires.

Det var Juridisk lovgivning for kvinner, JURK, som tok opp denne problemstillingen i høringen og sa at dette var en problemstilling som var aktuell, og som de så mye av. Da bør det være mulig at vi på Stortinget, når vi behandler en slik sak, tar dette på alvor og tar disse kvinnene på alvor – at vi gjør noe med det og unngår at det går år og

dag før noen kanskje finner ut at man skal gjøre en endring i loven slik at det blir orden på det. Men i stedet viser dette den unnfalldenhet dette storting til tider har når det kommer forslag fra opposisjonen. Man avfeier det bare og ser hvordan det går. Konsekvensene er da at au pairer som blir utsatt for dette, får et skattekrav som langt overstiger en vanlig årslønn i landet de kommer fra.

Er ikke det misbruk av ordningen, så vet ikke jeg.

Med dette tar jeg opp forslaget vårt.

Presidenten: Representanten Morten Ørsal Johansen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Aksel Hagen (SV) [17:26:59] (komiteens leder): Først takk til saksordføreren for godt saksordførerearbeid, inkludert presentasjonen her i dag.

På sitt beste er aupairordninga veldig bra. Det er et pus-terom i tilværelsen for den som gir seg sjøl et aupairopphold – som oftest i nye omgivelser, kanskje impulsivt eller avslappende midt i et studieførløp eller en jobb osv. – i inn-til to år. For vertsfamilien er det en hjelpende og hyggelig tilvekst til familien og til dagliglivet. På sitt beste er dette en vinn-vinn-situasjon.

På sitt verste kan imidlertid aupairordninga være en utnyttning av sårbar arbeidskraft, gjerne fra fattige land – mennesker som kommer til oss og arbeider i rike norske familier. Det nye tjenerskapet har det blitt kalt i debatten vi har hatt i det siste, og som sist tok utgangspunkt i et program i NRK Brennpunkt.

Debatten om au pairer dukker opp med jevne mellomrom. Jeg tror det er veldig viktig nettopp å sette søkelyset på de aupairforholdene som ikke fungerer. Da er det bra at vi har fått denne saken her i dag, der vi nettopp prøver å gjøre noe med det.

I denne forbindelse er det godt å se at også her er sivilsamfunnet på plass. Det som Norsk Folkehjelp og Fagforbundet har organisert, som kalles Au Pair Center, bedriver en veldig god innsats for nettopp å få mer anstendighet og ryddighet inn i aupairordninga. Vi har i denne forbindelse også hatt besøk og fått innspill fra Caritas og JURK, som viser at det er flere enn Norsk Folkehjelp og Fagforbundet som gjør noe her.

Det er klart at det er noe med denne ordninga som i utgangspunktet er noe asymmetrisk, noe preget av ulikevekt, og som fort da kan føre til et misbruk. Det går bl.a. på at hele oppholdet i seg sjøl hviler på at aupairoppholdet fungerer. Fungerer det ikke, så skal man ut igjen. Man bor hos vertsfamilien, og det økonomiske er sjølsagt fullt og helt avhengig av at vertsfamilien er fornøyd med det man gjør, osv.

Jeg må si at noen av de vertsfamilieintervjuene man har hørt de siste månedene, har skremt meg litt, for det er intervjuer som er veldig mye preget av at vi har utviklet et samfunn med et forhold til arbeid og familieliv som nærmest forutsetter at man organiserer opp igjen et tjenerskap i det norske samfunn. Hvis aupairordninga er til for å fylle behovet for at noen – i vid forstand – gjør husarbeid for oss, da er det vanskelig å si at dette primært er kulturutveksling. Da er det ikke kulturutveksling. Da er det rett

og slett en jobb som må gjøres, som vi ikke lenger klarer å gjøre innenfor kjernefamilien. Hvis det er en jobb i den forstand, bør dette lønnes, organiseres og underlegges det regelverket som øvrig arbeidsliv må forholde seg til.

Det er ingenting i saken vi behandler her i dag, som tyder på at det er noen i Stortinget som vil at det skal utvikle seg i den retning, men vi har hatt innspill, bl.a. fra Civita, som har gått på at det jo kunne være fint å få noen innvandrere hit til oss som går for ganske så låge lønninger – at kanskje skulle man ikke bare la dem ordne opp i den daglige driften av familien, men bruke dem i eldreomsorgen også. Det er jo besnærende, her trengs det folk. Og hvis vi òg kan få dem til halv pris – for å si det på den måten – så er dette fascinerende.

Per Arne Olsen fra Fremskrittspartiet var inne på det samme i fjor – nettopp det samme forslaget – at våre behov for arbeidskraft innenfor helse og omsorg kunne løses ved å utvikle aupairordninga. Jeg håper inderlig at vi ikke kommer dit. Da kan vi i hvert fall ikke lenger si at dette primært er kulturutveksling, for da er hensikten å få inn nødvendig arbeidskraft. Da er det ikke et aupairregelverk som skal regulere dette, men vanlig arbeidslivslovgivning.

For å avslutte: Dette er vel – litt jf. forrige debatt – på mange måter drømmeinnvandreren for Fremskrittspartiet: Han eller hun er midlertidig, skal ut igjen og er underbetalt.

Dag Terje Andersen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Heidi Greni (Sp) [17:32:08]: Formålet med aupairordningen er å gi mulighet for internasjonal kultur- og språkutveksling på et mellommenneskelig nivå ved at en ungdom bor hos en norsk familie og i tillegg får språkundervisning. Til gjengjeld bidrar au paires med nærmere definerte tjenester som lettere husarbeid, barnepass e.l. i begrenset tid per dag. Senterpartiet mener dette er en god ordning som vi må hegne om.

Selve ordningen er godt innarbeidet og forholdsvis detaljregulert, senest med bestemmelser som trådte i kraft i 2012. Det er en bra ordning for språk- og kulturutveksling, og de aller fleste respekterer regelverket slik at ordningen gir en vinn-vinn-situasjon for vertsfamilien og for au paires.

I noen tilfeller ser det dessverre ut til at dette har utviklet seg til å bli en regelrett utnyttelse av au pair som billig, ufaglært arbeidskraft. De er i en ekstra sårbar situasjon fordi de både bor og lever sammen med den som er arbeidsgiver – hvis en kan kalle det det. Gjeldende rett gir ikke adgang til å treffe forvaltningsvedtak mot familier som bryter vilkårene for aupairopphold. Senterpartiet støtter derfor forslag til endring i utlendingsloven § 27. Dersom en vertsfamilie grovt eller gjentatte ganger bryter reglene som skal verne om au paires vilkår, kan det fattes vedtak om at det ikke skal gis oppholdstillatelse til nye au pairer hos vedkommende familie.

Dersom vertsfamilien bryter vilkårene, kan Utlendingsdirektoratet treffe vedtak om at det skal ilegges karantene i ett, to eller fem år. Hvis en person i vertsfamilien

er ilagt fengselsstraff i mer enn tre måneder for forhold som er begått mot en som var au pair hos vedkommende vertsfamilie, kan det fattes vedtak om karantene i opptil ti år.

Karantenebestemmelser rettet mot vertsfamilier vil kunne virke preventivt og være et bidrag til å verne om en lojal bruk av aupairordningen. En vil kunne forebygge bruk av ulovlig arbeidskraft og motvirke at disse hjemmene blir en arena for tvangsarbeid og i verste fall menneskehandel. Når det gjelder menneskehandel, omfattes dette selvfølgelig av dagens bestemmelser i straffeloven og vil måtte straffefølges på vanlig måte, uansett i hvilken sammenheng det har forekommet.

Senterpartiet er enig i at det i prinsippet kunne være ønskelig med et felles nordisk regelverk på dette området. Dagens situasjon gjør det imidlertid lite hensiktsmessig, da verken Sverige eller Finland har bestemmelser om karantene. Vi støtter derfor regjeringens forslag om at Utlendingsdirektoratet må kunne fatte vedtak om karantene for å forhindre at det innvilges oppholdstillatelse for au pairer i en familie som har begått grove brudd på retningslinjene for vertsfamilier, eller der familiemedlemmer har begått straffbare handlinger mot tidligere au pairer.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [17:35:36]: Jeg vil benytte anledningen til å takke Justis- og beredskapsdepartementet for å ha tatt tak i denne saken og kommet med konstruktive forslag om lovendringer som forhåpentligvis i større grad vil beskytte dem som kommer hit som au pairer. Det har dessverre vært eksempler på at au pairer ikke har blitt ivarettatt på noen som helst måte, at de har blitt utnyttet på det groveste, og forhåpentligvis vil et regelverk som dette være med og gjøre situasjonen bedre. Jeg tror likevel at vi også i tiden framover må ha en veldig tett oppfølging av denne ordningen, for hvis ikke engang dette hjelper, da vil jeg stille spørsmål ved hele ordningen.

Formålet med aupairordningen er å gi muligheter for internasjonal kultur- og språkutveksling på et mellommenneskelig nivå ved at unge mennesker bor hos en norsk familie. Til gjengjeld bidrar altså au paires med nærmere definerte tjenesteytelser som lettere husarbeid og barnepass for familien. Egentlig høres dette veldig bra ut og gir en mulighet for unge mennesker til å oppleve noe helt nytt i livet. Men – som sagt – grunnen til at vi behandler denne saken, er at ordningen har utviklet seg i en retning som vi ikke ønsker, og hvor vi har sett eksempler på at mennesker er blitt utnyttet på det groveste.

Dette har vi fått innspill om fra organisasjoner som kjenner disse menneskene. Caritas, den katolske kirkes bistandsorganisasjon, og JURK har vært nevnt, og vi har hatt samtaler med dem. Det er grunn til å være bekymret når en ordning ikke fungerer slik den burde gjøre. Komiteens leder, Aksel Hagen, var inne på nettopp dette: at vi nå kanskje ser tegningen av et nytt tjenerskap i Norge. Jeg håper virkelig at dette som nå skjer, og det vi nå gjør, forhindrer en slik utvikling.

Kristelig Folkeparti er også med i en fellesmerknad sammen med Fremskrittspartiet og Høyre der vi ser det som fordelaktig å tilstrebe en felles nordisk praksis på

dette området. Jeg ser at de rød-grønne partiene – regjeringens partiene – egentlig også ser det som formålstjenlig å ha et felles nordisk regelverk, men de anser det altså som lite hensiktsmessig i og med at verken Finland eller Sverige har bestemmelser om karantene. Men det vi egentlig legger i denne merknaden – i hvert fall det Kristelig Folkeparti legger i den – er at det jo må kunne gå an å gå i dialog med våre nordiske kolleger og se på om det er mulig å få til et slikt felles nordisk regelverk. Jeg tror det ville vært en styrke for dem som kommer hit, og som på en måte har hele Norden som nedslagsfelt. Dette kan vi kanskje bli enige om på sikt. I hvert fall tror jeg at en sånn dialog kanskje ville ha ført til at også våre nordiske frender i Sverige og Finland ville ha sett dette som formålstjenlig.

Utgangspunktet er i hvert fall at vi nå prøver å gjøre noe med en ordning som ikke har fungert, og så får vi håpe at dette er de rette skrittene. Hvis ikke bør vi – etter mitt syn – vurdere hele ordningen, og vi bør følge dette tett opp i tiden framover.

Statsråd Grete Faremo [17:40:03]: Jeg er glad for at komiteen slutter seg til regjeringens forslag om å innføre en karantenebestemmelse for vertsfamilier som misbruker aupairordningen.

Lovendringen om karantene er ett av flere tiltak som har til formål å stramme opp, og styrke kulturaspektet ved, aupairordningen og forhindre at au pairer utnyttes som billig eller ulovlig arbeidskraft. Avhengighetsforholdet mellom en au pair og dennes vertsfamilie gjør at au pairer kan være særlig utsatt for utnyttelse. Karanteneordningen kan motvirke misbruk, hindre sosial dumping og bidra til å forhindre framtidige brudd på vilkårene for oppholdstillatelse til au pair hos både den aktuelle vertsfamilien og andre vertsfamilier. Og jeg er enig med representanten Bekkevold i at vi må følge utviklingen, og virkningen av de endrede rammene for ordningen nøye.

Muligheten til å ilegge karantene vil kunne bidra til å verne om au paires rettigheter med hensyn til oppgaver, boforhold og fritid. I tillegg vil forslaget kunne medvirke til å hindre tvangsarbeid, menneskehandel og andre straffbare forhold. Lovendringen som etablerer en karanteneordning, innebærer at det kan fattes vedtak om at det ikke skal innvilges oppholdstillatelse for å være au pair hos en vertsfamilie som grovt eller gjentatte ganger har brutt vilkår om oppholdstillatelse til au pair. Karantenen kan gjelde i ett, to eller fem år. Det kan også treffes vedtak på bakgrunn av ilagt straff eller særreaksjon for forhold begått mot en au pair. Karantenen kan da gjelde inntil ti år. Vertsfamilier som har misbrukt aupairordningen, kan dermed ikke få en ny au pair i løpet av denne perioden.

Når lovendringen trer i kraft, vil det ikke være mulig å få innvilget en søknad om oppholdstillatelse for å være au pair hos en familie som er ilagt karantene på bakgrunn av misbruk eller ilagt straff. Lovendringen vil dermed gjøre det tryggere å være au pair i Norge.

Komiteens mindretall har bemerket at det anser det som fordelaktig å ha like regler i Norden, og at karantene burde inntre automatisk som følge av domfellelse for visse straffbare forhold begått mot au paires, slik som i Danmark.

Jeg er enig med komiteens flertall i at det i prinsippet er ønskelig med et felles nordisk regelverk på dette området, men at det er lite hensiktsmessig slik reglene er i dag i de andre nordiske landene. Verken Sverige eller Finland har bestemmelser om karantene. I Danmark inntreer karantene automatisk på bakgrunn av domfellelse, mens utlendingsmyndigheten fatter vedtak om karantene når nærmere bestemte vilkår er oppfylt.

Jeg mener det er mest hensiktsmessig å la utlendingsmyndighetene fatte vedtak om karantene i alle saker. Karantene er en forvaltningsmessig reaksjon som det bør knyttes et vedtak til. Vertsfamilien får da informasjon om vedtaket og mulighet til eventuelt å klage på det.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har foreslått at arbeidsgivers ansvar for innbetaling av skatt presiseres i lovteksten, og at dette følges opp av en reaksjon på linje med det som ellers er foreslått i ny bestemmelse om karantene.

Dette spørsmålet ble reist i høringsrunden. Min vurdering er at det ikke er hensiktsmessig å la karanteneordningen omfatte manglende innbetaling av skatt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 18.

Sak nr. 19 [17:43:59]:

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endringer i lov om folkebibliotek (Innst. 467 L (2012–2013), jf. Prop. 135 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra komiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter, og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikkordskifte.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Olemic Thommessen (H) [17:44:48] (ordfører for saken): Regjeringens forslag til endringer i lov om folkebibliotek får bred tilslutning i Stortinget. Med unntak av at Kristelig Folkeparti går mot å oppheve § 6 om samarbeid mellom folkebibliotek og skolebibliotek, noe jeg regner med at Kristelig Folkeparti selv vil redegjøre nærmere for, vil alle partier støtte regjeringens forslag.

Høyre mener regjeringens forslag er riktige grep for å gi større fleksibilitet og bedre omstillingsevne. Endringene gjøres i forlengelse av behandlingen av St.meld. nr. 23 for 2008–2009, Bibliotek Kunnskapsalmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid, og er i tråd med de intensjoner Stortinget hadde ved behandlingen av denne meldingen.

Litteraturfeltet er i sterk endring når det gjelder formidling, noe bibliotekene også vil merke. Det er derfor viktig at bibliotekssektoren er nær sitt publikum, og makter å fange opp de endringer utviklingen fører med seg. Biblio-

teket er et viktig møtested, som også må finne sin plass og utvikle sine oppgaver i årene som kommer. Den interessen lokale politikere viser i denne sammenheng vil være viktig, for ikke å si avgjørende, for utviklingen av Bibliotek-Norge.

Gjennom forslagene til endringer bidrar regjeringen til nettopp å understreke dette ansvaret ved å gi større rom for lokal utvikling på dette området.

Med dette slutter jeg meg på vegne av komiteen, med det unntaket som er nevnt for Kristelig Folkeparti, til regjeringens forslag.

Øyvind Håbrekke (KrF) [17:46:49]: Jeg vil slutte meg til saksordførers innlegg om helheten i det som komiteen tilråder. Det er stor grad av enighet, men jeg vil bare kort kommentere det ene punktet knyttet til § 6, der KrF har et avvikende standpunkt. Bibliotekene er preget av den omstillingen som hele litteraturfeltet gjennomgår som følge av teknologiske endringer, nye muligheter og nye utfordringer.

Gode bibliotek gir bedre lesere, og bedre lesere gir kompetanse i arbeidslivet. Høyere deltagelse i arbeidslivet gir et mer engasjert samfunn, et bedre demokrati. Skolebibliotekene er manges første møte nettopp med bibliotekene og den verdenen som da kan åpne seg på litteraturens område. Derfor er Kristelig Folkeparti opptatt av at vi sikrer kompetansen i skolebibliotekene og mulighetene som ligger der, og vi tror at samarbeidet mellom folkebibliotek og skolebibliotek er veldig viktig i så måte.

Jeg har forståelse for innvendingene, at det kan oppfattes som detaljstyrende å pålegge et slikt samarbeid i lovverket, men jeg tror realitetene likevel er sånn at den paragrafen har sin funksjon for videreutvikling av bibliotekssektoren, og i særdeleshet skolebibliotekene. På dette grunnlaget velger Kristelig Folkeparti å stemme for å beholde den gamle § 6, som det framgår av innstillingen.

Trine Skei Grande (V) [17:49:04]: Ettersom Venstre ikke er representert i komiteen, har jeg også lyst til å komme med noen bemerkninger.

Vi kommer også til å stemme for regjeringas forslag, og støtter heller ikke Kristelig Folkepartis mindretall. Bibliotekene har en viktig funksjon, ikke bare som utjevning av levekårsforskjeller, men også som demokratiinstitusjon – og som noe av kjernen for offentlig debatt når det fungerer godt. Hvis Venstre hadde fått anledning til å begynne på nytt med en slik lov, hadde nok vi lagt dette inn i en felles kulturlov som inneholdt både museum, bibliotek og arkiv, for å få muligheten til å se lovgivninga der i sammenheng. Det ville også gitt innhold i den kulturloven som regjeringa har fått gjennomført, og som vel ikke har så stor betydning i praksis, annet enn som et symbol. Men hvis vi hadde lagt kulturlovene våre inn i én lov, ville en sånn lov hatt mer tyngde.

I en digital hverdag vil bibliotekene våre nå være i en rivende utvikling, og ingen av oss vet helt hvor de kommer til å ende. Da syns jeg det er viktig å bruke anledningen til kanskje å rive ned noen murer – mellom bibliotek og andre institusjoner, men også mellom de ulike bibliotektypene.

Jeg som kommer fra Oslo, vet jo at man nå holder på med et områdeløft for et område som trenger det, nemlig Tøyen. Der har man et folkebibliotek, og så har man et stort vitenskapsbibliotek knyttet til de naturvitenskaplige samlingene som også ligger på Tøyen. Min drøm er at skolebibliotek, folkebibliotek og universitetsbibliotek hadde vært ett bibliotek på Tøyen. Hvilken fantastisk mulighet man da ville hatt til både å koble kompetanse og gi ungene et tilbud som kanskje ingen andre har! Og slik ser jeg for meg at vi i framtida må kunne rive ned disse barrierene.

På samme måte har bibliotekarene en unik kompetanse innen det å finne fram i informasjonssamfunnet. Sjøl om vi i Venstre er kjempeopptatt av at biblioteket skal være gratis, og at alle basistilbudene skal være gratis, tror jeg vi må satse på sånne ting som å koble fagbibliotek – f.eks. for ulike yrkesgrupper – inn mot bibliotek, slik at f.eks. homeopatene i Oslo kan leie en bibliotekstjeneste av et bibliotek for å bygge opp et fagbibliotek og følge med på fagdebatter. Sånne ting tror jeg vi må satse på framover. Dette er de utviklingsarenaene vi har for bibliotekene framover, og det er viktig å legge rammer for det.

Så vi kommer til å stemme for forslaget sånn som det ligger fra regjeringa. Men jeg tror at dette er et veldig spennende felt å følge videre, og jeg tror at poenget er å rive ned skott og gi handlingsrom til utvikling – for ingen av oss vet helt hvordan et bibliotek ser ut om 30–40 år.

Statsråd Hadia Tajik [17:52:30]: Folkebiblioteka har ein grunnleggande viktig demokratisk funksjon, og eg er veldig glad for den breie tilslutninga som komiteen gir til forslaga til endringar i lov om folkebibliotek.

Regjeringas ambisjonar for biblioteksektoren vart omtalte i bibliotekmeldinga som vart fremma for Stortinget i 2009. Som ei oppfølging av meldinga har regjeringa nå fremma ein lovproposisjon om å endre lov om folkebibliotek, og målet er å legge til rette for robuste, omstillingsdyktige folkebibliotek slik at alle innbyggjarar i landet kan få gode bibliotektenester.

Den digitale utviklinga – det at kunnskapkjeldene og litteraturen i stadig større grad vert tilgjengeleg på nett – gjer òg at biblioteka si rolle i samfunnet er i ferd med å endre seg. Det er viktig at biblioteka fyller sin funksjon både fysisk og digitalt. Folkebiblioteka skal oppfylle sitt demokratiske mandat digitalt ved at PC-ar er gratis tilgjengelege for bruk, og ved å bruke bibliotekaranes kompetanse til å systematisere og filtrere det vell av data og informasjon som er tilgjengeleg, digitalt. Tilgjengelegging av e-bøker skal vere ein naturleg del av tenestene til folkebiblioteka, og i dag er dette eit kommunalt ansvar.

Når det gjeld bøker frå innkjøpsordningane, har Kulturrådet i tillegg sett i gang eit prøveprosjekt der forskjellige distribusjonsløysingar vil gi eit erfaringsgrunnlag som det kan byggast vidare på i kommunane. Sjøl om bøker og litteratur er kjernen i eit bibliotek, viser undersøkingar at det er under halvparten av brukarane som låner *bøker* på biblioteket. Dette viser godt korleis biblioteka si rolle i samfunnet er i ferd med å endre seg.

I mange kommunar har biblioteka utvikla seg til å vere møtestader i lokalsamfunnet, møtestader som vert opplevde som både opne og relevante for alle. Denne viktige funksjonen foreslår regjeringa at òg vert spegla av i lov om folkebibliotek ved at biblioteka som ein uavhengig møteplass og arena for offentleg samtale og debatt, vert slått fast i formålsparagrafen.

Sjøl om gjeldande lov berre pålegg biblioteka å stille bøker gratis til disposisjon, har folkebiblioteka i stor grad òg drive aktiv formidling. Nå foreslår regjeringa at aktiv formidling òg vert framheva i formålsparagrafen som ei sentral oppgåve ved eit folkebibliotek.

Fagleg relevant kompetanse er grunnleggande for gode bibliotektenester og ei framtidsretta utvikling. Regjeringa foreslår at det framleis vert stilt krav om fagutdanna biblioteksjef, og i forskriftsarbeidet som vil følgje lovendringa, vil krava til kva som kvalifiserer ein fagutdanna biblioteksjef, verte reviderte. Det har skjedd ei utvikling i kva for type utdanning som er relevant for ein biblioteksjef, og utdanninga har endra seg frå eit gitt studieløp til ein samansetnad av forskjellige fagkombinasjonar.

For å vareta kommunen sitt sjølvstyre, foreslår regjeringa at det framleis skal vere mogleg å dispensere frå kompetansekravet dersom det ikkje melder seg ein kvalifisert søker. I forskrift vil det verte fastsett vilkår for dispensasjon og den mellombelse dispensasjonen vert fjerna. Det er viktig at kommunane satsar på å utvikle den som vert tilsett i stillinga som biblioteksjef, frå første stund, noko som den mellombelse dispensasjonen har vore til hinder for.

Fylkeskommunane står midt i ein endringsprosess der fylkeskommunale oppgåver vert innretta mot rettleiing og koordinering. I dag er bibliotekfunksjonane i fylka organiserte svært forskjellige, og i lovforslaget foreslår regjeringa ei oppdatering av loven for å reflektere dette. Det er ikkje lenger naturleg at fylkeskommunane vert pålagt å oppretthalde fylkesbiblioteket som ein eigen organisasjon, og me foreslår å legge betre til rette for ei utvikling av fylket sine bibliotekoppgåver mot rettleiing og koordinering. Me meiner likevel at det er viktig at fylkeskommunen har bibliotekfagleg kompetanse på leiarnivå, og me opprettheld eit krav om det.

Pålegget om samarbeid mellom folke- og skolebibliotek vert fjerna. Det er det enkelte som har reagert på. Men årsaka er at det er heilt opplagt at desse to institusjonane bør samarbeide, men det er unødvendig å pålegge ei organisatorisk eining i ein kommune å samarbeide med ei anna organisatorisk eining i same kommune. Det føreset eg at dei gjer. Det er òg eit poeng at pålegget slik det var utforma, berre gjaldt folkebiblioteka og ikkje skolebiblioteka. Samtidig fjernar me ei rekke kan-bestemmingar, altså oppgåver som kommunen og fylkeskommunane framleis står fritt til å utføre, og som vil bidra til betre bibliotektenester, men som det ikkje er noko krav om at dei skal gjere, og som det derfor ikkje er like naturleg at vert omtalte i lovverket.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 19.

Sak nr. 20 [17:57:33]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om endringer i medieeierskapsloven (Innst. 468 L (2012–2013), jf. Prop. 142 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kåre Simensen (A) [17:58:18] (ordfører for saken): Stortinget inviteres i dag til å vedta endringer i medieeierskapsloven.

Komiteen legger fram en delt innstilling i saken. Flertallet går inn for å gjennomføre endringene som foreslås, mens et mindretall bestående av Høyre og Fremskrittspartiet ikke støtter lovendringsforslaget. Jeg antar at representanter fra disse to partiene i sine innlegg vil redegjøre for sitt syn i denne saken.

Det har betydning hvem som eier mediene, også i Norge. Medieeierskapsloven er basert på at store deler av den offentlige samtalen og meningsutvekslingen skjer i massemediene.

Kontroll med nyhetsformidlingen gir derfor store muligheter for å påvirke opinionen. Flertallet vektlegger at det også av demokratihensyn er viktig at denne påvirkningskraften ikke bør være konsentrert hos én eller noen få aktører. Det er dette som danner grunnlaget for medieeierskapsloven.

For flertallet er det svært viktig å framheve at en viktig forutsetning for reell ytringsfrihet er et mangfold av frie og uavhengige massemedier. Så skal vi være tydelige på at lovforslaget, slik det legges fram, ikke er basert på dokumenterte konsekvenser av eierkonsentrasjon i dagens mediemarked. Loven er først og fremst en forsikringspolise – en føre-var-lov – for en medieframtid vi vet lite om. Vi vet ikke hva slags eiere norske medier vil få i framtiden, men det vi vet, er at jo større eierkonsentrasjon vi åpner for i Norge, jo større kan konsekvensene bli ved et eventuelt oppkjøp.

Regjeringen mener også at et slikt perspektiv gir grunnlag for at det fortsatt er behov for en egen lov om eierskap i mediene. Flertallet støtter et slikt syn.

Vi ser alle at det helt åpenbart er behov for å tilpasse loven til den teknologiske og markedsmessige utviklingen på mediesektoren. De elektroniske massemediene, inkludert avisenes og TV-kanalenes nett- og mobiltilbud, er i dag helt sentrale kanaler for formidling av nyheter og samfunnsdebatt i Norge.

En lov som ikke omfatter de elektroniske kanalene, vil derfor være basert på et mediebilde som er utdatert, og en

lov som ikke likestiller elektronisk og tradisjonell mediebruk, vil gi et misvisende bilde av eierposisjoner i sektoren.

Reguleringen av eierskap i media er ett av flere virkemidler på området som virker sammen for å ivareta de overordnede målene om ytringsfrihet og mediemangfold. Også mediestøtten er et godt virkemiddel til å gi økonomisk grunnlag for et mangfold av medievirksomheter i Norge.

Vi registrerer at mindretallet i sine budsjettmerknader ikke ser en slik sammenheng. De ønsker å kutte i eller fjerne pressestøtten, og de vil heller ikke gi sin støtte til denne lovendringen. Etter min mening bidrar mindretallet til å rive bort grunnlaget for det store mediemangfoldet vi er så heldige å ha i Norge – men dem om det.

For flertallet er det viktig å presisere at medieeierskapsloven, sammen med loven om redaksjonell frihet i media, legger til rette for at dette mangfoldet av medievirksomheter også kan fungere som reelt uavhengige informasjonskilder og stemmer i offentligheten.

Med støtte fra et flertall i denne salen foreslås det i denne proposisjonen flere endringer i medieeierskapsloven. Av tidshensyn får jeg ikke tid til å gå inn på detaljene, annet enn å vise til komiteens tilråding. Men det er verdt å merke seg at endringene innebærer en omlegging til en mer fleksibel reguleringsmodell ved at mer av den nærmere regelutformingen overlates til forskrift.

I ettertid har vi registrert en debatt om hvorvidt det er i strid med § 100 i Grunnloven at Medietilsynet av regjeringen blir foreslått til å ha en kombinert rolle – både som regel giver og tilsynsmyndighet. Komiteen har i den forbindelse mottatt en utredning fra Schibsted ASA som konkluderer med at regjeringens forslag er i strid med Grunnloven § 100. Denne utredningen har vært til vurdering hos Lovavdelingen i Justisdepartementet, som konkluderer med at lovforslaget ikke er i strid med § 100 i Grunnloven.

Flertallet merker seg også at lovforslaget etter Lovavdelingens vurderinger ikke kan kritiseres som venstrehåndsarbeid – slik noen har antydnet – og støtter dermed regjeringens lovforslag.

Øyvind Korsberg (FrP) [18:03:15]: Regjeringens forslag til ny medieeierskapslov overlater til Medietilsynet å lage regler på helt sentrale områder. Det mener vi er uheldig, men vi mener også at det kan være grunnlag for at det strider imot Grunnloven.

Vi har i likhet med saksordføreren registrert den interessante debatten som har gått i det offentlige rom om hvorvidt dette er i strid med ytringsfriheten. Det har vært mange aktører med juridisk kompetanse som har uttalt seg, både i Norge og også internasjonalt, og de konkluderer med at det er et brudd på § 100 i Grunnloven, som altså stiller krav om at inngripen i ytringsfriheten skal skje ved lov, noe som setter grenser for Stortingets delegasjonsadgang.

Det synes jeg er ganske interessant, og når saksordføreren skyver Justisdepartementets lovavdeling foran seg som et sannhetsvitne om at det er lovlig, synes jeg det er grunn til å reflektere litt over det Lovavdelingen i Justisdepartementet har gjort tidligere.

Tidligere har man fra Justisdepartementet og Lovavdelingen sagt at lov om Opplysningsvesenets fond ikke var

i strid med Grunnloven § 106. Det har vært debattert i denne sal. Mange mente at det var i strid med Grunnloven, og Høyesterett fant i plenumsdom også ut at Stortingets vedtak var i strid med Grunnloven. Det skjedde i 2010.

Jeg vil også minne om vedtaket om rederibeskatningen, som var en viktig politisk sak for regjeringen, der stortingsflertallet med regjeringspartiene i spissen lente seg på den vurderingen som Justisdepartementets lovavdeling hadde gjort. Også i dette tilfellet fant Høyesterett ut at Stortinget hadde fattet et vedtak som var i strid med Grunnloven.

Til sist er det bare å vise til at Stortingets vedtak om å utvide straffegrunnlaget for krigsforbrytelser med tilbakevirkende kraft også ble funnet grunnlovsstridig av Høyesterett. Så jeg tror man skal være veldig forsiktig, og kanskje også en smule ydmyk, når man skyver Justisdepartementet og Lovavdelingen foran seg som et sannhetsvitne om at dette er fullt mulig.

Jeg tror man skal ta inn over seg at det her er kommet ganske skarpe innvendinger, og at man ikke bare vurderer om dette er brudd på Grunnloven, men at det faktisk er det. Det er også årsaken til at Fremskrittspartiet sammen med Høyre fremmer et forslag om at saken sendes tilbake til regjeringen. Vi er for så vidt skuffet over at Kristelig Folkeparti ikke ble med på det forslaget og den merknaden, men la meg få lov til å sitere hva man kan lese i dagens VG:

«KrF's mann går med flertallet, men partileder Knut Arild Hareide har internt gått langt i å forsikre om at dette spørsmålet ikke vil stå i veien for et borgerlig regjeringssamarbeid.»

Det står det altså i dagens VG om den loven vi her debatterer. Det er et hyggelig signal å få fra Kristelig Folkeparti, men jeg håper også at Kristelig Folkeparti i fremtiden faktisk kan si det de mener i denne sal, og ikke fatte noen beslutninger og avgjørelser på bakrommet. Det er iallfall ikke en strategi vi i Fremskrittspartiet ønsker å følge framover.

Det er grunnlaget for at vi ønsker å sende denne loven tilbake. Når det gjelder selve loven vi har fått, er det klart at med den teknologiske utviklingen man har – man ser den farten medie verdenen har – har nok vi, sammen med mange andre, for lengst konkludert med at hele medieeierskapsloven er et umoderne verktøy, og at Konkurransetilsynet kan ivareta den biten. Om man da må endre litt på lovverket for Konkurransetilsynet, får man vurdere når den tid kommer.

Til slutt tar jeg opp de to forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre som står i innstillingen. Vi ønsker ikke å bli invitert til å være med og bryte Grunnloven, og derfor ønsker vi å stemme imot loven. Subsidiært stemmer vi for Kristelig Folkepartis forslag – dersom våre to forslag mot all formodning skulle bli nedstemt.

Presidenten: Representanten Øyvind Korsberg har tatt opp de forslagene han refererte til.

Olemic Thommessen (H) [18:08:25]: Det er min lodd å komme etter Korsberg bestandig. Da er mikrofonen så høyt oppe.

Presidenten: Ja.

Olemic Thommessen (H) [18:08:35]: Det fremlagte lovforslaget til endringer i medieeierskapsloven delegerer betydelig makt til Medietilsynet. Det dreier seg om å fastsette regionale markeder, og det dreier seg om at Medietilsynet ved behov skal kunne definere et eget marked for elektroniske medier.

Det har fra meget kompetent hold – som også tidligere innlegg har vært inne på – vært hevdet at dette er i strid med kravene i Grunnloven § 100, der det fremgår at et inngrep i ytringsfriheten skal skje ved lov. Det vil si at det skal belyses, drøftes og behandles i denne sal – ikke i noe tilsyns, herunder Medietilsynets, byråkratier. For meg er dette ikke bare juridiske spesialiteter og en juridisk-teoretisk debatt. For meg er dette ytterst praktisk og av stor betydning for min og Høyres holdning til ytringsfrihetens rammer og hvem som skal kunne legge inn regelverk som skal regulere rammene for dette.

Det er bakgrunnen for at Høyre står bak forslaget om å sende saken tilbake til regjeringen. Vi mener rett og slett at dette er et så stort og grunnleggende spørsmål rundt det veldig alvorlige temaet som ytringsfriheten er. Det krever en grundigere behandling enn det vi har opplevd at det har blitt gjort i dette tilfellet.

For øvrig er Høyres utgangspunkt at regjeringen i forbindelse med dette forslaget nok ikke har stilt det viktigste spørsmålet: Trenger vi denne loven overhodet? Om vi har vært i tvil tidligere, er vi helt sikre nå: Det er åpenbart tid for skrotning av medieeierskapsloven.

Høyres hovedanliggende i mediepolitikken er å bidra til at norske utgivertradisjoner bringes videre. Det er publisistiske tradisjoner, kjennetegnet av god journalistikk, kvalitativt gode redaksjoner, nyhetsproduksjon, dekning av politisk stoff og samfunnsdebatt. Skal vi make å bringe disse temaene videre, trenger vi en robust økonomi i mediebedriftene, som er bærere av disse tradisjonene. Dette er bedrifter som utfordres ikke bare av utenlandske medier, men kanskje først og fremst av nettstedene som spiser seg inn i inntektene deres uten å produsere redaksjonelt innhold.

Erfaringene med medieeierskapsloven så langt er at den har hatt nokså vekslende suksess når det gjelder å regulere det den var satt til. Bortsett fra et par hederlige unntak har sakene dreid seg om små og ubetydelige forhold, mens de virkelige store, krevende eierskapsomstillingene egentlig har gått ganske greit, eller har måttet underkaste seg reguleringer som verken har ivarett industrielle behov eller hatt særlig betydning for mediemangfoldet.

De omfattende oppgavene som Medietilsynet nå delegeres til å få, vil unektelig også kreve en stor innsats arbeidsmessig. Vi stiller spørsmål ved med hvilken utsikt vi har til at loven vil være egnet i en digital setting hvor nær sagt alle områder blir mer fleksible. Medietilsynets metode er å måle utgivelser og prosenter. Det henger lite sammen med dagens utfordringer. Det gir i og for seg også proposisjonen inntrykk av i den forstand at det legges opp til en mer fleksibel ordning. Men fortsatt dreier det seg om å telle eksemplarer.

Vi ønsker å avvikle eierskapsloven. Vi mener at kon-

kurranseloven langt på vei vil ivareta de behovene vi har. Man kan med relativt enkle innretninger bidra til at Konkurransetilsynet kan oppfylle de oppgavene Medietilsynet har.

Med dette som utgangspunkt er de forslagene som Høyre er med på, tatt opp. Men vi vil også Kristelig Folkepartis forslag subsidiært.

Presidenten: Da er det registrert. Representanten Olemic Thommessen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Olov Grøtting (Sp) [18:13:55]: I dag behandler vi endringer i medieeierskapsloven. Det er en viktig lov – en lov som skal sikre befolkningen tilgang til et reelt mangfold av nyheter, informasjon og meninger – og dels å sikre mot eierposisjoner som kan utnyttes for å fremme eiernes egne politiske eller økonomiske interesser.

Det er tydeligvis ikke Høyre og Fremskrittspartiet enig i. De mener at medieeierskapsloven skal avvikles. De mener – som vi hørte – at den overlappes i så stor grad av konkurranseloven at det ikke er behov for den.

Vi i Senterpartiet og de øvrige rød-grønne partiene mener tvert imot at det er stort behov for denne loven. Vi mener at for å nå de målsettingene som vi har om en mangfoldig presse og et stort tilfang nyheter og informasjon, er det av avgjørende betydning at vi beholder medieeierskapsloven.

Schibsted har levert en høringsuttalelse der de mener å fastslå at dette lovforslaget er i strid med Grunnloven § 100, som vi hørte. Dette spørsmålet er grundig vurdert av Kulturdepartementet. De har i tillegg hentet en vurdering fra Lovavdelingen hos Justis- og beredskapsdepartementet, som har noe av landets beste kompetanse på feltet.

Det er gledelig at Lovavdelingen konkluderer med at forslaget ikke er i strid med Grunnloven § 100. Vi ser ingen grunn til å gå videre med det spørsmålet, som Fremskrittspartiet og Høyre krever i et av de forslagene de framsetter.

Jeg må si at det er litt underlig at Fremskrittspartiet og Høyre fortsatt har mistanke om at dette er i strid med Grunnloven, selv om representanten Korsberg kunne referere til at man hadde tatt feil i et par spørsmål tidligere. Det kunne vært fristende å spørre om de to partiene mener de sitter med bedre jurister enn Justisdepartementets lovavdeling.

Flere av høringsinstansene har vært skeptiske til at eierskap i elektroniske medier skal reguleres i loven, og til forslaget fra departementet om avgrensning av virkeområde til elektroniske medier. Senterpartiet er glad for at både vi rød-grønne og Kristelig Folkeparti er enige om at eierskap i elektroniske medier skal reguleres. Men det er riktig at det kun er de av disse mediene som i dag har samme formål og funksjon som de tradisjonelle massemediene, som skal reguleres av loven i denne omgangen.

Så ser vi at det skjer fryktelig mye innen medieverdenen med nye elektroniske medier og måter å kommunisere med lesere, lyttere eller seere på. Vi ser også at en stor del av den yngre garde i liten grad leser papiraviser, der-

som de ikke finner den hjemme hos a'mor eller n'far, eller den ligger på jobb eller på skolen. De konsumerer derimot nyheter gjennom elektroniske medier.

Noen av de elektroniske mediene blir omfattet av denne loven – andre ikke. Men her skjer det en rask utvikling som vi ikke klarer å se konturene av 10–20 år framover i tid. Derfor vil nok regelverket måtte bli endret i årene framover, og vi er fornøyd med at loven åpner for det.

Senterpartiet mener at det skal settes en grense for nasjonalt eierskap i den nye loven, som også regjeringen foreslår. Den skal sikre minimum tre uavhengige nasjonale aktører av betydning i hvert av de ulike mediemarkedene.

Det er også viktig for oss at den nasjonale eierskapsgrensen når det gjelder monomedieeierskap, ikke kan endres av Medietilsynet i forskrift, men krever ny stortingsbehandling.

Regionalt eierskap kan etter vårt syn ikke sikres flere aktører gjennom en nasjonal grense for eierskap. Senterpartiet mener det ville vært helt uholdbart dersom en aktør f.eks. kommer til å eie alle lokalavisene i Trøndelag. En slik situasjon er et lokaldemokratisk problem og sikrer ikke det mangfoldet av ulik informasjon og meninger som vi ønsker skal formidles gjennom pressen.

Derfor er vi helt enig i at eierskap også på regionalt nivå skal reguleres. Slik Senterpartiet ser det i dag, er det ikke behov for å regulere andre medier enn dagspresse på regionalt nivå, men vi ser det kan bli behov for å utvide dette på sikt, og er glad for at det åpnes for det.

Senterpartiet har tro på at den nye medieeierskapsloven skal sikre oss en mangfoldig og god presse både på nasjonalt og regionalt nivå. Vi ser likevel at mediene og medievanene er i sterk forandring, og det blir nødvendig å holde et øye med utviklingen i årene framover for å justere forskriftene eller gå inn og endre loven om det skulle bli nødvendig.

Øyvind Håbrekke (KrF) [18:18:52]: Medieeierskapsloven skal sikre et mangfold av ytringer og informasjon i offentligheten. Den skal også sikre mot eierposisjoner som kan utnyttes for å fremme eiernes egne politiske eller økonomiske agendaer. Det skjer en rask teknologisk utvikling i bransjen gjennom en tiltagende – la oss kalle det globalisering – som endrer betingelsene for norske mediehus. Jeg har derfor lyst til å si at Kristelig Folkeparti har benyttet denne anledningen som proposisjonen er, til å foreta en grundig vurdering og gjennomgang av statusen for medieeierskapsloven og behovet for en slik lov.

Det framstår som klart for Kristelig Folkeparti at på tross av den utviklingen vi alle ser, er det ingen tvil om at i Norge i dag spiller de etablerte mediehusene fortsatt en veldig sentral rolle, både med hensyn til nyhetsformidling og det å sette dagsorden i den offentlige samtalen. Gjennom det gjør mediehusene en viktig jobb. Ikke desto mindre leder det til at det er viktig å fokusere på risiko for maktkonsentrasjon i mediebransjen.

Kristelig Folkeparti har derfor kommet fram til at det fortsatt er riktig å ha en medieeierskapslov, og vi støtter forslaget om å beholde 33. pst-grensen som utgangs-

punkt på nasjonalt nivå i hvert av de nasjonale markedene. Det er også sentralt for å oppnå målet om minimum tre uavhengige aktører av betydning i de ulike mediemarkedene. Flertallet i komiteen har understreket at dette betinger at reguleringene forvaltes på en måte som sikrer reell uavhengighet mellom de ulike aktørene.

Jeg vil slutte meg til representanten Thommessens refleksjoner om hvordan mediepolitikken i sin helhet understøtter målene om mangfold, selv om vi er uenig i konklusjonen når det gjelder lovverket. Det er viktig å understreke at det er helheten i de mediepolitiske virkemidlene som til sammen må legge grunnlaget for fortsatt mangfold i norske medier. Det gjelder hvordan vi forvalter og legger opp regelverket for mediestøtteordningen. Det gjelder ikke minst det store behovet for å få innført en plattformnøytral lav merverdiavgift, som kan sikre videre innovasjon og utvikling i en digital virkelighet.

Flere har vært inne på diskusjonen om forholdet mellom regjeringens lovforslag og Grunnloven § 100. Kristelig Folkeparti støtter seg til vurderingene fra Justisdepartementets lovavdeling. Vi finner det rimelig å legge til grunn at forslagene ikke er i strid med Grunnloven. Det er den juridiske delen av diskusjonen. Likevel bør vi spørre: Hva er hensiktsmessig i forholdet mellom regulering i lov og delegering til Medietilsynet? Hva er hensiktsmessig for å sikre forutsigbarhet for aktørene? Hva er hensiktsmessig for å sikre nødvendige, forutsigbare rammevilkår for de aktørene som skal operere i disse virksomhetene? Proposisjonen illustrerer at den nye virkeligheten gjør det mer komplisert å regulere eierskapet i mediemarkedene. Proposisjonen illustrerer veldig tydelig at med én gang man skal begynne å regulere regionale markeder, blir dette enda mer komplisert. Jeg tar opp Kristelig Folkepartis forslag, og gjennom vårt forslag vil vi fjerne de regionale eierskapsbegrensningene. Vi vil fjerne en betydelig del av de utfordringene som er pekt på ved å delegere til Medietilsynet på dette området.

Presidenten: Representanten Øyvind Håbrekke har tatt opp det forslaget han refererte til.

Trine Skei Grande (V) [18:24:19]: Etter mitt minne tror jeg det er sju år siden jeg sa til daværende kulturminister Trond Giske at han måtte starte jobbinga med en ny medieeierskapslov, fordi strukturen med nye digitale medier ga oss helt nye utfordringer når det gjelder å regulere markedet.

Det er to ting jeg egentlig er litt skuffet over. Det ene gjelder at det har tatt så lang tid. Når det har tatt så lang tid, synes jeg man kanskje ikke har brukt tida så godt. Jeg synes ikke man har tatt inn over seg alle de endringene vi har sett i mediepolitikken. Dette området er et av de store områdene vi har brukt mye tid på i programprosessen i Venstre. Vi har sett på hvilke virkemidler man må bruke for å sikre bredde og ytringsfrihet i en ny mediehverdag. Vi har falt ned på det forslaget som Høyre og Fremskrittspartiet har lagt fram her i dag – at den beste måten å regulere det på i en ny mediehverdag handler om å bruke konkurranseloven. Men da må nok konkurranseloven tilpasses den opp-

gaven. Så jeg er veldig glad for den kloke formuleringa som ligger i forslag nr. 1. Venstre kommer til å støtte det. Man må nemlig bruke loven aktivt for å kunne ha et slikt tilsyn.

Så vil Venstre også støtte forslag nr. 2. Vår grunngeving for det er at uansett hvordan man vrir og vender på de brevene og utredningene man har mottatt, oppfattes dette som veldig uavklart jus. Jeg har flere spørsmål enn svar etter å ha lest det som ligger foran oss. Den uavklarte jusen kan vi ikke gå inn i på et så viktig felt som ytringsfrihetsparagrafene våre. Derfor vil vi også stemme for forslag nr. 2. Jeg synes det er skremmende at man delegerer så mye kompetanse nedover i systemet. Jeg vet ikke om «feigt» er et parlamentarisk uttrykk, men jeg kan si at jeg ikke synes det er veldig modig av en regjering å finne ut at den beste måten å forvalte dette på er å delegere det til noen langt under seg sjøl, slik at man ikke behøver å bli ansvarliggjort for det.

Vi vil også benytte sjansen – hvis det går an i vote-ringsrekkefølgen – til å stemme subsidiært for forslaget til Kristelig Folkeparti.

Det kommer til å bli store endringer på dette området framover. Hele dette politikkområdet kommer til å endre seg, og vi skal gi gode rammebetingelser for utvikling og ytring. Jeg synes det er ønskelig å ha store norske eiere på eiersiden innen mediene. Det synes jeg er et poeng i seg sjøl, så jeg er ikke helt enig i representanten Thommessens uttalelser i Dagsavisen i dag. Jeg tror vi må ha et mangfold av eierskap, og mangfoldet bør først og fremst legges til rette for debatt, ytring og kvalitet. Det mener jeg er godt mulig å gjøre innenfor konkurranselovgivningas rammer. Man har ventet så lenge på en lov – man har ventet så lenge at den egentlig ikke er aktuell lenger.

Statsråd Hadia Tajik [18:28:00]: Massemedia er dei viktigaste arenaene me har for brei nyheitsformidling og politisk debatt. Det vart grundig dokumentert i den siste maktutgreinga. Det betyr òg at kontroll med massemedia gjev potensielt stor makt, ei makt som kan verte eit demokratisk problem, dersom ho blir misbrukt. Medieeigarskapsloven er derfor ein viktig demokratisk sikkerheitsmekanisme. Samtidig er det nødvendig å sikre at loven er tilpassa endringane i medielandskapet. Regjeringa har derfor foreslått å utvide loven med reglar om eigarskap i elektroniske medier. Elles er den viktigaste endringa ei omlegging til ein meir fleksibel reguleringsmodell, ved at den nærmare regelutforminga blir overlata til forskrifter.

Tanken er at dette vil gje ei meir treffsikker regulering, og dermed at eventuelle inngrep er betre grunnjevne og betre varetek formålet til loven. Loven er kontroversiell – noko anna er kanskje ikkje å vente. Han legg svære hindringar i vegen for dei moglegheitene dei store medieaktørane har til å ekspandere gjennom oppkjøp og samanslåingar. Det er openbert at loven er ein torn i sida for ein del av aktørane i bransjen.

Som lovgjevarar er det då viktig at ein er bevisst på at medieeigarskapsloven ikkje er til for bransjens skyld – loven skal sikre mediemangfald og ytringsfri-dom for borgarane, òg gjennom tider med store strukturelle

endringar for mediesektoren. Det er òg viktig å hugse at dei som loven er til for, ikkje har dei same talerøyra og ressursane som dei store bransjeaktørane har.

I den samanhengen er det naturleg å kommentere debatten dei siste vekene om forholdet til § 100 i Grunnloven. Schibsted har fått produsert ein rapport som konkluderer med at forslaget er i strid med Grunnloven, fyrst og fremst fordi Grunnloven set strenge avgrensingar for høvet til delegering av lovgjevingsmyndigheit på dei områda som gjeld ytringsfridom.

Med all respekt for dei framstående juristane som står bak rapporten, meiner eg at det er ei avsporing av debatten. Forholdet til Grunnloven § 100 har vorte vurdert ved fleire anledningar, både av departementet sjølv og av ekspertgruppa som har greidd ut grunnlaget for regjeringa sitt forslag til lovendringar.

På bakgrunn av ein førespurnad frå komiteen i saka såg me det likevel som fornuftig å be Justisdepartementet si lovavdeling om ei ekstra vurdering av dette spørsmålet. Lovavdelinga konkluderer klart med at forslaget til endringar i medieeigarskapsloven ikkje er i strid med Grunnloven. Det er ikkje overraskande. Eg meiner at det bør rydde all tvil av vegen i spørsmålet, og at det no ikkje bør vere noko hinder for å vedta regjeringa sitt forslag til lovendringar.

Høgre og Framstegspartiet ønsker å overlata eigarskapet på medieområdet til alminneleg konkurranselov, eventuelt med nokre tillegg i konkurranseloven. Eg meiner at dette vert galt, av ein enkel grunn: Utgiving av massemedia er noko langt meir enn berre næringsverksemd. Massemedia har i tillegg ei viktig demokratisk samfunnsrolle ved å vere ein sentral, offentleg arena for nyheitsformidling og politisk samfunnsdebatt. I motsetning til konkurranseloven, som skal sikre effektiv ressursbruk, skal medieeigarskapsloven sikre mediemangfald og ytringsfridom. Det er heilt ulike omsyn, og resultatene av vurderingane kan derfor òg verte ulike. Dette er noko svært mange land i Europa har innsett, og det er òg svært mange som har eigne reglar om eigarskap i media i ei eller anna form. Det alle desse har til felles, er at dei har konkludert med at konkurranselovene aleine ikkje er tilstrekkeleg på medieområdet, enten det er Storbritannia, Frankrike, Tyskland, Spania, Belgia eller Austerrike. Det er derfor noko me ikkje er aleine om.

Så har eg lyst til å kommentere eit par punkt i det føreliggjande lovforslaget som har vore særleg kontroversielle. Det gjeld for det første avgrensinga av loven sitt verkeområde overfor elektroniske media, og for det andre spørsmålet om det er behov for reguleringar av eigarskap på regionalt nivå.

Når det gjeld dei elektroniske media, har ein del bransjeaktørar tatt til ordet for ei enten-eller-tilnærming. Altså: Enten bør nett- og mobilmedia ikkje verte omfatta av loven i det heile, eller så bør alle sånne media verte omfatta, dvs. òg sosiale media og søkemotorar, inkludert aktørar som Facebook, Google og Twitter. Resultatet ville uansett vorte det same. Ein ville sikre at medieeigarskapsloven ikkje ville fått noka praktisk betydning på dette området.

Eg meiner at om ein har ambisjonar om å tilpasse loven

til dagens medieverkelegheit, må me i det minste sikre at han vil gjelde for dei viktigaste formidlingsplattformene.

Når det gjeld eigarskapsreguleringar på regionalt nivå, vert spørsmålet: Er det mogleg å sikre det nødvendige eigarmangfaldet med nasjonale grenser aleine? Me meiner at svaret er nei. Eitt eksempel som me bruker i proposisjonen, er at ein aktør – i teorien – vil kunne eige alle lokalavisene i heile Nord-Noreg, Trøndelag og Vestlandet nord for Stavanger utan å passere grensa på ein tredel i nokon nasjonal marknad.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øyvind Korsberg (FrP) [18:33:24]: Statsråden viste selvfølgelig i sitt innlegg til Justisdepartementet, Lovavdelingen, og den jobben de har gjort. Men samtidig har sikkert statsråden registrert at det er ulikt syn på om dette er brudd på Grunnloven. Flere uavhengige miljøer har pekt på at dette er i strid med Grunnloven. Da er jeg litt imponert over at statsråden kan være så skråsikker i sin argumentasjon, spesielt med tanke på at arbeidet i Lovavdelingen har ført til at Stortinget tre ganger har vedtatt grunnlovsstridige lovendringer. På den bakgrunn: Hvordan kan statsråden være så sikker i sin argumentasjon, i og med at Lovavdelingen har bommet en del ganger tidligere – og heller ikke har argumentert mot den siste betraktningen som har kommet fra Schibsted, som sto i Dagens Næringsliv 12. juni i år?

Statsråd Hadia Tajik [18:34:31]: Det er korrekt at eg viste til Lovavdelinga si vurdering av dette. I tillegg viste eg til at departementet sjølv har gjort same vurdering. Det har òg ekspertgruppa som har greidd ut grunnlaget for regjeringa sitt forslag på medieeigarskapsområdet gjort. Eg registrerer at alle desse tre utgreiingane og tilnærmingane til dette spørsmålet konkluderer på same vis. Det gir ein veldig klar indikasjon på at den konklusjonen er korrekt.

Eg registrerer òg at Justisdepartementets lovavdeling skriv i si vurdering at dei meiner det er klart at dette ikkje har vore for dårleg greidd ut, sånn som det har vorte påstått av enkelte. Summen av dette gjer at eg i alle fall føler meg relativt trygg på at det er riktig å legge fram denne medieeigarskapsloven.

Olemic Thommessen (H) [18:35:28]: Jeg lurer på om statsråden er enig med meg i at den viktigste forutsetningen for å videreføre norske utgivertradisjoner – med alt det positive som jeg tror vi er enige i ligger i det – er å sørge for at norske mediebedrifter har en god fremtid i Norge, og at de bærer videre disse tradisjonene inn i en digital tidsalder. Så ser vi at den loven vi nå diskuterer, omfatter først og fremst dem – og legger begrensninger på disse bedriftene. Samtidig ser vi at det inntektsgrunnlaget som er det viktigste for dem, og det mest krevende for dem å få på plass, nemlig inntektene på digital plattform, i veldig stor grad utfordres av nettstedet eller -sider som ikke har re-

daksjonelt innhold. Er det en problemstilling som bekymrer statsråden? Hva tenker hun rundt dette med at man får en ensidig begrensning i mediebedriftene?

Statsråd Hadia Tajik [18:36:34]: Svaret er egentlig både ja og nei. Svaret er nei i den forstand at eg meiner at dei sidene som representanten Thommessen refererer til, sider med eit ikkje-redaksjonelt innhald – eg antar at han då refererer f.eks. til sosiale media og søkemotorar – skil seg frå dei redaksjonelle media på det sentrale punkt, nemlig at dei ikkje har ein redaksjon, og at dei ikkje på same måte som dei redaktørstyrte media, som har ein redaksjon, er ein sentral av nyheitsproduksjonen eller nyheitsformidlinga. Det er noko av det som har vore vurderinga når me har avgrensa medieeigarskapsloven sånn som me har gjort. Dei skil seg såpass frå kvarandre at det er naturleg å trekke denne grenseoppgangen.

Når eg likevel seier ja, til ein viss grad, handlar det om at når det gjeld f.eks. oppmerksomd, er det klart at ein konkurrerer med dei sosiale media. Når det gjeld annonsar, konkurrerer ein til ein viss grad med dei sosiale media. Men her har me òg tatt høgde for det ved at me i proposisjonen signaliserer at på dei regionale mediemarknadene (presidenten klubbar) vil det vere ei viss liberalisering.

Olemic Thommessen (H) [18:37:45]: Jeg skal gi statsråden anledning til å fortsette, for jeg har tenkt å følge opp spørsmålet.

Jeg tenker f.eks. på FINN.no, jeg tenker på yr.no, jeg tenker på forskjellige typer steder som i og for seg ikke produserer – i denne sammenhengen – redaksjonelt relevant innhold, altså politikk og meningsutvikling, men som spiser ganske stor deler av inntektene, og som representerer en betydelig utfordring for mediehusene, i en periode hvor de selv strever med å få inntektene på plass. Frem til i dag har man tjent penger på papiravisen, og så har man egentlig ikke tjent stort på nettavisen. Nå begynner man å ta seg betalt for nettavisen, men det er tungt å dra i gang. Det har ikke vært noe særlig bidrag fra regjeringen, f.eks. med å avgrense NRKs radius. Den loven vi snakker om nå, vil ensidig slå ut for dem som produserer redaksjonelt. Alle de andre, inkludert de store telegigantene som velter seg inn i dette området, slipper unna.

Statsråd Hadia Tajik [18:38:52]: Medieeigarskapsloven er ikkje laga for å gi flest mogleg aktørar flest mogleg næringsmoglegheiter, for å seie det på den måten. Medieeigarskapsloven handlar grunnleggjande sett om å sikre mediemangfald og å forhindre potensiell misbruk av makt.

Det eg vel å seie, er at f.eks. FINN.no egner seg dårleg om ein skal bruke det som ei plattform for å kommunisere noko politisk eller ideologisk. Det same gjeld ei rekke andre, enten det er søkemotorar eller sosiale media. Det gjer at behovet for å regulere dei i ein medieeigarskapslov, er – for å seie det mildt – svært avgrensa. Denne prinsipielle forskjellen er grunnen til at me gjer denne avgrensinga, slik som me gjer.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter har ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kåre Simensen (A) [18:40:06]: Mange høringsinstanser mener at det er på tide å fjerne medieeierskapsloven, og kun beholde konkurranseloven. Disse synspunktene er også adoptert av de mørkeblå kameratene Høyre og Fremskrittspartiet. Todelingen i dagens komitéinnstillinger tydeliggjør nok en gang hva vi har i vente om vi skulle få et regjeringsskifte, også på medieområdet: kutt i pressestøtten, et vingeklippet NRK og fritt fram for utenlandske eiere, for å nevne noen – slik representanten Thommessen uttrykte det i Dagsavisen i dag.

Representantene for de mørkeblå bekrefter nok en gang sin tro på at om markedskreftene får spillerom, vil det ikke gå ut over verken medietilbudet eller mediemangfoldet i dette landet. Jeg deler ikke en slik tro på markedskreftene. Etter mitt syn velger de å utfordre ytringsfriheten og mediemangfoldet når de helt åpenlyst setter butikken foran politikken. Klar dere selv, er deres budskap til Medie-Norge ute i distriktene og nr. 2-avisene i de store byene.

Et annet eksempel, som også statsråden var inne på, gjelder det at man utfordrer både medieeier- og ytringsmangfoldet når man ikke ønsker en regional regulering. For min landsdel f.eks. kan det vise seg at én eier kan eie alle store aviser utenfor de sentrale strøk. Jeg synes ikke at det er en trygg medieframtid når vi kan risikere noe sånt. De synes det er helt uproblematisk, men heldigvis, flertallet i denne salen deler ikke et slikt synspunkt. I motsetning til de mørkeblå er flertallet tydelig på at vi stiller oss bak medieeierskapslovens formål om å fremme ytringsfrihet og gi reelle ytringsmuligheter og et allsidig medietilbud. Medieeierskapsloven verner om viktige demokratiske verdier som vanskelig kan defineres ut fra rent økonomiske begreper, slik konkurranseloven legger opp til.

Det er verdt å merke seg disse forskjellene mellom et mindretall som ønsker at markedskreftene skal styre politikken, og et flertall som mener at politikken kan påvirke markedskreftene, for å sikre bl.a. mediemangfoldet. Denne saken er et godt eksempel på nettopp det.

Olemic Thommessen (H) [18:43:06]: Bare et par kommentarer til i og for seg både statsrådens og representanten Simensens innlegg:

Det virker på Simensen som om han tror at Høyre likt som bare vil slippe det hele løs. Slik er det ikke. Vi tenker at dette skal reguleres av konkurranseloven. Konkurransetilsynet er absolutt noe å skubbe seg på hvis man er redd for at ikke reguleringene blir tøffe nok.

Og så er det ikke slik, som statsråden var inne på, at de fleste der ute i verden har funnet ut at det er klokt å holde seg med en medieeierskapslov. De fleste land har ikke en medieeierskapslov, de baserer seg nettopp på konkurranselovgivningingen i sine land – f.eks. våre naboland Sverige og Danmark, og i og for seg også Nederland, gjør det. Jeg tror ikke at de landene har noen store problemer, i alle fall har det ikke tilflytt meg at disse har et problem som er større enn vårt, i alle fall, når det gjelder eierskapskonsentrasjon. Det er faktisk slik at til tross for at vi har

hatt eierskapslovgivning som har vært ganske streng, har ikke det forhindret at vi har fått etablert ganske store eierskap. Det er ikke slik at denne loven har virket på en måte som har gjort at vi har – skal vi si – den store floraen av aktører.

En viktig side av det er at det er usikkert hvordan man tjener penger fremover. Da Schibsted ble pålagt å selge sine aksjer i Polaris, viste det seg at det ikke var så lett å bli kvitt dem – det sto ingen kjøper klar. Det henger rett og slett sammen med at det er usikkert hvilken lønnsomhet som ligger i mange av de store mediebedriftene. Det avgjørende nå – det var det jeg forsøkte å komme inn på i replikkordskiftet med statsråden – er å bidra til at vi får en inntjening i mediebedriftene som sikrer den robuste økonomien som skal til for å greie å betale store, kompetente redaksjoner. Det er betydelige utgifter, og det blir for enkelt når statsråden sier at man ikke skal regulere FINN.no, men man skal regulere de som produserer redaksjonelt innhold. Det er nettopp poenget. Jeg mener jo ikke at man skal regulere FINN.no – det var det vel ingen som hadde tenkt – men jeg tenker at det er viktig å sørge for at de som produserer redaksjonelt innhold, ikke får en ulempe i forhold til de som de konkurrerer med, når det gjelder inntekter. Og der må vi ha med oss at robust økonomi henger sammen med god industriell utvikling, og det i sin tur dreier seg i veldig stor grad om gode eierskap og flyt i eierskap de forskjellige eierne imellom. Det er Konkurransetilsynet de beste til å vurdere.

Statsråd Hadia Tajik [18:46:17]: FINN.no var eit eksempel som representanten sjølv brukte, og då var det naturleg for meg òg å plukke opp det.

Når det gjeld resonnementet til Thommessen om at det slett ikkje er alle land som har denne typen reguleringar, har han sjølvsagt heilt rett i det. Det er ikkje alle land som har denne typen reguleringar, men det er mange som har det, bl.a. Storbritannia, Frankrike, Tyskland, Spania, Belgia og Austerrike. Eg kan òg nemne at Europarådets ministerkomité i ein deklarasjon frå 2007 slo fast at ei regulering som berre fremjar konkurranseevne og marknadseffektivitet, kan føre til at det ikkje lenger er tilstrekkeleg mange uavhengige kanalar og stemmer i offentlegheita. Nyleg slo også Leveson-rapporten i Storbritannia fast at det er behov for andre og strengare reglar for medieeigarskap enn det som følgjer av generell konkurranserett. Det er med andre ord ikkje noko som me i Noreg er aleine om å meine.

Representanten Thommessen refererer òg til våre naboland Sverige og Danmark. Det er heilt korrekt at dei ikkje har ein medieeigarskapslov, men dei legg vekt på omsynet til eigarmangfald ved f.eks. tildeling av kringkastingskonsesjonar, og det viser at òg i Sverige og Danmark ser ein på eigarmangfald som ein viktig verdi, som ikkje fullt ut kan verte sikra gjennom konkurranseretten.

Presidenten: Representanten Kåre Simensen er sakens ordfører og får dermed fortsatt 3 minutters taletid.

Presidenten antar at det er fåfengt å minne om at vi har en lang kveld foran oss.

Kåre Simensen (A) [18:47:55]: Jeg skal love å være veldig kort.

Jeg har en liten kommentar til representanten Thommessen, som refererte til hva andre land i Europa gjør, og at de klarer seg med en konkurranselov. Dessverre glemte Thommessen å nevne det kanskje viktigste: Disse landene har heller ikke klart å bevare det mediemangfoldet som vi i Norge har gjort gjennom vår mediepolitikk.

Presidenten: Presidenten synes det var eksemplarisk – det var kortere tid enn det som var tildelt.

Representanten Olemic Thommessen har hatt ordet to ganger og får dermed ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Olemic Thommessen (H) [18:48:36]: Det er ikke slik at vi tenker at man ikke skal gjøre noe med konkurranse-loven eller konkurransemyndighetene dersom medieeierskapsloven blir fjernet. Vi mener at konkurransemyndighetene uansett ser etter mediemangfold, altså meningsmangfold, når de gjør sitt arbeid knyttet til det konkurranserettslige. Vi tenker at det med enkle grep kan styrkes, og at Konkurransetilsynet kan styrkes også når det gjelder den problemstillingen, det å se etter dette. Dermed mener vi at dette vil bli ivarettatt på en smidigere, og jeg tror ganske sikkert billigere, måte, sammenlignet med det som Medietilsynet etter hvert vil komme til å koste, dersom det virkelig skal utføre de oppgavene som det nå blir pålagt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 20. Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 21 og 22 behandles under ett. – Det anses vedtatt

Sak nr. 21 [18:49:48]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om lov om omsetning av bøker (bokloven) (Innst. 465 L (2012–2013), jf. Prop. 144 L (2012–2013))

Sak nr. 22 [18:50:04]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Ib Thomsen og Øyvind Korsberg om et modernisert bokmarked (Innst. 466 S (2012–2013), jf. Dokument 8:51 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på ta-

lerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Rannveig Kvifte Andresen (SV) [18:51:14] (ordfører for sakene): I Dokument 8-forslaget fra Fremskrittspartiet om et modernisert bokmarked, bes regjeringa avslutte ordningen med bokavtale. Når vi samtidig har til behandling forslag til boklov, erstattes ordningen med bok- eller bransjeavtale, men unntaket fra konkurranse-loven for bokbransjen videreføres. Fremskrittspartiet ønsker ikke dette, mens Høyre og Kristelig Folkeparti ønsker å videreføre dagens system med en bransjeavtale. Jeg antar at mindretallene redegjør for sine syn i egne innlegg. Regjeringspartiene ønsker nå boklov i Norge velkommen.

Dette er en gledens dag. Det er lenge siden arbeidet med boklov startet opp, og omsider er vi i havn. Norsk litteraturpolitikk har vært en suksess, hvor bransjeavtalen har vært vesentlig. Det nå å erstatte den med en obligatorisk lov, vil skape en forutsigbarhet i bransjen. Det vil sikre en langsiktighet i arbeidet for bredde, kvalitet, mangfold og tilgjengelighet i norsk litteratur – nettopp det som er hovedmålene for litteraturpolitikken – samt for bevaring og videreutvikling av norsk språk, til glede for lesere og forfattere.

Forslaget til boklov bygger på en avveining mellom konkurransehensyn og kulturpolitiske hensyn. Litteraturen er rett og slett for viktig til å overlates til markedet alene.

Ett viktig element i bokloven er fastpris – altså at leverandør plikter å sette en bindende pris på nye bøker. Det betyr ikke at prisen må settes høyt, som enkelte motstandere av fastpris ynder å hevde, men man får ikke anledning til å dumpe prisene på et lite utvalg bestselgere. Litteraturen i Norge skal være en langt mer mangfoldig litteratur enn den vil bli om det kun er markedet som regulerer forholdene. I dag kan forlagene satse på smalere litteratur fordi disse utgivelsene blir finansiert gjennom salget av breddelitteraturen. Dersom det kun er lønnsomt å produsere bøker en vet vil selge godt, vil det bli så godt som umulig for de nye stemmene, debutantene og de nye skrivemåtene. Ønsker vi nye forfattere, må noen våge å satse på de ukjente. Dagens bestselgende forfattere har også vært usikre kort en gang. For å si det med Tom Egeland's ord: «Norsk litteraturpolitikk har bidratt til å dyrke dem fram til folkekjære forfattere». Dette var en henvisning til f.eks. Petterson, Saabye Christensen og Wassmo.

Både for leserne og forfatterne er altså fastprissystemet viktig – for forfatternes inntekt og mulighet for å nå fram til lesere. I forslaget lovfestes også bestemmelser som gir leverandører, forfattere og oversettere anledning til å samarbeide om normalkontrakter. Uten disse er hver enkelt forfatter og oversetter overlatt til seg selv i forhandlingene med forlagene, noe som naturlig nok vil være vanskelig for nye forfattere og forfattere av smale bøker.

Litteratur er ikke en vanlig vare. Vi ønsker et mangfold av bøker fra et mangfold forfattere i ulike sjangre. Vi ønsker en bokbransje som har råd til å ta sjanser, å satse på noe nytt og ukjent, og eksperimentell litteratur. Dette vil neppe overleve på det frie markedet.

Fremskrittspartiet er i det store og hele motstandere av litteraturpolitiske virkemidler, og har en evinnelig tro på markedets fortrefelighet, og at konkurranse vil sikre mangfold også innenfor bokbransjen. Tar vi en kjapp sammenligning mellom land, ser vi at det i Norge utgis flere titler og selges flere bøker enn i våre naboland, og vi ser at en utvikling med synkende antall bokhandlere er tydeligere i friprisland enn i boklovland. Skal vi sikre bøker av god kvalitet, til samme pris over hele landet, må vi ha gode litteraturpolitiske virkemidler.

Høyre og Kristelig Folkeparti støtter opp om virkemidlene, men ønsker å fortsette med en frivillig bransjeavtale i stedet for å innføre en boklov. Det er på ingen måte gitt at en kommer i havn med en eventuell ny avtale – og siden 2005 har vi sett en oppblomstring av forlag som står utenfor bransjeavtalen og som heller ikke er bundet av fastprisordningen. Det bør ikke være frivillig å være omfattet av de kulturpolitiske virkemidlene. I lovs form er det lovgiver som har styringen med virkemidlene, ikke bransjen selv.

Jeg er glad for at fagbøker skal omfattes av bokloven. Det sikrer en bredde og et mangfold i både store og små fag, noe som er helt essensielt for å utvikle norsk som akademisk språk.

Det har vært store endringer innenfor bokbransjen de siste årene, og utviklingen kommer til å fortsette. Derfor legges det opp til en evaluering av e-bokmarkedet etter tre år. Tilsvarende vil det også gjennomføres en evaluering av virkningen av avansereguleringen mellom leverandører og forhandlere på bakgrunn av innspill vi har fått i høringer.

Jeg mener det er et godt lovforslag vi har til behandling. Gjennom dette og andre litteraturpolitiske virkemidler – som f.eks. innkjøpsordning, produksjonsstøtte og stipend- og vederlagsordninger for forfattere – sikrer vi at befolkningen over hele landet får tilgang til et bredt utvalg av kvalitetslitteratur fra et mangfold forfattere, temaer og sjangre.

Gunn Karin Gjøl (A) [18:56:18] (komiteens leder): De rød-grønnes kulturløft hadde som ambisjon å gjøre Norge til en stor europeisk kulturnasjon. Dette var sterkt inspirert bl.a. av den franske kulturpolitikken, og ikke minst av den sosialistiske franske kulturministeren Jack Lang, som på 1980-tallet bygde opp en sterk kulturpolitikk i Frankrike. Et av de viktigste grepene til Jack Lang var at han i 1982 innførte en boklov i Frankrike. Dette var for å gi næring til det franske språk, og sikre et stort mangfold i utgivelsene av franske bøker. Med vedtak om boklov her i kveld gjør vi som de store kulturnasjonene i Europa – som Tyskland, Frankrike, Italia og Spania har gjort før oss – nemlig å gi litteraturen en egen lov. De gjorde det ikke minst for å sikre sitt eget språk. En liten nasjon med et lite språk som det norske, bør i hvert fall gjøre det.

I 2008 la kulturminister Trond Giske fram den første språkmeldingen på over 30 år: St.meld. nr. 35 for 2007–2008, Mål og mening. I den meldingen hadde han som mål å sikre det norske språket status, og at det skulle bli brukt på alle samfunnsområdene. Ikke minst ble det framhevet at fagspråkets betydning for norsk måtte ved-

vare, og utvikle seg som et samfunnsbærende og fullverdig språk. Meldingen den gangen anså fastprisordningen som veldig viktig for å sikre det norske fagspråket, og et av de bærende elementene i bokloven er nettopp at fagspråket er inkludert.

I forfatterforeningens pressemelding av 26. april blir nettopp det norske språket sterkt framhevet. Det var den dagen regjeringen la fram forslag til boklov. Der fastslår forfatterforeningen betydningen av boklov og fastpris for å sikre det norske språket. Jeg siterer:

«I dag har Regjeringen i statsråd gått inn for å fremme et forslag til norsk boklov for Stortinget. En boklov tar ikke for seg alle sider ved det norske samfunnet som en grunnlov gjør, den tar likevel for seg en av de viktigste forutsetningene for demokratiet vårt, nemlig språket. Den legger rammene for hvordan vi skal utvikle språket og skape litteraturen i framtida. Lovforslaget er inspirert av boklover i andre europeiske land. Den har mange fellestrekk med disse, men den er ingen blåkopi, den er tilpasset norske forhold.»

Alternativet til dagens boklov og fastpris, er fripris. Arbeiderpartiet og de rød-grønne er ikke imot billige bøker – ni av ti bøker i bokhandelen er det faktisk fripris på – men det vi er enda mer for, er bredde og ikke bare bestselgere. God litteraturpolitikk er ikke identisk med store stabler av den samme boken. God litteraturpolitikk er heller ikke identisk med at bokhandlene ser ut som en Lidl-butikk. God litteraturpolitikk kjennetegnes ved at det utgis mange forfatterskap – både ukjente forfattere, unge, nye og bestselgere. At vi har muligheten til å gi ut både krim, diktsamling, sakprosa og skjønnlitteratur er beviset på om vi har en god litteraturpolitikk.

Hvorfor er vi så sikre på at fripris vil svekke mangfoldet og distribusjonen ut til leserne? Jo, vi har erfaring fra friprisland som Sverige og Danmark. I Sverige utgis det i forhold til folketallet halvparten så mange titler som i Norge, og de siste årene har det vært en reduksjon i antall titler. Danmark fikk fripris i 2011. Med det er antall utgivelser, bl.a. på Politikens Forlag, redusert med en tredjedel.

Situasjonen er det motsatte i Norge, hvor vi har et fastprissystem – i sterk kontrast til våre naboland. Folk i Norge leser og kjøper flere bøker enn noensinne. Antall titler som gis ut, har steget de siste årene – i tidsrommet 2005–2010 med 14 pst.

Den eneste garantien for at den norske boksuksessen kan fortsette, er at vi fortsatt får en rød-grønn regjering. Fremskrittspartiet er imot en boklov, imot forfatterstipender, imot innkjøpsordninger. Hva de andre partiene er for, er vi litt usikre på. Om de er for fastprissystem eller ikke, er vi usikre på. Men det vi i hvert fall er sikre på, er at den eneste garantien for at vi får en god litteraturpolitikk i årene framover, er at vi får beholde en rød-grønn regjering etter høstens valg.

Ib Thomsen (FrP) [19:01:47]: I dag reguleres det norske bokmarkedet gjennom en bokavtale. Nå skal den erstattes med en lov. Bokmarkedet er stort og er landets største kulturmarked. Her skal det styres, og her skal vi ha politiske mål. Det skal styres med nye lovparagrafer og

med løsninger som er komplekse og utfordrende. En slik løsning har vi ikke noen tro på. Nå blir de som selger billige bøker, kriminelle.

Sverige fikk fripris i 1970. De fjernet fastprisen. Hvem gjorde det? Jo, det gjorde Olof Palme. Han var forutseende. Slik jeg ser det, er ikke Sverige noe fattig kulturland, tvert imot. De har også mange gode forfattere.

Konkurransetilsynet har vært skeptisk til den nye loven. De har forbrukerne i tankene.

Det er flere kulturpolitiske ønsker som søkes oppnådd gjennom den nye bokloven. Blant disse ønskene finner man bl.a. et distriktspolitisk hensyn som dreier seg om et desentralisert bokhandlernet. Hvilke virkemidler har man for å få en bokhandel i hver kommune? Også bokhandleren er avhengig av å tjene penger. Man kan ikke sitte i Stortinget og vedta at man skal ha en bokhandel i hver eneste kommune. Dette ønsket er ikke definert med hensyn til brukergruppens størrelse eller etterspørselen etter litteratur i den enkelte kommune. Kommunene kan ikke være sikre på alle kommuner får en bokhandel – det er jeg helt sikker på. Ingen her i Stortinget kan garantere det.

Med årene har bokbransjen i stadig større grad blitt konsentrert om noen få aktører. Riktignok har ingen aktør fått eneveldig dominans, men konsentrasjonen må være et økende problem, da det er forlagene som har hånd om prissettingen på bøker til sluttbruker.

Samtidig med at det har foregått en konsentrasjon om færre aktører på forlagssiden, har forlagene også begynt å kjøpe seg opp stort i bokhandlerbransjen. Dermed forhandler de i praksis med seg selv, og tendensene til konsentrasjon på eiersiden i bokbransjen tilsvarer utviklingen i andre medier. Eierkonsentrasjonen kan true mangfoldet og uavhengigheten, dels ved direkte påvirkning.

Jeg mener at konkurranse sikrer forbrukerne mangfold og muligheten til selv å velge, slik det er i alle andre bransjer. Slik jeg ser det, ville det blitt mammutpriser hele året – ikke bare når bokbransjen selv mener at den skal selge billig. Konkurranseprinsippet sikrer interessen til både smale og brede grupper.

Den nye loven er ment å gi rammevilkår som sikrer høy kvalitet og et rikt mangfold i norsk litteratur. Hvordan kan man sitte her i Stortinget og garantere høy kvalitet på bøker som utgis? Hvordan kan man sitte her i Stortinget og garantere at det blir et mangfold ved å innføre en lov? Det kan man ikke.

Bokbransjen her i landet frykter at litteraturen vil lide ved liberalisering. Hvem vil ikke ha konkurranse? Alle som driver business, og alle som driver business i bokbransjen, vil ikke ha konkurranse, har jeg forstått. Gjennom markedsanalyser fra den danske bokhandlerforeningen kan en ikke se at liberaliseringen har ført til dårligere litteratur eller innsnevring av mangfoldet. Billigsalg av bestselgere i Danmark har ført til at flere leser bøker – flere har råd til å lese bøker. Det må også være viktig.

En annen utfordring som bokmarkedet står overfor i dag, er de mulighetene som ligger i den teknologiske utviklingen. Hvis man har det norske språket i tankene, som jeg har forstått at representanten fra de rød-grønne har: Det er ikke avgift på e-bøker, moms, når man laster ned

utenlandske bøker – bøker på engelsk – en masse. Allikevel skal vi opprettholde momsen og ikke ha konkurranse når det gjelder e-bøker. Da blir det ikke troverdig når man snakker om at man har det norske språket i tankene.

Med den nye loven får man en leveringsplikt. Da kan det vise seg at Apple og Amazon blir sterkere. Hva gjør man med det?

Presidenten: Presidenten antar at representanten skal ta opp forslaget.

Ib Thomsen (FrP) [19:06:57]: Det har presidenten helt rett i.

Jeg tar opp det forslaget som Fremskrittspartiet har alene, og de forslagene som Fremskrittspartiet har sammen med andre partier.

Presidenten: Representanten Ib Thomsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Olemic Thommessen (H) [19:07:27]: I overgangen til digital formidling står bokbransjen overfor betydelige omstillinger. Nye lesevaner etableres, nye konsepter utvikles, nye distribusjonsformer er på vei inn. Kort sagt: Det er store endringer som bransjen står overfor.

I dette bildet tror vi det er viktig at man opprettholder en viss dynamikk og en stor vilje og evne til omstilling og til det å finne frem til nye løsninger – ikke beskytte bransjen på en måte som fritar den for disse utfordringene.

Det ble reist spørsmål om hva Høyre står for i litteraturpolitikken. Det kan man lese ut fra dagens avtale. Jeg vil få minne om at den avtalen som fungerer i dag, og det virkemiddelapparatet som for øvrig utfyller denne avtalen, ble godkjent som unntak fra Konkurransetilsynets bestemmelser av Høyre-statsråd Morten Meyer. Den menyen av virkemidler som i dag er gjeldende norsk politikk, er ikke vesentlig endret etter åtte år med rød-grønn regjering.

Det viktigste hensynet å ivareta for Høyre er en klar målsetting om at vi også i fremtiden skal ha gode kår for utvikling av norske forfatterskap, og at leseren skal ha god tilgang på litteratur på norsk til konkurransedyktige priser. Da kreves en bredde av virkemidler, i tillegg til fastpriselementet, som vi ønsker å videreføre i form av en bokavtale. Så kommer selvfølgelig spørsmålet om merverdiavgift. Høyre ønsker en lik merverdiavgift, uavhengig av plattform, og selvsagt også stipendordningene og innkjøpsordningene – en viktig helhet som til sammen skaper et godt grunnlag for norsk bokproduksjon. Vi mener at denne helheten nok er det sentrale svaret på hvorfor vi har gjort det bra i Norge.

Det vises til andre land, f.eks. til boklovland som Frankrike og Tyskland, som representanten Gjøl var innom. Da vil jeg minne om at en begrunnelse for at man har mange boklovland i Europa, er at det å ha en bransjeavtale er problematisk med tanke på konkurransereglene i EU. Sånn sett har ikke bransjeavtaletilnærmingen vært like aktuell. I tillegg er det også slik at mange av disse landene ikke har den menyen av virkemidler som vi har. Fastprisen er på en måte det ene store virkemiddelet – selvfølgelig litt

varierende fra land til land. I Norge har vi en bredere komposisjon, og den mener jeg har gitt gode resultater.

Jeg tror vi kan konstatere at den norske bokbransjen har levd godt med dagens system, og at det nå vil være viktig å reforhandle det og bringe inn de temaene som også har vært sentrale i utformingen av dagens forslag til boklov. Jeg snakker da om spørsmålet om prisutvikling, om innovasjonstakten for formidling av e-bøker og tilgjengeligheten for små forlag uten egen bokhandel. Alle disse temaene har også vært viktige temaer i utformingen av bokloven og er i og for seg på mange måter besvart i det foreliggende utkastet, selv om jeg er litt usikker på i hvilken grad man vil ha suksess med faktisk å følge det opp innenfor forskriftene, slik det er antydning.

Når det gjelder forskjellen mellom bransjeavtale og boklov, er den at med en bransjeavtale ligger i dag 15–20 pst. av omsetningen utenfor loven, den befinner seg altså i et rom som ikke er omfattet av fastprisen. Dette rommet er også et rom for utvikling av både konsepter og omsetningsmåter, som jeg tror bransjen har godt av å forholde seg til. Det har ikke vært like lett å være nykommer i den norske bokbransjen, selv om mange konsepter nå er godkjent også av de store forlagene.

Ellers legger Høyre betydelig vekt på det språklige temaet, som særlig knytter seg til læremiddelproduksjon, som jeg vil komme tilbake til. Jeg tar også opp forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Representanten Olemic Thommessen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Olov Grøtting (Sp) [19:13:01]: Det er en gledens dag i dag, som saksordføreren sa. Det er det både for Senterpartiet og våre rød-grønne kolleger, når vi nå behandler bokloven. Ikke minst er det en gledens dag for bransjen, som har etterspurt en lov som skal ta over etter dagens bransjeavtale.

Senterpartiet mener det er viktig å få på plass litteraturpolitiske virkemidler som står seg i årene framover. Både kvalitet, bredde og utvalg er viktig for oss, og det er viktig at folk i hele landet – uavhengig av hvor en bor – får tilgang til et bredt utvalg av litteratur, med like priser. Det betyr også mye for bevaring og utvikling av norsk språk og ikke minst for utviklingen av begge målformer.

Det sentrale i loven er fastprisen. Den skal omhandle alle norske utgivere og forhandlere av bøker i det norske bokmarkedet, også e-bøker. Vi er glad for at også de aller fleste høringsinstansene er positive til innføring av boklov.

Det er viktig at forlagene gjennom fastprisordningen gis mulighet til å subsidiere utgivelser som ikke har samme evne til inntjening som bestselgerne. Vi ønsker å stimulere til bredden i utgivelser. Det er godt kjent at vi her i landet har bedre litteraturpolitisk måloppnåelse enn våre naboland Sverige og Danmark, som flere har nevnt tidligere i debatten. Vi utgir flere titler, og vi selger flere bøker enn nabolandene. Vi trenger fastprisen for at vi også i fremtiden skal ligge på topp hva gjelder titler og salg av bøker, men trenger i tillegg andre virkemidler, som momsfritak og innkjøpsordninger.

Senterpartiet mener også det er riktig at leverandører, forfattere og oversettere gis anledning til å samarbeide om normalkontrakter, som vil bidra til at det blir lettere for nye forfattere å inngå avtale. Senterpartiet er opptatt av mest mulig like konkurransevilkår i markedet, og da er skaffe- og leveringsplikt, felles frakt- og leveringsbestemmelser og ikke-diskrimineringsprinsipp tiltak som vil bidra. Det er også viktig for oss at fagbøker omfattes av loven, slik at vi sikrer bredde og mangfold i litteraturen for både store og små fag.

Det var svært delte meninger i høringsrunden om avanseregulering mellom leverandør og forhandler. Selv om vi falt ned på at det skal være en bestemmelse om dette, er vi i Senterpartiet fortsatt usikre på hvordan det vil slå ut. Vår bekymring går på de minste og mest sårbare bokhandlerne og om de vil evne å sitte igjen med noe overskudd når det nå settes et avansetak.

I våre naboland finnes det knapt en bokhandel igjen i byer på størrelse med Kongsvinger og Hamar. Det er svært bekymringsfullt. Derfor er vi så opptatt av å sikre at det skal være mulig å få fortjeneste på å selge bøker her i Norge. Vi er så heldige at vi her i landet fortsatt har mange distriktbokhandlere, men mange av dem ser seg allerede i dag nødt til å drive med annen handel ved siden av å selge bøker. Vi er opptatt av at de i størst mulig grad skal tjene penger på å være bokhandlere – blir boksalget bare en liten bigeskjeft, vil det etter hvert forsvinne.

Det ble avansetak, og det endte på 50 pst. Det er viktig for Senterpartiet at ordningen evalueres etter tre år for å se nærmere på virkningen av det. Det betyr at ordningen må vurderes på nytt, og jeg kan berolige alle involverte parter med at skulle dette taket vise seg å gi negative effekter, vil vi gjøre det vi kan for å få det fjernet.

Det er også særdeles viktig for oss at fastsettelsen av rabattene mellom forhandler og leverandør skjer på grunnlag av frie forhandlinger. De eksemplene som nevnes i lovproposisjonen, og som kan være grunnlag for høy rabatt, er ikke ment som føringer for forhandlingene.

Skaffeplikten er også viktig. For å sikre at alle titler skal nå ut, må den fortsette slik som dagens innarbeidede praksis tilsier, der det er leverandøren som betaler frakten.

Det høres ut på opposisjonen som om en boklov vil være uheldig for innovasjoner i bransjen, i motsetning til det bransjeavtalen da tydeligvis er. Det er i denne forbindelse viktig å minne om at 87 pst. av totalmarkedet for bøker faktisk er fripris. Dette er derfor ikke den store inn- gripen i markedet som det kan høres ut som når opposisjonen snakker.

Jeg tror heller ikke at bokloven kan garantere en bokhandel i hver kommune, men det kan kanskje hjelpe. Det er ingen realisme i det representanten Thomsen snakker om, med mammutpriser hele året, men bokloven vil være viktig for å sikre bredden i norsk litteratur – det må jeg gjenta. Den er viktig for å sikre smalere utgivelser, sikre forfattere og forleggere gode vilkår og sikre at det finnes bokhandlere som kan leve av yrket sitt i hele Norge.

Øyvind Håbrekke (KrF) [19:18:22]: Omsetning av bøker er et marked, men reguleringen av dette markedet

er mer enn næringspolitikk. Det er litteraturpolitikk, det er kulturpolitikk, det er forvaltning av norsk språk, og det er forvaltning av norsk identitet.

Kristelig Folkeparti mener at fastprisen fremmer litterær bredde, og at fastprisordningen er et viktig kulturpolitisk virkemiddel for utvikling av norsk kultur og styrking av norsk språk i en situasjon med et globalt mangfold. Kristelig Folkepartis konklusjon er derfor veldig klar. Vi går inn for en fastprispolitikk som et bærende element i norsk litteraturpolitikk. Spørsmålet er da hvordan vi mest hensiktsmessig sikrer den fastprispolitikken og regulerer den framover.

Det bør ikke være frivillig om man er omfattet av de kulturpolitiske virkemidlene, sa representanten Kvifte Andresen. Spørsmålet er om det bør være frivillig å omstille seg i den retningen som forbrukerne – leserne – ønsker og å tilpasse seg en teknologisk utvikling.

Svaret er vel kanskje ja – det bør være frivillig. Vi som myndigheter bør i hvert fall ikke lage reguleringer som gjør at man slipper unna med det. Bokbransjen – hele litteraturfeltet – er i en omfattende omstilling. Kristelig Folkeparti er nok av den oppfatning at en bransjeavtale i større grad gir mulighet til å sikre en dynamikk som gjør at vi kan stimulere til at omstillingen skjer i takt med tidens utfordringer. Derfor har også Kristelig Folkeparti heller valgt – istedenfor å støtte det framlagte forslaget til boklov – å gå inn for å videreføre ordningen med en bransjeavtale også etter 2014. Vi mener at det i forbindelse med en slik reforhandling må legges vekt på at bransjen skal utvikle gode norske konsepter for digital omsetning av bøker med tanke på å nå et bredt publikum, og at det gjøres tilgjengelig på en forbrukervennlig måte. Vi er opptatt av at eierforholdene i bransjen ikke skal virke ekskluderende for de små forlagenes muligheter framover.

På det grunnlaget kan vi trekke to viktige konklusjoner: Den viktigste beslutningen er at vi står på fastprissystemet som et bærende element i litteraturpolitikken, og for Kristelig Folkepartis vedkommende mener vi at det sikres best gjennom en fortsatt avtale og ikke en boklov.

Trine Skei Grande (V) [19:22:24]: Jeg vil ikke ha mammutpriser hele året. Jeg vil gjerne ha en litteraturpolitikk som gjør at gode forfattere kan bli millionærer på en uke, og som gjør at forlagene tjener så mye penger at de kan gi meg bøker som nesten bare jeg syns det er artig å lese. Jeg vil ha en litteraturpolitikk som er aktiv, og som sørger for at vi som et lite språk kan bidra med god litteratur til hele verden. Det var en tankevekker for meg å høre at et svært språk som mandarin, som er styrt av gammelkommunistene med stor reguleringsiver, ikke regulerer sitt bokmarked, og derfor ikke har en eneste forfatter på full tid.

Det er en fantastisk glede for Norge med et lite språk å kunne ha forfattere som blir mangemillionærer på en uke. Jeg tror det bidrar til at Norge utvikler seg som nasjon på en helt annen måte. Det jeg syns er rart med denne debatten, er at vi får enormt skryt for det systemet – for den bokavtalen – vi laget for snart ti år siden. Den har funka kjempebra. Og så er vi liksom svikere mot disse prinsippene

ne når vi står for de samme prinsippene vi har stått for i ti år – nemlig å ha den bokavtalen og ha fastpris.

Venstres hovedargument for å gå imot en boklov er at dette er helt feil tidspunkt å fryse dette systemet vårt på. Fordi bokbransjen er i enorm endring. Det er mange usikkerhetsfaktorer fordi vi skal over i en mer digital hverdag. Det å fryse situasjonen i en lov mener jeg er feil. Det systemet vi lager, må skapes i dialog med alle dem som jobber i bransjen. Bokavtalens styrke har nettopp vært solidariteten mellom bokhandlere, forlag, forfattere og politikere, der man setter seg ned sammen og lager et avtaleverk som skal bidra til at alle skal få en bit av kaka, men også alles målsettinger om å ha de små desentraliserte bokhandlene, og at nye forlag kan vokse opp. Vi har aldri sett så mange forlag vokse opp som under denne bokavtalen, som regjeringen Bondevik II-regjeringa laget. Den ga virkelig en oppblomstring av forlag – også de sære små forlagene, f.eks. for oss som liker historiebøker.

Den solidariteten som er utviklet i bokavtalen, vil jeg ikke ødelegge med å lage en bokavtale med politisk overstyring. Men jeg vil understreke at jeg syns fastpris er viktig. Det er viktig å ha et system som ivaretar alle delene, men all den vertikale integrasjon på eiersida og all digitaliseringa og alt som skjer, krever at dialogen bør styrkes og ikke svekkes, som den vil gjøre ved innføringa av en boklov.

Derfor kommer vi i dag til å stemme imot en boklov, men fortsatt beholde den bokavtalen som har fungert så godt. Når den skal endres, skal den endres i dialog med dem som er aktører i den viktige litteraturverdenen vi har.

Statsråd Hadia Tajik [19:26:17]: I dag tar Noreg same skritt som andre store kulturnasjonar har gjort før oss. I snart 50 år har litteraturen vore regulert i ei unntaksforskrift til konkurranselovgjevinga. No er tida inne for å løfte litteraturen opp og inn i ein eigen lov.

Litteratur bidrar til å bevare og utvikle verdiar som heile demokratiet vårt byggjer på, nemlig yringsfridomen, ordskiftet, meningsmangfaldet og moglegheita til å fordjupe oss i vår eiga verd eller i ei heilt anna verd.

Det å produsere ei bok er ikkje som å produsere ein sykkel, joggesko eller dongeribukse. Bøker byggjer demokratiet, dei styrker ordskiftet – bak kvar einaste bok ligg det eit unikt kreativt arbeid.

Loven me i dag skal behandle, er for forfattarane og for lesarane. Loven kviler på fire pilarar. Loven gjer det obligatorisk å ha fastpris på nyutgjevingar fram til 1. mai året etter. Og Framstegspartiet seier at det betyr at ein ikkje vil ha konkurranse. Jo, ein vil ha konkurranse, men ein vil at nye bøker skal kunne konkurrere på kvalitet og innhald og ikkje berre på pris.

Me føreslår ein avanseregulering mellom forlag og bokhandlar med eit rabattak på 50 pst., sånn at det ikkje berre er marknadsmaktene som rår. Loven omfattar i tillegg til skjønnlitteratur og sakprosa både fagbøker og e-bøker. Den fjerde pilaren er ein rekkje avgjerder om meir eins konkurransevilkår, sånn at mindre forlag eller bokhandlarar ikkje vert pressa av aktørar med ein sterkare marknadsposisjon enn det dei har sjølve.

Eg har merka meg at ein så godt som samla komité støttar regjeringa sine litteraturpolitiske målsettingar om mangfald, kvalitet og tilgjengelegheit, men at det er delte meiningar med omsyn til korleis ein skal nå desse måla.

Mykje av debatten om bokloven har handla om korleis nye digitale utfordringar skal verte møtte. Kritikken av loven har m.a. vore at ei boklov vil vere til hinder for innovasjon og utvikling – ikkje minst med tanke på e-bøker, og at det vil fryse situasjonen sånn som han er i dag. Me meiner at det ikkje vil vere tilfellet.

Ny teknologi og digitale plattformer vil gi fantastiske moglegheiter òg for spreing av litteratur. Det er òg noko som loven legg til rette for. I dag kan ein lese eit intervju i Aftenposten med ein av dei som står bak det som heiter eReadz, det som kan verte ein norsk bokstrømmeteneste. Han seier der:

«Loven er skrevet med henblikk på å la aktører som meg slippe til.»

Han har hittil slite med at fleire forlag ikkje har vilja gjere avtalar med han.

Forslaget til boklov pålegg alle forlaga å levere bøker òg til nye uavhengige aktørar. Det betyr at leveringsplikta sikrar at aktørar som t.d. eReadz, som ønskjer å lansere ny strømmeteneste – aktørar som ønskjer å ta i bruk ny teknologi og vere nyskapande – heilt reelt skal kunne gjere det og heilt reelt skal kunne konkurrere.

Bokloven gir òg nye moglegheiter for å lage moderne prismodellar i takt med at strøme- og abonnementsstener for bøker på Internett vert vanleg. Det var det ikkje like enkelt å gjere før. Fastprisordninga gjev òg økonomisk rom for at ein skulle kunne satse på teknologi og på innovasjon. Det betyr i sum at bokloven gir dei beste rammevilkåra for å sikre utvikling av ein norsk e-bokmarknad. Det ligg òg eit sjølvstendig ansvar hos aktørane i litteraturmarknaden for å ta desse moglegheitene i bruk. Eg vil følgje e-bokutviklinga nøye, og innan tre år vil eg òg føreta ei evaluering.

Eg er veldig stolt over at me i Noreg no tar dette viktige historiske skrittet. Me sikrar forfattarane sine vilkår, me varetar omsynet til lesarane om breidd, kvalitet og tilgjengelegheit til litteratur. Me lovfestar litteraturen sin demokratiske funksjon. På den måten gir me kulturen og litteraturen eit løft.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her tatt over presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ib Thomsen (FrP) [19:30:55]: Siste nordiske vinner av Nobels fredspris kom fra et friprisland.

Statsråden sa at med fastpris skal man bygge landet og bygge demokrati. Betyr det at de land som ikke har fastpris, men fripris, ikke har demokrati?

70 pst. av oversatte bøker til norsk, som forlagene oversetter, kommer fra friprisland. Betyr det at de mangler mangfold og bredde?

Hvordan skal statsråden klare å garantere at vi får bokhandlere i alle kommuner og i hele landet med nye lovpara-

grafer? Hvordan skal statsråden med nye lovparagrafer garantere kvalitet i utgivelsene, bredde i utgivelsene og smale utgivelser? Hvordan kan en lov garantere alt dette?

Statsråd Hadia Tajik [19:31:59]: Eg går ut frå at representanten Thomsen siktar til Nobels litteraturpris – ikkje fredsprisen. Når det er sagt, forundrar det meg kanskje litt at det representanten stiller flest spørsmål ved, er fastprisen sin effekt. For fastprisen sin effekt er jo noko av det som er godt og grundig dokumentert gjennom mange tiår, fordi han har fungert i mange tiår i Noreg. Det at han bidrar t.d. til kryssubsidiering ved å utvikle forfatterskap over tid, og at ein kan tore å satse på nye forfatterstemmer som elles ikkje kunne ha kome til uttrykk på same måten, er noko ein har sett og dokumentert i Noreg over lengre tid har den verknaden. Det bokloven gjer, er å lovfeste dette prinsippet, i tillegg til at me òg ved lov etablerer nokre vilkår som gjer at konkurransevilkåra vert likare for alle aktørane på dette feltet.

Og så har eg ikkje behov for å kritisere andre land sin kulturpolitikk.

Olemic Thommessen (H) [19:33:15]: Jeg kom ikke helt i land med mitt innlegg, og ettersom vi nå også har undervisningsministeren i salen, selv om ikke jeg skal rette noen spørsmål til henne, vil jeg likevel ta opp et litteratur- og språkpolitisk spørsmål som regjeringen kan ta med seg videre.

Det dreier seg om fagbøker og undervisningsbøker. Universitetene har en strategi – bedre eller mindre godt forankret – om at det skal finnes lærebøker opp til bachelornivå. Det er et problem å få til. Den tilskuddsordningen som var til slike bøker, har under denne regjeringen blitt ganske kraftig kuttet – jeg tror faktisk bortimot halvert.

Så ser jeg nå at bokloven omfatter fagbøker, og mitt spørsmål til kulturstatsråden er: Tror hun at dette er tilstrekkelig for å sikre en fremtidig lærebokproduksjon, som vil sikre alle norske språkdomener, eller tror hun kanskje det må mer til?

Statsråd Hadia Tajik [19:34:22]: Når det gjeld tilskuddsordninga, er det ein type ting ein tar i budsjett – ikkje i lovarbeid – så det får me heller ta i den samanhengen.

Elles er marknadsmekanismane dei same for fagbøker som for skjønnlitteratur og annan litteratur. Det er òg noko av grunnen til at me i bokloven har valt å sidestille dette og sikre at bokloven varetar alle typar bøker.

Presidenten: Replikskordskiftet er avsluttet.

Torgeir Dahl (H) [19:35:16]: Jeg hadde egentlig bestemt meg for at jeg ikke skulle ta ordet i denne saken, men det er et tema som interesserer meg veldig. Jeg har jobbet innenfor bokbransjen i nesten hele mitt liv, så sånn sett sitter jeg litt på utsiden og ser inn i en bransje som åpenbart har forandret seg mye. La oss være enige om det!

Dette er jo en bransje som elsker å si at den ligger i skjæringspunktet mellom børs og katedral. Det er en kul-

turbransje, men det er også en bransje med et marked og en økonomi og også til dels flinke økonomer. Og takk for det.

Så har vi sett en voldsom endring i de ytre rammevilkår i forhold til nye bærere av informasjon, og vi har samtidig sett en bransje som i veldig stor grad er blitt integrert. For noen år tilbake var det et klart maktdelingsprinsipp hvor man hadde bokhandlerne på den ene siden og forleggerne på den andre. Så satt man og diskuterte bransjeforhold og gjorde justeringer i tråd med hvordan man oppfattet at markedet ønsket at denne bransjen totalt sett skulle fungere.

I dag har vi en annen situasjon. Vi har en integrasjon hvor de største forlagene i stor grad har full kontroll over distribusjonen – bokhandlerleddet og i og for seg den fysiske distribusjonen av boken som vare. Vi ser også at ambisjonen er tilsvarende når det gjelder nettbasert distribusjon.

Jeg merker meg at noen hevder at dette er en gledens dag for bransjen, og det er kanskje slik. Det er kanskje en gledens dag i hvert fall for deler av bransjen, men ikke nødvendigvis hele bransjen.

Men det store spørsmålet er i hvilken grad dette er en gledens dag for boken, for kulturen og for leseren. Da tror jeg man skal være litt mer varsom, i hvert fall når vi ser på alternativet boklov opp mot en mer dynamisk bransjeavtale. Det er ikke noe absolutt her – at det ene definitivt er bedre enn det andre. Mine resonneringer går i retning av at jeg er redd for – selv om bokloven skal evalueres etter tre år – at bransjen totalt sett mister noe av eierskapet til sin egen dynamikk. En bransjeavtale knytter på en måte bransjen sammen og gjør den hele tiden ansvarlig for markedstilpasninger. Det er i hvert fall på det grunnlaget Høyre og flere andre borgerlige partier hevder at vi heller bør videreføre en bransjeavtale som forplikter bransjen til å ta kulturansvaret på alvor.

Gunn Karin Gjul (A) [19:38:32]: Jeg skal være så uærbødig å si at jeg vet at det er veldig mange på høyresiden i denne salen som faktisk kunne ha tenkt seg en boklov, men at det dessverre er sterk strid internt i mange partier nettopp om spørsmålet om boklov. Det ble ikke minst tydeliggjort på landsmøtet til Venstre, men jeg vil også tro at det samme er situasjonen i Høyre. Derfor prøver man seg med å framstille det som at en bokavtale vil være så mye mer dynamisk enn en boklov. Ikke ett eneste eksempel har man kommet fram med i denne debatten hittil om at en bokavtale er mye mer dynamisk enn en boklov.

Når e-bøker blir en del av bokloven, er det nettopp fordi det går ut på ett for forfatteren om han skriver for papirboken eller for den digitale versjonen. Det er åndsverket som uansett er viktig. Om forfatteren får mulighet til å utgi sitt åndsverk, er avhengig av økonomien i forlagene og økonomien i markedet. Det er det som er betydningen med tanke på bokloven versus en bokavtale.

Jeg vil være så uærbødig og si at det mest dynamiske med en bokavtale er at det kan bli en gradvis avvikling av hele avtalen, og at vi til syvende og sist kommer til å sitte igjen med ingenting. Det er det mest dynamiske, og jeg tror det er derfor hele bransjen, med noen få aktører som

unntak, veldig sterkt ønsker seg en boklov, fordi de ser at den bokavtalen vi har hatt fram til i dag, har vært god. Den har gitt kjempegode resultater. Sammenlikner vi oss med land som Sverige og Danmark når det gjelder utgivelse av bøker, ser vi at det er veldig gode resultater å vise til både med tanke på hvor mange bøker det norske folk kjøper, med tanke på antall utgivelser og med tanke på bredde. Men det som er viktig for bransjen, er forutsigbarheten i framtida, og det at en boklov fjerner usikkerheten til forfatterne, bokhandlerne og forleggerne om hvordan rammevilkårene kommer til å bli i årene framover. Med en boklov har man sikret rammevilkårene for litteraturpolitikken i årene framover.

Statsråd Hadia Tajik [19:41:29]: Framstegspartiet er krystallklar på at ein ikkje ønskjer ein boklov, og det synest eg er ei ærleg sak. Høgre har gitt uttrykk for at dei meiner at ein bransjeavtale er nok – det er òg ei ærleg sak. Men det me derimot bør merke oss, er at Høgre òg er klar på at dei meiner at dagens bransjeavtale gir for mange fordelar. Det seier kulturpolitisk talsmann Olemic Thommessen i Dagsavisen 27. april. Eg reknar med at han framleis meiner det. Han seier ikkje så mykje om kva konkrete fordelar han er særleg kritisk til. Den same representanten sa til minervanett.no ganske nyleg at han ikkje er sikker på kor lenge Høgre vil ha bransjeavtalen vidare.

Det er interessant å merke seg at Høgre både kritiserer bransjeavtalen og seier at dei antaakeleg ikkje vil ha han på sikt. Representanten Thommessen har tidlegare sagt at det ikkje er slik at bransjeaktørane vil oppleve ei krasjlanding viss det hadde vore ei Høgre-dominert regjering, men alle signala han sender, tilseier samtidig – om ikkje anna – iallfall ei gradvis avvikling.

I tillegg til denne grunnleggjande utryggleiken som Høgre gir til alle som denne bokloven vedkjem, viser dei òg at dei manglar ein konsistent analyse av bokmarknaden. På side 11 i innstillinga skriv dei at det forslaget til boklov som er lagt fram, vil

«gjennomregulere bransjen og tvinge all omsetning av bøker inn i samme struktur».

Altså: Dei kallar det å «gjennomregulere bransjen», og det seier dei òg at dei er imot.

På side 12 i den same innstillinga fremmer dei forslag om at regjeringa bør

«gjennomgå virkemiddelapparatet for litteratur med sikte på at alle bransjeaktører skal ha like rammevilkår for digital produksjon og distribusjon».

Altså: Dei seier at dei likevel vil ha sterke reguleringar, fordi dei vil ha like rammevilkår for digital produksjon og distribusjon, samtidig som dei forkastar det som er verkemiddelet for å sikre nettopp det, nemleg bokloven.

Eg trudde Høgre berre hadde låge ambisjonar, men så viser det seg at dei er inkonsistente i tillegg.

Framstegspartiet har sagt frå denne talarstolen at leveringsplikta vil styrkje Amazon og Apple sine føresetnader i Noreg. Det er derfor viktig for meg å få presisert frå same talarstol at ein ikkje får rettane frå bokloven viss ein ikkje òg tar forpliktingane som bokloven inneber. Det betyr at slik som det er no – at desse aktørane sel frå utlandet – er

dei ikkje omfatta av leveringsplikta. Dei må etablere seg i samsvar med det som er § 2 i bokloven, nemleg at det gjeld for omsetjing av bøker gitt ut av norsk leverandør for sal gjennom norsk forhandlar. Det er føresetnaden for at ein skal ha glede av både rettane og pliktene som bokloven gir.

Ib Thomsen (FrP) [19:44:38]: Fire av fem nordiske land har ikke innført boklov og har heller ikke planer om å gjøre det. Tvert imot har de innført det vi frykter mest av alt, nemlig fripris på bøker. I Sverige fikk de fripris i 1970, da landet ble ledet av den kjente liberalisten Olof Palme. Dette er altså land vi har tette historiske og kulturelle bånd til, som samfunnmessig likner på oss på flere måter. Og dette mener flertallet i salen er katastrofe.

Det ble også sagt fra representanten fra de rød-grønne at e-boken blir en del av avtalen. Ja, det skulle bare mangle. Jeg har også forstått at Amazon og Apple gnir seg i hendene og ser at de store forlagene nå har leveringsplikt, at de nå kan komme på banen. Men fortsatt har vi en problemstilling, og det er momsens. Bøkene og e-bøkene blir priset forskjellig, og e-bøkene blir dyrere.

Jeg sa i replikkordskiftet at de siste nordiske vinnerne av Nobelprisen i litteratur kom fra friprisland. Det er noe å merke seg når man ønsker å innføre en ny lov som mener at denne ødelegger for bredden. Det er en pussig sak når de store forleggerne, de store husene, skal ut og finne nye bøker fra utlandet for å oversette til norsk, så kommer de stort sett – i hvert fall 70 pst. – fra et friprisland. Det er også et tankekors at man faktisk finner bøker som er verdt å oversette der ute, som vi frykter så mye.

Jeg stilte statsråden en del spørsmål: Hvordan kan man med en ny lov, nye paragrafer, garantere en bredde i bokhandlernetet? Det fikk jeg ikke noe svar på. Hvordan kan man sikre kvalitet med nye lovparagrafer i utgivelsene? Det fikk jeg ikke noe svar på. Hvordan kan man sikre brede og smale utgivelser? Det fikk jeg heller ikke noe svar på. Forleggerne sitter hver eneste dag og avslår når det kommer forfatterspirer inn. Vi kan ikke sitte her og vedta lover når det kan være mange der ute som får avslag hos de store forleggerne, men som likevel har livets rett. Det tror jeg ikke kan reguleres i lov eller nye paragrafer.

Det statsråden kan garantere, er at de store forleggerne fortsatt gnir seg i hendene.

Olemic Thommessen (H) [19:47:57]: Statsråden inviterte til noen kommentarer.

Det gleder meg at hun med slik interesse leser intervjuer og mine uttalelser rundt omkring. Jeg må innrømme at min hukommelse for de enkelte sitatene er vanskelig for meg å ta igjen. Jeg går ikke rundt og husker nøyaktig hva jeg har sagt eller ikke har sagt. Jeg tror jeg gjennom den praksis eller den faktiske politikk vi har ført gjennom mange år, må kunne si at vi borger for en konsistens når det gjelder vår litteraturpolitikk. Jeg vanskelig kan skjønne at vi gjennom det standpunktet vi har nå, gir signaler i retning av noe som bør gi bransjen grunn til å ligge våken om natten, og at det skulle være stor usikkerhet.

Det er klart at dagens bransjeavtale må reforhandles, i den forstand at tidene har endret seg. Jeg antar at kan-

skje noen av de sitatene som statsråden tok opp, nettopp dreier seg om spørsmålet om prisutviklingen, om innovasjonstakten, om tilgjengelighet for små forlag uten en bokhandel. Dette er alle temaer som har vært ganske sentrale i utviklingen av det foreliggende boklovutkastet, og som selvfølgelig også vil være tema ved en reforhandling av en bransjeavtale.

Når det gjelder spørsmålet om manglende konsistens – nemlig om lik behandling – dreier det seg først og fremst om lik behandling av plattform. Det som er det påtrengende politiske behovet nå, er en gjennomgang av hele virkemiddelapparatet, slik at virkemiddelapparatet ikke fungerer diskriminerende med hensyn til plattform. Det betyr f.eks. at momsspørsmålet – lik moms på e-bok og papirbok – er et sentralt spørsmål der vi mener at regjeringen ikke bidrar nevneverdig, og et viktig grep når det gjelder hele dynamikken rundt overgangen til nye plattformer. Jeg gir meg med det.

Men jeg kan som sagt ikke skjønne at det er noe motsetningsforhold mellom på den ene siden å skulle videreføre ønsket om en frivillighet når det gjelder bransjeavtalen, som når det kommer til stykket ikke vil være så frivillig allikevel, og på den andre siden å ønske en plattformuavhengig gjennomgang av virkemiddelapparatet for øvrig.

Statsråd Hadia Tajik [19:51:10]: For å summere opp vil eg gjerne påpeike at når representanten Ib Thomsen viser til situasjonen i dei skandinaviske landa, får han det til å høyrest ut som om det er ein statisk situasjon. Men då kan han umogleg ha følgd debatten i Danmark. I så fall ville han jo kjent godt til at det òg i Danmark har vore mykje debatt om dei litteraturpolitiske verkemidla dei har der er tilstrekkelege for å vareta nettopp mangfald, bredde, kvalitet og tilgjengelegheit, og at det har vore mange pådrivarar, særleg forfattarane, som har teke opp det at dei ønskjer å gå tilbake igjen til fastprisordninga. Det har dei rett nok ikkje fått gjennomslag for så langt, men det viser at debatten i våre naboland heller ikkje er skriven i stein.

Så spør same representant frå Framstegspartiet: Korleis kan ein garantere tilgjengelegheit, og korleis kan ein garantere at ein sikrar bredde osv.? Eg synest eigentleg at det er litt underlege spørsmål, for det er klart at med bokloven styrer me rammevilkåra, føresetnadene for dette, og resonnetet vårt er at me meiner at litteratur er for viktig til at me kan overlata det til marknaden aleine. Det er ein ærleg sak å vere ideologisk mot marknadsregulering, men me som meiner at litteratur er for viktig til at ein kan overlata det til marknaden aleine, vil jo òg meine at det er nødvendig å ta i bruk denne typen verkemiddel for å styrke rammevilkåra, sånn at det ikkje minst skal verte så føreseieleg som forfattarane treng, og for at ein kan trygge vilkåra for å oppnå dei litteraturpolitiske måla.

Så seier same representant frå Framstegspartiet at forlaga og dei store aktørane nok gnir seg i hendene av bokloven. Eg ber representanten merke seg at det er forfattarane som har vore dei viktigaste pådrivarane for loven. Det er den gruppa loven òg er til for, saman med lesarane.

Så registrerer eg at representanten frå Høgre gir uttrykk

for at dei ønskjer ein bransjeavtale, men at han ikkje er tydeleg på kva avtalen vil bestå av. Det vil kanskje vise seg å verte tilfeldig, men ein kan jo lese noko ut av deira ideologiske grunnsyn. Dei er òg skeptiske til reguleringar, og vil ha minst mogleg av det. Eg kunne ikkje høyre at representanten Thommessen dementerte sitatet frå minervanett.no om at han ikkje var sikker på kor lenge dei ville halde ved lag ein slik bransjeavtale. Det betyr at framleis vert i alle fall ingenting føreseieleg for aktørane i litteraturmarknaden.

Olemic Thommessen (H) [19:54:12]: Helt kort: Gangen i en bransjeavtale er jo at partene i bransjen fremforhandler en avtale, vel vitende om noen forventninger fra regjeringen om hva en slik avtale skal inneholde for å få godkjent et unntak. Men det er jo partene selv som først og fremst skal bære frem innholdet og balansen i en slik avtale.

Det er et viktig poeng også fordi en slik prosess bidrar til at bransjen tar ansvar for sin egen dynamikk, som det ble sagt her i et tidligere innlegg. Det bidrar til lojaliteten rundt de litteraturpolitiske hensynene, som jeg tror er svært viktige i hele litteraturpolitikken. Det kan være en svakhet, både ved friprissystemet og ved lovsystemet, at bransjen fritas fra et slikt ansvar.

Statsråd Hadia Tajik [19:55:26]: Eg takkar for utgreinga for gangen i korleis i ein bransjeavtale vert til.

Eg registrerer at representanten frå Høgre er oppteken av at partane sjølve tek ansvar for sin eigen dynamikk – og det er her me skil lag. Me meiner at dette spørsmålet er så stort at ein ikkje berre overlèt det til ein bransjeavtale. Eg er glad for at bransjeavtalen har fungert såpass godt i såpass mange år. Han har òg inspirert bokloven på mange måtar. Men nå meiner i alle fall eg at tida er inne for at ein løfter det som har vore ei unntaksordning i konkurranse-lovgivinga – at ein løfter ho inn i lovs form. Det gjer ein ved hjelp av bokloven. Då sikrar ein òg gode rammevilkår for forfattarane, for lesarane og såleis for litteraturen. Det meiner eg er eit større ansvar enn det eg opplever at representanten Thommessen gir uttrykk for.

Igjen registrerer eg at han lét vere å svare på kor lenge ein vil halde ved lag ein bransjeavtale. Altså: Han gjer ikkje noko for at det i det heile tatt skal verte føreseieleg for aktørane på litteraturfeltet over tid. Det er det dei har bedt om. Det er det som har vore årsaka til at forfattarane har vore pådrivarar for at ein skal ha ein boklov – at det kan verte føreseieleg – at dei ikkje treng å lure på korleis det skal gå kvar einaste gong bransjeavtalen skal verte forhandla.

Øyvind Håbrekke (KrF) [19:56:59]: Jeg skal ikke dra ut debatten lenger, men når det stilles store spørsmål ved forutsigbarheten i alternativet med bransjeavtale, som vi har i dag, vil jeg bare minne om det som sies fra regjeringspartiene om evaluering av det virkemiddelet vi vedtar i dag, nemlig en boklov.

Det skal være med når man diskuterer forutsigbarheten i de ulike alternativene.

Statsråd Hadia Tajik [19:57:39]: Ei evaluering har til føremål at dei verkemidla som vert foreslått, skal vere mest mogleg treffsikre, at dei skal ha den effekten som er tilsikta.

Nå føler eg meg trygg på at me har lagt fram ein boklov som har i seg dei viktigaste pilarane, som er viktig for at ein sikrar nettopp dei litteraturpolitiske målsettingane. Men samtidig er eg opptatt av at ein alltid skal vere kritisk til det ein sjølv legg fram, og derfor har eg òg invitert til ei evaluering av ein del av desse verkemidla i løpet av dei neste tre åra.

Det er stor forskjell på å leggje fram ein boklov og på den måten signalisere at ein ønskjer at det skal verte føreseieleg over lengre tid, samtidig som ein ønskjer å sikre dei rammevilkåra som trengst for å nå dei litteraturpolitiske målsettingane, og på den andre sida å seie at ein ønskjer seg ein bransjeavtale som liknar litt på den ein har i dag, men ein veit ikkje kor mye han liknar, samtidig som ein seier at ein heller ikkje kan garantere at han vil vare over lengre tid. Då er det ikkje føreseieleg.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 22.

Sak nr. 23 [19:58:55]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom EL & IT Forbundet og Atea AS våren 2013 (Innst. 473 L (2012–2013), jf. Prop. 163 L (2012–2013))

Per Olaf Lundteigen (Sp) [20:00:18]: Sjøl om det er en enstemmig innstilling, har jeg lyst til å knytte noen merknader til saken, fordi slike konflikter som fører til så sterke arbeidstvister, er det viktig å drøfte i denne salen.

Den norske modellen bygger på en balanse i makt mellom arbeidsgivere og ansatte, på samme måte som den bygger på en balanse i makt mellom fiskere og den som kjøper fisken, mellom en gårdbruker og den som foredler råvarene, altså næringsmiddelindustrien, eller innenfor handel.

Det som har gjort at Norge har et anstendig arbeidsliv, er at vi i veldig stor grad har nasjonale avtaler hvor det gis rettigheter, men hvor det også gis ansvar. Ikke minst når det gjelder det å inngå en avtale, gis det et ansvar. Det gis et medansvar for fagforeninger, enten de representerer sjølstendig næringsdrivende eller lønsmottakere, i forhold til den avtale en inngår. Det har opp gjennom vår historie vært sentralt å ha nasjonale avtaler, for det er gjennom de nasjonale avtaler at vi sikrer dem som står svakest i yrkes- og næringsliv.

Det som er saken i denne innstillinga, er at Atea er selskapet som kjøpte opp Umoe IKT i 2010, og slik de så det, ble det inngått en avtale – også med EL & IT Forbundets velsignelse – om at Umoe-ansatte ikke skulle kreve tariffavtale, da de hadde en lokal avtale fra 2011. Dette forholdet er noe som EL & IT Forbundet bestrider, og som de fikk medhold i arbeidsretten for, og en enstemmig dom slo fast at forbundet om nødvendig kunne streike for å oppnå

en tariffavtale. Megling mellom partene førte ikke fram. Selskapet Atea har IKT-avtaler med NTNU og mange kommuner. Det er altså en sentral, viktig og sterk bedrift.

Det som er saken, er spørsmålet om i hvilken grad en skal medvirke til å få til sentrale avtaler, og selskapet Atea er ikke spesielt glad i at en har kollektive avtaler. Derfor fikk en denne konflikten. Det førte til at regjeringa måtte gripe inn med tvungen lønnsnemnd, og det er det vi skal ta stilling til. Det er en enstemmig komité som går inn for det. Men jeg vil bare si at da EL & IT Forbundet hadde streiket i 18 dager, ble det varslet sympatistreiker i stort monn. Det er jo mange fagforeningsledere som vil påpeke at i arbeidsrettens historie er det en kjent måte å sikre at regjeringa griper inn på – og at arbeidsretten avgjør saken – at en utvider til sympatistreiker. Vi får i denne saken håpe at den rikslønnsnemnda som nå er satt til å ta stilling til saken, behandler det slik at en legger vekt på at en skal ha et arbeidsliv som sikrer at det er rettigheter og plikter, og at det er landsomfattende avtaler, noe som i større grad sikrer helhetlige vurderinger enn det som lokale avtaler gir.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 23.

Sak nr. 24 [20:03:40]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i opplæringslova og privatskolelova (spesialundervisning m.m.) (Innst. 369 L (2012–2013), jf. Prop. 129 L (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fire replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte tale-tid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Marianne Aasen (A) [20:04:45] (komiteens leder og ordfører for saken): Som saksordfører viser jeg til at de endringsforslagene i denne lovproposisjonen i det vesentlige gjelder oppfølging av saker som tidligere er behandlet i Stortinget, og/eller presiseringer av gjeldende rett. De fire første forslagene gjelder:

- plikt til å vurdere utbyttet av opplæringen før vedtak om spesialundervisning
 - erstatte halvårsrapport om spesialundervisning med én årlig rapport
 - plikt for skolene til å samarbeide om utarbeiding og oppfølging av tiltak og mål i individuell plan
 - bruk av personale i skolen som ikke er ansatt i undervisningsstilling, og som skal hjelpe til i opplæringen.
- Alt dette er en oppfølging av Meld. St. 18 for

2010–2011, Læring og fellesskap, som handler om tidlig innsats og gode læringsmiljøer for barn, unge og voksne med særlige behov.

Bakgrunnen for de to neste forslagene – erstatningsbestemmelse med delt bevisbyrde for saker om psykososialt miljø og utvidet foreldelsesfrist i straffesaker om psykososialt miljø – er en utredning fra 2011 om rettslige virkemidler for å motvirke mobbing, utført ved Universitetet i Oslo etter oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Psykososialt miljø fikk også bred omtale i Meld. St. 20 for 2012–2013, som Stortinget debatterte sist fredag, den 14. juni.

De andre forslagene – hjemmel til å vedta forskrift om felles skolekrets, hjemmel til å vedta forskrift om et forholdstall mellom tallet på elever og tallet på lærere, en presisering av begrepet «anerkjent pedagogisk retning» i privatskolelovens bestemmelser om godkjenning av skoler samt teknisk endring i opplæringsloven § 13-10 andre ledd – er enkeltstående forslag med ulik bakgrunn.

Som saksordfører er jeg glad for at komiteen slutter seg til de forslagene til endringer i opplæringsloven som nettopp ble nevnt.

Jeg viser også til forslag til endring i privatskoleloven § 2-1, som innebærer bortfall av innvilgede godkjenninger av å tilby videregående opplæring på grunnlag av Montessori-pedagogikk. Forslaget er omtalt i kapittel 11 i proposisjonen. Komiteen har ikke kunnet gi kapittel 11 i proposisjonen en forsvarlig behandling før Stortinget går fra hverandre før sommeren. Komiteen har derfor ikke realitetsbehandlet proposisjonens forslag om endring av privatskoleloven under dette kapitlet. Komiteen går derfor inn for at forslaget til lovendring på dette punkt ikke blir tatt opp til votering i Stortinget.

Proposisjonens forslag til endring av privatskoleloven § 2-1 andre ledd bokstav b) er dermed ikke tatt med i innstillingens utkast til vedtak. På samme måte er forslaget om ikrafttredelse i andre ledd under III ikke ført opp i innstillingens utkast til vedtak.

Tord Lien (FrP) [20:07:39]: Som saksordføreren har redegjort for, er mange av disse lovforslagene grundig behandlet i tidligere debatter i Stortinget. Jeg skal derfor forsøke å være kortfattet.

Det er enighet om mye, bl.a. om å forsterke den lovmessige hjemmelen om kampen mot mobbing av skoleelever i skolen. Å gå fra halvårlig rapport til én årlig rapport i PP-tjenesten er vi enige om. Det gjør at de som jobber med dette, kan bruke mer tid på barn og mindre tid på papir – det er bra.

Så kan jeg i og for seg henlede både lytternes og lesernes oppmerksomhet på budsjettdebatten for inneværende år, da vi diskuterte de rød-grønnes forslag om en lovfestet lærertettnorm. Den gangen var vi enige om at det var kunnskapshull når det gjelder dette spørsmålet. Vi vet også alle sammen at det er stor lærermangel der ute, og at en lærertettnorm sannsynligvis ikke vil føre til flere lærere i skolen, men til flere ufaglærte i skolen. Det området der vi ikke har store kunnskapshull, er det som gjelder kvaliteten i lærerstaben – den betydningen det har for elevenes læringsutbytte. Derfor er Fremskrittspartiet i dag ikke vil-

lig til å stemme for det som ligger som § 8-3, for vi vet for lite til å si at det vil bedre kvaliteten i skolen. Vi tror dessverre at det å fylle skolen med flere ufaglærte ikke er veien å gå for å styrke kvaliteten i norsk skole.

Fremskrittspartiet støtter de øvrige forslagene, men jeg vil råde mine partikolleger til å stemme imot § 8-3 i dag.

Elisabeth Aspaker (H) [20:10:26]: Flere av lovforslagene er oppfølging av stortingsvedtak fra år tilbake i tid.

La meg kommentere noen av forslagene. Det er på høy tid med tiltak for å frigjøre tid hos lærere og spesialpedagoger bort fra papirarbeid og over til mer tid sammen med eleven. Forslaget om å fjerne disse halvårsrapportene ønskes velkommen og er et bidrag til å dempe frustrasjonen i skolen over et byråkrati som stjeler tid fra det læren helst vil konsentrere seg om; undervisningen og møtet med eleven.

Høyre mener det er grunn til å merke seg reaksjonen fra Norsk forbund for utviklingshemmede. Elever med utviklingshemming er ofte fritatt for karakterer, de deltar ikke på nasjonale prøver og andre prøver, noe som kan gjøre det vanskelig å måle faglig fremgang og avgjøre om det er behov for ekstra hjelp. Høyre er derfor opptatt av at departementet må vurdere alternative måter til halvårsrapporter for å sikre god kommunikasjon mellom skole og hjem, slik at foreldre med utviklingshemmede barn får nødvendig informasjon om elevens progresjon og læringsutbytte.

Myndighetenes kamp mot mobbing ble for alvor satt på dagsordenen med det første nasjonale mobbemanifestet under Bondevik II-regjeringen. Ti år senere er det nedslående når Elevundersøkelsen 2012 viser at mer enn 40 000 elever jevnlig mobbes i den norske skolen. Organisasjonen Stopp Mobbingen har gjort en kartlegging som viser at over 100 elever er mobbet ut av nærskolen. Det skulle aldri ha skjedd.

Kampen mot mobbing må derfor føres videre med uforminsket styrke, lokalt og nasjonalt. Bak mobbetallene skjuler det seg triste barne- og ungdomsskjebner, psykiske lidelser og helt eller delvis tap av skolegang. Det er samfunnets og skolens felles ansvar og plikt å hjelpe disse elevene.

Vi kan aldri akseptere «litt» mobbing. Bare nulltoleranse er akseptabelt. Kampen mot mobbing er langsiktig arbeid. Høye mobbetall forteller oss at innsatsen mot mobbing fortsatt må gis aller høyeste prioritet.

Høyre mener derfor det er en milepæl i bekjempelsen av mobbing når det nå i opplæringsloven tas inn bestemmelser om at bevisbyrden deles. Ansvar for å sikre et godt psykososialt læringsmiljø påligger skoleeier.

Dagens situasjon der hele bevisbyrden faller på den svake part, mobbeofferet, er urimelig. Dagens lovendring vil forhåpentligvis gjøre at flere mobbeofre og deres foreldre orker og vil ta den belastningen det er å ta saken inn i rettssystemet – for å få prøvd rettslig den urett offeret har blitt utsatt for, og for å få vurdert erstatningskrav for tapt skolegang når det er siste utvei.

Det siste temaet jeg skal kommentere, er forslaget til en ny § 8-3 om forskriftshjemmel til en lærernorm som Høyre vil stemme imot.

Høyre har merket seg KS' sterke innvendinger mot en slik lærernorm. Og denne lovendringen blir ekstra uforståelig når departementet selv i sine høringsnotater skriver at det ikke finnes kunnskapsgrunnlag for at en lovendring av et slikt forholdstall er et godt virkemiddel i forhold til elevers læring.

Norge står overfor en betydelig lærermangel. En norm for økt lærertetthet vil derfor bety at andelen ufaglærte i norsk skole vil øke. Det er ikke en utvikling Høyre ønsker å bidra til. Alle elever i den norske skolen har krav på å møte kvalifiserte lærere.

Dette forslaget om en lærernorm kommer på et tidspunkt som kun kan forstås med at det er valg til høsten. For regjeringen har åpenbart ombestemt seg: I budsjettet for 2013 innførte regjeringen en fireårig tilskuddsordning som et forsøk med økt lærertetthet på ungdomstrinnet for å høste erfaring og kunnskap om effekten av økt lærerressurs.

Men nå, altså før tilskuddsordningen er trådt i kraft i skolen og på tross av at departementet i lovproposisjonen gjentar at kunnskapsgrunnlaget er usikkert, ber departementet om det KS omtaler som en blankofullmakt til å kunne innføre en lærernorm. KS viser også til at en slik norm kan få store konsekvenser for kommunenes muligheter til å organisere skolen på en både pedagogisk og ressursmessig fornuftig måte.

Høyre mener det er på grensen til å være useriøst når regjeringen endrer loven før man vet om lovendringen faktisk vil ha noen som helst effekt. Vi har også med interesse merket oss at det er et samlet KS-landsstyre, inkludert de rød-grønne representantene, som viser til at denne regjeringen i sin egen stortingsmelding om Stat og kommune – styring og samspel bl.a. skriver at det ikke bør innføres bemanningsnormer.

Et klarere eksempel på en regjering som møter seg selv i døra, skal man lete lenge etter.

Dagrun Eriksen (KrF) [20:15:27]: Som mange representanter og saksordføreren har klargjort før meg, er mange av de forslagene vi behandler nå, oppfølging av tidligere meldinger. Jeg tror at vi kan henvise litt til hva vi har sagt i forbindelse med de forskjellige meldingene. Men jeg har behov for å kommentere to ting, også fordi at dette er den siste debatten vi har på skoleområdet i denne komiteen.

Vi har gjort mange grep, det er gjort mange endringer, og vi har fått en ungdomsskolemelding som har vært med på å bedre ungdomsskolen. Men på to områder vil jeg si at statistikken ikke peker i den beste retningen, og vi har ikke klart å gjøre de riktige grepene. Det ene gjelder frafallet i videregående skole. Vi har ikke i vår tid klart å få ned prosenten som detter ut uten skolegang, og så er det det andre som gjelder det vi behandler i dag, nemlig mobbing. Det er trist å se etter den gode utviklingen vi hadde både under statsminister Kjell Magne Bondevik og etter at Kong Harald i sin tid fokuserte på mobbing i skolen og vi fikk tallene ned, dramatisk ned, at tallene nå er gått opp igjen. Det er viktig å gjøre det vi kan for at regelverket er i orden, slik at de som opplever mobbing, blir tatt på alvor. Det er også

viktig å gjøre en del andre ting som Kristelig Folkeparti har foreslått gjennom flere runder for å se om vi kan klare å få ned disse tallene.

Så støtter Kristelig Folkeparti den nye § 8-3 om å kunne gi en forskrift om forholdstall på lærere og tallet på elever, altså en såkalt lærernorm. Men jeg har lyst til å gi noen ord med på veien. Dette er en politikk som Kristelig Folkeparti har stått for på flere landsmøter. Men de øremerkede tilskuddene til lærere som regjeringen bidro med i budsjettet, og måten de ble tildelt på, mener Kristelig Folkeparti ikke var god nok fordi man overstyrte de lokale eierne ved at det var departementet som skulle velge ut hvilke skoler som hadde det største behovet.

Når det nå ligger en slik fullmakt på bordet og Kristelig Folkeparti støtter den, mener vi det er noen viktige forutsetninger som må være på plass. Det ene er at skoleeier trekkes med i diskusjonen, og at dette ikke gjøres over hodet på dem som eier skolene. Det andre premisset som er viktig, er at det også jobbes med de lærerne vi allerede har for å gi dem både etter- og videreutdanning, og gir de nye lærerne en obligatorisk mentorordning som gjør at de blir gode lærere. Jeg tror det er riktig, som mange sier, at det handler ikke bare om antallet lærere, men det handler om at vi har gode og kvalifiserte lærere.

Så vi kommer til å støtte § 8-3.

Trine Skei Grande (V) [20:18:57]: Da representanten Eriksen sa at dette var siste debatten, ble jeg litt melankolsk, så jeg måtte tegne meg, men det var også for å gi en stemmeforklaring når det gjelder lærertetthet. Jeg syns representanten fra Kristelig Folkeparti hadde et veldig godt innlegg.

Jeg har brukt et eksempel for å forklare hvorfor vi er uenige i måten å forklare dette på. Da tror jeg jeg må bruke representanten Harbergs hjemkommune. I representanten Harbergs hjemkommune stilte Venstre til valg med et stort ønske om å øke lærertettheten. Det sto øverst på dagsordenen for politikerne. De drev en svær valgkamp for å få flere lærere inn i skolen, fordi de syntes at lærertettheten var for lav. De vant valget. Venstre fikk ordføreren, og de har hvert eneste budsjettår lagt inn flere lærere. Nå har de klart å komme opp på et brukbart nivå, men de skal fortsatt ganske mye høyere.

I nabokommunen hadde man politikere som ikke prioriterte flere lærere. Og fordi Grimstad akkurat nå har klart å komme over de magiske grensene, får de ingen lærere av Kristin Halvorsen, men nabokommunen, der politikerne ikke har drevet valgkamp på det, der det ikke ble prioritert av innbyggerne ved valg, og der de ikke stemte Venstre, der ble det ikke flere lærere. Det viser at dette kan gi veldig mange rare utslag, og det setter premie på de politikerne som ikke prioriterer lærere. Da undergraver vi hele systemet.

Vi i Venstre er veldig klare for å gå for en norm når vi klarer å ha mange nok lærere inne i jobben. Er det noe jeg har prøvd i disse fire årene i utdanningskomiteen, er det å snakke om alle de tiltakene som skal til for å få flere lærere, alle de tiltakene som skal til for at vi skal ha flere kompetente lærere, og alle de tiltakene som skal til for at alle

dem som er ufaglærte lærere, skal bli faglærte, gode pedagoger med god faglig basis for det de gjør. Det kommer vi til å fortsette med, og det kommer til å være øverst på vår dagsorden. Men det å skryte på seg i valgkampen normer og flere timer med lærere som ikke fins – de politikerne syns jeg ikke bør verdsettes høyt når stemmer skal deles ut.

Statsråd Kristin Halvorsen [20:21:40]: Det er enstemmighet i komiteen om de aller fleste forslagene i denne saken, og de fleste av dem har også vært diskutert i andre sammenhenger, men dreier seg nå om lovendringer som skal til for å innfri saker som vi tidligere har diskutert. Så la meg bare knytte noen bemerkninger til det.

For det første foreslår vi å fjerne plikten til halvårsrapporter knyttet til spesialundervisning. Det betyr at det er over 50 000 halvårsrapporter som skolen nå slipper å fylle ut. Men jeg har lyst til å understreke at rettighetene til elevene når det gjelder spesialundervisning og oppfølging, rokkes det ikke ved, og de elevene har like store krav på tilbakemeldinger som alle andre elever har. Jeg forstår at man kan være urolig for om elevenes rettigheter svekkes, men det vil jeg på det sterkeste avvise at de gjør. Jeg vil også understreke at når det gjelder spørsmålet om elever som har krav på spesialundervisning, skal få karakterer eller ikke, er ikke det noe skolen kan bestemme. Det er det foreldrene som har rett til å bestemme, og det er viktig.

For det andre vedtar Stortinget i dag to veldig viktige endringer i rettsikkerheten til elever som utsettes for mobbing. Det er fordi vi er utålmodige etter å få mobbetallene ytterligere ned. Det er riktig at da man tok et nasjonalt grep for å få mobbetallene ned – og tidligere statsminister Kjell Magne Bondevik skal ha stor ære for det – klarer man i starten å få til en reduksjon. Men nå har det flatet ut over år, til tross for veldig stor innsats på dette området. Vi har hatt tilsyn nå flere år på rad nettopp med hensyn til det som dreier seg om elevenes læringsmiljø, og det jobbes mye mer systematisk nå rundt omkring på skoler med nettopp dette, men likevel er vi ikke fornøyd med de resultatene vi har. Derfor har vi bl.a. disse to lovendringene. Den ene dreier seg om delt bevisbyrde i erstatningssaker. Det er ikke fordi vi ønsker at flere elever skal måtte gå til erstatningssak mot en kommune, men fordi vi håper det er med på å understreke det ansvaret som kommunene har for å drive forebyggende arbeid. Så er det endringene i rammene for straffeloven og utvidelse av foreldelsesfristen. Begge deler er med i en større plan som vi har for ytterligere, håper vi, å få rettet oppmerksomheten mot mobbing, og for å ha fullt «trøkk» i det arbeidet hele tiden.

Så noen kommentarer om det det er uenighet om, og jeg håper at verden rundt oss og alle som jobber i skolen og er opptatt av dette, virkelig legger merke til hvordan partiene nå argumenterer på dette området. Vi har i forbindelse med budsjettet innført en prøveordning som skal vare i fire år, med 600 øremerkede statlige lærerstillinger til ungdomsskoler som har mange elever per lærer, over 20 elever per lærer, og som har under gjennomsnittet i grunnskolepoeng. Det er for å høste erfaringer med en slik ordning med lærertetthet, og fordi vi hører på lærere, foreldre, elever og alle andre som har hverdagen sin i skolen, og som sier at

dette er en utrolig viktig erfaring å få med seg for å styrke det arbeidet som vi har et sterkt fokus på, nemlig å få til tilpasset opplæring og lykkes bedre i å få ned antallet som ber om spesialundervisning, fordi vi skal ha en mer inkluderende skole der elevene følges opp bedre. Jeg har snakket med så mange lærere og så mange i lærerorganisasjonene, og begrunnelsen som mange lærere gir for å søke seg bort fra skolen, er veldig ofte følelsen av utilstrekkelighet og nettopp ikke å kunne følge opp hver enkelt elev. Nå høster vi erfaringer med en slik ordning. Jeg har også tro på at mange av dem som nå nærmer seg pensjonsalder, kan tenke seg å fortsette litt til hvis de ser at økt lærertetthet er på vei inn i norsk skole, at mange av dem som kanskje søkte seg bort fra skolen, ser at dette blir en jobb som de kan trives med, og at de føler seg mer tilfreds med måten de kan få gjort jobben sin på.

Det blir spennende å høste de erfaringene som denne prøveordningen gir oss. En lovendring som gjør at man kan komme tilbake med en bestemmelse om lærertetthet, en norm for lærertetthet, mener jeg virkelig er å gi alle de gode lærerne som gjerne vil jobbe i skolen, et ekstra argument til å bli.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Elisabeth Aspaker (H) [20:27:01]: Det er allerede i dag i Norge en betydelig lærermangel. Hvordan skal statsråden unngå at den nye lærernormen blir en ren papirbestemmelse, når vi ikke ser konturene av en utdanningskapasitet eller tiltak for øvrig som skulle bidra til at man fikk det antall nye lærere som skal til for å gjøre en slik norm til en realitet?

Statsråd Kristin Halvorsen [20:27:30]: Det er i dag over 35 000 lærerutdannede som har valgt seg andre yrker enn læreryrket, og veldig mange av dem gir som en begrunnelse for å forlate skolen den utilstrekkeligheten de veldig ofte har følt på, nemlig at de ikke har hatt tid til å følge opp hver enkelt elev. Derfor håper jeg at den prøveordningen vi nå gjennomfører, kan gjøre skolen til en mer attraktiv arbeidsplass for alle de lærerne som nå har valgt andre yrker.

Punkt 2: Det er også mange som sier at hvis de har mer tid til å følge opp hver enkelt elev, kan de godt tenke seg å utsette de planene de har om å gå av med pensjon. Jeg mener at hvis skolen generelt sett er en mer attraktiv arbeidsplass, kan vi tiltrekke oss flere gode krefter. Dette er altså ikke sånn at man kan sette noe likhetstegn mellom lærermangel og prøveprosjektet og ønsket om å øke lærertettheten. Mitt ønske og mitt mål er at det skal være motsatt.

Elisabeth Aspaker (H) [20:28:35]: Jeg holder fast ved at en lærernorm blir en papirbestemmelse så lenge man ikke greier å komme opp med en troverdig beskrivelse av hvordan man skal skaffe seg alle de lærerne som trengs. Departementet skriver selv i sine høringsnotater at det ikke finnes kunnskapsgrunnlag for at en lovregulering av et slikt forholdstall er et godt virkemiddel med tanke på elev-

enes læring. Det skriver departementet selv. Og så setter man i gang en fireårig forsøksordning, som vel skal tre i kraft fra kommende høst, og før den ordningen er trådt i kraft, har man altså bestemt seg for at man skal innføre det man egentlig skulle høste erfaring med og se på effektene av i løpet av de fire årene den ordningen skulle fungere. Hva slags tilnærming er det?

Statsråd Kristin Halvorsen [20:29:21]: Dette ble varslet da vi foreslo dette i budsjettet, så det kan ikke ha kommet som noen overraskelse på komiteen. Dette var tvert imot en del av en plan for å endre loven, slik at man har et hjemmelsgrunnlag for å komme tilbake med en nærmere bestemt norm for lærertetthet. Så dette har ligget i kortene hele veien.

Hvis jeg kunne få lov til å gi Høyre et bitte lite råd, er det å la den begeistring man har for lærere, også føre til at man hører på lærere. Det er ingenting jeg opplever at lærere oftere tar opp med meg, enn ønsket om å gjøre en god jobb på en slik måte at man kan følge opp hver enkelt elev bedre. Dette er et svar til disse ekspertene, som jeg også lytter til, nemlig de som har skoen på, og som gjør jobben hver eneste dag, som har en veldig sterk overbevisning om at dette vil gjøre læreryrket mer attraktivt og gjøre lærerjobben mer interessant og overkommelig.

Det er ingenting jeg opplever at lærere oftere tar opp med meg, enn ønsket om å gjøre en god jobb på en slik måte at man kan følge opp hver enkelt elev bedre. Dette er et svar til disse ekspertene, som jeg også lytter til, nemlig de som har skoen på, og som gjør jobben hver eneste dag, som har en veldig sterk overbevisning om at dette vil gjøre læreryrket mer attraktivt og gjøre lærerjobben mer interessant og overkommelig.

Trine Skei Grande (V) [20:30:45]: Hvis dette er det viktigste statsråden gjør, og dette er det som skolen har ropt etter skal skje, hvorfor gjør hun det når hun skal slutte? Hvorfor gjør hun det etter åtte år?

L a i l a D å v ø y hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Kristin Halvorsen [20:30:58]: Jeg venter bare en dag å se Trine Skei Grande sitte på trappa i Kunnskapsdepartementet og sjekke kaffetrakteren – det har jeg sagt før. Hun er meget ivrig etter å overta jobben min, og det skjønner jeg godt, for det er den viktigste og mest utfordrende og morsomste og på alle vis mest interessante jobben man kan ha. I tillegg har man en ekstrabonus, og det er å treffe så utrolig mange flinke og engasjerte folk hver eneste dag.

Jeg har vært veldig opptatt av at vi skulle få til en bestemmelse for å øke lærertettheten. Nå har vi en prøveordning som vil gi oss bedre erfaring med nettopp dette. Det blir veldig spennende å se hvordan skolene bruker den muligheten de nå har. De kommer til å ha litt forskjellige innretninger. Noe av det vi vet fra forskningen, er at hvis man bare smører det tynt utover og fortsetter å jobbe akkurat som nå, er det vanskelig å måle noen stor effekt av det. Men hvis man jobber annerledes og sørger for å

bruke de ekstra ressursene som de ekstra lærerne gir, kan vi f.eks. håpe å få ned den betydelige økningen vi har hatt i spesialundervisningen i løpet av de senere årene.

Trine Skei Grande (V) [20:32:05]: Jeg kan gjøre statsråden helt rolig. Jeg syns kanskje det viktigste med å være utdanningsminister ikke er kaffetrakteren. Jeg tror det er veldig mange andre oppgaver som er mye viktigere.

Jeg gjentar spørsmålet mitt: Hvis dette er det viktigste man gjør, hvorfor har man ikke gjort det på åtte år?

Statsråd Kristin Halvorsen [20:32:21]: Dette er ett av mange forslag og reformer som vi har innført i norsk skole. Trine Skei Grande er jo fullt ut kjent med det, f.eks. at vi stoppet den omfattende privatiseringen som Venstre var med på sammen med Høyre og Fremskrittspartiet, f.eks. at vi avlyste krigen med Skole-Norge for å få til en helt annen form for hvordan de nasjonale prøvene skulle fungere, f.eks. at vi har fått på plass et system for etter- og videreutdanning for lærere, som mange flere kommuner burde benytte seg av, f.eks. at vi har blitt mye bedre i forhold til tidlig innsats, som er avgjørende for at små lærevansker ikke skal vokse seg til å bli store lærevansker, f.eks. at vi er mye bedre på vurdering for læring nå enn vi var tidligere.

Økt lærertetthet er ett av mange viktige forslag som vi nå gjennomfører. Trine Skei Grande skal ha veldig store problemer med å klare å holde det i et samarbeid med Høyre og Fremskrittspartiet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Elisabeth Aspaker (H) [20:33:38]: Det var statsrådens svar til meg på den første replikken som fikk meg til å tegne meg igjen. Statsråden nærmest insinuerte at Høyre ikke hadde dialog med lærerne og ikke visste hva norske lærere var opptatt av. Vi har meget god dialog med norske lærere. Vi er veldig klar over at det norske lærere ønsker seg, er flere kvalifiserte kolleger, flere utdannede kolleger, flere lærere som har kompetanse på det trinnet i de fagene som de faktisk underviser i.

Det er ett av områdene på denne regjeringens store syneregister at man ikke har kommet opp med nok dimensjonering av etter- og videreutdanning for de 9 000 lærerne som ikke har de kvalifikasjonene de trenger ute i skolen i dag. Man har heller ikke kommet opp med et troverdig system for at dagens lærere som er i skolen, faktisk skal få mulighet til faglig å perfektionere seg i sin yrkesaktive tid.

Et annet spørsmål som statsråden heller ikke har noen gode svar på – det snakkes mye om det, statsråden sier at man har dialog med partene om det – og som hun heller ikke har kommet fram med noen konkrete forslag til, er hvordan nye karriereveier i skolen skal se ut. Det kunne ha vært et instrument for å få tilbake noen av disse 35 000 som statsråden snakker om, og som er denne såkalte lærerreserven. Jeg tror ikke at 600 stillinger i ungdomsskolen gjør en i stand til å rekruttere tilbake de mange tusen vi må ha tilbake av de 35 000, hvis vi skal ha et lønlig håp om å tette

det gapet og den mangelen på kvalifiserte lærere som vi ser åpne seg nå fram mot år 2020.

Det er ingen tvil om at her kunne mye mer ha vært gjort. Statsråden og regjeringen har prioritert helt andre ting fremfor virkelig å sette inn støtet. Hvis man mente alvor med at man skulle rekruttere tilbake så mange av denne såkalte reserven, måtte man sette inn et helt annet støt i en helt annen størrelsesorden på et langt tidligere tidspunkt. Nå blir det en ny regjering som får denne ballen i fanget, og som står overfor de store utfordringene det er å skaffe norske elever de kvalifiserte lærerne som alle elever i norsk skole burde ha tilgang på.

Statsråd Kristin Halvorsen [20:36:17]: Nå bør vel kanskje representanter fra Høyre vinne valget før man nedsetter nye regjeringer. Det er også bare et lite, velment råd. Dette er nemlig en sak som mange i Skole-Norge vil legge avgjørende vekt på når de bestemmer seg for hvilke av regjeringalternativene som har den beste politikken.

Når det er sånn at vi har over 35 000 lærere som har valgt bort skolen og valgt seg over til andre yrker, må vi stille oss spørsmålet: Hvordan skal vi sørge for å lokke dem tilbake og overtale dem til å komme tilbake? Da vil jeg anbefale at man starter med å høre på hva de har å si. Det veldig mange av dem sier, er: Jeg trivdes som lærer, jeg syntes det var fantastisk de gangene jeg fikk gjøre en virkelig forskjell. Da jeg så at det gikk et lys opp for en elev som hadde strevd med noe opp og ned i lange tider, da var det virkelig sånn at jeg visste at det var verdens beste jobb. Og så sier de: Hvis jeg bare fikk litt mer tid til å følge opp hver enkelt elev, sånn at jeg kunne oppleve det litt oftere i jobben, skulle jeg tenke på å komme tilbake på skolen. Vel, da prøver vi ut det.

Grunnen til at det ikke bare er en prøveordning i løpet av fire år som vi nå skal høste erfaringer med, er også at vi gjør denne lovendringen i dag. Jeg er helt sikker på at Skole-Norge kommer til å merke seg hvem som stemmer for, og hvem som stemmer imot. Da kommer de til å merke seg at Høyre og Fremskrittspartiet og Venstre stemmer imot den endringen i opplæringsloven som gjør at man kan komme tilbake med en bestemmelse som sikrer lærertetthet. Det er veldig interessant. Det kommer nemlig veldig mange til å være opptatt av når de skal finne ut av om man faktisk hører på lærerne, har en strategi for hvordan man skal rekruttere flere tilbake til skolen, har en strategi for hvordan man skal prøve ut ulike systemer for å hindre en fortsatt økning i spesialundervisningen, har en strategi for hvordan man skal kunne jobbe mer variert og motiverende i skolen.

Trine Skei Grande (V) [20:38:54]: På veien ned fra talerstolen sa statsråden at dette tar sin tid. Ja, det er nettopp poenget: Åtte år har det tatt.

Man påstår at man har hørt på lærerne, og at dette er det viktigste lærerne vil, men lell har man egentlig ikke klart å gjennomføre det, og man har ikke klart å legge grunnlaget for å gjennomføre det. Grunnlaget for å gjennomføre det handler ikke bare om en lovnad i framtida. Det handler om alt det du gjør rundt læreryrket. Da jeg var saksordfører for

oppfølginga av Tidsbrukutvalgets rapport, lovte statsråden å ta bort ett – jeg gjentar: å ta bort ett – skjema. Det tok et og et halvt år fra Stortinget fattet vedtak om å ta bort ett skjema, til vi i dag tar bort ett skjema. Det er en av de tingene lærerne har bedt om. Vi har sagt at vi må kutte med 25 pst. – det er rått og hardt, men det må vi gjøre.

For at lærere skal orke å være lærere, må de få lov til å være lærere. Det betyr at vi må få opp antall helsesøstre i skolen. Vi må få inn andre yrkesgrupper. Vi må få inn alle dem som kan avlaste lærerne i hverdagen. Venstre har foreslått 1 000 nye helsesøstre i alle statsbudsjett de siste åtte årene. Det kom 200 i forbindelse med folkehelsemeldinga, da man skulle gå til valg for andre gangen.

Hvis man virkelig skal sørge for at lærere får tid til å være lærere, må man sørge for at alle virkemidlene rundt lærerhverdagen blir bedre. Man må sørge for å lage akademiske løp som gjør at vi bringer statusen tilbake til yrket. Vi må gjenreise respekten for læreryrket ved at man får lov til å være lærere og får lov til å bruke tid med elevene. Men det gjør man ikke ved å vedta en norm, som bare vil føre til enda flere ufaglærte. Det gjør man med en stor tiltaksplan på alle nivå, som handler om hvordan man skal få tid til å være lærer, hvordan man avbyråkratiserer norsk skole, hvordan man sørger for å bringe statusen tilbake til yrket og hvordan man lager ordentlige karriereløp.

Det har jeg lyst til å gjøre. Det hadde vært en spennende oppgave å ta fatt på. Men noen andre har dessverre sittet der og hatt den jobben i åtte år og funnet ut at den dagen man skal gå til valg, skal man begynne å høre på lærerne. Noen har hørt på dem kjempeleunge og foreslått dette kjempeleunge. Jeg tror ikke lærerne lar seg lure av en norm uten innhold. Jeg tror de ser at tiltak handler om å løfte hele yrket og gjenreise respekten for det. Det gjør man ikke ved å vedta en tallnorm i lov. Det gjør man ved systematisk å jobbe med å løfte yrket. Det er mulig hvis man vil, men det er fint at det skal drives valgkamp på lærere og lærertetthet.

Presidenten: Representanten Aspaker har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Elisabeth Aspaker (H) [20:42:00]: Jeg har lært meg at også i politikken varer ærlighet lengst, og jeg er stolt over å representere et parti som har andre løsninger enn å stå her og love bort lærere vi ikke har. Uansett hvordan statsråden snur og vender på det, er det å vedta en lærernorm nå, et slag i luften, for det er å love bort lærere man ikke har.

Høyre, derimot, har vært kjempetydelig på hva som er våre prioriteringer: ny lærerutdanning, nye karriereveier, staten skal ta regningen for den ekstra lønnen som disse nye karrierestillingene skal kvalifisere til, og vi skal satse massivt på etter- og videreutdanning av lærerne som er der ute, og som i det daglige erkjenner og ser at de trenger mer kompetanse for å kunne gjøre jobben sin.

Jeg satser på at norske velgere faktisk merker seg at vi holder på med realpolitikk, mens statsråden holder på med symbolpolitikk.

Presidenten: Neste taler er Sverre Serigstad Valen Nei, unnskyld, Snorre Serigstad Valen. Beklager så mye!

Snorre Serigstad Valen (SV) [20:43:15]: Takk, president – og så vi som ga hverandre en klem på Stortingets avslutning lørdag! Vi må klemme mer!

Jeg sitter her og hører på Elisabeth Aspaker, og representanten Lien er ikke fornøyd med at jeg forlenger denne debatten, men jeg gjør det likevel, for tanken slår meg jo: Det må stå forferdelig til i norsk skole. Elisabeth Aspaker svinger høyt og kommer med en virkelighetsbeskrivelse som jeg ikke kjenner igjen fra mine mange besøk på skoler rundt omkring i landet og spesielt i mitt eget hjemfylke og i min hjemkommune.

Vi gjør det bedre på de internasjonale testene, som Høyre var så veldig opptatt av da de satt i regjering. Vi gjør det mye, mye bedre. Oppgangen fortsetter for hvert år Kristin Halvorsen er kunnskapsminister.

Vi er ikke i en evig konflikttilstand med elevorganisasjonene og lærerorganisasjonene.

Vi innfører ikke privatiseringsreformer, som skaper to konkurrerende sektorer, betalt av det offentlige, som utarmer tilbudet innenfor yrkesfag og muligheten til å ha et godt distriktskoletilbud.

Lærerne etterspør ikke Elisabeth Aspakers politikk. De vil ikke ha karakterer i barneskolen. De vil ikke ha et snevert, instrumentalistisk læringssyn, uansett hvor strengt og forfriskende det høres ut. De vil ikke ha privatiseringeksperimenter og den usikkerheten som Høyres kommuneøkonomiopplegg fører med seg.

Når man driver politikk på representanten Elisabeth Aspaker-måten, ender man opp med ikke å ha noen andre visjoner enn å finne nye måter å formulere hvor ille det står til når de andre styrer. Da ender man opp med å legge skylden på kunnskapsministeren for det man tror blir dårlige resultater for Skole-Norge om morgenen, for så å prøve å ta æren for framgangen det viser seg å være, når resultatene er lagt fram på ettermiddagen, etter åtte år med SV i regjering.

Til slutt er det å bemerke til Trine Skei Grande, siden hun er så opptatt av hva som er gjort de siste åtte årene, og at noe av det har tatt tid: Vi kan jo spørre lærerorganisasjonene om hvem de liker best – kunnskapsminister Kristin Halvorsen eller den regjeringen som partiene til Elisabeth Aspaker og Trine Skei Grande var en del av i fire år, før vi tok over.

Presidenten: Ingen flere har bedt om ordet til sak nr. 24.

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 25 og 26 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 25 [20:45:40]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2013 under Forsvarsdepartementet

(Investeringar i Forsvaret og andre saker) (Innst. 490 S (2012–2013), jf. Prop. 136 S (2012–2013), kapittel 4)

Sak nr. 26 [20:45:43]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet 2013 under Forsvarsdepartementet (Investeringar i Forsvaret og andre saker) (Innst. 489 S (2012–2013), jf. Prop. 136 S (2012–2013), unntatt kapittel 4)

Presidenten: I Innst. 490 S i sak nr. 25 tilrår komiteens flertall at den delen av Prop. 136 S som behandles i innstillingen, sendes tilbake til regjeringen. Det er derfor ønskelig at dette avklares før vi eventuelt starter realitetsdebatten om begge innstillingene.

Presidenten vil foreslå at det legges opp til en kort debatt om tilbakesending til regjeringen før Stortinget voterer over komiteens tilråding.

Det åpnes for at hver partigruppe kan ha et innlegg på inntil 3 minutter.

Det samme gjelder statsråden, dersom hun ønsker å ta ordet.

– Det anses vedtatt.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [20:47:26]: Det er ikke ofte dette skjer, men i denne saken er det nødvendig.

Komiteens flertall, Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, ber om at kapittel 4 i proposisjonen sendes tilbake til regjeringa. Bakgrunnen for det er at saksframlegget er svært tynt. Denne dyptgripende omorganiseringen av norske spesialstyrker er kun viet noen få setninger i proposisjonen. Stortinget må i en så viktig sak få seg forelagt et beslutningsgrunnlag hvor konsekvenser, kostnadsbilde og premisser er synliggjort og etterprøvbare. I den særdeles kortfattede saksframstillingen mangler bakgrunn, premisser og kostnads- og konsekvensanalyse.

Det føyer seg dessverre inn i rekken av flere saker der Forsvarsdepartementet leverer saker til Stortinget som forringer Stortingets evne til å fatte gode beslutninger, og som forringer forsvarspolitikken legitimitet. Det er veldig uheldig, kritikkverdige og ikke en akseptabel måte å legge fram saker på.

Stortinget er avhengig av et solid beslutningsgrunnlag når vi skal fatte vedtak om anskaffelser i milliardklassen eller skal ta beslutninger med store operative og organisatoriske konsekvenser.

Vi opplevde det samme i forbindelse med Prop. 110 S for 2010–2011, der Stortinget ble bedt om å fatte vedtak om kjøp av fire treningsfly av typen F-35. Det var også norgeshistoriens største anskaffelse vi da begynte på, og den ble behandlet over to spalter i proposisjonen.

Da vi behandlet langtidsplanen for Forsvaret i fjor vår, opplevde vi det samme. Komiteen stilte 291 skriftlige spørsmål for å belyse saken. I begge saker kalte vi også forsvarsminister og forsvarsjef inn til høring.

En slik praksis med mangelfulle beslutningsgrunnlag

til Stortinget er bare mulig fordi regjeringa kan presse sakene igjennom, med regjeringspartienes flertall i salen.

Også denne gangen har komiteen forsøkt å avhjelpe mangelfull informasjon ved å stille spørsmål og arrangere høring, men flertallet mener altså at saken ikke er godt nok belyst. Den uro og kontrovers som i tillegg har syntes å prege den interne prosessen som ledet fram til regjeringas forslag, er et tilleggsmoment som ikke er egnet til å inngi tillit til at alle sakens premisser og konsekvenser er belyst.

På denne bakgrunnen mener flertallet at regjeringa må komme tilbake til Stortinget med en ny sak knyttet til spørsmålet om organisering av spesialstyrkene, med utgangspunkt i tiltak som rent faktisk øker den operative evnen, og hvor premisser, kostnader og konsekvenser er redegjort for på en tilstrekkelig god og etterprøvbar måte.

Jeg vil også legge til at vi fra Høyres side støtter regjeringspartienes forslag nr. 3 i innstillingen.

Tom Staahle (FrP) [20:50:28]: Komiteens leder har på en glimrende måte redegjort for litt av bakgrunnen for komiteens innstilling i denne saken. Jeg har lyst å knytte noen kommentarer til dette.

Dette er en veldig viktig sak som gjelder en av de viktigste operative enhetene vi har i Det norske forsvaret. Når vi skal fatte en så pass viktig beslutning, har Stortinget behov for et bedre beslutningsgrunnlag. At man velger å behandle en organisasjonsmessig endring av denne karakter i en investeringsproposisjon, framstår som særdeles forunderlig. Når det gjelder det saksframlegget som ble presentert for komiteen: Hadde det blitt lagt fram et sånt saksframlegg i min egen kommune, hadde det blitt sendt tilbake med en eneste gang. Jeg kan ikke med min beste vilje forstå at et samlet storting vil behandle det regjeringen her ønsker å behandle.

Som alle i Stortinget er klar over, har det framkommet alvorlige bekymringsmeldinger som er bredt omtalt i mediene de siste ukene. Bare det burde fått et samlet storting til å heise flagget og erkjenne at det er mange faktorer som bør etterprøves mer før en beslutning om organisasjonsmessige endringer foretas.

Vårt land er avhengig av en spesialstyrke som har det beste operative funksjonsnivå. Når tillitsvalgte i spesialstyrkemiljøet gir klar tilbakemelding om at konsekvensene av det som foreslås, kan rokke ved vår operative evne, skulle man tro at et ansvarlig storting forstår at denne saken krever en bredere behandling. Det er derfor vi i flertallet har anmodet om at denne delen av proposisjonen må fremmes i en ny sak, der premisser, kostnader og konsekvenser er redegjort for på en tilstrekkelig og adekvat måte. Jeg kan ikke med min beste vilje forstå at de rød-grønne partiene i denne sal, som er godt kjent med de problemstillinger tillitsvalgte har påpekt, ikke tar hensyn til nettopp det.

Et samlet storting hadde stått seg på å behandle Prop. 136 S som det proposisjonen egentlig er, en investeringsproposisjon, og ikke en organisasjonsendring. Det skylder vi de soldatene som inngår i spesialstyrkene, det skylder vi de tillitsvalgte som har vært meget tydelige i sine tilbakemeldinger, og det skylder vi det norske folk – fordi vi er av-

hengig av et spesialstyrkemiljø som er funksjonsfriskt og i best mulig operativ stand til å løse de vanskelige oppdrag som vi pålegger dem.

Sverre Myrli (A) [20:53:14]: Forslaget om felles ledelse for våre to spesialstyrkeavdelinger har vakt svært stort engasjement. Hvordan de interne prosessene i Forsvaret har vært, må andre svare for. Men hvis det er noe som helst i påstandene som er framkommet, om at det har vært brukt press og ufine metoder underveis i prosessen, er det selvsagt svært alvorlig. At noen skal ha blitt truet med telefonavlytting hvis de ikke gjør som overordnede sier, høres helt hinsides ut.

Dette er svært alvorlige påstander som Forsvaret selvsagt må ta på alvor. Og er det ikke sant, er det også alvorlig – av dem som har kommet med påstandene.

Jeg vil ikke gå nærmere inn i det, for saken i dag dreier seg ikke om dette. Jeg vil også holde det kontroll- og konstitusjonskomiteen holder på med, utenfor dagens debatt. Som sagt: Den svært alvorlige saken får gå sin gang – i egne og passende organer.

Det var litt om prosessen i Forsvaret.

Jeg tror jeg kan si at fra denne saken kom til politisk behandling, har det vært en svært grundig behandling – en nesten uvanlig grundig behandling, vil jeg si. Forsvarsministeren har gjennomført en rekke reiser og besøk – til Marinejegerkommandoen og til Forsvarets Spesialkommando/Hærens jegerkommando, og til Haakonsværn, Ramsund og Rena. Hun og departementet har hatt en rekke møter med Forsvarets avdelinger, med tillitsvalgte og med enkeltpersoner.

Etter at saken ble fremmet for Stortinget, har utenriks- og forsvarskomiteen gjennomført åpen høring med forsvarsministeren og forsvarssjefen. Komiteen har vært på besøk hos Marinejegerkommandoen og hos Forsvarets Spesialkommando/Hærens Jegerkommando, og komiteen har stilt, og fått svar på, godt over 50 spørsmål – til dels svært omfattende spørsmål og svar. Denne saken er derfor svært godt opplyst. Stortinget skulle ikke ha noen grunn til å sende saken tilbake til regjeringen.

Jeg lurer virkelig på om opposisjonspartiene har tenkt nøye gjennom hva som kan skje dersom forslaget om tilbakemeldelse hadde blitt vedtatt. Husk at marinejegerne som en følge av omorganiseringen, nå vil bli satt på kontraterorberedskap, noe de ikke er i dag. Dersom saken hadde blitt sendt tilbake til regjeringen, og dermed ikke hadde blitt behandlet i Stortinget før langt utpå høsten, ville det kunnet forsinke dette. Det bør ikke Stortinget bidra til.

Det er Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti som står bak innstillingen, ettersom disse partiene har flertall i utenriks- og forsvarskomiteen. Jeg anbefaler regjeringspartienes representanter å stemme imot innstillingen og forslaget om å sende saken tilbake til regjeringen.

Snorre Serigstad Valen (SV) [20:56:20]: La meg først si at jeg selvfølgelig deler komitelederens oppfatning av at saker som skal behandles her i Stortinget, skal være godt belyst og grundig behandlet. Det betyr imidlertid ikke at

SV mener at det er grunn til å utsette behandlingen av kapittel 4.

Utenriks- og forsvarskomiteen har hatt en grundig behandling av denne saken. Jeg mener at alle – alles meninger – har kommet godt til orde, både i det offentlige ordskiftet, på tv, på radio, i landets aviser, i åpen høring, i møter og i innspill til komiteens medlemmer.

I tillegg til at det har vært gjennomført høring, har komiteen besøkt både Marinejegerkommandoen og Forsvarets Spesialkommando. Det har vært en grundig og redelig politisk behandling av saken i komiteen.

Derfor går jeg, i motsetning til enkelte andre som har hatt ordet, ikke inn på sakens realiteter når vi nå diskuterer dette tilbakesendingsforslaget, men nøyer meg med å si at jeg merker meg at det ikke kom noe forslag om utsettelse fra opposisjonen før avgivelsesøyeblikket, og etter at det hadde vært mye oppmerksomhet rundt andre sider ved denne saken i media, som ikke er vedkommende det vi faktisk behandler i salen i dag. Anklagene om trusler og avlytting er svært alvorlige, og de høres, som representanten Myrli sa, helt hinsides ut. Det er noe Forsvaret og departementet må komme til bunns i. Men det er ikke på grunnlag av den saken at opposisjonen krever utsettelse, det er fordi en sier at beslutningsgrunnlaget er for tynt. Det skulle jeg i så fall ønske at opposisjonen hadde gitt mye tydeligere uttrykk for mye tidligere.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [20:58:22]: Det politiske oppdraget til forsvarssjefen etter terrorangrepet 22. juli 2011 innebar en helhetlig gjennomgang av spesialstyrkenes organisering. Denne omorganiseringen er utredet på vanlig måte av fjerde avdeling i Forsvarsdepartementet under rollen som langtidsplanleggingsavdeling for Forsvaret. Prosessen har vært inkluderende. Selve prosessen er drøftet med arbeidstakerorganisasjonene, og de har vært med i hele prosessen. Alle beslutningspunkter i denne utredninga er tatt i Forsvarets ledergruppe. Dette er den beste faglige anbefaling som kan gis for å utvikle spesialstyrkene til morgendagens krav. Imidlertid er det noen i Marinejegerkommandoen som har vært, og er, uenige – dette på samme måte som ved nedleggelsen av HV-016 i Oslo, hvor det var uenighet.

Forsvarssjefen har i media – etter Senterpartiets syn – fått uberettiget kritikk for å løse et politisk oppdrag på en god fagmilitær måte. Forsvarssjefen har, som flere har sagt, besøkt avdelingene, satt seg inn i forholdene og foretatt en helhetlig avveining i henhold til det oppdrag forsvarssjefen fikk.

Fakta er at spesialstyrkene fortsatt skal rekrutteres fra hele Forsvaret. Grunnutdanning, befals- og offisersutdanning skal fortsatt skje i forsvarsgrenene, og man skal opprettholde forsvarsgrenvis tilknytning, henholdsvis Marinejegerkommandoen i Sjøforsvaret og Hærens Jegerkommando i Hæren.

Regjeringens forslag går ut på å opprette eget virksomhetsområde for Forsvarets spesialstyrker med felles ledelse og eget budsjettkapittel – etter Senterpartiets mening en god løsning som ser en nødvendig helhet for å sikre en trygg framtid.

Kjell Arvid Svendsen (KrF) [21:00:23]: Utenriks- og forsvarskomiteen har valgt å dele opp behandlingen av Prop. 136 S for 2012–2013 i to innstillinger.

Den ene gjelder sju investeringsprosjekter, som det er enighet om å behandle i dag.

Uenigheten gjelder saksbehandlingen av den andre innstillingen, som omhandler forslag til omorganisering av spesialstyrkene.

Jeg skal ikke her gå inn på noen vurdering av hvilken organisasjonsform som vi foretrekker, men nøye meg med å vise til at Kristelig Folkeparti frarår at saken sluttbehandles i dag. Grunnen til det er det nærmere redegjort for i komiteens innstilling, der komiteens flertall – Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti – viser til svakheter ved beslutningsgrunnlaget.

Når det foreslås en dyptgripende omorganisering av spesialstyrkene, dvs. Forsvarets spesialkommando, Hærens jegerkommando og Marinejegerkommandoen, må vi være trygge på beslutningsgrunnlaget. I beslutningsgrunnlaget må omorganiseringens konsekvenser, kostnadsbilde og premisser være synliggjort og etterprøvbare.

Komiteens flertall mener at disse vilkårene ikke er oppfylt, og finner det kritikkverdig at regjeringen presenterer et så mangelfullt beslutningsgrunnlag for Stortinget.

Det at saken omtales i mindre enn halvannen spalte i en proposisjon som primært handler om nye investeringsprosjekter, er en ekstra indikasjon på dette.

Vi mener derfor at den beste løsningen er at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en ny sak, hvor beslutningsgrunnlaget er mer solid, og hvor det er dokumentert klarere at tiltakene vil øke den operative evnen til våre spesialstyrker.

Kristelig Folkeparti støtter derfor utsettelsesforslaget.

Trine Skei Grande (V) [21:02:29]: Churchill sa en gang at poenget med demokrati ikke er at flertallet har makta, men at mindretallet har noe å si.

Det er ikke ofte at opposisjonen har en posisjon som de har i denne saken. Jeg kan faktisk ikke huske at en samlet opposisjon har ment at man har hatt et for dårlig grunnlag til å fatte et vedtak. Det er med forundring jeg ser at regjeringa ikke tar det mer til seg og ser alvoret i det.

Snorre Serigstad Valen sa at det ikke var da de behandlet saken, men da det i ettertid begynte å komme beskjed om varslinger, at saken ble løftet. Det syns ikke jeg er så rart. Vi er ombud, og vår jobb i denne salen er å være ombud for dem som har valgt oss. Det betyr at vi ikke forholder oss bare til informasjon gitt fra en statsråd. Vi forholder oss også til den informasjonen vi som ombud får fra dem som har valgt oss. Den informasjonen er også relevant. Det er derfor vi snakker med borgere, reiser til skoler, reiser til bedrifter – snakker med dem som sakene angår. Det er ikke bare sant det en statsråd har signert på. Det fins ofte andre sannheter, og når de sannhetene blir lagt foran oss, bør vi ta dem inn over oss.

Jeg reagerer litt når Myrli sier at det er alvorlig hvis noen ikke har snakket sant i sine varsler. Jeg syns ikke man skal snakke sånn om varslere. For meg hørt det nærmest ut som en trussel. Jeg syns vi skal ha en helt annen

holdning til varslingsmeldinga enn det statsråden har vist gjennom måten det er svart på – det som ligger i kontrollkomiteen – og også som stortingsrepresentanter her har vist.

Det er klart at prosessen rundt HV-016 ikke har økt til-liten i denne salen til såne prosesser. Omlegging av HV-016 var ikke bare en liten, intern uenighet. Det var faktisk stor debatt her i salen – også innad i regjeringspartiene – og etter Ombudsmannen for Forsvarets uttalelser de siste da-gene kan man ikke avfeie det som en liten uenighet innad i Forsvaret.

Det er mange spørsmål en kan stille til denne prosessen. Vi kommer også til å stemme for en utsettelse. Jeg er lei meg for at regjeringa ikke skjønner at dette ikke er noe vi gjør ofte. Men vi gjør det når vi virkelig føler at vi må gjøre det.

Representanten Myrli sa at en måtte tenke over hva som ville skje hvis ikke regjeringas vedtak skulle gå igjen-nom – ved flertallet – nå. Jeg mener at det ikke er holdnin-ga man skal ha til parlamentets behandling av regjeringas forslag. Det er faktisk her disse forslagene blir vedtatt, og det er dem man skal ha respekt for.

Presidenten: Før Stortinget går til realitetsbehandling av sakene nr. 25 og 26, må Stortinget ta stilling til tilbake-sendingforslaget.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering over innstillingens forslag til vedtak i sak nr. 25.

Komiteen hadde innstilt:

I

Prop. 136 S (2012–2013) kapittel 4 med forslag til vedtak III sendes tilbake til regjeringa.

Presidenten: Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti står bak innstillingen, og Venstre har varslet at de støtter den.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpar-tiet har varslet at de vil stemme imot innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 55 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.13.59)

Presidenten: Da går vi til realitetsbehandling av sake-ne nr. 25 og 26.

Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil pre-sidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 30 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 35 minutter, Fremskrittspartiet 20 mi-nutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti, Sen-terpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anled-

ning til replikkordskifte begrenset til fire replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringa innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på ta-lerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Sverre Myrli (A) [21:15:16] (ordfører for sakene): La meg aller først gjøre oppmerksom på at det i begge inn-stillingene – 490 S og 489 S – står at referat fra komiteens åpne høring med forsvarsministeren og forsvarssjefen er vedlagt. Ved en glipp var det ikke tilfellet, men det fore-ligger nå beriktigede versjoner av begge innstillingene der referatet er vedlagt.

Så vil jeg passe på å fremme regjeringspartienes tre forslag i sak nr. 25.

La meg først si litt om det det er enighet om i komi-teen – flere viktige investeringsprosjekter. Det dreier seg om

- nye hangarer, kontor og oppstillingsplasser for helikop-ter i tilknytning til eksisterende helikopterbase på Bardufoss
- fornying og kapasitetsøkning av infrastruktur i Rusta leir på Bardufoss
- etablering av helikopterdetasjement på Haakonsværn med nye hangarer, kontor og plasser for oppstilling av helikopter
- nytt administrasjonsbygg og to nye flerbrukshaller til Marinejegerkommandoen ved Haakonsværn
- nytt administrasjonsbygg for Forsvarets logistikkorga-nisasjon, FLO, – også ved Haakonsværn
- nytt bygg for dropp- og fallskjermmateriell ved Rena flyplass
- utbedring av hovedrullebanen ved Bodø hovedflysta-sjon med nytt dekke.

La meg så si litt om anskaffelsen av nye kampfly.

Regjeringa gis i dag fullmakt til å bestille seks F-35 kampfly – med nødvendig tilleggsutstyr og tjenester – med forventet levering i 2017.

Kostnadene for denne delen av anskaffelsen er på 12,9 mrd. kr, hvorav 4,5 mrd. kr utgjør de seks flyene, mens resten av kostnadene fordeler seg mellom nødven-dig integrasjonsarbeid, anskaffelse av simulator, IKT og logistikk- og utdanningsvirksomhet.

Kostnadene for den norske kampflyanskaffelsen ligger innenfor de anslagene som det ble redegjort for i statsbud-sjettet. De forventede totale kostnadene for anskaffelsen av 52 fly med tilleggsutstyr utgjør 62,6 mrd. 2013-kroner.

Andre fra Arbeiderpartiet vil ta for seg det svært viktige industriprogrammet i kampflyanskaffelsen – noe det også er bred enighet om i Stortinget.

Så over til dagens stridstema: organisering av våre spesialstyrker.

I Norge har vi to spesialstyrkeavdelinger: Forsvarets spesialkommando/Hærens jegerkommando – lokalisert til Rena i Østerdalen og Vealøs ved Horten – og Marinejeger-kommandoen – lokalisert til Haakonsværn ved Bergen og Ramsund i Ofoten.

Dette er det beste vi har av forsvarsavdelinger i Norge, og soldatene der gjør en svært god og viktig jobb som det står stor respekt av. Men vi må være ærlige og si at avdelingene er av begrenset størrelse. Derfor ønsker vi at to relativt små avdelinger i større grad kan virke sammen – og dra veksler på hverandre. Derfor etableres det nå en felles ledelse for de to avdelingene – med ledelsen direkte underlagt forsvarsjefen. Altså blir det en statusheving av spesialstyrkene både organisatorisk og faktisk.

Jeg sier det enda mer presist: Med det vi nå gjør, styrker vi spesialstyrkene. Dette skulle egentlig ikke være til å misforstå. Det innebærer:

- Marinejegerkommandoen skal settes på nasjonal beredskap for å kunne bistå politiet i løsningen av kontraterroroppgaver – slik Forsvarets spesialkommando/Hærens jegerkommando er det.
- Det etableres en felles strategisk ledelse som skal sikre bedre samspill mellom de to spesialstyrkeavdelingene.

Og – som før nevnt:

- Det skal bygges ny bygningsmasse til spesialstyrkene ved både Haakonssvern og på Rena.

Det har vært en del spekulasjoner i media om den framtidige organiseringen av spesialstyrkene. Jeg vil understreke nok en gang at de to spesialstyrkeavdelingene fortsatt skal være lokalisert som i dag, på henholdsvis Rena og Vealøs og Haakonssvern og Ramsund. I tillegg skal avdelingene opprettholde sin nære tilknytning til sine respektive forsvarsgrener – Hæren og Sjøforsvaret. Samtidig innebærer forslaget at utvelgelse, grunnutdanning og grunnleggende befals- og offisersutdanning fortsatt skal foregå i de to spesialstyrkeavdelingene – som i dag.

Etablering av en felles ledelse for spesialstyrkene legger til rette for felles utvikling av spesialstyrkene og bedre samspill mellom de taktiske enhetene – på områder som beredskap, trening og øvelser.

I tillegg vil en felles spesialstyrkeledelse også styrke evnen til helhetlig prioritering og ressursanvendelse. Dette er tiltak for bedre å synliggjøre viktigheten av og øke statusen til spesialstyrkene våre.

La meg si det en gang til: Vi øker statusen til spesialstyrkene og løfter dem oppover i organisasjonen – til rett under den øverste ledelsen. At noen kan hevde at dette er en svekkelse, er for meg ganske uforståelig. Ja, noen har til og med sagt at det er en rasering. Det er det motsatte som er tilfellet.

Heldigvis ble opposisjonens forslag om å sende saken tilbake til regjeringen nettopp avvist. En utsettelse av behandlingen av denne saken ville etter mitt syn kunne skapt utfordringer for ønsket om raskt å sette Marinejegerkommandoen på nasjonal kontraterrorberedskap.

Når det forslaget nå har falt, skal det bli interessant å se om opposisjonspartiene virkelig stemmer imot forslaget. Dette er en altfor viktig sak til å lage politisk spill av.

La meg så kommentere noe av det som er sagt i debatten. Det synes å være et mønster fra opposisjonens side ved behandling av en del forsvarssaker, at det stilles en rekke spørsmål til departementet. Det er helt greit, det er en del av Stortingets arbeid. Så er en ikke fornøyd med de svarene som kommer, og så anklager en regjeringen

for det – en liker ikke svarene, og så stiller en nye spørsmål. Det er en måte å jobbe på politisk som er lite kledelig. En kan selvsagt være politisk uenig, en kan fremme andre forslag, men å anklage departementet for ikke å svare godt nok på spørsmålene når de stilles – et femtitalls spørsmål i denne saken og flere hundre spørsmål ved behandlingen av langtidsplanen i fjor. Det stemmer ikke med virkeligheten.

Så til representanten Staahle, som kritiserer regjeringen for å legge fram saken i investeringsproposisjonen. Jeg må nesten stille spørsmålet: Hvor ellers skulle saken vært lagt fram? Det er til regjeringens ære at en legger fram saken i en proposisjon til behandling i Stortinget. En kunne selvsagt ha ventet til statsbudsjettet i høst, men det ville forsinket prosessen et halvt års tid. Det er selvsagt mulig, men tidsaspektet må i alle fall være ett argument i saken.

Dette dreier seg om at vi ønsker raskt å sette Marinejegerkommandoen på nasjonal kontraterrorberedskap. Husk hele bakgrunnen for saken: For snart to år siden opplevde dette landet hendelser som vi ikke ante kunne skje. I et-tertid var alle enige om at en skulle se på det offentliges organisering, for på mange områder gikk det galt. I den prosessen kom det fram ønsker om å bruke Marinejegerkommandoen bedre enn det vi gjør i dag, fordi det er en svært god avdeling i Forsvaret. Hele bakgrunnen for denne prosessen er å øke statusen til marinejegerne, trekke dem fram og løfte dem opp. Så har hele debatten sporet av og blitt en debatt hvor det motsatte bildet har tegnet seg.

Til slutt vil jeg si til Trine Skei Grande vedrørende at jeg skal ha kommet med trusler: Nå tror jeg vi alle får roe oss litt ned. Det må kunne gå an å føre politiske debatter uten at alt skal karakteriseres som trusler. Denne saken bør vi også roe lite grann ned nå, og så får de interne prosessene i Forsvaret gå sin gang. Men jeg må si at hvis tillitsvalgte i Forsvarets avdelinger hevder at de har blitt truet med telefonavlytting, og det ikke er tilfellet, synes jeg det sier ganske mye om klimaet innad i de avdelingene. Det må virkelig være alvorlig. Jeg er heldigvis ikke i en sånn posisjon at jeg kan komme med trusler, og ikke hadde jeg tenkt å gjøre det hvis jeg hadde vært i en sånn posisjon heller. Heldigvis er ikke Stortingets rolle slik overfor Forsvarets avdelinger.

Denne saken er det på tide å få slutført. Vi ønsker bedre spesialstyrker i Norge. Derfor gjør vi dette nå.

Presidenten: Representanten Sverre Myrli har tatt opp forslagene han viste til.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [21:25:41]: La meg starte omtrent der forrige taler sluttet. Han startet med å be oss roe ned. Selvinnsikt fra denne talerstolen er av og til fraværende, så jeg spiller ballen tilbake til saksordføreren som har bydd opp til dans, og da skal vel dansen gå politisk i kveld.

Hvis det er sånn som representanten Myrli nå redegjør for, at alt er uproblematisk, mener han virkelig at dette kun er et politisk spill fra alle i opposisjonen? Jeg oppfatter at det er det som er signalet fra representanten Myrli, og det synes jeg på en måte er å si at resten av Stortinget,

med unntak av dem som sitter i posisjon, har en i overkant negativ tilnærming.

Representanten Myrli sier også at dette er viktig for å få marinejegerne på plass for beredskap. Mener representanten Myrli at marinejegerne ikke kan gå i beredskap hvis man ikke slår sammen disse to enhetene.? I så fall forutsetter jeg at representanten Myrli dokumenterer påstanden sin, for den tror jeg nemlig ikke holder vann i det hele tatt.

Så til forslaget som foreligger i dag. Jeg synes det er interessant å se dette i lys av diskusjonen vi hadde på fredag. Fredag diskuterte Stortinget kompetansemeldingen. I saken vi behandler i dag, har vi en endring i forutsetningen på detasjementet på Haakonsværn, som har en økning på ca. 30 pst. – opp til 435 mill. kr, hvis jeg ikke husker feil. Fredag diskuterte vi kompetanse. Noe av det jeg understreket da, var at jeg av og til er jeg bekymret for Forsvarets kompetanse. Det kan være min feil, men jeg ser stadig at det kommer korrigeringer av ganske vesentlig karakter, som går ut over annen drift.

Et annet moment som er viktig – i alle fall for dem av oss som bor i nærheten av nordområdene – er rullebanen i Bodø. Jeg ser nå at man skal ta grep for å utbedre den. Det synes jeg er positivt, men jeg tror at den flikkingen man nå gjør, i utgangspunktet bare er å sette plaster på et sår. Man løser ikke problemene som ligger der.

Så til nye kampfly: Det er ikke ofte jeg håper at jeg tar feil fra denne talerstolen. Men akkurat nå håper jeg at jeg tar feil, og jeg vil, på vegne av Fremskrittspartiet, uttrykke bekymring for om den teknologien som er beskrevet for de flyene vi har bestemt seg for å kjøpe, kommer til å være fullt ut det den var da vi tok det valget.

Den andre bekymringen er: Vil man greie å levere flyene i henhold til den tidsplanen som er forespeilet, eller kan man ende opp i en situasjon der det blir forsinkelser?

Den tredje bekymringen vår handler om økonomien.

Men etter å ha hørt på posisjonen og representanten Myrlis bekreftelse på at det er posisjonen som har vett og forstand, og de andre driver med politisk sirkus, er det ikke noen fare. Men en vakker dag kan Riksrevisjonen komme til å finne det for godt å si at her har muligens Stortinget tatt litt for lett på virkeligheten. Jeg vet ikke det i dag, og jeg skal også la være å konkludere. Men hvis man ser historisk på en del av de større investeringene våre, er det ikke bestandig man treffer helt godt.

Vi kan diskutere leveransen av 91-helikopterene. Det er også mye annet vi kunne ha sett på, men vi sliter med å få ting i henhold til den planen vi ønsker oss, og vi har også utfordringer når det gjeld leveranser.

La meg også komme inn på et annet moment. Informasjonsevnene til Forsvarsdepartementet har vært diskutert her. Etter åtte år i justiskomiteen, med daværende justisminister Odd Einar Dørum og herværende, tidligere justisminister Knut Storberget, har jeg lært én ting – at Justisdepartementet var i hvert fall veldig nøye og god på sin informasjon til Stortinget.

Å bytte komité og jobbe med forsvarssaker var et lite sjokk. Det kan være sånn at man forventer at medlemmene i utenriks- og forsvarskomiteen skal være mye mer intelligente enn dem i andre komiteer. Det vet jeg ikke, og

det er jeg i hvert fall ikke i stand til å måle. Men når man ser på informasjonen som legges fram fra Forsvarsdepartementet sammenlignet med informasjonen fra Justisdepartementet: Det går ikke an å sammenligne det.

Jeg var saksordfører for en sak om kjøp av en satellitt til 1 073 000 kr, hvis jeg ikke husker helt feil. Det var én side tekst – og så forsvant den samme milliarder fordi man ikke hadde bruk for satellitten lenger. Hvis det er den måten man ønsker å informere Stortinget på, kan man selvfølgelig gjøre det. Men det står ikke mye respekt av det – fra mitt ståsted. Der mener jeg faktisk at Justisdepartementet har mye å lære Forsvarsdepartementet – hvis det da ikke er sånn at man har plassert de smarteste menneskene i forsvarskomiteen. Det er mulig. Det vet jeg ikke.

Alt i alt synes jeg – som representanten Myrli sa – at denne saken i utgangspunktet er for viktig til å lage politisk grums av. Jeg tror det er et samlet storting som ønsker en sterkere og bedre beredskap. Jeg tror det er et samlet storting som i utgangspunktet ønsker å ta vare på kvalitetene som både marinejegerne og FSK og andre spesialenheter har. Men prosessen er også viktig. Jeg har oppfattet at statsråden har stått her og sagt at det viktigste vi gjør er å ta vare på mannskapene våre, for mannskapene er det viktigste. Derfor har dette – etter vårt skjønn – vært en prosess under pari.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [21:31:19]: Jeg vil uten videre slutte meg til det saksordføreren sier om viktigheten av de punktene komiteen er enig om, og det er langt de fleste i saken. Jeg ser derfor ingen grunn til å gå nærmere inn på det, all den tid saksordføreren redegjorde ganske grundig for de investeringene som nå skal gjøres.

Saksordføreren avsluttet sitt innlegg med å si at dette var en sak som var altfor viktig til å lage et politisk spill av. Politisk spill har regjeringa klart å lage helt på egen hånd. Det er en opposisjons rett og plikt å sørge for at når saker skal behandles i Stortinget, så skal de være så godt opplyst at Stortinget kan fatte beslutningen på et godt nok grunnlag. Det har Stortinget forsøkt å gjøre i denne saken som i andre saker, og denne gangen fant opposisjonen det altså helt nødvendig å be om en tilbakesendelse til regjeringa.

Så hevder altså saksordføreren at det handler om å stille mange spørsmål, og at når man får svar man ikke liker, så stiller man nye. La meg gi noen eksempler. I forbindelse med langtidsplanen stilte komiteen et spørsmål om hva de beregnede pendlerkostnadene ville være med de tiltak og vedtak som ble foreslått. Vi fikk svar tilbake at det alltid vil være pendlerkostnader i Forsvaret. Det har også opposisjonen forstått. Vi spurte hvor store de ville være, så derfor måtte vi stille spørsmålet en gang til.

I denne saken har vi stilt spørsmål om kostnadene ved tiltakene. Det er det ingen som kan svare på. Det er jo litt pussig, all den tid man skal sette marinejegerne på beredskap fra 1. august, altså dette budsjettåret, ikke å ha budsjettdekning for å gjøre det, og heller ikke å ha bedt om, i proposisjonen eller på andre måter, ekstra midler til å sette marinejegerne på beredskap.

Vi har stilt mange spørsmål, og det er altså ikke for å være vanskelig at vi ikke godtar svarene, men det er rett

og slett fordi vi ikke alltid får svar på det vi spør om; svar vi mener er helt avgjørende for å opplyse saken godt nok, for at Stortinget skal kunne fatte en beslutning som skal stå seg over mange år, som koster mange milliarder, eller som har store operative konsekvenser.

Dette er en sak som har versert lenger enn i to år. Det har vært utredninger og forslag om spesialstyrkene i 2002 og 2010. Nettopp derfor er det veldig rart at man fra regjeringas side ikke finner det nødvendig å vie mer enn noen få setninger til dette i proposisjonen.

Jeg vil også korrigere saksordføreren på ett punkt. Det er helt unødvendig å omorganisere spesialstyrkene for å sette marinejegerne på beredskap. Det kan regjeringa gjøre helt uten å bruke spesialstyrkesaken som nå ligger til behandling i Stortinget. Dersom regjeringa ønsker det, kan regjeringa når som helst sette Marinejegerkommandoen på nasjonal beredskap, og det er – som saksordføreren vil ha sett da han leste innstillingen – et forslag som hele Stortinget stiller seg bak. Alle støtter forslaget om at marinejegerne skal kunne settes på nasjonal beredskap, det er ingen uenighet om det. Dersom saken hadde blitt tilbakesendt til regjeringa – som vi foreslo – kunne regjeringa fortsatt ha satt marinejegerne på nasjonal beredskap.

Det er mye man kan si om mange av de sakene som foreligger, men la meg knytte noen kommentarer til særlig to ting. Det ene er spørsmålet om QRA og framskutt base. Der er det nå bygget opp til ganske stor usikkerhet om hva som rent faktisk gjelder. I spørsmål fra komiteen – spørsmål nr. 45 i Innst. 489 S for 2012–2013 – spør opposisjonspartiene om tidsplanen for overføring av QRA til Evenes. Der er tidsplanen oppgitt å være at overføringen «av QRA-oppdraget med F-16 samt støtte til gjennomføring av styrkeproduksjon og øvingsaktivitet på Evenes» skal skje «innen utgangen av 2016.»

Vi vet at det har vært mye diskusjon om dette faktisk kommer til å skje, all den tid det fortsatt ikke er utbyggingsarbeider i gang på Evenes. Vi vet også at generalinspektøren for Luftforsvaret har uttalt at det beste ville være å beholde F-16 og QRA-bidraget i Bodø ut F-16s levetid. Da jeg spurte forsvarssjefen om dette på høringen – om at generalinspektøren anbefalte videreføring av QRA i Bodø utover 2016 – spurte jeg også hvordan forsvarssjefen vurderte dette faglig, og da svarte forsvarssjefen:

«Det reduserer den usikkerhet som vi lever med når det gjelder tap av kompetanse på vedlikeholdssiden.»

Dette er altså Høyre helt enig i, og derfor omtaler vi også det i innstillingen. Det ville være en veldig fornuftig løsning.

Men de siste dagene har representanten Myrli uttalt seg til flere aviser i Nord-Norge om hvorvidt det blir base på Evenes fra 2016 eller ikke, og det virker som det fortsatt ikke er konkludert i regjeringa, og det gis mange ulike svar på spørsmålene som stilles. Forsvarsdepartementet sier da også til NRK Nordland 6. juni i år at Forsvarsdepartementet ikke har tatt en beslutning i saken. Man kan jo – med et skråblikk – også merke seg at representanten Myrli mener denne saken er unødvendig å diskutere i Stortinget, men så viktig at den må diskuteres i regjeringsfraksjonen. Det er noe man kan merke seg – litt med et skråblikk.

Det andre temaet er spørsmålet om kampflykjøpet. Det er et flykjøp som hele Stortinget stiller seg bak, og vi skal nå i gang med hovedanskaffelsen. Men Norge har altså, som eneste partnerland, kjøvet fram anskaffelsen. Det er av stor interesse for Stortinget å vite hvordan forsvarsministeren vurderer de forhandlingsposisjonene det nå gir Norge – all den tid vi skal signere deler av anskaffelsen før man har fattet beslutning om de viktigste områdene på industriavtaler som f.eks. JSM – hvilke posisjoner det gir oss, og hva det vil bety for den videre framdriften. Det er jo ingen tvil om at det er undertegnet industrikontrakter for relativt små summer foreløpig. Det er en klar forventning om at det skal foreligge flere industrikontrakter. Det er også en klar forventning om at verdien på dem over tid – altså flyets levetid – skal være omtrent tilsvarende som kostnadene ved kjøpet.

Det er som sagt ikke ofte Stortinget og flertallet i Stortinget gjør det vi nå har gjort, og ber om det vi nå har bedt om. Det er ikke riktig – som representanten Snorre Serigstad Valen sa i sitt innlegg – at opposisjonspartiene ventet og ventet, bare for å kunne fange opp eventuelle problemsaker før vi ba om en tilbakesending. Grunnen til at vi ønsket å vente, var at vi ville gi departementet muligheten til å gi svar på de spørsmålene vi stilte. Det syns vi er fair i en prosess og en saksbehandling i komiteen. Det skulle vi selvfølgelig også gi denne gangen. Men da vi ikke fikk tilstrekkelige svar, svar som vi mente besvarte de store spørsmålene som man må stille i forbindelse med en såpass stor omorganisering, mente vi at det var nødvendig å gjøre det vi nå gjorde, og be om en tilbakesending til regjeringa. Vi har vært helt klare og tydelige på at varslersaken og de sakene som har kommet opp i kjølvannet av dette, ikke er årsaken til utsettelsen og tilbakesendelsesforslaget. Det er selvfølgelig saker som i sum bidrar til å legge en skygge over hele saksbehandlingen, men det er altså ikke grunnen til at opposisjonen i Stortinget nå ba om en tilbakesending.

Som flertallet også skriver i sine merknader, er det behov for bedre koordinering, bedre samarbeid og eventuelt større grad av integrering av spesialavdelingene enn det vi har i dag. Dette handler om å gjøre de riktige omstillingene i riktig tempo og på riktig måte. Dersom regjeringa hadde presentert Stortinget for et beslutningsgrunnlag der man hadde synliggjort konsekvenser, synliggjort analyser, synliggjort kostnader – så hadde dette vært en mye, mye enklere sak. Men på det nåværende tidspunkt finner altså ikke Høyre å kunne støtte regjeringas forslag til en omorganisering som foreligger, og vi ønsker derfor en ytterligere utredning av saken, der vi får svar på de spørsmål vi stiller om alt fra operative konsekvenser til kostnader. Så lenge regjeringa ikke har klart å svare på det, etter gjentatte spørsmål og høringer, så mener vi det ikke er forsvarlig å stemme for det, på det nåværende tidspunkt.

Snorre Serigstad Valen (SV) [21:40:54]: Først til komitélederen: Det er ikke slik at jeg sa i mitt forrige innlegg at opposisjonen bare ventet på å plukke opp problemsaker, men jeg skulle ønske at komitélederen også var åpen på at hun, som resten av komiteens medlemmer, har hatt tilgang til bakgrunns materialet for beslutningen vi tar i dag.

Og representanten Skei Grande fra Venstre sa jo eksplisitt i sitt forrige innlegg at det er ombudsrollen knyttet til varslersaken som danner bakgrunnen for at Venstre støttet forslaget om tilbakesending i hvert fall.

Så til det jeg skulle si: Det er ikke til å unngå at forsvarspolitikken ofte blir distriktpolitikk, at debatten ofte går høyt, at det er mange sterke meninger. Og det er bra. Men det er også viktig å understreke følgende to poeng: Norge bruker ikke store summer på forsvar for å holde liv i industri, og Norge bruker ikke store summer på forsvar for å sysselsette. Pengene vi bruker på Forsvaret, skal brukes på landets forsvarsevne. Forsvaret er, som vi alle snakket om på fredag da vi vedtok kjønnsnøytral verneplikt, det skarpeste instrumentet demokratiet vårt har. Da er det spesielt viktig at det er demokratiet som vedtar både rammene for og organiseringen av forsvaret vårt. Det er fra vedtak i denne sal, og fra verneplikten, at forsvaret får sin legitimitet.

Jeg skal innrømme én ting, og det er at jeg på min hals er nordist. Det kan ikke komme som noen overraskelse på noen i denne salen, jeg er SV-er og tilhenger av et sterkt nordisk forsvarssamarbeid og et brudd med NATOs out of area-politikk. Jeg representerer det eneste partiet på Stortinget som står for denne politikken, på tross av at vi er enige med våre forretningspartnere om grunnlaget vi styrer på nå. Og det synes jeg er greit.

Derfor er det nok heller ingen overraskelse at jeg – i forrige periode da jeg ikke satt på Stortinget – helst skulle sett at det var svenske fly vi kjøpte for å ivareta vårt behov for et luftforsvar. SV er tilhenger av et godt norsk kampflyvåpen, og jeg tror at vår sikkerhet og våre interesser i vel så stor grad kunne vært ivaretatt av svenske fly, med det samarbeid med Sverige et slikt kjøp også ville gitt.

Så lander Regjeringen på F-35. Og da har det vært viktig for SV å sørge for at ikke kampflyanskaffelsen skal komme ut av kontroll, verken kostnads- eller tidsmessig. For mange deler representanten Ellingsens bekymringer. Derfor har både vi og de de andre rød-grønne partiene vært opptatt av at Forsvaret måtte ta en større andel av anskaffelseskostnadene enn det opprinnelig var lagt opp til, at det er satt en klar kostnadsramme for kampflyanskaffelsen, og at Stortinget skal behandle hver enkelt bestilling som gjøres, slik at det er reell parlamentarisk kontroll. Det er jeg veldig glad for at vi har fått med et flertall på. Jeg er glad for at forsvarsministeren var så tydelig på det også i høringen.

SV mener det er en riktig beslutning å styrke kontraterorkapasiteten ved å sette Marinejegerkommandoen på beredskap for håndhevingsbistand til politiet. Mange vil nok mene at dette er på høy tid. Selve ideen om håndhevingsbistand utfordrer vårt tradisjonelle og svært viktige skille mellom politiets og Forsvarets ansvarsområder, men samtidig er det viktig å bruke de ressursene vi har i Norge godt, og for min egen del må jeg legge til: å unngå unødvendig militarisering og væpning av Politiet. Forsvaret sitter på – uansett hva man gjør i politiet – kompetanse og kapasiteter som politiet av naturlige årsaker ikke i like stor grad kan ha. Jeg vil vise til spennende innlegg fra både Stein Ørnhøi og Kåre Willoch det siste året i samfunnsdebatten som fortjener debatt – også her i Stortinget. Det kommer vi også tilbake til senere når regjeringen legger

fram sitt varslede høringsforslag til lovverk som regulerer dette.

Men tilbake til saken: Jeg mener det er en god løsning at FSK og MJK fortsetter som to avdelinger, og får bevare sine ulike seleksjoner og utdanninger, mens man oppretter en felles ledelse for spesialstyrkene. Det er ikke en sammenslåing – jeg må bare understreke det, for det ble sagt tidligere. Norge er et lite land, og tilgangen på utstyr og fly, kjøretøy og gode øvingspartnere er begrenset, og det vil ligge en stor fordel i at man kan se de to styrkene i sammenheng og gjøre helhetlige prioriteringer. Etter mitt syn innebærer dette også en statusheving for spesialstyrkene som både MJK og FSK/HJK bør være fornøyde med.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [21:45:38]: Investeringsproposisjonen Prop. 136 S er en del av gjennomføringa av Forsvarets langtidspan, en del av å utvikle de militære styrker for vår krevende framtid. Det er en stor sak i dag, langt større enn det som debatten og oppmerksomheten skulle tilsi, når Stortinget i dag vil godkjenne kjøp av de seks første kampflyene og en betydelig investering som følge av dette, knyttet til integrasjonsarbeid, simulatorer, IKT, utdanning og logistikkvirksomhet, samt en usikkerhetsavsetning for programmet.

Budsjettet for Forsvarsdepartementet for 2013, når det gjelder store anskaffelser, øker fra 3,5 mrd. kr til 16,4 mrd.

Kampflyinvesteringene er av enorme dimensjoner og krever en særlig årvåkenhet fra Stortingets side. Saken er tidligere behandlet mange steder, også i kontrollkomitéen, og statsråden har gitt sterke forsikringer om at budsjettet skal holdes.

Som komitéen grundig omtaler i sin innstilling, er ikke forutsetninga om industrikontrakter for norsk industri på langt nær oppfylt. Fra Senterpartiets side understreker jeg betydninga av at det blir vesentlig framdrift på dette området. Og dette er langt mer enn ammunisjon. Militær teknologiutvikling har en svært stor verdi i utvikling av teknologi for det sivile samfunn. Ikke minst utviklinga på Kongsberg, gjennom den lange tradisjonen på militærområdet, har vist hvordan vi i dag høster resultater av tidligere teknologiske sprang som følge av militære kontrakter. Det er vesentlig: Resultatene av det som nå forskes og utvikles, ser vi kanskje først om 15–20 år.

I investeringsproposisjonen legges det også opp til syv bygg- og anleggsprosjekter, og Senterpartiet vil sterkt påpeke det engasjementet som vi har hatt for Bardufoss som hovedbase for helikopterskvadronen. Derfor vil jeg legge ekstra vekt på betydninga av at det i proposisjonen fremmes et investeringsprosjekt på Bardufoss som overstiger en halv milliard i kostnadsramme, og dette underbygger Bardufoss' rolle som hovedbase for helikopter. I etterkant av terrorangrepene 22. juli 2011 har Rygge blitt gitt nye oppgaver innenfor beredskapsområdet, og blitt styrket vesentlig. Og det gjør det nødvendig å understreke behovet for at organiseringa nå må sikre at hovedbasen på Bardufoss blir den reelle ledelsen for alle helikopterskvadronene. Og jeg vil understreke det: Basen på Bardufoss har ikke minst stor betydning i det nasjonale fokus, i å sikre territoriell overvåkning og innsats – på sjø og land. Det territoriale

må aldri bli undervurdert fra det militære forsvarets side. Det er det som er forsvar.

I denne saken er det imidlertid knyttet mest oppmerksomhet til etableringa av et felles virksomhetsområde for Forsvarets spesialstyrker. Senterpartiet forventer at det er ryddige forhold i omorganiseringsprosesser, slik at beslutningene ikke kan trekkes i tvil. Som jeg sa tidligere, så mener vi i Senterpartiet at Forsvarssjefen har fått uberettiget mediekritikk fra sterke miljøer med gode politiske kontakter. Jeg redegjorde i mitt forrige innlegg for det faglige grunnlaget for beslutninga. Siden Ombudsmannen for Forsvaret ble trukket inn i debatten, med Ombudsmannens beskrivelse av prosessen bak nedleggelsen av HV-016, føler jeg behov for å gå noe inn i det: Jeg blir ganske overrasket når det i Ombudsmannens redegjørelse på side 11, står «HV-016 ble nedlagt pr. 1. januar 2011 etter ordre fra Forsvarssjefen» – som om det skulle være etter ordre fra Forsvarssjefen at HV-016 nedlegges. Hvis Stortinget hadde vært uenig, så hadde det selvsagt ikke skjedd. Det sies videre her at ved avgjørelse om nedleggelse føler personell at deres innsats ikke blir tilstrekkelig verdsatt.

Jeg synes det er sterkt å skrive slike ting.

Ombudsmannen sier også at

«etter ombudsmannens syn er denne saken ikke håndtert på noen god måte fra Forsvarets side og personellet bør som minimum kunne forvente at Forsvaret behandler dem korrekt og med nødvendig respekt».

Jeg syns det er sterkt at en kan si slike ting. Det sies videre at «klagen gjelder dels hvorvidt nedleggelsen er lovlig fattet», og at avgjørelsen til ombudsmannen skal skje i 2013.

Ja, det bør være en enkel avgjørelse, for den avgjørelsen om nedleggelse av HV-016 har Stortingets støtte, og har det Stortingets støtte, så er det lovlig.

Kjell Arvid Svendsen (KrF) [21:50:48]: Jeg har i mitt forrige innlegg redegjort for hvorfor Kristelig Folkeparti mener beslutningsgrunnlaget er for dårlig til at Stortinget i dag bør ta en beslutning om hvordan spesialstyrkene skal omorganiseres.

La meg likevel gi uttrykk for vårt utgangspunkt. Kristelig Folkeparti mener at det er god grunn til bedre koordinering, samarbeid og eventuelt større grad av integrering av spesialavdelingene. Målet må være reelle operative gevinster. Planprosessen må sikre og dokumentere at dette faktisk er tilfellet. Nå er det i stedet åpenbare mangler ved beslutningsgrunnlaget. I tillegg er det usikkerhet rundt kvaliteten på den interne prosessen, noe som skaper uro i Forsvaret.

De siste ukene har det i tillegg kommet fram at Forsvarsdepartementet har unnlatt å loggføre henvendelser i seks e-poster som gjelder en varslingssak knyttet til prosessen rundt omorganiseringen av spesialstyrkene. Denne manglende journalføring er en ny indikasjon på at det er et forbedringspotensial når det gjelder saksbehandling i departementet.

Hele opposisjonen har konkludert med at beslutningsgrunnlaget er for dårlig. Vi trenger en bedre prosess og et bedre beslutningsgrunnlag. Når regjeringen på tross av

dette framtvinger en votering om omorganiseringen i dag, kommer vi i Kristelig Folkeparti til å stemme imot forslaget.

Kristelig Folkeparti støtter de sju nye investeringsprosjektene som på normalt vis fremmes i denne årlige investeringsproposisjonen, men vi er bekymret for enkelte forsinkelser og kostnadsoverskridelser. Det gjelder bl.a. en kostnadsoverskridelse på 50 pst. for helikopterdetasjementet på Haakonsværn, og det gjelder informasjonen om forsinkelse og kostnadsøkning for logistikkprosjektet i LOS-programmet.

Det største enkeltprosjektet gjelder bestilling av seks F-35-kampfly for levering alt i 2017. Prislappen for flyene er 4,5 mrd. kr, og med tilleggsutstyr og tjenester beløper regningen seg til nær 13 mrd. kr. Kampflyprosjektet har en historisk høy kostnadsramme. Vi legger til grunn at regjeringen har dekning for sine forsikringer om at kostnader, tidsplan og teknologiløsninger er i samsvar med forutsetningene. Vi må likevel peke på flere risikoelementer: Det er et betydelig avvik mellom det bildet regjeringen presenterer og informasjonen som kommer fram gjennom andre lands offisielle dokumenter, i riksrevisjonsrapporter, i tekniske vurderinger og i fagpressen.

Det er ennå usikkerhet om flyets operative kapasitet, særlig når det gjelder utviklingen av programvare og den høyteknologiske hjelmen til pilotene. Det er også usikkerhet om framdriften i programmet og sluttprisen per kampfly, særlig fordi andre partnerland i F-35-programmet diskuterer om de skal bestille færre fly. Mest alvorlig blir det om hovedkunden, USA, gjør vedtak som reduserer eller forsinker programmet.

Norsk industri har hittil bare klart å konkurrere til seg kontrakter til en verdi av rundt 2,2 mrd. kr knyttet til kampflyprosjektet. Det er milevidt fra det «gjenkjøpsmål» hele Stortinget legger til grunn, nemlig at den industrielle verdiskapningen i Norge må være av samme størrelsesorden som anskaffelseskostnadene. Vi er ikke helt i rute. Misforholdet vokser. Det krever politisk årvåkenhet.

Vi støtter alle de sju investeringsprosjektene. Helikopterbasen og en bedre infrastruktur ved Rusta leir på Bardufoss er påkrevd. Utbedringen av rullebanen på Bodø hovedflystasjon er helt nødvendig. Investeringer i nye bygg for marinejegerne ved Haakonsværn og for spesialstyrkene på Rena har selvsagt også vår støtte. Det samme gjelder administrasjonsbygget til FLO på Haakonsværn.

Vi finner likevel grunn til å understreke regjeringens ansvar for å holde kostnadsrammer og andre forutsetninger. Stortinget må informeres om det skjer avvik her.

Trine Skei Grande (V) [21:55:37]: Representanten Myrli mener at man skulle roe seg litt ned. Det må man gjerne gjøre, men jeg reagerer veldig på at man forhåndsprosederer en varslersak. For Venstre er varslersaker veldig alvorlig, og det vi har sett av varslersaker, både i Forsvarsdepartementet og Justisdepartementet og hos andre som vi har jobbet med, har ikke vekket mye tillit – og heller ikke denne gangen. Så kanskje man skal «roe seg ned» med å forhåndsprosedere dem, og heller la dem bli behandlet på en ordentlig måte.

Det at det er så mye konflikt rundt omorganisering, sa representanten Myrli handler om kultur. Ja, det handler om kultur. Hvordan «setter» man en kultur? Jo, en kultur setter man som leder. Det er derfor man er sjef i et departement, det er derfor man er sjef i en sånn enhet, og det er på den måten man faktisk setter en kultur. Det var det som noen av oss begynte å fokusere på i 22. juli-høringa, med å si at det faktisk er en forskjell på å bestemme og å lede. Bestemme gjør man når man fatter vedtak. Lede er når man setter en kultur. Og kanskje vi her er ved noe av problemets kjerne.

Snorre Serigstad Valen påsto at her var det masse tilgang på informasjon, og at hovedgrunnen var varslersaken. Nei, hovedgrunnen var at vi føler at dette ikke er belyst nok. Venstre sitter ikke engang i komiteen. Vi har lov til å stille to spørsmål per representant per uke, og i disse to ukene har vi 200 saker. Vi er to personer, og på to uker har vi lov til å stille fire spørsmål til regjeringa for å opplyse de 200 sakene som blir behandlet disse to ukene. Det betyr at vi er ganske avhengig av at det stilles mange spørsmål fra andre. Det ble det gjort her, men vi føler likevel ikke at det er belyst. Jeg må si at jeg er helt enig i bemerkningene fra Ombudsmannen for Forsvaret, selv om Lundteigen raljerte over dem. Lundteigen burde huske hvordan handlinga var i denne sal, der det til og med var sentrale Arbeiderparti-folk som tok til orde mot prosessen og sa at den var for dårlig, at den ikke var bundet i et vedtak i salen. Og den kritikken som Ombudsmannen for Forsvaret nå bare setter ord på, er egentlig en funksjon av den debatten som var i Stortinget.

Jeg tiltrer ellers komitéleders uttalelser om dette – og det har nå vært mange problemer i Forsvaret knyttet både til kultur, til omorganisering og til det mandatet man har fra denne sal.

Da vil jeg bruke siste del av min taletid til å si noe om flyvalg. I motsetning til SVs representant, er vi enig i det flyvalget som er gjort, men vi er veldig kritiske til prosessen. Da vi foretok kjøpet av treningsfly, så valgte Venstre å stemme imot – først og fremst fordi vi ikke syntes at dette var opplyst godt nok, men også fordi dette var en blankofullmakt til en regning som vi ikke ante hvor stor ville bli, eller som det var lagt prosess på.

Vi kommer i dag til å akseptere kjøpet av de seks flyene i 2017, men vi er veldig kritiske til totalsummen på de 52 flyene, og vi kommer til å ta forbehold om at vi kan være mer kritiske til de flykjøpene som kommer. Dette er enorme investeringer, og alle stortingsrepresentantene bør føle seg trygge på at disse innkjøpene er gjort på ordentlig vis.

Så vil jeg nevne at vi også støtter forslag nr. 3, som er fremmet i komiteen.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [22:00:23]: Moderniseringen av Forsvaret er en av de mest omfattende og vellykkede omstillingene offentlig sektor har vært gjennom i Norge. Denne prosessen fortsetter vi med nå.

Regjeringen har gjennom Prop. 136 S lagt frem forslag om godkjenning av syv nye prosjekter innenfor eiendommer, bygg og anlegg og forslag om å utvide bestillingsfullmakten for kampflyprogrammet for å anskaffe seks F-35

kampfly. Videre inneholder proposisjonen prioriterte tiltak for videreutvikling av Forsvarets spesialstyrker.

Vi legger nå frem forslag om godkjenning av investeringer i eiendommer, bygg og anlegg for hele 1,6 mrd. kr. Samtidig foreslår vi å utvide bestillingsfullmakten for kampflyprogrammet med i alt 12,9 mrd. kr. Dette er det selvsagt gode grunner til. Disse investeringene vil betraktelig øke vår evne til å beherske vårt eget luft-, land- og sjøterritorium. Investeringene bidrar også til å realisere den forsvarsstruktur som Stortinget har vedtatt ved behandlingen av gjeldende langtidsplan for Forsvaret.

Jeg er glad for at komiteen slutter seg til forslagene om nye bygge- og anleggsprosjekter, og samtidig gir sin tilslutning til bestillingsfullmakt for kampflyprogrammet.

Så til de aktuelle investeringene: Regjeringen vil legge til rette for en kompakt samling av Forsvarets virksomhet på Bardufoss i Rusta leir. Videre foreslår regjeringen å gi Forsvarets hovedbase for helikopter på Bardufoss fremtidsrettede fasiliteter for å løse sine oppdrag.

På Haakonsværn vil regjeringen sikre gode rammebetingelser for samvirke mellom Sjøforsvarets fregatter og NH90-helikoptrene og vil derfor starte bygging av helikopterdetasjement.

Marinejegerkommandoen skal få tilpassede lokaler for å opprettholde og videreutvikle den høye kvaliteten som norske spesialstyrker har. Byggeprosjektet på Rena vil gi spesialstyrkene fasiliteter for å klargjøre last som kan droppes fra fly og sikrer forsvarlig forvaltning av materiellet.

I Bodø er det registrert skader og mangler på hovedrullebanen. For å sikre både militær og sivil flyaktivitet har regjeringen funnet det nødvendig å gjennomføre en oppgradering av rullebanen.

Oppstart av hovedanskaffelsen av kampfly utgjør kostnadsmessig den største delen av de tiltakene som fremmes i proposisjonen. Det er også en av de viktigste investeringene for Norges forsvar i anskuelig fremtid. F-35 vil avløse våre gamle F-16 og utgjøre ryggraden i Luftforsvaret og Forsvaret de neste 40 årene.

Det er blitt spurt fra representanten Eriksen Søreide om hvilken posisjon en fremskynding av bestilling gir oss. Det gir oss en bedre posisjon til industriavtaler og til å være med i programmet som en aktiv og troverdig partner. Det har vi senest fått tilbakemelding om gjennom møtet i kampflyprogrammet i forrige uke i USA. Det er også sann at den fremskyndingen av investeringene vil gjøre det lettere å utfase F-16 og innfase F-35, og vi får en bedre kontroll med både opplæring av personell og den krevende operasjonen som da må skje.

Stortinget er vel kjent med at F-35 er et femtegenerasjons kampfly med unike kapasiteter, og at F-35 vil bli et nav i fremtidige nettverksbaserte operasjoner.

De seks første flyene i hovedanskaffelsen vil etter planen komme til Norge i 2017. Samlede kostnader ligger innenfor kostnadsbildet som det har blitt redegjort for i Stortinget tidligere, og det utgjør 62 mrd. 2013-kroner.

Leveranseplanen legger også opp til at initiell operativ evne for de nye kampflyene vil være i 2019. Dette er viktig for å kunne opprettholde et tilfredsstillende operativt nivå

i overgangsfasen mellom F-16 og F-35 og legge til rette for operativ drift på en forsvarlig måte.

Det er i dag levert 65 fly til partnernasjonene, og de signalene jeg mottar om utviklingen av F-35 gjennom det internasjonale programmet, gjør meg trygg på at de nye flyene vil komme til Norge i 2017, og at de har tilstrekkelig modenhet.

Når det gjelder industriavtaler, har regjeringen fra dag én da vi begynte å jobbe med dette – og det var omtrent da vi kom i regjering i 2005 – jobbet for industriavtaler. Utviklingen av 25 mm APEX-ammunisjon ved Nammo AS og Joint Strike Missile, JSM, ved Kongsberg Gruppen er gode eksempler på at norsk industri ligger langt fremme i utviklingen av moderne teknologi. Dette er også viktige deler av det norske industriprogrammet. Forutsatt en vellykket utvikling og integrasjon vil både APEX og JSM være sentrale kapasiteter på de norske flyene. Utviklingen og den planlagte integrasjonen av APEX-ammunisjon er i rute, og vi opplever stor interesse blant andre nasjoner.

Trinn 2 av JSM-utviklingen planlegges ferdig i løpet av sommeren. Forsvarsdepartementet planlegger å komme tilbake til Stortinget i løpet av høsten 2013 med forslag til vedtak om å gjennomføre neste trinn av utviklingen.

For regjeringen har det siden 22. juli 2011 vært viktig å videreutvikle forsvarssektorens evne til å bistå det sivile samfunn i krisesituasjoner. Spesialstyrkene er her en strategisk ressurs. Over tid har Forsvaret utviklet spesialstyrker av meget høy kvalitet – som mange har vært inne på – med svært relevante og etterspurte kapasiteter.

Det vi foreslår i denne proposisjonen, er at Marinejegerkommandoen settes på beredskap for å kunne bistå politiet i løsningen av kontraterroroppgaver, og at det etableres et felles virksomhetsområde som skal sikre bedre samordning mellom Forsvarets to spesialstyrkeavdelinger.

Beredskapsoppdraget tar utgangspunkt i Marinejegerkommandoens maritime spesialkompetanse og kapasitet og vil også dekke håndhevelsesbistand til politiet på landobjekter. Denne beredskapen skal ivaretas fra Bergen. I tillegg til dette kommer beredskapen som Forsvarets spesialkommando/Hærens jegerkommando ivaretar fra Rena.

Jeg må si at jeg undrer meg litt når det etterspørres så mye mer dokumentasjon med hensyn til dette. Det er litt uklart hva det går på. I investeringsproposisjonen har vi redegjort for store investeringskostnader, særlig på Haakonsvern og Rena for spesialstyrkene, og vi har også svart på spørsmål hvor vi sier at i inneværende år vil et ekstra tillegg i beredskapen for Marinejegerkommandoen beløpe seg til 3,4 mill. kr. Vi sier også i investeringsproposisjonen at vi eventuelt kan komme tilbake til dette på Sjøforsvarets budsjett, og vi vil komme tilbake til det i budsjettprosessen.

Det felles virksomhetsområdet er viktig, og jeg vil understreke at dette ikke innebærer en sammenslåing av de taktiske avdelingene, som jeg faktisk også har hørt en representant si her i dag. Det er ikke en sammenslåing, det er en felles ledelse. Det er svært viktig at disse to avdelingene faktisk både skal kunne drive egen seleksjon og utdanning av sitt eget personell og utvikle sin egenart, men en felles virksomhetsledelse er viktig for en samordning og – som

representanten Myrli sa – som en direkte prioritering av spesialstyrkene og som en heving av nivået for disse.

Så til en informasjonssak: Stortinget er tidligere informert om en samlet planramme på 129 mill. kr for å dekke det totale behovet for sikringstiltak ved Forsvarets operative hovedkvarter. Etter at Forsvarsbygg har gjennomført anbudskonkurranser, er det sannsynlig at den samlede planrammen for prosjektet må oppjusteres. For å sikre raskest mulig oppstart og fremdrift har Forsvarsdepartementet til hensikt å godkjenne økt kostnadsramme for tiltaket. Det er nødvendig med en nærmere kvalitetssikring av øvrige planlagte tiltak, og regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte vedrørende denne saken.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg er glad for å kunne registrere at det er bredt flertall i komiteen og i Stortinget for gjennomføringen av både EBA-prosjekter og bestillingsfullmakten for de nye kampflyene. Dette vil tilføre Forsvaret en vesentlig styrket evne. Videreutviklingen av Forsvarets spesialstyrker vil både øke den operative evnen og styrke beredskapen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tom Staahle (FrP) [22:10:44]: Mener statsråden at de siste ukers medieoppslag om spesialstyrkene bidrar til å styrke det norske folks og norske soldaters tro på hvordan Forsvaret ledes av deg som statsråd, og av forsvarssjefen?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [22:11:00]: Det er aldri heldig med negative presseoppslag eller negative saker. Det prøver vi alltid å unngå.

Samtidig vil jeg si at denne saken – det felles virksomhetsområdet for spesialstyrkene – er et viktig tiltak. Det er et viktig tiltak for at vi skal kunne vite at vi har de ressursene vi trenger, for at vi skal kunne utvikle spesialstyrkene i fremtiden og for at vi skal kunne ha god beredskap i hele landet. Og det er faktisk det denne saken dreier seg om.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [22:11:50]: Det litt besynderlige er at ingen av de tallene som statsråden nå presenterer, er presentert i proposisjonen. Man kan undre seg over hvorfor det ikke har vært mulig for regjeringa å legge fram disse tallene i proposisjonen. Det er informasjon Stortinget skulle hatt, og det er informasjon vi har fått etter å ha spurt gjentatte ganger. Det er nettopp grunnen til at vi har måttet spørre.

Vi har opplevd før med denne regjeringa at flytteprosjekter, omorganiseringer og andre større endringer i Forsvaret ikke er kostnadsestimert, eller at det er umulig å få svar når man stiller spørsmål.

Jeg har et ganske enkelt spørsmål: Hva er kostnadene ved og konsekvensene av å ta hele denne omorganiseringen – altså totalbildet av omorganiseringen – innenfor gjeldende ressursgrunnlag?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [22:12:48]: Når det gjelder investeringskostnadene, er de godt redegjort for. Det dreier seg både om Haakonsvern og om Rena. Det dreier seg om nesten 300 mill. kr på Haakonsvern og

108 mill. kr på Rena. Når det gjelder det å sette marinejegerkommandoen på nasjonal beredskap fra 1. august, har vi også beskrevet at vi kan komme tilbake til det i budsjettprosessen, men tallet er for inneværende år 3,4 mill. kr.

Når det gjelder den sentrale virksomhetsledelsen, er det i stor grad en omgjøring av den virksomhetsledelsen som er der i dag. Det blir ikke de samme personene nødvendigvis – det kan bli en del av dem, men ikke nødvendigvis, for det kan bli en del andre oppgaver. Vi har også sagt at dersom det skal mer til, må det kunne tas av ressurser andre steder i Forsvaret. Det burde egentlig Stortinget være glad for at vi klarer å gjøre. Her dreier det seg om å kunne drive Forsvaret på en effektiv måte.

Trine Skei Grande (V) [22:14:05]: Statsråden sa at hun var opptatt av å hindre negativ mediaomtale, og at dette var noe man jobbet for hele tida. Jeg skal ikke berøre varslersaka, men det å skape en god kultur – som jeg snakket om i innlegget mitt – handler også om ledelse. Det er ikke bare å fatte enkeltvedtak. Er statsråden enig i at det også er hennes ansvar at prosesser går slik at folk føler seg inkludert, at man har åpenhet i prosesser, og at man kanskje tåler et par negative oppslag i media, bare folk føler at de har blitt tatt ordentlig på alvor?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [22:14:50]: Jeg er enig med representanten Skei Grande i at kultur er veldig viktig, og at det er noe som man må vise i alle ledd.

Jeg tar veldig alvorlig de signalene som kom om at noen ikke var tilfreds med prosessen. Andre var meget tilfreds, men noen var ikke tilfreds. Derfor har jeg prøvd å være inkluderende etter at departementet fikk denne saken fra forsvarssjefen. Jeg har reist rundt til de ulike avdelingene, snakket med tillitsvalgte og snakket med ledere. Det forslaget som vi nå har lagt frem, dreier seg riktignok om en ny virksomhetsledelse, men det er ikke en dramatisk omorganisering. De to avdelingene vil bli værende som før. Nettopp derfor har jeg prøvd å legge frem et forslag som også ivaretar de synspunktene som er kommet frem.

Tom Staahle (FrP) [22:15:57]: Det er gjennom innlegg fra talerstolen gjort et poeng av at Marinejegerkommandoen skal på nasjonal beredskap og at det er et av argumentene for at denne organisasjonsendringen må skje. Da er mitt spørsmål: Mener statsråden at det ikke er mulig å sette MJK på en nasjonal beredskap uten den organisasjonsendringen som er foreslått?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [22:16:23]: Det er ikke slik at det er en betingelse å gjøre en omorganisering. Men når vi foreslår denne omorganiseringen til ett virksomhetsområde, er det for å være mer forutsigbar, for å gjøre det lettere å bruke de felles ressursene på en god måte, for å kunne oppjustere, for å vite hvilke ressurser man har, for å vite hvilket ferdighetsnivå man har, for å vite hvem som kan stå på beredskap til enhver tid, og hvem som f.eks. skal ut i andre oppdrag. Det er altså slik at det er ikke bare nasjonalt beredskap disse spesialstyrkene

skal gjøre. De har jo også først og fremst oppgaver for Forsvaret, men spesialstyrkene er særdeles viktig når det skjer noe spesielt, hvor de er en strategisk ressurs for en ledelse. Derfor er det viktig både å kunne utvikle dem i riktig retning og å ha god styring med ressursene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Laila Gustavsen (A) [22:17:38]: Når Stortinget i dag gir regjeringen fullmakt til å bestille seks kampfly, er det svært viktig for oppgraderingen av det norske kampflyvåpenet. F-35 skal etter tidsplanen gradvis erstatte F-16 fra 2017, og Norge vil da få et av de mest moderne kampfly i verden.

I tråd med god forsvars- og industritradisjon fra sittende regjering er det lagt stor vekt på at Forsvarets anskaffelser skal gi industrien oppdrag her hjemme. Norges forutsigbarhet i kampflyprosessen og kampflyprogrammet gjør oss til en troverdig partner for amerikanske myndigheter. Det er viktig også for industrisamarbeidet.

For ikke lenge siden hadde komiteen møter med lederen for kampflyprogrammet, generaløyntant Bogdan. Han understreket at etter at programmet ble gjennomgått i 2010, er det effektivisert, og at tidsplanen som er lagt, holder. Dette ble også seinest bekreftet av Department of Defence denne helgen gjennom et oppslag i Financial Times, der de bekreftet at flyet innen utgangen av 2015 vil være klart til bruk i strid, og at kostnadene nå går nedover.

Under møtet med komiteen ga også generaløyntant Bogdan svært positive signaler om at hans anbefaling til amerikanske myndigheter er å integrere JSM på kampflyet. Resten av partnerlandene har som kjent akseptert det, men den formelle godkjenningen gjenstår. Etter planen skal det skje på et møte i Tyrkia til høsten.

Forsvarets anskaffelser skal gi oppdrag for norsk industri. Forsvarsindustrien er strategisk viktig for Norge og bidrar til betydelige teknologiske gjennombrudd som også har sivilt bruksområde. Det finnes det mange eksempler på. Forsvarsmarkedet er lukket. Hele 99 pst. av alt amerikanerne forbruker på forsvarsmateriell, kjøpes internt i USA. Den jobben regjeringen har gjort med å legge til rette og jobbe sammen med forsvar og industrien i Team Norge, har gjort at norsk industri både kommer i betraktning for kontrakter og får oppdrag. Hittil har det en verdi på 2,2 mrd. kr. Det er en god start. Så er vi alle enige om at det gjenstår fortsatt mye.

Vår tydelige ambisjon er at målsetningen for industrisamarbeidet er å sikre en nasjonal verdiskapning over tid i samme størrelsesorden som anskaffelseskostnaden for flyene. Det vil si ca. 62 mrd. kr.

Stortinget understreker i innstillingen at industrikontrakter skal underskrives før kjøpskontrakten av fly inngås. Da er det i hovedsak tre områder som er viktige for Norge – for det første APEX-ammunisjon, for det andre integrering og salg av JSM og for det tredje at det jobbes fram en europeisk løsning for vedlikehold. En slik løsning er viktig både operasjonelt og industrielt. Norsk industri kan også oppnå betydelige kontrakter i dette markedet.

Jeg har moret meg med å hente fram et sitat fra tid-

ligere forsvarsminister Kristin Krohn Devold. Før valget i 2005 hørte vi henne si at hun fryktet en rasering av forsvarsindustrien dersom de rød-grønne kom til makten.

Samtidig skrev NHO brev til Forsvarsdepartementet høsten 2004. Der sto det:

«Vi opplever nå at FD (Forsvarsdepartementet) generelt vegrer seg mot å gå inn i et tett og forpliktende samarbeid med forsvarsindustrien. (...) Den myndighetsrolle FD er forutsatt å utøve, mangler, og derved blir forsvarsindustrien skadelidende.»

Sånn var det altså ifølge NHO under Høyres regime. Det må være smertelig for dagens opposisjon at Krohn Devold tok så grundig feil. Rød-grønn aktiv myndighetsrolle står i sterk kontrast til høyresidens næringsnøytralitet. Sett i kombinasjon med et ønske fra Høyre og Fremskrittspartiet om å selge seg ned bl.a. i Kongsberg Gruppen forstår vi at det er stor forskjell på Arbeiderpartiets holdning til forsvarsindustrien og Høyres – den gang de satt i regjering.

Det er bra at Høyre nå, etter åtte år i opposisjon, er presset på plass til å stadfeste på sitt landsmøte at de er for gjenkjøp. Det er første gang de har det i sitt stortingsvalgprogram. Jeg er imidlertid mer opptatt av å vurdere partier etter hva de gjør, og ikke hva de sier.

Tom Staahle (FrP) [22:22:17]: Først har jeg lyst til å gi honnør til representanten Skei Grande, som holdt et veldig godt innlegg om ledelse og ledelseskultur. Når det gjelder det hun sa, er det noe enkelte i denne salen bør legge seg på minnet – hvis det kan være en oppfordring.

Angrep er det beste forsvar. Det er tydeligvis strategien som Sverre Myrli kjører i denne saken. Det kan jeg til en viss grad forstå. Men det gjør ikke det han argumenterer med, så veldig mye bedre av den grunn.

Å påstå at de tilbakemeldingene og svarene som kom på komiteens spørsmål – og komiteen stilte mange, grundige og detaljerte spørsmål – var fyllestgjørende, er en påstand som er nokså tynn. Det er gjort et forsøk her på å tegne et glansbilde. Jeg tror det glansbildet kommer til å falme.

Vi er opptatt av forutsigbarhet, sa statsråden i sitt svar på mitt spørsmål. Det er nettopp forutsigbarhet Stortinget er opptatt av også – forutsigbarhet for og kvalitet på de beslutninger som fattes i denne salen. Den kvaliteten er ikke-eksisterende når det gjelder argumentasjonen for organiseringen av spesialstyrkene som det legges opp til her. Det er ingen kostnadsanalyser eller kvalitetsanalyser her. Da er den forutsigbarheten vi er avhengig av for å kunne fatte riktige vedtak her i salen, ikke til stede. Vi ønsker trygghet for at de beslutningene vi fatter, er de riktige. Vi ønsker at de soldatene som står ute i tjeneste hver dag, skal føle at den tryggheten er gjennomgående – fra denne salen og ut i den operative tjenesten de skal gjøre hver eneste dag.

Vi fikk gjennom statsrådets svar bekreftet at man kan sette MJK på kontraterrorberedskap, uten at man må gjøre denne organisasjonsendringen. Det var også et argument som sakens ordfører la stor vekt på i sitt innlegg. Man ville vært veldig dårlig stilt dersom dette skulle bryte ned MJKs evne til å bidra i beredskapen – hvis man skal legge den argumentasjonen til grunn.

Jeg har lyst til å snakke litt om gjenkjøpsavtaler. Det er interessant at man prøver å gjøre seg høy og mørk og vil sende en hilsen hjem om disse gjenkjøpsavtalene. Ja, det ligger som en forutsetning, men resultatet så langt er ikke til å rope hurra for og slå i bjella med. Men vi kan håpe at resultatet om noen år vil være langt bedre enn det vi ser i dag.

Det er også viktig for oss i Fremskrittspartiet å si at regjeringen hele tiden har vært tydelig på at man i forbindelse med investeringsbeløpet for F35-programmet, holder de estimatene som ligger. Vi vet at det er stor usikkerhet knyttet til det programmet – dette skal vare over mange år. Å være så skråsikker som det regjeringen gir uttrykk for her, blir jo en interessant øvelse å følge i årene som kommer. Vi legger oss på minnet at det er gitt en veldig tydelig bekrefteelse fra regjeringens side om at så vil være tilfellet. Men, som sagt: Fasiten kan vi ikke sette to streker under ennå.

Til slutt vil jeg si: I og med at vårt første forslag falt, vil vi støtte forslag nr. 3 i sak nr. 25.

Ivar Kristiansen (H) [22:26:27]: Jeg har også lyst til å anbefale Trine Skei Grandes innlegg, og det samme gjelder representanten Staahles innlegg. Det er fordi Forsvaret er en viktig del av offentlig sektor. Av natur er militærmakten helt annerledes enn andre organisasjon i staten. Nettopp derfor skal det stilles høye krav til både sivil og militær ledelse i Forsvaret.

For noen år siden sendte dagens regjering ut en pressemelding om varslere. Overskriften var: «Styrket vern for varslere». Regjeringen slo fast at varsling «er både lovlig og ønskelig». Jeg tror vi kan si mye om dagens forsvarsministers involvering i saken vi har til behandling i dag, men mye tyder på at varslerne ikke har fått noe særlig snev av vern. Dette er sterkt uheldig. Vi vet at mange slike saker er blitt avdekket, til gunst for det norske demokratiet, åpenhet og den styrke dette skal ha når man varsler om kritikkverdige forhold. Så blir opposisjonen beskyldt for å stille spørsmål. I forbindelse med verdens tynneste proposisjoner, med organisasjonsendringer som burde vært behandlet for et år siden, da Stortinget hadde til behandling langtidsplanen for Forsvaret, og spesielt med tilbakeblikk på historikken – nedleggingen av HV16, den 22. juli osv. – blir opposisjonen beskyldt for å stille spørsmål. Jeg registrerer at posisjonen i Stortinget, på tross av verdens tynneste proposisjon, ikke har funnet det hensiktsmessig å stille ett eneste spørsmål. Derimot går man til angrep på varslere.

Representanten Lundteigen finner det i dag bekvemt å gå til frontalangrep på Ombudsmannen for Forsvaret. Dette viser at når posisjonen beskylder opposisjonen for spill, og dette er et mønster, beveger man seg på en særdeles syltynn is. Er det noe departement, noen institusjon som har behov for kritisk gjennomgang etter oktober 2013, skal iallfall jeg huske at dette er et par av de felte- ne der en ny regjering må tåle kraftig og grundig gjennom- syn. Det holder ikke – når vi står overfor en investering som er gigantisk, et flykjøp som skal ha levetidskostnader på 235 mrd. 2013-kr – at vi har en regjeringsfraksjon som ikke finner grunn til å stille ett eneste spørsmål om hvordan man skal klare driften av Forsvaret. Man starter en re-

parasjon av noe som fungerer best i det norske forsvaret med å si at dette er påkrevd og nødvendig. Jeg synes det er litt merkelig at man i en sak som dette overhodet ikke finner noen grunn til å lytte til tillitsvalgte i Forsvaret – alle protestene som kommer, synspunkter på at man flytter ut ledelsen fra en gren, en etat. Vi har en styrke som har behov for å ha ledelsen «hands on» i de skarpeste situasjoner.

Vi har en proposisjon til behandling i dag der vi har en diversepost som utgjør 25 pst. av det beslutningsgrunnlaget vi skal fatte i dag. Av 12,9 mrd. kr opererer man med en diversepost på 3 mrd. kr.

Man har hele veien slått seg til ro med at alle spørsmål blir trygt besvart. Man har hatt en – inntil det nesegruse – beundring av ledelsen i Lockheed Martin. Opposisjonen har ikke hatt annen tjenestevei enn informasjonen fra departementet i disse sakene. Jeg registrerer at Lockheed Martin-ledelsen fikk sparken – ble faset ut – for ikke veldig lenge siden, og man har fått en ny talsmann som heter Bogdan.

Skal man kritisere noen for at posten når det gjelder industriavtaler og gjenkjøp, ikke er kommet lenger enn i dag, må man gå lenger inn i garderoben enn å lete etter daværende forsvarsminister Kristin Krohn Devold. Da må man gå i egen garderobe og stille seg spørsmålet: Hvorfor har man ikke oppnådd mer enn det man kan gjøre opp status for i dag?

Tore Nordtun (A) [22:31:47]: Det som beskrives innledningsvis i denne innstillingen, er en fullmakt for kjøp av kampfly med tilhørende utstyr samt forslag til noen konkrete investeringer i eiendom, bygg og anlegg, og i tillegg et forslag om å styrke våre spesialstyrker.

Jeg vil også benytte anledningen til å framheve at både regjering og storting må følge opp vår vedtatte langtidsplan for Forsvaret med nødvendige investeringer – det gjør vi nå på en forbilledlig måte. Dette innebærer at vi er i ferd med å utvikle et av Europas mest moderne og tilrettede innsatsforsvar, med det hovedmål å kunne møte nye utfordringer både nasjonalt og internasjonalt.

Vi har nå et innsatsforsvar i balanse, med høy operativ evne og med forbedringer i operativitet og aktivitet år for år, har vi nå sett. Dette har vi fått til nettopp fordi vi har gjort gode, tilrettede og skikkelige valg. Jeg må si at med den grove salven som representanten Ivar Kristiansen kom med nå, skulle man tro det bare var mørke og elendighet rundt oss.

Men dette er faktabeskrivelser, og også europeiske og internasjonale forskere og andre sier tydelig fra om at Norge er et forbilledlig eksempel med tanke på hvordan vi får til omleggingen av et forsvar. Det å følge opp vedtatte planer med nødvendige midler og investeringer har dessverre ikke alltid blitt gjort av de tidligere regjeringene.

Det har over en viss tid vært til dels stor oppmerksomhet rettet mot framtidig organisering av våre spesialstyrker. Jeg mener og tror at vi har havnet på en fornuftig løsning med regjeringens forslag. Fra vår side er det helt klart at de to taktiske spesialstyrkeavdelingene fortsatt skal være som i dag, og for framtiden lokaliseres på henholdsvis Rena/Vealøs og Haakonvern/Ramsund. Spesialstyrkene skal

fortsatt opprettholde sin nære tilknytning til de respektive forsvarsgrenene. Samtidig innebærer innstillingen at seleksjon, grunnutdanning og grunnleggende befals- og officersutdanning fortsatt skal foregå i de to avdelingene, som i dag.

Når det så gjelder etableringen av en felles ledelse for spesialstyrkene, vil jeg vise til at dette legger til rette for forbedringer og samordning på områder som beredskap, trening og øvelser. I tillegg vil det styrke evnen til en helhetlig prioritering og ressursanvendelse.

Jeg vil til slutt komme inn på at vi i inneværende budsjettproposisjon for Forsvaret, Prop. 1 S for 2012–2013, omtalte enhetshelikopter for Forsvaret i et kapittel. Der vises det til en studie om et mulig nasjonalt kompetansesenter for helikopter. Etter min mening vil dette kunne være et meget sentralt tema i tiden som kommer. Her sies det at en vil vektlegge trening av militære og sivile piloter og besetninger. I proposisjonen pekes det på et potensial for framtiden, et senter med både militær og sivil simulatorkapasitet er nettopp det som vil kunne tilfredsstillende til militære og sivile behovet for opplæring til helikopteroperatører både nasjonalt og internasjonalt. Her ser vi muligheten for en vinn-vinn-situasjon for alle parter. Helikoptermiljøet på Sola/Stavanger peker seg ut i så måte for et slikt nasjonalt kompetansesenter. Dette miljøet har en sterk posisjon både nasjonalt og internasjonalt. Jeg ser derfor fram til en oppfølging av denne saken i tiden som kommer.

Knut Storberget (A) [22:36:00]: Etter såpass mye diskusjon rundt prosess skal jeg tillate meg å kun bruke innlegget mitt på det som er realiteten i saken knyttet til omorganiseringen av spesialstyrkene, og også investeringene knyttet til dette, av den enkle grunn at jeg er ganske så overbevist om at de vedtak Stortinget i dag inviteres til å foreta, er helt rett.

Det er særs viktig at Marinejegerkommandoen nå settes på nasjonal beredskap for å kunne bistå politiet i løsningsen av kontraterroroppgaver. Det er riktig. Det er også riktig og nødvendig å etablere en felles strategisk ledelse som vil bidra til gode synergier mellom Forsvarets to spesialstyrkeavdelinger – Forsvarets spesialkommando/Hærens jegerkommando og Marinejegerkommandoen.

Slik følger også regjeringa etter min mening gode råd, både fra fagfolk sjøl, og også NATO, som i sin studie fra 2008 – NATO Special Operations Forces Study – påpeker den avgjørende betydning en klar og tydelig ledelse forankret på strategisk nivå har. Det er anbefalinger vi har sett på flere områder når det gjelder denne type aktiviteter. Den anbefalingen NATO også kommer med, om en helhetlig styring samt at ledelselementet har direkte tilgang til militær og politisk ledelse, følges etter min mening veldig godt opp med de grep regjeringa og forsvarsministeren nå gjør. Den nødvendige tverrprioriteringen som må til i ledelsen av slike kapasiteter, og som i aller høyeste grad må sies absolutt å være en begrenset ressurs, er helt nødvendig og begrunner godt det som nå foreslås.

Så vil jeg også tilføye: Spesialstyrkenes kapasitet har imponert meg. Ved flere besøk, bl.a. på Rena, i samarbeid med politiets beredskapstropp og under trening, er det

grunn til å gi honnør til alle dem som i dag utgjør denne kapasiteten. De er svært kompetente, og ikke minst syns de svært kompetente til å tilpasse sin maktanvendelse til de situasjoner som kan oppstå. Deres virksomhet er preget av realisme og fornuft, og en stor forståelse for grensdragningen for deres maktanvendelse – noe jeg opplever som kanskje noe av det aller viktigste å ha forståelse for.

Den endringen i organisering som nå foreslås, vil etter min mening gi et fortjent løft til disse styrkenes autoritet, viktighet og betydning. Det gir et bedre grunnlag for best mulig koordinering og ressursutnyttelse, noe vi absolutt trenger. Ved at lokaliseringen opprettholdes, med en felles ledelse, legges det godt til rette for felles utvikling av styrkene og synergier mellom styrkene hva angår trening, øvelser og beredskap.

Dette skjer samtidig som styrkene kan opprettholde sin nære tilknytning til sine respektive forsvarsgrener, og seleksjon, grunnutdanning og grunnleggende befals- og ofisersutdanning skal fortsatt foregå i avdelingene, som i dag. En felles ledelse vil likevel – mer enn i dag – fastsette felles faglige standarder og utvikle felles teknikker og prosedyrer. Dette vil også, som departementet sier i sitt svar til komiteen, sikre «større fleksibilitet i bruk av styrkene». En slik fleksibilitet er nødvendig med en slik begrenset ressurs som spesialstyrkene faktisk er, og vil gi oss større operativ evne. Når alt kommer til alt er det det aller viktigste.

Det er dessuten gledelig at vi i dag også kommer til å vedta forsterkning av lokalitet og lagerkapasitet for spesialstyrkene, bl.a. lokalisert på Rena i Østerdalen. For å sette spesialstyrkene lokalisert til Rena i god stand til innsetting fra luften er det bra at man nå sikrer økonomi for å bygge et tradisjonelt industribygg for dropp- og fallskjermmateriell knyttet til flyplassen på Rena – en god og riktig investering. Her vil det bli rom for rigging, pakking og tørking av last, samt lagerkapasitet for droppmateriell og fallskjerner. Dette er også tiltak som bidrar til å styrke den kapasiteten vi snakker om.

Investeringen på Haakonvern har samme argumentasjon – igjen et godt eksempel på at det avgjørende for regjeringspartiene hele tiden er å øke og forsterke styrkenes kapasitet og evne.

Alt i alt er dette derfor en dag som spesialstyrkene kommer styrket ut av, og vi hilser dette velkommen.

L a i l a D å v ø y hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Eirik Sivertsen (A) [22:41:17]: Rullebanen i Bodø er i dårlig forfatning. Det ble veldig tydelig da daværende sjef for Bodø hovedflystasjon i juni 2012 kom på et møte om framtidige muligheter i byen. Med seg hadde han en betongklump på ca. 40 cm ganger 20 cm ganger 15 cm, som han la på bordet. Han sa: Dette er en del av rullebanen i Bodø, som vi plukket opp i morges. Det er derfor helt maktpåliggende å utbedre flystripen, sånn at sikkerheten og driftsregulariteten kan opprettholdes. Bodø hovedfly-

stasjon er ikke bare en militær flyplass, den er også landets sjette største lufthavn, målt i antall passasjerer.

La meg få lov til å understreke at den foreslåtte løsningen i Bodø er nødvendig for å bote på den akutte situasjonen. Stortinget har vedtatt at Bodø hovedflystasjon skal legges ned. I den sammenhengen er det avgjørende at man klarer å sikre en hensiktsmessig overgang fra militær drift og eierskap til en ordinær sivil lufthavn. Den løsningen som sanksjoneres her i dag, sikrer at en har litt tid til å finne de langsiktige løsningene for videreutvikling av lufthavnen i Bodø. Jeg har merket meg at regjeringen i Meld. St. 26 for 2012–2013, Nasjonal transportplan 2014–2023, vil starte opp en prosess for å få på plass en langsiktig løsning for den sivile luftfarten i Bodø, og at man derfor tar ansvaret for å lage en sømløs overgang mellom militære og sivile myndigheters ansvar. I denne overgangen er jeg sikker på at også Forsvaret vil bidra til at Bodø kommune kan disponere de tilgjengelige arealene raskt, sånn at avviklingen av flystasjonen ikke legger unødvendige begrensninger på den videre utviklingen av byen.

Beredskap og kontraterror har stått høyt på den politiske dagsordenen siden 22. juli 2011. Nordland fylke har 25 pst. av landets kystlinje og havområder med stor verdiskaping, og også stort potensial for ytterligere verdiskaping. Det er derfor naturlig at marinejegerne også er stasjonert i Ramsund i Nordland fylke. Ved at Marinejegerkommandoen settes på beredskap for å bistå politiet, vil også Nord-Norge få en styrket kapasitet. Marinejegerne i Ramsund sammen med helikopterkapasiteten i Bardufoss vil bidra til større trygghet og sikkerhet i nord.

Det er et mål å utvikle Forsvarets evne til å bistå det sivile samfunnet i krisesituasjoner. Regjeringen vil bl.a. etablere et felles virksomhetsområde for spesialstyrkene for å sikre samordningen mellom dem. Jeg forutsetter at utvelgelse, grunnutdanning og styrkeproduksjon skal foregå i de to spesialavdelingene, som i dag. Marinejegerne, som har en maritim spesialkompetanse, er avhengige av et tett og nært samarbeid med resten av Sjøforsvaret. Det vil være avgjørende at dette samarbeidet også kan ivaretas i en framtidig organisering.

Sverre Myrli (A) [22:44:32]: Jeg må igjen gi et kort svar til representanten Trine Skei Grande, som hevdet at jeg hadde forhåndsprosedert i den nevnte varslersaken. Jeg vet ikke hvor mange ganger jeg sa at påstandene som er framkommet, skal tas alvorlig. Jeg brukte faktisk ganske lang tid på det i innlegget mitt, og så hadde jeg én setning hvor jeg sa noe sånt som at det også er alvorlig hvis påstandene ikke er korrekte. Nå har jeg gått gjennom manuskriptet mitt én gang til og finner ikke at jeg har sagt noe som kan tolkes slik som representanten Trine Skei Grande sa. Men hvis jeg så gjorde, beklager jeg det her og nå, for det var ikke min tanke at jeg skulle anklage varslerne. Jeg gjentar igjen: Varslersaken er alvorlig, og saken og varslerne skal behandles dønn seriøst.

Representanten Ellingsen etterlyste fyldigere saksframlegg. Samtidig snakker han om at de to spesialstyrkeavdelingene skal slås sammen. Det må være grunn til å stille spørsmål ved hva representanten Ellingsen skal med

tykkere proposisjoner, når han åpenbart ikke engang leser den tre fjerdedels siden han viste til i dag. Det er ingen sammenslåing av de to avdelingene. Det skal være to avdelinger, men de skal ha felles ledelse.

Jeg har aldri påstått, selv om noen har sagt det, at det ikke er mulig å sette Marinejegerkommandoen på beredskap uten at det er en felles ledelse for de to avdelingene. Men jeg hevdet i innlegget mitt at en utsettelse kunne skapt utfordringer, og jeg mener at vi er på tryggere grunn hvis vi foretar omorganiseringen. Jeg er helt sikker på at det er enklere å få til å sette marinejegerne på beredskap hvis vi nå gjør de organisatoriske endringene som er foreslått. En må huske på at disse to avdelingene skal virke sammen – det er noe av tankegangen. Begge avdelingene er avhengige av det vi kaller fellesoperative ressurser, som det i dag er knapphet på: helikopterstøtte, transportfly osv. Det blir selvfølgelig enklere å få til dette hvis de to avdelingene kan trene og øve sammen og vi får til en helhetlig prioritering og en helhetlig anvendelse av ressursene. Det må være poenget: to avdelinger som kan virke sammen – bedre utnyttelse av ressursene. Jeg er overbevist om at det er den beste måten å heve statusen til marinejegerne på, i tillegg til raskest mulig sette dem på beredskap.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [22:47:27]: Det var representanten Skei Grande som gjorde at jeg tar et nytt innlegg. Hun sa at sentrale arbeiderpartifolk var uenige i nedleggelsen av HV-016, og at det var kritikk mot nedleggelsen av HV-016. Ja, det var det, det var kritikk fra sentrale arbeiderpartifolk, det var uenighet, men det ble fattet vedtak. Det ble fattet beslutninger som ikke hadde blitt fattet dersom regjeringa ved statsråden hadde vært uenig. Representanten Skei Grande sa at Ombudsmannsnemnda for Forsvarets framstilling i Dokument 5 bare var en funksjon av debatten i stortingssalen. Min vurdering er at det er noe langt mer. I Dokument 5 har Ombudsmannen, som leder for Ombudsmannsnemnda for Forsvaret, gått langt ut over sin rolle når Ombudsmannen skal treffe avgjørelse i løpet av 2013 om hvorvidt avgjørelsen om nedleggelsen av HV-016 er lovlig fattet.

Litt om begrepene «Ombudsmann» og «Ombudsmannsnemnda for Forsvaret»: Ombudsmannen for Forsvaret er en mann, Kjell Arne Bratli, men han er også leder for Ombudsmannsnemnda, med samlet sju medlemmer, derav tre tidligere stortingsrepresentanter for Arbeiderpartiet, én tidligere stortingsrepresentant for Høyre og tre varamedlemmer, én for Arbeiderpartiet, én for Fremskrittspartiet og én for Høyre – en ombudsmannsnemnd som burde kjenne spillereglene.

Høyres Ivar Kristiansen kommer med sterke påstander. Det er store krav til militær ledelse – ja, sjølsagt. En ønsker å styrke vernet av varslerne – ja, sjølsagt. Fra min side er det ingen angrep på varslerne. Representanten Kristiansen sier at Forsvarets ledelse ikke har lyttet til tillitsvalgte. Det er etter min vurdering feil. Ombudsmannsnemnda for Forsvarets innberetning om virksomheten i tiden 1. januar til 31. desember 2012 er oversendt Stortinget. Mitt spørsmål er: Har virkelig sju tidligere stortingsrepresentanter godkjent teksten i Dokument 5 som er sendt Stortin-

get? Jeg venter i spenning på en videre redegjørelse i den saken.

Når det gjelder organisering av spesialstyrkene, er det også en sak i kontrollkomiteen. Det er ni e-poster til statsråden som ikke er blitt journalført før i ettertid. Statsråden har beklaget dette. Jeg trodde det var tilstrekkelig, men nye spørsmål er sendt, og nytt svar er også avsendt fra statsråden. Om opposisjonen virkelig mener at dette er en videre sak, forventer jeg at opposisjonen ber om høring før sommerferien, slik at saken kan belyses videre.

Per Rune Henriksen (A) [22:50:46]: Diskusjonen om organiseringen av våre spesialstyrker skapte bekymring både i Forsvaret og i Bergen, hvor mange fryktet at Marinejegerkommandoen ville bli flyttet fra Haakonsværn. Men resultatet av prosessene får i dag samtykke av Stortinget. Den nasjonale beredskapen styrkes. Marinejegerkommandoen settes på nasjonal beredskap. En felles strategisk ledelse vil styrke våre spesialstyrker. Ny bygningsmasse vil gi bedre treningsvilkår for styrkene.

Jeg tar bekymringsmeldingene fra tillitsvalgte i Marinejegerkommandoen og andre deler av Sjøforsvaret på det største alvor. Jeg vil derfor berømme statsråden for at hun i denne saken også har gjort det, og for at hun i prosessen har avholdt en rekke møter og samtaler med dem som har ytret seg kritisk til omorganisering. Men det å bli hørt og lyttet til betyr ikke at man får alt som man vil. Resultatet av prosessen er at lokaliseringen skal være som i dag, og at seleksjon, grunnutdanning og grunnleggende befals- og offisersutdanning fortsatt skal foregå i avdelingene som i dag. Både bygningsinvesteringene og spesialstyrkeorganiseringen innebærer videreføring av regjeringens tunge satsing på Marinen. Dette er først og fremst bra for landet, vår forsvarsevne og vår beredskap. Jeg er helt enig med representanten Valen, som påpeker at det første og fremste målet med Forsvaret er at vi skal ha både forsvarsevne og beredskap, men denne typen ringvirkninger er også viktig og bra for Bergen, som er vertskommune for marinebasen. Også på dette området er regjeringens politikk en politikk som både er bra for landet og gir vekst og utvikling for vår landsdel i vest.

Laila Gustavsen (A) [22:52:58]: Jeg tegnet meg på nytt fordi jeg ikke kunne la være når representanten Ivar Kristiansen ba meg gå lengre inn i garderoben hvis jeg ikke var fornøyd med denne regjeringens innsats rundt kampflyindustrikontrakter. Jeg kan for det første forsikre representanten Kristiansen om at jeg ikke har tenkt meg inn i noen garderobe – verken fordi jeg har behov for å bade eller for å stjele noens klær – men jeg kan gjerne glede Kristiansen med å komme med enda nyere eksempler enn fra da Kristin Krohn Devold var forsvarsminister. Jeg kan gå til hele stortingsmeldingen, St.meld. nr. 38 for 2006–2007, som var bakgrunn for den sittende regjeringens dokument, og som går på strategisk samarbeid mellom Forsvaret og industrien. Da innstillingen til St.meld. nr. 38 for 2006–2007 var til debatt i Stortinget, sa Høyres Jan Petersen, som den gangen var leder av forsvarskomiteen:

«Det ene er at jeg, som det fremgår av innstillingen, nok er av dem som er mer skeptisk til gjenkjøpsinstituttet enn det veldig mange andre er.»

I innstillingen skrev Høyre videre:

«Dette medlem mener det kan reises mange spørsmål til hvordan forsvarsmateriell anskaffes og særlig om gjenkjøpssystemet.»

Jeg kan videre vise til at Høyre i de samme merkna-dene argumenterte mot å senke grensen for når det kreves gjenkjøp ved store forsvarsanskaffelser. Regjeringens forslag var som kjent å gå ned fra 75 mill. kr til 50 mill. kr. Det argumenterte Høyre imot. Det er også et faktum at Høyre ikke har nevnt ordet gjenkjøp en eneste gang i sitt stortingsvalgprogram eller i sitt prinsippprogram for gjeldende stortingsperiode, og heller ikke med ett eneste ord i gjeldende program om forsvarsindustrien. Dette gjelder da fram til nå i 2013.

Arbeiderpartiet har en solid tradisjon for at store anskaffelser til Forsvaret skal bidra til økt verdiskaping i Norge. Det gjør vi både gjennom gjenkjøpsavtaler og nå gjennom det jeg vil kalle «Team Norge», der forsvarsministeren leder et team for å åpne dører i det spesielle, amerikanske forsvarsmarkedet for at norske forsvarsindustri-bedrifter skal kunne komme i posisjon og konkurrere seg inn i kontrakter.

I tillegg kan jeg avslutte med å si at det var regjeringen Stoltenberg som fikk Norge inn i European Defence Agency gjennom en egen tilknytningsavtale i 2006, noe Bondevik-regjeringen ikke hadde lykkes med, og i dag er vi blant de mest aktive i det forsvarssamarbeidet.

Svein Roald Hansen (A) [22:56:11]: Det var representanten Ivar Kristiansens innlegg som gjorde at jeg ba om ordet.

Først bare to ord om den anklage jeg føler han fremmet overfor statsråden når det gjaldt varslerne, som ifølge det Kristiansen sa, ikke har fått noe vern.

Når man velger en kanal for sin varsling som skal journalføres, kan man ikke forvente det vern man kunne fått hvis man hadde valgt en annen kanal som Forsvaret har. Nå har statsråden blitt kritisert, og hun har beklaget at den mailen ikke var journalført før, for det skulle den ha vært, men hun kan ikke både anklages for ikke å journalføre den og for å ha journalført den.

Kristiansen, og for så vidt også Ellingsen, var veldig bekymret for flykjøpet. Ellingsen var bekymret for om teknologien ville være klar tidsnok, og om vi ville få flyene når vi ønsket. Ivar Kristiansen kritiserte veldig at man ikke var kommet lenger i gjenkjøpsprogrammet. Han uttalte seg på en måte som gjør at man nesten må spørre: Er Høyre for flykjøpet, eller er man ikke det? Det synes jeg Kristiansen burde avklare.

Når det gjelder det han kalte Lundteigens angrep på Ombudsmannen, har Lundteigen svart selv og er fullt i stand til det, men jeg må bare si at når det gjelder å vurdere hvorvidt det vi nå gjør med spesialstyrkene – og for så vidt ellers – så har jeg større tillit til forsvarssjefen når det gjelder vurdering av hva som bedrer Forsvarets operative evne, enn til Ombudsmannen.

Ivar Kristiansen varslet store ryddebehov i Forsvarsdepartementet hvis det skulle bli regjeringsskifte etter 2013, men var det noe sted det var behov for å rydde etter 2005, så var det i Forsvarsdepartementet. Den omstillingen man begynte på i 2001, var omfattende, og at ikke det gikk på skinner fra dag én, mener jeg vi skal ha stor forståelse for. Men det man etterlot seg fra Høyres side, var at man et av de siste årene tre uker før jul plutselig oppdaget at man hadde brukt 1 mrd. kr som man ikke hadde fått bevilget.

Nå har vi et forsvar som ikke bruker mer enn de har fått bevilget, som leverer effektivisering som forutsatt, og hvor det er «orden og reda». Vi har et meget effektivt forsvar, noe Tore Nordtun beskrev i sitt innlegg.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [22:59:15]: La meg starte med det enkleste først: Hvis jeg under mitt første innlegg sa at man skulle slå sammen spesialstyrkene, er det selvfølgelig feil. Der har saksordfører Myrli helt rett, det burde jeg selvfølgelig ikke ha sagt.

La meg også gi honnør til oppsummeringen fra representanten Storberget, som sier at det viktige nå er å ta vare på de kapasitetene vi har, og bruke dem best mulig. Det er ingen som er uenig i det, men man er uenig i metodikken man har valgt, og hvordan man har valgt å organisere det.

Og så er det blitt en debatt her om historikken rundt HV-016-saken. Slik som jeg husker den, ble det en sak som kom på bordet etter at Aftenposten blåste at forsvarssjefen hadde en ambisjon om å avvikle HV-016. Og husker jeg ikke feil, var det et ekstraordinært møte i Stortinget hvor man hadde en gjennomgang av det som hadde skjedd. På nytt skal jeg gi representanten Lundteigen rett: Etter at dette var behandlet i Stortinget, ble det gjort et vedtak der man sanksjonerte det som forsvarssjefen hadde tatt til orde for. Men hele poenget var jo at det var Stortinget som gjorde det. Heimevernsloven vedtas og endres av Stortinget. Det var det Stortinget gjorde, gjennom å ha et ekstraordinært møte her. Når det gjelder oppspillet til dette, husker vi muligens litt forskjellig.

Når vi snakker om budsjettering og treffsikkerhet: Det er mulig at jeg har tatt feil de fire årene jeg har sittet i utenriks- og forsvarskomiteen, men vi har da vitterlig hatt ganske mange saker hvor det har vært behov for ganske vesentlige budsjettendringer. Når det gjelder detasjementet i dag, sa jeg – sannsynligvis en annen feil som jeg sa i mitt første innlegg – at det var en endring på 30 pst. Det er faktisk en endring på 100 pst. Så treffsikkerheten er vel en smule variabel her.

Jeg tror at når man skal oppsummere denne fireårsperioden, vil det være mange gode ting. Men det vil også være en del ting som handler om forsvarsministrenes måte å håndtere det på, og ikke minst om forsvarssjefens rolle. Jeg mener endringen av HV-016 er en sånn sak.

Jeg mener det offentlige angrepet – gjennom å gjøre det i media – fra en forsvarsminister og forsvarssjefen på uttalelser fra noen av dem vi har i Afghanistan, ikke nødvendigvis er spesielt god ledelse. Hvis man føler behov for å korrigere kursen, synes jeg kanskje man bør ta det internt,

nettopp fordi en god leder står sammen med menneskene sine, også når det er vanskelig. Korrigering er nødvendig, men det handler om å finne en kanal der det er smart å gjøre det.

Jeg mener også at saken – gjennom behandlingen av langtidsplanen og det fagmilitære rådet – viser klare nyanser mellom det forsvarssjefen ønsker seg, og det ministeren mener er mulig og klokt. Det er også sagt at den dynamikken må vi kanskje ha.

Avslutningsvis, i saken om spesialstyrkene: Ikke å ha en sammenslåing, men å lage en ny enhet for dem, viser at det har vært store forskjeller i hva man oppfatter som smart. Flertallet konkluderer i dag, det har jeg respekt for. Jeg anser allikevel ikke denne saken som ferdigbehandlet.

Sverre Myrli (A) [23:02:31]: Komitelederen hadde en liten visitt til meg, som jeg må svare på. Det gjelder såkalt QRA og framskutt kampflybase i nord. Jeg oppfattet det slik at hun kritiserte meg for ikke å nevne saken i mitt saksordførerrinnlegg. Jeg gjorde det ikke fordi jeg ikke oppfatter at det er noen uenighet om saken. Jeg kan bare slå fast det som står i proposisjonen: Det skal opprettes en hovedbase på Ørlandet, og det skal opprettes en framskutt base i nord, lokalisert til Evenes, noe som for øvrig Høyre stemte imot ved fjorårets behandling.

Stortingets vedtak står ved lag. Stortinget sa ved behandlingen av langtidsplanen ikke noe om i hvilket år det skal bygges ned i Bodø og bygges opp på Ørlandet og på Evenes. Det må Stortinget komme tilbake til, noe som også står i proposisjonen. Dette er et komplisert puslespill. Når Generalinspektøren for Luftforsvaret sier til Forsvarsdepartementet at det byr på problemer å bygge ned for tidlig i Bodø, må vi selvsagt ta det på alvor. Vi må finne gode løsninger for Ørlandet, Bodø og Evenes. Men jeg gjentar: Vedtaket står ved lag. Det skal opprettes framskutt operasjonsbase på Evenes.

Jeg synes det er fint at komitélederen leser mine uttalelser til avisene, men jeg synes hun også kunne lese litt om hva hennes egne partifeller sier til avisene. Ordføreren i Evenes – så vidt jeg vet, er han også fylkesleder i Nordland Høyre – Jardar Jensen, uttaler seg under overskriften: Forbereder omkamp. Han vil altså ha base på Evenes raskere og bygge ned fortere i Bodø. Dagen etter, den 7. juni, er Ivar Kristiansen ute i Avisa Nordland under overskriften «Ny regjering kan gi ny kamp». Budskapet fra Ivar Kristiansen – som til orientering er komitélederens partifelle i utenriks- og forsvarskomiteen her i Stortinget – er at han er for lengre drift i Bodø og ikke å bygge opp så raskt på Evenes. Samme dag er Ivar Kristiansens vararepresentant til Stortinget, ordføreren på Andøya, fra Høyre, ute og kritiserer og sier at det er regjeringen som legger opp til omkamp – mens Ivar Kristiansen varsler at et eventuelt nytt flertall skal legge opp til omkamp. Tre sentrale Høyre-representanter i Nordland har altså tre forskjellige budskap i tre aviser to dager etter hverandre. Jeg sier i alle fall det samme til alle avisene, selv om komitélederen ikke er fornøyd med det jeg uttaler.

I denne saken stoler jeg mer på komitélederens forsikringer ved behandlingen av langtidsplanen for Forsvaret

for et år sia (presidenten klubber) om at Høyre ikke ønsker (presidenten klubber) omkamp i disse sakene. Det er (presidenten klubber) ansvarlighet.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [23:05:52]: Det å vera stortingsrepresentant betyr at ein plutsleg ei kvelds-stund får moglegheit til å lytta til ein debatt om ei sak som ein ikkje følgjer like nøye kvar dag.

Eg har lyst til å følgja opp det representanten Tore Nordtun sa om eit nasjonalt kompetansesenter for simulatorverksemd. Eg høyrer til dei som har hatt ein gul lapp inne i proposisjonen og har følgd med når langtidsplanen no skal følgjast opp – og òg når budsjetta skal følgjast opp år etter år. Det er vist til ein forstudie som kom i 2010, der ein peikte på at eit mogleg nasjonalt kompetansesenter for helikopter sannsynleggjer ein marknad for å etablere ein helikoptersimulator i Noreg for å trenar både militære og sivile pilotar og besetning. Det er òg sagt at ein føreset at etablering og drift av ein helikoptersimulator i Noreg blir utført av kommersielle aktørar, med sivile og militære helikopteroperatørar som kundar og i eit mogleg nordisk samarbeid.

Eg kjenner frå samferdselssektoren kor viktig mengdetraining er. Eg har lyst til å understreka det som Tore Nordtun var inne på, nemleg miljøet som er etablert på Sola, og som eigentleg har styrkt seg år for år – både med historia om olje og gass, med redning og beredskap og den kjennskapen som det inneber for å leggja til rette for mengdetraining. I ei tid då vi fokuserer på tryggleik og beredskap, både sivil og militær, vil eg òg understreka at eg veit det ikkje berre er folk som lyttar til denne debatten frå kontora sine – det er mange som følgjer med interesse på kva måte regjeringa følgjer opp akkurat dette. Eg håpar vi snart får eit svar.

Ivar Kristiansen (H) [23:09:07]: For ca. ett år siden valgte man, med veldig sterk begrunnelse, å legge ned Bodø hovedflystasjon. Også den gangen advarte opposisjonen om de personellmessige og økonomiske konsekvensene. Dette ble avfeiet som helt uvesentlig.

Det er dessverre sånn at vi i dag godt kan si hva var det vi sa, men det hjelper ikke situasjonen for Forsvarets operative evne. Siden posisjonen har nokså mange innen kommunikasjon som sitter og jobber med sitater, er det vel kjent – med henvisning til både forsvarssjef og Luftforsvarets ledelse – at opposisjonen er like bekymret i dag som den var for ett år siden med hensyn til det kompetansetap og den personellflukt som blir et resultat av nedleggelsen i Bodø. Her har jo representanten Myrli vært nokså kritisk. Han tar signalene fra forsvarssjef og Luftforsvarets ledelse bokstavelig og sier at nedleggelse i Bodø blir vanskelig fra 2016. På spørsmålet «Betyr det at Espen Barth Eide ikke visste hva han gjorde i juni i fjor?» fra avisen Fremover svarer Myrli:

«Jeg håper da det, men det har gått ett år og planen har vist seg vanskelig å gjennomføre.»

Man har i hvert fall oppnådd å frustrere det ypperste av kompetanse i Bodø pluss å frustrere lederen av Nordland Høyre, ordføreren i Evenes i Ofoten, som hadde forvent-

ninger. Det uklare nå er operativ beredskap, hvor QRA skal havne, og når den skal være operativ for fremtiden.

Jeg tillot meg å sitere fra regjeringens egen pressemelding om varslere. Jeg registrerer nå at representanten Svein Roald Hansen mener det er vanskelig og komplisert å ta vare på varslere på grunn av departementets arkivsystem – eller mangel på arkivsystem – for e-postadresser. Svein Roald Hansen vet nok veldig godt at vi har støttet kampflykjøpet fra dag én, men vi har vært nødt til å stille mange, mange spørsmål. Bare driften av nye kampfly får en plussregning årlig på 400 mill. 2013-kroner. Disse pengene eksisterer ikke i dag. I tillegg skal man finne finansiering på en levetidskostnad på 235 mrd. kr. Det er ikke bare å knipse i fingrene for å få plass til dette innenfor de gjeldende budsjettene.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [23:12:28]:

Det er flere som har vært inne på dette med industrikontrakter, og jeg har bare lyst til å si nok en gang at regjeringen jobber veldig hardt for industrikontrakter og for at norsk industri skal lykkes. Vi er veldig privilegerte som har en veldig god forsvarsindustri. Det er ikke en veldig bred industri, men det er veldig høy kompetanse der hvor det er, og vi ser også stor internasjonal interesse, særlig for JSM og APEX-ammunisjon fra Nammo. Også på andre områder er det veldig lovende, og vi jobber virkelig hardt videre fordi vi er opptatt av at norsk industri skal få igjen for de investeringene vi gjør.

Jeg har lyst til bare nok en gang å si at når vi fremskynder investeringene i kampfly, er det også positivt med tanke på industrien og det å kunne få kontrakter.

Til representanten Kristiansen må jeg bare si at det er veldig viktig å understreke at Evenes er valgt som en ny base for QRA – det står fast. I tillegg, når vi ser på Ramsund, Evenes og også KJK-miljøet i Harstad, er det et godt miljø som kan utvikles videre til å gi oss enda bedre beredskap i fremtiden, både for Forsvaret og for det sivile samfunn. Både representanten Nordtun og representanten Meltveit Kleppa snakket om helikopter og simulatorentrening. Det er klart at simulator er et viktig verktøy for helikopter. Foreløpig har Forsvaret en avtale med utlandet om det.

Jeg har bare lyst til å si nok en gang til representanten Staahle at én ting er hva som teknisk går an når det gjelder beredskap, en annen ting er hva som er godt og fremtidsrettet. Representanten Sverre Myrli understreket veldig hvorfor det var så viktig å få satset samordnet – ikke sammenslått – på felles ressurser når det gjelder spesialstyrker. Det er nettopp det, skal man ha spesialstyrker på en nasjonal beredskap, så skal man vite både treningsstandard, hvordan treningen gjennomføres, og at det er de ressursene som trengs også fra sivil hold for å få dette til.

Snorre Serigstad Valen (SV) [23:15:30]: Det er sent, og da senkes terskelen for å tenke litt høyt. Alt vi har diskutert i kveld, er veldig viktig, og dette må ikke tolkes som kritikk av noen av dem som har deltatt i debatten i kveld – det mener jeg helt oppriktig.

Jeg gjør meg noen tanker. Jeg er ganske ny i denne ko-

miteen, jeg kom inn for litt over ett år siden. Feltet er nytt for meg. Men utgangspunktet må være at Norge er ett land. Forsvaret vårt er hele Norges forsvar. Det er et av de viktigste og tyngste spørsmål vi kan behandle i Stortinget, og det skiller seg i sitt vesen fra de fleste andre politikkområder vi jobber med.

Det vi diskuterer i kveld, er investeringer som skal ivareta vår forsvarsevne i en tid da våre nærområder f.eks. øker i strategisk betydning og vil gjøre det i all overskuelig framtid. Vi har interesse av å ivareta en avspent, fredelig og primært sivil suverenitetshevdelse i nord med evnen til å forsvare oss i bakhånd. Hvordan vi da dimensjonerer og organiserer forsvarer vårt, er et spørsmål som krever mye og grundig debatt, og beslutningene vi tar, må være i tråd med våre sikkerhetspolitiske interesser. Det at beslutningsgrunnlaget vårt er en mosaikk av ulike motivasjoner og påvirknes av hvilke fylker vi representerer, og hvilke partier vi sitter her for, endrer ikke på det.

I forrige uke hadde vi en redegjørelse og en debatt om Mali, sikkerhetssituasjonen, den politiske og den humanitære situasjonen i Sahel-regionen og vårt bidrag til MINUSMA. Det var en debatt med bredde, der Stortinget søkte å diskutere hele bildet og sammenhengen. Det var en veldig nyttig debatt nettopp av den grunn. Den debatten vi har nå, er kanskje den lengste og største debatten vi har hatt på forsvarfeltet siden vi behandlet Forsvarets langtidspan i fjor, og jeg må innrømme at både denne debatten og debatten om Forsvarets langtidspan i fjor tok opp i seg nesten alle andre sider ved vår forsvarspolitikken enn de grunnleggende sikkerhetspolitiske premissene og utfordringene vi står overfor. Det synes jeg bare er et tankekors jeg tenkte å nevne, og det bør vi kanskje søke å diskutere litt bredere neste gang. Jeg har ikke noen konkrete forslag her og nå, men jeg har en mistanke om at flere deler min oppfatning.

Sverre Myrli (A) [23:18:19]: Jeg har i grunnen ikke noe ønske om å forlenge debatten, men Høyres talspersoner er ganske kvasse i ordbruken sin. Ivar Kristiansen påsto til og med at jeg er kryptisk. Det er mulig, det, det var i hvert fall ikke hensikten – jeg mener jeg er ganske klar i uttalelsene mine.

La oss bare rekapitulere lite grann. Det var altså forsvarssjefen i sitt fagmilitære råd som foreslo at de nye kampflyene skulle driftes fra én hovedbase, og at det skulle være Ørlandet. Det var ikke noe noen satt på et mørkt bakrom på Stortinget og kokte sammen, det var forslaget fra forsvarssjefen, og et forslag regjeringen gikk for og fremmet videre til Stortinget. Men så vedtok også Stortinget – etter forslag fra regjeringen – at vi er nødt til å ha jagerfly stasjonert i Nord-Norge. Dermed ble det også vedtatt at det skulle bygges en framskutt operasjonsbase i nord, lokalisert til Evenes. Det var bakgrunnen.

Jeg minner om at det var et stort flertall som vedtok at vi skulle ha én hovedbase, og at den skulle være på Ørlandet. Jeg tror til og med Høyre stemte for det, hvis jeg ikke tar feil. Vi skal ha beredskapen, vi skal ha QRA-beredskapen i Bodø til Evenes er i stand til å overta den beredskapen. Dette dreier seg ikke om hva som er best for Bodø,

eller hva som er best for Evenes. Dette dreier som hva som er best for Norge, for Norges forsvar, for Norges luftforsvar og for vår beredskap. Dette er et komplisert puslespill, men jeg er helt sikker på at vi skal finne svært gode løsninger.

Jeg respekterer at Ivar Kristiansen og hans fylkesleder i Høyre i Nordland kommuniserer to forskjellige budskap til ulike lokalaviser, og at en tredje sentralt tillitsvalgt i samme parti i samme fylke kommuniserer det tredje budskapet. Det er lov, og det er greit, men da går det ikke an å kritisere de av oss som har ett budskap, og det budskapet var det samme i fjor som det er i år, og det er det samme budskapet uansett hvilken journalist i hvilken lokalavis som ringer oss.

Presidenten: Representanten Jan Arild Ellingsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [23:21:04]: Jeg registrerer at representanten nylig redegjorde for bakgrunnen for fagmilitært råd. Jeg tror at han har helt rett i at det var forsvarssjefen som anbefalte dette til forsvarsministeren. Samtidig er det også et faktum at det rådet forsvarssjefen fikk fra Generalinspektøren for Luftforsvaret – med basis i hva som sikkerhetspolitisk var best – ikke nødvendigvis var det samme som det som ble lagt fram som forslag fra Forsvarssjefen. Hvis man skal definere historien og sannheten, bør man fortelle hele sannheten.

Når det gjelder debatten som var for ca. ett år siden – om muligheter både i nord og i sør – var det ganske mange fra denne talerstolen som påpekte utfordringer med en flytting, en utfordring som nå er blitt et faktum, fordi man forutsatte at mange av dem som var ansatt i Bodø, skulle flytte til Ørlandet eller Evenes. Det har vel ikke akkurat skjedd? Det er jo det som er problemet i dag, og som, så vidt jeg forstår, gjør at man vurderer å foreta en endring. Men rett skal være rett, og faktum skal være faktum.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [23:22:25]: Det har kommet et par viktige avklaringer i løpet av debatten. Den ene er at regjeringa har full mulighet og anledning til å sette Marinejegerkommandoen på nasjonal beredskap uavhengig av en større omorganisering av spesialstyrkene. Det synes jeg er viktig å understreke, fordi det innledningsvis fra saksordføreren nærmest ble lagt til grunn at en eventuell tilbakesendelse ville medføre at det ikke kunne skje. Det er jeg glad for at forsvarsministeren så klart har ryddet opp i.

Dessuten synes jeg det er bra at flere også har gitt ros til spesialstyrkemiljøene våre. Vi har to meget sterke og gode spesialstyrkemiljøer som leverer i verdensklasse både ute – når de er i operasjoner – og også FSK/HJK når de løser oppdrag hjemme til støtte for politiet.

Vi er alle enige om at det trengs investeringer i bygg, og at Marinejegerkommandoen skal på nasjonal beredskap – det legger vi til grunn. Det spørsmålet vi har stilt oss, er om den store omorganiseringen er nødvendig, og om den eventuelt gir økt beredskap. Vi har ikke sett ting som synliggjør det, og mener derfor at det ikke er nødven-

dig. Når vi har to så gode miljøer, må man synliggjøre en klar operativ gevinst for at det skal være verdt å gjøre en så stor omorganisering.

Det er åpenbart at realitetene når det gjelder spørsmålet om QRA – Evenes–Bodø – nå begynner å synke inn over regjeringspartiene. Det er helt greit for oss. Vi synes det er bra, og skriver til og med i innstillingen at det er nødvendig å gjøre nettopp det grepet som både generalinspektøren for Luftforsvaret og Forsvarssjefen anbefaler. Det er for så vidt litt rart at ikke regjeringspartiene ikke finner det verdt å skrive om dette i innstillingen. De gjør jo faktisk en endring – når det gjelder det iverksettelsesbrevet som er sendt ut – om at man forskyver etableringen av QRA på Evenes noe i tid. Jeg vil også henlede oppmerksomheten på den debatten vi hadde nesten nøyaktig for ett år siden i denne salen – 14. juni – om langtidsplanen for Forsvaret. Da ble det harselert i bredde og dybde over de partiene i Stortinget som mente at det kunne være risiko for kompetansetap, og at det kunne være problematisk å foreta flytting fra Bodø så umiddelbart. Vi ville heller få utredet et alternativ der man fortsatte QRA-en i Bodø – i stedet for i Evenes. Nå viser det seg jo at akkurat de tingene vi advarte mot, er det som skjer. Da tenker jeg at litt ydmykhet i regjeringspartiene kanskje kunne ha løst mange situasjoner.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [23:25:26]: Jeg blir faktisk litt overrasket når lederen av komiteen – som er så godt kjent med Forsvaret som hun faktisk er, og gjør en kjempejobb når det gjelder både å reise rundt og å besøke Forsvaret – ikke kan se forskjell på hva som faktisk teknisk sett går an, og hva som kan være klokt og riktig på sikt. Da er det viktig at vi klarer å ha en organisering av spesialstyrkene som gjør at man faktisk kan bruke dem i fellesskap, at man kan ha en treningsstandard som man kan stå inne for, at man ser ressursene under ett, og ikke minst at man bruker disse spesialstyrkene sammen når det gjelder den eksterne treningen. Det er jo det som ikke har vært gjort frem til nå, og det er det som er viktig at vi faktisk klarer å få til.

Når det blir snakk om den store omorganiseringen som vi nå gjør, må jeg si at MJK skal være i Bergen, og de skal ha sin utdanning på Ramsund, som i dag. FSK skal være på Rena, som i dag. Det som er endringen, er at vi organisatorisk går ut av henholdsvis Sjøforsvaret og Hæren og til et felles virksomhetsområde, men de beholder sin tilknytning. MJK skal være lokalisert på Håkonsvern, som i dag. Attpåtil går vi til en investering på nesten 300 mill. kr for å gi dem en hensiktsmessig bygningsmasse, som de absolutt fortjener, og som er viktig for at de skal være så operative og så gode som vi har satt som mål.

Det er helt riktig at kompetansetap alltid blir en diskusjon når Forsvaret omorganiserer. Da vi flyttet fellesoperativt hovedkvarter fra Stavanger til Bodø, var det også snakk om kompetansetap. FHO i Bodø fungerer i dag glimrende. Det er klart at når det gjelder flymiljøet, som er et veldig spesialisert miljø, er det viktig å ivareta dem. Derfor er det viktig å få til den nye omorganiseringen og flyttingen på en måte som gjør at vi ivaretar kompetansen, og det er vårt

ansvar. Når det gjelder tilretteleggingen på Evenes, går den etter planen, og det skal vi fortsette med.

Helt til slutt, for å presisere hva jeg sa tidligere: For 2014 vil denne beredskapen koste 8,4 mill. kr, og det er det tallet som er oppgitt i et svar til komiteen.

Sverre Myrli (A) [23:28:31]: Det har vært hevdet at det er viktig å ha ydmykhet i debatten. Det er jeg helt enig i, men det er også viktig å høre etter hva som faktisk blir sagt fra denne talerstolen. Og i dag hadde jeg skriftlig manuskript under mitt første innlegg, og da sa jeg følgende – jeg leser det en gang til: «En utsettelse av behandlingen av denne saken ville etter mitt syn kunne skapt utfordringer for ønsket om raskt å sette Marinejegerkommandoen på nasjonalt kontraterrorberedskap.» Å hevde at jeg da har sagt at det ikke går an å sette Marinejegerkommandoen på beredskap hvis vi ikke foretar omorganiseringen, er rett og slett ikke riktig. Jeg hevdet i et senere innlegg at jeg tror det blir vanskeligere å få til dette uten å foreta omorganiseringen. Det er noe ganske annet. Hele poenget er jo at vi skal ha to avdelinger, men at de nå skal virke sammen. De skal trene sammen, de skal øve sammen, og vi skal bruke det beste i begge avdelingene. Hele tanken er at spesialstyrkene våre skal virke bedre sammen, og at de ressurserne som begge avdelinger har behov for, kan ses i en større sammenheng.

Så det er ingen som har sagt at det ikke går an å sette Marinejegerkommandoen på beredskap uten omorganiseringen, men tanken og resonnet mitt, som jeg prøvde å framføre, er altså at jeg tror det er enklere å få det til ved at de to avdelingene virker sammen under en felles ledelse.

Presidenten: Representanten Ine M. Eriksen Søreide får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [23:30:40]: Jeg er utmerket klar over forskjellen på hva som teknisk sett er mulig, og hva man ut fra politiske eller andre ønsker mener er optimalt. Men alt det statsråden tok opp i sitt siste innlegg, er det jo fullt mulig å få til innenfor rammen av dagens ordning med sjef spesialoperasjonsavdelingen i forsvarsstaben.

Det er derfor vi mener at når man skal gjøre en omorganisering av denne karakter og størrelse, med de kostnader og det som ellers kan følge av en stor omorganisering, så må man være sikker på at man får en betydelig økt operativ gevinst ved å gjøre det, framfor å beholde det som det er i dag og, som vi også skriver i innstillingen, videreutvikle, samtrene og samarbeide enda mer mellom spesialstyrkemiljøene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 25 og 26.

Sak nr. 27 [23:31:46]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i «Regulativ for tillegg mv. til utskrivne vernepliktige mannskap»

ge mannskap» (Innst. 488 S (2012–2013), jf. Prop. 167 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter, og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fire replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre vil presidenten foreslå at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tom Staahle (FrP) [23:33:09] (ordfører for saken): Ja, det er sent på kvelden. Skjermene har gått i svart, for noen har rullegardinen gått ned, og det blir en lang dag i morgen. Så jeg har tenkt å gjøre det veldig kort.

Dette handler om regulering av godtgjørelse for utskrevne vernepliktige mannskaper, og det legges opp til en anbefalt økning på 1,5 pst. fra 1. juli 2013.

Komiteen slutter seg til den framlagte endringen i regulativet og mener det er rimelig sett i forhold til lønnsoppjøret.

For komiteen er det viktig å understreke at det er en nedgang i antall personer som gjennomfører førstegangstjeneste, og det er viktig at de som faktisk gjennomfører førstegangstjenesten, blir vist at samfunnet verdsetter dem og den innsatsen de gjør.

For komiteen er det viktig at statusen heves for dem som gjennomfører førstegangstjenesten, og vi ber derfor regjeringen fremme en egen sak om statushevende tiltak.

Så har det vært et mindretall i komiteen, bestående av medlemmer fra Fremskrittspartiet, som fremmer forslag om at tjenestetillegget heves til 1G, og at dimisjonstillegget heves til 0,5G i løpet av en periode på fem år, og at det ved framtidige endringer følger justeringer av grunnbeløpet i Folketrygden.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Tom Staahle har tatt opp det forslaget han refererte til.

Ivar Kristiansen (H) [23:34:45]: La meg si det slik at jeg tror de fleste representantene i denne salen gjerne skulle ha gått lenger enn å gi et løft til utskrevne mannskaper på 1,5 pst. eller 2 kr per dag.

Imidlertid blir ikke resultatet annerledes enn det som står i innstillingen fra komiteen. I en situasjon hvor stadig færre avtjener verneplikt, treffer dette på en måte grunnstammen i vårt folkeforsvar. Derfor er det viktig at disse få som faktisk gjennomfører verneplikten, godtgjøres på en måte som viser at samfunnet verdsetter det soldatene gjør. Det må ikke bli sånn at det oppfattes som ekstra lønnsomt ikke å avtjene verneplikt og heller velge jobb eller studier. Man ville øyeblikkelig ha protestert hvis en ungdom i jobb

fikk en timelønn som var nede på dagpengesatsen til en vernepliktig. Det gir også litt grunn til ettertanke når man ser konsekvensene. Nå er det få som innkalles og gjennomfører verneplikten, og man har avvirket siviltjenesten. Derfor er Høyre veldig glad for at det denne gangen er en enstemmig komité som ber regjeringen om å fremme en egen sak om statushevende tiltak for utskrevne, vernepliktige mannskaper.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 27.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 29 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Christian Tybring-Gjedde på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 6, fra Christian Tybring-Gjedde på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 7, fra Gunnar Gundersen på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 8, fra Christian Tybring-Gjedde på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 9–13, fra Gunnar Gundersen på vegne av Høyre og Venstre
- forslagene nr. 14 og 15, fra Gunnar Gundersen på vegne av Høyre
- forslagene nr. 16–29, fra Borghild Tenden på vegne av Venstre

Det blir votert over forslagene nr. 16–29, fra Venstre.

Forslag nr. 16 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endring:

§ 5-15 annet ledd nytt siste punktum skal lyde:

Videre kan departementet gi forskrift om skattefritak for arbeidsgivers dekning av ansattes månedskort til kollektivtransport.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2013.»

Forslag nr. 17 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjøres følgende endring:

§ 5-14 første ledd bokstav a skal lyde:

- a) Fordelen settes til differansen mellom den verdien som kan oppnås ved reelt salg av aksjen, redusert med 20 pst., og det den ansatte betaler for aksjen. Den skattefrie fordelen kan likevel ikke overstige 10 000 kroner pr. inntektsår.

II

Endringen under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2013.»

Forslag nr. 18 lyder:

«I

I lov 27. juni 2008 nr. 62 om individuell pensjonsordning gjøres følgende endring:

§ 1-3 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Samlet årlig innbetaling av innskudd, premie og vederlag for administrasjon av pensjonsavtalen, herunder vederlag for forvaltning av årets innskudd og premie, kan for hver person ikke overstige 40 000 kroner.

II

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjøres følgende endring:

§ 6-47 første ledd bokstav c annet punktum skal lyde:

Samlet fradrag kan ikke overstige 40 000 kroner.

III

Endringen under I trer i kraft straks.

Endringen under II trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2013.»

Forslag nr. 19 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt på formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

Skattebetalingsloven § 10-20 fjerde ledd nytt annet punktum skal lyde:

Dette gjelder ikke forskuddsskatt for personlige skattytere.

II

Endringen under I trer i kraft straks, med virkning fra og med inntektsåret 2013.»

Forslag nr. 20 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjøres følgende endring:

§ 14-43 første ledd bokstav d skal lyde:

- d. personbiler, traktorer, maskiner, redskap, instrumenter, inventar, mv. – 25 pst.

Skatteloven § 14-43 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Driftsmiddel omfattet av første ledd som har påviselig miljø- og klimamessig effekt, kan i ervervsåret, i tillegg til avskrivning etter første eller annet ledd, avskrives med inntil 5 pst. av kostpris. Tilsvarende gjelder for påkostning på driftsmiddel som nevnt, jf. § 14-40 tredje ledd. Departementet kan gi forskrifter til utfylling og gjennomføring av dette ledd, herunder om kravet til påviselig miljø- og klimamessig effekt.

II

Endringene under punkt I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2013.»

Forslag nr. 21 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjøres følgende endringer:

§ 16-40 annet ledd ny bokstav c skal lyde:

- c. Skattyters kostnader til egenutført forsknings- og utviklingsprosjekt vedrørende klima, miljø eller energi-effektivisering begrenset til 10 mill. kroner, eller 14 mill. kroner for tilsvarende prosjekt utført av forsk-

ningsinstitusjon godkjent av Norges forskningsråd. Prosjektet må være godkjent av Norges forskningsråd. Samlet fradraggrunnlag etter denne bestemmelse skal ikke overstige 14 mill. kroner i inntektsåret.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2013.»

Forslag nr. 22 lyder:

«I

Lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver oppheves.

II

Denne loven trer i kraft straks og med virkning for arv og gave hvor rådigheten, jf. andre til sjettede ledd, ansees ervervet av arve- og gavemottaker 1. juli 2013 eller senere.

Hvis ikke annet følger av arvelaters eller givers bestemmelse eller av reglene i femte og sjettede ledd, ansees rådigheten ervervet slik:

- a) Over arvemidler som ikke har vært under offentlig skifte: ved arvelaters død.
- b) Over midler som har vært behandlet av tingretten: når de utloddet eller utleveres uten utlodning eller boet tilbakeleveres, med mindre et høyere avgiftsgrunnlag har vært lagt til grunn ved tidligere avgiftsfastsettelse, jf. bokstav a, og fristen for å påklage den tidligere verdsettelse er utløpt ved åpningen av offentlig skifte, jf. §§ 35 og 37.
- c) Over forsvunnet persons midler som ikke undergis offentlig skifte: når dødsformodningsdagen er endelig fastsatt i henhold til lov om forsvunne personer mv. av 23. mars 1961 § 8, jf. samme lov §§ 1 og 12.
- d) Over gavemidler: når gaven i henhold til § 2 tredje ledd ansees ytet.

Bestemmelsene under a–d foran medfører ikke at rådigheten ansees ervervet så lenge gjenlevende ektefelle beholder midlene i uskiftet bo i henhold til lov, testament eller samtykke fra førstavedes arvinger.

Ved fastsettelsen av tiden for rådighetservervet sees det bort fra arvelaters eller givers bestemmelse om at midlene skal behandles som umyndiges midler eller være undergitt lignende rådighetsinnskrenkning.

Rådigheten over midler som består i inntektsnytelse (livrente, løpende kapitalavkastning, bruksrett, grunnavgift mv.), ansees i sin helhet å være ervervet ved første termins forfall eller ved bruksrettens inntreden. Når det er forbundet med særlige vansker å fastsette kapitalverdien av inntektsnytelsen, og når avgiftsmyndigheten finner det hensiktsmessig av andre grunner, kan rådigheten ansees ervervet etterskuddsvis for hvert enkelt års verdi av inntektsnytelsen.

Ved erverv av livsforsikringspoliser som ikke kan kreves gjenkjøpt, og av andre midler hvis vesentlige verdi er avhengig av en betingelse, ansees rådigheten over midlene ikke ervervet før betingelsen er inntrådt. Rådigheten over livsforsikringspoliser som ikke kan kreves gjenkjøpt, ansees heller ikke å være ervervet, så lenge det er uvisst hvilken form eller størrelse selskapets ytelser vil få.»

Forslag nr. 23 lyder:

«I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 23-2 nytt tiende ledd skal lyde:

Det skal ikke betales arbeidsgiveravgift for lønnet arbeid som lærling som det ytes tilskudd for etter forskrift til opplæringslova 23. juni 2006 § 11-4, når lærlingen tiltrer 1. juli 2013 eller senere.

Nåværende tiende til trettende ledd blir ellefte til fjortende ledd.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning for lønn mv. som opptjenes fra og med 1. juli 2013.»

Forslag nr. 24 lyder:

«I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 23-2 nytt tiende ledd skal lyde:

For nyetablerte foretak med færre enn fem ansatte, skal det ikke betales arbeidsgiveravgift som ellers følger av gjeldende regler og satser i etableringsåret og de to påfølgende årene.

Nåværende tiende til trettende ledd blir ellefte til fjortende ledd.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning for virksomheter som registreres for første gang 1. januar 2013 eller senere og med virkning for lønn mv. som opptjenes fra og med 1. juli 2013.»

Forslag nr. 25 lyder:

«I

I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) gjøres følgende endringer:

§ 5-1 annet ledd skal lyde:

Loven §§ 5-3 til 5-11 gjelder i den utstrekning det følger av Stortingets vedtak om merverdiavgift at det skal beregnes merverdiavgift med redusert sats.

§ 5-2 oppheves.

Ny § 6-16 a skal lyde:

§ 6-16 a Frukt og grønnsaker

1. Omsetning av frukt og grønnsaker er fritatt for merverdiavgift.

2. Departementet kan gi forskrift om hva som menes med frukt og grønnsaker.

Ny § 6-16 b skal lyde:

§ 6-16 b Økologiske matvarer

1. Omsetning av økologiske matvarer er fritatt for merverdiavgift.

2. Departementet kan gi forskrift om hva som menes med økologiske matvarer.

§ 7-1 skal lyde:

Det skal ikke beregnes merverdiavgift ved innførsel av varer som nevnt i § 3-6 bokstav d, § 3-7 fjerde ledd, § 3-18, §§ 6-1 til 6-3, § 6-6 første ledd, § 6-15 og § 6-16a-b.

II

Endringene under I trer i kraft fra 1. juli 2013.»

Forslag nr. 26 lyder:

«I

I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) gjøres følgende endring:

§ 2-1 første ledd annet punktum skal lyde:

For veldedige og allmenntilgjort institusjoner og organisasjoner er beløpsgrensen 500 000 kroner.

II

Endringene under I trer i kraft fra 1. juli 2013.»

Forslag nr. 27 lyder:

«I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd m.m. gjøres følgende endringer:

§ 8-34 første ledd skal lyde:

Til en selvstendig næringsdrivende ytes det sykepenger med 80 pst. av sykepengegrunnlaget, se §§ 8-10 og 8-35.

§ 8-34 nytt tredje ledd skal lyde:

Dersom en selvstendig næringsdrivende er syk-meldt på grunn av svangerskapsrelatert sykdom, og tilrettelegging eller omplassering til annet arbeid i virksomheten ikke er mulig, skal trygden dekke sykepenger med 100 pst. fra første sykmeldingsdag.

Nåværende tredje og fjerde ledd blir fjerde og femte ledd.

§ 8-36 første ledd skal lyde:

En selvstendig næringsdrivende har rett til sykepenger med 80 pst. av sykepengegrunnlaget fra 17. sykedag. En selvstendig næringsdrivende kan mot særskilt premie tegne forsikring som kan omfatte sykepenger med 100 pst. av sykepengegrunnlaget fra første sykedag.

§ 9-5 første ledd, innledningen, skal lyde:

Til en arbeidstaker eller selvstendig næringsdrivende som har omsorg for barn, ytes det omsorgspenger dersom han eller hun er borte fra arbeidet.

§ 9-9 nytt tredje ledd skal lyde:

For selvstendig næringsdrivende yter trygden omsorgspenger fra første dag med 100 pst. av sykepengegrunnlaget.

§ 9-16 andre ledd skal lyde:

Ytelsene gis med den prosent av sykepengegrunnlaget som gjelder ved egen sykdom, men selvstendig næringsdrivende vil ikke få redusert prosent ved egen sykdom. Til arbeidsledige gis ytelsen etter bestemmelsene i § 8-49 om sykepenger til arbeidsledige.

II

Endringene under I trer i kraft med virkning fra 1. juli 2013.»

Forslag nr. 28 lyder:

«I

I lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven) gjøres følgende endring:

§ 2-3 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Årlig innskudd til ordning som nevnt i første og annet punktum kan ikke overstige 6 pst. av vedkommende persons samlede beregnede personinntekt fra næringsvirksomhet, godtgjørelse til deltaker for arbeidsinnsats i deltakerlignet selskap eller lønn mellom 1 og 12 G.

II

Endringen under I trer i kraft straks.»

Forslag nr. 29 lyder:

«I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd m.m. gjøres følgende endringer:

§ 8-20 overskriften skal lyde:

Fritak for arbeidsgiveransvar for gravid arbeidstaker og ved risiko for særlig stort sykefravær.

§ 8-20 andre ledd skal lyde:

Trygden yter sykepenger til gravid arbeidstaker også i arbeidsgiverperiode, se § 8-19.

II

Endringene under I trer i kraft med virkning fra 1. juli 2013.»

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 98 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.44.59)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 14 og 15, fra Høyre.

Forslag nr. 14 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 18-3 tiende ledd skal lyde:

Av produksjon i kraftverk med generatorer som i inntektsåret har en samlet påstemplet merkeytelse under 11 000 kVA, fastsettes ikke grunnrenteinntekt.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2013.»

Forslag nr. 15 lyder:

«I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

§ 9-5 første ledd skal lyde:

Til en arbeidstaker eller selvstendig næringsdrivende som har omsorg for barn, ytes det omsorgspenger dersom han eller hun er borte fra arbeidet

- på grunn av nødvendig tilsyn med og pleie av et sykt barn i hjemmet eller i helseinstitusjon,
 - fordi den som har det daglige barnetilsynet er syk,
 - fordi den som har det daglige barnetilsynet er forhindret fra å ha tilsyn med barnet fordi vedkommende følger et annet barn til utredning eller til innleggelse i helseinstitusjon, eller
 - fordi barnet på grunn av sykdom trenger oppfølging i form av legebesøk mv. selv om barnet ikke er sykt eller pleietrengende den aktuelle dagen.
- § 9-6 sjuende ledd blir nytt åttende ledd. Sjuende ledd skal lyde:

Reglene i denne paragrafen gjelder tilsvarende for selvstendig næringsdrivende, men slik at det ved be-

regningen av antall dager med omsorgspenger gjøres fratrukk med ti dager.

§ 9-7 første ledd skal lyde:

For at arbeidstakeren skal få rett til omsorgspenger fra arbeidsgiveren, må barnets eller barnepasserens sykdom dokumenteres med egenmelding eller legeerklæring. *For at selvstendig næringsdrivende skal få rett til omsorgspenger, må barnets eller barnepasserens sykdom dokumenteres med legeerklæring.*

§ 9-9 første og annet skal lyde:

Trygden yter omsorgspenger dersom arbeidstakeren har vært i arbeid eller i en likestilt situasjon (§ 9-2 jf. § 8-2) i til sammen minst fire uker umiddelbart før fraværet, men ikke har rett til omsorgspenger fra en arbeidsgiver. *Til selvstendig næringsdrivende yter trygden omsorgspenger.*

Omsorgspenger beregnes etter de samme bestemmelsene som sykepenger fra trygden, se kapittel 8. *Til selvstendig næringsdrivende ytes omsorgspenger med 100 pst. av grunnlaget inntil seks ganger grunnbeløpet.*

II

Endringene under punkt I trer i kraft straks med virkning fra 1. juli 2013.»

Votering:

Forslagene fra Høyre ble med 82 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.45.22)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 9–13, fra Høyre og Venstre.

Forslag nr. 9 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 16-10 annet ledd skal lyde:

Skattefradrag for boligsparing gis med 28 prosent av innbetalt sparebeløp.

§ 16-10 tredje ledd første og andre punktum skal lyde:

Innbetalt sparebeløp kan ikke overstige 25 000 kroner pr. inntektsår. Samlet innbetalt sparebeløp på kontoen kan ikke overstige 300 000 kroner.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2013.»

Forslag nr. 10 lyder:

«I

I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift gjøres følgende endringer:

§ 6-6 første ledd skal lyde:

(1) Omsetning og leasing av kjøretøy som bare bruker elektrisitet til fremdrift, er fritatt for merverdiavgift. Fritaket gjelder bare kjøretøy som omfattes av Stortingets vedtak om engangsavgift § 5 første ledd bokstav i og som er registreringspliktige etter vegtrafikkloven.

§ 6-6 nytt annet ledd skal lyde:

(2) Omsetning og leasing av batteri til kjøretøy som nevnt i første ledd, er fritatt for merverdiavgift.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

II

Endringene under I trer i kraft fra 1. juli 2013.»

Forslag nr. 11 lyder:

«I

I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) gjøres følgende endring:

§ 15-3 første ledd skal lyde:

(1) Dersom merverdiavgiftspliktig omsetning og uttak i løpet av et kalenderår ikke overstiger 2 mill. kroner, merverdiavgift ikke medregnet, kan skattekontoret samtykke i at omsetningsoppgave skal leveres en gang i året. Oppgaveterminen er kalenderåret.

II

Endringene under I trer i kraft fra 1. juli 2013.»

Forslag nr. 12 lyder:

«I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa gjøres følgende endring:

Opplæringslova § 13-5 oppheves.

II

Endringen under I trer i kraft med virkning fra 1. juli 2013.

III

Stortinget ber regjeringen oppheve § 18-2 i tilhørende forskrift.»

Forslag nr. 13 lyder:

«I

I lov om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv. gjøres følgende endringer:

§ 1 tredje ledd nytt femte punktum skal lyde:

Det gis kun dekning for feriepenger som er opptjent i samme år som fristdagen og det foregående år.

§ 1 tredje ledd nytt sjette punktum skal lyde:

For krav opptjent etter konkursåpning, gis det kun dekning for én måned regnet fra konkursåpningstidspunktet.

§ 1 tredje ledd nytt syvende punktum skal lyde:

Renter inntil fristdagen og inndrivelsesomkostninger som relaterer seg til krav som dekkes etter annet og tredje punktum, er dekningsberettiget over lønnsгарантиen.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra 1. juli 2013.»

Votering:

Forslagene fra Høyre og Venstre ble med 81 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.45.44)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 8, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

I

§ 14-43 første ledd bokstav d skal lyde:

- d. personbiler, traktorer, maskiner, redskap, instrumenter, inventar, mv. – 25 prosent.

§ 14-43 første ledd bokstav e skal lyde:

- e. skip, fartøyer, rigger mv. – 20 prosent.

II

§ 14-43 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Driftsmiddel som nevnt i saldogruppe d og som er ervervet etter 30. juni 2013 kan i ervervsåret, i tillegg til avskrivning etter første ledd, avskrives med inntil 5 prosent av kostpris. Tilsvarende gjelder påkostning på driftsmiddel i saldogruppe d foretatt etter 30. juni 2013, jf. § 14-40 tredje ledd.

III

Endringene under I trer i kraft fra 1. januar 2013.

Endringen under II trer i kraft straks med virkning for inntektsåret 2013. »

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 75 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.46.04)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«I

I lov av 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) gjøres følgende endringer:

§ 14-43 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) Driftsmiddel som nevnt i saldogruppe d og som er ervervet etter 30. juni 2013 kan i ervervsåret, i tillegg til avskrivning etter første ledd, avskrives med inntil 10 prosent av kostpris. Tilsvarende gjelder påkostning på driftsmiddel i saldogruppe d foretatt etter 30. juni 2013, jf. § 14-40 tredje ledd.

II

Endringene under punkt I trer i kraft straks med virkning for inntektsåret 2013. »

Votering:

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 76 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.46.26)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2014 om en grundig vurdering av konsekvensene av regjeringens forslag om endring av friinntekten i kombinasjon med økt særskatt og en vurdering av andre forslag som kan øke utvinningsgraden for felt i drift.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 53 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.46.46)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–5, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2014 fremme forslag der advokaters klientkontoer håndteres i tråd med Advokatforeningens forslag og slik at unntak fra taushetsplikten ikke er nødvendig.»

Forslag nr. 2 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjøres følgende endringer:

§ 6-50 femte ledd andre punktum skal lyde:

Det gis maksimalt fradrag for gaver etter denne paragraf med til sammen 25 000 kroner årlig for fysiske personer og til sammen 100 000 kroner årlig for næringsdrivende.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2013.»

Forslag nr. 3 lyder:

«I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjøres følgende endringer:

§ 16-40 annet ledd bokstav a og b skal lyde:

(2) Følgende kostnader gir grunnlag for fradrag, dersom de også er fradragsberettiget etter kapittel 6:

- a. Skattyters kostnader til egenutført forsknings- og utviklingsprosjekt, begrenset til 8 mill. kroner i inntektsåret. Prosjektet må være godkjent av Norges forskningsråd.
- b. Skattyters kostnader til forsknings- og utviklingsprosjekt utført av forskningsinstitusjoner godkjent av Norges forskningsråd, begrenset til 12 mill. kroner i inntektsåret. Prosjektet må være godkjent av Norges forskningsråd. Samlet fradragsgrunnlag etter bokstav a og b skal ikke overstige 12 mill. kroner i inntektsåret.

§ 16-40 annet ledd ny bokstav c skal lyde:

- c. Kostnadsrammene i bokstav a og b skal oppreguleres årlig i henhold til konsumprisindeksen.

II

Endringene under I trer i kraft straks og med virkning fra og med inntektsåret 2013.»

Forslag nr. 4 lyder:

«I

I lov 3. mars 1972 nr. 5 om arv m.m. gjøres følgende endring:

§ 46 skal lyde:

Har arvelataren ikkje slektningar eller ektemake som arvar han, og har han ikkje gjort testament om arven, går arven til frivillige organisasjonar etter nærare reglar fastsett av kongen.

II

I lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver gjøres følgende endring:

§ 4 femte ledd skal lyde:

Arv og gave som nevnt i § 2 første ledd bokstav b) og § 2 annet ledd, til juridisk person med allmennnyttig formål er unntatt fra avgiftsplikt. Det samme gjelder arv etter arveloven § 46. Utdeling av midler fra institusjon eller organisasjon som har mottatt avgiftsfri arv eller gave etter reglene i dette ledd til noen som er fortrinnsberettiget på grunn av slektskap, regnes som arv eller gave direkte fra giveren eller arvelateren. Avgiftsfrihet etter dette ledd gis ikke hvis giver eller arvelater har gitt bestemmelse om bruk av arve- eller gavemidlene som ikke faller inn under et allmennnyttig formål. Departementet kan i forskrift gi regler til utfylling og gjennomføring av reglene i dette ledd, herunder gi regler om krav til vedtekter, regnskap og revisjon.

III

Endringene under I og II trer i kraft straks. Endringen av arveavgiftsloven § 4 gjelder likevel med virkning for arv og gave hvor rådigheten, jf. arveavgiftsloven §§ 9 og 10, går over 1. juli 2013 eller senere.»

Forslag nr. 5 lyder:

«I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 23-2 åttende ledd annet punktum skal lyde:

Fritaket etter første punktum gjelder bare dersom institusjonens eller organisasjonens totale lønnsutgifter er opp til 500 000 kroner, og bare for lønnsutbetalinger opp til 50 000 kroner per ansatt.

II

Endringene under I trer i kraft straks med virkning fra og med inntektsåret 2013. »

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 52 mot 48 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 23.47.08)

Komiteen hadde innstilt å gjøre slikt vedtak til lover:

A.

Vedtak til lov

om endringer i lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster m.v.

I

I lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster m.v. skal § 5 fjerde ledd første punktum lyde:

Friinntekten settes til 5,5 pst. av kostpris for driftsmiddel som nevnt i § 3 b.

II

I lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster m.v. skal § 5 femte ledd fjerde punktum lyde:

Friinntekten settes til 5,5 pst. av beregningsgrunnlaget, og medregnes i 4 år fra og med realisasjonsåret.

III

Endringa under I tek til å gjelde straks med verknad for kostnader til erverv av driftsmiddel pådratt frå og med 5. mai 2013.

Endringa under II tek til å gjelde straks med verknad for realisasjon eller uttak av driftsmiddel frå og med 5. mai 2013.

IV

Ved iverksetjing av endringa under I gjeld følgjande overgangsføresegner:

(1) Endringen under I gjelder ikke for kostnader til erverv av driftsmiddel som nevnt i petroleumsskatteloven § 3 b omfattet av

- plan for utbygging og drift etter petroleumsløven § 4-2 innkommet til Olje- og energidepartementet før 5. mai 2013, eller
- plan for anlegg og drift etter petroleumsløven § 4-3 innkommet til Olje- og energidepartementet før 5. mai 2013, eller
- søknad om fritak for plan etter petroleumsløven § 4-2 sjette ledd og § 4-3 fjerde ledd, jf. § 4-2 sjette ledd, innkommet til Olje- og energidepartementet før 5. mai 2013, eller
- skriftlig underretning (søknad) om vesentlig avvik eller endring av forutsetningene for fremlagt eller godkjent plan for utbygging og drift etter petroleumsløven § 4-2 syvende ledd, eller plan for anlegg og drift etter § 4-3 fjerde ledd, jf. § 4-2 syvende ledd, innkommet til Olje- og energidepartementet før 5. mai 2013.

(2) Første ledd gjelder bare kostnader pådratt senest i året for produksjonsstart for petroleumforekomsten eller året for driftsstart for innretningen. Hvis plan eller søknad etter første ledd gjelder tilleggsinvestering på petroleumforekomst som allerede er i produksjon, omfatter første ledd bare kostnader pådratt senest i året for driftsstart for tilleggsinvesteringen.

(3) Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av denne overgangsbestemmelsen, herunder fastsette hva som skal regnes som produksjonsstart eller driftsstart etter annet ledd for plan eller søknad som omfatter flere trinn eller petroleumforekomster.

B.

Vedtak til lov

om endringer i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltningen

I

I lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning gjer ein følgjande endringar:

§ 4-9 nr. 2 skal lyde:

- Selskapsoppgaven skal inneholde spesifisering av selskapets brutto formue og inntekt, fradragsposter og ellers andre opplysninger som har betydning for ligningen av deltakerne, herunder for fastsettelsen av

personinntekt etter skatteloven § 12-2 bokstav f, og tillegg i alminnelig inntekt etter skatteloven § 10-42. Selskapet plikter ikke å føre opp beløp for poster som må ansettes ved skjønn, men skal gi de opplysninger som er nødvendige for at ligningsmyndighetene kan fastsette beløpet. §§ 4-3 nr. 2 og 4-4 gjelder tilsvarende.

§ 9-8 nr. 1 nytt andre punktum skal lyde:

Skattekontoret kan avgjøre klage etter § 9-2 nr. 1 bokstav b når det finner klagen begrunnet.

§ 9-11 nr. 1 skal lyde:

1. Når skatteklagenemnda endrer en ligningsavgjørelse til gunst for skattyteren, skal skattekontoret tilkjenne skattyteren helt eller delvis dekning av statskassen for sakskostnader. *Det samme gjelder når skattekontoret i medhold av § 9-8 nr. 1 annet punktum endrer en ligningsavgjørelse til gunst for skattyteren.* Skattyteren må fremme krav om dekning av sakskostnader innen tre uker etter at meldingen om vedtaket er kommet fram.

II

Endringane under I tek til å gjelde straks.

C.

Vedtak til lov
om endring i lov 28. februar 1997 nr. 19 om
folketrygd

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 23–3 andre ledd nr. 2 ny bokstav f lyde:

f) *godtgjørelse til deltaker for arbeidsinnsats i deltakerlignet selskap i næring der det svares produktavgift som nevnt i § 23-5.*

II

Endringa under I tek til å gjelde straks med verknad frå og med inntektsåret 2013.

D.

Vedtak til lov
om endringar i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt
av formue og inntekt

I

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjer ein følgjande endringar:

§ 2-30 første ledd bokstav e nr. 2 blir oppheva.

Noverande nr. 3 til 7 blir nr. 2 til 6.

§ 5-43 første ledd bokstav f skal lyde:

f. husleiestøtte etter *lov om bustøtte* og kommunal bostøtte utenfor arbeidsforhold,

§ 5-50 andre ledd bokstav e skal lyde:

e) offentlig tilgjengelige tiltak arrangert av massemedier. Departementet kan gi forskrift for å utfylle forrige punktum.

§ 9-14 trettande ledd skal lyde:

(13) Departementet kan gi regler til utfylling og gjennomføring av denne paragraf, *herunder om plikt til å levere oppgave med beregning av gevinst eller tap.*

§ 14-64 tredje ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Ved uttak av driftsmiddel gjennom overføring av andel i selskap som nevnt i § 10-40, jf. § 14-60 tredje ledd fjerde punktum bokstav a, skal inntekten ved inntektsoppgjøret tas med ved beregning av årets overskudd eller underskudd på andelen uten fordeling mellom overdrager og erverver etter § 10-41 tredje ledd.

II

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjer ein følgjande endringar:

§ 9-14 andre ledd fjerde punktum og nytt femte og sjette punktum skal lyde:

Eiendel som tilhører eller forpliktelse som påhviler selskap som nevnt i § 10-40 anses tatt ut av norsk beskatningsområde

a. *ved overføring av andel i selskapet fra deltaker som har skatteplikt etter §§ 2-1 eller 2-2, til deltaker som ikke har slik skatteplikt og*

b. *når eiendelen eller forpliktelsen på annen måte mister tilknytning til Norge slik at norsk skattelovgivning ikke får virkning for inntekter og kostnader knyttet til eiendelen eller forpliktelsen.*

Eiendel eller forpliktelse som nevnt i foregående punktum anses tatt ut av beskatningsområdet med en forholdsmessig del, svarende til den overførte andelen. Den forholdsmessige delen av gevinsten eller tapet skal tas med ved beregning av årets overskudd eller underskudd på andelen uten fordeling mellom overdrager og erverver etter § 10-41 tredje ledd.

§ 9-14 niande ledd andre punktum skal lyde:

Retten til utsettelse etter denne paragraf begrenses til årets netto utlignede skatt på inntekten.

§ 14-60 tredje ledd fjerde punktum og nytt femte punktum skal lyde:

Driftsmiddel som tilhører selskap som nevnt i § 10-40 anses tatt ut av norsk beskatningsområde

a. *ved overføring av andel i selskapet fra deltaker som har skatteplikt etter §§ 2-1 eller 2-2, til deltaker som ikke har slik skatteplikt og*

b. *når driftsmidlet på annen måte mister tilknytning til Norge slik at norsk skattelovgivning ikke får virkning for inntekter og kostnader knyttet til driftsmidlet.*

Driftsmiddel som nevnt i foregående punktum anses tatt ut av beskatningsområdet med en forholdsmessig del, svarende til den overførte andelen.

III

Endringane under I tek til å gjelde straks.

Endringane under II § 9-14 andre ledd og § 14-60 tredje ledd tek til å gjelde straks med verknad for uttak frå norsk skattleggingsområde frå og med 22. juni 2012.

Endringane under II § 9-14 niande ledd tek til å gjelde straks med verknad for uttak frå norsk skattleggingsområde frå og med 15. mai 2012.

E.

Vedtak til lov
om endringar i lov 21. desember 2007 nr. 119 om
toll og vareførsel

I

I lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel
gjer ein følgjande endringar:

§ 9-5 skal lyde:

§ 9-5 *Nedsettelse av toll*

(1) *Departementet kan treffe enkeltvedtak om nedsettelse av toll dersom det oppstår tilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da Stortingets vedtak om toll ble truffet, og tollene i det enkelte tilfellet får en utilsiktet og klart urimelig virkning.*

(2) *Departementet kan gi forskrift om nedsettelse av toll etter denne paragraf, herunder om søknadsbehandling, frister og vilkår for nedsettelsen.*

Ny § 13-10 skal lyde:

§ 13-10 *Planlegging, målretting og gjennomføring av kontroller*

(1) *Ved planlegging, målretting og gjennomføring av kontroller kan tollmyndighetene innhente, lagre, sammenstille og bruke nødvendige personopplysninger, herunder sensitive personopplysninger som nevnt i personopplysningsloven § 2 nr. 8 bokstav b og c.*

(2) *Kildene for personopplysningene kan være anonyme. Det er ikke krav om at personopplysningene er fullstendige og verifiserte. Tollmyndighetene må innen fire måneder avklare om ikke-verifiserte personopplysninger er korrekte og relevante.*

(3) *Personopplysninger skal ikke lagres lenger enn det som er nødvendig ut fra formålet med behandlingen. Personopplysninger knyttet til resultatene av analyser av varer og substanser, kan lagres i inntil fem år eller inntil rettskraftig dom foreligger.*

(4) *Departementet kan gi forskrift til utfylling og gjennomføring av reglene i denne paragraf.*

II

Endringane under I tek til å gjelde straks.

F.

Vedtak til lov
om endring i lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift

I

I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift skal § 11-1 tredje ledd nytt andre punktum lyde:

Representanten er likevel ikke ansvarlig for betaling av merverdiavgift dersom den næringsdrivende er hjemmehø-

rende i et land som Norge har inngått avtale med om utveksling av opplysninger og gjensidig bistand til innføring mv. av merverdiavgiftskrav.

II

Endringa under I tek til å gjelde 1. juli 2013.

G.

Vedtak til lov
om endring i lov 22. juni 2012 nr. 41 om
endringar i lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og
innkreving av skatte- og avgiftskrav

I

I lov 22. juni 2012 nr. 41 om endringar i lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav skal § 5-1 tredje ledd lyde:

(3) *Før inntektsårets begynnelse utarbeider skattekontoret en skattetrekksmelding for skattyter, som viser beregnet forskuddstrekk, beregningsgrunnlaget for skattetrekket, og opplysninger om hvem som har etterspurt skattekort for skattyteren i foregående inntektsår. Skattekontoret skal utarbeide nye skattetrekksmeldinger dersom det blir gjort endringer i skattekortet. Skattekontoret skal i tillegg gi melding til skattyter når nye arbeidgivere etterspør skattekortet.*

II

Endringa under I tek til å gjelde straks.

H.

Vedtak til lov
om endringar i lov 26. april 2013 nr. 16 om endringer
i ligningsloven og merverdiavgiftsloven mv.
(kontrollbestemmelser og personalliste)

I

I lov 26. april 2013 nr. 16 om endringer i ligningsloven og merverdiavgiftsloven mv. (kontrollbestemmelser og personalliste) gjer ein følgjande endringar:

Ligningslova § 5-5 nr. 3 andre punktum skal lyde:

Utbetaler av erstatning for personskade og tap av forsørger skal gi opplysninger om slike utbetalinger siste år, unntatt når fysiske personer er utbetaler.

Andre og tredje punktum blir tredje og nytt fjerde punktum.

Ligningslova § 6-2 ny nr. 2 skal lyde:

2. *Advokater og andre tredjeparter plikter, uten hinder av lovbestemt taushetsplikt, etter krav fra ligningsmyndighetene å gi opplysninger om pengeoverføringer, innskudd og gjeld, herunder hvem som er parter i overføringene, på deres konti tilhørende skattyter.*

Nr. 2 til 5, blir ny nr. 3 til 6.

Meirverdiavgiftslova § 16-2 nytt andre ledd skal lyde:

(2) *Advokater og andre tredjeparter plikter, uten hinder av lovbestemt taushetsplikt, etter krav fra avgiftsmyndighetene å gi opplysninger om pengeoverføringer, innskudd og gjeld, herunder hvem som er parter i overføringene, på deres konti tilhørende avgiftssubjektet.*

Andre til femte ledd blir nytt tredje til sjette ledd.

II

Endringane under I tek til å gjelde straks.

Presidenten: Det voteres over A.
Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til A ble bifalt med 70 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.47.30)

Presidenten: Det voteres over B, C, D, E, F og G, samt H I, § 5-5 nr. 3 andre punktum.

Votering:

Komiteens innstilling til B, C, D, E, F og G, samt H I, § 5-5 nr. 3 andre punktum ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over øvrige paragrafer under H.

Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling til resten av H ble bifalt med 51 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.48.12)

Presidenten: Det voteres over lovenes overskrift og lovene i sin helhet.

Votering:

Lovenes overskrift og lovene i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtakene vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 22 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Christian Tybring-Gjedde på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 2, fra Christian Tybring-Gjedde på vegne av Fremskrittspartiet og Venstre
- forslag nr. 3, fra Christian Tybring-Gjedde på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 4, fra Gunnar Gundersen på vegne av Høyre og Venstre
- forslagene nr. 5–10, fra Gunnar Gundersen på vegne av Høyre
- forslagene nr. 11 og 12, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 13–22, fra Borghild Tenden på vegne av Venstre

Det voteres over forslagene nr. 13–22, fra Venstre.

Forslag nr. 13 lyder: «I Stortingets vedtak 27. november 2012 om fastsetting av avgifter mv. til folketrygden for 2013 gjøres følgende endringer:

Ny § 4 og 5 skal lyde:

§ 4 Særregler om lærlinger

For lønn og annen godtgjørelse for arbeid og oppdrag i og utenfor tjenesteforhold som arbeidsgiver plikter å innberette for arbeidstakere som er lærlinger og ansatt etter 1. juli 2013 skal det ikke beregnes arbeidsgiveravgift i noen soner.

§ 5 Særregler for nystartede bedrifter

For lønn og annen godtgjørelse for arbeid og oppdrag i og utenfor tjenesteforhold som arbeidsgiver plikter å innberette skal det for bedrifter som er startet etter 1. januar 2013 med inntil 5 ansatte skal det ikke beregnes arbeidsgiveravgift i noen soner for lønn opptjent etter 1. juli 2013 i inntil tre år etter første gangs registrering av bedriften.

Opprinnelig § 4 blir § 6 etc.»

Forslag nr. 14 lyder:

«I Stortingets vedtak 27. november 2012 om fastsetting av merverdiavgift for 2013 gjøres følgende endringer:

§ 2 Alminnelig sats

Merverdiavgift svares med 24 pst. av avgiftspliktig omsetning, uttak og innførsel når ikke redusert sats skal anvendes etter bestemmelsene nedenfor.

§ 3 oppheves.

Nåværende §§ 4 og 5 blir §§ 3 og 4.»

Forslag nr. 15 lyder:

«I Stortingets vedtak 27. november 2012 om fastsetting av avgift på alkohol for 2013 gjøres følgende endringer:

Brennevinsbaserte drikkevarer over 0,7

7,45 per volumprosent og liter

Annen alkoholholdig drikk over 4,7 tom 22

3,86 per volumprosent og liter»

Forslag nr. 16 lyder:

«I Stortingets vedtak 27. november 2012 om fastsetting av veibruksavgift på drivstoff for 2013 gjøres følgende endringer:

- a) bensin
 - 1. svovelfri bensin (under 10 ppm svovel) kr 5,28
 - 2. lavsvovlet bensin (under 50 ppm svovel): kr 5,32
 - 3. annen bensin: kr 5,32
- b) olje til framdrift av motorvogn (autodiesel)
 - 1. svovelfri mineralolje (under 10 ppm svovel): kr 4,25
 - 2. lavsvovlet mineralolje (under 50 ppm svovel): kr 4,30
 - 3. annen mineralolje: kr 4,30
 - 4. biodiesel; kr 0.»

Forslag nr. 17 lyder:

«I Stortingets vedtak 27. november 2012 om fastsetting av grunnavgift på fyringsolje for 2013 gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Fra 1. juli 2013 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av mineralolje med kr 2,018 per liter. For mineralolje til treforedlingsindustrien og produsenter av fargestoffer og pigmenter skal det betales avgift med kr 0,126 per liter.»

Forslag nr. 18 lyder:

«I Stortingets vedtak 27. november 2012 om fastsetting av CO₂-avgift på mineralske produkter for 2013 gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Fra 1. juli 2013 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales CO₂-avgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av følgende mineralske produkter med følgende beløp:

- a) mineralolje (generell sats): kr 0,71 per liter.
Mineralolje til
 - innenriks kvotepliktig luftfart: kr 0,53 per liter,
 - annen innenriks luftfart og ikke-kommersielle privatflyginger: kr 0,81 per liter,
 - treforedlingsindustrien, sildemel- og fiskemelindustrien: kr 0,41 per liter,
 - fiske og fangst i nære farvann: kr 0,23 per liter,
- b) bensin: kr 1,01 per liter,
- c) naturgass: kr 0,56 per Sm³,
- d) LPG: kr 0,78 per kg.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Storingsvedtak om avgift på plastposer

§ 1 Fra 1. juli 2013 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av plastposer med kr 1 per pose.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.

§ 2 Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på plastposer som

- a) fra produsents eller importørs lager
 - 1. utføres til utlandet,
 - 2. legges inn på tollager når varene er bestemt til utførsel,
- b) innføres
 - 1. som reisegods etter tolloven § 5-1,
 - 2. etter tolloven § 5-9 og er av mindre verdi,
- c) etter tolloven § 5-3 fra registrert virksomhets eller importørs lager leveres til eller innføres av
 - 1. diplomater,
 - 2. NATO og styrker fra land som deltar i Partnerskap for fred,
 - 3. Den nordiske investeringsbank,
- d) kommer i retur til produsents eller importørs lager
Departementet kan gi forskrift om gjennomføring, avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3 Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 4 Departementet kan fritta for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveid da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest, og senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2014, utrede og fremme forslag om å innføre en miljøavgift på flyreiser til og fra norske flyplasser etter tysk modell.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest, og senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2014 om å legge fram en ordning med skattefradrag for energieffektiviseringstiltak i private bygg (materiellkostnader og arbeidskostnader) på inntil 50 000 kroner.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre forskrift 17. desember 2008, nr. 1502 til lov om toll og vareførsel (tollforskriften) § 5-9-1 basert på en økning av grensen for tollfri import av varer til kr 500.»

Votering:

Forslagene fra Venstre ble med 98 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.49.15)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 11 og 12, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 11 lyder:

«I Stortingets vedtak 27. november 2012 om fastsetting av avgift på alkohol for 2013 gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Fra 1. juli 2013 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av følgende varer med følgende beløp:

Alkoholholdig drikk	Volumprosent alkohol	Kr
Brennevinsbasert Annen	t.o.m 0,7	avgiftslegges etter reglene for alkoholfrie drikkevarer
	over 0,7	7,54 per volumprosent og liter
	over 0,7 t.o.m. 2,7	3,37 per liter
	over 2,7 t.o.m. 3,7	12,67 per liter
	over 3,7 t.o.m. 4,7	21,96 per liter
Etanol til teknisk bruk	over 4,7 t.o.m. 22	4,91 per volumprosent og liter
	over 0,7	sats som for alkoholholdig drikk»

Forslag nr. 12 lyder:

«I Stortingets vedtak 27. november 2012 om fastsetting av avgift på tobakkvarer for 2013 gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Fra 1. juli 2013 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av følgende varer med følgende beløp:

Produkt	Kr	
Sigarer	2,59	per gram av pakningens nettovekt
Sigaretter	2,59	per stk.
Røyketobakk, karvet skråtobakk, råto­bakk i forbrukerpakning	2,59	per gram av pakningens nettovekt
Skråtobakk	1,05	per gram av pakningens nettovekt
Snus	1,05	per gram av pakningens nettovekt
Sigarettpapir og sigarett­hylser	0,0394	per stk.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 94 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.49.34)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5–10, fra Høyre.

Forslag nr. 5 lyder:

«I Stortingets vedtak av 27. november 2012 nr. 1212 om avgift til statskassen på arv og gaver for budsjettåret 2013 gjøres følgende endring:

§ 1 Fra 1. juli 2013 skal det i henhold til lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver (arveavgiftsloven) svares avgift til statskassen etter bestemmelsene i dette vedtaket.

§ 2 Fradrag etter arveavgiftsloven § 15 annet ledd for begravel­sesomkostninger, skifteomkostninger og utgifter til gravsted settes til et halvt grunnbeløp i folketrygden (G) ved årets inngang, dvs. 41 061 kroner, hvis ikke høyere utgifter er legitimert.

Utgifter til dokumentavgift og tinglysing kommer særskilt til fradrag.

Fradrag etter arveavgiftsloven § 17 for avgiftspliktig som ikke har fylt 21 år settes til et grunnbeløp i folketrygden (G) ved årets inngang, dvs. 82 122 kroner per år.

§ 3 Avgiftsgrunnlaget rundes nedover til nærmeste tall som kan deles med 1 000.

§ 4 Av arv og gaver til arvelaterens/giverens barn, fosterbarn – herunder stebarn som har vært oppfostret hos arvelateren/giveren – og foreldre, svares:

Av de første 800 000 kroner

intet

Av overskytende beløp

5 pst.

§ 5 Av arv og gaver som ikke går inn under § 4, svares:

Av de første 800 000 kroner

intet

Av overskytende beløp

7,5 pst.»

Forslag nr. 6 lyder:

«I Stortingets vedtak om veibruksavgift på drivstoff for budsjettåret 2013 gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd bokstav b skal lyde:

b) olje til framdrift av motorvogn (autodiesel)

1. svovelfri mineralolje (under 10 ppm svovel): kr 3,75,
2. lavsvovlet mineralolje (under 50 ppm svovel): kr 3,80,
3. annen mineralolje: kr 3,80,
4. biodiesel som blandes inn i mineralolje: kr 1,87.

§ 6 skal lyde:

Det gis fritak eller ytes tilskudd for avgift dersom andelen biodiesel i mineraloljen utgjør 30 pst. eller mer.

Någjeldende §§ 6 og 7 blir §§ 7 og 8.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortingets vedtak om grunnavgift på mineralolje mv. for budsjettåret 2013 § 1 første ledd første punktum skal lyde:

§ 1 Fra 1. juli 2013 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen

ved innførsel og innenlandsk produksjon av mineralolje med kr 1,268 per liter.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortingets vedtak om CO₂-avgift på mineralske produkter for budsjetterminen 2013 § 1 skal lyde:

Fra 1. juli 2013 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales CO₂-avgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av følgende mineralske produkter med følgende beløp:

- a) mineralolje (generell sats): kr 0,61 per liter.
Mineralolje til
- innenriks kvotepliktig luftfart: kr 0,43 per liter,
 - annen innenriks luftfart og ikke-kommersielle privatflyginger: kr 0,71 per liter,
 - treforedlingsindustrien, sildemel- og fiskemelindustrien: kr 0,31 per liter,
 - fiske og fangst i nære farvann: kr 0,13 per liter
- b) bensin: kr 0,91 per liter,
c) naturgass: kr 0,46 per Sm³,
d) LPG: kr 0,68 per kg.

Det skal betales avgift med kr 0,05 per Sm³ naturgass og kr 0 per kg LPG for produkter som leveres til industri og bergverk som benyttes i forbindelse med selve produksjonsprosessen.

Fritaket i § 2 første ledd bokstav g kommer ikke til anvendelse for mineralolje og bensin til innenriks kvotepliktig luftfart.

Departementet kan gi forskrift om hva som omfattes av avgiftsplikten og om grunnlaget for avgiften.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Fra 1. juli 2013 gjøres følgende endring i Stortingets vedtak 27. november 2012 om avgift på alkoholfrie drikkevarer mv. for budsjettåret 2013:

§ 1 første ledd skal lyde:

Fra 1. juli 2013 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av følgende varer med følgende beløp per liter:

- a. alkoholfrie drikkevarer som er tilsatt sukker eller kunstig søtstoff: kr 3,06,
b. saft laget av frukt og bær som er tilsatt sukker eller kunstig søtstoff: kr 1,53,
c. sirup som er tilsatt sukker eller kunstig søtstoff som nyttes til ervervsmessig framstilling av alkoholfrie drikkevarer i dispensere, fontener o.l.: kr 18,68.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre særfradraget for store sykdomsutgifter på samme nivå som for 2012.»

Votering:

Forslagene fra Høyre ble med 82 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.49.53)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Høyre og Venstre. Forslaget lyder:

«I Stortingets vedtak 27. november 2012 om fastsetting av avgift på tobakkvarer for 2013 gjøres følgende endringer:

Fra 1. juli 2013 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen ved innførsel og innenlandsk produksjon av følgende varer med følgende beløp:

Produkt	Kroner
Sigarer	2,47 per gram av pakningens nettovekt
Sigaretter	2,47 per stk.
Røyketobakk, karvet skråtobakk, råtobakk i forbrukerpakning	2,47 per gram av pakningens nettovekt
Snus	1,00 per gram av pakningens nettovekt
Skråtobakk	1,00 per gram av pakningens nettovekt
Sigarettpapir og papirhylser	0,0376 per stk.»

Votering:

Forslaget fra Høyre og Venstre ble med 81 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.50.15)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget slutter seg til regjeringens forslag til vedtak om fastsetting av avgifter mv. til folketrygden for 2013 med følgende endringer:

Ny § 4 skal lyde:

§ 4 Særregler om lærlinger

For lønn og annen godtgjørelse for arbeid og oppdrag i og utenfor tjenesteforhold som arbeidsgiver plikter å innberette for arbeidstakere som er lærlinger, skal det ikke beregnes arbeidsgiveravgift i noen soner fra 1. juli 2013.

Opprinnelig § 4 blir 5 etc.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 76 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.50.33)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med framleggingen av statsbudsjettet for 2014 etablere en vrakpantordning for båter, campingvogner og tyngre kjøretøy tilsvarende ordningen som gjelder for «vanlig» kjøretøy.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Venstre ble med 74 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.50.54)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen heve grensen for lønnsoppgaveplikt i frivillige organisasjoner til 8 000 kroner per ansatt.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 52 mot 48 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 23.51.15)

Komiteen hadde innstilt:

Endring i Stortingets vedtak 27. november 2012 om fastsetting av avgifter mv. til folketrygden for 2013

Frå 1. juli 2013 gjer ein følgjande endring i Stortingets vedtak 27. november 2012 om fastsetting av avgifter mv. til folketrygden for 2013:

§ 3 første ledd nytt tredje strekpunkt skal lyde:

- Ved beregning av arbeidsgiveravgift fra og med 4. termin 2013 skal satsen i sone Ia være 14,1 pst. dersom differansen mellom satser på henholdsvis 14,1 pst. og 10,6 pst. overstiger 450 000 kroner i 2013. For vei-transportforetak er den tilsvarende beløpsgrensen fra og med 4. termin 2013 225 000 kroner. Disse beløpsgrensene gjelder også som øvre grense for samlet bagatellmessig støtte ved avgiftsberegningen fra og med 4. termin 2013, jf. annet strekpunkt ovenfor.

Nogjeldande tredje til sjuande strekpunkt blir fjerde til nytt åttande strekpunkt.

§ 4 andre ledd nytt siste punktum skal lyde:

Ved avgiftsberegningen fra og med 4. termin 2013 er øvre grense for differansen som nevnt i første punktum 450 000 kroner.

§ 4 fjerde ledd skal lyde:

Bestemmelsen i § 3 annet strekpunkt femte og sjette punktum, jf. tredje strekpunkt, om begrensningene for samlet bagatellmessig støtte gjelder tilsvarende for virksomheter som anvender reduserte satser etter denne bestemmelse.

Endring i Stortingets vedtak 27. november 2012 om produktavgift til folketrygden for fiskeri-, hval- og selfangstnæringen for 2013

Frå 1. juli 2013 gjer ein følgjande endring i Stortingets vedtak 27. november 2012 om produktavgift til folketrygden for fiskeri-, hval- og selfangstnæringen for 2013:

II første setning skal lyde:

Produktavgiften skal være 3 pst. fra og med 1. juli 2013.

Endringar i Stortingets vedtak 27. november 2012 om avgift på motorvogner mv. A. Engangsavgift for budsjetterterminen 2013

Frå 1. juli 2013 gjer ein følgjande endring i Stortingets vedtak 27. november 2013 om avgift på motorvogner, A. Engangsavgift for budsjetterterminen 2013:

§ 2 første ledd skal lyde:

Avgift skal betales med følgende beløp:

Avgiftsgrupper	Egenvekt (kg)	Motoreffekt (kW)	NO _x -utslipp (mg/km)	CO ₂ -utslipp (g/km)	Slagvolum (cm ³)	Sats per enhet (kr)	Vrakpant- avgift (kr)
Avgiftsgruppe A							2 400
Personbiler, varebiler klasse 1, busser under 6 m med inntil 17 seteplasser	0–1 150					37,59	
	1 151–1 400					81,94	
	1 401–1 500					163,90	
	over 1 500					190,61	
		0–65				0	
		66–90				275,00	
		91–130				790,00	
		over 130				1 960,00	
			over 0			35,00	
Motorvogn med plikt til å dokumentere drivstofforbruk og CO ₂ -utslipp, og med							
-utslipp 110 g/km og over				0–110		0	
				111–125		764,00	
				126–165		770,00	

Avgiftsgrupper	Egenvekt (kg)	Motoreffekt (kW)	NO _x -utslipp (mg/km)	CO ₂ -utslipp (g/km)	Slagvolum (cm ³)	Sats per enhet (kr)	Vrakpant- avgift (kr)
				166–235 over 235		1 796,00 2 883,00	
-CO ₂ -utslipp under 110 g/km t.o.m 50 g/km gjøres følgende fradrag per g/km for den del av utslippet som ligger under 110 g/km t.o.m 50 g/km						814,00	
-CO ₂ -utslipp under 50 g/km gjøres følgende fradrag per g/km for den del av utslippet som ligger under 50 g/km						966,00	
Motorvogn uten plikt til å dokumentere drivstofforbruk og CO ₂ -utslipp							
-bensindrevne					0–1 100 1 101–1 650 1 651–2 050 over 2 050	14,60 48,63 114,14 123,12	
-ikke bensindrevne					0–1 100 1 101–1 650 1 651–2 050 over 2 050	11,19 39,71 93,17 96,92	

Avgiftsgruppe B

2 400

Varebiler klasse
2, lastebiler med
tillatt totalvekt
mindre enn 7 501
kg og godsrom
med lengde under
300 cm og bredde
under 190 cm 22 pst. av A 22 pst. av A 25 pst. av A
Motorvogn med plikt
til å dokumentere
drivstofforbruk
og CO₂-utslipp,
og med

-utslipp 110 g/km og over				0–110 111–125 126–165 over 165		0 191,00 192,50 449,00	
-CO ₂ -utslipp under 110 g/km t.o.m 50 g/km gjøres følgende fradrag per g/km for den del av utslippet							

Avgiftsgrupper	Egenvekt (kg)	Motoreffekt (kW)	NO _x -utslipp (mg/km)	CO ₂ -utslipp (g/km)	Slagvolum (cm ³)	Sats per enhet (kr)	Vrakpant- avgift (kr)
som ligger under 110 g/km t.o.m 50 g/km -CO ₂ -utslipp under 50 g/km gjøres følgende fradrag per g/km for den del av utslippet som ligger under 50						203,50	
						241,50	
Motorvogn uten plikt til å dokumentere drivstofforbruk og CO ₂ -utslipp					25 pst. av A		
Avgiftsgruppe C							2 400
Campingbiler	22 pst. av A	22 pst. av A	0 pst. av A	22 pst. av A	22 pst. av A		
Avgiftsgruppe D (opphevet)							
Avgiftsgruppe E							0
Beltebiler						36 pst. av verdiavgifts-grunnlaget	
Avgiftsgruppe F							0
Motorsykler		0–11 over 11			0–125 126–900 over 900	10 837 0 482,28 0 37,22 81,62	
Avgiftsgruppe G							2 400
Beltemotorsykler (snøscootere)	0–100 101–200 over 200	0–20 21–40 over 40			0–200 201–400 over 400	15,27 30,55 61,07 40,74 81,44 162,87 3,19 6,37 12,73	
Avgiftsgruppe H							2 400
Motorvogn i avgiftsgruppe A, som ved første gangs registrering her i landet blir registrert på løyve 10 837 innehaver til bruk som ordinær drosje (ikke reserve- eller erstatningsdrosje) eller for transport av funksjonshemmede	40 pst. av A	40 pst. av A	100 pst. av A	100 pst. av A	100 pst. av A		

Avgiftsgrupper	Egenvekt (kg)	Motoreffekt (kW)	NO _x -utslipp (mg/km)	CO ₂ -utslipp (g/km)	Slagvolum (cm ³)	Sats per enhet (kr)	Vrakpant- avgift (kr)
Avgiftsgruppe I							2 400
Avgiftspliktige motorvogner som er 30 år eller eldre						3 569	
Avgiftsgruppe J							2 400
Busser under 6 m med inntil 17 seteplasser, hvorav minst 10 er fastmontert i fartsretningen	40 pst. av A	40 pst. av A	0 pst. av A				
Motorvogn med plikt til å dokumentere drivstofforbruk og CO ₂ -utslipp, og med							
-utslipp 110 g/km og over				0–110 111–125 126–165 over 165		0 305,60 308,00 718,40	
-CO ₂ -utslipp under 110 t.o.m 50 g/km gjøres følgende fradrag per g/km for den del av utslippet som ligger under 110 g/km t.o.m 50 g/km						325,60	
-CO ₂ -utslipp under 50 g/km gjøres følgende fradrag per g/km for den del av utslippet som ligger under 50 g/km						386,40	
Motorvogn uten plikt til å dokumentere drivstofforbruk og CO ₂ -utslipp							40 pst. av A

Votering:

Votering i sak nr. 3

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er
 – forslag nr. 1, fra Gunnar Gundersen på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

- forslag nr. 2, fra Christian Tybring-Gjedde på vegne av Fremskrittspartiet

Det voterer over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag slik at privatpersoner som bygger omsorgsbolig, enten alene eller i fellesskap med flere, for egne utviklingshemmede barn som ikke har egen boevne, blir omfattet av ordningen med merverdiavgiftskompensasjon på lik linje med andre private tiltak som samarbeider med kommunene om å drive et helse- og omsorgstilbud.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 74 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.52.23)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:110 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson og Ketil Solvik-Olsen om merverdiavgiftskompensasjon for privatpersoner ved bygging av omsorgsboliger for egne barn – vedtas ikke.

Presidenten: Det voterer alternativt mellom komiteens innstilling og forslag nr. 1, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag slik at privatpersoner som bygger omsorgsbolig, enten alene eller i fellesskap med flere, for egne utviklingshemmede barn som ikke har egen boevne, blir omfattet av ordningen med merverdiavgiftskompensasjon på lik linje med andre private tiltak som samarbeider med kommunene om å drive et helse- og omsorgstilbud dersom boligene det søkes om er godkjent av vertskommunen som en del av kommunens boligsosiale handlingsplan.»

Fremskrittspartiet har varslet at de støtter forslaget subsidiært.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 52 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.53.05)

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten har Christian Tybring-Gjedde satt fram ett forslag, forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre et såkalt ROS- og ROT-fradrag for å bekjempe svart arbeid, grov utnyttelse av arbeidskraft («sosial dumping»), samt å tilrettelegge for økt sysselsetting.»

Det voterer alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:127 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Laila Marie Reiertsen, Vigdis Giltun, Per Sandberg, Harald T. Nesvik og Ketil Solvik-Olsen om å innføre ROS- og ROT-skattefradrag for håndverkstjenester og serviceoppdrag utført i egen bolig og fritidsbolig som tiltak mot svart arbeid og sosial dumping – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 74 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.53.58)

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker til å sette i kraft avtalen mellom Norge og Amerikas Forente Stater undertegnet i Oslo 15. april 2013 om forbedret internasjonal overholdelse av skattelovgivningen og gjennomføring av FATCA.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. De er

- forslagene nr. 1–3, fra Bent Høie på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 4, fra Per Arne Olsen på vegne av Fremskrittspartiet

Det voterer først over forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre styrkede pasientrettigheter og kortere garanti for behandling etter dansk modell.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 76 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.54.54)

Presidenten: Det voteres så over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreslå en endring av lov om pasient- og brukerrettigheter der vedtatte frister for forløpstider for pasientbehandling gis tilsvarende rettigheter og plikter som den juridisk bindende fristen for nødvendig helsehjelp.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til endring i pasientrettighetsloven slik at spesialisthelsetjenesteloven § 2-5a om plikt for helsetjenesten til å opprette koordinator også blir en individuell rett for denne pasientgruppen til å få oppnevnt en koordinator.»

Venstre har varslet at de støtter forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 52 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.55.17)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I lov

om endringer i pasient- og brukerrettighetsloven mv. (rett til nødvendig helsehjelp og pasientrettighetsdirektivet m.m.)

I

I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter gjøres følgende endringer:

§ 2-1 b andre ledd skal lyde:

Pasienten har rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten. Spesialisthelsetjenesten skal i løpet av vurderingsperioden, jf. pasient- og brukerrettighetsloven § 2-2 første ledd, fastsette en frist for når pasienten senest skal få nødvendig helsehjelp. Fristen skal fastsettes i samsvar med det faglig forsvarlighet krever. De regionale helseforetakene kan bestemme hvilke institusjoner som skal fastsette tidsfrist når pasienten er henvist til tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelmisbruk.

§ 2-2 skal lyde:

§ 2-2 Rett til vurdering

Pasient som henvises til spesialisthelsetjenesten, skal innen 10 virkedager etter at henvisningen er mottatt av spesialisthelsetjenesten, få informasjon om han eller hun har rett til nødvendig helsehjelp, jf. § 2-1 b andre ledd. Vurderingen skal skje på grunnlag av henvisningen. Ved mistanke om alvorlig eller livstruende sykdom har pasienten rett til raskere vurdering. Dersom pasienten vurderes til å ha rett til nødvendig helsehjelp, skal pasienten samtidig informeres om tidspunkt for når utredning eller behandling skal settes i gang.

Tidspunktet for oppstart av utredning eller behandling

skal settes før fristen for når nødvendig helsehjelp senest skal gis, jf. § 2-1 b andre ledd. Dersom spesialisthelsetjenesten ikke kan gi pasienten et tidspunkt før fristen for når nødvendig helsehjelp senest skal gis, eller tidspunktet senere må endres slik at fristen ikke overholdes, skal spesialisthelsetjenesten umiddelbart kontakte HELFO, jf. § 2-1 b fjerde ledd.

Pasienten skal opplyses om klageadgang, klagefrist og den nærmere fremgangsmåten ved klage.

Henvisende instans skal gis samme informasjon som pasienten får etter første og andre ledd.

Spesialisthelsetjenesten kan uten hinder av taushetsplikten gi nødvendige helseopplysninger til HELFO dersom det er nødvendig for å sikre at pasienten får nødvendig helsehjelp innen forsvarlig tid, jf. andre ledd.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om tidspunktet etter første ledd og om at visse pasientgrupper skal ha rett til vurdering raskere enn innen 10 virkedager.

§ 2-4 første ledd skal lyde:

Pasienten har rett til å velge på hvilket sykehus, distriktpspsykiatrisk senter, *privat radiologisk institusjon* eller institusjon som tilbyr tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelmisbruk, eller behandlingssted i en slik institusjon, behandlingen skal foretas. Det er en forutsetning at institusjonen eies av et regionalt helseforetak eller har avtale med et regionalt helseforetak.

II

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 5-24 a andre ledd bokstav c ledd lyde:

c) vilkår for stønad, herunder *forhåndsgodkjenning* og krav til tjenesteyteren

III

I lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m. gjøres følgende endringer:

§ 5-3 første ledd skal lyde:

Pasient som ikke har bosted i riket, skal dekke behandlings- og forpleiningsutgiftene selv. *Før planlagt spesialisthelsetjeneste ytes, kan helseinstitusjonen eller tjenesteyteren kreve dokumentasjon på at pasienten kan dekke behandlings- og forpleiningsutgiftene. Helseinstitusjonen eller tjenesteyteren skal sørge for at pasienten mottar en spesifisert regning som viser hvilke ytelser pasienten har mottatt, og hvilken pris som er beregnet for ytelsene. Dersom pasienten ikke kan dekke utgiftene selv, skal de dekkes av vedkommende helseinstitusjon eller tjenesteyter.*

§ 5-3 nytt fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om beregning av behandlings- og forpleiningsutgifter som nevnt i første ledd.

IV

I lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. skal § 11-2 andre ledd lyde:

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om vederlag for helse- og omsorgstjenester og stille krav om at det utstedes spesifisert regning til pasienten.

V

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Presidenten: Det votes alternativt mellom komiteens innstilling til I § 2-4 første ledd og forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«I lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrethigheter skal § 2-4 første ledd lyde:

Pasienten har rett til å velge på hvilket sykehus, distriktpsikiatrisk senter, på hvilken privat radiologisk institusjon, privat institusjon som tilbyr rehabilitering innen spesialisthelsetjenesten, eller institusjon som tilbyr tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelbruk, eller behandlingssted i en slik institusjon, behandlingen skal foretas. Det er en forutsetning at institusjonen eies av et regionalt helseforetak eller har avtale med et regionalt helseforetak.»

Venstre har varslet at de vil støtte forslaget.

Voteringsstavelene viste at det var avgitt 52 stemmer for innstillingen og 47 stemmer for forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

(Voteringsutskrift kl. 23.55.49)

Snorre Serigstad Valen (SV) (fra salen): President! Jeg tror jeg stemte feil.

Presidenten: Da tar vi voteringen på nytt igjen.

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til I § 2-4 første ledd og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 52 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.56.59)

Presidenten: Det votes så over komiteens innstilling til øvrige paragrafer under I, II til og med V.

Votering:

Komiteens innstilling til I, II til og med V ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten har Bent Høie satt fram ett forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette arbeid for å innføre et «pakkeforløp» innen kreftomsorgen etter dansk modell for å sikre norske kreftpasienter rask, effektiv og god behandling.»

Det votes alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:102 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Kjønås Kjos, Per Arne Olsen og Jon Jæger Gåsvatn om å innføre et såkalt «pakkeforløp» og raskere behandling i kreftomsorgen etter modell fra Danmark – vedlegges protokollen.

Presidenten: Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom innstillingen og forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 52 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.58.16)

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i helseregisterloven
(Kreftregisteret)

I

I lov 18. mai 2001 nr. 24 om helseregistre og behandling av helseopplysninger gjøres følgende endringer:

§ 8 nytt sjuende ledd skal lyde:

Kreftregisteret kan inneholde helseopplysninger om personer som har deltatt i undersøkelsesprogram for tidlig diagnose og kontroll for kreftsykdom. Ved negativt funn kan opplysninger om navn, fødselsnummer, adresse, bostedskommune og sivilstand registreres permanent, med mindre den registrerte reserverer seg mot det. Dersom den registrerte har reservert seg, skal opplysningene slettes etter at de er kvalitetssikret og senest seks måneder etter innsamlingen.

II

Loven gjelder fra det tidspunkt Kongen bestemmer. Endringen i helseregisterloven § 8 gjelder også for opplysninger som er innsamlet før loven trer i kraft.

Presidenten: Kristelig Folkeparti har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 93 mot 5 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 23.58.45)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten antar at Kristelig Folkeparti ønsker å stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 92 mot 5 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.59.12)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 29 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Jon Jæger Gåsvatn på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 6–11, fra Jon Jæger Gåsvatn på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 12–27, fra Jon Jæger Gåsvatn på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 28 og 29, fra Line Henriette Hjemdal på vegne av Kristelig Folkeparti

Det voteres først over forslagene nr. 28 og 29, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest finne løsninger for pensjonsutfordringene som ideell sektor innen helse-, omsorgs-, sosial- og barnevernstjenester har.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at 25 pst. av helse- og omsorgstjenestene utføres av ideell sektor innen 2025.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 95 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.00.01)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 12–17, 19, 20, 22, 26 og 27, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om så raskt som mulig og senest ved fremleggelsen av statsbudsjettet for 2014 å flytte finansieringsansvaret for eldreomsorgen fra kommunene til staten gjennom folketrygden.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem sak om innføring av fritt brukervalg for alle pleie- og omsorgstjenester, slik at pengene følger brukeren av tjenesten.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem egen sak for Stortinget som gir en klar definisjon av hva som ligger i begrepet heldøgns pleie- og omsorgstilbud.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede utvidelse av blåreseptordningen til også å omfatte institusjonsopphold.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om det i Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester skal innføres andre begrensninger i vederlagsgrunnlaget for eksempel gjennom innføring av et maksimumsbeløp.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen senest ved fremleggelsen av statsbudsjettet for 2014, innføre en ordning der brukere med dokumentert behov som ikke får tilbud om sykehjemsplass, får 1 000 kroner per dag av kommunene for å kjøpe andre tjenester inntil det innvilges sykehjemsplass.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en fremdriftsplan for hvordan en innen 2020 skal oppnå 25 pst. dekningsgrad for heldøgns pleie- og omsorgsplasser til alle eldre over 80 år, som synliggjør behovet for antallet omsorgsboliger og antallet sykehjemsplasser, slik at det sikres at eldre pleietrengende får tilbud på rett omsorgsnivå.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om insentiver for å øke bruken av intermediære avdelinger med statlig finansiering.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om det skal opprettes en tilskuddsordning som stimulerer kommunene til å knytte til seg personer med klinisk ernæringsfaglig kompetanse.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem sak om statlige bemanningsnormer for sykehjem, både hva gjelder leger og sykepleiere.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å tillegge Helsedirektoratet godkjenningsmyndighet for bemanningsplanene ved landets sykehjem, slik at pleietrengende sykehjemsbeboere sikres et faglig forsvarlig nivå på bemanningen, uavhengig av bosted.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 76 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.00.28)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 18, 21 og 23–25, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak for Stortinget om en satsing på IKT og øvrig teknologiske løsninger i helsetjenesten senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2014.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem sak om å innføre bindende, normerte satser og kriterier for omsorgslønn.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for ordninger som gjør det mulig for pasienter som mottar hjemmesykepleie eller sykehjemstilbud, å kunne fortsette hos sin faste tannlege, og at denne refunderes fra det offentlige på lik linje med det en offentlig tannhelseklinikk ville få for samme type behandling.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om egne omstillingsmidler for norske kommuner som implementerer strategien som ligger i prosjektet «Lengst mulig i eget liv» som en kjenner det fra Fredericia kommune i Danmark.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en gjennomgang av refusjonsordningene for fysioterapi med den hensikt å lage et enhetlig regelverk for hele landet.»

Venstre har varslet at de ønsker å støtte forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 75 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.00.52)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 7–10, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til lovfesting av retten til sykehjemsplass (relevant omsorgstiltak) ved medisinskfaglig dokumentert behov.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om endring i lov om kommunale helse- og omsorgstjenester slik at det innføres pålegg om gjennomføring av forebyggende hjemmebesøk hos personer som er over 75 år, og som ønsker et slikt tiltak.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det etable-

res minst 600 nye kommunale plasser for lindrende behandling de neste fire årene, og at det gis tilskudd til drift av disse.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en ordning med stimuleringstiltak eller øremerkede driftstilskudd til eldrecentre i Norge.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 71 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.01.15)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 11, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest legge fram sak for Stortinget med forslag til kommunal plikt og individuell rett til dagtilbud for personer med demens, gjeldende fra 1. januar 2015.»

Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 70 mot 30 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.01.42)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem egen sak som sikrer at brukere med behov for særlig ressurskrevende tjenester ikke får forringet sitt tjenestetilbud som følge av at de har fylt 67 år.»

Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 70 mot 30 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.02.03)

Trine Skei Grande (V) [00:02:18]: (fra salen) Vi skulle også stemt for forslag nr. 11.

Presidenten: Da protokollere vi at Venstre støtter forslag nr. 11. Men det ble jo for så vidt opplyst under voteringen.

Trine Skei Grande (V) [00:02:35]: (fra salen) Det skulle ha vært delt.

Presidenten: Det var separat votering. Da går vi videre.

Det votes over forslagene nr. 1–5, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utforme retten til BPA-ordning slik at brukeren selv ut fra egne assistansebehov kan avtale hvor, hvordan, når og til hvilke oppgaver brukerstyrt personlig assistanse kan benyttes.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme et lovforslag om pårørendeopplæring som innebærer at kommunene skal tilby råd, veiledning og opplæring til pårørende til personer som mottar helsetjenester, når de pårørende anmoder om det.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en nasjonal opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering etter modell fra opptrappingsplanen for psykisk helse. Planen skal inneholde forslag til utbygging av tilbudet både i primærhelsetjenesten og i spesialisthelsetjenesten, samt beskrivelse av tiltak for bedre organisering av tilbudet.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest legge fram sak for Stortinget med forslag til forbedringer av pleiepengeordningen.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester slik at eldre, pleietrengende som må dele rom i sykehjem mot sin vilje, får en reduksjon på 50 prosent i den totale vederlagsbetalingen.»

Venstre har varslet at de støtter forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 52 mot 48 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 00.03.00)

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 29 (2012–2013) – Morgendagens omsorg – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Line Henriette Hjemdal på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
 - forslag nr. 2, fra Bent Høie på vegne av Høyre
- Det votes over forslag nr. 2, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at en plan for etablering av noen offentlig-private samarbeidsprosjekter (OPS) for sykehusbygg, som sikrer raskere realisering av nybygg og bedre vedlikehold av eiendommene, inngår som en del av en operativ, nasjonal helse- og sykehusplan.»

Votering:

Forslaget fra Høyre ble med 81 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.03.49)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at det i forbindelse med en mer operativ nasjonal helse- og sykehusplan utarbeides en del som omhandler bedre helsebygg. Denne må sikre bedre vedlikehold og raskere fornyelse av sykehusenes eiendommer. Planen må inneholde følgende:

1. En vurdering av behovet for vedlikehold, oppgradering og nyinvesteringer for spesialisthelsetjenestens eiendommer.
2. En langsiktig, nasjonal plan for finansiering av vedlikehold, oppgradering og nyinvesteringer.
3. En justering av dagens finansieringsregelverk som innebærer at 70 prosent av kostnadene ved større nyinvesteringer kan lånefinansieres.
4. Etablering av en egen organisasjon for helsebygg, som skal sikre bedre vedlikehold og raskere fornyelse av sykehusbygg, slik at disse blir mer funksjonelle og moderne.»

Forslagsstillerne har bedt om at det votes separat over punkt 3 under forslaget. Det votes over punkt 3. Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, punkt 3, ble med 53 mot 47 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 00.04.22)

Presidenten: Det votes så over punktene 1, 2 og 4 under forslag nr. 1 fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig

Folkeparti, punktene 1, 2 og 4, ble med 52 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.04.49)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:54 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Bent Høie og Jan Tore Sanner om bedre helsebygg – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag. Det er forslag nr. 1, fra Per Arne Olsen på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en utbygging av sykehuskapasiteten i Oslo-regionen.»

Det voterer alternativt mellom innstillingen og dette forslaget.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:101 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Kjønås Kjos, Ib Thomsen, Christian Tybring-Gjedde og Peter N. Myhre om en langsiktig plan for å løse sykehusutfordringene i Oslo-regionen – vedlegges protokollen.

Presidenten: Venstre har varslet at de støtter innstillingen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 77 mot 22 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 00.05.59)

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag. Det er forslag nr. 1, fra Line Henriette Hjemdal på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om en nasjonal handlingsplan for legevakt for å sikre kvalitet, kompetanse og tilgjengelighet for brukerne.»

Det voterer alternativt mellom innstillingen og dette forslaget.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:76 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Kari Kjønås Kjos og Siv Jensen om en nasjonal handlingsplan for legevakt for å sikre kvalitet, kompetanse og tilgjengelighet for brukerne – vedlegges protokollen.

Presidenten: Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Voteringstavlene viste at det var avgitt 51 stemmer for komiteens innstilling og 48 stemmer for forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

(Voteringsutskrift kl. 00.06.51)

Marianne Aasen (A) (fra salen): President! Jeg stemte feil.

Presidenten: Da blir det 52 stemmer for komiteens innstilling og 47 stemmer for forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Votering i sak nr. 13

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i sivilombudsmannsloven (nasjonal forebyggende mekanisme)

I

I lov 22. juni 1962 nr. 8 om Stortingets Ombudsmann for forvaltningen gjøres følgende endringer:

Ny § 3 a skal lyde:

§ 3 a *Nasjonal forebyggende mekanisme*

Ombudsmannen er nasjonal forebyggende mekanisme som beskrevet i artikkel 3 i valgfri protokoll 18. desember 2002 til De forente nasjoners internasjonale konvensjon 10. desember 1984 mot tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.

Ombudsmannen skal etablere et rådgivende utvalg for arbeidet som nasjonal forebyggende mekanisme.

§ 4 første ledd annet punktum skal lyde:

Arbeidsområdet omfatter også frihetsberøvedes forhold i private institusjoner når frihetsberøvelsen har grunnlag i en beslutning truffet av en offentlig myndighet eller finner sted etter tilskyndelse fra en offentlig myndighet eller med samtykke eller tilslutning fra en offentlig myndighet.

Nåværende § 4 første ledd annet punktum blir nytt annet ledd. Innledningen skal lyde:

Ombudsmannens arbeidsområde omfatter ikke:

§ 4 annet ledd bokstav e) skal lyde:

saker som etter Stortingets bestemmelse hører under Ombudsmannsnemnda eller Ombudsmannen for Forsvaret,

§ 7 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Som nasjonal forebyggende mekanisme har Ombudsmannen tilsvarende rett til å kreve opplysninger fra person i tjeneste for private institusjoner som nevnt i § 4 første ledd annet punktum.

Nåværende § 7 første ledd annet punktum blir til tredje punktum.

§ 8 overskriften skal lyde:

§ 8 *Adgang til lokaler, tjenestesteder mv.*

§ 9 annet ledd fjerde punktum skal lyde:

Den samme taushetsplikt påhviler hans personale og andre som bistår ved utførelsen av Ombudsmannens arbeidsoppgaver.

§ 10 overskriften skal lyde:

§ 10 *Avslutning av Ombudsmannens saksbehandling*

§ 10 nytt sjuende ledd skal lyde:

Som nasjonal forebyggende mekanisme kan Ombudsmannen gi anbefalinger med sikte på å bedre behandlingen av og forholdene for frihetsberøvede og forebygge tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Ansvarlig myndighet skal gjennomgå anbefalingene og innlede en dialog med Ombudsmannen om mulige gjennomføringstiltak.

§ 12 første ledd annet punktum skal lyde:

Det skal avgis en særskilt melding om virksomheten som nasjonal forebyggende mekanisme.

Nåværende § 12 første ledd annet punktum blir nytt tredje punktum og skal lyde:

Meldingene trykkes og offentliggjøres.

II

Loven trer i kraft 1. juli 2013.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 14

Komiteen hadde innstilt:

I

I Instruks 19. februar 1980 for Stortingets ombudsmann for forvaltningen gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd oppheves.

Nåværende annet til fjerde ledd blir nye første til tredje ledd.

§ 2 annet ledd skal lyde:

Ombudsmannen skal ikke behandle klager på saker behandlet av Stortingets utvalg for rettferdsvederlag.

Ny § 8 a skal lyde:

§ 8 a *Særregler for Ombudsmannen som nasjonal forebyggende mekanisme*

Ombudsmannen kan få bistand fra personer med særlig fagkyndighet i forbindelse med arbeidet som nasjonal forebyggende mekanisme etter sivilombudsmannloven § 3 a.

Ombudsmannen skal etablere et rådgivende utvalg som skal bidra med kompetanse, informasjon, råd og innspill til arbeidet som nasjonal forebyggende mekanisme.

Det rådgivende utvalget skal være sammensatt av medlemmer med blant annet barnefaglig kompetanse og kompetanse på menneskerettigheter og psykiatri. Utvalget skal ha en god kjønnsbalanse og hvert kjønn skal være representert med minst 40 prosent. Utvalget kan være sammensatt av både norske og utenlandske medlemmer.

§ 12 nytt femte ledd skal lyde:

Det skal avgis en egen melding om virksomheten som nasjonal forebyggende mekanisme innen 1. april hvert år. Meldingen skal omfatte tidsrommet 1. januar – 31. desember det foregående år.

II

Endringene trer i kraft 1. juli 2013

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 15

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

I lov

om endringer i utlendingsloven

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 40 nytt sjettede ledd skal lyde:

Oppholdstillatelse til særkullsbarn som nevnt i femte ledd skal som hovedregel nektes dersom referansepersonen (forelderens ektefelle) i løpet av de siste 10 årene er domfelt for overtredelse av straffelovens bestemmelser om seksualforbrytelser og den straffbare handlingen var begått mot et barn under 18 år, med mindre særlige grunner tilsier at oppholdstillatelse likevel bør gis. Oppholdstillatelse kan også nektes dersom det er grunn til å frykte at særkullsbarnet vil bli utsatt for seksuelle overgrep. Dersom forelderens ektefelle er mistenkt eller siktet for et straffbart forhold som kan få betydning for søknaden, skal søknaden stilles i bero. Kongen kan gi nærmere regler om bestemmelsens anvendelse i forskrift.

Nåværende sjettede ledd blir nytt sjuende ledd.

§ 48 første ledd skal lyde:

Oppholdstillatelse med inntil seks måneders varighet kan gis til en søker som skal inngå ekteskap etter innreisen med en referanseperson som nevnt i § 40 første ledd. Det er et vilkår at begge parter er over 18 år. Bestemmelsene i § 40 tredje, femte og *sjuende* ledd og § 40 a gjelder tilsvarende. Kongen kan fastsette nærmere vilkår i forskrift.

§ 85 skal lyde:

§ 85 *Vandelsopplysninger i sak om familieinnvandring, jf. § 40 femte og sjettede ledd og § 48*

Politiet kan som ledd i forberedelsen av en sak som nevnt i § 40 femte eller sjettede ledd eller § 48 benytte vandelsopplysninger om referansepersonen eller den referansepersonen har fått familieetablering med, når søkeren er referansepersonens særkullsbarn.

Dersom politiet har vandelsopplysninger av betydning for om oppholdstillatelse skal nektes etter § 40 femte eller sjettede ledd, kan det gis en uttalelse om dette til det organet som avgjør saken.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om hvilke vandelsopplysninger som skal gis til det organet som avgjør saken, og om utformingen av politiets uttalelse for øvrig.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 16

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i utlendingsloven mv. (behandling av sikkerhetssaker)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 7 oppheves.

§ 10 annet ledd skal lyde:

Det kan gjøres unntak fra retten til visum etter første ledd *dersom innvandringsregulerende hensyn* taler mot at visum gis, eller det foreligger omstendigheter som ville gitt grunn til å nekte utlendingen adgang til riket eller opphold i medhold av andre bestemmelser i loven.

§ 31 annet ledd skal lyde:

Retten til anerkjennelse som flyktning etter § 28 første ledd bokstav b *foreligger heller ikke dersom utlendingen* har fått endelig dom for en særlig alvorlig forbrytelse og av den grunn utgjør en fare for det norske samfunnet. *Dersom det er grunnlag for utvisning av en utlending av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser etter § 126 annet ledd, gjelder § 126 femte ledd.*

§ 63 annet ledd skal lyde:

Midlertidig og permanent oppholdstillatelse kan også tilbakekalles dersom en utlending som ikke er borger av et Schengenland, er besluttet sendt ut fra et slikt land med grunnlag i en vurdering som kunne ha ført til utvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser, *jf. § 126 annet ledd.*

§ 66 første ledd bokstav d og e skal lyde:

- d) når en administrativ myndighet i et Schengenland har truffet en endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen på grunn av manglende overholdelse av landets bestemmelser om utlendingers innreise eller opphold, *eller*
- e) når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik *forbrytelse*.

§ 66 første ledd bokstav f oppheves.

§ 66 annet ledd bokstav a og b skal lyde:

- a) når utlendingen ikke har overholdt plikten til å forlate riket innen utreisefristen gitt i medhold av § 90 *femte* ledd, eller

- b) når utlendingen ikke er gitt en frist for frivillig retur
– fordi det er fare for unndragelse, jf. § 90 *femte* ledd bokstav a og § 106 a,
– fordi en søknad er avslått som åpenbart grunnløs eller som følge av vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger, jf. § 90 *femte* ledd bokstav b, eller
– fordi utlendingen er funnet å utgjøre en trussel mot offentlig orden eller grunnleggende nasjonale interesser, jf. § 90 *femte* ledd bokstav c.

§ 67 første ledd bokstav c og d skal lyde:

- c) når utlendingen har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for brudd på straffeloven §§ 228 første ledd, 237, 342 første ledd bokstav b eller c, 352 a, 384 eller 385, *eller*
d) når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik *forbrytelse*.

§ 67 første ledd bokstav e oppheves.

§ 68 første ledd bokstav b og c skal lyde:

- b) når utlendingen for mindre enn ett år siden her i riket har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i to år eller mer, *eller*
c) når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik *forbrytelse*.

§ 68 første ledd bokstav d oppheves.

§ 73 fjerde ledd annet til fjerde punktum oppheves.

§ 76 tredje ledd oppheves.

Nåværende fjerde og femte ledd blir nye tredje og fjerde ledd.

Nåværende § 76 sjetten ledd blir nytt femte ledd og skal lyde:

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om saksforberedelse og Utlendingsnemndas kompetanse i saker etter *tredje* ledd.

§ 77 første ledd skal lyde:

Utlendingsnemnda avgjør som et uavhengig organ de sakene som er lagt til den i § 76 første og *tredje* ledd.

§ 79 tredje ledd skal lyde:

Søksmål mot staten om gyldigheten av vedtak truffet av Utlendingsnemnda etter loven her, eller om erstatning som følge av slike vedtak, anlegges ved Oslo tingrett. Tilsvarende gjelder for søksmål om vedtak truffet av Utlendingsdirektoratet, *departementet* og Kongen i statsråd. Tvisteloven § 32-4 annet ledd får ikke anvendelse.

Nåværende § 90 femte ledd oppheves. Nåværende sjetten ledd blir femte ledd, der bokstav c skal lyde:

- c) utlendingen er funnet å utgjøre en trussel mot offentlig orden,

§ 90 nåværende sjuende ledd blir sjetten ledd og skal lyde:

Dersom slikt pålegg som nevnt i *femte* ledd ikke blir fulgt, utreisefrist ikke er gitt, eller det er konkrete holdpunkter for å anta at utlendingen ikke vil forlate riket innen utløpet av fristen, kan politiet føre utlendingen ut.

§ 90 nåværende åttende til ellevte ledd blir sjuende til tiende ledd.

§ 92 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Ved søknader fra enslige mindreårige *asylsøkere eller* hvor utelukkelse etter § 31 kan bli utfallet, gis det fritt rettsråd uten behovsprøving også i forbindelse med saksbehandlingen i Utlendingsdirektoratet.

§ 92 tredje ledd første punktum skal lyde:

I sak som nevnt i § 76 *tredje* ledd har utlendingen rett til fritt rettsråd uten behovsprøving.

§ 104 tredje ledd annet punktum oppheves.

§ 105 første ledd bokstav c og d skal lyde:

- c) utlendingen er asylsøker eller har ulovlig opphold og er ilagt straff for et straffbart forhold eller treffes på fersk gjerning ved utøvelse av et straffbart forhold, som kan føre til høyere straff enn fengsel i seks måneder, *eller*
d) det eneste grunnlag for opphold i riket er vernet mot utsendelse etter § 73.

§ 105 første ledd bokstav e oppheves.

§ 106 første ledd bokstav e og f skal lyde:

- e) utlendingen ikke gjør det som er nødvendig for å oppfylle plikten til å skaffe seg gyldig reisedokument, og formålet er å fremstille utlendingen for det aktuelle lands utenriksstasjon for å få utstedt reisedokument, *eller*
f) utlendingen er i transitt i norsk lufthavn, med sikte på *utsendelse*.

§ 106 første ledd bokstav g oppheves.

§ 106 fjerde ledd skal lyde:

Samlet fengslingstid kan ikke overstige 12 uker, med mindre det foreligger særlige grunner. Fengsling for å forberede eller gjennomføre en utsendelse kan bare overstige 12 uker dersom utlendingen ikke samarbeider om gjennomføring av utsendelsen eller det er forsinkelser med å fremskaffe nødvendige dokumenter fra et annet lands *myn-digheter*. Fengsling kan ikke overstige 18 måneder, med mindre utlendingen er utvist som følge av ilagt straff eller *særreaksjon*.

§ 108 annet ledd bokstav a skal lyde:

- a) Forsettlig eller uaktsomt overtrer de bestemmelsene som er angitt i det følgende, eller forbud, påbud eller vilkår gitt i medhold av disse *bestemmelsene*:

§ 8 første ledd

§ 9 første og fjerde ledd

§ 14 første og annet ledd

§ 16 første og tredje ledd

§ 19 første og annet ledd

§ 20 tredje ledd

- § 21 første ledd
- § 27 første ledd, jf. fjerde ledd
- § 55 første og annet ledd
- § 71 annet ledd
- § 83 første og annet ledd
- § 90 femte ledd.
- § 93 første ledd annet punktum.
- § 100 b første ledd annet punktum
- § 105 første ledd
- § 124 første ledd
- § 126 første ledd

Kapittel 14 skal lyde:

Kapittel 14. Særskilte regler for saker som berører grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn

I Materielle regler og saksbehandlingen i forvaltningen

§ 126 *Betydningen av grunnleggende nasjonale interesser og utenrikspolitiske hensyn i saker etter utlendingsloven*

Av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn kan det treffes vedtak eller beslutning om å nekte en tillatelse eller rettighet som ellers kunne blitt innvilget etter loven eller forskriften. Tilsvarende kan det settes begrensninger eller vilkår.

Av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser kan det treffes vedtak om utvisning eller om tilbakekall av en innvilget tillatelse eller andre rettigheter.

Det kan ikke treffes vedtak om utvisning eller tilbakekall etter annet ledd dersom det i betraktning av forholdets alvor og utlendingens tilknytning til riket, vil være et uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen selv eller de nærmeste familiemedlemmene. I saker som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn kan en utlending innvilges oppholdstillatelse i Norge, eller det kan treffes annet vedtak eller beslutning til utlendingens fordel.

I saker om beskyttelse etter kapittel 4 og om vern mot utsendelse etter kapittel 9 går reglene i disse kapitlene foran reglene i første og annet ledd i paragrafen her. Vernet mot utsendelse i § 73 første til tredje ledd er ikke til hinder for at det treffes vedtak om utvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser, men vedtaket kan ikke iverksettes før grunnlaget for utsendelsesvernet er bortfalt. Det gjelder ikke en rett til anerkjennelse som flyktning etter § 28 første ledd bokstav b, dersom det er grunnlag for å utvise utlendingen av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser.

I tillegg til den retten til fritt rettsråd uten behovsprøving som følger av § 92 første og annet ledd, skal det gis fritt rettsråd uten behovsprøving i forbindelse med saksbehandlingen i Utlendingsdirektoratet, dersom

- a) *utlendingen har søkt oppholdstillatelse etter § 28 eller har påberopt seg vernet mot utsendelse etter § 73, og*
- b) *saken kan berøre utenrikspolitiske hensyn eller grunnleggende nasjonale interesser.*

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder om

forholdet til saksbehandlingsreglene i lovens kapittel 11 og om unntak fra retten til fritt rettsråd.

§ 127 *Vedtaksmyndighet*

Vedtak eller beslutninger i saker som berører grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn treffes av Utlendingsdirektoratet, med mindre departementet beslutter at saken skal avgjøres av departementet, eller annet følger av paragrafen her.

I saker hvor Utlendingsdirektoratet mottar en vurdering fra Politiets sikkerhetstjeneste om grunnleggende nasjonale interesser eller fra Utenriksdepartementet om utenrikspolitiske hensyn, skal den mottatte vurderingen som hovedregel legges til grunn.

Det kan ikke innvilges oppholdstillatelse eller treffes annet vedtak eller beslutning til utlendingens fordel etter § 126 fjerde ledd uten samtykke fra departementet.

Vedtak etter § 126 om å utvise en utlending som har oppholdstillatelse i Norge, tilbakekalle en oppholdstillatelse eller nekte fornyelse av en oppholdstillatelse som utlendingen ellers har rett til å få fornyet, treffes av departementet. Departementet treffer også vedtak i tilsvarende saker som gjelder utlending med oppholdsrett etter lovens kapittel 13. Det samme gjelder vedtak om bortfall av vernet mot utsendelse for en utlending som tidligere er utvist, jf. § 73.

Når departementet treffer vedtak eller beslutning etter første eller fjerde ledd, kan departementet også avgjøre alle andre tilknyttede saker.

Kongen kan i forskrift fastsette unntak fra tredje og fjerde ledd, og kan gi nærmere regler om blant annet

- a) *når underliggende organer skal forelegge saker som kan berøre grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn, for departementet,*
- b) *innhenting av vurderinger fra Politiets sikkerhetstjeneste og Utenriksdepartementet,*
- c) *betydningen av uttalelser fra andre organer enn Politiets sikkerhetstjeneste og Utenriksdepartementet.*

§ 128 *Instruksjonsmyndighet mv.*

Departementet kan uavhengig av de begrensningene som følger av § 76, instruere om saksbehandlingen og om alle prosessuelle beslutninger i saker som kan berøre grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn. Departementet kan ikke instruere om bruk av tvangsmidler som beslutes i medhold av lovens kapittel 12, jf. § 130.

Departementet kan alltid instruere underliggende organer om å innvilge oppholdstillatelse i Norge eller om å treffe et annet vedtak eller beslutning til utlendingens fordel dersom saken berører grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn.

Departementet kan instruere i sak om oppholdsstatus etter § 35 (overføringsflyktninger) dersom saken berører grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn.

Departementet kan instruere underliggende organer om å forberede avgjørelse av saker hvor departementet skal treffe vedtak eller beslutning.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 128 a Utveksling av opplysninger mellom offentlige organer

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om utveksling av opplysninger mellom offentlige organer i saker som kan berøre grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn.

§ 129 Klageadgang mv.

Departementet er klageinstans i saker som ikke er avgjort av departementet selv i førsteinstans, og hvor grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn helt eller delvis har vært avgjørende for utfallet av saken.

I saker hvor departementet treffer vedtak i førsteinstans, kan vedtaket ikke påklages, men hvis det reises søksmål mot departementets vedtak, bærer staten alle kostnader med saken.

Dersom departementet har gitt instruks om oppholdsstatus for utlending som har fått innreisetilatelse etter § 35, skal klage over avgjørelsen behandles av Kongen i statsråd.

En beslutning fra departementet om å nekte samtykke etter § 127 tredje ledd kan ikke påklages.

Vedtaket kan iverksettes på et tidligere tidspunkt enn det som følger av § 90. Det kan settes en kortere frist enn sju dager eller unnlates å gi en frist for frivillig retur etter § 90 femte ledd, dersom utlendingen er funnet å utgjøre en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser.

Påberoper en utlending seg å være flyktning eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at vernet mot utsendelse etter § 73 vil komme til anvendelse, kan et vedtak bare iverksettes før det er endelig dersom

- a) søknaden om opphold er avvist i medhold av § 32,
- b) søkeren tidligere har fått avslag på søknad om asyl i annet land, eller
- c) vilkårene for opphold etter § 28 eller for vern mot utsendelse etter § 73 åpenbart ikke er oppfylt.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 130 Tvangsmidler mv.

Det kan foretas beslag av reisedokumenter etter § 104, eller pålegges meldeplikt og bestemt oppholdssted etter § 105, dersom

- a) utlendingen er funnet å utgjøre en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser og
- b) ikke har innrettet seg etter et vedtak om at vedkommende må forlate riket eller tvangsretur for øvrig ikke lar seg gjennomføre.

En utlending kan pågripes og fengsles etter § 106 dersom utlendingen utgjør en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser, og dette er fastslått i et vedtak i utlendingssaken, og det treffes tiltak mot utlendingen med sikte på utsendelse. Bestemmelsene om lengste samlede fengslingstid i § 106 fjerde ledd gjelder ikke.

Under krig eller når krig truer, eller under særlige forhold ellers, kan Kongen av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser gi ytterligere bestemmelser om melde-

plikt enn det som framgår av § 19 og forskrift gitt i medhold av § 20.

II Saksbehandlingen i domstolen

§ 131 Forholdet til tvisteloven

Twisteloven gjelder når ikke annet følger av regler gitt i eller i medhold av loven her.

§ 132 Søksmålsfrister og saksforberedelse

Søksmål om gyldigheten av et vedtak etter dette kapittel eller krav om erstatning som følge av avgjørelsen, skal ikke kunne reises uten at parten har nyttet sin adgang til å klage over gyldigheten av vedtaket, og klagen er avgjort av den høyeste klageinstans som står åpen. Forvaltningsloven § 27 b annet punktum gjelder ikke.

Vedtaket som er truffet med begrunnelse i grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn etter reglene i kapittelet her, må bringes inn for tingretten innen én måned fra det tidspunkt underretningen om vedtaket er kommet frem til parten.

Det kan gis oppfriskning ved oversittelse av fristen etter annet ledd dersom

- a) det fremlegges opplysninger om vesentlige faktiske forhold som var ukjent eller ikke var inntruffet da saken ble avgjort, og utlendingen bringer saken inn for domstolen så snart som mulig etter at opplysningene blir kjent, eller
- b) en bindende avgjørelse av en internasjonal domstol, eller andre lignende forhold, tilsier at vedtak kan ha vært basert på uriktig anvendelse av folkeretten.

§ 133 Oppnevning av særskilt advokat

Som vilkår for at det føres bevis om forhold som ellers kan holdes hemmelig av hensyn til rikets sikkerhet eller forholdet til fremmed stat, jf. tvisteloven § 22-1 første og annet ledd, kan Kongen bestemme at opplysningene bare skal gjøres kjent for en særskilt advokat som oppnevnes for utlendingen. Tilsvarende gjelder ved domstolsbehandling av sak om tvangsmidler ilagt av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser, jf. § 130.

Den særskilte advokaten oppnevnes av retten så snart som mulig etter at det er truffet beslutning som nevnt i første ledd, og skal ha godtgjørelse av staten etter reglene i lov om fri rettshjelp. Dette gjelder selv om utlendingen ikke er innvilget fri sakførsel og uten at det foretas behovsprøving.

Det skal oppnevnes samme særskilte advokat på alle trinn av saken, med mindre særlige grunner tilsier noe annet.

Kongen fastsetter nærmere regler i forskrift om hvem som kan oppnevnes som særskilt advokat, herunder om krav til sikkerhetsklarering.

§ 134 Den særskilte advokatens rolle

Dersom det er oppnevnt særskilt advokat for utlendingen, skal vedkommende gjøres kjent med de opplysninger og bevis som føres etter samtykke i henhold til tvisteloven § 22-1 annet ledd, jf. § 133 første ledd, og ivareta utlen-

dingens interesser i forbindelse med rettens behandling av disse. Retten bestemmer hvordan den særskilte advokaten skal få tilgang til de graderte opplysningene.

Den særskilte advokaten skal varsles om alle rettsmøter som avholdes i saken, og har rett til å være til stede under hele rettsmøtet.

Den særskilte advokaten skal bevare taushet om innholdet i opplysninger som nevnt i første ledd, om det som kommer frem under behandlingen av opplysningene, og om den delen av rettens dom hvor opplysningene refereres. Taushetsplikten gjelder også etter at vedkommende har avsluttet oppdraget.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 135 *Behandling av opplysninger som nevnt i tvisteloven § 22-1 første ledd*

Det skal ikke med grunnlag i opplysninger som nevnt i tvisteloven § 22-1, jf. utlendingsloven § 133 første ledd, føres andre vitner enn det Kongen samtykker til.

Utlendingen og dennes ordinære prosessfullmektig skal ikke delta i den del av saken hvor det behandles opplysninger som nevnt i første ledd. Slike opplysninger gjøres bare kjent for retten og den særskilte advokaten.

Dersom retten finner at vilkårene etter tvisteloven § 22-1 første ledd ikke er til stede, kan retten på begjæring fra den særskilte advokaten eller av eget tiltak beslutte å gi utlendingen innsyn i opplysningene. I så fall kan Kongen bestemme at opplysningene ikke skal brukes som bevis i saken. Ingen som har hatt tilgang til de aktuelle opplysningene, kan delta videre som dommer i saken.

§ 136 *Kommunikasjon mellom den særskilte advokaten, utlendingen og dennes ordinære prosessfullmektig*

Etter at den særskilte advokaten har fått innsyn i opplysninger som nevnt i § 133 første ledd, kan vedkommende ikke drøfte saken muntlig eller skriftlig med utlendingen eller dennes prosessfullmektig, eller uttale seg i rettsmøter hvor utlendingen eller dennes prosessfullmektig er til stede. Den særskilte advokaten kan likevel motta skriftlige henvendelser.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om kommunikasjonen mellom den særskilte advokaten og utlendingen og dennes ordinære prosessfullmektig. Kongen kan også gi regler i forskrift om den særskilte advokatens adgang til å ha befattning med den aktuelle saken på et senere tidspunkt.

§ 137 *Øvrige regler om rettens behandling av saken*

Saksbehandlingen skal prioriteres og påskyndes så mye som mulig.

Retten kan ikke settes med dommerfullmektig eller meddommere. Tvisteloven § 9-12 første ledd og § 29-17 gjelder ikke.

§ 138 *Rettens avgjørelser*

Retten avsier dom etter at parten og den særskilte advokaten har hatt mulighet til å uttale seg.

Rettens avgjørelse etter § 135 tredje ledd treffes ved kjennelse. Den særskilte advokaten eller staten kan anke kjennelsen innen to uker.

Utlendingen og dennes prosessfullmektig har ikke rett til innsyn i den delen av sakens avgjørelse som inneholder opplysninger som nevnt i § 133 første ledd.

Nåværende kapittel 14 blir nytt kapittel 15.

Nåværende §§ 126 og 127 blir nye §§ 139 og 140 i kapittel 15.

II

I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp skal § 16 første ledd nr. 4 lyde:

4. for utlending i tilfeller som nevnt i utlendingsloven § 92 tredje ledd annet punktum og fjerde ledd, § 129 annet ledd, eller for den som har rett til fri sakførsel etter statsborgerloven § 27 sjuende ledd annet punktum.

III

I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr skal § 10 første ledd nytt punkt 16 lyde:

16. sak etter utlendingsloven § 129 annet ledd, jf. også lov om fri rettshjelp § 16 første ledd nr. 4.

IV

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelser til forskjellig tid.

Kongen kan gi nærmere overgangsbestemmelser.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 17

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 10 forslag. Det er

– forslagene nr. 1–10, fra Morten Ørsal Johansen på vegne av Fremskrittspartiet

Forslag nr. 1 lyder:

«A

Vedtak til lov

om endringer i utlendingsloven

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

§ 1 *Lovens formål*

Loven skal gi grunnlag for regulering av og kontroll med inn- og utreise, og utlendingers opphold i riket, og begrense tilstrømmingen av utlendinger innenfor rammene av internasjonale forpliktelser.

Loven skal legge til rette for lovlig bevegelse over landegrensene der dette ikke er i strid med innvandringspolitiske hensyn, og ivareta rettssikkerheten til utlendinger som reiser inn i eller ut av riket, som oppholder seg her, eller som søker en tillatelse etter loven.

Loven skal gi grunnlag for vern mot forfølgelse for flyktninger og andre utlendinger som er reelt forfulgt, og en restriktiv fortolkning av alminnelig folkerett og internasjonale konvensjoner skal legges til grunn.

§ 3 skal lyde:

§ 3 *Lovens forhold til internasjonale regler*

Loven skal anvendes i samsvar med EØS-reglene, EFTA-reglene og nordiske konvensjoner.

§ 5 andre ledd skal lyde:

Nordiske borgere er unntatt fra kravet om oppholdstillatelse for å ta opphold eller arbeid i riket. Kongen kan fastsette ytterligere unntak i forskrift dersom dette ikke er i strid med innvandringspolitiske hensyn.

§ 7 andre ledd oppheves.

§ 8 tredje ledd oppheves.

§ 9 første ledd skal lyde:

Utlendinger må ha visum til Norge for å kunne reise inn i riket, med mindre Kongen i forskrift har gjort unntak fra dette kravet. En utlending som er på norsk grense og som søker beskyttelse etter reglene i kapittel 4, har likevel rett til innreise uten visum.

§ 10 åttende ledd oppheves.

§ 11 første ledd skal lyde:

Når det er nødvendig av nasjonale hensyn eller akutte humanitære grunner, kan visum utstedes for inntil tre måneder selv om vilkårene i § 10 ikke er oppfylt. Bestemmelsen i § 9 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

§ 12 skal lyde:

§ 12 *Innreisevisum*

En utlending som gis oppholdstillatelse, kan gis visum for innreise etter nærmere regler fastsatt av Kongen i forskrift.

§ 14 første ledd skal lyde:

Dersom ikke annet er bestemt, skal inn- og utreise skje over grenseoverganger fastsatt av departementet. Indre Schengen-grense kan passeres hvor som helst såfremt det ikke er innført midlertidig grensekontroll. Slik grensekontroll kan bare innføres hvis det foreligger en trussel mot offentlig orden eller indre sikkerhet. Tollovgivningen gjelder ved passering av indre Schengen-grense. Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

§ 15 andre ledd skal lyde:

Ved inn- og utreisekontroll påses at enhver har

pass eller annet legitimasjonsdokument som er godkjent som reisedokument, og at visumpliktige har gyldig visum. Dersom den kontrollerte nekter å oppgi sin identitet, eller det er grunn til mistanke om at den oppgitte identiteten er falsk, eller at personen skjuler legitimasjonsdokument, skal det foretas visitasjon med sikte på å fremskaffe legitimasjonsdokument. Det skal også påses at det ikke foreligger annet grunnlag for bortvisning, jf. § 17.

§ 17 første ledd bokstav h skal lyde:

når utlendingen i utlandet er straffet eller er ilagt særreaksjon for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i tre år eller mer,

§ 17 første ledd bokstav j skal lyde:

når kompetent helsepersonell finner at utlendingen åpenbart lider av alvorlig sinnslidelse eller alvorlig sykdom med stor smittefare,

§ 17 andre ledd oppheves.

§ 17 nytt fjerde ledd skal lyde:

Bortvisning i saker med uavklart identitet kan skje til antatt hjemland.

§ 20 første ledd bokstav g skal lyde:

utdanningsinstitusjoner skal gi politiet fortegnelse over utenlandske elever eller studenter.

§ 23 første ledd bokstav d skal lyde:

Det foreligger et konkret tilbud om arbeid. Arbeids-tilbudet skal som hovedregel gjelde heltidsarbeid for én arbeidsgiver, og være av en viss varighet. Unntak kan gjøres etter en konkret vurdering av stillingens art.

§ 23 femte ledd skal lyde:

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen, situasjonen ved arbeidsledighet, tilbakekall av oppholdstillatelsen og unntak fra kravet til oppholdstillatelse.

§ 23 nytt sjette ledd skal lyde:

Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

§ 25 oppheves.

§ 26 overskriften skal lyde:

Oppholdstillatelse for studier og for vitenskapelig formål o.a.

§ 26 andre ledd skal lyde:

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen og tilbakekall av oppholdstillatelsen.

§ 26 nytt tredje ledd skal lyde:

Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

§ 27 tredje ledd skal lyde:

Ved mistanke om overtredelse av vilkårene eller om at utlendingen ikke har nødvendig oppholdstillatelse, skal Arbeidstilsynet umiddelbart varsle utlendingsmyndighetene.

§ 28 skal lyde:

§ 28 *Oppholdstillatelse for reelt forfulgte utlendinger (asyl)*

En utlending som er i riket eller på norsk grense, skal etter søknad anerkjennes som flyktning og gis oppholdstillatelse dersom utlendingen har en velbegrun-

net frykt for forfølgelse på grunn av *raseforestillinger, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og ikke kan pårope seg beskyttelse i hjemlandet eller land i samme region*, jf. flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1 A og protokoll 31. januar 1967.

En utlending som er i riket eller på norsk grense, skal etter søknad få opphold dersom utlendingen uten å falle inn under første ledd likevel står i reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending til hjemlandet.

Søkeren skal som hovedregel anerkjennes som flyktning etter første ledd også når beskyttelsesbehovet har oppstått etter at søkeren forlot hjemlandet, og skyldes søkerens egne handlinger. Ved vurderingen av om det skal gjøres unntak fra hovedregelen, skal det særlig legges vekt på om beskyttelsesbehovet skyldes handlinger som er straffbare etter norsk lov, eller om det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med handlingene har vært å oppnå oppholdstillatelse.

Retten til anerkjennelse som flyktning etter første ledd gjelder ikke dersom utlendingen kan få effektiv beskyttelse i andre deler av hjemlandet enn det området søkeren har flyktet fra, og det ikke er urimelig å henvise søkeren til å søke beskyttelse i disse delene av hjemlandet.

Når en utlending har fått avslag på søknad om oppholdstillatelse etter denne bestemmelsen, skal vedtaksmyndigheten av eget tiltak vurdere om bestemmelsene i § 38 skal anvendes.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om anvendelsen av denne paragrafen og §§ 29 og 30.

§ 29 overskriften skal lyde:

Nærmere om forfølgelse etter § 28 første ledd

§ 29 første ledd innledningen skal lyde:

For at handlinger skal anses å utgjøre forfølgelse i henhold til § 28 første ledd, må de enten § 29 tredje ledd bokstav b skal lyde:

organisasjoner eller grupperinger som kontrollerer statsapparatet eller en så stor del av statens territorium at utlendingen ikke kan henvises til å søke beskyttelse i andre deler av landet, jf. fjerde ledd, eller § 30 overskriften skal lyde:

Nærmere om grunnlaget for forfølgelse etter § 28 første ledd

§ 30 første ledd innledningen skal lyde:

Ved anvendelsen av § 28 første ledd skal følgende legges til grunn ved vurderingen av grunnlaget for forfølgelsen:

§ 30 første ledd ny bokstav e skal lyde:

Raseforestillinger skal særlig anses å omfatte hudfarge, avstamning og tilhørighet til en bestemt etnisk gruppe.

§ 31 overskriften skal lyde:

Utelukkelse fra rett til anerkjennelse som flyktning og rett til opphold etter § 28

§ 31 første ledd bokstav b skal lyde:

har gjort seg skyldig i en alvorlig forbrytelse etter

norsk rettsoppfatning utenfor Norges grenser, før han fikk adgang til Norge som flyktning, eller § 31 andre ledd skal lyde:

Rett til anerkjennelse som *beskyttelsestrengende* etter § 28 annet ledd foreligger heller ikke dersom det er grunnlag for å utvise utlendingen ut fra grunnleggende nasjonale interesser, sikkerhetsmessige hensyn, eller utlendingen har fått endelig dom for en særlig alvorlig forbrytelse og av den grunn utgjør en fare for det norske samfunnet.

§ 31 tredje ledd skal lyde:

Rett til anerkjennelse som *beskyttelsestrengende* etter § 28 annet ledd foreligger heller ikke dersom utlendingen forlot hjemlandet kun for å unngå straffereaksjoner for en eller flere straffbare handlinger som kunne ha blitt straffet med fengsel dersom handlingene var blitt begått i Norge.

§ 34 første ledd skal lyde:

Dersom det foreligger en massefluktsituasjon i *Norges nærområder*, kan Kongen i statsråd beslutte at det kan gis kollektiv beskyttelse etter denne paragrafen. Kongen i statsråd beslutter også når adgangen til å gi kollektiv beskyttelse skal bortfalle.

§ 35 første ledd skal lyde:

Etter anmodning fra FN's høykommissær for flyktninger, andre internasjonale organisasjoner eller andre instanser som er fastsatt av Kongen i forskrift, kan Utlendingsdirektoratet innenfor de rammene og etter de retningslinjene som er fastsatt av overordnet myndighet, treffe vedtak om at en utlending skal gis innreisetilatelse. *Ved vedtak om innreisetilatelse skal særlig integreringspolitiske hensyn legges til grunn.* Kongen kan i forskrift legge vedtaksmyndigheten til et annet organ.

§ 37 første ledd ny bokstav g skal lyde:

det avdekkes at søkeren har gitt feil opplysninger om identitet, nasjonalitet eller asylgrunnlag.

Kap. 5 overskriften skal lyde:

Kap. 5 Adgang til opphold på grunn av særlig sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket

§ 38 overskriften skal lyde:

Oppholdstillatelse på grunn av særlig sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket

§ 38 første ledd skal lyde:

Det kan gis oppholdstillatelse selv om de øvrige vilkårene i loven ikke er oppfylt dersom det foreligger *særlige* sterke menneskelige hensyn.

§ 38 andre ledd innledningen skal lyde:

For å avgjøre om det foreligger *særlige* sterke menneskelige hensyn skal det foretas en totalvurdering av saken. Det kan blant annet legges vekt på om § 38 andre ledd bokstav b oppheves.

§ 38 andre ledd bokstav c oppheves.

§ 38 andre ledd bokstav d blir ny bokstav b.

§ 38 tredje ledd skal lyde:

I saker som berører barn, skal det tas hensyn til *barnets beste.*

§ 38 fjerde ledd bokstav b skal lyde:

integreringsmessige og andre samfunnsmessige konsekvenser,

§ 39 skal lyde:

§ 39 Referanseperson

Med referanseperson menes i denne loven den personen som søkeren ønsker å bli gjenforent med eller å etablere familieliv med. Referanseperson må være enten

- a) norsk, nordisk eller EØS-statsborger som er bosatt eller skal bosette seg i riket,
- b) utlending med permanent oppholdstillatelse i riket,
- c) utlending som har eller får lovlig opphold i riket med oppholdstillatelse som kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, eller
- d) utlending som har oppholdstillatelse etter § 34 uten at ordningen med kollektiv beskyttelse har opphørt.

§ 40 oppheves.

§ 40 a skal lyde:

Det er et vilkår for oppholdstillatelse etter §§ 44 a, 45 a og 46 a at referansepersonen oppfyller kravene i § 62, når referansepersonen har

- a) asyl, jf. § 28,
- b) oppholdstillatelse etter innreisestillatelse som overføringsflyktning, jf. § 35 tredje ledd
- c) kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon, jf. § 34
- d) oppholdstillatelse på grunn av særlige sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket, jf. § 38.

Ny § 40 b skal lyde:

§ 40 b Familieopp holdstillatelse

En familieopp holdstillatelse avviker fra en ordinær opp holdstillatelse ved at utlending med familieopp holdstillatelse ikke kan være referanseperson i familieinnvandringssaker, bortsett fra i saker der det dreier seg om egne barn etter § 41 a nr. 2. Kongen kan gi nærmere begrensninger i forskrift.

En familieopp holdstillatelse gir rett til permanent opp holdstillatelse når kravene som stilles til innvilgelse av permanent opp holdstillatelse, er innfridd.

Dersom det viser seg at en familieopp holdstillatelse er gitt på bakgrunn av uriktige opplysninger, kan denne tillatelsen trekkes tilbake.

§ 41 oppheves.

Ny § 41 a skal lyde:

§ 41 a Personkrets

En utlending kan søke om familieopp holdstillatelse for å gjenforenes med, eller for å etablere familieliv med, herboende referanseperson. Personkretsen som kan søke om familieopp holdstillatelse, er begrenset til:

1. utlending over 24 år som bor sammen i ekteskap, eller planlegger å bo sammen i ekteskap, med en person over 24 år som er fastboende i Norge som enten
 - a) er norsk, nordisk eller EØS-borger
 - b) har fått opphold i Norge som flyktning, eller
 - c) har permanent oppholdstillatelse i Norge og minimum 10 års botid.
2. ugift mindreårig barn under 15 år av en fastboende person i Norge eller dennes ektefelle, når barnet ikke gjennom fast samlivsforhold har stiftet selvstendig familie, og når den fastboende person i Norge enten
 - a) er norsk, nordisk eller EØS-borger

b) har fått opphold i Norge som flyktning eller

c) har permanent oppholdstillatelse i Norge eller oppholdstillatelse som åpner for permanent oppholdstillatelse.

3. mindreårig utlending med henblikk på opphold i Norge hos en annen fastboende person enn den foresatte, når hensikten med familieopp holdstillatelsen er adopsjon, og når den fastboende person i Norge enten

a) er norsk, nordisk eller EØS-borger

b) har fått opphold i Norge som flyktning, eller

c) har permanent oppholdstillatelse i Norge eller oppholdstillatelse som åpner for permanent oppholdstillatelse.

§ 42 oppheves.

Ny § 42 a skal lyde:

§ 42 a Unntatt fra krav til innvilgelse av familieopp holdstillatelse

Nordiske borgere og EØS-borgere som søker om familieopp holdstillatelse, er unntatt fra kravene i § 43 a, § 44 a, § 45 a og § 46 a. Unntaket gjelder også eksisterende ektefeller og egne barn til nyankomne flyktninger, og det kan i slike tilfeller også gis unntak fra 24-årsregelen i § 41 a nr. 1. Kongen kan i forskrift gi unntak for borgere fra ytterligere land dersom innvandring fra disse landene erfaringsmessig ikke vil være i strid med integreringspolitiske hensyn.

§ 43 oppheves.

Ny § 43 a skal lyde:

§ 43 a Generelle betingelser for innvilgelse av familieopp holdstillatelse

For innvilgelse av familieopp holdstillatelse stilles følgende generelle vilkår:

1. Referanseperson og søkeren må skrive under på en erklæring om at referanseperson etter beste evne skal delta i søkerens integrasjonsprosess, og også integrasjonsprosessen til eventuelle medfølgende barn.
2. Referanseperson må bestå en herboendetest som måler referansepersonens evne til å bidra til søkers integrasjonsprosess.
3. Referanseperson må kunne dokumentere at søkeren kan forsørges, samt stille en økonomisk garanti nærmere fastsatt i forskrift.
4. Referanseperson må ikke, med mindre særlige grunner taler imot dette, ha mottatt hjelp etter sosialtjenesteloven eller introduksjonsloven i løpet av det siste året.
5. Referanseperson må ha egnet bolig med rimelig standard og størrelse.
6. Referanseperson må ha latt seg bli DNA-testet der det etter loven er nødvendig å fastslå, eller avkrefte, at det eksisterer en familierelasjon, jf. § 87.

Familieopp holdstillatelsen må være innvilget innen innreise finner sted. Etter innreise kan søknad om familieopp holdstillatelse normalt ikke innvilges, med mindre sterke grunner taler for dette. Dette gjelder likevel ikke hvis søker har lovlig opphold i Norge etter annen tillatelse.

Når en familieopp holdstillatelse er betinget av at det har blitt stilt økonomisk sikkerhet, og det senere ytes økonomisk hjelp til søkeren etter sosialtjenesteloven eller in-

troduksjonsloven, kan tilsvarende beløp innkreves gjennom regress fra referanseperson. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvordan slik tvangsinn drivelse skal finne sted.

Offentlige instanser har plikt til å informere utlendingsmyndighetene om forhold knyttet til søker og referanseperson som er relevante i familieinnvandringsaker.

§ 44 oppheves.

Ny § 44 a skal lyde:

§ 44 a *Betingelser for innvilgelse av familieoppholdstillatelse for ektefeller*

For innvilgelse av familieoppholdstillatelse for ektefeller etter § 41 a nr. 1 stilles følgende vilkår:

1. Familieoppholdstillatelse innvilges kun når ektefellenes samlede tilknytning er større til Norge enn ektefellenes samlede tilknytning til noe annet land, bortsett fra når referanseperson har hatt norsk statsborgerskap i minimum 28 år. I tilfeller der referansepersonen har kommet til Norge gjennom adopsjon og er norsk statsborger, anses vedkommende som norsk statsborger fra fødsel hvis vedkommende har kommet til Norge før fylte 6 år.
2. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når det kan reises tvil om ekteskapet er inngått etter begge partenes ønske. Det ansees som tvisomt at ekteskapet er inngått gjennom fri vilje dersom ekteskapet er inngått mellom personer i nær slekt.
3. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når det er grunn til å anta at bakgrunnen for ekteskapet hovedsakelig er opphold i Norge.
4. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når referanseperson i løpet av de siste 10 år har blitt dømt for et kriminelt forhold med strafferamme på 3 måneders fengsel eller lenger, eller for vold mot ektefelle eller barn.
5. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke hvis det ikke samtidig søkes om familieoppholdstillatelse for søkerens barn, med mindre det kan dokumenteres at søkerens barn har opphold hos nærstående familie i hjemlandet og hensyn til barnet ikke taler imot.
6. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke hvis ikke søkeren har bestått en språk- og kunnskapstest i grunnleggende norsk språk og vestlig samfunnsforståelse.
7. Med mindre særskilte omstendigheter tilsier noe annet, er det et vilkår at ektefellene skal bo sammen.
8. En søker kan nektes familieoppholdstillatelse dersom det er mest sannsynlig at søkeren eller dennes særkullsbarn vil bli mishandlet eller grovt utnyttet.
9. Dersom referansepersonen får opphold i riket etter å ha inngått ekteskap med flere, kan bare én av de ektede få familieoppholdstillatelse. Dersom referansepersonen allerede er gift med en person som er bosatt i riket, kan familieoppholdstillatelse etter denne paragrafen ikke gis. Dersom referansepersonen tidligere har vært gift med en annen, og det fremstår som mest sannsynlig at de tidligere ektefellene akter å fortsette samlivet, kan familieoppholdstillatelse nektes.

§ 45 oppheves.

Ny § 45 a skal lyde:

§ 45 a *Betingelser for innvilgelse av familieoppholdstillatelse for egne barn*

For innvilgelse av familieoppholdstillatelse for egne barn etter § 41 a nr. 2, stilles følgende vilkår:

1. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke hvis dette åpenbart vil stride mot barnets beste.
2. Familieoppholdstillatelse kan i tilfeller der søkeren og en av søkerens foreldre er bosatt i hjemlandet, kun innvilges hvis søkeren har en mulighet for å oppnå en slik tilknytning til Norge at en vellykket integrasjon i Norge er mulig.
3. Familieoppholdstillatelse kan kun gis til barn som tidligere har oppfylt kravene i § 41 a nr. 2, men som ikke lenger oppfyller kravene, dersom helt spesielle forhold og barnets beste taler for dette.
4. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når referanseperson eller dennes ektefelle i løpet av de siste 10 år har blitt dømt for et kriminelt forhold med strafferamme på 3 måneders fengsel eller lenger, eller for vold mot ektefelle eller barn.
5. En søker kan nektes familieoppholdstillatelse dersom det er mest sannsynlig at søkeren vil bli mishandlet eller grovt utnyttet.

§ 46 oppheves.

Ny § 46 a skal lyde:

§ 46 a *Betingelser for innvilgelse av familieoppholdstillatelse for adopterte barn*

For innvilgelse av familieoppholdstillatelse for adopterte barn etter § 41 a nr. 3, stilles følgende vilkår:

1. Familieoppholdstillatelse betinges av at referansepersonen påtar seg å forsørge søkeren frem til søker er 18 år.
2. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når referanseperson eller dennes ektefelle i løpet av de siste 10 år har blitt dømt for et kriminelt forhold med strafferamme på 3 måneders fengsel eller lenger, eller for vold mot ektefelle eller barn.
3. Samtykke må være gitt av Barne-, ungdoms- og familieforvaltningen før barnet er kommet til riket.
4. Referanseperson må være norsk, nordisk eller EØS-borger.
5. En søker kan nektes familieoppholdstillatelse dersom det er mest sannsynlig at søkeren vil bli mishandlet eller grovt utnyttet.

§§ 47 til 52 oppheves.

§ 53 første ledd innledningen skal lyde:

En utlending som har familieoppholdstillatelse etter § 41 a nr. 1, skal etter søknad gis oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag dersom:

§ 53 andre ledd skal lyde:

Ny oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag kan etter søknad også gis til en utlending som har familieoppholdstillatelse etter § 41 a nr. 1, dersom utlendingen som følge av samlivsbruddet vil få urimelige vanskeligheter i hjemlandet grunnet de sosiale og kulturelle forholdene der.

§ 56 fjerde ledd bokstav b oppheves.

§ 57 første ledd skal lyde:

Når det er svært sannsynlig at søknaden vil bli innvil-

get, kan søkeren etter anmodning gis en oppholdstillatelse som løper inntil vedtaket foreligger.

§ 60 første ledd skal lyde:

Førstegangs oppholdstillatelse gis som midlertidig oppholdstillatelse for inntil *ett år*. *Varigheten* av en tillatelse gitt etter bestemmelsene i kapittel 6 skal ikke overstige utløpet av tillatelsen til referansepersonen, jf. § 39. *Varigheten* av en tillatelse etter bestemmelsene i kapittel 3 skal ikke overstige arbeidsforholdets lengde.

§ 60 tredje ledd ny bokstav e skal lyde:

en utlending kan si fra seg oppholdstillatelse i Norge mot kontantvederlag. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 61 andre ledd skal lyde:

En oppholdstillatelse etter §§ 28 og 34 skal normalt fornyes, med mindre det er grunnlag for opphør eller tilbakekall etter §§ 37 eller 63. En oppholdstillatelse etter § 34 kan likevel ikke fornyes dersom det er besluttet at adgangen til å gi kollektiv beskyttelse er bortfalt, jf. § 34 første ledd.

§ 61 tredje ledd skal lyde:

For tillatelse etter kapittel 6 gjelder ikke krav om at barn skal være under 15 år ved fornyelse

§ 61 femte ledd skal lyde:

Fornytt tillatelse gis som midlertidig oppholdstillatelse for *ett år*.

§ 61 sjuende ledd skal lyde:

En utlending som søker oppholdstillatelse på nytt faktisk eller rettslig grunnlag, kan få fortsatt opphold på samme vilkår som tidligere tillatelse inntil søknaden er endelig avgjort. Utlendingen har rett til dette dersom vedkommende søker om ny tillatelse senest én måned før utløpet av gjeldende tillatelse, og vedkommende har hatt lovlig opphold i medhold av tidligere tillatelse minst de siste ni månedene.

§ 62 første ledd innledningen skal lyde:

En utlending som de siste seks årene har oppholdt seg i riket med midlertidig oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, har etter søknad rett til permanent oppholdstillatelse dersom

§ 62 første ledd bokstav a skal lyde:

utlendingen de siste seks årene ikke har oppholdt seg utenfor riket mer enn seks måneder til sammen,

§ 62 første ledd bokstav d skal lyde:

utlendingen har *bestått prøve i norsk språk og samfunnskunnskap. Kongen kan i forskrift gi nærmere retningslinjer for hva en slik prøve skal inneholde.*

§ 62 første ledd ny bokstav e skal lyde:

utlendingen ikke har benyttet seg av muligheten til å si fra seg oppholdstillatelse i Norge mot kontantvederlag, jf. § 60 tredje ledd bokstav e.

§ 62 første ledd ny bokstav f skal lyde:

utlendingen ikke har forfalt gjeld til det offentlige. Kongen kan gjennom forskrift gi nærmere retningslinjer for hva som skal defineres som forfalt gjeld til det offentlige.

§ 62 første ledd ny bokstav g skal lyde:

utlendingen har vært i heltidsarbeid i to og et halvt år av de siste tre år, og ikke har vært arbeidsledig i mer enn et halvt år av de siste tre år og ikke har mottatt sosiale yt-

elser eller liknende i henhold til lov om sosiale tjenester og introduksjonsloven,

§ 62 første ledd ny bokstav h skal lyde:

utlendingen har underskrevet en erklæring om integrasjon og aktivt medborgerskap, eller på andre måter har tilkjennegitt aksept for innholdet av erklæringen. Kongen kan i forskrift gi nærmere retningslinjer for denne erklæringen.

§ 62 nytt andre ledd skal lyde:

Tvungent opphold ved institusjon regnes ikke som oppholdstid i Norge med henblikk på oppholdstillatelse, og danner heller ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

§ 62 nåværende andre til femte ledd, blir nye tredje til sjette ledd.

§ 62 sjette ledd skal lyde:

Tillatelsen faller bort når innehaveren har oppholdt seg utenfor riket sammenhengende i mer enn *ett år*.

§ 64 første ledd skal lyde:

Flyktning som har lovlig opphold i riket, kan etter søknad gis reisebevis for flykninger, for reise utenfor Norge dersom ikke særlige grunner taler mot det. Tapte reisebevis kan anses som særlig grunn. Har flykningen reisedokument utstedt av fremmed stat, gjelder denne retten bare når flykningen er innvilget asyl eller bosettingstillatelse, eller Norge i henhold til internasjonal avtale har plikt til å utstede reisebevis for flykninger.

§ 64 andre ledd oppheves.

§ 66 første ledd bokstav b skal lyde:

når *utlendingen* i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt,

§ 66 første ledd ny bokstav g skal lyde:

dersom utlendingen har tvunget noen til å inngå ekteskap mot eget ønske, eller har medvirket til dette, og har blitt dømt for dette.

§ 66 nytt andre ledd skal lyde:

Dersom grunnlaget for utvisning er første ledd bokstav e eller f, skal utlendingen holdes i lukket forvaring med brev- og besøkskontroll inntil utvisningen kan effektueres.

§ 66 nytt tredje ledd skal lyde:

Utvisning i saker med uavklart identitet kan skje til antatt hjemland.

§ 66 nåværende andre ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 67 første ledd bokstav a skal lyde:

når utlendingen i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt,

§ 67 første ledd ny bokstav f skal lyde:

dersom utlendingen har tvunget noen til å inngå ekteskap mot eget ønske, eller har medvirket til dette, og har blitt dømt for dette.

§ 67 nytt tredje ledd skal lyde:

Dersom grunnlaget for utvisning er første ledd bokstav d eller e, skal utlendingen holdes i lukket forvaring med brev- og besøkskontroll inntil utvisningen kan effektueres.

§ 67 nytt fjerde ledd skal lyde:

Utvisning i saker med uavklart identitet kan skje til antatt hjemland.

§ 68 første ledd bokstav a skal lyde:

når utlendingen i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i to år eller mer. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt, § 68 første ledd ny bokstav e skal lyde:

dersom utlendingen har tvunget noen til å inngå ekte-skap mot eget ønske, eller har medvirket til dette, og har blitt dømt for dette.

§ 68 nytt tredje ledd skal lyde:

Dersom grunnlaget for utvisning er første ledd bokstav c eller d, skal utlendingen holdes i lukket forvaring med brev- og besøkskontroll inntil utvisningen kan effektueres.

§ 68 nytt fjerde ledd skal lyde:

Utvisning i saker med uavklart identitet kan skje til antatt hjemland.

§ 69 overskriften skal lyde:

Vern mot utvisning for norske borgere

§ 69 andre ledd oppheves.

§ 70 oppheves.

§ 71 andre ledd skal lyde:

Utvisningen er til hinder for senere innreise i riket. Innreiseforbudet kan gjøres varig eller tidsbegrenset, men ikke for kortere tidsrom enn to år. Innreiseforbudet kan etter søknad oppheves dersom nye omstendigheter tilsier det.

§ 73 første ledd ny bokstav c skal lyde:

utlendingen selv har satt seg i en vanskelig posisjon med det formål å unngå utsendelse fra Norge.

§ 73 andre ledd skal lyde:

En utlending kan ikke sendes til et område der vedkommende ville være i en situasjon som nevnt i § 28 andre ledd. Vernet etter denne bestemmelsen gjelder også ved situasjoner som nevnt i første ledd bokstav a og b.

§ 73 tredje ledd skal lyde:

Vernet etter første og annet ledd gjelder også utsendelse til et område der vedkommende ikke ville være trygg mot å bli sendt videre til et slikt område som nevnt i § 28 første og andre ledd.

§ 75 andre ledd skal lyde:

Loven gjennomføres av Kongen, departementet, Utlendingsdirektoratet, politiet, norske utenriksstasjoner og andre offentlige myndigheter. Dersom det ikke fremgår direkte av loven, bestemmer Kongen i forskrift hvilke oppgaver og hvilken myndighet de ulike offentlige instansene skal ha etter loven.

§ 76 første ledd skal lyde:

Vedtak etter loven truffet av politiet, utenriksstasjoner eller andre forvaltningsorganer, kan påklages til Utlendingsdirektoratet. Vedtak etter loven truffet av Utlendingsdirektoratet kan påklages til *forvaltningsdomstol*.

§ 76 fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan beslutte at vedtak truffet av Utlendingsdirektoratet til gunst for utlendingen skal overprøves av *forvaltningsdomstol*. Beslutningen skal treffes senest fire måneder etter at vedtaket ble truffet, være skriftlig og *grunngis*.

§ 76 femte ledd skal lyde:

Kongen kan delegere rutinemessige innvandringspoli-

tiske saker til politiet, men dette gjelder ikke saker etter forvaltningslovens kapittel IV og VI.

§ 76 sjette ledd skal lyde:

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om *saksforberedelse* i saker etter fjerde ledd.

§§ 77 til 79 oppheves.

§ 83 andre ledd skal lyde:

Ved innreise, og frem til korrekt identitet er registrert, har utlendinger plikt til å medvirke til å avklare sin *identitet*. Utlendingsmyndighetene kan også senere pålegge utlendingen en slik plikt dersom det er grunn til å anta at den registrerte identiteten ikke er den riktige. En utlending kan ikke pålegges å medvirke til å avklare sin identitet på en måte som kommer i konflikt med et behov for beskyttelse. Utlending som oppgir feilaktige eller mangelfulle opplysninger etter denne paragraf, kan bortvises.

§ 84 nytt andre ledd skal lyde:

Organer omtalt i første ledd, bokstav a til f, kan, uten hinder av taushetsplikt, informere det organ som behandler sak etter loven her, eller instanser som omtalt i første ledd, der dette anses som nødvendig.

§ 84 nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

§ 85 overskriften skal lyde:

Vandelskontroll i sak om familieoppholdstillatelse, jf. § 40 a

§ 85 første ledd skal lyde:

Politiet kan som ledd i forberedelsen av en sak som nevnt i §§ 40 b, 41 a, 43 a, 44 a, 45 a og 46 a benytte vandelsopplysninger om referansepersonen eller den referansepersonen har fått familieetablering med.

§ 85 andre ledd skal lyde:

Dersom politiet har vandelsopplysninger av betydning for om familieoppholdstillatelse kan nektes etter §§ 40 b, 41 a, 43 a, 44 a, 45 a og 46 a, skal det gis en uttalelse om dette til det organet som avgjør saken.

§ 86 første ledd skal lyde:

Dersom Utlendingsdirektoratet finner at det er særlig grunn til å undersøke referansepersonensandel for å avgjøre om visum skal nektes etter § 10 fjerde ledd, kan det innhentes uttalelse fra politiet om forhold av betydning for å bedømme dette.

§ 86 andre ledd skal lyde:

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om hvilke vandelsopplysninger som skal gis til Utlendingsdirektoratet etter første ledd, og om utformingen av politiets uttalelse for øvrig.

§ 87 første ledd skal lyde:

Når det i saker etter loven her er nødvendig å fastslå om det eksisterer en familierelasjon, skal søkeren og referansepersonen anmodes om å avlegge en *DNA-test*.

§ 87 andre ledd skal lyde:

Dersom søkeren eller referansepersonen avslår anmodningen om en DNA-test, skal søknaden avslås. Resultatene fra slik DNA-test lagres i et nasjonalt DNA-register, jf. § 90.

§ 88 første ledd skal lyde:

Dersom det i en sak hvor det er fremmet søknad om asyl eller familieinnvandring, ikke er mulig å fastslå med rimelig sikkerhet at søker oppgir korrekt alder, kan utlen-

dingen anmodes om å la seg undersøke for å klargjøre alderen. Resultatet av undersøkelsen skal vurderes i forhold til de øvrige opplysningene i saken.

§ 88 andre ledd skal lyde:

Avslår utlendingen å la seg undersøke, skal søknaden avslås.

§ 88 tredje ledd skal lyde:

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av aldersundersøkelse.

§ 90 tiende ledd skal lyde:

Når forvaltningsdomstolen har truffet et vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, kan den instruere politiet om å utsette iverksettingen. Forvaltningsdomstolen kan instruere politiet om å utsette iverksettingen dersom slikt vedtak er truffet av direktoratet. Forvaltningsdomstolen kan instruere politiet om å utsette iverksettingen av et vedtak truffet av direktoratet på departementets saksområde, når vedtaket innebærer at utlendingen må forlate riket. Forvaltningsdomstolen kan instruere Utlendingsdirektoratet om å utsette iverksettingen av en bestemt type vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, i påvente av endringer i lov eller forskrift.

§ 92 tredje ledd skal lyde:

I sak som nevnt i § 76 fjerde ledd har utlendingen rett til fritt rettsråd uten behovsprøving.

§ 94 oppheves.

§ 95 overskriften skal lyde:

Innkvartering ved søknad om beskyttelse og søkers rettsstilling

§ 95 første ledd skal lyde:

En utlending som søker beskyttelse, skal innkvarteres i lukket mottak inntil identiteten er klarlagt, jf. § 107, og skal deretter gis tilbud om videre innkvartering. Dette gjelder også utlending som vurderes å utgjøre en sikkerhetsrisiko eller trussel mot grunnleggende nasjonale interesser, utlending som vurderes å være psykisk ustabil, utlending med alvorlig sykdom med stor smittefare, utlending med kriminelt rulleblad og utlending som har fått avslag på søknad om beskyttelse i påvente av utreise. Bestemmelsene i denne paragrafen skal kun anvendes der dette ikke vil være i strid med barnekonvensjonen.

§ 95 nytt andre ledd skal lyde:

Søker har ikke rett til å ta arbeid inntil søknaden er avgjort.

§ 95 nåværende andre og tredje ledd blir nye tredje og fjerde ledd.

§ 98 overskriften skal lyde:

Oversending og utveksling av opplysninger

§ 98 første ledd skal lyde:

Norske myndigheter skal samarbeide med FN's høykommissær for flyktninger i samsvar med flyktningkonvensjonen artikkel 35, og skal herunder legge til rette for at FN's høykommissær for flyktninger kan utøve sin plikt til å føre tilsyn med at bestemmelsene i flyktningkonvensjonen overholdes.

§ 98 b *Oppnevning, opplæring mv.*

Bostedskommunen, eller interkommunal sammenslutning som bostedskommunen er en del av, skal oppnevne en representant for den mindreårige straks de er blitt kjent

med at den mindreårige befinner seg i en situasjon som nevnt i § 98 a. Representanten skal oppnevnes av *bostedskommunen eller interkommunal sammenslutning som bostedskommunen er en del av* i det vergemålsdistriktet hvor den mindreårige har fast opphold.

Bostedskommunen, eller interkommunal sammenslutning som bostedskommunen er en del av, skal gi representantene i sitt distrikt nødvendig opplæring veiledning og bistand, og føre tilsyn med representantene i sitt distrikt.

Bostedskommunen, eller interkommunal sammenslutning som bostedskommunen er en del av, skal gi Utlendingsdirektoratet melding om hvem som er oppnevnt som representant.

§ 98 c skal lyde:

§ 98 c *Hvem som kan oppnevnes som representant*

Den som oppnevnes som representant, må være egnet for oppdraget og samtykke til oppnevningen. Den mindreåriges *herboende slektninger*, ektefelle eller samboer kan ikke være representant.

Den som oppnevnes som representant, skal legge frem politiattest. I attesten skal det anmerkes om personen er siktet, tiltalt, har vedtatt forelegg eller er dømt for overtredelse av de straffebud som følger av barneomsorgsattesten, jf. politiregisterloven § 39 første ledd. Attesten skal være uttømmende i samsvar med politiregisterloven § 41 nr. 1. Opplysningene fra politiattesten skal inngå i egnethetsvurderingen etter første ledd første punktum.

§ 98 d tredje ledd skal lyde:

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om dekning av utgifter til tolk.

§ 98 e skal lyde:

§ 98 e *Plikten til å høre den mindreårige*

Barn som er fylt 7 år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis anledning til å uttale seg før representanten treffer avgjørelse i sak som vedrører barnet. Barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet. Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser.

§ 98 f skal lyde:

§ 98 f *Godtgjøring for representantoppdraget og dekning av utgifter*

Representanten har krav på godtgjøring for arbeidet som representant og har rett til å få dekket nødvendige utgifter i forbindelse med representantoppdraget. Godtgjøring og utgifter dekkes av *bostedskommunen, eller interkommunal sammenslutning som bostedskommunen er en del av*, i det vergemålsdistriktet hvor den mindreårige har fast opphold.

§ 98 g andre ledd skal lyde:

En oppnevnt representant kan med rimelig varsel til *bostedskommunen, eller interkommunal sammenslutning som bostedskommunen er en del av*, kreve å bli løst fra oppdraget som representant. *Bostedskommunen, eller interkommunal sammenslutning som bostedskommunen er en del av*, skal frata en oppnevnt representant oppdraget dersom hensynet til den mindreåriges beste tilsier det. Representantens oppdrag opphører ikke før en ny representant er oppnevnt.

§ 99 første ledd skal lyde:

Et tvangsmiddel kan bare brukes når det er tilstrekkelig grunn til *det*.

§ 99 andre ledd oppheves.

§ 100 første ledd skal lyde:

Det *skal* tas fotografi, fingeravtrykk og DNA-profil av en utlending som

§ 100 andre ledd skal lyde:

Fingeravtrykk og fotografi tatt i medhold av denne paragrafen kan registreres elektronisk i et register. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandlingen av opplysningene, herunder føring, bruk og sletting av opplysninger i registeret. Politiet kan bruke registeret i forbindelse med etterforskningen av en eller flere handlinger som samlet kan medføre høyere straff enn fengsel i 3 måneder.

§ 100 nytt fjerde ledd skal lyde:

DNA-profil tatt i medhold av denne paragrafen kan registreres elektronisk i et register. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandlingen av opplysningene, herunder føring, bruk og sletting av opplysninger i registeret. Politiet kan bruke registeret i forbindelse med etterforskningen av en eller flere handlinger som samlet kan medføre høyere straff enn fengsel i 3 måneder. Utlendingsforvaltningen og politiet kan bruke registeret i forbindelse med behandling av utlendingssaker.

§ 100 nåværende fjerde og femte ledd blir nye femte og sjette ledd

§ 100 femte ledd skal lyde:

En beslutning om at det skal tas *fotografi, fingeravtrykk eller DNA-profil* treffes av polititjenestemann, utenriksstasjon eller Utlendingsdirektoratet.

§ 103 første ledd innledningen skal lyde:

Det *bør* foretas undersøkelse av utlendingens person, bolig, rom eller annet oppbevaringssted dersom det er *skjellig grunn til å mistenke* at utlendingen

§ 103 andre ledd skal lyde:

Beslutningen om undersøkelse skal så vidt mulig være skriftlig og opplyse om hva saken gjelder, formålet med undersøkelsen og hva undersøkelsen omfatter. En muntlig beslutning skal snarest mulig nedtegnes. Før undersøkelsen foretas, skal beslutningen så vidt mulig leses opp eller forevises utlendingen. Foreligger det ingen skriftlig beslutning, skal det så vidt mulig muntlig opplyses hva saken gjelder og formålet med undersøkelsen.

§ 104 første ledd skal lyde:

Dersom det foreligger tvil om utlendingens identitet, eller det er *skjellig grunn til å mistenke* at utlendingen skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin identitet, bør det foretas beslag av reisedokumenter, billetter eller annet materiale som kan bidra til å avklare eller dokumentere identiteten. Tilsvarende gjelder ved tvil om tidligere oppholdssted.

§ 104 andre ledd skal lyde:

Når det er *sannsynlig* at utlendingen vil unndra seg iverksetting av et vedtak, skal det foretas beslag av reisedokumenter og annet materiale som kan dokumentere utlendingens identitet. Tilsvarende kan det foretas beslag av billetter og penger eller andre formuesgoder til dekning av kostnader som utlendingen plikter å dekke i forbindelse

med utreisen. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om størrelsen på beløpet som kan beslaglegges.

§ 106 første ledd innledningen skal lyde:

En utlending kan pågripes, *fengsles eller holdes i lukket mottak* hvis

§ 106 første ledd bokstav d skal lyde:

det foreligger et vedtak om utvisning og utlendingen ikke har overholdt meldeplikten etter § 105,

§ 106 tredje ledd skal lyde:

Pågrepelse besluttes av politimesteren, *Utlendingsdirektoratet* eller den politimesteren gir fullmakt. Når det er fare ved opphold, kan en polititjenestemann foreta pågrepelse. Vil politiet beholde den pågrepne, må vedkommende snarest mulig, og så vidt mulig dagen etter pågripelsen, fremstilles for tingretten med begjæring om fengsling. Straffeprosessloven §§ 174 til 191 gjelder så langt de passer. Fengsling etter første *ledd* kan besluttes for høyst 3 måneder av gangen.

§ 106 fjerde ledd skal lyde:

Samlet fengslingstid kan ikke overstige *ett år*. Fengsling for å forberede eller gjennomføre en utsendelse kan bare overstige 12 uker dersom utlendingen ikke samarbeider om gjennomføring av utsendelsen eller det er forsinkelser med å fremskaffe nødvendige dokumenter fra et annet lands myndigheter, eller dersom beslutningen om fengsling er truffet med grunnlag i første ledd bokstav g. Fengsling kan ikke overstige 18 måneder, med mindre utlendingen er utvist som følge av ilagt straff eller særreaksjon eller vedkommende er fengslet i medhold av første ledd bokstav g.

§ 107 overskriften skal lyde:

Lukket mottak

§ 107 første ledd skal lyde:

En utlending som pågripes og fengsles i medhold av § 106 første ledd, skal som hovedregel anbringes i *lukket mottak*, jf. § 95.

§ 107 fjerde ledd innledningen skal lyde:

Når politiet finner det formålstjenlig for iverksetting etter § 90, eller for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, kan politiet

§ 107 nytt ellefte ledd skal lyde:

I saker der utlendingen har blitt plassert i lukket mottak av politiet kan saken ankes til Utlendingsdirektoratet.

§ 107 nytt tolvte ledd skal lyde:

I saker der utlendingen har blitt plassert i lukket mottak av Utlendingsdirektoratet kan saken ankes til forvaltningsdomstol.

§ 107 nytt trettende ledd skal lyde:

Vedtak om ufrivillig opphold på lukket mottak kan besluttes for høyst 3 måneder av gangen, og kan deretter fornyes inntil tre ganger.

§ 107 nåværende ellefte ledd blir nytt fjortende ledd.

§ 108 andre ledd innledningen skal lyde:

Med bot *eller fengsel inntil to år eller begge deler* straffes den som:

§ 108 andre ledd ny bokstav d skal lyde:

forsettlig eller grovt uaktsomt gjør bruk av en utlendings arbeidskraft når utlendingen ikke har nødvendig tillatelse etter loven.

§ 108 tredje ledd innledningen skal lyde:

Med bot eller med fengsel inntil *fire* år straffes den som

§ 108 fjerde ledd innledningen skal lyde:

Med bot eller fengsel inntil *seks* år straffes den som

§ 108 femte ledd innledningen skal lyde:

Med bot eller fengsel inntil *tolv* år straffes den som

§ 108 niende ledd skal lyde:

Utlendingsdirektoratet skal ved mistanke om straffbart forhold etter denne paragrafen anmelde forholdet umiddelbart når det er grunn til å tro at det har skjedd en overtreddelse av første ledd bokstav a eller annet ledd bokstav a, ved at det er gjort bruk av arbeidskraften til en utlending som ikke har nødvendig tillatelse etter loven.

§ 108 tiende ledd oppheves.

§ 119 tredje ledd skal lyde:

Utlendingsdirektoratet avgjør søknader om varig oppholdsbevis og varig oppholdskort etter denne bestemmelsen. *Avgjørelse kan påklages til forvaltningsdomstol.*

§ 120 åttende ledd skal lyde:

Utlendingsdirektoratet treffer vedtak om tilbakekall etter annet ledd. *Vedtaket kan påklages til forvaltningsdomstol.*

§ 121 tredje ledd skal lyde:

Sak om bortvisning etter første ledd bokstav a og c må reises ved innreise eller senest innen sju virkedager. Der- som sak om bortvisning ikke er reist innen sju virkedager, kan en utlending som ikke har oppholdsrett etter dette kapitlet, bortvises etter vedtak fra Utlendingsdirektoratet etter reglene i første ledd bokstav c. *Vedtaket kan påklages til forvaltningsdomstol.*

§ 124 tredje ledd skal lyde:

Utlendingsdirektoratet treffer vedtak om utvisning etter bestemmelsene i §§ 122 og 123, og avgjør også søknad om adgang til riket fra en utlending som er utvist. Sak som skal avgjøres av Utlendingsdirektoratet, forberedes av politiet. *Vedtaket fra Utlendingsdirektoratet kan påklages til forvaltningsdomstol.*

§ 125 skal lyde:

Ved utvidelse av EØS-avtalen til nye avtaleparter *skal Kongen fremlegge sak til behandling for Stortinget med henblikk på behovet for særlovgivning vedrørende nye avtaleparter. Først når behovet er identifisert, kan Kongen i forskrift fastsette overgangsordninger som avviker fra bestemmelsene i dette kapitlet.*

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å overføre oppgavene som i dag ligger i Utlendingsnemnda over til en forvaltningsdomstol.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å sikre at behandlingstiden i utlendingsforvaltningen går vesentlig ned.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som øker underholdskravet ved familieinnvandring til 5 G, og slik at tillatelser kun gis om re-

feranseperson er norsk statsborger eller har permanent oppholdstillatelse i Norge.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag med innskjerper i grunnlaget for permanent oppholdstillatelse, slik at botidskravet økes fra 3 til 6 år.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å igangsette prosjektering av lukkede mottak for asylsøkere som ikke oppgir korrekt identitet, eller vegrer å assistere med å fastslå identitet, eller er å anse som en trussel mot nasjonal sikkerhet og orden, eller som har søkt internasjonal beskyttelse i andre land i Schengen-området eller har fått avslag på sine søknader og skal returnere.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag om lov for lukkede mottak for asylsøkere som ikke oppgir korrekt identitet, eller vegrer å assistere med å fastslå identitet, eller er å anse som en trussel mot nasjonal sikkerhet og orden, eller som har søkt internasjonal beskyttelse i andre land i Schengen-området eller har fått avslag og skal returnere.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som sikrer at vedtak om opphold etter asyl- og flyktningsregler oppheves hvis vedkommende har vært på ferie i land/områder som han/hun har flyktet fra opptil fem år etter at oppholdstillatelse ble gitt.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag som sikrer at barn ikke brukes som tolk for sine foresatte i møte med norske offentlige virksomheter eller virksomheter som har driftsavtaler med det offentlige.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag som forbyr ekteskap mellom fetter og kusine.»

Det voteres alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:137 LS (2012–2013) – representantfor- slag fra stortingsrepresentantene Morten Ørsal Johansen, Gjermund Hagesæter og Åge Starheim om innvandrings- politiske siktelinjer og endringer i lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) – bi- falles ikke.

Presidenten: Venstre har varslet at de støtter innstillingen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling

og forslagene fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 76 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 00.10.29)

Votering i sak nr. 18

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag. Det er forslag nr. 1, fra Morten Ørsal Johansen på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

«I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endring: Ny § 27 b skal lyde:

§ 27 b Tiltak ved brudd på vilkårene for oppholdstillatelse til au pair eller illeggelse av straff eller særreaksjon

Dersom en vertsfamilie grovt eller gjentatte ganger bryter vilkår gitt i eller i medhold av loven her om oppholdstillatelse til au pair, kan Utlendingsdirektoratet treffe vedtak om at det ikke skal innvilges oppholdstillatelse til au pair hos vedkommende vertsfamilie. Vedtaket skal gjelde for ett, to eller fem år, avhengig av forholdets art, omfang og varighet.

Det samme gjelder dersom en person i vertsfamilien er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder og forholdet er begått mot den som på gjerningstidspunktet var au pair hos vedkommende. I slike tilfeller kan vedtaket gjelde for opptil ti år.

Første ledd gjelder tilsvarende dersom vertsfamilien forsettlig eller grovt uaktsomt bryter plikter fastsatt i eller i medhold av skattebetalingsloven § 5-4 første og fjerde ledd.

Vedtaket etter første til tredje ledd berører ikke retten til opphold etter kapittel 13.»

Presidenten: Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endringer i utlendingsloven (misbruk av aupairordningen mv.)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

Ny § 27 b skal lyde:

§ 27 b Tiltak ved brudd på vilkårene for oppholdstillatelse til au pair eller illeggelse av straff eller særreaksjon

Dersom en vertsfamilie grovt eller gjentatte ganger bryter vilkår gitt i eller i medhold av loven her om oppholdstillatelse til au pair, kan Utlendingsdirektoratet treffe vedtak om at det ikke skal innvilges oppholdstillatelse til au pair hos vedkommende vertsfamilie. Vedtaket skal gjelde for ett, to eller fem år, avhengig av forholdets art, omfang og varighet.

Det samme gjelder dersom en person i vertsfamilien er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder og forholdet er begått mot den som på gjerningstidspunktet var au pair hos vedkommende. I slike tilfeller kan vedtaket gjelde for opptil ti år.

Vedtaket etter første eller annet ledd berører ikke retten til opphold etter kapittel 13.

§ 68 annet ledd skal lyde:

Dersom en straffbar handling ble begått før utlendingen fikk permanent oppholdstillatelse, gjelder § 67 første ledd bokstav a og b og annet ledd tilsvarende.

§ 90 første ledd skal lyde:

Vedtaket om bortvisning eller utvisning av en utlending som ikke har oppholdstillatelse eller oppholdsrett etter kapittel 13, eller en nordisk borger som ikke har hatt opphold i riket i mer enn tre måneder, kan iverksettes straks. *Vedtaket om bortvisning eller utvisning av en utlending med oppholdsrett etter utlendingsloven § 111 kan iverksettes straks.*

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelse til forskjellig tid.

Venstre har varslet at de støtter innstillingen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 74 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 00.11.09)

Presidenten: Det voteres over øvrige paragrafer under I, og II.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 19

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

L o v
om endringer i lov om folkebibliotek

I

I lov 20. desember 1985 nr. 108 om folkebibliotek gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov 20. desember 1985 nr. 108 om folkebibliotek (*folkebibliotekloven*)

§ 1 skal lyde:

§ 1 *Målsetting*

Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom *aktiv formidling* og ved å stille bøker og *andre medier gratis* til disposisjon for alle som bor i landet.

Folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt.

Det enkelte bibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet.

Bibliotekenes innhold og tjenester skal gjøres kjent.

Folkebibliotekene er ledd i et nasjonalt biblioteksystem.

§ 2 skal lyde:

§ 2 *Lovens virkeområde*

Loven gjelder for den offentlige folkebibliotekvirksomheten, herunder de lokale folkebibliotekene som kommunen har ansvaret for (lovens kap. II), *fylkeskommunens bibliotekoppgaver* (lovens kap. III), og *særlige bibliotekformål* som staten har ansvaret for (lovens kap. IV).

Folkebibliotekvirksomheten *omfatter bibliotekjenester for alle* som har spesielle vansker med å bruke biblioteket.

§ 3 skal lyde:

§ 3 *Lånesamarbeid, registrering mv.*

Bibliotekene skal følge felles regler om lånesamarbeid og registrering, og for *innlevering* av statistikk. Departementet kan gi nærmere forskrift.

§ 4 andre ledd andre punktum oppheves.

§ 4 tredje ledd skal lyde:

Kommunen fastsetter reglement for *folkebiblioteket*.

§ 5 overskriften skal lyde:

Kompetanse

§ 5 andre ledd skal lyde:

Departementet kan dispensere fra bestemmelsen i *særskilte tilfeller* og gir nærmere forskrifter om kvalifikasjonskrav.

§ 6 oppheves.

Kapittel III overskriften skal lyde:

Fylkeskommunens bibliotekoppgaver

§ 8 oppheves.

Nåværende § 9 blir ny § 6 i kapittel III og skal lyde:

§ 6 *Generelt*

Fylkeskommunen skal ivareta regionale bibliotekopp-gaver og regional bibliotekutvikling, herunder gi råd til lokale myndigheter, yte bibliotekfaglig veiledning og assistanse, og arrangere møter og kurs om bibliotekspørsmål.

Fylkeskommunen kan opprette avtaler om felles bibliotekdrift og *lånesamarbeid* med en eller flere kommuner.

Ny § 7 i kapittel III skal lyde:

§ 7 *Kompetanse*

Fylkeskommunen skal ha bibliotekfaglig kompetanse på ledernivå til å gjennomføre fylkeskommunale bibliotekopp-gaver. Departementet gir nærmere forskrifter om kvalifikasjonskrav.

§§ 10 og 11 oppheves.

Nåværende § 13 blir ny § 8 i kapittel IV.

Nåværende § 14 blir ny § 9 i kapittel IV og skal lyde:

§ 9 *Særlige bibliotekformål*

Statlige oppgaver omfatter bibliotekformål som ikke naturlig hører inn under den enkelte kommunes ansvarsområde, eller som er av særlig betydning for opprettholdelse av et nasjonalt biblioteksystem.

Nåværende § 16 blir ny § 10 i kapittel V.

II

Loven trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer.

Presidenten: Det voteres først over I og § 6 oppheves. Kristelig Folkeparti har varslet at de ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 94 mot 5 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 00.12.00)

Presidenten: Det voteres over øvrige paragrafer under I, og II.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 20

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Øyvind Korsberg på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 3, fra Øyvind Håbrekke på vegne av Kristelig Folkeparti

Det voteses først over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget sender Prop. 142 L (2012–2013) tilbake til regjeringen, og ber om at spørsmålet om den foreslåtte delegering av reguleringskompetanse til Medietilsynet er i overensstemmelse med Grunnloven § 100, utredes nærmere før saken eventuelt fremmes på nytt.»

Presidenten: Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre innebærer at Prop. 142 L sendes tilbake til regjeringen. Vi voterer først over det, før vi eventuelt tar for oss øvrige forslag og komiteens tilråding.

Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 56 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.13.13)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om avvikling av medieeierskapsloven, og i sak om dette fremme forslag om eventuelle tilpasninger med sikte på å ivareta hensynet til mediemangfold innenfor konkurranselovens forvaltning og virkeområde.»

Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 58 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.13.34)

Presidenten: Det voteses så over forslag nr. 3, fra Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«I lov 13. juni 1997 nr. 53 om eierskap i medier (medieeierskapsloven) gjøres følgende endringer:

§ 9 første ledd skal lyde:

Medietilsynet kan gripe inn mot erverv av eierandel i foretak som driver eller har eiermessig innflytelse over

medier som nevnt i § 3 første ledd, dersom erververen alene eller i samarbeid med andre har eller får en betydelig eierstilling i mediemarkedet nasjonalt, og dette er i strid med formålet i lovens § 1.

§ 11 Regionale mediemarkeder oppheves.»

Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre har varslet at de subsidiært støtter forslaget fra Kristelig Folkeparti.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 55 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.14.02)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i medieeierskapsloven

I

I lov 13. juni 1997 nr. 53 om eierskap i medier gjøres følgende endringer:

§ 3 skal lyde:

§ 3 *Lovens saklige virkeområde*

Loven gjelder:

- a) *dagsaviser og andre periodiske publikasjoner som hovedsakelig driver journalistisk produksjon og formidling av nyheter, aktualitetsstoff og samfunnsdebatt,*
- b) *kringkasting, jf. kringkastingsloven § 1-1 første ledd bokstav a, og*
- c) *elektroniske massemedier som har tilsvarende formål og funksjon som medier nevnt under bokstav a og b.*

Loven gjelder ikke medier som har som hovedformål å drive med reklame eller markedsføring, eller som hovedsakelig er rettet mot medlemmer eller tilsatte i bestemte organisasjoner, foreninger eller selskap.

§ 9 første ledd skal lyde:

Medietilsynet kan gripe inn mot erverv av eierandel i foretak som driver eller har eiermessig innflytelse over medier som nevnt i § 3 første ledd, dersom erververen alene eller i samarbeid med andre har eller får en betydelig eierstilling i mediemarkedet nasjonalt eller regionalt, og dette er i strid med formålet i lovens § 1.

§ 9 sjettede ledd skal lyde:

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder tilsvarende for samarbeidsavtaler som *har tilsvarende virkninger som erverv.*

§ 10 skal lyde:

§ 10 *Nasjonale mediemarkeder*

Som nasjonale mediemarkeder defineres:

- a) *dagspresse og periodiske publikasjoner,*
- b) *ffernsyn, og*
- c) *radio.*

I tillegg kan Medietilsynet forskrift ved behov definere et eget marked for elektroniske medier.

Betydelig eierstilling i mediemarkedet nasjonalt anses normalt å foreligge ved

- a) *kontroll av en andel på 1/3 eller mer av ett nasjonalt marked, eller*
- b) *kontroll av en andel på 1/4 eller mer i ett nasjonalt mediemarked dersom vedkommende allerede kontrollerer 1/3 eller mer i et annet nasjonalt mediemarked.*

Medietilsynet kan etter en konkret vurdering komme til at en betydelig eierstilling også foreligger ved kontroll av en andel mellom 1/4 og 1/3 i et nasjonalt mediemarked.

Medietilsynet har ikke anledning til å gripe inn dersom markedsandelen ikke overstiger 1/4 av det aktuelle mediemarkedet.

Medietilsynet skal ved forskrift fastsette nærmere regler om beregning av markedsandeler og prinsipper for tilordning og vekting av oppslutning.

§ 11 skal lyde:

§ 11 Regionale mediemarkeder

Medietilsynet skal i forskrift definere regionale mediemarkeder (produktmarkeder og geografiske markeder) med utgangspunkt i lovens formål. Medietilsynet skal også fastsette når betydelig eierstilling regionalt normalt anses å foreligge. Medietilsynet skal jevnlig, og som utgangspunkt hvert tredje år, vurdere behovet for å definere markedene og betydelig eierstilling regionalt på nytt.

Medietilsynet skal ved forskrift fastsette nærmere regler om beregning av markedsandeler og prinsipper for tilordning og vekting av oppslutning.

§ 12 andre og nytt tredje ledd skal lyde:

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder tilsvarende for samarbeidsavtaler som nevnt i § 9 sjette ledd.

Medietilsynet kan ved forskrift gi nærmere bestemmelser om melding etter denne paragraf.

§ 13 første ledd skal lyde:

Enhver plikter å gi Medietilsynet og Klagenemnda for mediesaker de opplysninger tilsynet eller Klagenemnda krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven, blant annet for å

- a) *undersøke om det foreligger et erverv eller en samarbeidsavtale som er omfattet av lovens virkeområde,*
- b) *fastsette markedsandeler eller definere markeder*
- c) *undersøke om lovens inngrepskriterium er oppfylt*
- d) *undersøke om vedtak i medhold av loven er overtrådt, eller*
- e) *bidra til å skape større åpenhet, oppmerksomhet eller kunnskap om eierforhold i norske medier.*

§ 16 bokstav c skal lyde:

- c) *gir uriktige eller ufullstendige opplysninger til Medietilsynet eller Klagenemnda for mediesaker, eller*

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 57 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 00.14.27)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten antar at Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre også her ønsker å stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 58 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 00.15.02)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 21

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ib Thomsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Olemic Thommessen på vegne av Høyre og Kristelig Folkeparti

Det voteres over forslag nr. 2, fra Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå virkemiddelapparatet for faglitteratur for å sikre fortsatt utvikling av fagbøker og læremidler på norsk, og på egnet måte komme tilbake til Stortinget med forslag om dette.»

Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 75 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.15.40)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå virkemiddelapparatet for litteratur med sikte på at alle bransjeaktører skal ha like rammevilkår for digital produksjon og distribusjon.»

Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 52 mot 48 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 00.16.03)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov om omsetning av bøker (bokloven)

§ 1 Formål

Formålet med denne loven er å legge til rette for bredde, mangfold og kvalitet i norsk litteratur, samt god tilgjengelighet for alle i Norge. Målet er å ivareta forfatter- og leserinteresser og legge til rette for et mangfold av aktører. Loven skal bidra til å fremme kultur- og kunnskapsformidling, og styrke skriftkultur og norsk språk i begge målformer.

§ 2 Lovens virkeområde

Loven gjelder for omsetning av bøker utgitt av norsk leverandør for salg gjennom norsk forhandler. Loven gjelder likevel ikke ved salg til sluttkunde i annen stat.

Loven gjelder for skjønnlitteratur, sakprosa, fagbøker for profesjonsmarkedet og lærebøker for høyere utdanning, uansett publiseringsformat.

Loven gjelder ikke for omsetning av brukte bøker og skolebøker til grunnskolen og videregående skole.

Kongen kan ved forskrift fastsette særskilte bestemmelser om omsetning av elektroniske bøker og om lovens anvendelse på Svalbard.

§ 3 Definisjoner

I denne loven menes med

- leverandør: virksomhet som utgir bøker
- forhandler: virksomhet som selger bøker til sluttkunde
- sluttkunde: siste kjøper i omsetningskjeden.

§ 4 Normalkontrakt for forfatter og oversetter

Representanter for forfattere, illustratører og oversettere kan samarbeide med leverandører om normalkontrakter som inneholder bestemmelser om honorarsatser for illustratører, forfattere, samt provisjonssatser for deres agenter, og oversetterhonorar.

§ 5 Bindende videresalgpris til sluttkunde

Leverandør skal for sine bokutgivelser sette bindende videresalgpris til sluttkunde.

Den fastsatte prisen er bindende i utgivelsesåret og frem til 1. mai påfølgende kalenderår.

Hvis en bok gis ut i ny utgave, skal det fastsettes en egen bindende videresalgpris for den nye utgaven. Bindingstiden etter annet ledd løper fra tidspunktet for utgivelsen av den nye utgaven. Kongen skal ved forskrift gi nærmere bestemmelser om hva som skal regnes for en ny utgave av en bok.

Kongen kan ved forskrift tillate at det innenfor tidsrommet for den bindende videresalgsprisen, gis rabatter til sluttkunde.

§ 6 Plikt til å skaffe og levere bøker

På konkret forespørsel fra sluttkunde plikter en forhandler som har formidling av litteratur som kjernevirksomhet, å skaffe bøker som lagerføres av en leverandør.

Ved bestilling fra en forhandler plikter en leverandør å levere bøker som leverandøren lagerfører.

Kongen skal ved forskrift fastsette nærmere bestemmelser om gjennomføringen av forhandlernes og leverandørenes plikter etter første og andre ledd.

Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om at første og andre ledd får anvendelse for forhandlere og leverandører som ikke har omsetning av litteratur som kjernevirksomhet.

§ 7 Litteraturabonnement

Leverandører kan samarbeide om å tilby forhandlere forskjellige typer litteraturabonnement. Litteraturabonnementene skal tilbys til samme rabattsats og for øvrig med identiske vilkår til alle forhandlere som tegner samme type abonnement.

Kongen gir ved forskrift nærmere bestemmelser om litteraturabonnementene.

§ 8 Frakt- og leveringsbetingelser

Kongen gir forskrift om felles standardbetingelser for betaling, frakt og levering ved bokomsetning.

§ 9 Vilkår for forhandlinger mellom leverandør og forhandler

Avtaler regulert i denne loven kan ikke fastsette særlig gunstige vilkår basert på eierskap mellom partene.

For bøker som i henhold til § 5 er undergitt bindende videresalgpris til sluttkunde, skal rabatt på innkjøpsprisen ikke overstige 50 pst. av prisen til sluttkunde. Rabatter i henhold til § 7 gjelder uavhengig av denne bestemmelsen.

Satsen som nevnt i andre ledd er ikke til hinder for at forhandler og leverandør kan inngå individuelle avtaler om at forhandler mot særskilt godtgjørelse skal yte særlige ytelser.

§ 10 Nemnd

Det kan klages på overtredelse av lovens bestemmelser til en særskilt uavhengig nemnd. Nemnden gir en rådgivende uttalelse i saken.

Kongen gir ved forskrift nærmere bestemmelser om saksbehandling og sammensetning av nemnden.

§ 11 Ikraftsetting

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 52 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 00.16.33)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten antar at Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 52 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 00.17.00)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 22

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Ib Thomsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 3, fra Ib Thomsen på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres over forslag nr. 3 fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen avslutte ordningen med bokavtale og unntak fra konkurranseloven for bokbransjen.»

Votering:

Forslaget ble med 77 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.17.35)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:51 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Solveig Horne, Ib Thomsen og Øyvind Korsberg om et modernisert bokmarked – bifalles ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling og forslagene nr. 1 og 2, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede plattformnøytral sats for merverdiavgift på litteraturområdet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede plattformuavhengige ordninger for innkjøp og utleie av bøker, inkludert en opprydding av definisjoner for å sikre e-bøker samme litterære status som papirbøker, og legge dette fram for Stortinget.»

Venstre har varslet at de støtter forslagene.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 53 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 00.18.14)

Votering i sak nr. 23

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom EL & IT Forbundet og Atea AS våren 2013

§ 1

Tvisten mellom EL & IT Forbundet og Atea AS i forbindelse med spørsmålet om opprettelse av tariffavtale skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans. Reglene i lønnsnemndloven gjelder så langt de passer.

§ 3

Loven trer i kraft straks. Loven opphører å gjelde når Rikslønnsnemnda har avsagt kjennelse i tvisten.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 24

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i opplæringslova og privatskolelova (spesialundervisning m.m.)

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa blir det gjort følgende endringer:

§ 5-4 første ledd skal lyde:

Eleven eller foreldra til eleven kan krevje at skolen gjer dei undersøkingar som er nødvendige for å finne ut om eleven treng spesialundervisning, og eventuelt kva opplæring eleven treng. Undervisningspersonalet skal vurdere om ein elev treng spesialundervisning, og melde frå til rektor når slike behov er til stades. *Skolen skal ha vurdert og eventuelt prøvd ut tiltak innanfor det ordinære opplærings-tilbodet med sikte på å gi eleven tilfredsstillande utbytte før det blir gjort sakkunnig vurdering.*

§ 5-5 andre ledd skal lyde:

Skolen skal *ein gong i året* utarbeide skriftleg oversikt over den opplæringa eleven har fått, og ei vurdering av utviklinga til eleven. *Utviklinga til eleven skal vurderast ut i frå måla som er satt i eleven sin individuelle opplæringsplan.* Skolen sender oversikta og vurderinga til eleven eller til foreldra til eleven og til kommunen eller fylkeskommunen.

§ 8-1 skal lyde:

§ 8-1 Skolen

Grunnskoleelevane har rett til å gå på den skolen som ligg nærast eller ved den skolen i nærmiljøet som dei soknar til. Kommunen kan gi forskrifter om kva for skole dei ulike områda i kommunen soknar til. Kravet i § 38 første leddet bokstav c i forvaltningslova om kunngjering i Norsk Lovtidend gjeld ikkje.

To eller fleire kommunar kan avtale at område i ein kommune soknar til ein skole i nabokommunen. Elles gjeld retten etter første ledd første punktum. Kommunane må gi likelydande forskrift om kva for område i kommunane som soknar til denne skolen. Kommunane skal opprette ein skriftleg samarbeidsavtale. Kommunestyret vedtar sjølv avtalen og endringar i denne. Samarbeidsavtalen skal minst innehalde fråsegn om:

- a) opprekning av avtalepartane og kva kommune som skal drifte skolen som dei gitte områda soknar til
- b) det økonomiske oppgjeret mellom kommunane, som kostnader til skyssordning
- c) varigheita på avtalen
- d) reglar for å tre ut av og avvikle samarbeidet, og
- e) anna som etter lov krev avtale.

Etter søknad kan eleven takast inn på annan skole enn den eleven soknar til.

Når omsynet til dei andre elevane tilseier det, kan ein elev i særlege tilfelle flyttast til ein annan skole enn den skolen eleven har rett til å gå på etter første leddet. Før det blir gjort vedtak om å flytte ein elev, skal ein ha prøvd andre tiltak. Når det er nødvendig, kan eleven flyttast til ein skole utanfor kommunen, men ikkje slik at eleven må flytte ut av heimen eller at skoleskyssen blir uforsvarelg lang.

Ny § 8-3 skal lyde:

§ 8-3 Forholdstal mellom talet på lærarar og talet på elevar

Departementet kan fastsettje nærmare forskrifter om forholdstal mellom talet på lærarar og talet på elevar per skole eller per kommune. Forholdstalet kan variere på ulike trinn.

§ 9a-7 nytt tredje ledd skal lyde:

Fristen for forelding er fem år for brot på reglar i dette kapitlet som gjeld psykososialt skolemiljø. Elles gjeld reglane i straffelova om opphør av straff ved forelding.

Ny § 9a-8 skal lyde:

§ 9a-8 Erstatningsansvar og bevisbyrde

Reglane i lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning kapittel 2 gjeld for saker om psykososialt skolemiljø etter reglane i dette kapitlet.

Hvis det i saker etter første ledd ligg føre tilhøve som gir grunn til å tro at skoleeigar ikkje har følgd opp reglane i eller i medhald av opplæringslova kapittel 9a om psykososialt skolemiljø, skal dette leggast til grunn med mindre skoleeigaren gjer noko anna truleg.

Nåværende §§ 9a-8 og 9a-9 blir nye §§ 9a-9 og 9a-10.

Ny § 10-11 skal lyde:

§10-11 Personale som ikkje er tilsett i undervisningsstilling og som skal hjelpe til i opplæringa

Personale som ikkje er tilsett i undervisningstilling etter § 10-1 eller § 10-6 kan hjelpe til i opplæringa dersom dei får nødvendig rettleiing. Slik hjelp må berre skje på ei slik måte og i eit slikt omfang at eleven får forsvarleg utbytte av opplæringa. Personale som ikkje er tilsett i undervisningstilling skal ikkje ha ansvaret for opplæringa.

§ 13-10 andre ledd andre punktum skal lyde:

Kommunen/fylkeskommunen og skoleeigaren for privat skole etter § 2-12 skal ha eit forsvarleg system for å følgje opp resultatane frå desse vurderingane og nasjonale kvalitetsvurderingar som departementet gjennomfører med heimel i § 14-4.

Kapittel 15 overskriften skal lyde:

Kapittel 15 Bruk av forvaltningslova. Opplysningsplikt m.m.

Ny § 15-5 skal lyde:

§ 15-5 Plikt til å delta i arbeidet med individuell plan

Skolen skal, når det er nødvendig for å ivareta elevanes behov for eit heilskapleg, koordinert og individuelt tilpassa tenestetilbod, delta i samarbeid om utarbeiding og oppfølging av tiltak og mål i individuell plan heimla etter anna lov og forskrift.

II

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskott blir det gjort følgjande endringar:

Ny § 3-6a skal lyde:

§ 3-6a Plikt til å delta i arbeidet med individuell plan

Skolen skal, når det er nødvendig for å ivareta elevanes behov for eit heilskapleg, koordinert og individuelt tilpassa tenestetilbod, delta i samarbeid om utarbeiding og oppfølging av tiltak og mål i individuell plan heimla etter anna lov og forskrift.

Ny § 4-5 skal lyde:

§ 4-5 *Personale som ikkje er tilsett i undervisningsstilling og som skal hjelpe til i opplæringa*

Personale som ikkje er tilsett i undervisningstilling etter § 4-2 kan hjelpe til i opplæringa dersom dei får nødvendig rettleiing. Slik hjelp må berre skje på ei slik måte og i eit slikt omfang at eleven får forsvarleg utbytte av opplæringa. Personale som ikkje er tilsett i undervisningstilling skal ikkje ha ansvaret for opplæringa.

III

Loven blir satt i kraft på det tidspunkt Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene kan settes i kraft på ulike tidspunkt.

Endringen i opplæringslova § 13-10 andre ledd andre punktum trer i kraft straks.

Presidenten: Det voteres først over I Ny § 8-3.

Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 58 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 00.19.09)

Presidenten: Det voteres så over øvrige paragrafer under I, og II og III.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 25

Presidenten: Presidenten minner om at det ble votert over komiteens tilråding ved starten av behandlingen av denne og neste sak.

Det gjenstår å votere over forslagene nr. 1–3, framsatt av Sverre Myrli på vegne av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Det voteres først over forslag nr. 3. Forslaget lyder:

«I forbindelse med de årlige budsjettene forelegges Stortingets utenriks- og forsvarskomite en oversikt over spesialstyrkenes operative status, evner, kapasiteter og ressurser.»

Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det blir så votert over forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget samtykkjer i at Forsvarsdepartementet kan opprette ei felles leing for Forsvarets spesialstyrkar og overføre Forsvarets spesialkommando/Hærens jegerkommando og Marinejegerkommandoen frå respektive Hæren og Sjøforsvaret til Forsvarets spesialstyrkar.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber om at det opprettes et eget budsjettkapittel for det nye virksomhetsområdet for spesialstyrkene.»

Presidenten antar at Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ønsker å stemme imot.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble bifalt med 52 mot 48 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 00.21.06)

Votering i sak nr. 26

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget samtykkjer i at Forsvarsdepartementet i 2013 kan starte opp nye investeringsprosjekt, medrekna større eigeoms-, byggje- og anleggsprosjekt, omtala i kapittel 2 Nye prosjekt for godkjenning i den framlagde proposisjonen, innanfor dei gjevne kostnadsrammene.

II

Tingingsfullmakter

Stortinget samtykkjer i at Forsvarsdepartementet i 2013 kan gjere tingingar ut over dei gjevne løyvingane. Den samla ramma for nye tingingar og gammalt ansvar skal ikkje overstige følgjande beløp:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1761	45	Nye kampfly med baseløysing Store nyskaffingar, v e r t a u k a med frå kr 3 500 000 000 til kr 16 400 000 000	12 900 000 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 27

Presidenten: Under debatten har Tom Staahle satt fram ett forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer slik at tjenestetillegget blir hevet til 1 G, og at dimisjonsgodtgjøringen blir hevet til 0,5 G, i løpet av en periode på 5 år, senest 2018, og at fremtidige endringer etter dette følger justeringer av grunnbeløpet i folketrygden (G).»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 74 mot 23 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 00.21.42)

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2013 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Føremål	Kroner
Utgifter			
1720	1	Felles leiings- og kommandoapparat Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 3 112 185 000 til kr 3 112 531 000	346 000
1725	1	Fellesinstitusjonar og -utgifter under Forsvarsstaben Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 2 022 720 000 til kr 2 022 952 000	232 000
1731	1	Hæren Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 5 607 269 000 til kr 5 611 158 000	3 889 000
1732	1	Sjøforsvaret Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 3 610 045 000 til kr 3 611 106 000	1 061 000
1733	1	Luftforsvaret Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 4 301 518 000 til kr 4 302 527 000	1 009 000
1734	1	Heimevernet Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 1 093 503 000 til kr 1 094 093 000	590 000
1740	1	Forsvarets logistikkorganisasjon Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 2 044 686 000 til kr 2 044 717 000	31 000
1790	1	Kystvakten Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 1 001 965 000 til kr 1 002 204 000	239 000
1795	1	Kulturelle og allmenntyttige føremål Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 260 651 000 til kr 260 658 000	7 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 28 [00:22:00]

Referat

1. (429) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i arbeidsmiljøloven mv. (søksmålsrett for fagforeninger mv., overtredelsesgebyr og ufrivillig deltid) (Lovvedtak 78 (2012–2013))
 2. lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover (Lovvedtak 79 (2012–2013))
 3. lov om endringer i finansieringsvirksomhetsloven og verdipapirhandellden (nye kapitalkrav mv.) (Lovvedtak 77 (2012–2013))
 4. lov om endringer i konkurranseloven (Lovvedtak 67 (2012–2013))
 5. lov om endringer i pasient- og brukerrettighetsloven mv. (bruk av varslings- og lokaliseringsteknologi) (Lovvedtak 62 (2012–2013))
 6. lov om endringer i psykisk helsevernloven (Lovvedtak 75 (2012–2013))
 7. lov om endringer i legemiddelloven (utvidet forbud mot dopingmidler m.m.) (Lovvedtak 76 (2012–2013))
 8. lov om endringer i helsepersonelloven m.m. (utsending av epikrisar og utlevering av teiepliktige opplysningar til bruk i læringsarbeid og kvalitetssikring m.m.) (Lovvedtak 74 (2012–2013))
 9. lov om endringer i aksjelovgivning m.v. (forenklinger) (Lovvedtak 68 (2012–2013))
 10. lov om endringer i aksjeloven mv. (offentlig kunngjøring i avis mv.) (Lovvedtak 69 (2012–2013))
 11. lov om endringer i forvaltningsloven (Lovvedtak 72 (2012–2013))
 12. lov om endring i straffeprosessloven (Lovvedtak 99 (2012–2013))
 13. lov om endringer i straffegjennomføringsloven mv. (Lovvedtak 70 (2012–2013))
 14. lov om endringer i reindriffsloven mv. (avvikling av områdestyrene) (Lovvedtak 65 (2012–2013))
 15. lov om endringer i jordlova (Lovvedtak 83 (2012–2013))
 16. lov om endringer i odelslova (Lovvedtak 84 (2012–2013))
 17. lov om endringer i frilufsloven mv. (Lovvedtak 60 (2012–2013))
 18. lov om endringer i lov om statlig naturoppsyn (Lovvedtak 87 (2012–2013))
 19. lov om endringer i naturmangfoldloven (Lovvedtak 89 (2012–2013))
 20. lov om endringer i naturmangfoldloven og frilufsloven (Lovvedtak 88 (2012–2013))
 21. lov om endringer i vassdragsreguleringsloven, forurensningsloven, genteknologiloven og vannressursloven (Lovvedtak 59 (2012–2013))
 22. lov om endringer i energiloven (Lovvedtak 86 (2012–2013))
 23. lov om endringer i ekomloven (Lovvedtak 49 (2012–2013))
 - er sanksjonert under 14. juni 2013
 - Enst.: Vedlegges protokollen.
 2. (430) Endring i pasientskadelova (institusjon under den kommunale helse- og omsorgstenesta) (Prop. 177 L (2012–2013))
 - Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
 3. (431) Noregs deltaking i den 67. ordinære generalforsamlinga i Dei sameinte nasjonane (FN) og vidareførte sesjonar av den 66. generalforsamlinga i FN (Meld. St. 42 (2012–2013))
 4. (432) Samtykke til ratifikasjon av internasjonal konvensjon mot kjernefysisk terrorisme av 13. april 2005 (Prop. 179 S (2012–2013))
 - Enst.: Nr. 3 og 4 sendes utenriks- og forsvarskomiteen.
- Presidenten:** Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.
Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 00.23.